

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**CÜBBÜ'L-MESÂİL
(GİRİŞ-DİL İNCELEMESİ-METİN-DİZİN)**

Doktora Tezi

**Hazırlayan
Elif MAZMAN**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Rabia AKSU**

HAZİRAN 2025, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Cübbü’l-Mesâil (Giriş-Dil İncelemesi -Metin-Dizin)” isimli “**Doktora**” tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Elif MAZMAN

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı :Türk Dili ve Edebiyatı
Program Adı :Doktora
Tez Başlığı :Cübbü'l-Mesâil (Giriş-Dil İncelemesi-Metin-Dizin)

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynaklar hariç) toplam 534 sayfalık kısmına ilişkin 30/06/2025 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı %5'tir.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 30/06/2025

Danışman:Dr. Öğr.Üyesi Rabia AKSU

Öğrenci: Elif MAZMAN

KILAVUZA UYGUNLUK

“Cübbü’l-Mesâil (Giriş-Dil İncelemesi -Metin-Dizin)” başlıklı Doktora Tezi
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak
hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Elif MAZMAN

Danışman

Dr. Öğr.Üyesi Rabia AKSU

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Rabia AKSU danışmanlığında **Elif MAZMAN** tarafından hazırlanan “**Cübbü’l Mesâil (Giriş-Dil İncelemesi -Metin-Dizin)**” isimli bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda **Doktora Tezi** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

30/06/2025

JÜRİ:

Danışman: **Dr. Öğr. Üyesi Rabia AKSU**

(İmza)

Üye: **Prof.Dr. Adem DÖLEK**

(İmza)

Üye: **Prof.Dr. Faysal Okan ATASOY**

(İmza)

Üye: **Doç.Dr. Mehmet Cihat ÜSTÜN**

(İmza)

Üye: **Doç.Dr. Bekir SARIKAYA**

(İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /2025 tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /2025

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Türklerin İslamiyet’i kabul etmeleriyle birlikte, bu yeni dinin halk tarafından anlaşılması, kuralların anlatılması ve akılda kalan sorulara cevap bulunması amacıyla, bir çok eser yazılmıştır. Bunlardan birisi olan Zileli Muharrem Efendi’nin “Cübbü’l-Mesâil” adlı eseridir. Zileli olmam ve yazarın türbesinin evimize çok yakın olmasından dolayı ayrıca uzak bir akrabam olması nedeniyle şahsıma bu konuda araştırma yapma isteği uyandırmıştır.

Zileli Muharrem Efendi ile ilgili kaynakları incelediğimde dinî konularda yetkinliğiyle ve yöre ağzını eserlerinde kullandığı bilgisi üzerine bu konuda çalışma kararı aldım. Yazarın Millî Kütüphane’de olduğu söylenen “Cübbü’l-Mesâil” adlı eserinin Müellif nüshasını seçerek, bu nüsha ile birlikte ona en yakın nüsha Veliyüddin Efendi nüshası ve Atıf Efendi nüshalarıyla karşılaştırmalı bir çalışma ortaya koyduk.

Bu çalışmamın, eserin yazıldığı dönemdeki ağız özellikleri ile birlikte, o dönemde kullanılan ancak kayıtlara geçmeyen kelime ve kelime gruplarını göstermede kaynak olmasını temenni etmekteyim.

Elif MAZMAN, Erzincan, 2025

TEŞEKKÜR

Öncelikle üzerinde çalışmak için bu eseri seçmemde bana destek olan, her an aklıma takılan her soruyu sorduğumda sabırla bana cevap veren, yol göstericim kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Rabia AKSU'ya, Tez İzleme Jürimde önerileriyle bana yol gösteren Prof. Dr. Adem DÖLEK ve Doç. Dr. Mehmet Cihat ÜSTÜN'e, Doktora tez savunmamda Prof. Dr. Faysal Okan ATASOY ve Doç.Dr. Bekir SARIKAYA'ya ayrıca Prof. Dr. Mustafa Sinan KAÇALİN'e, yaptığım çalışmalarda her zaman görüşünü aldığım ağabeyim Prof. Dr. İbrahim MAZMAN'a, tez dönemim boyunca her gün arayarak, ne aşamada olduğumu soran ve destekleyen arkadaşım Hatice İPEKLİ'ye, Erzincan'da tanıdığım ve o günden bugüne kadar her zaman desteğini yanımda hissettiğim arkadaşım Suna SEVER'e, tez yazma sürecimde bana manevi destek veren kıymetli ağabeylerim İbrahim OT ve İmam Mustafa BODUR ve TOĞU Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Başmüdürü Seyfullah ALPAY'a ve duaları ile her zaman arkamda hissettiğim annem Hafize MAZMAN'a teşekkür ederim.

Elif MAZMAN

CÜBBÜ'L-MESÂİL (GİRİŞ-DİL İNCELEMESİ-METİN-DİZİN)

Elif MAZMAN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Doktora Tezi, Haziran 2025

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Rabia AKSU

ÖZET

Bu çalışma Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde Tokat ağzı özelliklerini barındıran ve Veliyüddin Efendi ile Atıf Efendi nüshalarıyla mukayese edilerek oluşturulan Cübbü'l- Mesâil adlı eserin Zile Nüshasını içermektedir. Çalışma "Giriş", Dil İncelemesi", "Metin" ve "Dizin" bölümlerinden oluşmaktadır.

"Giriş" bölümünde eserin yazarı, eserleri, eserin nüshaları üzerinde durulmuştur.

"Dil İncelemesi" bölümünde metnin dil özellikleri tespit edilmiş, bu özellikler; "İmla Özellikleri", "Ses Bilgisi" ve "Şekil Bilgisi" alt başlıkları altında belirtilmiştir.

"Metin" bölümünde *Cübbü'l-Mesâil* adlı eserin Zile nüshası, Veliyüddin Efendi ve Atıf Efendi nüshaları üzerine metin tenkidi yapılarak çeviri yazılı metin hazırlanmıştır. Çeviri yazıda Türk Dili çalışmalarında Türkiye'de yaygın olarak tercih edilen transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır.

"Dizin" bölümünde metinde yer alan kelimeler, kelime grupları ve çekim ekleri alfabetik sıraya göre sıralanmıştır.

Çalışmanın sonunda yararlanılan eserlerin sıralandığı "Kaynaklar" bölümü vardır.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Zileli Muharrem Efendi, Cübbü'l Mesâil

JUBBUL MASAIL (INTRODUCTION-LANGUAGE REVIEW-TEXT-INDEX)

Elif MAZMAN

Erzincan Binali Yildirim University

Graduate School of Social Sciences

Phd Dissertation, June 2025

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Rabia AKSU

ABSTRACT

This study, which was done in the copies of Zile manuscript, Veliyuddin Efendi and Atif Efendi manuscripts of the work called Cübbü'l-Mesail, which was written with the oral feature during the transition period to Ottoman Turkish, consists of the sections "Language Review", "Text" and "Index".

The "First part" discusses the author of the work, his works, and the copies of the work.

In the "Language Analysis" section, the linguistic features of the text are identified, and these features are specified under the subheadings "Spelling Features", "Phonetics", and "Morphology".

In the "Text" section, a transcribed text was prepared by performing textual criticism on the Zile copy of Cübbül'l Mesâil and the Veliyüddin Efendi and Atif Efendi copies. The transcription uses transcription marks widely preferred in Turkish Language studies in Turkey.

In the "Index" section, the words, word groups, and inflectional suffixes in the text are listed in alphabetical order.

At the end of the study, there is a "References" section listing the works consulted.

Keywords: Old Anatolian Turkish, Zileli Muharrem Efendi, Jubbul Masail

İÇİNDEKİLER

CÜBBÜ'L-MESÂİL (GİRİŞ-DİL İNCELEMESİ-METİN-DİZİN)

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	I
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	II
KILAVUZA UYGUNLUK	III
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	IV
ÖN SÖZ	V
TEŞEKKÜR.....	VI
ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER.....	IX
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	XXIV
YAZI ÇEVİRİMİ DİZGESİ	XXV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

CÜBBÜ'L-MESÂİL

1.1. Zileli Muharrem Efendi	5
1.1.1.Eserleri.....	6
1.1.1.1. Hâşiye el-Fevâ'idü'z-Ziyâ'iyye li'Câmî fi şerhi'l-Kâfiye	6
1.1.1.2. Hediyyetü's-şu'lûk fi şerhi Tuhfeti 'l-mülûk	6
1.1.1.3. 'Umdetü'n-nisâ.....	7
1.1.1.4. Menâkıbu Ebî hanîfe ve e'immeti'l-mezâhib	7
1.1.1.5. Künûzu'l-evliyâ ve rumûzu'l-aşfiyâ.....	7
1.1.1.6. Tergibü'l-müte'allimîn	7
1.1.1.7. Zelletü'l kıârî bi 'inâyeti'r-Rabbî'l-Bârî.....	7

1.1.1.8. Tenbîhü'l-gâfilât.....	7
1.1.1.9. Risâle-i Şükriyye	8
1.1.1.10. Risâletün fî enne'r-raḍâ'a muḥarrimü'l-cimâ' bi lüzûmi'l-inkıṭâ'/ mülzimü'l-inkıṭâ	8
1.1.1.11. Luḡat-ı Fârisî	8
1.1.1.12. Tercemetu Nefahâtü'l-Üns.....	8
1.1.1.13. Şerhu ba'zı ebyâtü'l-Mesnevî	8
1.1.1.14. Terceme-i Hilvetü'n-nebî	8
1.1.1.15. Cübbü'l-Mesâil.....	9
1.2. Cübbü'l-Mesâil.....	9
1.2.1. Cübbü'l-Mesâil'in Nüshaları.....	10
1.2.2. Cübbü'l-Mesâil'in Kaynakları.....	12
1.2.3. Dil ve Üslup.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

İNCELEME/GRAMER

2.1. Yazım Özellikleri	16
2.1.1. Ünlülerin Yazılışı	16
2.1.1.1. /a/ Ünlüsü.....	16
2.1.1.1.1. Başta (Ön Seste)	16
2.1.1.1.1.1. Medli Elif ile (ĩ)	16
2.1.1.1.1.2. Üstünlü Elif ile (ĩ̇)	16
2.1.1.1.1.3. Üstünsüz Elif ile (ĩ̇).....	16
2.1.1.1.2. Ortada (İç Seste)	16
2.1.1.1.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda.....	16
2.1.1.1.2.1.1. Üstün ile (ı̇).....	16

2.1.1.1.2.1.2. Elif ile (ı).....	17
2.1.1.1.2.1.3. Harekesiz	17
2.1.1.1.3. Sonda (Son Seste)	17
2.1.1.1.3.1. Üstünlü Elif ile (ı̇).....	17
2.1.1.1.3.2. Üstünlü He ile (ı̇).....	17
2.1.1.1.3.3 He ile (ı̇).....	17
2.1.1.2. /e/ Ünlüsü.....	17
2.1.1.2.1. Başta (Ön Seste)	17
2.1.1.2.1.1. Üstünlü Elif ile (ı̇).....	17
2.1.1.2.1.2. Elif ile (ı̇).....	17
2.1.1.2.2. Ortada (İç Seste)	17
2.1.1.2.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda.....	17
2.1.1.2.2.1.1. Üstünlü Elif ile (ı̇).....	17
2.1.1.2.2.1.2. Üstün ile (ı̇).....	17
2.1.1.2.2.1.3. Harekeli He ile (ı̇).....	18
2.1.1.2.2.1.4. Harekesiz	18
2.1.1.2.3. Sonda (Son Seste)	18
2.1.1.2.3.1. Üstünlü He ile (ı̇).....	18
2.1.1.2.3.2. He ile (ı̇).....	18
2.1.1.3. /ı-i/ Ünlüleri	18
2.1.1.3.1. Başta Ön Seste	18
2.1.1.3.1.1. Kesreli Elif ile (ı̇).....	18
2.1.1.3.1.2. Kesreli Elif-ye ile (ı̇).....	18
2.1.1.3.2. Ortada İç Seste.....	18
2.1.1.3.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda.....	18

2.1.1.3.2.1.1. Kesreli Ye ile (ي)	18
2.1.1.3.2.1.2. Kesre ile (ِ)	19
2.1.1.3.3. Sonda (Son Seste)	19
2.1.1.3.3.1. Kesreli Ye ile (ي)	19
2.1.1.3.3.2. Kesre ile (ِ)	19
2.1.1.3.3.3. Ye ile (ي)	19
2.1.1.4. /o, ö/ Ünlüleri	19
2.1.1.4.1. Başta (Ön Seste)	19
2.1.1.4.1.1. Ötreli Elif-vav ile (أ)	19
2.1.1.4.1.2. Ötreli Elif ile (إ)	19
2.1.1.4.1.3. Elif-vav ile (او)	19
2.1.1.4.2. Ortada (İç Seste)	19
2.1.1.4.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda	19
2.1.1.4.2.1.1. Ötreli Vav ile (و)	20
2.1.1.4.2.1.2. Ötre ile (ُ)	20
2.1.1.4.3. Sonda (Son Seste)	20
2.1.1.4.3.1. Ötreli Vav İle (و)	20
2.1.1.5. /u-ü/ Ünlüleri	20
2.1.1.5.1. Başta (Ön Seste)	20
2.1.1.5.1.1. Ötreli Elif-vav ile (أ)	20
2.1.1.5.2. Ortada (İç Seste)	20
2.1.1.5.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda	20
2.1.1.5.2.1.1. Ötreli Vav ile (و)	20
2.1.1.5.2.1.2. Ötre ile (ُ)	20
2.1.1.5.3. Sonda (Son Seste)	20

2.1.1.5.3.1. Ötreli Vav ile (و).....	20
2.1.1.5.3.2. Vav ile (و)	21
2.1.1.6 /è/ Ünlüsü.....	21
2.1.1.6.1. Başta (Ön Seste)	21
2.1.1.6.1.1. Kesreli Elif ile (ا)	21
2.1.1.6.1.2. Kesreli Elif-ye ile (اى)	21
2.1.1.6.1.3. Harekesiz	21
2.1.1.6.2. İlk Hece ve Tabanlarda	21
2.1.1.6.2.1. Kesreli Ye ile (ي)	21
2.1.1.6.2.2. Kesre ile (ِ)	21
2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı	21
2.1.2.1. /ç/ Ünsüzü	21
2.1.2.1.1. Başta	21
2.1.2.1.1.1. Çim (چ)	21
2.1.2.1.1.2. Cim (ج) İle	21
2.1.2.1.2. İçte	22
2.1.2.1.2.1. Çim (چ) ile	22
2.1.2.1.3. Sonda	22
2.1.2.1.3.1. Çim (چ) ile	22
2.1.2.1.3.2. Cim (ج) ile	22
2.1.2.2. /p/ Ünsüzü	22
2.1.2.2.1. Başta	22
2.1.2.2.1.1. Pe (پ) ile	22
2.1.2.2.1.2. Be (ب) ile	22
2.1.2.2.2. İçte	22

2.1.2.2.2.1. Pe (پ) ile.....	22
2.1.2.2.2.2. Be (ب) ile	22
2.1.2.2.3. Sonda	22
2.1.2.2.3.1. Pe (پ) ile.....	22
2.1.2.2.3.2. Be (ب) ile	22
2.1.2.3. /t/ Ünsüzü.....	23
2.1.2.3.1. Başta	23
2.1.2.3.1.1. Tı (ط) İle	23
2.1.2.3.1.2. Te (ت) ile Kalın Sıradan Kelimelerde.....	23
2.1.2.3.1.3. Te (ت) ile İnce Sıradan Kelimelerde.....	23
2.1.2.3.2. İçte	23
2.1.2.3.2.1. Tı (ط) ile Kalın Sıradan Kelimelerde.....	23
2.1.2.3.2.2. Te (ت) ile Kalın Sıradan Kelimelerde.....	23
2.1.2.3.2.3. Te (ت) ile İnce Sıradan Kelimelerde.....	23
2.1.2.3.3. Sonda	23
2.1.2.3.3.1. Te (ت) ile Kalın Sıradan Kelimelerde.....	23
2.1.2.3.3.2. Te (ت) ile İnce Sıradan Kelimelerde.....	23
2.1.2.4. /s/ Ünsüzü	23
2.1.2.4.1. Başta	23
2.1.2.4.1.1. Sad (ص) ile Kalın Sıradan Kelimelerde	23
2.1.2.4.1.2. Sin (س) ile Kalın Sıradan Kelimelerde	24
2.1.2.4.1.3. Sin (س) ile İnce Sıradan Kelimelerde	24
2.1.2.4.2. İçte	24
2.1.2.4.2.1. Sad (ص) ile Kalın Sıradan Kelimelerde	24
2.1.2.4.2.2. Sin (س) ile Kalın Sıradan Kelimelerde	24

2.1.2.4.2.3. Sin (س) ile İnce Sıradan Kelimelerde	24
2.1.2.4.3. Sonda	24
2.1.2.4.3.1. Sin (س) ile Kalın Sıradan Kelimelerde	24
2.1.2.4.3.1.2. Sin (س) ile İnce Sıradan Kelimelerle	24
2.1.2.5. /ŋ/ Ünsüzü.....	24
2.1.2.5.1. Kef (ك) ile	24
2.1.2.5.1.1. Kök ve Tabanlarda	24
2.1.2.5.1.2. Sonda	24
2.1.2.6. /k/ Ünsüzü.....	25
2.1.2.6.1. Kef (ك) İle	25
2.1.2.6.1.1. Başta	25
2.1.2.6.1.2. Ortada	25
2.1.2.6.1.3. Sonda	25
2.1.3. Ayrı Yazılan Ekler.....	25
2.1.3.1. /+lAr/ Çokluk Eki	25
2.1.3.2. /+sI/ 3. Tekil Şahıs İyelik Eki	25
2.1.3.3. /-sIn/ 2. Tekil Şahıs Eki	25
2.1.4. Bitişik Yazılan Kelimeler	25
2.1.4.1. dA Edatı.....	25
2.1.4.2. daħı Edatı	25
2.1.4.3. (i)çün Edatı	25
2.1.4.4. /+(y)IlA, +lA/ Edatı	25
2.1.4.5. ki Edatı.....	26
2.1.4.6. ne Soru Zamirinin Birleşikleri.....	26
2.1.5. İmla Değişiklikleri.....	26

2.1.5.1. Kelimeden Hece Eksiltmek	26
2.1.5.2. Kelimeye Hece İlave Etmek	26
2.1.5.3. Söylendiği Gibi Yazılan Kelimeler	26
2.2. Ses Bilgisi	26
2.2.1. Art Zamanlı Ses Olayları	26
2.2.1.1. Ünlü Değişmeleri	26
2.2.1.1.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi	26
2.2.1.1.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması	26
2.2.1.1.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması	26
2.2.1.1.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi	27
2.2.1.1.5 Geniş Ünlülerin Daralması	27
2.2.1.2. Ünsüz Değişmeleri	27
2.2.1.2.1. Tonlulaşma (Ötümlüleşme)	27
2.2.1.2.2. Sızıcılaşma	28
2.2.1.2.3. Genizsileşme	28
2.2.1.2.4. Akıcılaşma	28
2.2.1.3. Ünsüz Düşmesi	28
2.2.2. Eş Zamanlı Ses Olayları	28
2.2.2.1. Ünsüz Tonlulaşması	28
2.2.2.2. Ünlü Düşmesi	29
2.2.2.3. Ünsüz Türemesi	29
2.2.2.4. Ünlü Türemesi	29
2.2.2.5. Ünlü Birleşmesi	29
2.2.2.6. Hece Yutumu	29
2.2.2.6.1. İstek Kipi Çekiminde Hece Yutumu (- y Am< - Ay Im)	29

2.2.2.6.2. Bildirme Eklerinde Hece Yutumu (+dUr< dur-ur/ ø < er-ür).....	29
2.2.2.6.3. “Var” Kelimesinde Hece Yutumu (var< bar < barur)	29
2.2.2.7. Koruyucu Ünsüz /y/	29
2.2.2.7.1. Hâl Eklerinde Koruyucu Ünsüz	29
2.2.2.7.2. “ile ve “mi” Edatlarında Koruyucu Ünsüz	30
2.2.2.7.3. Ek-fiil Kullanımında Koruyucu Ünsüz.....	30
2.2.2.7.4. Sıfat-Fiil, Zarf-Fiil, İsim-Fiil ve Kip Çekimlerinde Koruyucu Ünsüz	30
2.2.2.8.Ünsüz Tekleşmesi.....	30
2.2.3. Ünlü Uyumu	30
2.2.3.1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	30
2.2.3.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	30
2.2.3.2.1. Sözcük Kök ve Gövdelerinde Yuvarlaklaşma	30
2.2.3.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma.....	30
2.2.3.2.2.1. Hem Düz Hem de Yuvarlak Ünlülü Ekler.....	30
2.2.3.2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	31
2.2.3.2.2.1.2. Fiilden İsim Yapma Ekleri	31
2.2.3.2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapma Ekleri	31
2.2.3.2.2.1.4. İkinci Teklik Şahıs İyelik Eki	32
2.2.3.2.2.1.5. İstek Kipi İkinci Teklik Şahıs Çekimi	32
2.2.3.2.2.2. Yuvarlak Ünlülü Ekler.....	32
2.2.3.2.2.2.1. İsimden İsim Yapma Ekleri	32
2.2.3.2.2.2.2. Fiilden isim Yapım Ekleri	32
2.2.3.2.2.2.3. Fiilden Fiil Yapma Ekleri	32
2.2.3.2.2.2.4. Birinci Teklik Şahıs İyelik Eki	32
2.2.3.2.2.2.5. Birinci Çokluk Şahıs İyelik Eki.....	32

2.2.3.2.2.2.6. Hâl Ekleri.....	33
2.2.3.2.2.2.7. Bildirme Ekleri	33
2.2.3.2.2.2.8. Kip Ekleri	33
2.2.3.2.2.2.9. Sıfat-Fiil Ekleri	33
2.2.3.2.2.2.10. Zarf-Fiil Ekleri.....	33
2.2.3.2.2.3. Düz Ünlülü Ekler.....	34
2.2.3.2.2.3.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	34
2.2.3.2.2.3.2. İyelik Ekleri	34
2.2.3.2.2.3.3. Aitlik Eki	34
2.2.3.2.2.3.4. Hâl Ekleri.....	34
2.2.3.2.2.3.5. Şahıs Ekleri.....	34
2.2.3.2.2.3.6. Bildirme Ekleri	35
2.2.3.2.2.3.7. Kip Ekleri	35
2.2.3.2.2.3.8. Sıfat Fiil Ekleri	35
2.2.3.2.2.3.9. Zarf-Fiil Ekleri.....	35
2.2.3.2.2.3.10. Soru Eki	35
2.2.4. Ünsüz Uyumu	36
2.2.4.1. İsimden İsim Yapma Ekleri.....	36
2.2.4.2. Fiilden Fiil Yapma Ekleri	36
2.2.4.3. Hâl Ekleri.....	36
2.2.4.4. Kip Ekleri	36
2.2.4.5. Sıfat- Fiil Ekleri	37
2.2.4.6. Zarf-Fiil Ekleri.....	37
2.2.4.7. Bildirme Ekleri	37
2.3. Şekil Bilgisi	37

2.3.1. Sözcük Türetme.....	37
2.3.1.1. Türkçe Yapım Ekleri	37
2.3.1.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	37
2.3.1.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri	40
2.3.1.1.3. İsimden Fiil Yapım Ekleri	41
2.3.1.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	42
2.3.1.2. Farsça Kökenli Yapım Ekleri /Edatlar / Birleşik Kelimeler.....	42
2.3.1.3. Arapça Kökenli Yapım Ekleri /Edatlar / Birleşik Kelimeler.....	43
2.3.2. Sözcük Çekimi ve Çeşitleri	44
2.3.2.1. İsim Çekimi	44
2.3.2.1.1. Çokluk Hâli.....	44
2.3.2.1.2. İyelik Ekleri	44
2.3.2.1.2.1. Birinci Teklik Şahıs İyelik Eki	44
2.3.2.1.2.2. İkinci Teklik Şahıs İyelik Eki.....	44
2.3.2.1.2.3. Üçüncü Teklik Şahıs İyelik Eki.....	44
2.3.2.1.2.4. Birinci Çokluk Şahıs İyelik Eki.....	44
2.3.2.1.2.5. İkinci Çokluk Şahıs İyelik Eki	44
2.3.2.1.2.6. Üçüncü Çokluk Şahıs İyelik Eki	45
2.3.2.1.3. Aitlik Eki	45
2.3.2.1.4. Hâl Ekleri.....	45
2.3.2.1.4.1. Yalın Hâl	45
2.3.2.1.4.2. İlgi Hâli.....	45
2.3.2.1.4.3. Belirtme (Yükleme) Hâli	45
2.3.2.1.4.4. Yönelme Hâli.....	45
2.3.2.1.4.5. Bulunma Hâli.....	45

2.3.2.1.4.6. Ayrılma (Çıkma) Hâli.....	45
2.3.2.1.4.7. Yön Gösterme Hâli.....	45
2.3.2.1.4.8. Vasıta Hâli.....	45
2.3.2.2. Sıfatlar	46
2.3.2.2.1. Niteleme Sıfatları.....	46
2.3.2.2.2. Belirtme Sıfatları	49
2.3.2.2.2.1. İşaret Sıfatları	49
2.3.2.2.2.2. Sayı Sıfatları	50
2.3.2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları	50
2.3.2.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları.....	50
2.3.2.2.2.2.3. Üleştirme Sıfatları.....	50
2.3.2.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları.....	50
2.3.2.2.2.4. Soru Sıfatları.....	51
2.3.2.3. Zamirler	51
2.3.2.3.1. Kişi Zamirleri.....	51
2.3.2.3.2. İşaret Zamirleri	53
2.3.2.3.3. Dönüşlülük Zamirleri.....	54
2.3.2.3.4. Belirsizlik Zamirleri.....	54
2.3.2.3.5. Soru Zamirleri.....	56
2.3.2.4. Zarflar	57
2.3.2.4.1. Durum (Hâl) Zarfları	57
2.3.2.4.2. Zaman Zarfları	59
2.3.2.4.3. Miktar Zarfları	60
2.3.2.4.4. Yer Yön Zarfları	60
2.3.2.4.5. Soru Zarfları.....	60

2.3.2.5. Edatlar.....	61
2.3.2.5.1. Çekim Edatları	61
2.3.2.5.2. Bağlama Edatları	61
2.3.2.5.2.1. Sıralama Edatları	62
2.3.2.5.2.2. Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları	62
2.3.2.5.2.3. Cümle Başı Edatları.....	62
2.3.2.5.2.4. Sona Gelen Edatlar	64
2.3.2.5.3. Ünlem Edatları.....	64
2.3.2.6. Fiil Çekimi.....	65
2.3.2.6.1. Basit Kip ve Zamanlar	65
2.3.2.6.1.1. Görülen Geçmiş Zaman.....	65
2.3.2.6.1.2. Anlatılan Geçmiş Zaman	66
2.3.2.6.1.3. Şimdiki ve Geniş Zaman	66
2.3.2.6.1.4. Gelecek Zaman	67
2.3.2.6.1.5. İstek Kipi	67
2.3.2.6.1.6. Dilek-Şart Kipi	68
2.3.2.6.1.7. Gereklilik Kipi.....	68
2.3.2.6.1.8. Emir Kipi	68
2.3.2.6.2. Birleşik Kipler	69
2.3.2.6.2.1. Hikâye Birleşik Zaman	69
2.3.2.6.2.1.1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....	69
2.3.2.6.2.1.2. İstek Kipinin Hikâyesi	69
2.3.2.6.2.2.Şart Birleşik Zaman	69
2.3.2.6.2.2.1. Geniş Zamanın Şartı	69
2.3.2.6.3. Fiil Çekiminde Soru Şekli	70

2.3.2.7. Birleşik Fiiller.....	70
2.3.2.7.1. Yardımcı Fiil İle Kurulmuş Birleşik Fiiller	70
2.3.2.7.2. Kurallı Birleşik Fiiller.....	70
2.3.2.7.3.Karmaşık Birleşik Fiiller	70
2.3.2.7.4. Kalıplaşmış Birleşik Fiiller.....	70
2.3.2.7.4.1. Tek Ögeli Kalıplaşmış Birleşik Fiiller.....	70
2.3.2.7.4.1.1. Nesne+Fiil Bağlantısı İle Birleşenler	71
2.3.2.7.4.1.2. Yer Tamlayıcısı+Fiil Bağlantısı İle Birleşenler.....	71
2.3.2.7.4.1.3. Zarf+Fiil Bağlantısı İle Birleşenler	71
2.3.2.8. Fiilimsiler	71
2.3.2.8.1. İsim-Fiiller	71
2.3.2.8.2. Sıfat-Fiiller.....	71
2.3.2.8.2.1. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri	71
2.3.2.8.2.2. Geniş Zaman Sıfat-Fiilleri	71
2.3.2.8.2.3. Gelecek Zaman Sıfat-Fiilleri	72
2.3.2.8.3. Zarf-Fiiller (Gerundium)	72
2.3.2.8.3.1. Hal (Durum) Zarf-Fiilleri	72
2.3.2.8.3.2. Zaman Zarf-Fiilleri	72
2.3.2.8.3.2. Bağlama Zarf-Fiilleri.....	72
2.3.2.9. İsimlerde Bildirme.....	73
2.3.2.9.1. Geniş Zaman.....	73
2.3.2.9.2. Görülen Geçmiş Zaman	73
2.3.2.9.3. Duyulan Geçmiş Zaman	73
2.3.2.9.4. Bildirme Olumsuzluk.....	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

3.1. Metin Oluşturulurken İzlenen Yol.....	74

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİZİN

4.1. Dizin Oluşturulurken İzlenen Yol	253

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	533

KAYNAKÇA.....	535

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

→	: ilgili maddeye bakınız
Ø	: işaretsiz biçimbirim
-	: bitişik yazım; fiil kökü/gövdesi
+	: isim kökü/gövdesi; ekle; fiillerin emir biçimi
<	: köken
(numara)	: satır numarası
[numara a/b]	: varak numarası
1b-92a	: Veliyüddin Efendi nüshasının sayfa aralıkları
A	: a/e
A[.]	: Atıf Efendi nüshası
Ar.	: Arapça
ET	: Eski Türkçe
Far.	: Farsça
V[.]	: Veliyüddin Efendi nüshası
Yun.	: Yunanca
Z[.]	: Zile nüshası

YAZI ÇEVİRİMİ DİZGESİ

ا	: a, ā	ش	: ş
أُ	: è	ص	: ş
او	: o, u	ض	: d, ž
ب	: b	ط	: t
پ	: p	ظ	: z
ت	: t	ع	: ‘
ث	: s	غ	: ğ
ج	: c; ç	ف	: f
چ	: ç	ق	: k
ح	: h	ك	: k, g ŋ
خ	: ħ	ل	: l
د	: d	م	: m
ذ	: z, d	ن	: n
ر	: r	و	: v, o, ö, u, ü, ū
ز	: z	ه, هـ	: h, a, e
ژ	: j	ی	: y; i, ī, ē
س	: s	وا	: ^

GİRİŞ

Dilin, insanlığın varoluşuyla birlikte ortaya çıktığı muhakkaktır. İnsanlık tarihinde dilin nasıl doğduğu hakkında birbirinden farklı birçok görüş vardır. Ancak bu görüşler bir varsayımdan öteye geçememektedir. Örneğin ünlemleri temel alan görüş, dilin doğuşunun ünlemlerle başladığını, insanların farklı olaylar ile ruh ve bedenle ilgili duygular karşısında çıkardıkları ünlemlerin daha sonra sözcüklere dönüştüğünü, bunların farklı kavramları karşıladıklarını ifade eder. Ancak bu tür öğelerin sayısının az olması, dilin doğuşunun kaynağı olabileceği görüşünü zayıflatır. (Aksan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, 2015, s. 96-97). Dilin kaynağı konusunda birçok görüş olmasının yanında en eski medeniyetlere ait yazılı kaynaklara ilişkin belgelere de bugüne kadar ulaşamamıştır. Elde bulunan en eski yazılı belgeler niteliğini taşıyan Sümerce metinler ise ancak 5500 yıl öncesine kadar ulaşabilmektedir.

Türkçenin en eski belgeleri olarak yedinci ve sekizinci yüzyıllara, tarihsiz metin olanlar ise beş ve altıncı yüzyıllara kadar inilebilmektedir. Yapılan son araştırmalar ise ilk insanların bir milyon yıl kadar önce yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır. (Korkmaz, 2017, s. 679) Ancak ilk insanın ortaya çıkışı ve elde edilen eski metinler arasında nasıl bir süreç geçirildiği hâlâ tam olarak çözülememiştir. Türkçenin bilinen en eski yazılı metinleri, bengü taşlara oyulmuş olan Orhun Yazıtları olup, bizzat Türkler tarafından yazılmıştır. Bu metinler, Türklerin dünyaya bakışları ile yönetim anlayışlarını göstermektedir. (Ercilasun, 2016, s. 339) Orhun Yazıtları, Köktürk alfabesi ile yazılmış olup, bu yazı dilinin kökeni hakkında birçok görüş bulunmaktadır. Bu yazılı sistemin İskandinav Runları, Arami, Pehlevi, Fenikya, Hitit, Soğd Türk damgaları gibi birçok farklı işaret sistemiyle ortaya çıktığı söylenilmektedir. (Caferoğlu, 2019, s. 191)

Türkler, 11. yüzyıl ve sonrasında büyük kitleler halinde Orta Asya'dan göçmüşlerdir. Orta Asya'da tek bir yazı dili halinde yaşayan Türkçe, bu göçler sebebiyle farklı yazı dillerine bölünmüştür. Oluşan yeni kolları konuşanların etnik yapıları, etnik yapılarındaki ağız farklılıkları, tarihi olayların yol açtığı karışma ve kaynaşmalar, yazı dilini oluşturan unsurlar ve zamanın sebep olduğu değişimler nedeniyle ses, şekil ve cümle yapısı bakımından ayrılmışlar ve birbirinden farklı edebî dil oluşturmuşlardır. Bu kollardan biri de Anadolu'da 13. yüzyıldan bu yana varlığını gösteren Türk edebî dilidir. (Özkan, 2017, s. 35) Bu edebî dilin ilk dönemi için birçok adlandırma bulunmaktadır. 11.

yüzyıldan itibaren Anadolu'ya göçen Oğuzlar bu dili meydana getirmişlerdir. Türkoloji alanında bu dil için “Eski Oğuz Türkçesi”, “Eski Türkiye Türkçesi”, “Eski Osmanlıca”, “Eski Anadolu Türkçesi” gibi adlandırmalar bulunmaktadır. (Akar, 2018, s. 17) Bu dönemde Moğol akınları sonucunda Anadolu'ya gelen Oğuz ve Türkmenler arasında Türkçe kullanımı artmış ve bu dil zaman içerisinde “Oğuz Türkçesi” adıyla edebî bir dil halini almıştır. 13. Yüzyıldan itibaren Türk edebiyatında büyük bir ilerleme kaydedilerek, birbirinden güzel, genel olarak aşk, tıp ve dinî konuları ele alan, en önemli özelliği dilinin son derece sade olduğu, Arapça ve Farsça kelimelerin kullanımının az olduğu, eserlerde halkın anlayabildiği kelimelerin kullanıldığı bir edebi dilin geliştiği görülmektedir. Ayrıca Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte, Türk dilinde bu dinin kurallarını ve hikmetlerini anlatan eserler tercüme ya da telif edilerek yazılmış, bu yeni dinin anlaşılması amaçlanmıştır. Bu dönemde yazılan eserlerde Eski Türkçenin yazı özellikleri de görülmekle birlikte, hem kendi döneminin dil özelliklerini hem de eski dönemin dil özelliklerini gösteren eserlere de geçiş dönemi eserleri denilmektedir. (Köktekin, 2022, s. 2) Eski Türkçe ile Eski Anadolu Türkçesi arasında bazı ünsüz değişimleri görülmektedir. b>v (bar>var, yabız>yavuz), t>d (dutmak, diri) k>g (könül>gönül, kün>gün), k>h (ahşam, yohsulluk), birden fazla heceli kelimelerin sonundaki “g” ve ğ”ler düşmüştür (sevig>sevi, arıĝ>aru) (Üstüner A. , 2017, s. 200).

15. Yüzyılın ortalarında Osmanlı Devleti'nin sınırları genişlemiş ve siyasi birlik kurularak Anadolu'da bir yazı birliği oluşturulmuştur. Bir imparatorluk dili haline gelen Türkçe, günlük konuşma dili ve halk metinlerinin dili ile beraber yabancı kelimelerin yoğun olduğu, halk dilinden uzaklaşmış bir nazım ve nesir dili olarak da kullanılmıştır. Bu dönemde sade dilli eserler de yazılmıştır. Ancak daha önce yazılan eserlerde görülen anlaşılabilir ifadelerle karşı yeni dönemde karışık ve anlaşılması zor bir dil kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönem Osmanlı Türkçesi'ne geçiş dönemi olarak adlandırılmaktadır. (Özkan, 1995, s. 35)

16. Yüzyıl Türkçesi

Bu yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları oldukça genişlemiş, Osmanlı coğrafyası, Türk ve İslam kültürünün merkezi olma konumuna gelmiştir. Bu yüzyılda yazılan eserlerin büyük bir kısmı telif eser olup, bu eserlerde yerli ve milli öğelere de oldukça yer verilmiştir. Fars edebiyatı örnek alındığından bazı mazmunlar, mitolojik unsurlar bu edebiyatın eserlerine benzetilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamaların kullanımı artmıştır. Özellikle şiir alanında aruz kalıbına uydurulma amacıyla Türkçenin kendi dilinin söz ve kavram alanının gelişmesi ve sanat dili olmasının önüne geçilmiştir. Ancak, bu edebiyatın dili yine de Türkçedir. (Akar, 2018, s. 294). Eski Oğuz Türkçesinin en önemli ses özelliklerinden biri, düzlük yuvarlaklık uyumunun olmamasıdır ve bu özellik 16. yüzyılda da kısmen devam etmektedir. Bunun nedeni eklerin tek biçimlerinin olmasıdır; başum, başuñ, başumuz, başuñuz, aldum, alduñ, alduk, aldunuz, alur, aldurmak, başlı, gözsiz, gözi, gördi gibi. Diğer bir özellik ise yukarıda verilen örneklerde de görüldüğü üzere ɳ sesinin kullanımıdır. Bu ses hâlen Anadolu ağızlarında varlığını sürdürmektedir. (Ercilasun, 2007, s. 459) Ancak yazı dilinde gösterilmemektedir. 16. yüzyılda aydınların ve halkın dili birbirinden oldukça uzaklaşmaya başlamıştır. Bu dönem eserlerinde bulunan Türkçe kelimelerdeki ses özellikleri Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini göstermeye devam etmiştir. Bu dönemde düzlük yuvarlaklık uyumu artık görülmeye başlansa da kimi eserlerde uyumsuzluk görülmektedir.

Bu yüzyıl, halkın anlayacağı şekilde sade bir dille yazılan Eski Anadolu Türkçesinden Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların oldukça fazla kullanıldığı Osmanlı Türkçesine geçiş dönemidir. Ayrıca bu dönemde nesir ve nazım türünde yazılan eserler dil kullanımı açısından birbirlerinden oldukça farklı özellikler göstermektedir. Özellikle nesir türünde yazılan halk hikayeleri, öğretici metinler halkın anlayacağı dilde yazılmış ve dil kullanımı açısından sadedir. Ancak nazım türünde yazılan eserler, özellikle ediplerin anlayacağı Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalarla dolu bir dille kaleme alınmıştır. Bu durum şairlerin şiir yeteneklerini göstermeleri açısından normal karşılanabilir. Divan şiiri dediğimiz bu şiirlerin yanında halk şiirleri de yazılmıştır. Halk şiirleri elbette daha sade ve daha açık bir dille yazılmıştır. Ancak bu dönemden sonraki dönemlerde, eserlerin dilleri daha da ağırlaşmıştır.

Nesir türünde yazılan eserlerden olan İslam dininin kurallarını ve hikmetlerini anlatan eserler, halkın anlayacağı dilde yazılmak istenmiştir. Ancak çoğu Kur'an'ın veya Arapça yazılmış dinî eserlerin tercümesi olduklarından söz dizimlerinde bozukluklar vardır. Bu eserler Arapça ağırlıklı yazılmış olsalar da yine de anlaşılır bir dile sahiptirler.

Zileli Muharrem Efendi tarafından yazılan Cübbü'l-Mesâil de bu dönemde yazılan dinî eserlerden biridir. Eserin 7 nüshası tespit edilmiştir. Kimi kütüphanelerde bulunan bazı yazmalar bu eserin adıyla geçse de aynı eser olup olmadığı kesin olmadığından çalışmamızda yer verilmemiştir. Müellif nüshası olduğu düşünülen ve yazıldığı tarih tam olarak tespit edilememiş olan Zile nüshası, ağız özellikleri kullanılarak yazılmıştır. Nüshalar içerisinde Eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösteren, dil ve üslubu en sade olan nüsha Zile nüshasıdır. Diğer nüshaların dil özellikleri ise daha çok Osmanlı Türkçesinin özelliklerine sahiptir. Örneğin H. 1071 yılında istinsah edildiği bilinen Atıf Efendi nüshasının dilinde, Zile nüshasına göre daha fazla Arapça kelime bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

CÜBBÜ'L-MESÂİL

1.1. Zileli Muharrem Efendi

Zileli Muharrem Efendi, 910 (1504) yılında Zile’de doğmuş olup kaynaklarda tam adı Muharrem b. Ebü’l-berekât Muhammed b. Ârif b. hasan ez-Zilî olarak geçer. Babası Horasan’dan gelip Zile’ye yerleşmiştir ve annesi Sultan Hatun’dur. Sivâsî ve Kastamonî nisbeleriyle bilinir. Sivâsî nisbesi o dönem Zile Sivas’a bağlı olmasından, Kastamonî nisbesi ise Kastamonulu müderris Muharrem Efendi ile karıştırılmasından kaynaklanır. Künyesi Ebü’l-Leys’dir.¹ Anadolu’da bilinmeyen bu künye aileler tarafından çocuklar için dua niteliğinde verilmektedir. Muharrem Efendi’nin beş çocuğu olup, dört erkek çocuğu kendisi gibi dinî ilimlerle meşgul olmuşlardır.

Zileli Muharrem Efendi, XVI. yüzyılda yaşamış Osmanlı âlimidir. Halvetiyye tarikatına mensup olup aynı zamanda din bilgini ve Türkçenin yanı sıra Arapça ve Farsça dilbilgisi kitapları yazacak kadar dil bilimine hakimdir.

Muharrem Efendi, Osmanlı’nın pek çok alanda olduğu gibi ilmî bakımdan da zirve dönemi kabul edilen XVI. yüzyılda yaşamış, ilmî birikimi, sûfi kişiliği ve toplumdaki etkisiyle tanınmış saygın bir Osmanlı âlimidir. Telif ettiği eserlere ve dinî ilimlere derin vukufiyetine rağmen yeterince tanınmamıştır.² Muharrem Efendi sadece tahsili için Zile’den ayrılmış ve geri dönerek halkı dinî konularda yetiştirmeye, akıllarındaki sorulara cevap vermeye çalışmıştır. Medreselerde okutulan “Muharrem” adlı kitabın yazarı olmasına rağmen tanınmamaktadır. İlk eğitimi babasından alan

¹M. Rahmi Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi” *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV, 2019) Cilt:Ek-2 syf: 693

²Abdullah Kahraman, *Cübbü’l Mesâil Fıkıh Meseleleri 1.bsm.* (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları:78, 2000), s. 13

Muharrem Efendi eğitim amacıyla önce Tokat'a gitmiş oradan da İstanbul'da dînî konulardaki eğitimini tamamlayarak Zile'ye dönmüştür.

Tahsil hayatı sonrası Zile'ye dönen Muharrem Efendi burada halkı dînî konularda aydınlatmak ve sorularına cevap vermek için halkın anlayacağı dilde, bölge ağzıyla birçok dînî eser yazmıştır. Muharrem Efendi'nin üç özelliği bulunmaktadır; Birincisi Arap dilini iyi bilmesi, ikincisi tasavvuf bilgisi ve fıkıh bilgisidir.³

Muharrem Efendi'nin ölümünün üzerinden yıllar geçmiş olmasına rağmen Zile halkı başta olmak üzere, bölgeden birçok kişi türbesini özellikle perşembe günleri ziyaret etmektedir. Halk inanışına göre Muharrem Efendi'nin türbe ziyareti yapılması sonucunda, eğitim hayatında başarılı olacağına inanılmaktadır. Bu nedenle “Muallim Dede” olarak isimlendirilmiştir.

1.1.1.Eserleri

1.1.1.1. Hâşiye el-Fevâ'idü'z-Ziyâ'îyye li'Câmî fî şerhi'l-Kâfiye

En bilinen eseri olup Osmanlı medreselerinde “Muharrem” adıyla tanınıp okutulmuştur. İranlı Abdurrahman-ı Câmî'nin, Arapça nahiv kurallarını ele alan İbnü'l-Hâcib'e ait *el-Kâfiye* adlı eseri üzerine yazdığı *el-Fevâ'idü'z-Ziyâ'îyye* adlı şerhin hâşiyesidir. Müellifin yarım bıraktığı kitabı daha sonra Abdullah Eyyûbî (ö. 1252/1836) “bedel” bahsinden itibaren aynı üslûpla yazılarak tamamlanmıştır. (Bulak 1256; I-II, İstanbul 1259, 1266, 1274, 1283, 1306, 1308, 1325). Ayrıca eserin birçok yazma nüshası ülkenin çeşitli kütüphanelerinde mevcuttur.⁴

1.1.1.2. Hediyyetü's-su'lûk fî şerhi Tuhfeti'l-mülûk

Bu eser, daha çok ilmihal niteliğine sahip bir kitap olup, Müslümanlığın icaplarını yerine getirmenin ön şartı olan ve herkesin günlük hayatta karşılaşılabileceği temel dînî hükümleri içermektedir.⁵ Ayrıca eserin birçok yazma nüshası ülkenin çeşitli kütüphanelerinde mevcuttur.

³ Kahraman, *Cübbü'l Mesâil Fıkıh Meseleleri* 1.bsm.,s. 13

⁴ Telkenaroğlu “Zileli Muharrem Efendi”, s. 693

⁵ M. Rahmi Telkenaroğlu “Zileli Muharrem Efendi (X/XVI. Asır) ve “Hediyyetü's-su'lûk” Adlı Eseri” *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2012, Cilt XVI, Sayı 2 s.316

1.1.1.3. ‘Umdetü’n-nisâ

Kadınlara özel durumlara ait konuları içeren eserin Osmanlı Türkçesi ile yazılan ilk kadın ilmihali olduğu düşünülmektedir.⁶ Ayrıca eserin birçok yazma nüshası ülkenin çeşitli kütüphanelerinde mevcuttur.

1.1.1.4. Menâkıbu Ebî hanîfe ve e’immeti’l-mezâhib

Bu eser Ebû Hanife ile ünlü iki talebesi olan Ebû Yûsuf ve Muhammed’in hayatlarını konu almakta ve bu kişilerin faziletleri, takvâları, ahlâkları, zekâları ve ilmi kişilikleri anlatılmaktadır. Bilinen birkaç nüshası ülkenin çeşitli kütüphanelerinde bulunmaktadır.⁷

1.1.1.5. Künûzu’l-evliyâ ve rumûzu’l-aşfiyâ

Bu eser, Abdülkâdir-i Geylânî ve Râbia el-Adeviyye gibi bilinen yetmiş kişinin hayatını anlatır.⁸ Bilinen beş nüshası ülkenin çeşitli kütüphanelerinde bulunmaktadır.

1.1.1.6. Tergîbü’l-müte‘allimîn

Bu eser, Risâle fi Tergîbi’n-nâsi’l-müteallimîn ile’l-‘ilm ve’(l-ḥaṣṣ ‘ale’)l-‘amel, Tergîbü’l-‘ilm ve’l-‘amel gibi isimlerle bilinir ve Muharrem Efendi’nin eğitim hakkındaki fikirlerinin kaynağı olduğu düşünülen eserde ilmin ve âlimin kıymeti, ilim öğrenenin ve öğretenin erdemliliği âyet, hadis ve bazı özdeyişlerle anlatılmaktadır.⁹

1.1.1.7. Zelletü’l ḳārî bi ‘ināyeti’r-Rabbi’l-Bârî

Bu eser, Kur’an okurken yapılan i’rab hataları ile harf ve kelime yanlışlarını anlatır.¹⁰

1.1.1.8. Tenbîhü’l-ġāfilāt

⁶ Telkenaroğlu, s. 694

⁷ Telkenaroğlu, s. 694

⁸ Telkenaroğlu, s. 694

⁹ Telkenaroğlu, s. 694

¹⁰ Telkenaroğlu, s. 694

Tenbîhü'l-Gâfilîn olarak da bilinen eser, kadınlara temel dinî bilgiler içermekte ve oldukça sade dille yazılmıştır. Bilinen birkaç nüshası ülkenin çeşitli kütüphanelerinde bulunmaktadır.

1.1.1.9. Risâle-i Şükriyye

Bu eser Fatıha suresinin isimlerini, tefsirini, surede bulunan bazı kelimelerin okunuşlarını, surenin okunmasının erdemi ve yararlarını açıklar. Ayrıca vitr namazının muhteviyatından ve son rekatında kunut duası okunmasından bahseder.¹¹ Bilinen nüshası Milli Kütüphane Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi 60 Zile 153/1 kayıtlıdır.

1.1.1.10. Risâletün fî enne'r-rağâ'a muḥarrimü'l-cimâ' bi lüzûmi'l-inkıṭâ'/mülzimü'l-inkıṭâ

Bu eserin nüshaları Türkiye yazma eserler kütüphane kataloglarında bulunmayıp, eserden Katip Çelebi bahsetmektedir.¹²

1.1.1.11. Luğat-ı Fârisî

Bu eser Farsça kaleme alınmış bilinen nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Koleksiyonu 00339-003'de kayıtlıdır.

1.1.1.12. Tercemetu Nefahâtü'l-Üns

Bu eser Arapça olup, Süleymaniye Kütüphanesi Hüseyin Şemsi-Fatih Güneren 00057-003'de kayıtlıdır. Eser Molla Cami'nin, sûfîlerin hayat hikâyelerinin anlatıldığı Nefahâtü'l-Üns isimli eserinin muhtasar Arapça tercümesidir.

1.1.1.13. Şerhu ba'zı ebyâti'l-Mesnevî

Bu eser de Türkçe olup, Süleymaniye Kütüphanesi, Kasıdecizâde Süleyman Sırrı, 327 kayıtlıdır.¹³

1.1.1.14. Terceme-i Hilvetü'n-nebî

Bu eser, Süleymaniye Kütüphanesi, Servili 145'de kayıtlıdır.¹⁴

¹¹ Muhammed Kuzubaş "Zileli Muharrem Efendi ve Risâle-i Şükriye Adlı Eseri" *International Journal of Sosyal Humanities and Administrative Sciences* DECEMBER 2021 / Vol:7, Issue:47 / pp.2619-2630

¹² M. Rahmi Telkenaroğlu "Zileli Muharrem Efendi (X/XVI. Asır) ve "Hediyyetü's-şu'lûk" Adlı Eseri", s. 316

¹³ Telkenaroğlu "Zileli Muharrem Efendi", s. 693

¹⁴ Telkenaroğlu "Zileli Muharrem Efendi", s. 693

1.1.1.15. Cübbü'l-Mesâil

Kataloglarda Hıbbu'l-mesâil ya da Rubbu'l-mesâ'il olarak da geçer. Bu eser yapılan çalışmanın konusudur.

Ayrıca yazma eser kataloglarında müellif adı olarak Zileli Muharrem Efendi'nin farklı eserler de tespit edilmiştir. Ancak bu ismin doğru olup olmadığı ya da aynı kişiler olduğu bilgisi net değildir. Bu çalışmada diğer eserler belirtilmemiştir.

1.2. Cübbü'l-Mesâil

“Yazma eser kataloglarında *Hubbû'l-mesâil* ve *Rubbû'l-mesâil* şeklinde de geçen eserde bazı fikhî konular ele alınmıştır. Ana temasını kefâretlerin teşkil ettiği, oldukça sade bir Türkçe'nin kullanıldığı eser bazı dil özellikleri bakımından dikkat çekmektedir (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 2155).”¹⁵ Eserde dönemin din kitaplarından alınan konuların, halk diliyle örnekler verilerek ya da hikâyeler anlatılarak dini konuların açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. “Klasik bir fıkıh kitabı tarzında değil de, daha çok ilmihal ve fetva kitabı üslubunda yazılmıştır.”¹⁶

Cübbü'l-Mesâil'in metin incelemesi yapıldığında Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi olan 16. yüzyılda bölgenin ağız özellikleriyle yazıldığı görülmüştür.

Çalışmamızda ana metin olarak kabul edilen Zile nüshasında ikili yazımlar ve yöre ağızına ait kelimelerin sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir. Zile nüshasına en benzer nüsha Velîyüddin Efendi nüshası olup, ikinci nüsha olarak çalışılmıştır. Bu nüshanın dili, Zile nüshasına göre daha standart dille yazılmıştır. Atıf Efendi nüshası her iki nüshaya göre daha standart dille yazılmış ve daha fazla Arapça ve Farsça kelime içermektedir. Daha az hata bulunup imlası düzenlidir.

Cübbü'l-Mesâil'in inceleme konusu olarak seçilmesi, dilinin Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde Anadolu'da yaşayan halkın anlayacağı dilde yazılmış olmasıdır. Eserde, Anadolu'da yaşayan halkın, her konuda yaşadığı sorunlara yer yer atasözleri, deyimler, hikâyeler ve menkıbelere yer verilerek çözümlenmeye çalışıldığı görülmektedir.

¹⁵ Telkenaroğlu, s. 694

¹⁶ Kahraman, s.23

1.2.1. Cübbü'l-Mesâil'in Nüshaları

Zile Nüshası: İstinsah nüshası olabileceği de düşünülen nüsha Milli Kütüphane Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi koleksiyonunda 60 Zile 153/5 koleksiyon numarası ile bir mecmuanın içinde yer almaktadır. Metnimizin ana metni olarak çalışılan nüsha, yıpranmış ve cildi dağılıp yeniden birleştirildiğinden kayan sayfaları bulunmaktadır. 53 varak olmakla beraber, metnin son kısmı bulunmamaktadır. Metin harekeli ve 117a ile 132 b arası 17 satır, 133a ile 166b arası 13 satırdan oluşmaktadır. Yazılmış olduğu Zile yöresi ağız özelliklerini taşımaktadır. O dönem kullanılan ve eserde geçen yöre ağzına ait sıkça kullanılan kelimeler günümüzde Zile'de kullanımı devam etmektedir. Söz başları üzeri ve söz başları kırmızı, sırtı vişne rengi meşin, aynı renkte kendinden desenli kağıt kaplı mukavva ciltli, yaprakları lekeli, son iki yaprağın kenarları kabaca tamir edilmiştir.¹⁷

Velîyüddin Efendi Nüshası: Zile nüshasına en yakın yazım özellikleri bulunan nüshadır. Beyazıt Kütüphanesi Velîyüddin Efendi Koleksiyonunda V1072 numarası ile kayıtlıdır. III+92 varak olup, 20 satırdan oluşmaktadır. Arap Harfli nesih tarzında yazılmıştır.¹⁸

Atıf Efendi Nüshası: Zile ve Velîyüddin Efendi nüshalarına göre daha standart dille yazılmış ve daha fazla Arapça ve Farsça kelimeler kullanılmıştır. Yazımda daha az hata bulunmakta olup, imlası düzenlidir. Atıf Efendi Kütüphanesi Atıf Efendi Koleksiyonunda 00277-008 ile kayıtlıdır. Bir cildin içerisinde 82-146 varaklar arasında toplam 64 varaktan ve muhtelif satırlardan oluşmaktadır. Arap harfli, Nesih tarzında yazılmıştır.¹⁹

Fatih Nüshası: Fatih nüshası, Hubbû'l-Mesail adıyla Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih koleksiyonunda 02155 numara ile kayıtlıdır. 133 yaprak 15 satırdan oluşmaktadır.

¹⁷ Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zilî es-Sivâsî el-Kastamonî el-Hanefî el-Halvetî. *Cübbü'l-Mesâ'il*. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/594594>

¹⁸ Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zilî es-Sivâsî el-Kastamonî el-Halvetî el-Hanefî. *Cubbu'l-Mesâ'il*. 1061. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/543299>

¹⁹ Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zilî es-Sivâsî el-Kastamonî el-Hanefî el-Halvetî. *Cübbü'l-Mesâ'il*. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/373141>

Müstensihi Arif Nazif olup, Arap harfli nesih olarak yazılmıştır. ²⁰

Kayseri Nüshası: Kayseri Kütüphanesi Raşid Efendi Koleksiyonunda 311 numara ile kayıtlıdır. Arap harflidir. ²¹

Ankara Milli Kütüphane Nüshası: Milli Kütüphane Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda 06 Hk 5049/2 ile kayıtlıdır. 17b-129b varaklar arasında 112 varaktan oluşur ve 19 satırdır. Mihrabiyesi yaldızlı mülevven tezhibli, söz başları kırmızı, yaldız cetvelli, salbek şemseli, zencirekli, kahverengi meşin mukavva ciltli. Sırtı taba rengi meşinle tamir görmüş, sol deffe kurt yeniklidir. Yazar eseri telif ettiği zaman 82 yaşında olduğu dibacede geçmektedir. Eser baş bab ve bir hatimeden müteşekkildir. Fihristi birinci risalenin başında onunkiyle birlikte yer almaktadır. Eser ve yazar adı mukaddimeden elde edilmiştir. Arkasında 1268/1851 tarihli Türkçe Muhyieddin'e ait bî-namaz ilahisi vardır. Namazın, orucun, yeminin, nefsin, zıhardan doğan kefarete olmak üzere beş bölüm vardır. Fihristte 133-187 yapraklar arasında Mısri Nuh Efendi'nin *Mekasid-ı hasene* adlı eseri görünmekteyse de bu yapraklar eserden düşüktür. ²²

Ağa Efendi Tanaçan Nüshası: Risâle fî Hubbî'l-Mesâ'il adıyla Süleymaniye Kütüphanesi Ağa Efendi Tanaçan koleksiyonunda 00027-002 numarasıyla kayıtlıdır. Bir cildin içerisinde 21-166 varaklar arasında, 145 varak, 17 satırdan oluşmaktadır.

Bu nüshalarla birlikte Türkiye Yazma Eserler Kurumu Yazma Eserler Veri Tabanında müellif olarak “Zileli Muharrem Efendi” ve eser olarak “Cübbü'l-Mesâ'il” tarandığında “Hubbü'l-Mesail adıyla Erzurum Kütüphanesi, Erzurum Yazmalar Koleksiyonunda 913 numara ile kayıtlıdır. ²³” ve “Uyûnü'l-Mesâ'il adıyla Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü Bölge Yazma Eserler koleksiyonunda BY0000002059 ile kayıtlıdır. 68 varak 23 satırdan oluşmaktadır. ²⁴” olarak 2 adet nüsha daha olduğu

²⁰ Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zîlî es-Sivâsî. *Hubbû'l-Mesâ'il*. 1202. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/239897>

²¹ Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zîlî es-Sivâsî el-Kastamonî el-Halvetî el-Hanefî. *Cübbü'l-Mesâ'il*. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/434725>

²² Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zîlî es-Sivâsî el-Kastamonî el-Hanefî el-Halvetî. *Cübbü'l-Mesâ'il*. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/591223>

²³ Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zîlî es-Sivâsî el-Kastamonî el-Halvetî el-Hanefî. *Hubbû'l-Mesail*. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/443591>

²⁴ Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zîlî es-Sivâsî el-Kastamonî el-Halvetî el-Hanefî. *Uyûnü'l-Mesâ'il*. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/71960>

görülmüştür. Ancak doğrulama yapılamamıştır.

1.2.2. Cübbü'l-Mesâil'in Kaynakları

Bezzâziye, Hanefî hukukçusu Bezzâzî'nin fetva kitabıdır.

Câmiu'l-Fetâvâ, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Cevâhirü'l Fıkıha, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Đav'ü's-Sirâc, Ali el-Buharî el Kelâbazî tarafından miras hukuku hakkında yazılmış bir kitaptır.

Dürer ğurer, Şerîf el-Murtaza tarafından yazılmış Hanefî fıkıh kitabıdır.

Fetvâ-i Ebu's-su'ûd, Şeyhülislâm Ebussuûd Efendi tarafından yazılmış fıkıh kitabıdır.

Fetvâ-i Fuşûl, Fusûl, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Fetvâ-i Kâğîhân, Hanefî hukukçusu Kâğîhan'ın (ö. 592/1196)v el-Fetâva'l-Hâniye veya el-Hâniyye diye de anılan fıkıha dair kitabıdır.

Fetvâ-i Necmü'd-dîn, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Fetvâ-i 'Uyûn, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Haşîye, Ahi Çelebi tarafından yazılan fıkıh kitabıdır.

Hidâye, Burhâneddin el-Mergînânî tarafından yazılmış, Hanefî fıkıh kitabıdır.

Hizâne, Hızânetü'l-müftîn, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Hulâsa, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Hulviyyât, Candaroğlu İsmail Bey tarafından yazılmış bir fıkıh kitabıdır.

İcmâ, İbn-i Hübeyre tarafından yazılmış, bir fıkıh kitabıdır.

İhtiyâr, Mevsilî tarafından yazılmış, Hanefî fıkıh kitabıdır.

İzah, Yahya Koçhisari tarafından yazılmış dini bir kitaptır.

Kenz, Ebü'l-Berekât en-Nesefî tarafından yazılmış Hanefî fıkıh eseridir.

Keşşâf, Zemahşeri tarafından yazılmış bir tefsir kitabıdır.

Kitâb-ı Hayâtü'l Hayevân, Demîrî tarafından yazılmış bir hayvanlar ansiklopedisidir.

Kitâb-ı Necmeddîn en-Nişâbü'rî, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Kitâb-ı Dürrü'n-Nazm, Ebü Muhammed el- Yâfîi tarafından yazılmış âyetler ve sûreler arasındaki münasebetleri esas alan bir tefsir kitabıdır.

Kitâbü'd Diyyât, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Kudûrî, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Ebî Bekr Muhammed b. Ahmed el-Kudûrî tarafından yazılmış, “el-Muhtasar” adlı kitabıdır.

Kunye, Muhammed ez-Zâhidî el Gazmînî tarafından yazılmış dinî bir kitaptır.

Menâr, Ebu'l-Berekât en-nesefî tarafından yazılmış, bir fıkıh kitabıdır.

Meşârik, Radıyyüddin es-Sâgânî'nin (ö. 650/1252), derlediği bazı sahih hadisleri nahiv konularına göre düzenlediği kitabıdır.

Mihyer, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Mi'râcü'd-dirâye, Ahmed el-Hucendî el Kâkî tarafından yazılmış dinî bir kitaptır.

Muhtelef, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Muhtasar, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Muḳaddime, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Nevâzil, Ebu'l-Leys es-Semerkindî tarafından yazılmış, Hanefî fıkıh kitabıdır.

Nihâye, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Ravzatü'l-Ulemâ, İmâm Zendevidi tarafından yazılmış, dinî bir kitaptır

Şihâh, Cevherî'nin yazmış olduğu Arapça sözlük.

Şerh-i Hidâye, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Şerh-i Mecma', Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Şerhi'z-Zâhidî, Ebü'r-Recâ Necmüddîn Muhtâr b. Mahmûd b. Muhammed ez-Zâhidî el-Gazmînî tarafından yazılmış kitaptır.

Şerhü'l-Kenz, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Şerhü'l-Meşâriq, İbn Melek'in yazmış olduğu kitaptır.

Şerhu Şir'a, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Takdûme, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Tefsîr-i Ebü'l-Leys, Ebu'l-Leys Semerkandî tarafından yazılmış bir tefsir kitabı

Tefsîr-i Hanîfî, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Tefsîr'il Me'âlim, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Tefsîr-i 'Uyun, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Tenbîh, Ebû İshak eş-Şîrâzî tarafından yazılmış, dinî bir kitaptır.

Tuhfe, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Umdetü'n-nisâ, Zileli Muharrem Efendi tarafından yazılmış kadınlara yönelik fıkıh kitabı.

Vâkı‘ât, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

Vikâye, Ubeydullah el-Mahbûbî el-Buhârî tarafından yazılmış Hanefî mezhebinin temel metinlerinden biri olan eser.

Zübdetü’l-esrâr, Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

1.2.3. Dil ve Üslup

Eserin yazılmasında amaç olarak halkın dinî konularda bilgilendirilmesi hedeflendiğinden, o yörenin insanının anlayacağı şekilde öğretici anlatımlar yapılmıştır. Özellikle Zile nüshasında bulunan anlatımlarda yörede hâlâ kullanımda olan kelimelere, deyimlere ve atasözlerine yer verilmiştir. Örneğin; yörede kullanımı devam eden *batman* (miktarı yer yer, yaklaşık 2,5 kg. ile 10 kg. arasında değişen eski bir ağırlık ölçüsü birimi): sekiz kilogram karşılığında özellikle yaprak tartımında, **börtül-** (yiyecekler için) biraz pişirilmek, az haşlanmak): yaprak haşlama için, **kömiş** (Far. kömüş, su sığırı), hayvancılıkta manda yerine kömüş olarak, **tefavvu** ‘ (Ar. farz olmadan yapılan ibadet): kandil günlerinde tutulan oruç, **yatsu** (yatsı namazı): özellikle yaşlı kişiler yatsı namazı için, **semere** (Ar. sonuç) özellikle yaşlı kişiler kullanmakta, **tā’ife** (Ar. insan topluluğu, grup): ev tayfası, aile bireyleri için, **uğun-** (uğunmak, ağrıdan, acıdan kıvrınmak): özellikle yaşlı kişiler, **şınuk** (kırık, kırılmış): yıllarca sınıkçı Kazım isimli kişi tarafından geleneksel yöntemlerle kemik kırıkları tedavisi yapıldığı bilinmekte, **adam depele-** insan öldürmek için kullanılmakta, **sel al-** (sel suları tarafından basılmak): günümüzde sel suları bir araziye bastığında kullanılmaktadır. Bunların dışında günümüzde kullanımı devam etmeyen **şorî hısub yeri**: mahşer yeri, **dibelik**: büsbütün tamamıyla, **dünelik**: gece yemeği, sahur yemeği, **tan namâzı**: sabah namazı gibi kelimelere Zile nüshasında görülmektedir.

Zile nüshasında, eserin başında ve sonunda yer alan Arapça dualar dışında Türkçe kelimeler halkın anlayacağı şekilde Türkçe kelimeler kullanılmaya çalışılmış, sorun olduğu düşünülen dini konulara çözüm bulunmaya çalışılırken; halk hikayelerinden, bilinen dini büyüklerin menkıbelerinden yararlanılarak öğretici bir şekilde anlatım yapılmıştır. Anlatımda soruyu soran karşısında gibi cevaplanmıştır.

Bu eserin çalışma konusu olarak seçilmesinde, Türkiye ağız araştırmalarında eksik bulunan kelimeler ve kullanımlarını tespit ederek, yapılacak çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

İNCELEME/GRAMER

2.1. Yazım Özellikleri

2.1.1. Ünlülerin Yazılışı

2.1.1.1. /a/ Ünlüsü

2.1.1.1.1. Başta (Ön Seste)

2.1.1.1.1.1. Medli Elif ile (ا)

آڭه (aḡa, V40a/8), آچ (aḡ, V2b/3), آلوب (alup, V38b/2), آغلاشمان (aḡlaşman, V17b/17), آتالار (atalar, V44b/5), آيرلماق (ayrılmak, V32b/15), آغز (aḡır, V27b/15)

2.1.1.1.1.2. Üstünlü Elif ile (اُ)

اڭاجنه (aḡacına, V38b/17), اڭچه (aḡçe, V38a/3), اوجيله (avcıyla V19a/16), ايعم (ayaḡum V41b/16), اقه (aḡa, V12b/10), الدامق (aldamak, V17a/6)

2.1.1.1.1.3. Üstünsüz Elif ile (اِ)

اجى (acı, V64a/6), انامق (anamıq V32b/7)

2.1.1.1.2. Ortada (İç Seste)

2.1.1.1.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda

2.1.1.1.2.1.1. Üstün ile (اُ)

دخى (V3a/5, daḡı), قارشمش (qarışmış, V40b/19), قوپاجغندن (kopacağından, V28b/12), اولن (olan, V2b/8), اوق (ayak, V41a/16), آلان (alınan V40a/7), اوق (ayak, V41a/16), اولن (olan, V2b/8), اوق (ayak, V41a/16)

2.1.1.1.2.1.2. Elif ile (ا)

جماعته (cemā'ate V4a/19), واجبدر (vācibdür V3a/5), اولانه (olana, V3a/5)

2.1.1.1.2.1.3. Harekesiz

دخی (dahı, V19b/3),

2.1.1.1.3. Sonda (Son Seste)

2.1.1.1.3.1. Üstünlü Elif ile (ا)

اكا (V31a/15)

2.1.1.1.3.2. Üstünlü He ile (ه)

باكة (bağa, V32b/7), آچلدیسا (açıldıysa 38b/3), آقه (ağa, V12b/10)

2.1.1.1.3.3 He ile (ه)

صكره (şoḡra, V50a/17), اوله (ola, V7a/9), اولادۇڭده (oḡladuḡda, V6a/2)

2.1.1.2. /e/ Ünlüsü

2.1.1.2.1. Başta (Ön Seste)

2.1.1.2.1.1. Üstünlü Elif ile (ا)

اىلدی (eyledi, V38b/5), اكىلسه (eksilse, V50a/17), اىلر (erler, V32b/1), اىدۇر (eydür, V19b/1), اىلن (elin, V38b/4)

2.1.1.2.1.2. Elif ile (ا)

اىدۇر (eydür, V7a/3)

2.1.1.2.2. Ortada (İç Seste)

2.1.1.2.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda

2.1.1.2.2.1.1. Üstünlü Elif ile (ا)

اىلدی (eyledi, V38b/5), اۇزىنه (üzeline, V7a/4), گۆدسىنه (gövdesine V32b/1), اىستادۇڭده (istedükde, V6b/4)

2.1.1.2.2.1.2. Üstün ile (ُ)

دېمكدۇر (dëmekdür, V19b/7), گىلن (gelen, V19b/8), سۆيلىدۇڭده (söyledükde, V49b/2), دىگلدۇر (degöldür, V7a/4), يىتىشمزسه (yëtişmezse, V39a/20), اىلدی (eyledi, V38b/5)

2.1.1.2.2.1.3. Harekeli He ile (ه)

كُتُورَه جَاكْ (kimesnelerle, 104b/1), كِمَسْنَه لَزْلَه (üzerinesin, 104a/2), اُوزَرِيْنَه سِنْ (getürecek, 104b/5), اِيْدَه نَه (èdene, 106b/9), بِلَه مَدَكْ (bilemedüñ, 117a/1)

2.1.1.2.2.1.4. Harekesiz

هنوز (henüz, V3a/13), كچمز (geçmez, V3a/12)

2.1.1.2.3. Sonda (Son Seste)

2.1.1.2.3.1. Üstünlü He ile (ه)

كُودَسِيْنَه (eksilse, V50a/17), اَكْسِيْلْسَه (ölse V28b/14), اَلْسَه (yèdükde V38b/2), بِيْدُكْدَه (gövdesine V32b/1)

2.1.1.2.3.2. He ile (ه)

اِسْتَاْدُكْدَه (istedükde, V6b/4), گِيْرْدُكْدَه (girdükde, V31a/13), وِيْرَه (vère, V7a/5)

2.1.1.3. /ı-i/ Ünlüleri

2.1.1.3.1. Başta Ön Seste

2.1.1.3.1.1. Kesreli Elif ile (ي)

اِچْمَیْیُمْ (içmeyüm, V19b/2), اِرْمَاقْدَان (ırmağdan, V19a/11), اِنْدُكْدَه (indükde V44a/11), اِسْتَاْدُكْدَه (istedükde, V6b/4), اِچْمَکْ (içmek, V12b/18)

2.1.1.3.1.2. Kesreli Elif-ye ile (ی)

اِچِيْنَه (içine, V29a/2), اِچِيْن (içün, V16b/15), اِچِيْنْدَنْ (içinden V38b/12), اِيْل (ile, 1b/15)

2.1.1.3.2. Ortada İç Seste

2.1.1.3.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda

2.1.1.3.2.1.1. Kesreli Ye ile (ی)

كِيْدُوبْ (dédiler, 38a/2), كَنْدِيْیَه (kendiye, V28b/17), اِبْهَسِيْدُورْ (ebesidür, V32b/3), كُناهِلَرِيْنُكْ (üzerine, V46b/17), كِيْرِيْلُورْ (girilür, V46b/14), گِيْدُوبْ (gidüp, V38b/3), گُناهِلَرِيْنُیْی (günahlarının, V45a/13)

2.1.1.3.2.1.2. Kesre ile (ِ)

گۆدسینه (gövdesine, bir V31a/14) بىز (eksilse, V50a/17) اگىلسە (V31a/13) كىرگۈدە
بۇيىندەدر (V2b/13) اۆزىندە (V6a/15) باشىندىن (V49b/5) قىلماق (V32b/1), قىلمق
(birisi, bildi, V38b/3) بىلدى (38b/3) اچىلدى (V3a/13) بوينىدادۇر (38b/3) اچىلىپ
(V28a/19) اغير (V27b/15) اغير (agır, V27b/15) يىتىشمەسە (V39a/20) قارىشىمىش (V40b/19)

2.1.1.3.3. Sonda (Son Seste)

2.1.1.3.3.1. Kesreli Ye ile (ي)

اۆلۈرمى (olur mi, V40a/4) ائىسى (issi, V23a/10) سۈي (suyı, V19a/20) وىردۇكى (V7a/8) بۇلارنى (bunları, V3a/1) بىلدى (bildi, V38b/3) ائىلدى (eyledi, V38b/5)

2.1.1.3.3.2. Kesre ile (ِ)

يۈرى (yüri, 115b/16) سەفیه لىر (sefiḥleri, 104b/6) بەغىز (ba'zı, 93b/7)

2.1.1.3.3.3. Ye ile (ي)

داخى (daḥı, V2a/10) بىلىمدى (bilimedi, V46b/14) طوارلىرى (tavarları V41a/11)

2.1.1.4. /o, ö/ Ünlüleri

2.1.1.4.1. Başta (Ön Seste)

2.1.1.4.1.1. Ötreli Elif-vav ile (اُ)

اۆزى (üzre V3a/1), اۆلۈنماغىلا (olunmağıla V2a/2), اۆل (ol V1b/15), اۆچ (üç, V38b/5)
اۆرتۈلمىش (örtülmiş, V7b/16) اۆدۈنچ (ödünç, V7b/16), اۆل (ol, V6a/15), اۆتورنلارنى (oturanların, V36a/17), اۆتۈلۈك (ötlük, 41a/19) اۆتۈلە (öyle, V39b/8),

2.1.1.4.1.2. Ötreli Elif ile (اُ)

اۆدۈرسە (öldürse, V28b/18), اۆدۈرمەك (öldürmek, V27b/6)

2.1.1.4.1.3. Elif-vav ile (او)

اولە (ola, V7a/9)

2.1.1.4.2. Ortada (İç Seste)

2.1.1.4.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda

2.1.1.4.2.1.1. Ötreli Vav ile (و)

اؤلۇنماغىلا (olunmağıla V2a/2), طۇپتۇلۇ (toptolu, V2b/1), قۇرتارمىش (kurtarmış, V3a/8), قولىنى (kolını, V38b/4), اۇتۇرۇلۇڭ (oturanların, V36a/17), گۆدسىنە (gövdesine V32b/1), قوئسالىر (koysalar, V19b/3), اۆكۈزۈندىن (öküzünden, V50a/10)

2.1.1.4.2.1.2. Ötre ile (ئ)

دۇرت (dört, 92b/6), سۇكرە (sonra, 92b/8), دۇنمىش (dönmiş, 103a/11), گۆزلە (gözle, 104b/6), دىگۈلدۈر (degüldür, V7a/4), دۈگۈلمىش (dökülmüş, V19a/20), سۇكرە (sonra, V50a/17)

2.1.1.4.3. Sonda (Son Seste)

2.1.1.4.3.1. Ötreli Vav İle (و)

قو (ko, V6a/17)

2.1.1.5. /u-ü/ Ünlüleri

2.1.1.5.1. Başta (Ön Seste)

2.1.1.5.1.1. Ötreli Elif-vav ile (ا)

اۈزۈرە (üzre, 92b/5), اۇلاشۇدۇرۇ (ulaşdurur, 94b/7), اۈستىنە (üstine, 109a/7), اۈچ (üç, 117a/17), اۇغۇردىن (uğurdan, 120a/4), اۇلۇ (ulu, 123b/11)

2.1.1.5.2. Ortada (İç Seste)

2.1.1.5.2.1. İlk Hece ve Tabanlarda

2.1.1.5.2.1.1. Ötreli Vav ile (و)

گۈنىدە (güninde V2a/9), سۇسۇز (şusuz, V41a/10), يۇماق (yumaq, V41a/16), ارتۇق (artuq, V37b/1), يۇالانۇب (yuvalanup, V28b/13)

2.1.1.5.2.1.2. Ötre ile (ئ)

دەدۈگۈمۈز (dedügümüz, V19b/7), سۆيۈلدۈكدە (söyledükde, V49b/2), اناغۇم (ayağum V41b/16), وارۇب (varup, V39b/20), اۈنۈرۈكۈن (uyurken, V28b/13), اۈدۈر (eydür, V19b/1), گۈن (gün, V40a/11)

2.1.1.5.3. Sonda (Son Seste)

2.1.1.5.3.1. Ötreli Vav ile (و)

دېۋ (dèyü, V6a/19), بۇ (bu, V7a/9), كىرۋ (girü, V7b/18)

2.1.1.5.3.2. Vav ile (و)

پۇرچەكلۈ (pürçeklü, V18b/17)

2.1.1.6 /è/ Ünlüsü

2.1.1.6.1. Başta (Ön Seste)

2.1.1.6.1.1. Kesreli Elif ile (ا)

ئىدۇب (èşidüp, V4a/20) ئىدۇكى (ètdügi V3a/3)

2.1.1.6.1.2. Kesreli Elif-ye ile (اى)

ئىدېمىز (èdimez, V3a/17) , ئىدەر (èder, V2a/15)

2.1.1.6.1.3. Harekesiz

بىش (bèş, V3b/2)

2.1.1.6.2. İlk Hece ve Tabanlarda

2.1.1.6.2.1. Kesreli Ye ile (ي)

بىدۇكىندىن (yèdükünden, V7b/12), دىدېكى (dèdi ki, V5a/3) دىدۇگىمىز (dèdügümüz, V19b/7), سىل sel, V5b/5), وىردى (vèrdi, V2a/14), دىمەكدۇر (dèmekdür, V19b/7), سىدۇكدە (yèdükde V38b/2), دىدۇگىندىن (yèdüginden, V7b/12), دىمەكدۇر (dèmekdür, V19b/7), سىدۇكدە (yèdükde V38b/2), دىدېكى (dèdi ki, V5a/3)

2.1.1.6.2.2. Kesre ile (ِ)

بىلدە (bèlde, V5a/20), يىردە (yèrde, V25b/17)

2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

2.1.2.1. /ç/ Ünsüzü

2.1.2.1.1. Başta

2.1.2.1.1.1. Çim (چ)

چىقمازام (çıkmazam, V20b/17), چىقسە (çıksa (V21a/1), چىكدۇگۈنە (çekdüğüne, V25a/4), چۇرابە (çoraba (V41b/1)

2.1.2.1.1.2. Cim (ج) İle

Cim ile yazılış tespit edilememiştir.

2.1.2.1.2. İçte

2.1.2.1.2.1. Çim (چ) ile

اؤلدۇغچۇن (olduğıçün, V26a/9), اچىدىسا (açıldıysa, V38b/3), اۋچۇچى (üçünciyi, V5a/6), اىچۇن (içün, V5b/6)

2.1.2.1.3. Sonda

2.1.2.1.3.1. Çim (چ) ile

Çim ile yazılış tespit edilememiştir.

2.1.2.1.3.2. Cim (ج) ile

اىچ (iç, V42a/12), قاج (kaç, V7a/11), گۈلۈنچ (gülünç, V7a/11)

2.1.2.2. /p/ Ünsüzü

2.1.2.2.1. Başta

2.1.2.2.1.1. Pe (پ) ile

پۇرچكلو (pürçeklü, V18b/17), پارالانۇر (paralanur, V15a/15)

2.1.2.2.1.2. Be (ب) ile

پىشمىش (pişmiş, V V18b/8)

2.1.2.2.2. İçte

2.1.2.2.2.1. Pe (پ) ile

قوپاچىغىندىن (kópacağından, V28b/12), قاپۇ (kapu, V20b/4), دىپلەمەك (depelemek, V29a/10)

2.1.2.2.2.2. Be (ب) ile

Be ile yazılış tespit edilememiştir.

2.1.2.2.3. Sonda

2.1.2.2.3.1. Pe (پ) ile

Pe ile yazılış tespit edilememiştir.

2.1.2.2.3.2. Be (ب) ile

اِشْدُوب (èşidüp, V4a/20), هَب (hep, V36b/119), اُولُوب (olup, (V36/7), قُونُب (koyup, V41b/5)

2.1.2.3. /t/ Ünsüzü

2.1.2.3.1. Başta

2.1.2.3.1.1. Tı (ط) İle

طَوَارَلَرى (tavarları V41a/11), طَبَّانْ (taban, V41b/2), طَلْدُورُرُ taldurur, V14b/16), طُولُونْدِيمى (tolundı mı, V11a/15)

2.1.2.3.1.2. Te (ت) ile Kalın Sıradan Kelimelerde

تُوپُغى (topuğı, 41b/1)

2.1.2.3.1.3. Te (ت) ile İnce Sıradan Kelimelerde

تَکْ (tek, V47b/14), تَکْسِى (tekesi, 42b,16)

2.1.2.3.2. İçte

2.1.2.3.2.1. Tı (ط) ile Kalın Sıradan Kelimelerde

بُولُطلى (bulutlı, V11a/15)

2.1.2.3.2.2. Te (ت) ile Kalın Sıradan Kelimelerde

اَوْتُر (otur, V14a/18), قُورْتَلْمَقْ (kurtulmak, V14a/8), طُوتُومَادُم (tutumadum, V11b/8)

2.1.2.3.2.3. Te (ت) ile İnce Sıradan Kelimelerde

يَتِشْدِى (yetişdi, V31a/15), گُوتُرى (götürü, V50a/11), بِتُتُپ (bitüp, V50b/17)

2.1.2.3.3. Sonda

2.1.2.3.3.1. Te (ت) ile Kalın Sıradan Kelimelerde

اَوْگَتْ (oñat, V116b,16)

2.1.2.3.3.2. Te (ت) ile İnce Sıradan Kelimelerde

يَغِيتْ (yigit, V51b/7), گِيتْ (git, V51b/3)

2.1.2.4. /s/ Ünsüzü

2.1.2.4.1. Başta

2.1.2.4.1.1. Sad (ص) ile Kalın Sıradan Kelimelerde

صَقْلَاجُ (şonra, V47b/9), صُكْرَة (şık, V41b,1), صُوسُز (şusuz, V41a/10), صَقْلَاجُ (şaklayacak V24b/13)

2.1.2.4.1.2. Sin (س) ile Kalın Sıradan Kelimelerde

سَكَا (saḡa, V8b/15)

2.1.2.4.1.3. Sin (س) ile İnce Sıradan Kelimelerde

سَوْدُكُمْدَن (sevdüğüm, V16b/20), سَوْرُك (sözün, V16b/17), سَوْنَلْدُكْدَة (söyledükde, V49b/2), V16b/20)

2.1.2.4.2. İçte

2.1.2.4.2.1. Sad (ص) ile Kalın Sıradan Kelimelerde

أَصْمَقْدُر (aşmakdur, V27b/19)

2.1.2.4.2.2. Sin (س) ile Kalın Sıradan Kelimelerde

اَوْلَسَة (olşa, V13b/3), اِسِیْكَ (ısıcak, V25b/16)

2.1.2.4.2.3. Sin (س) ile İnce Sıradan Kelimelerde

اَكْمَسْنَة (kimesne, V13b/4), اَكْمَسْلَة (eksilse, V50a/17)

2.1.2.4.3. Sonda

2.1.2.4.3.1. Sin (س) ile Kalın Sıradan Kelimelerde

Sin ile yazılış tespit edilememiştir.

2.1.2.4.3.1.2. Sin (س) ile İnce Sıradan Kelimelerle

Sin ile yazılış tespit edilememiştir.

2.1.2.5. /η/ Ünsüzü

2.1.2.5.1. Kef (ك) ile

2.1.2.5.1.1. Kök ve Tabanlarda

دَكْرِنَة (denizine, V14b/16), صُكْرَة (şonra, V47b/9)

2.1.2.5.1.2. Sonda

اَغْلَشْمَك (ağlaşman, V17b/17), كُوزُك (gözün, V28a/10)

2.1.2.6. /k/ Ünsüzü

2.1.2.6.1. Kef (ك) İle

2.1.2.6.1.1. Başta

كِمَسْنَة (kimesne, V13b/4), كُوزُكْ (gözük, V28a/10),

2.1.2.6.1.2. Ortada

اَكْنَلَرْنَدَنْ (ekinlerinden, V38b/2), سَوْنَلْدُكْدَة (söyledükde, V49b/2), پُورچَكْلُو (pürçeklü, V18b/17)

2.1.2.6.1.3. Sonda

دَكْ (dek, V3b/12), بُوْلُكْ (büyük, V27b/119)

2.1.3. Ayrı Yazılan Ekler

2.1.3.1. /+IAr/ Çokluk Eki

عَبْ لَرِي ('aybları V38b/3)

2.1.3.2. /+sI/ 3. Tekil Şahıs İyelik Eki

اَلْتِنْجِي سِي (altıncısı, V12b/7), اَوُجْنَجِي سِي (üçüncüsü, V22a/15)

2.1.3.3. /-sIn/ 2. Tekil Şahıs Eki

اِشْلَمِشْ سِنْ (işlemişsin, V14a/7), اَوْلَه سِن (olasın, V56b/6)

2.1.4. Bitişik Yazılan Kelimeler

2.1.4.1. dA Edatı

مَالِدَة (mālī da, V15b/10)

2.1.4.2. daḥı Edatı

بَنْدَهْخِي (ben daḥı, V6a/6)

2.1.4.3. (i)çün Edatı

اِتْمَكْچُونْ (etmekçün, V7a,15), اَوْلْدُوغْچُونْ (olduğičün, V2b/1)

2.1.4.4. /+(y)IIA, +IA/ Edatı

حُكْمِيْلَه (hükmiyile, V2a/15)

2.1.4.5. ki Edatı

گۆردىكى (gördi ki, V31a/13), بۇيۇردىكى (buyurdi ki, V31b/4)

2.1.4.6. ne Soru Zamirinin Birleşikleri

نىچۈن (niçün, V5b/8)

2.1.5. İmla Değişiklikleri

2.1.5.1. Kelimeden Hece Eksiltmek

نىچۈن (niçün, V5b/8)

2.1.5.2. Kelimeye Hece İlave Etmek

ھۆكۈم (hüküm, V30b/3)

2.1.5.3. Söylendiği Gibi Yazılan Kelimeler

صايم (şayim, V11b/19), عجايب (‘acāyib, V37a/1)

2.2. Ses Bilgisi

2.2.1. Art Zamanlı Ses Olayları

2.2.1.1. Ünlü Değişmeleri

2.2.1.1.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi

a > e

yine (yen-e/yan-a<yan-mak) V40a/2

ı > i

inanalum (<inan-) V16b/18, imdi (<emdi/amdı) V29a/6, yöridi (<yöri-<yorı-) V38b/1

2.2.1.1.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

e > a

baña (<ben+ge) V56a/3, saña (<sen+ge) V53b/7

2.2.1.1.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

e > ü

büyük (<bedük) V17b/9

ı > u

anun (<anı) V22b/8, unutsa (<unit-<u-) V67b/9, kapısına (<kapıg) V82b/7

2.2.1.1.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

ö > e

depesinden (<töpü) V63a/4

u > ı

bulıncaya (<bulun- V56a/9, bulışdılar (<buluş-) V85b/6

ü > e

depesinden (<töpü) V63a/4

ü > i

bitüp (<büt-) V50b/17, içün (<üçün) V51a/7

2.2.1.1.5 Geniş Ünlülerin Daralması

e > i

iki (<eki) V51a/14, yine (<yene<yana) V51b/17

ê > i

imdi (<emdi<amtı) V29a/6

ö > ü

yüridi (<yöri<yorı-) V38b/1, güzel (<gözel) V54a/14

2.2.1.2. Ünsüz Değişmeleri

2.2.1.2.1. Tonlulaşma (Ötümlüleşme)

k > g

gerek (<kergek) V25b/17, gibi (<kibi) V2a/16, göçüp (<köçüp) V89a/19

t > d

dek (< teg-)V3b/12, diñleyüp (tıñla-V71a/19)

2.2.1.2.2. Sızıcılaşma

b > v

evine (<eb) V71b/16, seversen (<seb-) V4a/3,) vère (bèr-) V5b/14

ķ > ħ

daħı (<taķı) V2a/3

2.2.1.2.3. Genizsileşme

ŋ > m

benüm (beniŋ) V20b/19

2.2.1.2.4. Akıcılaşma

d > y

ayaķ (<adaķ) V18a/11, büyük (<bedük) V17b/9

2.2.1.3. Ünsüz Düşmesi

b > ø

olur (<bol-) V19a/18

ġ / g > ø

acısına (<açıġ) V6a/12, ġapusına (ġapıġ) V82b/7

l > ø

otur (<oltur-) V6a/19

r > ø

imiş (<ermiş) V10b/6

2.2.2. Eş Zamanlı Ses Olayları

2.2.2.1. Ünsüz Tonlulaşması

-ç- > -c-

acısına (<açıġ) V6a/12, ağacuŋ (<aġaç) V16b/16

-ķ- > -ġ-

korğduğundan (<korğduk) V3b/8, toprağına (<toprak) V3b/16, olunmağı (<olunmak, V4b/13)

-k- > -g-

göge (<gök) V38a/10, dèdü-gü+nüñ (dèdük) V55b/13)

-t- > -d-

ardından (art) V48a/4, işid-üp (<işit-) V85a/15

2.2.2.2. Ünlü Düşmesi

boynındadır (< boy(u)n+ı) V3a/13, şöyle (< şuy(i)le < şuy(i)la) V3b/11,

2.2.2.3. Ünsüz Türemesi

صَائِم (şayim) V11b/19, عَجَائِب (‘acāyib) V37a/1

2.2.2.4. Ünlü Türemesi

aşıl (<aşl, V3a/20), ba‘zı (< ba‘ż) V11a/7, ğayrı (< ğayr) V13a/16

2.2.2.5. Ünlü Birleşmesi

niçün (< ne içün) V31a/1, ancak (< anca ok) V33a/15

2.2.2.6. Hece Yutumu

2.2.2.6.1. İstek Kipi Çekiminde Hece Yutumu (-|y|Am< -|AyIm)

emīn olam (< emīn olayım) V87b/13, izin vèrem (< izin vèreyim) V21a/1

2.2.2.6.2. Bildirme Eklerinde Hece Yutumu (+dUr< dur-ur/ ø < er-ür)

boynındadır (<boynında durur) V3a/13, budur (<bu durur) V20a/19

2.2.2.6.3. “Var” Kelimesinde Hece Yutumu (var< bar < barur)

var (< bar < barur) V50b/12

2.2.2.7. Koruyucu Ünsüz /y/

2.2.2.7.1. Hâl Eklerinde Koruyucu Ünsüz

fukara+y+a V52b/7, akçe+y+e V52b/9, cāriye+y+i V61a/5

2.2.2.7.2. “ile ve “mi” Edatlarında Koruyucu Ünsüz

ihtiyār+ı+y+la V10a/16, el+i+y+le V10b/14

2.2.2.7.3. Ek-fiil Kullanımında Koruyucu Ünsüz

ol+sa+y+ıdı V3b/10, emr edēyidi V3b/10

2.2.2.7.4. Sıfat-Fiil, Zarf-Fiil, İsim-Fiil ve Kip Çekimlerinde Koruyucu Ünsüz

olma-y-an V9a/12, bilme-y-en V49a/1, şakla-y-acak V24b/13, yē-y-ecek V15b/2, olunma-y-up V28b/10, dēyüp V31a/17, olma-y-a V33b/9, étme-y-e V34b/11, dē-y-esin V37b/17

2.2.2.8. Ünsüz Tekleşmesi

Arapçadan alınan ve çift ünsüzü bulunan çoğu kelime Türkçede tek ünsüzle kullanılmıştır.

hal (<hall) V43a/9, haḳ (<haḳḳ) V45a/13

2.2.3. Ünlü Uyumu

2.2.3.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde kalınlık-incelik uyumu büyük çoğunlukta kullanılmıştır.²⁵ Metinde de bu uyumun sağlandığı görülmektedir.

Uyumun bozulduğu kimi örnekler şunlardır: kaçar+ken V74b/7, boğazlar+ken V75a/3

2.2.3.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinin en belirgin özelliklerinden birisi düzlük-yuvarlaklık uyumudur²⁶. Metinde yuvarlaklaşmanın fazla olduğu görülmektedir.

2.2.3.2.1. Sözcük Kök ve Gövdelerinde Yuvarlaklaşma

kapu (kapıḡ) V82b/7, tatlu (< tatlıḡ) V64a/6,

2.2.3.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

2.2.3.2.2.1. Hem Düz Hem de Yuvarlak Ünlülü Ekler

²⁵ Kazım Köktekin, Eski Anadolu Türkçesi, Fenomen Yayınları, Erzurum, 2022, s.75

²⁶ Kazım Köktekin, age, s.75

2.2.3.2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+li / +lu

eksük+li V63b/18, kulağ+lu V29a/16, bağ+lu V76a/17, cān+lu V84b/10

+lık / +lik / +luğ / +lük

yoldaş+lık V28a/8, kızıl+lık V45b/17, dilāver+lik V6a/4, bahādur+luğ V6a/6, az+lık V89a/10, ay+lıkV26b/6, ergen+lik V68a/1, iyü+lük V33a/18,gölge+lik V20b/3, muhayyer+lık V79b/2, düne+likV13a/12, çok+luğ V89a/10

+nci / ünci

kırk+ıncı V43b/4, onaltı+ncı V51a/18, on+uncı, V43a/3, otuz tokuz+ıncı V60a/16, üç+ünci V2b/8, yedi+nci V87a/12, beş+inci V2b/10, on bir+inci V24a/6

+sİz / +sUz

‘özür+süz V4a/19, kulağ+suz V39a/20, hisāb+suzV23b/10, cān+suzV89b/14

2.2.3.2.2.1.2. Fiilden İsim Yapma Ekleri

-ı / -u

kork-u V45b/5, kap-u V19b/11, kat-ıV12b/1,

-k (-ğ) / -k / -ık (-ığ) / -uğ / -ük

art-uğ V14a/14, şatıl-ık V50a/16, del-ük V88b/20, tola-k V41a/19, oğla-k V87a/17, boz-uğ,V69b/15, böl-ük V4a/13, büyü-k V14a/7,

2.2.3.2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

-dır- / -dur- / -dür-

bil-dür -V59a/5, boşat-dur-V56b/11, çal-dır- V28a/20, çiftlen-dür- V56a/14

-ıl- / -il- / -ul- / -ül-

aç-ıl - V38b/3, kov-ul- V6b/2, koy-ul - V85a/12, dik-il - V48b/4, boz-ul-V39b/17, bört-ül-V44a/8, dën-il- V69a/12, gir-il- V46b/14, göndür-ül-V11b/5

-n- / -ın- / -in- / -un- / -ün-

ol-un- V46/13, ayurtla-n- V43b/20, bil-in- V54b/11, boşa-n-V56a/15, böl-ün- V47a/7, dè-n- V24a/3, bul-ın-V77b/6, gizle-n-88a/18, harca-n- V65b/18

2.2.3.2.2.1.4. İkinci Teklik Şahıs İyelik Eki

el+üñ+e V63b/6, kuşak+ıñ V58a/16

2.1.3.2.2.1.5. İstek Kipi İkinci Teklik Şahıs Çekimi

dèye-sin V37b/17, ola-sın V37b/16, kıl-ø+sun V40b/12, vèr-ø+sün V69a/12

2.2.3.2.2.2. Yuvarlak Ünlülü Ekler

2.2.3.2.2.2.1. İsimden İsim Yapma Ekleri

+cuğ / +cük

aza+cuğ (<az+a+cuğ) V63b/19, serçe+cük V37a/3, oğlan+cuğ V76a/12

+u / +ü

ķarañ+u V44a/16

2.2.3.2.2.2.2. Fiilden isim Yapım Ekleri

-üm/

kötür-üm V29a/15, öl-üm V52a/18

-u/-ü

ķok-u V73a/8, öl-ü 44b/4, ört-ü V50a/15

2.2.3.2.2.2.3. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

-dur- / -dür-

bil-dür -V59a/5, boşat-dur- V56b/11, çiftlen-dür- V56a/14, öl-dür- V31a/18

2.2.3.2.2.2.4. Birinci Teklik Şahıs İyelik Eki

ķullar+um V23a/11, oğ(u)l+um V26b/2, ayağ+um V41b/16, biz+üm V60a/4

2.2.3.2.2.2.5. Birinci Çokluk Şahıs İyelik Eki

‘aql+umuz V91a/10, yol+umuz+a V6b/4, dèdügü+müz V19b/7

2.2.3.2.2.2.6. Hâl Ekleri

İlgi Hâli Eki

meyyit+ün V3a/11, ayak+ı+nuñ V48a/13, göz+leri+nün V45a/12, ümmet+ün V46a/6

2.2.3.2.2.2.7. Bildirme Ekleri

Geniş Zaman Üçüncü Teklik Şahısta Bildirme

yok+dur V71b/11, cā'iz+dür V73a/11

Geniş Zaman Üçüncü Çokluk Şahısta Bildirme

ğāfillerdür V80a/17, maḥrūmlardur V82b/6

2.2.3.2.2.2.8. Kip Ekleri

Görülen Geçmiş Zaman Eki Birinci Teklik Şahıs Çekimi

yokla-du+m V2a/6, eyledüm V2a/11

Görülen Geçmiş Zaman Eki İkinci Teklik Şahıs Çekimi

uymaz+duñuz V6b/5, gitmez+düñüz V6b/4

Şimdiki ve Geniş Zaman Eki Üçüncü Teklik Şahıs Çekimi

ol-ur V9a/11, üzül-ür V12a/1

Şimdiki ve Geniş Zaman Eki Üçüncü Çokluk Şahıs Çekimi

vér-ür+ler V28a/6, al-ur+lar V30a/8

2.2.3.2.2.2.9. Sıfat-Fiil Ekleri

-duğ/ -dük

otur-duğ+um V38a/13, ét-düg+in V38a/20

2.2.3.2.2.2.10. Zarf-Fiil Ekleri

-duğca/ dükce

okun-duğca V36b/6, git-dükce V12b/4

-duğda/ dükde

buyurduḡda V37b/18, dile-dükde V21a/2

-(y)ü

dê-yü V23a/13

-(y)up / -(y)üp

çığırdup V25a/3, eyleyüp V25a/20

2.2.3.2.2.3. Düz Ünlülü Ekler

2.2.3.2.2.3.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+cı / +ci

av+cı V74a/8, balıḡ+cı V63a/5, boya+cı V66a/9 ḡammām+cı V66b/12 ekin+ci V78a/16 gümrük+ci, V50a/20, ḡergeleci V66a/15

2.2.3.2.2.3.2. İyelik Ekleri

Üçüncü Teklik Şahıs İyelik Eki

‘ibād+ı V2b/19, maḡşūd+ı V27a/13, şal+ı V14a/2

Üçüncü Çokluk Şahıs İyelik Eki

‘uḡuv+ları V38b/13, ṭavar+ları V41a/9, delīl+leri V43b/2

2.2.3.2.2.3.3. Aitlik Eki

evvel+ki V43b/8, namāzda+ki V47b

2.2.3.2.2.3.4. Hâl Ekleri

Belirtme Hâli Eki

ölü+yi V84a/3, ḡavm+i+ni V84a/2, zamān+ı V26a/10

2.2.3.2.2.3.5. Şahıs Ekleri

Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi İkinci Teklik Şahıs Eki

işle-miş+sin V14a/7

Geniş ve Şimdiki Zaman Kipi İkinci Teklik Şahıs Eki

yazarsın V6a/13

İstek Kipi Çokluk Şahıs Eki

ol-ma+sin V49a/11, ver-e+sin V63b/7

2.2.3.2.2.3.6. Bildirme Ekleri

Geniş Zaman İkinci Teklik Şahısta Bildirme

kūşe+sin V70a/14, ḥalīfesisin V83b/8

2.2.3.2.2.3.7. Kip Ekleri

Görülen Geçmiş Zaman Üçüncü Teklik Şahıs Çekimi

dē-di V83b/18, ḳorḳut-dı V84a/2

Öğrenilen Geçmiş Zaman İkinci Teklik Şahıs Çekimi

işle-miş+sin V14a/7

2.2.3.2.2.3.8. Sıfat Fiil Ekleri

–mı/ mı Sıfat Fiil Eki

şuvarıl-mı V73a/19

2.2.3.2.2.3.9. Zarf-Fiil Ekleri

-ıcaḳ/ -icek Zarf-Fiil Eki

olıcaḳ V74b/12, vēr-icek V77b/10

-ınca/ -ince Zarf-Fiil Eki

çık-ma-(y)ınca V61a/20, kesil-me-(y)ince V70a/6

–madın/ -medin Zarf-Fiil Eki

ol-madın V70a/19, in-medin V88b/16

2.2.3.2.2.3.10. Soru Eki

mı/mi Soru Eki

müslümān mı V5b/11, geçer mi V50a/4

2.2.4. Ünsüz Uyumu

Metinde kimi eklerin tek kullanımları vardır. Bu durum ünsüz uyumuna yol açmıştır.

2.2.4.1. İsimden İsim Yapma Ekleri

+ca / +ce

oñat+ca V48b/12

+cı / +ci

balık+cı V63a/5, gümrük+ci V50a/20

+daş

karın+daş V32a/18, yol+daş V21a/16

+dız / +duz / +düz

gün+düz (< kün+düz) V66a/17

2.2.4.2. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

-dur- / -dür-

bil-dür -V59a/5, boşat-dur- V56b/11, çal-dır- V28a/20, çiftlen-dür- V56a/14, öl-dür- V31a/18

2.2.4.3. Hâl Ekleri

Bulunma Hâli

edā+da V3a/10, İmām Züfer katın+da, meyyit yanların+da, āb-dest vaktin+de V40b/11, açık+da V24b/16

Ayrılma(Çıkma) Hâli

şu+dan 41a/6, ‘avrat+dan V42b/3, beş+den V43a/1, kedi+den V44a/1

2.2.4.4. Kip Ekleri

Görülen Geçmiş Zaman Üçüncü Teklik Şahıs Çekimi

dē-di V83b/18, korkut-dı V84a/2, uymaz+duñuz V6b/5, gitmez+dünüz V6b/4

2.2.4.5. Sıfat- Fiil Ekleri

duğ/ -dük

otur-duğ+um V38a/13, ét-düg+in V38a/20

2.2.4.6. Zarf-Fiil Ekleri

duğca/ dükce

okun-duğca V36b/6, git-dükce V12b/4

duğda/ -dükde

buyurduğda V37b/18, dile-dükde V21a/2

2.2.4.7. Bildirme Ekleri

yok+dur V71b/11, cā'iz+dür V73a/11,ğāfiller+dür V80a/17, maḥrūmlar+dur V82b/6

2.3. Şekil Bilgisi

2.3.1. Sözcük Türetme

2.3.1.1. Türkçe Yapım Ekleri

2.3.1.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+a / +e

aşağa (<aş-ak+a) V17b/10,

+ağ / +ek (< +a-ğ / +e-k)

kulağ (<kul+[g]ağ) V76a/6,

+al / +el (< +a-l / +e-l)

güzel (<göz+e-l < köz+e-l) V54a/14

+an

oğl+an (<oğul <oğ(u)l+an) V12b/10

+ar / +er /+şar+şer

bir+er V44a/17, ikişer V26b/6, on+ar V64a/8, buçuğ+ar (<buçuk+ar)V9b/15,

+aru / +erü / +eri

yukaru (<yok-ğaru) V43a/1, iç+erü V66b/10

+ca / +ce

kolay+ca V14a/15, onat+ca V48b/12

+cuğaz

nem+cuğaz V37a/5, şu+cuğaz V37a/3

+ça / +çe

ağ+ça V62a/9, nê+çe V16b/8,

+cı / +ci

av+cı V74a/8, balık+cı V63a/5, boya+cı V66a/9 hammām+cı V66b/12 ekin+ci V78a/16 gümrük+ci V50a/20, hergeleci V66a/15

+cuğ / +cük

aza+cuğ (<az+a+cuğ) V63b/19, serçe+cük V37a/3, oğlan+cuğ V76a/12

+da / +de

gün+de V11a/11, yıl+da 27b/2,

+daş

karın+daş V32a/18, yol+daş V21a/16,

+di

im+di V4a/20,

+düz

gün+düz (< kün+düz) V66a/17

+ğa / +ge

ağa (<an+ğa) V61a/10, bağa (<ben+ge) V62a/6 sağa (<sen+ge) V55a/13,

+ı / +i

gibi (<kib+i) V83b/19

+ıl

kıızıl V87b/1

+ın/ +in

gündüzün V10b/17, öyleyin V54a/18

+lak

ot+lak V87a/17

+le

bile (<bir+le) V51a/1

+lı / +lu

eksük+li V63b/18, kulak+lu V29a/16, bağ+lu V76a/17, cān+lu V84b/10,

+lık / +lik / +luk / +lük

yoldaş+lık V28a/8, kızıl+lık V45b/17, dilāver+lik V6a/4, bahādur+luk V6a/6,
az+lık V89a/10, ay+lık V26b/6, ergen+lik V68a/1, iyü+lük V33a/18, gölge+lik V20b/3,
muḥayyer+lık V79b/2, düne+lik V13a/12, çok+luk V89a/10

+miş

yét+miş V72b/13

+ıncı/ +inci/ +uncı / +ünci/ +ncı/ +nci

kırk+ıncı V43b/4, onaltı+ncı V51a/18, on+uncı, V43a/3, otuz tokuz+ıncı
V60a/16, üç+ünci V2b/8, yedi+nci V87a/12, beş+inci V2b/10, on bir+inci V24a/6

+ndü

iki+ndü V39b/7

+ra / +re / +rü

üz+re V28a/15, taş+ra V38b/12, şon+ra V12b/10, gè+rü V21a/3, taş+ra V38b/12,

+suz/ +süz

‘özür+süz V4a/19, kulağ+suz V39a/20, hisāb+suzV23b/10, cān+suzV89b/14, şavm+suzV22b/11

+u / +ü

karağ+uV44a/16,

+z / +iz

bi+z V23b/1, si+z V6b/4

2.3.1.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-a / -e

gör-e V9a/6, yin-e (<yan-a) V11b/10

-acağ/-ecek

al-acağ V67b/11, gel-ecekV52a/7, yè-(y)ecek V15b/2

-an (< ğan)

yal-an (<yal-ğan) V16b/13, toğ-an V74a/20

-enek

deg-nek (<deg-enek) V68b/14

-esi

gèy-esi V8a/9

-ı / -u

kork-u V45b/5, aşş-ı(<as-ığ) V65b/1, kap-u V19b/11, kat-ı V12b/1

-ğu

şar-ğuV41b/4

-k (-ğ) / -k / -ık (-ığ) / -uğ / -ük

art-uğ V14a/14, del-ük V88b/20, tola-k V41a/19, oğla-k V87a/17, art-uğ V14a/14, boz-uğ, V69b/15, böl-ük V4a/13, büyü-k V14a/7, şın-uğ V41b/7

-üm

kötür-üm V29a/15, öl-ümV52a/18

-ma / -me

eri-me V18a/14

-miş

geç-miş V16a/10, boşan-mış V67a/1

-n / -ın / -ün

gel-in V54b/20, yog-un

-nç

gölü-nç V85b/5, ödü-nç V65b/5

-ş / -üş

çık-ış V20b/20

-t/-it/-ut

bin-id (<bin-it) V25a/15

-u/-ü

kok-u V73a/8, öl-ü 44b/4, ört-ü V50a/15,

-z / -uz

gö-z (kö-z) V12a/5

2.3.1.1.3. İsimden Fiil Yapım Ekleri

+a- / +e-

boş+a- V62a/9

+la- / +le-

bağış+la- V81b/20, bağ+la- V90b/9, giz+le- V86a/13, kefen+le- V87b/4

+lan- (< +la-n-) / +len- (< +le-n-)

berekāt+lan- V90b/8, çift+len- V56a/20,

+laş- / +leş- (< +la-ş-)

çift+leş- V84b/1

2.3.1.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-ar- / -er-

çık-ar-V28a/10

-dur- / -dür-

bil-dür -V59a/5, boşat-dur- V56b/11, çal-dır- V28a/20, çiftlen-dür- V56a/14, öl-dür- V31a/18

-l- / -ıl- / -il- / -ul- / -ül-

aç-ıl - V38b/3, kov-ul- V6b/2, koy-ul- V85a/12, dik-il- V48b/4, boz-ul- V39b/17, bört-ül-V44a/8, dèn-il- V69a/12, gir-il- V46b/14, göndür-ül- V11b/5, oñ-ul- V77a/3, ört-ül-V19b/11, seç-il-V90b/4

-la-

oñ(u)-la- V6a/2

-n- / -ın- / -in- / -un- / -ün-

ol-un- V46/13, ayurtla-n- V43b/20, bil-in- V54b/11, boşa-n-V56a/15, böl-ün-V47a/7, dè-n- V24a/3, bul-ın-V77b/6, gizle-n-88a/18, harca-n- V65b/18,

-ş- / -ış / -iş- / -uş / -üş

bil-iş- V54b/14, èr-iş- V76a/18, tol-aş - V29a/3

-t- /-ut-

korğ-ut- V84a/2, benze-t- V33b/4, boşa-t-V54b/16, büyü-t-V91a/12, çığır-t-V25a/3, dèdür-t -V57a/4, otur-t - V8b/18

2.3.1.2. Farsça Kökenli Yapım Ekleri /Edatlar / Birleşik Kelimeler

bī-

bī-ğayri haqq V2a/10, bī-hüş V89a/1, bī-ihtiyār V77a/2, bī-namāzV5b/15, bī-nevā V6a/4

-dār

harbī-dār V31a/5, pāç-dār V50a/20

-gāh

taht-gāh V89a/7

-kār

günāh-kār V58b/15, hizmet-kār V13a/3

-mān

peşî-mān V31b/6

nā-

nā-bālig V8b/17, nā-bedīd V86a/14, nā-çar V58b/9, nā-gāh V39b/13, nā-merd V6b/3, nā-meşrū V68a/3, nā-resīde V91a/7

2.3.1.3. Arapça Kökenli Yapım Ekleri /Edatlar / Birleşik Kelimeler

ba‘de

ba‘dehū V20b/10, ba‘de‘l-‘aşr V47a/17, ba‘de‘l-bulūğ V77a/10, ba‘de‘l-ğurūb V47a/18, ba‘de‘l-ḥulūl V56b/6, ba‘de‘l-mevt V81a/20, ba‘de-zemānin V59a/14,

bi

bi‘t-tamām V3a/16, bi‘l-ğayb V3a/19, bi-emrillāh V91b/5, bi-faʔlillāh V73b/9, bi-faʔl V91b/1, bi‘l-ittifāq V18b/17, bi‘t-tamām V23a/18,

bilā

bilā-cerahātin V27b/12, bilā-ḥaqqin V32a/8, bilā-‘ivaʔ V63b/2, bilā-‘özü V9b/3, bilā-su‘āl V23a/11, bilā-tevbetin V73b/8

dā‘im

dā‘imü‘d-dehr V88b/15

fi-

fi‘l-cümle V48b/3, fi‘l-ḥāl V53a/19,

ğayr

ğayr- i cihet V73b/3, ğayr- i muḥşan V68b/13

lā-

lā-‘ale’t-ta‘yīn V82a/15, lā-cerem V61b/17, lā-ḥisāb V23a/11, lā-reyb V63b/2, lā-şey’ V90a/8

ḳabl-

ḳable’d-duḥūl V55a/4, ḳable’l-būlūḡ V53b/3, ḳable’l -vaṭy’ V61a/3

kemā-

kemā-kān V50b/17

mā-

mā-beyn V27a/10,

mehmā-

mehmā-emken V58b/11

2.3.2. Sözcük Çekimi ve Çeşitleri

2.3.2.1. İsim Çekimi

2.3.2.1.1. Çokluk Hâli

kitāb+lar V1b/16, müsāfir+ler V13a/10 müslümān+lar V4b/19, mü‘minler V21b/16 ḥātun+lar V12b/7

2.3.2.1.2. İyelik Ekleri

2.3.2.1.2.1. Birinci Teklik Şahıs İyelik Eki

ḳullar+um V23a/11, oḡ(u)l+um V26b/2, ayaḡ+um V41b/16,

2.3.2.1.2.2. İkinci Teklik Şahıs İyelik Eki

el+üñ+e V63b/6, ḳuşaḳ+ıñ V58a/16 oḡlı

2.3.2.1.2.3. Üçüncü Teklik Şahıs İyelik Eki

ḳul+ı+nı V55b/, oḡ(u)l+ı V55b/9

2.3.2.1.2.4. Birinci Çokluk Şahıs İyelik Eki

‘aḳl+umuz V91a/10, yol+umuz+a V6b/4, dedüḡü+(ü)müz V19b/7

2.3.2.1.2.5. İkinci Çokluk Şahıs İyelik Eki

aḥd+iñüz+e V21b/16, ata+ñuz V38b/11

2.3.2.1.2.6. Üçüncü Çokluk Şahıs İyelik Eki

‘üzuv+ları V38b/13, tavar+ları V41a/9, delîl+leri V43b/2

2.3.2.1.3. Aitlik Eki

evvel+ki gündür V43b/8, namâzda+ki V47b/7

2.3.2.1.4. Hâl Ekleri

2.3.2.1.4.1. Yalın Hâl

dört **şehir** cehennem şehridür V85a/11, , ata ya **dede** oğlanı öldürse V29b/10, **fâre** ölüsi bulunsa V44b/3

2.3.2.1.4.2. İlgi Hâli

meyyit+ün metrûkâtından V3a/11, sağ **ayağ+ı+nuñ** parmağların V48a/13, **göz+leri+nün** nûrı arta V45a/12, **ümme+ün** beş vaqti V46a/6

2.3.2.1.4.3. Belirtme (Yükleme) Hâli

meyyitün **borc+ı+n** bi’t-tamâm edâ eylese, âher **ölü+(y)i** diriltdi V84a/3, şundan ki **ķavm+i+n+i** korkutdı V84a/2, sağ ayağınun **parmağlar+ı+n** V48a/13,

2.3.2.1.4.4. Yönelme Hâli

keffâret+e geçmez V13b/11, enbiyânun **‘ilmi+(n)+e** V37a/16, **cevâb+a** cür’et etmeyüp V37b/5, teyemmüm dahı **şu+(y)a** halefdür V39a/13

2.3.2.1.4.5. Bulunma Hâli

İmâm Züfer **ķatı+(n)+da**, meyyit **yanları+(n)da**, âb-dest **vaqti+(n)de** V40b/11

2.3.2.1.4.6. Ayrılma (Çıkma) Hâli

şu+dan geçdigün V41a/6, **‘avrat+dan** ayru V42b/3, **bêş+den** yukaru V43a/1, **ķedi+den** ğayrısına V44a/1

2.3.2.1.4.7. Yön Gösterme Hâli

Kalıplaşmış kelimelerde görölmektedir.

üze+ri V90b/7, taş+ra V77b/11, şon+ra V1b/14

2.3.2.1.4.8. Vasıta Hâli

bile

üçü bile dahı V5a/9,

ile / +ıla / +ile / +yla / +yle / +la / +le +yıla / +yile

imā ile kıla V5a/17, ramazānda ıaşıdıla V11a/20, ramazān gününde yemekile V13a/15, peygamber kilesiyle V7b/16, şavmla ıazā V12b/5, herneyle içse V19a/14, Rūm batmanıyla V86b/6 yāhūd tevbeyile ‘afv mı olur V5b/11

2.3.2.2. Sıfatlar

2.3.2.2.1. Niteleme Sıfatları

acı	acı bal ile tatlu balı ve acı yağ ile tatlu yağı ve bunun gibileri iyüli ve kötüli artuqlı ve eksükli değışmesi helāl olmağa ıarık nedür V64a/7
āhar	bir kimesne vallāhi babama ya anama ya āhar bir Müslūmana söylemeyüm V20a/9
āhir	şadaıa vèrmek üzerime olsun dèse dahı bugün ya bir āhir günde taşadduı eylese V26a/2
aşgar	ammā ābdestsüzlük hādeş-i aşgardur V39a/6
degme	keffāretün vukū‘ı çok degme kez hükmile ve mūcibile ‘amel eder V2a/15
dürlü	ribā yetmiş iki dürlü günāhdur V65a/9,
ekşerī	beyānındadır ki ekşerī ‘ulemanuı anuıla ülfeti yodur V36a/6-7
evvelki	girü yatup evvelki gibi berrāk olurımış V89a/9
fāş u şāyi	‘şiddeti fāş u şāyi ‘ olan günde halümüz nice ola V23b/4
fazla	borcından fazla bin altı yüz aıççeye yèterise V50a/12
güzeşte	Mes’ele sipāhi ra‘iyyesi olan köyden güzeşte haııı talep ètdükde V72b/1

ķavī ve ŗeci'	ķaŗmına ķahru ğalebe etmek dileyen ķavī ve ŗeci' dilāver kendinūķ ķuvvet ve ŗeca'atine zāhirde bir 'alāmet olsun V5b/18
mu'ayyen	'Amr'uķ atın ya ķatırın ya bir mu'ayyen evin taķlīye edūp V64b/11
mufaŗŗal	ķayŗere geldūķde naķar edūp mufaŗŗal cevāb-ı pūr- ŗavabı ğordı V91b/15
muķarreb	Ħaķķ ta'alā ol muķarreb meleklerine ne-ķadar ecir-ū kerāmet vērūrse V4a/1
muķayyed	'Abdullah bin 'Ömer en-nesefī raķmetullah buyurdu ki bu muķayyed vaŗıyyetden vereŗenūķ ve ecnebīlerūķ ağniyası yemek ķarāmdur V79b/10
mu'teber	Mi'rācū'd-dirāyede ve ğayrı mu'teber kitāblarda V6b/14
mu'temed	yā bir mu'temed adamına nikāķ eyleye V61a/7
muṭlaķ	'örfde muṭlaķ et ķārpā etidūr V18a/4
muvāfıķ	İncilde ve Tevrātdaki cevāba muvāfıķ hezār istiķsānlar edūp V91b/15
mużāhir	eger mużāhir ķul ķādir olmasa V33b/13
mücerred	ammā ķasta mücerred za'fıyla yemek cā'iz degöldür V12a/2
mükeffir	ammā 'ıtkıle keffāretde mükeffir ķula mālİK olmak ŗarṭıladur V40a/15
mükellef	'aķıl bālİĝ mükellef kāmİl adam ŗabī vü mecnūn iķün ķıŗŗ olur V29a/13
mülevven	envā'-ı rengile mülevven burnı uzundur V88b/20
müstaķİl	baŗ kendi müstaķİl ğünāķ ķazanmadı V38b/8
müstekreh	Mes'ele Zeyd'e müstekreh maraķ 'arz olduķda 'avratı Hind ķekinūp boŗanmaĝa ķādir olurmı V56a/7

müste' min	müste' min kâfirle mü' minün dînleri bir degül ise de diyetleri berâber imiş V31a/3
müsteṭī	ğayrının bezliyle müsteṭī' olan kimesne hacca varmasa günâhkâr daḥı olmaz V51b/4
müşterek	ammâ ecîr müşterek boyacı ve kâruz ve kuyu ve maḥalle hergelecisi gibi V66a/9
müte'allik	ḥayza ve nifâsa müte'allik mesâ'il ḥatimede bab-ı ḥayzda gelse gerek V12b/13
nâdire	bir nice sūâl cevâbuḡ ve şol mesâ'il-i nâdire nün ve beyânındadır V36a/5
nâfile	ba'zılar yüz seksen rek'at nâfile namâz kılsa kifâyet eder buyurmuşlar V71a/9
nâkıs	ve bir nâkıs 'aḳıl 'avrat içün 'aḳıl u dānâ er kışâş olunur V29a/17
nefis	bir aç kişinün eline bir ḳap nefis ta'âm girdi V81b/4
şabī	Hind şabī ḳulını müddet-i rıza'da emzürse V55b/1
şık	Mes'ele şık çoraba ve çūha ḳalçına ki topuḡı örtülmiş olsa V41b/1
şol	Âdemün şol egegüsinden ḥalk olındı V89b/19
şonraḡı	ammâ İmâm Muḥammed ve Züfer ḳatında nifâs şonraḡı gencden i'bâret olunur V43a/18
şāfī	Beriyyede bir taḡdur ki şāfī ḳayadandır V89b/15
saḡ	saḡ ayaḡın daḥı yumaḡ vâcib olur V42a/15
şalāḡ	namāzuḡ terkine tevbe édüp sîmâsında şalāḡ eseri zuhûr édinceye dek ḥabsden çıkarmayalar V4b/7
şaliş	mesâ'il-i 'acîbe Bâb-ı şaliş de beyân-ı ulu olunmuşdur V71a/12
şedîd	ḳādīya eger memnû' olmazsa ta'zîr-i şedîd ile zecr lâzımdur V72a/17
şerîf	bir ḥadis-i şerîf de daḥı buyurur ki V17b/3

şalişen	nışf-ı mehir dahı ve şalişen nikāh-ı müceddedile mehr-i tām düşer V55a/10
tatlu	acı bal ile tatlu balı ve acı yağ ile tatlu yağı ve bunun gibileri iyüli ve kötülü artuklı ve eksükli değışmesi helāl olmağa tarık nedür V64a/7
teyemmümlü	Ebū Yūsuf katında kazā lāzım degüldür Mes'ele bir teyemmümlü kişi seferde ata binüp giderken uyuyup V41b/5
tıfıl	Zeyd faķır bir tıfıl kızını ħarcından kaçup gece ile mescid kapusına bıraķdı V82b/6
töhmetlü	Zeyd'ün esbābı sirķāt olundı töhmetlü ve mezānne olan 'Amrdan sū'āl olundı V70a/2
tul	Zeyd nām bir oğı var Bekr şonra Zeyneb nām bir tul 'avrat alup V55b/9
ulu	ya'ni hükmi oldur ki kātıl ulu günāh kazanur V27b/18
yayan	zīrā yayan kişi yorulmağıla ħalbi taralur ve yavuz ħuyılı olur V52a/11
yeñi	meşelā yeñi libās altı ayda paralanur imiş V15a/14
yoğun	ammā şibhi 'amd büyük taşıla ya yoğun ağır ağacıla ya bir ağır nesne ile kaçden urup öldürmekdür V27b/20
yükli	yedinci bir yükli 'avratı nikāhlandı V61a/14

2.3.2.2.2. Belirtme Sıfatları

2.3.2.2.2.1. İşaret Sıfatları

bu	bu üç fetva Ebū's-su'ūdındur V62b/20
o	o elde bir üstād-ı muşavvir vardı V5b/17
ol	ol kimesne kāfirdür V4a/20
şol	şol etfāl ki sa'adet sebķat etmiş olup büyüdükte müslümān olacağıdı V91a/19

şu Mes'ele Zeyd vallahi **şu** şudan içmeyeyüm dese V70b/16

2.3.2.2.2.2. Sayı Sıfatları

2.3.2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

bêş yüz yigirmi zîrâ yenecek ta'âm 'aded mu'teberdür miqdâr **bêş yüz yigirmi** dirhem muteber degüldür V15b/5

on **on** günlük namāzuñ fidyesi otuz kile buğday olur V8b/4

on bêş meşelâ bir er kişi altmış yaşında ölse **on bêş** yılı şabavet 'alemine 'add olunduğda kırk bêş yıl teklif zamānı kalur V8a/12

2.3.2.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

ikinci meger ki **ikinci** nevbetde onuncı gün bir sâ'at geçmedin kesilse V43a/3

kırkıncı hatta evvelki gencden sonra **kırkıncı** günde bir genç dahı toğsa V43a/15

bêşinci **bêşinci** rukni ki ça'dedür V48b/3

on bêşinci birisi dahı **on bêşinci** günidür V51a/15

2.3.2.2.2.2.3. Üleştirme Sıfatları

birer zîrâ on çıplağa **birer** giyesi eylemekdür bir çıplağa on giyesi cā'iz degüldür V8a/8

ikişer bu iki hātunun her birine **ikişer** mehr-i tām düşer V55a/8

onar meşelâ **onar** 'Osmanîye harç olunurmuş V65b/16

sekizer İmām Muḥammed katında **sekizer** akçe hisābınca vērür V65b/17

2.3.2.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları

cümle ammā **cümle** maḥlūkāt şey'dür V90a/7

ğayrı gök ehli ki hadd ve hisābın Allahdan **ğayrı** kimesne bilimez V3b/10

her kanğı bu iki bölügüñ sen **her kanğısın** seversen V4b/13

küllī	belki zıhār olur zīrā küllī bir ‘uzva benzetdügde boş olucağ V33b/4
nice	kendi icābı ile vacib olmaz bilgilki nezir dağı bir nice dürlüdür V23a/4
sā’ir	sā’ir hayvān böyle degüldür V90a/6

2.3.2.2.2.4. Soru Sıfatları

kaṅgı	Mes’ele ol kaṅgı yigirmi rek’at namāzdur V74b/14
ne	kerāmete ne sebebile yetiştir ki Hakk Te’āla bunlara cevāb buyurdıki V23a/16, Mes’ele sū’āl olunursa ki nifās demi ne vakitte aḳandur V43a/6

2.3.2.3. Zamirler

2.3.2.3.1. Kişi Zamirleri

ben	
ben	vallahi ben sizi sevdüğümünden nāşım V16a/20
baṅa	kāfir baṅa galebe eyleye dēyü kōrkısa yēmek mübāḥdur V12a/20
benden	Medīnede ve nevāhisinde benden ve ‘ıyālūmden aç ve aḥvec yokdur dēdi V14b/1
beni	Hakk Te’āla bunlara diye ki yalan and ile peygamberümi ve ḡayrı kullarımı aldaduḡunuz gibi beni dağı aldayam dērsiz V17a/14
benüm	benüm izinsüz evden çıkarısaṅ boş ol dēse boş olur V20b/19
benümle	cemā’atıla kılduḡları baṅa mi’rāclarıdur ve benümile münācāt ve mukālemeleridür V46a/7
sen	
sen	Zeyd’e dēr ki ḡulum çünki sen ihtiyācūnla ḡaşmuṅı ‘afv eyledüṅ V67b/8
senden	bu sa’ādet senden ḡayrı bir ferde naşıp olmadı V46a/5
seni	‘avratı Hinde dēseki eger seni bugün boşamaz isem ḡulum Bişir āzād olsun V556/20

senün	eger bir adam çıķup senün libāsün geydi V66b/14
senünle	Zeyd dèseki eger bir daķı senünle bu işi işler isem V57b/17
ol	
ol	zîrā ol daķı laķm-ı ıaridür V18a/5
oldur	devlet oldur ki bedene gelecek zarar mālā gele V17b/11
aņa	evvel nażar aņa ıoķunup bed nażaruņ şavleti geķer V73a/3
anda	lākin mürteden mi ķatl olunur ya siyāseten mi anda ihtilāf eylediler V4b/10-11
andan	andan bu bostāna ıoķınur V73a/4
anı	Allah <i>ta ‘ālā</i> anı ba ‘ş etti V83b/16
anuņ	bir ĥayvānuņ ķarnından çıķdı anuņ cinsinden degül V86b/20
anuņķün	ķıyāmetde cehennemün dibine ıaldurur anuņķün yemīn-i ģamūs dèyildi V14b/17
anuņla	setr-i ‘avret edüp anuņla namāz cā’izdür V15a/12
biz	
biz	biz saņa nèce inanalum
bizden	buyruk senden emrüņe itā‘at bizden V91a/17
bizi	‘aķlımız gelmedin bizi öldürdüņ V91a/12
bizüm	siz bizüm yolumuza gitmezdüņüz V6b/4
siz	
siz	siz rabbiņüz kimdür bilürsiz V91a/8
size	bu ĥayf ki baņa ettiņüz size ķalursa oĝluņuza ķalmaya V86b/3
sizi	Ĥaķķ <i>ta ‘ālā</i> sizi cennetden ııkarmak murad eder V16b/19
sizün	biz sizün ni‘metüņüz yemiş idük V80a/6
sizüñdür	bu cān aş ve etmegi cümle sizüñdür V80a/2
anlar	

anlar	bu münâcâtda anlar benüm huzûrumdur V46a/7
anlara	vâcib oldur ki anlara söyleye V20a/11
anlardan	vaşi dahı anlardan müsteḥakına tebdîl eylese aşım olmaz V7b/7
anları	ben anları görürüm V46a/8
anların	ḳurbet-i maḳşûda degüldür onların niyyeti ile alınan teyemmümle namâz ḳılınmaz V40a/7

2.3.2.3.2. İşaret Zamirleri

bu

büfidesin vaşiiyet eyleye bu dahı ma'lûm ola ki V8a/20

budur felâḥ budur ki mu'min dünyâda ve âḫiretde ḳorḳduğından ḳurtulup hem murâdına ve umduğına yetişmege dërler V3b/8

bunda iki dirhem eksük vërse câ'iz degüldür bunda 'aded ve miḳdâr mu'teberdür V15b/1

bundan terk eylesün dëyü buyurdı bundan ḫişşe bu oldu ki V25a/16

bunu Ḥazret buyurdı ki hele bunu götür on beş faḳîre keffâretün çün V14a/19

bunun buğday vërse dahı ḳul bunun birisin keffârete şarf eylese V51a/9

şu

şundan dahı şundan ki eti ve cânı ve ḳanı yok yer ve yörir V84a/1

şunu bir metâ'ın ḳoyup şunu gözle dëmeyüp gitdi V78b/1

şunun seni çiftlendürdüm şunun üzerine üçünci gün sen boş olasın V56b/5

o

aḡa aḡa mâlıyla keffâret yokdur V51a/6

andan dîne gelecek zarar mâla ya bedene gele andan aşāḡa devlet oldur V17b/10

anın anın keffâreti şavma munḫaşırdur V51a/5

2.3.2.3.3. Dönüştürme Zamirleri

hod	Şa‘binün hod ‘ilmi ol meleklerün ‘ilmine nisbet yüz bin şu‘beden biri degüldür V37b/20
kendi	
kendi	nezir ‘abd bir fi‘li mübahı kendi üzerine vacib kılmağdur V22b/20
kendini	hanış kendini hayatında hisāb edüp V9b/7
kendiye	eger bir kişi kendiye mīrās düşen ādemi V28b/17
kendüden	kendüden kavīyi izāle edemez V61b/12
kendüne	yāhūd ayakların uzatmış ise yènmez kendüne çekmiş ise yènür V75a/19
kendülerini	kendülerini cehenneme atalar V91a/20
kendülerünüzü	kendülerünüzü atunğ dēyü buyurduğda V91b/4
kendüm	Ben kendüm rāst geldüm V83b/10
kendüsi	kāḏī kendüsi görmeyüp nā‘īb göndürüp V75a/19
kendüsine	zīrā şāhibinün kendüsine vèrmedi V78b/16

2.3.2.3.4. Belirsizlik Zamirleri

biri	
biri	biri cünub ve biri hā‘iz ve biri dahı meyyit yanlarında ancak birine kifāyet edecek V40b/6
birine	biri birine şehādet etseler V72b/2
birinün	haşmuñ birinün evine konup V71a/18
birisi	illā iki mes‘elede birisi iki şahidlerün şehādetiyile kāḏī hükm etdükde V71b/11
birisine	birisine nısf-ı hadd lāzımdur ve birisine te‘dīp lāzımdur V68b/9
birisinün	şol yedi zanī kimdür ki birisinün katli lāzımdur V68b/7

cümle

cümle bu cān aşı ve etmegi cümle sizüñdür V80a/2

cümleden eger birer birer gitdiler ise cümleden sonra giden öder V79a/6

cümlesi eger bir yerden gitdiler ise cümlesi zımān çeker V79a/5

cümleye gündüzin cimā‘ eylese cümleye bir keffāret kifāyet eder V11a/6

çok

çoğın eşyānuñ azın bile çoğın bilmeye V38a/14

çoğuna bu esi’lenüñ çoğuna ‘ilmimiz yetişmez V85b/16

ğayr

ğayrıları birisi içün kışās olup ğayrıları içün diyet alınmaz V30a/7

ğayrınun yā ğayrınun evinde bir araya yatmalı olsalar V42b/5

ğayrısı ol necisdür ğayrısı pākdur 44b/1

ğayrısın Mes’ele ef’ālī hacda tavāfdan ğayrısın binidile eylemek cā’iz olur mı V52a/10

ğayrısına bu üç maħalle bakmak harāmdur bu üçinden ğayrısına bakmak mubāħdur V32b/6

ğayrısınun ammā tarlasında olan ota ateş şalıp ihmāl etdükde ateş ğayrısınun mülkine tecāvüz edüp zarar etse V78a/7

ğayrısıyla ol ‘avratına mülānese helāl olur ğayrısıyla olmaz V33a/6

ğayrıya Zeyd’dan ğayrıya cā’iz degüldür V7b/4

herkes herkes kazduğı kuyuya kendü düşer V86b/5

her kim her kim bu hūķūķuñ götürüsin hayātında edā ‘azminde olup, kādīr olduğınca edā edüp ‘āciz olduğu hūķūķ zimmetinde kalmış olsa V26b/16

her kişi kıyāmetde her kişi sevdügile kıpar V4a/14

hiçbiri bu kıızların hiç birisi Zeyd’dan mīrās yemez V82b/9

kimse

kimse ya‘ni bir kimse ezānı eşidüp ‘özürsüz cemā‘ata hāzır ol V4a/18

kimseleri yigirmi otuz ya kırk miqdār kimseleri esāmesiyile ta‘yīn edüp V80a/13

kimsenün Mes’ele bir kimsenün dişi ağrısı müştēd olmış V47b/17

kimseye eger vallahi şu kulumı şatmayum ve kimseye bağışlamayum V21a/12

kimseyi meşelā fulān kimseyi öldürmek üzerüme olsun V23b/15

kimesne

kimesne Allāhdan gayrı kimesne bilimez V3b/11

kimesneler bilā-tevbetin ölen kimesneler bi-faẓlillah cennete girdükde cennet libāsların geymezi V73b/9

kimesnenün yani neẓr eden kimesnenün üzerine ol Cum‘a gēcesi edā etmek vācib olur V21b/13

kimesneyi meşelā, karşıuñda ırakdan bir kimesneyi görüp gaybdeki kardaşuñı şanup V16a/12

2.3.2.3.5. Soru Zamirleri

kim

kim avculuk ‘ilmin kim öğretmişdür V74a/5

kime ol ta‘ām kime mübāh olur V79b/10

kimi gözin açup kimi gördiyise V54b/20

kimün kimün ‘aselin tatdıyısı V55a/1

kimündür müşteri karnını yarıcağ içinde bir inci bulsa inci kimündür V63a/6

ne

ne her ne nev‘iden pişmiş yēse hāniş olur V18b/8

nedür Mes'ele bu sûretde şemere-i hilâf nedür ne de zâhir olur dênirse V43b/9

nedendür Mes'ele nedendür ki talâk lafzıyla 'ıtk vâkı' olmaz ammâ 'ıtk-ı lafzıyla talak ve vâkı'dür V61b/7

neye gör eger neye gerekise vallahi dërse bil ki ol kişinüñ diyaneti yokdur V17b/2

kağı

kağısı âb-dest vaķtinde murdâr olan tulum kağısı êdüğini bilemedi namâzı neyle kılsun V40b/12

2.3.2.4. Zarflar

2.3.2.4.1. Durum (Hâl) Zarfları

'amden beş vech üzredür birisi **'amden** katldür ya'ni kaşdıla öldürmekdür V27b/7

aşâleten Zeyd hâniş olmaz zîrâ Zeyd mâlı ne **aşâleten** ve ne vekâleten talep êtmiş oldu V70b/10

dibelik mâlından **dibelik** mahrûm olmasunlar V81b/20

ekşeriyyâ ħalbün işmi **ekşeriyyâ** küfürdür V72b/11

eyle ve ikrâm êdersem saña daķı **eyle** êderüm V33a/19

eyser Din-i islâmda **eyserile** 'amel êtmek için V41a/14-15

fevrî bir ħap süde fare düşüp **fevri** ħalkup yine çıķsa V44a/14

ġâliben urup öldürse ki **ġâliben** anuñ gibi ağır nesne ile uracaķ V27b/15

ħatâ'en bir şabî **ħatâ'en** bir avratuñ gözün çıķardı V28a/10

hem noķşan-ı şemenile ala **hem** yemeye V44b/10

hemîn nevbette daķı on günde kesilürse nifâsuñ ħükmi daķı **hemîn** böyledir V43a/5

ħükmen abdi maĥcür **ħükmen** meyyit gibidür V30b/1

ķā'iden ol kimesne hem şā'im olsun daķı namâzı **ķā'iden** kılsun V12a/9

ḳā'imēn	ḳā'imēn ḳılmağa ḳadır olsa V12a/8
ḳaşden	büyük taşıla ya yoğun ağır ağacıla ya bir ağır nesne ile ḳaşden urup öldürmekdür V27b/20
mecāzen	bir rivāyetde vaḳt-i şubḥdur mecāzen V86b/16
mecrūḥluca	'Amr Zeyd'e geyigün mecrūḥluca ḳıymetin çeker V74b/15
mirāren	Usāme êtdüğine peşīmān olup mirāren istiğfār êdüp V31b/6
mu'ahḥar	eger zekātı mu'ahḥar söyledise V35b/12
muṭlaḳa	Ḳudūrī 'ibāretinde anlanur ki tummān keffāretde muṭlaḳa cā'iz ola V15a/9
nāḳışān	zīrā nāḳışān iltizām êtdiyise nāḳışān edā êtmiş olur
örfen	zīrā aḡa örfen ḳārī ve müsebbih dērler V20a/6
öyle	'Ömer raḍiyallahu 'anh öyle hüküm êtdi V65b/12
sābıḳan	Nite kim sābıḳan işāret olunmışdur V9b/10
salışen	salışen nikāḥ-ı müceddedile mehr-i tām düşer V55a/10
şāniyen	bi's-şubhe ile nişf-ı mehir ve şāniyen ḳable'd-duhül ṭalākıla nişf-ı mehir daḡı V55a/9
şöyle	anlar şöyle ayak üzre ḡalḳ olaldan V3b/11-12
şer'an	teemmül ile şer'an cebrile edā zıḡār keffāretine maḡşüşdur V35a/3
taḡḳīḳān	bu daḡı ma'lūm ola ki fevt olan şalāt u şavmın ve ḡınşın mīḳdārı taḡḳīḳān yā taḡmīnen ma'lūm olmasa aḡa fidiye olmaz V9b/20
taḡdīrce	Hind üç ṭalāk boş olsun dēdükde öldürmege ḳadır olduḡı taḡdīrce Hind ne-vaḳt boş olur V58a/10
teberru'an	velīlerün fidiye için teberru'an vėrdiḡi şahīḡdur V7a/8
tehāvünen	bunlar namāzı tehāvünen terk êdenün ḳatline hüküm eylediler V4b/10
teḳārüben	üçüncisi mu'minün kendi üzerine lāzım olmayanı teḳārüben ilāallah iltizām eyledüḡidür V35b/4

tenhāca	Zeyd tenhāca kādīye gelüp mālımı zālīm alup kendüye and vërdüğini haber vërüp V70b/7
vekāleten	Zeyd mālı ne aşāleten ve ne vekāleten talep étmiş oldı V70b/11
yaķīnen	zīrā Allāh katında hunṣā yaķīnen yā erkek yā kadındır V21a/8
yayanca	bir karıcuķ hemṣīrem var yayanca hacc ve ‘umre étmege nezr eylemiş V25a/9
zannen	eyleye eger yaķīnenyā zannen ta‘yīn edemezse meçhūlken vaşıyyet bātıldur V6b/17

2.3.2.4.2. Zaman Zarfları

andan şonra	andan şonra hūķuķ-ullāhda evvelā namāzı ne-miķdār qaldıyısı V3a/1
evvel	ana karnında evvel peydā olur V89b/6-7
evvelā	evvelā baņa cevāb vërki her lūgatçe Allāh <i>ta‘ālā</i> nuñ adı nedür V83b/13-14
gene	‘Amr ile ol işi gene işlese V57a/20
hālā	gerçi zekātun dahı niṣābı hālā biñ altı yüzdür V50a/14
hālen	ammā hālen yeyecek ta‘āmle keffāret vërse V15b/2
hele	on bēş kile hūrmā geldi Hāzret buyurdı ki hele bunı götür on bēş faķīre keffāretün çün V14a/19
hemān	sebķat étmiş olup büyüdüķde müslümān olacağıdı hemān kendülerini cehenneme atalar V91b/1
henüz	zīrā dār-ı āhıretde henüz dahı muṭālebe hāķķ-ı bātıl olmadı V3a/17
hep	cümle ā‘yān ve müşāhedātı ve esrār-ı hafıyyātı hep bilür V36b/11
her	seksen kerre okudum her okuyuşda içtihadın kendi haķāsın bulup V37b/11
imdi	imdi Hāķķ <i>ta‘ālā</i> kullarına evvelā īmān-ı bi’l-ğaybile emr eyledi ki V3a/19

şonra	devr olan meblağdur şonra fuḳarāya ulaşırdığı deguldur V8a/6
şimdi	seni birleyüp saña itā‘at edeydük şimdi emr senüñdür V91a/3
şimdiye dek	zekātun nişābı şimdiye dek akçe hisābınca sekiz yüz akçe idi V49b/18
tekrār	mescide gelüp imāmıla aḥşamı tekrār kıldı V47b/12
tiz	yetmiş biñ sihir hīnlerin yutdı yine tiz ḥazm edüp bayağı ‘asā oldı V86b/10
ulaşduri	şol ayun şavmı üzerime olsun dese ikisinde bile ulaşduri şā‘im olmaḳ vācib olur V26b/10
vaḳtāki	Benī İsrā‘ilün şatılduğınun sebebi bu idi ki vaḳtāki Ḥazret-i Yūsuf peygamberün ḳarındaşları Yūsufi ḳul dēyü şatdular V86b/1

2.3.2.4.3. Miktar Zarfları

eñ	kesriyledür ya‘ni eñ şonra ḳazaya ḳalan V49b/11
hiç	eger ḳarnından hiç nesne çıḳmazısa V44b/1
kerre	şol peygamberden ki dünyāda üç kerre ḳabre girdi V84/14

2.3.2.4.4. Yer Yön Zarfları

içerü	ḥamāmcıya gıyesimi gözle dēyüp iḳerü gitdi V66b/10
üzerine	dā‘inün üzerine rücū‘ daḥı edemez V3a/17
üzre	İmāmeyn ḳavli üzre olur V18b/13

2.3.2.4.5. Soru Zarfları

ḳaçan	ṭalāḳım elümde ola ḳaçan dılesem boşanam V56a/15
ne miḳdār	aḳa vācibdür ki ne miḳdār namāzı ḳaldıyısı isḳāṭ edesiz V6b/19
nêçe	senün sözüñ Allāh emrine muḥalıfdür biz saña nêçe inanalum V16b/18
neçün	Zeyd ‘Amra şol işi neçün işledün dēdükde V57b/10
neden	bir farzün bir farzdan ḳavīnün ve za‘īfün şemeresi neden zāhir

olur V51b/18

nedendür ki Mes'ele nedendür ki talāk lafzıyla 'ıtk vāki' olmaz ammā 'ıtk-ı lafzıyla talak ve vāki'dür V61b/7

niçün bu cümleden kıyāmetde **niçün** emrimi teḥīr etdün V5b/8

2.3.2.5. Edatlar

2.3.2.5.1. Çekim Edatları

dek ayak üzre halk olaldan fenā-yı 'āleme dek Cenāb-ı 'İzzete karşı kâ'ime kırā'at üzere tururlar V3b/11-12

deyin ba'dehu kıyāmete **deyin** bir daḥı degmez V84b/16

bile ikisine **bile** başka keffāret lāzım olur V10a/17

çün Şāfi'nün ki bākīleri **çün** diyet alurlar V30a/8

gibi zıhār keffāreti **gibi** üçden birisidür V13a/20

göre miqdārın bileler aña göre fidye vèreler V7a/19

içün Hind **içün** ben kabz etdüm dèse olur V68a/6

ile ferāgat edüp ma'rifet-i ḥākim **ile** 'Amr iki üç cum'a ḥiṭābet etdükde V49a/17

kad̄ar bu **kad̄ar** aḳçeyi saña vèrdüm V63b/6

kal'a evleri ve bağları şer'ān **kal'a** kād̄ir olurmu V66b/20

2.3.2.5.2. Bağlama Edatları

da kaşdını i'lām eyleye kād̄iya **da** vācibdür V34b/13

daḥıtavarın şuvarmak içün anı **daḥı** götürmiş V40b/10

ötüri şurbından **ötüri** ḥādde şurup urılup ḥamruḡ kıymeti zimmiye zimān çeker V77b/19

tā kıyāmetde bunun'ukūbetinden kurtulmak yokdur **tā** zıhar keffāretin vèrmeyince V14a/8

2.3.2.5.2.1. Sıralama Edatları

ile	er ile ‘avrat nefside beraberdür V29a/18
u	şavm u şalât yemîn-i billâhdur V2a/8
ü	İbn ‘Abbasa çok hamd ü şenâlar okudı V91b/13
ve	nışf-ı mehir ve şāniyen kable’ d-duhûl talākıla V55a/9
vü	adam şabî vü mecnûn için kışâş olur V29a/14

2.3.2.5.2.2. Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları

de.....de	İmām-ı ‘Āzam katında ere de ‘avrata da keffâret lâzım olur V10b/8-9
gerek....gerek	zîrâ her yerde ‘ibâdet Allahâdur gerek câmi‘de ola ve gerek maħalle mescidinde yine bunculayındur V25b/17
yâ.....yâ	zîrâ Allâh katında ħunşâ yakînen yâ erkek yâ kadındur V21a/8

2.3.2.5.2.3. Cümle Başı Edatları

ammâ	ammâ kaşdıla yedüġi ġün ġücile sefere göndürölse yâġûd kendi ihtiyârıyla sefere ġetse keffâret lâzım olur V11b/5
ancaġ	Hindüğ nifâsı ancaġ evvelki ġündür bâķîsi ġuhurdur V43b/8
ġünkü	ġünkü ġünkü ‘aleyhi’s-selâm resûlü şöyle buyurdular V22a/7
da	daġı böyledür Bâb-ı ġacc da gelse gerek V40a/17
eger	eger erkân-ı İslâmda namâzdan ekrem ve ehemm bir ‘amel olsaydı V3b/10
egerġi	mazlûm zekâta niyyet eylese ol daġı zekâta geġer egerġi zâlim ġani ise de V50b/2-3
elbette	fevt olan namâzuġ keffâreti elbette ġayâtında każa eylemekdür V6b/12
gerġi	gerġi yanlışı oġat ‘Arabî ve Türkî kitâblar yazılmışdı V1b/16

hālbuki	bu mes'elenün bilinmesi vācibdür hālbuki nās bundan ġāfillerdür V80a/17
hāṣā	bir fāsık üvegi anasına hāṣā zinā étse V78a/1
hattā	hattā bir hasta ayaküstüne kılmağa kudreti olmasa oturduğı yerden kıla
huṣūṣā	huṣūṣā ki 'ulūm-ı dīniyye ve 'ameliyyeden ola V36a/7
huṣūṣen	huṣūṣen ki nāzirü ta'yīn étduğı zamān V26a/11
illā verenler rızālarıla vērürlerse mübāhdur ve illā harāmdur V53b/16	
keزالik	keزالik 'ulema-'ı müctehidinün 'ilmi dahı enbiyānuñ 'ilmine nisbet deñizden bir kaçredür V37a/15
lākin	lākin Zeyd'e ta'zīr-i vecī édüp habs édeler müddet-i medīd hapsde yata tā hākim kendi réyi ile çıkarıncaya dağ V76a/20
meger	zāyi' olsa zīmān yoğdur bi'l-ittifāk meger te'addi eylemiş V66a/7
meger ki	emanet zayā'atında zīmān yoğdur meger ki te'addi étmiş olakiV66a/19
meşelā	meşelā Zeyd 'ammesi kızı Zeynebi alup Zeyd öldükde V83a/10
nite ki	zīrā kişi bir fi'ili işlemege 'azm édüp qalbini yemīne 'ağd eder nite ki ol fi'ili terk étmeye V16a/6
nitekim	bir kul menkūṣasına zihār eylese kul şavmıla keffāretten ġayrı keffāret cā'iz olmaz nitekim hūr muzāhir bu üçden ġayrıyla keffāret vērse cā'iz degüldür
şāyed	zīrā şāyed ki mercimek yā 'unnāb yaprağı yemişdür V75a/12
tā ki	İmām-ı A'zam kavli üzere kitāblaruñ hükmin kādır oldıgum kadar taḥrīr edem tā ki 'ālem eger ümmī görüp müstefīd olduklarında V2a/19
ve'l-hāşıl	ve'l-hāşıl bir kişi mü'min mütedeyyin midür ya degül midür bilmek isterseñ V17b/1
ya'nī	ya'nī ol meyyit V3a/13

yine	yine bunculayın V3a/14
yohsa	Hind mevti haberin istimā‘ êtdükde ‘iddeti Zeyd’ün mevti günündenmi çeker yohsa işitdügi gündenmi çeker V59a/14
zīrā	dā’inün üzerine rücū‘ dağı edemez zīrā dār-ı āhiretde henüz dağı muṭālebe haqq-ı bāṭıl olmadı V3a/17-18

2.3.2.5.2.4. Sona Gelen Edatlar

bile	ikisinden bile mīrās yemez V82a/20
degül	bir rek‘at dağı başka kılmayınca namāzı dürüst degül V47b/13
dēyü	öldüğümde vaşiyet ederüm kalan mālumıla öderler dēyü edāda ihmāl eylese V3a/10 bu hūkūḡ muṭālebesiyile cehennemde idhāl ve ‘azābdadur dēyü hūkm eyledi V3a/14
ki	Hanefiyyün katında bu nezir şahihdür ki bedelinün şavmı ibādetdür şahihdür V24a/4
kim	Hind dēye ki nefsimi saña çiftlendürdüm şol şartıla kim ṭalāḡım elümde ola kaçan dilesem V56a/15

2.3.2.5.3. Ünlem Edatları

behey	behey nā-merd cebān çobān hiç ayaksuz başsuz arslanmı olur V6a/18
bre	Hind zevci Zeyd’e bre qarṭabān demiş V55b/14
febihā	İslāmı zāhir olursa febihā küfri zāhir olursa öldürün V31b/16
ha	ben dēdügüm üç ṭalāḡdur ha dēse V59a/8
hey hey	hey hey sübhānAllāh bildüm V37b/13
ilāallāh	üzerine lāzım olmayanı teḡārūben ilāAllāh iltizām eyledügidür V35b/4
in-şāa’llāh	āḡniyāya dağı tenāvül mübāḡ olur in-şāa’llāh zīrā fuḡarānuḡ rızāları ile ṭa‘āmlar yēnmiş olur V80a/9

ne'üzubillah ammā şol etfālki ne'üzubillah *ta'ālā* şekāvet sebkat etmiş ola
V91b/3

sübḥānallāh hey hey sübhānAllāh bildüm V37b/13

vallāh Zeyd 'Amra dēdi ki **vallāh** sen kūşesin V70a/14

vallāhi bir kişi geçmiş zamānda işledügi nesneye kâsdile **vallāhi**
işlemedüm dēye V14b/14

Yā rabb **Yā rabb** sen 'alemu'l-guyubsın biz ne bilürüz dēyü 'acz gösterdiler
V37b/19

Yā rabbi Zeyd borcı kadar akçeyi fuḳarāya taşadduk eyleyüp **Yā rabbi** bu
şadaḳanuḡ şevābı ḳatuḡda emānet olsun ki 'Amra ulaşdurasın
V67a/12

2.3.2.6. Fiil Çekimi

2.3.2.6.1. Basit Kip ve Zamanlar

2.3.2.6.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Birinci Teklik Şahıs	-du+m	münḥaşır kıldum V2b/6 kuyruḡından başladum V6a/10
	-dü+m	hibe étdüm V8b/16 ḳabul étdüm V54b/15
İkinci Teklik Şahıs	-du+ḡ	cemā'at ile kılmazduḡ V6b/6
	-dü+ḡ	terk étmedüḡ V37a/13 neçün işledüḡ V57b/10
Üçüncü Teklik Şahıs	-dı+Ø	beyān olundı V59b/8
	-di+Ø	üç günde kesildi V60b/4
Birinci Çokluk Şahıs	-du+k	bu kadar yazduk V82b/11
	-dü+k	saḡa itā'at édeydük V91a/13
İkinci Çokluk Şahıs	-du+ḡuz	cemā'ate uymazduḡuz V6b/9
	-dü+ḡüz	bizüm yolumuza gitmezdüḡüz V6b/9
Üçüncü Çokluk Şahıs	-dı+lar	bu hālde görüp ağlaşdılar V17b/17
	-di+ler	bürhānī degüldür dēdiler V18b/13

Olumsuz şekil

Birinci Teklik Şahıs	-ma-du+m	tutumadum V11b/8
	-me-dü+m	vallâhi işlemedüm V14b/14
İkinci Teklik Şahıs	-me-dü+η	terk étmedüη V37a/13
Üçüncü Teklik Şahıs	-ma-dı+Ø	ma'lûm olunmadı V44a/18
	-me-di+Ø	kaηğı küpden çıkdıηı bilinmedi V44a/18
Birinci Çokluk Şahıs	-me-dü+k	haqq-ı bātıldan fark edemedük V91a/11
İkinci Çokluk Şahıs	-ma-du+ηuz	cemā'ate uymaduηuz V6b/5
Üçüncü Çokluk Şahıs	-ma-dı+lar	şeyâtin kılmadılar V4a/11
	-me-di+ler	saηa îmân getürmediler V17a/9

2.3.2.6.1.2. Anlatılan Geçmiş Zaman

İkinci Teklik Şahıs	miş+sen	haṭā eylemişsen V16a/16
	-miş+sin	ne büyük haṭā işlemişsin V14a/7
Üçüncü Teklik Şahıs	-miş+Ø	vācib olmışdur V35a/11
	-miş+dur	zıkr olunmışdur V59b/1
	-miş+Ø	kuvvetleri gitmiş V12b/1
	-miş+dür	dîni gitmişdür V17b/9
Üçüncü Çokluk Şahıs	-miş+lar	halvetine koymışlar V54b/12
	-miş+ler	istiftā etmişler V64b/19
	miş+ler+dür	tebdîl eylemişlerdür V10a/5

Olumsuz Şekil

Üçüncü Teklik Şahıs	-ma-miş+Ø	tākatleri kalmamış V12b/1
	-me-miş+Ø	niyyet eylememiş V22a/11

2.3.2.6.1.3. Şimdiki ve Geniş Zaman

Birinci Teklik Şahıs	-ur+am	aluram V79b/4
	-ür+em	şefā'at edebilürüm V31b/10
	-ür+üm	ben anları görürüm V46a/8
İkinci Teklik Şahıs	-ar+sın	niresin yazarsın V6a/16
	-ır+sın	peygamberüη seccādesinde oturırsın V83b/7-8
	-r+sın	bilmezem dersin V38a/3
Üçüncü Teklik Şahıs	-ar+Ø	ayağum toηar V41b/16
	-ur+Ø	ma'lûm olur V42b/17
	-ür+Ø	farzıla girilür V46b/14
Birinci Çokluk Şahıs	-r+iz	dêriz V46a/9
	-er+üz	hızmet ederüz V91b/6
	-ür+üz	biz ne bilürüz V37b/19
İkinci Çokluk Şahıs		
	-r+siz	dêrsiz V17a/15
	-ür+siz	rabbîñüz kimdür bilürsiz V91a/8
Üçüncü Çokluk Şahıs	-r+ler	çaruk dêrler V41a/18
	-ar+lar	açarlar V45b/8
	-er+ler	kaza ederler V12b/14
	-ur+lar	namâzların kılurlar V45b/8
	-ür+ler	diyetin vêrürler V28a/16

Olumsuz Şekil

Birinci Teklik Şahıs	-maz+am	evden çıkmazam V20b/17
	-mez+em	kabûl étmezem V45a/5
Üçüncü Teklik Şahıs	-maz+Ø	boş olmaz V21a/4
	-mez+ Ø	zuhûr étmez V70a/7
Birinci Çokluk Şahıs	-mez+üz	câ'iz görmezüz V14b/5
İkinci Çokluk Şahıs	-maz+sağuz	baña inanmazsağuz V69a/13
	-mez+senüz	étmezsensüz V69b/3
	-mez+sinüz	girmezsiniüz V91b/6
Üçüncü Çokluk Şahıs	-mez+ler	mîrâş yemezler V82b/5

2.3.2.6.1.4. Gelecek Zaman

Birinci Teklik Şahıs	-acak+um	alacağum V58a/18
Üçüncü Teklik Şahıs	-acağ+Ø	âzâd olacak V30a/18

2.3.2.6.1.5. İstek Kipi

Birinci Teklik Şahıs	-a+m	zebûn olam V12b/19
	-e+m	izîn vèrem V21a/1
	-(y)Am	cennetüme koyam V38b/14
İkinci Teklik Şahıs	-(y) a+sın	ebrâr zümresinden olasin V23b/14
	-(y) e+sin	lâ edri dêyesin V37b/17, fulân gün veresin V63b/7
Üçüncü Teklik Şahıs	-a+Ø	ma'lûm ola V26a/13, lâzım ola V28a/20
	-e+Ø	âb-dest alup gele V39b/20, mehrin vère V5b/13
İkinci Çokluk Şahıs	-e+siz	'Amra biğ aqçe vèresiz V80b/14-15
	+siz	aldayasız V17a/15
Üçüncü Çokluk Şahıs	-a+lar	namâzın kılalar V40b/3, râzı olalar V80a/19
	-e+ler	'arz édeler V53a/5

	-(y)e+ler	emr senüñdür dèyeler V91a/14

Olumsuz Şekil

Birinci Teklik Şahıs	-ma+(y)am	hoşnüd olmayam V56a/12
	-me+(y)üm	Yemeyüm 18b/4
İkinci Teklik Şahıs	-me+ø	zahmet çekme V25b/4
Üçüncü Teklik Şahıs	-ma+(y)a	kalmaya 86b/4
	-me+(y)e	démeye V63b/7
Üçüncü Çokluk Şahıs	-ma+(y)alar	buyurmayalar V2b/4
	-me+(y)eler	imāna gelmeyeler V53b/4

2.3.2.6.1.6. Dilek-Şart Kipi

Üçüncü Teklik Şahıs	-sa	korksa V56a/12
	-se	şu dilese V41a/2
İkinci Çokluk Şahıs	- se+ñüz	ta ‘ām vèürseñüz V80a/4
Üçüncü Çokluk Şahıs	-sa+lar	oğurlasalar V35a/14

Olumsuz Şekil

Üçüncü Teklik Şahıs	-ma-sa	Zeyd’e varmasa V62a/7
	-me+se	niyyet eylemese V33a/10
Üçüncü Çokluk Şahıs	-me-se+ler	vèrmeseler V41a/2

2.3.2.6.1.7. Gerekliklik Kipi

Üçüncü Teklik Şahıs	-mağ gerek	ne tarīkle almak gerek V64a/3 namāz kılmak gerek V71a/6
	-mek gerek	anı öldürmek gerek V5a/5
Üçüncü Çokluk Şahıs	-mağ lāzımdur	namāz kılmak lāzımdur V24a/1
	-mek lāzımdur	vefā etmek lāzımdur V27a/10
	-mek gerekdür	istiğfar etmek gerekdür V16b/9
	-se gerek	gelse gerek V29b/8
	-se gerekdür	gelse gerekdür V3a/5

2.3.2.6.1.8. Emir Kipi

Birinci Teklik Şahıs	(y) ayım	seni alayım V67a/2
	(y) ayum	şahm alayum V18a/15
	(y) eyüm	evde göstereyüm V79a/16
	(y)eyim	biñ akçe vèreyim V62a/75
İkinci Teklik Şahıs	-ø	tır- 10b/3, başla- 46b/9
	-gil	vacib olmaz bilgil V23a/4

Üçüncü Teklik Şahıs	-sün	tavarıyla eylesün V25a/13
Birinci Çokluk Şahıs	-alum	nece inanalum V16b/18
	-elüm	görelüm V8a/13
Üçüncü Çokluk Şahıs	-sün+ler	imsāk eylesünler V12b/9

Olumsuz şekil

Birinci Çokluk Şahıs	-ma+(y)ayım	ayağın yazmayayım V6a/19
	-ma+(y)ayum	içlerinde bulunmayayum V88b/5
	-ma+(y)ım	içlerinde bulunmayım V88b/4
	-me+(y)eyüm	şudan içmeyeyüm V70b/16
İkinci Teklik Şahıs	-me+ø	zağmet çekme V25b/4
Üçüncü Teklik Şahıs	-ma+sun	fâsid olmasun V49a/11
	-me+sün	zinā étmesün V69a/12

2.3.2.6.2. Birleşik Kipler

2.3.2.6.2.1. Hikâye Birleşik Zaman

2.3.2.6.2.1.1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Üçüncü Teklik Şahıs	-muş-ıdı	v'ade olunmuşıdı V30b/8
	-miş-idi	gâbe meyşesinden gelmişidi V87B/16

2.3.2.6.2.1.2. İstek Kipinin Hikâyesi

Birinci Çokluk Şahıs	-a(y)-dı+ķ	mağbun olaydıķ V17b/20

2.3.2.6.2.2.Şart Birleşik Zaman

2.3.2.6.2.2.1. Geniş Zamanın Şartı

Birinci Teklik Şahıs	er+ø-se+m	hasıl edersem V18b/5
	-ur-sa+m	her 'avratı ki alursam V55a/11
	-ür+ø-se+m	zamana yetişürsem V24b/20
İkinci Teklik Şahıs	-r-sa+η	çıkarsaη V21a/2
	-ur-sa+η	olursaη V79a/8
	-r(i)+ø-se+n	eylerisen V23b/13
	-er-se+n	eyle edersen V33a/18
	-r-se+η	yersenη V21a/17
Üçüncü Teklik Şahıs	-r-sa+ø	dişin çıkarsa V77a/8,
	-ur-sa+ø	su'âl olunursa V72a/20
	-r-se+ø	işlerse V20a/3
	-er-se+ø	niyyet ederse V22a/12
	-ir-se+ø	yetişirse V46b/16
	-ür-se+ø	öldürürse V27b/13
Birinci Çokluk Şahıs	-ar-sa+ķ	ziyâde tutarsaķ V83a/19

İkinci Çokluk Şahıs	-ür-se+ñüz	vêrürseñüz V80a/4
Üçüncü Çokluk Şahıs	-ar-sa+lar	çıķarsalar V20a/18

Olumsuz Şekil

Birinci Teklik Şahıs	-mez-se-m	işi işlemezsem V27a/17
İkinci Teklik Şahıs	-mez-se+ñ	yêmezseñ 21a/17
Üçüncü Teklik Şahıs	-maz-za+ø	māni‘ olmazsa V55a/17
	-mez-se+ø	getürmezse V78b/11
İkinci Çokluk Şahıs	-maz-sa+ñuz	inanmazsañuz V69b/13

2.3.2.6.3. Fiil Çekiminde Soru Şekli

dëyeni öldürdün mi V31b/1, muṭṭalı olduṇda mı V31b/5

2.3.2.7. Birleşik Fiiller

2.3.2.7.1. Yardımcı Fiil İle Kurulmuş Birleşik Fiiller

êt-

ķabûl êtdi V61b/20, âzād êtdügi V33b/12, edā êtdükden V68b/3

eyle-

hükme eyledi V3a/14, terk eylese V4a/19

ķıl-

mütena‘im ķılalar V2b/5, cum‘a namāzın ķılmayum V20a/10

ol-

ķaķķ-ı bâṭıl olmadı V3a/18, ḥāzır olmayup V4a/19

2.3.2.7.2. Kurallı Birleşik Fiiller

-a/-e bil-

êdebilürmi V68a/2, êdemezse V7a/17

2.3.2.7.3. Karmaşık Birleşik Fiiller

aķmaz olur V75a/13, olmuş oldu V78a/10, ķurtarmış olur V3a/8

2.3.2.7.4. Kalıplaşmış Birleşik Fiiller

2.3.2.7.4.1. Tek Ögeli Kalıplaşmış Birleşik Fiiller

2.3.2.7.4.1.1. Nesne+Fiil Bağlantısı İle Birleşenler

bismillāh dēyüp V74a/13, kuşa şalsalar V74a/20, zarar gelmeye V43a/11, nazar eylesün V43b/19

2.3.2.7.4.1.2. Yer Tamlayıcısı+Fiil Bağlantısı İle Birleşenler

İslām+a gelürse V53a/9, ĩmān+a gelmezise V53a/7, cennet+e mi koyulur V85a/12

2.3.2.7.4.1.3. Zarf+Fiil Bağlantısı İle Birleşenler

kaşden urup V27b/20, yêrine tutdı V90b/10

2.3.2.8. Fiilimsiler

2.3.2.8.1. İsim-Fiiller

-mak / -mek

münacāt **eylemek** emr eyledi V3b/19, ayağın bağlayup ve kağısın boş **komak** lāzım ve müsteħabdur V74b/18

-ma / -me

ehliyle **yatma** ve **tırma** günidür V24a/10

-duğ+iyelik eki

‘acāyīp esrāra ve ġarā’ib āsāra muṭṭali’ **olduğı** meşhūrdur V37a/2, mü’min dünyāda ve āhiretde **korğduğından** kurtulup hem murādına ve umduğına yetişmege dërler V3b/8

2.3.2.8.2. Sıfat-Fiiller

2.3.2.8.2.1. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri

-duğ / -dük

kıyāmetde her kişi sevdüğ-ile kıpar V4a/14, bayram ġecesi ġördüğü hayzdur V43b/17

-mış / -miş

birisine necis degmiş tavarın şuvarmak içün anı dağı götürmiş V40b/10

2.3.2.8.2.2. Geniş Zaman Sıfat-Fiilleri

-(y)an / -(y)en

farz olan tekbîr ayağ üstine dânelendür V47a/6, şatılmayan cüz'ler V63a/3

2.3.2.8.2.3. Gelecek Zaman Sıfat-Fiilleri

-acağ / -ecek

boğazlanacak tavarun V74b/17, dîne gelecek zarar V17b/10

2.3.2.8.3. Zarf-Fiiller (Gerundium)

2.3.2.8.3.1. Hal (Durum) Zarf-Fiilleri

-duğca / -dükce

‘ömri olduğca her mevsimde bir hacc lâzımdur V52b/5, zîrâ gitdükçe za‘afları terakķîdür V12b/4

2.3.2.8.3.2. Zaman Zarf-Fiilleri

-duğda / -dükde

Cünûndan ayulduğda V12b/15, evden çıkmak diledükde V21a/2

-(y)ınca / -(y)ince

başka kılmayınca namâzı dürüst degül V47b/13, ‘iddet çekmeyince ikinci Zeyd Hindi boşadukda V60b/10

-iken / -ken

ilâhî hayâtında edāya kudreti variken edāda tehāvün ve tekâsül edüp V3a/9

-madın / -medin

mêşeyi yoklamadın hâzırın sürüp gide V66b/1, borcu varımış vèrmedin ‘Amr ölmüş V67a/10

2.3.2.8.3.2. Bağlama Zarf-Fiilleri

-(y)up / -(y)üp

edāda tehāvün ve tekâsül edüp öldüğümde vaşıyyet ederüm V3a/9-10

ma‘nāya işâret buyurup a‘zam-ı rükni muğaddem edüp V3b/3

mu' min dünyāda ve āhiretde k r duğından k rtulup hem murādına ve umduğına yeti mege d rler V3b/8

2.3.2.9. İsimlerde Bildirme

2.3.2.9.1. Geni  Zaman

İkinci �okluk şahıs	-�+sin	peyg�mbersin
���nc� Teklik �ahıs	-�+�	var V25a/9
	-dur+�	b�t�ldur V7a/18
	-d�r+�	c�'izdür V7b/4
���nc� �okluk şahıs	-�+d�r+ler	d�meded�rler V3b/17

2.3.2.9.2. G r len Ge mi  Zaman

���nc� Teklik �ahıs	-dı+ �	bir �st�d-ı mu�avvir vardı
	i-di+�	var idi V85a/7, peyg�mber idi V85a/20

2.3.2.9.3. Duyulan Ge mi  Zaman

���nc� Teklik �ahıs	i-mi�+�	var imiş V19a/20, m�lik imiş V27a/18

2.3.2.9.4. Bildirme Olumsuzluk

���nc� Teklik �ahıs	degül+�+�	ma'��yet degül V21b11
	degül+�+d�r	�ah�h degüldür V23a/3

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

3.1. Metin Oluşturulurken İzlenen Yol

1. Metin oluşturulurken Zile nüshası, en eski tarihli nüsha olması bakımından ana metin olarak kabul edilmiş, okunamayan veya eksik bulunan kelimeler en yakın yazım özelliklere sahip olan Veliyüddin Efendi nüshasından tamamlanmıştır. Zile nüshası, Veliyüddin Efendi nüshası ve Atıf Efendi nüshaları eş zamanlı olarak okunarak tenkitli metin meydana getirilmiştir.
2. Zile nüshasının kimi sayfaları eksik olmakla beraber Atıf Efendi nüshası ve Veliyüddin Efendi nüshalarının sayfaları tamdır. Nüshaların sayfa ve satır numaralı farklıdır. Nüshalara sayfa numaraları sonradan eklendiği anlaşılmıştır.
3. Nüshalar arasındaki farklı yazımlar dipnotta gösterilmiştir.
4. Nüshalarda satır sonunda kalan kelimelerin bir kısmı alt satırda kalması durumunda eğik yazı ile yazılarak gösterilmiştir.
5. Metinde bitişik yazılan ancak ayrı yazılması gereken ekler “-” ile gösterilmiştir.
6. Metinde herhangi bir işaret olmamasına rağmen özel isimler büyük harfle gösterilmiştir.
7. Metinde geçen ancak kaynaklarda yer almayan kelimeler yazmada işaretlendiği şekilde yazılmıştır.
8. Sayfa numaraları eski tarihli ve tam olması sebebiyle Veliyüddin Efendi nüshasına göre verilmiştir. Sayfa numarası köşeli ayraç ([]) içinde kalın bir şekilde belirtilmiştir: [2b], [9a], [25b]
9. Satır numaraları, yay ayraç (()) içinde 11 punto olarak gösterilmiştir: (5), (12), (17)

10. Ayetler, Arap harfli olarak yazılmış ve dipnotta ayetlerin ismi, numarası ve Türkçe karşılığı belirtilmiştir.
11. Hadisler, Arap harfli olarak yazılmış ve dipnotta Türkçe karşılığı ve kaynağı belirtilmiştir.
12. Arapça dualar ve sözler Latin harfli olarak yazılmış ve dipnotta ayetlerin ismi ve numarası belirtilmiştir.

METİN

V[1b] A[86b] Z[116b]

hāzā kitābi cübbü'l-mesā'il²⁷

bi-smi-llāhi 'r-raḥmāni 'r-raḥim

(1) El-ḥamdü li-llāhi'llezī ca'ale li külli ḥaṭāin menḥāen fī marāzi'd-dīn (2) kemā ca'ale li külli dā'in devāen fī marāzi'l-bedeni ve zālike keffāretün (3) teclibu'l-ı'şāme kemā enne hāzā efgāni²⁸ tuṭeyyibu's-seḳam ve şālla'llāhu 'alā (4) seyyidinā Muḥammed²⁹ rāfi'u'l-'ālem ve dāf'i'ü'z-zulem ve 'alā ālihī ve şaḥbihi (5) zü'l-kerem ve 'alā men tabi'ahū ilā yevmi'd-dīni³⁰ ḥayrū'l-ümem **Ve b'ad** (6) bu lehif ve³¹ naḥif ve pīr-i za'if Ebū'l-Leyṣ Muḥarrem bin Muḥammed ez-Zīl'i³² (7) ḡaffāra'llāhu zenbehümā ve setera 'aybehümā ve raḥime şeybehümā bi-luṭfihi'l-ḥafī (8) ve'l-celī bu kitābı Türkice³³ tercüme ye bā'ış oldur ki bu ḥaḳīr-i (9) keşīru't-taḳşīr vaḳtā ki³⁴ seksen iki yaşuma girdüm³⁵ a'rāz-ı (10) cismāniyye ve emrāz-ı bedenīyye ve³⁶ za'fu pīrī ve nevā'ib-i dehrī (11) müstevlī olup bu cümleñ zihām-ı fütürıyla³⁷ tā'ate tāḳat (12) ve³⁸ kuvāda bizā'at ḳalmayup ḥālet-i ye'se zinde-gānumdan³⁹ ye'se düşüp (13) āḳıbet-i ḥamīdeye ve ḥüsn-i ḥātimeye vesīle tecessüs olunduḳda (14) bu ḥātırā⁴⁰ oldı ki meger senden sonra⁴¹ bir şadaḳa-ı cāriye eşer ḳoyup (15) ol eşer ile⁴² dillerde mezkūr⁴³ rahimehullāh ile⁴⁴ maḡfūr

²⁷ hāzā kitābi Cübbü'l-Mesā'il] -Z.

²⁸ hāzā efgani] hāzā ḥafāretün A.,V.

²⁹ Muḥammed Z.] Muḥammedin V.

³⁰ ḥayrū'l-ümem] - V.

³¹ ve]- Z.

³² Zīl'i Z.] Zīl'i A.,V.

³³ Türkice] Türkī A.

³⁴ vaḳta] vaḳta ki A.,V.

³⁵ yaşıma girdüm] kadem bastım A.

³⁶ ve] - Z.

³⁷ fütüri ile] fütürıyla Z.

³⁸ ve]- Z.

³⁹ zinde-gānumdan] zindi-gānumdan Z.

⁴⁰ bu ḥātırā] ḥātırā bulacak A.

⁴¹ senden sonra] senden-sonra A.

⁴² eşer ile] eşer Z.

⁴³ olup]- Z.

⁴⁴ 'aleyh dēyeler raḥmet-i raḥmān ile A] -

olasın (16) gerçi⁴⁵ yanlış⁴⁶ oğat⁴⁷ ‘Arabî ve Türkî kitâblar yazılmışdı⁴⁸ lâkin⁴⁹ (17) mü’minler⁵⁰ mesâ’il-i ‘ilmiyye ve mu‘āmele-yi dīniyye istimā‘ına t̄alibler ve **V[2a]** (1) eşitdükleriyle⁵¹ ‘amel etmekge rāğıblar olmağın **A[87a]** mecāmi‘de müzākere-i ‘ilmiyye⁵² (2) ve muhāvere-i ‘ameliyye⁵³ olunmağıla⁵⁴ meclīsde neşāt ve⁵⁵ inbisātılar hāşıl ola (3) pes diledüm⁵⁶ bu bābda bir kaç evrāk dağı cem‘ edem ki⁵⁷ mecālīsde okundukça (4) umaram ki bir şāhib-i dile hoş gelüp du‘āyla⁵⁸ nidā⁵⁹ edüp ehl-i nādiye (5) dağı birer fātiha fidā etmek-y-ile⁶⁰ rūhını şād ve zinde-nāmlıkla⁶¹ ābād (6) edüp bā’is-i rahmet ve sebeb-i mağfıret ola yokladum mağall-i münāsib (7) aḥkām-ı şer‘iyyeden bēş umūr-ı mühimme buldum üçünüş ‘ameli vācib terki (8) menhīdür ki şavm u şalāt yemīn-i billāhdur namāzı vaktinde edā ve ramazānı⁶² (9) güninde imsāk ve yemīninde bār olmak vācibāt-ı⁶³ **Z[117a]** İslāmiyyedendür (10) ve ikisinüş dağı terki⁶⁴ vācib⁶⁵ ve ‘ameli menhīdür ki⁶⁶ katl-i nefis bī-ğayrı ḥaḥḥ ve zihār (11) ‘ibāretidür ki Allāhun⁶⁷ ḥelāl etdügin⁶⁸ ḥarām eylemek menhīdür **ḥātime** Bundan mā‘adā ba‘zı mesā’il-i müşkile ve umūr-ı ‘acībden ba‘zı ecvibe ve es’ile ilḥāk eyledüm ammā bu bēş mühimmdür.⁶⁹ (12) bu bēş umūr-ı mühimmeyi tebdīl⁷⁰ eylemek Allāh katında⁷¹ katı cürm-i ‘azīmdür ammā (13) Ḥaḥḥ ta ‘ālā

⁴⁵ ki] - Z.

⁴⁶ ve] - Z.

⁴⁷ oğat] şāhiḥ A.

⁴⁸ yazılmış idi] yazılmışdı Z.

⁴⁹ tā ki] lâkin Z.

⁵⁰ mü’minler] mü’minin A.

⁵¹ eşitdükleriyle Z.] eşitdükleri ile V.] ismā’ etdükleri ile A.

⁵² ‘ilmiye] ‘ilm A.

⁵³ ‘ameliyye] ‘amel A.

⁵⁴ olunmamağıla] olmağıla A.

⁵⁵ neşāt ve V.] neşāt u Z.

⁵⁶ diledüm.] bildüm A.

⁵⁷ edem-ki] edem ki Z. A.]

⁵⁸ du‘āyla] du‘ayla Z.

⁵⁹ edüp] Z. -

⁶⁰ etmek-yile] etmek ile A., etmek ile V.

⁶¹ zinde-nāmlıkla] zinde-nāmlık ile A., V.

⁶² ramazān] ramazānı Z.

⁶³ vācibāt-ı] icābet-i A.

⁶⁴ terki] terk Z.

⁶⁵ ve] -Z

⁶⁶ menhidür] menhidür ki Z.

⁶⁷ Allāhun] Cenāb-ı rabbil izzetüş A

⁶⁸ etdügin] etdügin A.

⁶⁹ ḥātime bundan ... bēş mühimmdür] - A., V.

⁷⁰ tebdīl] terk A.

⁷¹ Allāh katında] Ḥaḥḥ Ta ‘ālā ḥuzūrunda A.

kemāl-i kereminden ve fażl-ı rahmetinden her āfete bir ġarāmet (14) ve her ma‘şiyete bir keffāret vērđi lākin zamānede mūcib-i (15) keffāretūñ vuķū‘ı çok degme kez⁷² hūkm-ile ve mūcib-ile ‘amel ēder (16) dañı yok hattā ke-ennēhū li‘l-keffārātun⁷³ şerī‘at-i mensūħa gibi olmuştur pes diledüm ki⁷⁴ (17) ‘avāmuñ katında aħkām-ı metrūkeyi ibķā ve ‘amel olunmayan mesā‘ilü (18) iħyā etmek için İmām-ı A‘zam kavli üzere kitāblarun hūkmin (19) kādır olduġum⁷⁵ kadar tahrīr edem tā ki ‘ālim eger ümmī görüp müstefīd (20) olduġlarında bu remīde-i remīmi⁷⁶ ġayr-ıla⁷⁷ yād⁷⁸ rahmet du‘asıyla rūhını şād edeler **V[2b]** (1) bu kitāba **Cübbü’l-mesā’il** dēyü ad⁷⁹ vērđüm içi toptolu⁸⁰ mesā’il-i şer‘iyye (2) olduġı-y-çün⁸¹ dañı iħvān-ı dīnden ve ġullān-ı ‘azīzāndan temennā oldur ki⁸² (3) bu aç⁸³ u muħtāç u müstemendi⁸⁴ du‘āları⁸⁵ ni‘metinden ve fātiħaları rahmetinden⁸⁶ (4) mensī buyurmamaġ-ıla⁸⁷ kabrimizde mevāhib-i henıyye ve ‘avātıf-ı (5) seniyyeleri birle muġtenim ve mütēna‘im kılalar⁸⁸ Fātiħa⁸⁹ bu kitabı (6) beş bāba ve bir ġātimeye münħaşır kıldum⁹⁰ evvelki bāb ‘özr-ile⁹¹ kalmış (7) namāzuñ keffāreti ikinci bāb hevā-i nefis-ile⁹² ifsād olunan (8) şavmuñ **A[87b]** keffāreti üçüncü bāb ġānişi vāki‘ olan⁹³ yemīnūñ ve nezrūñ (9) keffāreti dördüncü bāb ġatāen katl-i nefsūñ keffāreti (10) beşinci bāb zıħar ‘ibāret-ile merām olanuñ keffāreti beyānındadır (11) ve ġātime dañı⁹⁴ es‘ile ve ecvibe mesā’il-i ġarībe ġradındadır (12) **El-bābü’l-evvel fi keffārati’ş-şalāti ve beyān-ı**

⁷²ve] degme kez Z.

⁷³li] keffārātun]A.V. -

⁷⁴diledüm ki] bildümki A.]

⁷⁵olduġum] olduġumuz A.

⁷⁶remīmi] resmī A.

⁷⁷ġayrıla] ġayr ile A.V.

⁷⁸ve] -Z.

⁷⁹ad] nām V.

⁸⁰toptolu] topdolu A.

⁸¹olduġuçün] olduġı için A.

⁸²temennā oldurki] münnā ve mütemennādur ki Z.] metā ve mütemennā oldurki A.

⁸³aç] za‘ ġf A.

⁸⁴muħtāc-ı müstemendi] muħtāc ve müstemendi A.V.

⁸⁵du‘ālar] du‘āları Z

⁸⁶ni‘metinden ve fātiħaları rahmetinden] rahmet-i rahmāndan A.

⁸⁷buyurmamaġla] buyurmayalar A.

⁸⁸kılalar] edeler A.

⁸⁹fātiħa] -A.

⁹⁰kıldum] eyledüm A.

⁹¹‘özrile] ‘özür ile A.

⁹²nefs ile] nefisile Z.

⁹³olan]- A.V.

⁹⁴dañı] - A., V.

muḳaddimātihā (13) Fetvā-i Fuṣūl'de eydür şol mükellef ki anuñ üzerinde ḥaḳḳı (14) 'ibdā-yi⁹⁵ ḥaḳḳillāh vardur anuñ üzerine vācibdür ki ḥāl-i (15) ḥayātında ol ḥuḳūḳı⁹⁶ mehmā-emken kendi⁹⁷ iḥtiyārı-y-ıla edā (16) eyleye şoñına ḳomaya her kim bu ḥuḳūḳuñ götürüsin⁹⁸ ḥayātında (17) **Z[117b]** edā 'azminde olup ḳādir olduğınca edā édüp 'āciz olduğu (18) ḥuḳūḳ⁹⁹ zimmetinde ḳalmış olsa¹⁰⁰ aña vācibdür¹⁰¹ ki marāz-ı mevtime (19) evvelā ḥuḳūḳ-ı 'ibādı ki ḥalka borcudur¹⁰² ve fuḳarāya zekāt ve şadaḳa-ı (20) fiṭr¹⁰³ ve keffārāt ve eyyām-ı naḥrda ḳurbān édimeyüp¹⁰⁴ ḳıymetünün borcudur¹⁰⁵ **V[3a]** (1) bunları bu tertib üze vaşiyyet eyleye¹⁰⁶ andan şoñra¹⁰⁷ ḥuḳūḳu'llāhda (2) evvelā¹⁰⁸ namāzı ne-miḳdār ḳaldı-y-ısa¹⁰⁹ anuñ keffāretin andan (3) şoñra¹¹⁰ ḥıñş olan yemīnün keffāretin¹¹¹ andan şoñra¹¹² ifsād étdüğü (4) şavmuñ keffāretin andan şoñra ḥaṭāen olan ḳatlün keffāretin (5) vaşiyyet eyleye ki¹¹³ bunların beyānı bāb-ı zıḥāruñ āḥirinde gelse gerekdür¹¹⁴ vaşī olana (6) daḥı vācibdür ki bu vaşiyyeti şulūş-i mālından tenfīz eyleye şöyle ki (7) vaşiyyeti tamām edā eylese idi¹¹⁵ meyyit ḥayātında cümlesin¹¹⁶ kendi edā étmiş gibi zimmetin (8) ḥuḳūḳdan ḳurtarmış olur¹¹⁷ ve¹¹⁸ eger mükellef ḥuḳūḳ-ı 'ibādı ve ḥuḳūḳ-ı (9) ilāhı ḥayātında edāya ḳudreti variken¹¹⁹ edāda tehāvün ve tekāsül édüp (10)

⁹⁵ ibdā-yi] ibdā ve ya A.

⁹⁶ ḥuḳūḳı] ḥuḳūḳ Z.

⁹⁷ kendi] kendü A.

⁹⁸ götürüsin]cümlesin A.

⁹⁹ ḥuḳūḳı] ḥuḳūḳ Z.

¹⁰⁰ olsa] ola A.

¹⁰¹ vācibdür ki] vācib dür ki V.

¹⁰² borcudur] dīnīdür A.

¹⁰³ fiṭr] fiṭre A.,V.

¹⁰⁴ édimeyüp] étmeyüp V.

¹⁰⁵ borcudur]dīnīdür A.

¹⁰⁶ eyleye] éde A.

¹⁰⁷ aḥdan şoñra] ba' dehū A.

¹⁰⁸ evvelā] olan V

¹⁰⁹ ḳaldı ise] ḳaldıyısa Z.

¹¹⁰ aḥdan şoñra] b'ad A.

¹¹¹ ifsād étdüğü şavmuñ keffāretin andan şoñra ḥıñş olan yemīnün keffāretin] ḥıñş olan yemīnün keffāretin andan şoñra ifsād étdüğü şavmuñ keffāretin V.

¹¹² andan şoñra] b'ad A.

¹¹³ ki bunların A.] - V.

¹¹⁴ gerek] gerekdür Z.

¹¹⁵ tamām edā eylese idi Z.] tamām eyleye imdi V.

¹¹⁶ cümlesin] - A.V.

¹¹⁷ ḳurtarmış olur] ḥalās étmiş olur A.

¹¹⁸ ve] - A.,V.

¹¹⁹ var iken]variken Z.

öldüğümde vaşiyet ederüm kalan¹²⁰ mālum-ıla¹²¹ öderler¹²² dēyü edāda ihmāl eylese (11) daḥı sonra cümle ḥukūk-ı vaşiyet eylese vaṣī daḥı meyyitūn metrūkātından¹²³ (12) cümle borcı¹²⁴ ve keffāreti edā eylese bunca ḥukūk (13) henüz daḥı meyyitūn boynındadır *fe-hüve fi 'n-nāri* ya 'nī ol meyyit (14) bu ḥukūk muṭālebesi-y-ile cehennemde idḥāl ve¹²⁵ 'azābdadır dēyü hükm eyledi (15) yine bunculayın¹²⁶ meyyit-i müflisūn velīsi meyyitūn dā'inine kendü¹²⁷ (16) yanından teberru'an meyyitūn borcın bi't-tamām edā **A[88a]** eylese meyyitūn borcı¹²⁸ (17) ödenmez¹²⁹ dā'inūn¹³⁰ üzerine rücū' daḥı edemez zīrā dār-ı āhiretde henüz (18) daḥı muṭālebe ḥaqq-ı bāṭıl¹³¹ olmadı *Fuṣūluḥ* nakli bu maḥalde¹³² tamām oldı Muḥaddimeye (19) geldük **Mukaddime**¹³³ imdi Ḥaqq ta 'ālā kullarına evvelā īmān-ı bi'l-ğayb-ile¹³⁴ (20) emr eyledi ki aşıldur andan erkān-ı īmān-ıla¹³⁵ ya şemerāt-ı īmān-ıla¹³⁶ **V[3b]** (1) emr eyledi ki furū'dur ki şavm şalāt hacc ve¹³⁷ zekātdur¹³⁸ bu dört rüknuḥ (2) a'zam ve efdāl i ve başı beş vaqt namāzdu¹³⁹ Ḥaqq ta 'ālā kelāmında¹⁴⁰ bu (3) ma'nāya işāret buyurup¹⁴¹ a'zam-ı rükni muḥaddem edüp felāḥ-ı imān-ı *bi'l-ğayb* (4) ile¹⁴² erkān-ı İslāmı 'amele getürenlere ḥaşr u ḳaşr eyleyüp (5) ḥaber vērdir ki *الْم ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ*¹⁴³ (7) ḥ āfel **Z [118a]**

¹²⁰ kalan] - A.,V.

¹²¹ mālum ile] malumıla Z.

¹²² öderler] edā olunur A.

¹²³ metrūkātından] malından A. V.

¹²⁴ borcı] dīnī A.

¹²⁵ idḥāl ve] – Z., V.

¹²⁶ yine bunculayın] gene böyledir A.

¹²⁷ kendü] kendi A

¹²⁸ borcı] dīnī A.

¹²⁹ ödenmez] edā olmaz A.

¹³⁰ dā'inūn Z.] ve anuḥ

¹³¹ bāṭıl] zā'il A. V.

¹³² bu maḥalde] – V., Z.

¹³³ Mukaddime]- Z.

¹³⁴ ğaybile] ğayb ile A. V.

¹³⁵ īmān-ıla] īmān ile A.

¹³⁶ īmān-ıla] īmān ile A.

¹³⁷ ve] –V.,Z.

¹³⁸ zekātdür] zekāt A. V.

¹³⁹ namāzdu] şalātdur. A.

¹⁴⁰ kelāmında] kelām-ı mecīdinde A.

¹⁴¹ buyurup] buyurur ve A.

¹⁴² ile] ve A., V.

¹⁴³ “Elif-lām-mīm. İşte kitap; onda asla şüphe yoktur. O, günahıtan sakınanlar için bir rehberdir (Onlar) gayba iman ederler, namazı kılarlar, kendilerine verdiklerimizden hayra harcarlar; Sana indirilene ve

budur ki mü'min dünyâda ve âhiretde (8) korkduğundan kurtulup hem murâdına ve umduğuna yetişmeğe¹⁴⁴ dèrler (9) bu ma'nâ sa'âdet-i 'uzmâ ve siyâdet-i kübrâdur cümle ehl-i îmâna müyesser (10) ola¹⁴⁵ eger erkân-ı İslâm'da namâzdan ekrem ve ehemmi bir 'amel olsa-y-ıdı¹⁴⁶ Hakk ta 'âlâ 'âmme-i meleklerine¹⁴⁷ anuñla emr edê-y-ıdı¹⁴⁸ (11) ki¹⁴⁹ gök ehli ki hadd ü hisâbın Allâh'dan¹⁵⁰ gayrı kimesne bilimez¹⁵¹ anlar şöyle (12) ayak üzre halk olaldan fenâ-yı 'âleme dek¹⁵² Cenâb-ı 'İzzete karşı (13) kâ'ime kırâ'at üzere tururlar ve bir gök ehli dahı lā-yu'addu ve lā-yuhsâ rukû'da (14) bēlin büküp halk olaldan fenâ-yı 'âleme dek *subhâne rabbiye'l- 'azîm*''¹⁵³ (15) tesbîhde dururlar¹⁵⁴ ve yēr gök ehli dahı lā ya'uddu'l- 'ādūn (16) huzūr-ı hakkda 'ubūdiyyet yüzün mezellet toprağına koyup subhâne rabbiye'l- 'alâ (17) dēmededürler¹⁵⁵ Hakk ta 'âlâ¹⁵⁶ *celle şānuhū* bu cümle meleklerüñ¹⁵⁷ 'ibâdetin (18) cem' edüp ümmet-i Muhammed'e ikrâmen günde beş nevbet¹⁵⁸ rabbisi-y-ile (19) münâcât eylemek emr eyledi¹⁵⁹ اللَّهُ هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ¹⁶⁰ (20) her kim beş vaktde¹⁶¹ **V[4a]** (1) cemâ'at-ıla bu namâzı¹⁶² kılsa Hakk ta 'âlâ ol muşarreb meleklerine ne-kaçar¹⁶³ (2) ecir ü kerâmet vērürse cemâ'atile¹⁶⁴ kılan mü'minlerüñ **A[88b]** her birine ol kaçar¹⁶⁵ (3) ecir ü kerametler vère 'azîzüm¹⁶⁶ dahı bil

senden önce indirilene iman ederler ve âhirete de onlar kesin olarak inanırlar. Rableri tarafından gösterilen doğru yol üzerinde olanlar ancak onlardır ve kurtuluşa erenler de yalnızca onlardır.” El-Bakara, 2/1-5

¹⁴⁴ umduğuna yetişmeğe] aşl olmağa A.

¹⁴⁵ îmâna müyesser ola] îmân olunan murâdına Hak Ta'âlâ müyesser eyleye. A.

¹⁴⁶ olsaydı] olsa idi A.] olsa idi ki V.

¹⁴⁷ meleklerine] melaikeye A.

¹⁴⁸ emr edeyidi] emr edê idi V.

¹⁴⁹ ki] - A.

¹⁵⁰ Allâhdan] Hazret-i Hakkdan A.

¹⁵¹ Kimesne bilimez] kimse bilmez A.] kimse bilmez V.

¹⁵² fenâ-yı 'âleme dek] kıyâm-ı Z.

¹⁵³ dēyüp] - Z.

¹⁵⁴ tesbîhde dururlar] tesbîhdedürler A.,V.

¹⁵⁵ dēmededürler] dēmededür Z.

¹⁵⁶ ta'âlâ] - A., V.

¹⁵⁷ meleklerin] meleklerüñ A.

¹⁵⁸ nevbet] vakitte A.

¹⁵⁹ eylemek emr eyledi] eyledi Z.

¹⁶⁰ “Bizi bu nimete kavuşturan Allah’a hamdolsun! Allah bize bahşetmeseydi biz kendiliğimizden elde edemezdik”.el-A'râf, 7/43.

¹⁶¹ vakitte] vakit A.

¹⁶² cemâ'atle bu namâzı] namazı cemâ'atle A.

¹⁶³ ne kaçar] nekaçar V.

¹⁶⁴ cemâ'atile] Z. cemâ'atle A.V.

¹⁶⁵ ol kaçar] Z. ol-kaçar A., V.

¹⁶⁶ 'azîzim] imdi 'azîzim A.

ki¹⁶⁷ namāz enbiyāların¹⁶⁸ nübüvvet (4) taci¹⁶⁹ evliyānıñ kerāmet mi'r'acı ve aşfiyānıñ sirācı ve etkiyānıñ behācı (5) ve **şulehānıñ** minhācı ve **sü'edānıñ** mi'rācı ve şühedānıñ neffācı imānıñ nūrı (6) İslāmıñ sürürü cennetüñ miftāhı ve¹⁷⁰ cehennemüñ kilididür bu namāzı (7) Muḥammed Muştafā ve cemi'-i enbiyā kıldı¹⁷¹ (8) ve şaḥabe-i 'izām ve tābi'in-i kirām kıldı¹⁷² (9) ve selef-i şālihīn ve 'ulemā-i müctehidīn¹⁷³ kıldı¹⁷⁴ ve¹⁷⁵ bunlardan (10) ğayrı kılanlar kıyāmetde bu sultānlar şafında kıparlar¹⁷⁶ ve bu namāzı (11) şeyātin kılmadılar¹⁷⁷ ve ferā'ine ve Ebū Cehil ve Ebū Leheb¹⁷⁸ ve cem'-i müşrikīn kılmadılar (12) ve¹⁷⁹ her kim bunlardan ğayrı namāzı¹⁸⁰ kılmazsa kıyāmetde bu mel'unların bölüğünde (13) kıparlar¹⁸¹ **Z[118b]**¹⁸² bu iki bölüğün sen¹⁸³ her kancısın severseñ sen¹⁸⁴ anıñ yolına (14) git ve hırfetine gir¹⁸⁵ kıyāmetde¹⁸⁶ her kişi sevdüg-ile¹⁸⁷ kıpar ve (15) kim ki öyküne¹⁸⁸ anıñla olur kâle 'aleyhi's-selām¹⁸⁹ (16) ¹⁹⁰ مَن تَتَّبَعَهُ يَفْقَهُمْ فَهُوَ مِنْهُمْ ve الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ ¹⁹¹ İbn-i Hübeyre (17) İcmā' adlu¹⁹² kitābında yazmış ki kâle Resūlu'llāh salla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁹³ (18) مَن تَرَكَ الصَّلَاةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ كَفَرَ ¹⁹⁴ ya'nī bir kimse¹⁹⁵ ezānı eşidüp¹⁹⁶ (19)

¹⁶⁷ daḥı bil ki] ma'lūm olsun-ki A.] daḥı bilgil ki V.

¹⁶⁸ enbiyāların] enbiyānıñ A.,V.

¹⁶⁹ nübüvvet taci] nübüvvet ḥaccı ve başında taci'dur ve A.

¹⁷⁰ ve] - V.

¹⁷¹ kıldı] Z. 'aleyhis-selām kıldılar A.] şalavatullahı 'aleyhis-selām kıldılar V.

¹⁷² kıldı] Z. rızvān Allāh-ı Ta'ālā 'aleyhim ecma'in kıldılar A. V.

¹⁷³ raḥimehüm Allāh]- Z.

¹⁷⁴ kıldı] Z. kıldılar A. V.

¹⁷⁵ ve] Z.

¹⁷⁶ kıparlar] kıpar Z.

¹⁷⁷ kılmadılar] kılmadı V.,Z.

¹⁷⁸ ve Ebüleheb] - A.

¹⁷⁹ ve] - V.,Z.

¹⁸⁰ namāzı] - V.

¹⁸¹ kıparlar] bulunurlar A.] kıpar Z.

¹⁸² -] imdi A.

¹⁸³ sen] - A.

¹⁸⁴ sen] -A.,V.

¹⁸⁵ ve hırfetine gir] - A.

¹⁸⁶ kıyāmetde] zīrā A.

¹⁸⁷ her kişi sevdügile] her kişiyle sevdügiyle V.

¹⁸⁸ -] ise A.

¹⁸⁹ kâle aleyyisselām] kâle şalavatus-selām V.

¹⁹⁰ "Kişi sevdiği ile beraberdir." Ebū Davūd, Edeb,113

¹⁹¹ "Kim bir kavme benzemeye çalışırsa ondandır." Ebū Davūd, Libās,4

¹⁹² adlu] nām A.

¹⁹³ Resūlūllāh salla'llāhu 'aleyhi ve sellem Z.]aleyyişşalavat-ıs-selām A.] 'aleyyisselām V.

¹⁹⁴ "Onlardan) kim namaz kılmayı terk ederse, inkârcılardan olduğunu ilân etmiş olur." Tirmizî, İmân, 9

¹⁹⁵ kimse] kimesne A.

¹⁹⁶ eşidüp] ismā' edüp A.

‘özürsüz¹⁹⁷ cemā‘ata hāzır olmayup namāzı kısdan terk eylese (20) ol kimesne kâfirdür¹⁹⁸ görelüm imdi ezānı eşidüp¹⁹⁹ namāzı terk **V[4b]** (1) eden namāzuñ farziyyetin inkār ile terk ederse nizā‘ yokdur ve²⁰⁰ cemī‘-i mezāhibde (2) kâfirdür eger ol i‘tikād üzre üç gün sâbit olursa (3) mürteddür²⁰¹ katli vâcibdür eger namāzuñ farziyyetine ikrār ve i‘tikād edüp tehāvünen (4) terk ederse İmām-ı A‘zam ve aşhābı katında anı mescide namāza²⁰² (5) da‘vet edeler gelmezse darb-ı şedidle²⁰³ dögeler²⁰⁴ yine²⁰⁵ gelmezse habs²⁰⁶ (6) edeler şol hâddede ki²⁰⁷ namāzuñ terkine tevbe edüp sîmâsında (7) şalâh eşeri zuhûr edinceye dek habsden²⁰⁸ çıkarmayalar eger²⁰⁹ şalâh (8) eşeri zuhûr ederse²¹⁰ febihâ ve illâ habs-i ebed darb-ı eşedd²¹¹ ile ‘ömrin geçüreler (9) ammâ e‘imme-i şelâse ki İmām Mâlik ve İmām Şâfi‘ ve İmām Ahmed bin (10) Hânbel raḥim[ehum]ullah²¹² ve²¹³ bunlar namāzı tehāvünen terk edenün katline hükm eylediler lâkin mürtedden (11) mi katl olunur ya siyâseten mi²¹⁴ anda ihtilâf eylediler Aşhâb-ı (12) Mâlikden **A[89a]** İbn-i Hâbib hadîs-i şerîfün zâhir-ile²¹⁵ hükm edüp mürtedden katl²¹⁶ (13) olunur dëyü hükm etdi mürtedden katl olunmağın²¹⁷ mücebi oldur ki kafir-ile²¹⁸ katl olunur (14) riddeti hâlinde olan²¹⁹ kesbi vereşesine intikâl etmeyüp beytü’l-mâl (15) zabt eder ve²²⁰ hem üzerine cenâze

¹⁹⁷ ‘özürsüz]-A.

¹⁹⁸ kâfirdür] kâfir olur A.V.

¹⁹⁹ eşidüp] ismâ‘ edüp A.

²⁰⁰ ve] -Z.

²⁰¹ ve] - Z. V.

²⁰² namāza] -A.

²⁰³ şedidle] şedid ile V. A.

²⁰⁴ dögeler] darb edeler A.

²⁰⁵ yine]gene A.

²⁰⁶ habs] habs V.

²⁰⁷ hâddede ki Z.] hâdde değin ki A.] hâdde dek ki V.

²⁰⁸ habsden] hapsden V.

²⁰⁹ şalâh eşeri zuhûr idinceye dek habsden çıkarmayalar eger] -A.

²¹⁰ ederse] olursa A.

²¹¹ habs-i ebed darb-ı eşedd] darb-ı eşedd ve habs-i ebed A.V.

²¹² raḥim[ehum]ullah] -A.V.

²¹³ -] ve A. V.

²¹⁴ katl olunur.]-Z., V.

²¹⁵ zâhirile] zâhir ile A.

²¹⁶ mürtedden katl] mürted ektal V.

²¹⁷ olunmağın] olunmanın A.V.

²¹⁸ kafir-ile] kâfirdür dëyü A.,V.

²¹⁹ olan] - Z.

²²⁰ ve] - Z.

namāzı kılınmaz ve mekâbir-i müslimîne²²¹ (16) konulmaz²²², meyyitin yabana birağup leşi ite ve kūrda²²³ ve kargaya ve kuzğuna (17) kūt ola²²⁴ hınzır leşi gibi ammā İmām Mālik hāzreti²²⁵ siyāseten katl olunur (18) dēdi ya‘nī ādam öldüreni²²⁶ siyāseten aşdukları²²⁷ gibidür siyāseten (19) öldürmegün²²⁸ mücebi oldur ki²²⁹ üzerine cenāze **Z[119a]** namāzı kılınur ve müslümānlar maḳberesine²³⁰ (20) konulur²³¹ ve mālī vereşesine intikāl eder ammā Şāfi‘i **V[5a]** (1) ve āşhābı katında tārik-i şalāt²³² siyāseten katl olunur lākin āşhāb-ı Şāfi‘iyye²³³ (2) ne vaktin katl olunur anda ihtilāf ētdiler Ebū ‘Ali bin (3) Ebi Hüreyre dēdi ki bir vakt namāzı kaşdıle²³⁴ terk eylese (4) ikinci namāzuñ daḫı vakti²³⁵ taralsa²³⁶ kılmaḳ kaşdında olmasa²³⁷ anı (5) öldürmek gerek ve²³⁸ Ebū İshāḳ İsfērānī iki vakt namāzı terk ēdüp (6) üçinciye²³⁹ kılmaḳ ‘azminde olmasa, bu namāzları²⁴⁰ kıl dēyeler kılmaḫsa²⁴¹ (7) öldürmek gerek dēdi Ebū Sa‘īd İştāhrī üç namāzı terk ēdüp (8) dördüncinün²⁴² daḫı vakti taralsa²⁴³ kılmaḳ kaşdında olmasa²⁴⁴ öldürmek (9) gerek dēyü hükm ētdi²⁴⁵ üçi bile²⁴⁶ daḫı²⁴⁷ İmām Şāfi‘i‘den naḳl ēderler²⁴⁸ ammā Aḫmed bin Ḥanbel (10) eydür bir kimesne namāzuñ vüçubun inkār eylemese²⁴⁹ daḫı namāzı tehāvünen (11)

²²¹ müslimîne] müsliminde A.V.

²²² konulmaz] defn olunmaz A.

²²³ kūrda Z.] - A.V.

²²⁴ kuzğuna kūt ola] kuzğun yemeyi

²²⁵ Hāzreti] - A.,V.

²²⁶ öldüreni] katl eden A.

²²⁷ aşdukları] şalb etdikleri A.

²²⁸ öldürmegün] katl olunmanın A

²²⁹ oldur ki] -A.

²³⁰ maḳberesine] maḳberesinde V.

²³¹ konulur] defn olunur A.,Z.

²³² tārik-i şalāt] tārikü’s-şalāt A.

²³³ Şāfiyye] Şāfi‘i A.

²³⁴ kaşdıla] kaşdı ile A. V.

²³⁵ ikinci namāzuñ daḫı vakti] ikinci vakt namāzuñ daḫı vakti A.V.

²³⁶ taralsa] tar olup A.] tar olsa V.

²³⁷ anı] -A.,Z.

²³⁸ ve] - V.

²³⁹ üçinciye] üçincisin A.V.

²⁴⁰ namāzları] namāzı A.

²⁴¹ kılmaḫsa] kılmaḫ ise A.

²⁴² dördüncinün Z.]dördünci-nün A. V.

²⁴³ taralsa] tar olsa A. V.

²⁴⁴ olmasa] olmaya A.

²⁴⁵ gerek dēyü hükm itdi Z.] gerektir dēdi A.] dēdi V.

²⁴⁶ üçi bile] bu aḳvalun üçi A.]

²⁴⁷ daḫı] - V.

²⁴⁸ ēderler] olunur A.

²⁴⁹ eylemese Z.] etmese A.] etmese V.

terk eylese siyāseten katl oluna Hānbel aşhābından İmām Mervezī (12) ne vakt katl olunmak gerek²⁵⁰ İmām Aḥmed'den üç kavl vardır²⁵¹ rivāyet eyledi ki (13) Aşhāb-ı Şāfi'î'den nakl olunduğı gibi *İcmā'*uñ nakli tamām oldu (14) ey mü'min ma'lūm ola ki dīn-i İslām'da namāz²⁵² bir mertebe emr-i mühimmdür ki (15) 'aḳıl başda olduğça terkinde ašlā ruḥṣat²⁵³ yokdur hattā bir ḥasta (16) ayak üstine kılmāğa kudreti²⁵⁴ olmasa oturduğı yerden kıla oturmağa (17) tāḳati²⁵⁵ olmasa arkası üstine²⁵⁶ yatup imā ile kıla ve eger²⁵⁷ (18) imāya kādirken²⁵⁸ kılmayup ḳazā'ya ḳosa rūz-ı ḳıyāmetde²⁵⁹ mes'ul ve (19) mu'āḥaze **A[89b]** olunur²⁶⁰ İmām Zendūsi *Ravzasında* eydür bir ḥarāmī tağda (20) yā bēlde²⁶¹ bir ādamı tutup mālın ve başın almak ḳaşında iken ḳaçup **V[5b]** (1) ḥarāmī ardınca ḳovarken²⁶² namāzuñ vaḳti olduğda abdestlü bulunup (2) ḳaçarken²⁶³ ol namāzı vaḳtinde imā-y-ile²⁶⁴ kılmasa daḥı ḳazāya ḳosa (3) yāḥūd bir müslümān deñize düşüp batup çıkarken namāzuñ²⁶⁵ vaḳti olup (4) ḥālet-i ḡarḳda cān ḳayusunda iken²⁶⁶ başı-y-ıla imā' ile namāzı²⁶⁷ kılmasa daḥı²⁶⁸ (5) ḳazāya ḳosa yāḥūd bir kişiyi sēl alup cān ḳayusunda (6) ḳurtulmak için kāḥ ayak üzerine ṭurup **Z[119b]** kāḥ sēl başarken²⁶⁹ helākı²⁷⁰ (7) ḥālinde imā ile namāzın²⁷¹ kılmayup ḳazāya ḳosa²⁷² bu cümleden (8) ḳıyāmetde niçün emrimi²⁷³

²⁵⁰ katl olunmak gerek] katl olunmasına A. V.

²⁵¹ vardır] - Z. V.

²⁵² dīn-i İslām'da namāz] namāz din-i İslām'da A. V.

²⁵³ ruḥṣat] mesāğ A.

²⁵⁴ kudreti] kādir A. V.

²⁵⁵ tāḳati] kādir A.

²⁵⁶ üstine] üzerine A.

²⁵⁷ ve eger] eger V., Z.

²⁵⁸ kādirken] kādir olmaya veya kādir olup A.] kādir iken V.

²⁵⁹ rūz-ı ḳıyāmetde] ḳıyāmetde V., Z.

²⁶⁰ mü'āḥeze olunur] mü'āḥezedur V.

²⁶¹ ya bēlde] - A.

²⁶² ḳovarken] kovar iken V.

²⁶³ ḳaçarken] ḳaçar iken V.

²⁶⁴ imā-yile] imā ile A.] imā' ile V.

²⁶⁵ namāzuñ] namazu V.

²⁶⁶ iken] - Z.

²⁶⁷ namāzı] - A.

²⁶⁸ daḥı] - A.

²⁶⁹ başarken] başar iken V.

²⁷⁰ helākı] helak V.

²⁷¹ namāzın] namāzı V.

²⁷² yāḥūd bir kişiyi sēl alup cān ḳayusunda ḳurtulmak için kāḥ ayak üzerine ṭurup kāḥ sēl başarken helāk ḥālinde imā ile namāzın kılmayup ḳazāya ḳosa] -A

²⁷³ niçün emrimi] emrimi niçün V.

te'hîr etdün dèyü 'azāb-u 'ikāb²⁷⁴ (9) olunur bir kimesne ki²⁷⁵ başı ve cānı kayusunda²⁷⁶ helāk vaktinde²⁷⁷ namāzınun²⁷⁸ (10) te'hîrinden mu'azzeb ve mu'āteb²⁷⁹ olucağ²⁸⁰, hāl-i hayātında kudreti var-iken²⁸¹ dibelik²⁸² (11) terk edene müslümānmı dèyilür yāhūd tevbe-y-ile²⁸³ 'afv mı olur²⁸⁴ hattā (12) Ebū Hafş Buḥārī ḥazretleri buyurur²⁸⁵ ki bir kişinün²⁸⁶ 'avratı²⁸⁷ bī-namāz (13) olsa namāz²⁸⁸ kıldırmağa küllī ibrām ihtimām²⁸⁹ eyleye eger kılmazsa²⁹⁰ mehrin (14) vère²⁹¹ mehrin vèrecek²⁹² nesnesi yoğısa da²⁹³ boşasun (15) kıyāmetde Ḥazret-i Ḥaḳḳa mehir borcu-y-ıla²⁹⁴ buluşmak āsāndur dünyāda bī-namāz (16) 'avratun döşegine girmek²⁹⁵ 'uḳūbetinden²⁹⁶ *Ḳunyede*²⁹⁷ hikāyet rivāyetdür ki (17) o elde²⁹⁸ bir üstād-ı muşavvir vardı²⁹⁹ bir civān merd ki urmağa (18) tutmağa ve ḥaşmına ḳahru ḡalebe etmek dileyen³⁰⁰ ḳavī ve şecī' dilāver³⁰¹ kendinün (19) ḳuvvet ve şecā'atine³⁰² zāhirde bir 'alāmet olsun³⁰³ içün ol (20) üstāda varurdu³⁰⁴ ol dahı igne³⁰⁵ ile ol bahādurun

²⁷⁴ 'azāb-u 'ikāb] 'azāb u 'ikāb A.V.

²⁷⁵ ki] - V.

²⁷⁶ başı ve cānı kayusunda] başı cānı kayusu A.

²⁷⁷ vaktinde] maḥallinde A.,V.

²⁷⁸ namāzınun] namāzun A.V.

²⁷⁹ mu'āteb] - A. V.

²⁸⁰ olucağ] olucağ A. V.

²⁸¹ variken Z.] var iken A. V.

²⁸² dibelik] - A.

²⁸³ tövbeyile] tövbe ile A. V.

²⁸⁴ olur] olunur A.

²⁸⁵ buyurur] buyurlar. A.

²⁸⁶ kişinün] kimesnenün A.

²⁸⁷ 'avratı] ḥatunu A.

²⁸⁸ namāz] - V.,Z.

²⁸⁹ küllī ibrām ihtimām] küllī diḳḳat ve ihtimām V.

²⁹⁰ kılmazsa] kılmaz ise A.

²⁹¹ mehrin vère] -Z.

²⁹² mehrin vèrecek] ve eger mehrin vèrmege A.

²⁹³ yoğısada] yoğısa gene A.] yok ise de V.

²⁹⁴ borcuyıla] dini ile A.] borcıyla V.

²⁹⁵ 'avratun döşegine girmek] 'avrat ile döşege girmekden A.

²⁹⁶ 'uḳūbetinden] - A.

²⁹⁷ *Ḳunyede*] - A., V.

²⁹⁸ hikāyet rivāyetdir ki o ilde] - Z.

²⁹⁹ vardı] var idi A. V.

³⁰⁰ etmek dileyen] etmege ḳadir ola V.

³⁰¹ Bir civan merd ki urmağa tutmaga ve ḥaşmına ḳahr-u ḡalebe etmek dileyen ḳavī şecī' dilāver] vakta kim bir bahadur yiğit urup tutup kemāl bulsa A.] Bir civan merd ki urmağa tutmaga ve ḥaşmına ḳahr-u ḡalebe etmege ḳadir ola V.

³⁰² ḳuvvet ve şecā'atine] ḳuvvet şecā'atine Z.

³⁰³ zāhirde bir 'alāmet olsun] nişān olsun A.

³⁰⁴ varurdu] varup A.] vardı V.

³⁰⁵ igne] egne A.V.

alnına³⁰⁶ şîr-i jeyân **V[6a]** (1) şeklin taşvîr edüp kanına kara boya ya çivid ekerdi (2) yarası onuldukdā alnını yuyup³⁰⁷ bir mehîb arslân şüreti zühur (3) ederdi³⁰⁸ ol merd³⁰⁹ alnın açup çıkarup cenge girdükde³¹⁰ karşusuna (4) kimse tırmayup kaçardı³¹¹ bir gün bir bî-nevâ cüvân³¹² dahı dilâverlik (5) temennâsı-y-ıla ve şecâ‘at hevesi-y-ile muşavvirün nazarına yetişüp³¹³ (6) bergüzârın nazarında koyup dēdi ki ³¹⁴ ey usta³¹⁵ ben-dahı dilerem ki beni dahı³¹⁶ bahādurluk (7) ‘unvân-ıla³¹⁷ mu‘anven kılup arslan şekli-y-ile muşavver kılasın³¹⁸ üstād (8) bunı dahı yaturup alnına bir kaç igne urdukdā acısına (9) dōyümeyüp dēdi ki³¹⁹ **A[90a]** usta yazduğun neresidür üstād dēdi ki³²⁰ (10) kıyruğundan başladum ol nā-merd dēdi ki usta kıyruğın (11) ko bir āhar yerinden dahı başla kıyruksuz olsun³²¹ üstād³²² dahı (12) ayağından başladı yine³²³ acısına³²⁴ dōyümeyüp ³²⁵ dēdi ki³²⁶ usta (13) yazduğun

³⁰⁶ alnına] ol bahaduruñ alnına bir A.

³⁰⁷ şîr-i jeyân şeklin taşvîr edüp kanına kara boyaya çivid ekerdi yarası onuldukdā elini yuyup V.] şîr-i resmin yazurdu taşvîr-i mezyuri gören ol kimesnenün bahadırlığına hükm eder idi ve ol taşvirün yazıldıkdā üzerin boyar idi A.] şîr-i zebân şeklin taşvîr edüp kanına kara boyaya çivid ekerdi yarası onuldukdā yuyup Z.

³⁰⁸ bir mehîb arslân şüreti zühur ederdi] bir mehîb arslân şüreti alnında zâhir olurdu A.

³⁰⁹ ol merd] ol bahādur cenge girdikde A.

³¹⁰ cenge girdükde] n‘ara urdıkda A.

³¹¹ kimse tırmayup kaçardı] kimesne durmazdı A.

³¹² cüvân] yigit A.

³¹³ muşavirün nazarına yetişüp] ol üstād-ı muşavire gelüp A.V.

³¹⁴ nazarında koyup dēdi ki] ‘arz edüp eyitdi A.

³¹⁵ ey usta] usta Z.] yā ustād A.

³¹⁶ dilerim ki beni dahı Z.] - A.V.

³¹⁷ bahadırluk ‘unvanıla] bahadırluk defterine kayd edüp şecā‘at-ı ‘unvânıla A.

³¹⁸ kılup arslan şekliyle muşavver kılasun] kılup arslân şekliyle muşavver kıl V.] eyle ve şekl-i-şîr eyle müşerref eyle dēdikde A.

³¹⁹ üstād bunı dahı yaturup alnına bir kaç egne urdukdā acısına dōyümeyüp dēdi ki] usta bunı dahı yaturup alnına bir kaç egne urdukdā acısına duyamayup dēdi ki V.] usta dahı bu kimesneyi yaturup alnına bir kaç egne batırdıkdā acısına duyamayup eyitdi A.

³²⁰ usta yazduğun neresidür üstād dēdi ki] usta yazduğun neresidür eyitdi V.] yā üstād yazdığun ne maḥallidür üstād eyitdi A.

³²¹ ol nā-merd dēdi ki usta kıyruğın ko bir āhar yerinden dahı başla kıyruksuz olsun] ol nā-merd eyitdi kıyruğın ko bir āhar yerinden başla kıyruksuz olsun V.] ol nā-merd eyitdi kıyruğın dursun bir āhar maḥallinden yaz kıyruksuz olsun A.

³²² üstād] usta V.

³²³ yine] gene A.

³²⁴ acısına] açısına A.

³²⁵ dōyümeyüp] dutamayup A.

³²⁶ dēdi ki] eyitdi V. A.

nèresidür³²⁷ dèdi ki³²⁸ ayağıdır³²⁹ ol leke dèdi ki³³⁰ usta (14) ayakşuz olsun bir³³¹ ‘uzvundan dağı başla bu def’a³³² (15) üstad³³³ **Z[120a]** başından başladı, ol cebân³³⁴ yine şordı ki³³⁵ usta (16) nèresidür yazduğun³³⁶ dèdi ki³³⁷ başıdır³³⁸ dèdi ki³³⁹ usta başın (17) ço bir ‘uzvın dağı yaz³⁴⁰ usta dağı gâzaba gelüp dèdi ki³⁴¹ (18) behey nâ-merd cebân çobân hiç ayakşuz başşuz arslanmı olur (19) var zenân-cebânlar ile tûr otur dèyü meclîsinden kovdı³⁴² kışşadan hışşa buloldu ki³⁴³ başşuz ayakşuz³⁴⁴ şûret-i arslan³⁴⁵ **V[6b]** (1) olmadı gibi namâzsuz zekâtsuz şûret-i İslâm dağı mutaşavver degüldür³⁴⁶ (2) Ol nâ-merd üstad³⁴⁷ huzûrından³⁴⁸ zenân meclîsine kovulduğı gibi³⁴⁹ (3) kıyâmetde nâ-merd bî-namâz dağı ümmet-i Muhammedüz³⁵⁰ dèyü³⁵¹ Muhammed³⁵² (4) şaffına varmak

³²⁷ yazduğun niresidür] ne maḥallde yazarsın A.

³²⁸ dèdi ki] üstad eyitdi A.] eyitdi V.

³²⁹ ayağıdır] ayağından başladım A.

³³⁰ dèdi ki] eyitdi A.

³³¹ bir] bir âḥar A. V.

³³² def’a] def’a dağı A.

³³³ üstad] usta V.

³³⁴ cebân] cevân V.] yâdgâr A.

³³⁵ yine şordıki] eyitdi A.

³³⁶ niresidür yazduğun] niresin yazarsın A.

³³⁷ dèdi ki] üstad eyitdi A.] eyitdi V.

³³⁸ başıdır] başından başladım A.

³³⁹ dèdi ki] ol muḥanneş eyitdi A.

³⁴⁰ usta başın ço bir ‘uzvın dağı yaz] baş yazma dursun başsız olsun dèdikde A.] usta başın ço bir âḥarından dağı başla V.

³⁴¹ dağı gâzaba gelüp dèdi ki]eyitdi A.

³⁴² behey nâ-merd cebân çobân hiç ayakşuz başşuz arslanmı olur var zenân cebanlar ile tûr otur dèyü meclîsinden kovdı] hey muḥanneş ayağı yazdım yok ayakşuz olsun başından yazdım yok başşuz olsun kuyrığından yazdım yok kırksuz olsun dèrsin yâ baş yazmayayım kuruğın yazmayalım ayağın yazmayayım hey muḥannis_ ya neresin yazayım başşuz ayakşuz ve kuyruksız arslanmı olur ma’lum oldiki sen muḥen mu ya neresin yazayım başşuz ayakşuz ve kuyruksız arslanmı olur ma’lum ol

³⁴³ kışşadan hışşa buloldu ki] imdi benim revḥim kışşadan hisse A.

³⁴⁴ başşuz ayakşuz] başsız ayakşuz kuyruksuz A.

³⁴⁵ şûret-i arslan] arslan A.

³⁴⁶ namâzsüz zekâtsüz şûret-i islâm dağı mutaşavver degüldür] namâzsüz şıyâmsuz zekâtsüz şûret-i din dağı olmaz A.

³⁴⁷ Ol na-merd üstad] imdi ol na-merd ol üstadın A.

³⁴⁸ huzûrından] meclîsinden A.

³⁴⁹ zenân meclîsine kovulduğı gibi] koğulduğı gibi A.

³⁵⁰ kıyâmetde nâ-merd bî-namâz dağı ümmet-i Muhammedüz dèyü Muhammed şaffına varmak]kıyâmetde dağı bî-namâzlar huzûr-ı Ḥaḳḳdan öyle koğuldılar ol zamanda Cenâb-ı Resûl girya dağı mübârek varduklarında anlar dağı Muhammeddenüz V.

³⁵¹ dèyü] dèyüp V.

³⁵² Muhammed] Muhammed ‘aleyhi’s-şalâtu ve’s-selâm V.

istedükde³⁵³ siz bizüm yolumuza gitmezdünüz ve sünnet-i³⁵⁴ (5) cemā‘ate³⁵⁵ uymazduñuz³⁵⁶ dëyü götüre bî-namāzı³⁵⁷ şeytān қатарına (6) bağlayalar eger su‘āl olunursa ki Resūlu’llāh salla’llāhu‘aleyni ve sellem³⁵⁸ (7) ³⁵⁹ التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ buyurdi³⁶⁰ tārık-i şalāt³⁶¹ (8) dañı namāzuñ terkine tevbe eylese mā-fāta қалан namāzlarınuñ (9) ³⁶²günāhları ‘afv olunmaz mı cevāb budur ki³⁶³ her zehrūñ bir tiryāķı var³⁶⁴ (10) ve her günāhuñ bir keffāreti vardır³⁶⁵ ehl-i sünnet ve ‘l-cemā‘at (11) қатında ³⁶⁶günāh-ı kebāirūñ **A[90b]** ³⁶⁷keffāreti istiğfār ³⁶⁸tevbedir (12) ve fevt olan namāzuñ keffāreti elbette hayātında ³⁶⁹қаза‘ eylemekdür³⁷⁰ қазаsı (13) mümkün olmayanı öldükde³⁷¹ vaşiiyet eyleyüp³⁷² fidyesin vèrmekdür ³⁷³(14) қалан namāz tevbe-y-ile³⁷⁴ ‘afv³⁷⁵ olmaz³⁷⁶ *Mi ‘rācū’ d-dirāyede* ve gayrı mu‘teber (15) kitāblarda³⁷⁷ fevt olan şavm³⁷⁸ şalāt tevbe (16)

³⁵³ varmak istedükde] vardıķda V.

³⁵⁴ sünnet-i] sünnetü V.

³⁵⁵ cemā‘ate] cemā‘atine V.

³⁵⁶ uymazduñuz] uymaduñuz V.

³⁵⁷ bî-namāzı] bî-namāzları V.

³⁵⁸ nā-merd bî-namāz dañı ümmet-i Muḥammedüz dëyü Muḥammed şafına varmak istedükde siz bizüm yolumuza gitmezdünüz ve sünnet-i cemā‘ate uymazduñuz dëyü götüüp bî-namāzı şeytān қатарına bağlayalar eger sūal olunursa ki Resūlullāh şallallāhu ‘aleyni ve sellem] dañı ol bî-namāzlar ḥuzūr-ı ḥaķķda öyle қоғulduķları ol zamanda cenāb-ı Resūl-u kibriyā dañı mübārek ve bizüm yolumuza gitmedün ve sünnetimi cemā‘at ile kılmazduñ ve cenāb-ı rabbül ‘arifin farz eyledügi o қатı müslümānlar ile m‘aen kılmazduñ dëyüp қатар-ı şeytānın idḥāl eyledüler eger su‘āl olunursa ol ḥabib aña Resūl-ı Ekrem ḥazretleri A.

³⁵⁹ “Günahlarından tövbe eden kişi, hiç günah işlememiş gibidir.” İbn Mâce, Zühd,30

³⁶⁰ buyurdi] buyurduğı üzre A.

³⁶¹ şalāt] tarık-ül şalāt A.

³⁶² mā-fāta қалан namazlarınuñ] ve mā-fāta қалан namazlarının A.

³⁶³ cevāb budur ki] El-cevāb buyurur ki A.

³⁶⁴ var] vardır A. V.

³⁶⁵ ve her günāhın bir keffāreti vardır] imdi her günāhuñ dañı bir kefareti vardır A.

³⁶⁶ -] dañı A.

³⁶⁷ -] dañıA.

³⁶⁸ ve]- Z.

³⁶⁹ namazun keffāreti elbette hayātında] şalātun dañı keffāreti elbette ḥal-ı hayātunda elbette A.

³⁷⁰ қаза eylemekdür] қазадur V.

³⁷¹ öldükde] mevt-i қарip olduķda A.

³⁷² eyleyüp] édüp A. V.

³⁷³ zirā] - Z.V.

³⁷⁴ tevbeyile] tevbe ile A. V.

³⁷⁵ ‘afv] şaķıt olmaz ve ‘afv olunmaz. A.

³⁷⁶ olmaz] olunmaz V.

³⁷⁷ Mirācū’ d-dirāyede ve gayrı mu‘teber kitāblarda] Mirācū’ d-dār nām kitābda vesāire kitāb muteberatda maşturdur ki A.] Mirācū’ d-dirāyede ve gayrı mu‘teber kitāblarda maşturdur ki V.

³⁷⁸ ve] – Z.

ile³⁷⁹ sâkıt olmaz³⁸⁰ suķūtı ancak ĥayâtında ĥazā' etmekledür yā öldükde (17) kefâretin ya'nî fidyenin vermek-ile³⁸¹ olur ancak³⁸² **Faşıl:** (18) **fî beyânî sûreti keffâreti's-salâti ve sûretihâ** bir kimesne tâzeliginde (19) kalan namâzın tamâm ĥazā' etmedin ölse aña vâcibdür ki ne miķdâr (20) namâzı ĥaldı-y-ısa³⁸³ isķâţ edesiz dèyü vaşıyyet eyleye **V[7a]** (1) hem ne miķdâr namâzı ĥaldı ise anı³⁸⁴ ta'yin eyleye³⁸⁵ velîlerine (2) ve vaşîsine daĥı vâcibdür ki şülûs-i mālından vaşıyyeti tenfîz eyleyeler (3) Kudûri'nün **Z[(120b)]** Zâhidî şerhinde eydür eger meyyit vaşıyyet eylemese (4) velîlerinün üzerine vâcib degüldür ki kendi re'y-ile³⁸⁶ meyyitün şülûs-i mālından meyyitün³⁸⁷ (5) fâyitesi-çün fideye vère³⁸⁸ eger vèrseler daĥı meyyite şadaķa (6) şevâbı olur³⁸⁹ meyyitün fâyitesine fideye olmaz ya'nî fâyitesi (7) sâkıt olmaz ammâ *Fetvâ-i Fuşûlde* eydür velîlerin fideye içün (8) teberru'an vèrdüġi³⁹⁰ şahîhdür bundan anlanur ki teberru'an vèrilen ile (9) meyyitün fâyitesi sâkıt ola bu daĥı ma'lûm ola ki meyyit ĥalmış (10) nâmazınun ve şavmınun ĥazā' sı-y-ıla vaşıyyet eylese daĥı velîleri (11) yā vaşî meyyitün ne ĥadar namâzı ve kaç gün³⁹¹ şavmı ĥaldısa³⁹² (12) ĥazā' sı niyyetine namâzın kılsalar ve orucın³⁹³ tutsalar meyyitün borcî (13) ödenmez ĥattâ namâzun ve orucun³⁹⁴ fidyesi vèrilmeyince *Fetvâ-i Fuşûlde*³⁹⁵ (14) bir ĥasta kimesnenün fevt³⁹⁶ olan namâzınun ve orucınun³⁹⁷ (15) 'adedin ve³⁹⁸ ne miķdâr idüġi bilmese ta'yîn etmek-çün³⁹⁹ ictihâd eylese⁴⁰⁰ zann-ı (16) ġâlib üzre ne miķdâra ta'yîn

³⁷⁹ tövbeyile.] tövbe ile A. V.

³⁸⁰ olmaz] - V.

³⁸¹ vermekile] vermekle V.

³⁸² ĥayâtında ĥaza etmekledür ya öldükde kefâretin ya'nî fidyenin vermekile olur ancak] ĥâl-ı ĥayâtında ĥaza etmekledür yâĥud vefât eyledükde kefaretin ya'nî fidyenin vermekle olur A.

³⁸³ ĥaldıyısı] ĥaldı ise V. A.

³⁸⁴ anı] anı daĥı A. V.

³⁸⁵ eyleye] -A. V.

³⁸⁶ reyile] rey ile V.] reyleri ile A.

³⁸⁷ şülûs-i mālından meyyitün] - A.V.

³⁸⁸ vère] vèreler V.

³⁸⁹ ammâ] - Z.

³⁹⁰ vèrdüġi] vèrdikleri A.V.

³⁹¹ gün] - A. V.

³⁹² ĥaldısa] ĥaldı ise A. V.

³⁹³ orucın] şavmın A.

³⁹⁴ orucın] şavmın A.

³⁹⁵ Fetvâ-i Fuşûlde] Fetvâ-i Fuşûlde eydür V.

³⁹⁶ fevt] fevât V.

³⁹⁷ orucınun] şavmınun V.

³⁹⁸ adedin ve] - A. V.

³⁹⁹ etmekçün] etmek içün V.

⁴⁰⁰ eylese] eyleye V.] ile V.

ḥalbuki⁴²³ on aylık namāzı kalmış (16) olsa⁴²⁴ aña fīdye için vèrecek ⁴²⁵nesne terk eylemese⁴²⁶ (17) velīleri peygamber kilesiyle ödünç bir kile buğday alalar iki vakt (18) namāzūñ fīdyesi çün⁴²⁷ bir miskīne teslim édeler miskīn daḥı (19) ol fuḳarā vereşenün birine gèrū⁴²⁸ ve taşadduḳ eyleye ol-daḥı (20) yine iki vakt namāzūñ fīdyesi-çün ol miskīne devr eyleye miskīn **V[8a]** (1) daḥı yine gèrū hibe eyleye üç devrde bir günlük namāzūñ (2) fīdyesi⁴²⁹ tamām olur ki⁴³⁰ bir günün ferā'izi vitir-ile⁴³¹ altı vakt (3) olur bu üslūb üzere on aylık namāzūñ fīdyesi tamām olduḳda (4) müstakriẓ ol bir kile buğdayı muḳriẓe redd eyleyüp⁴³² borcın edā (5) eylese cā'izdür zīrā namāza ve oruca⁴³³ fīdye olan miskīne (6) devr olan meblağdur sonra fuḳarāya ulaşırdığı⁴³⁴ degüldür hem (7) miskīne fīdye devr étmege⁴³⁵ miskīn için ta'yin-i 'adedi yokdur (8) miskīnün 'adedine ī'tibār keffāret-i yemīnedür zīrā⁴³⁶ on çıplağa⁴³⁷ birer gēyesi⁴³⁸ (9) eylemekdür bir çıplağa on gēyesi cā'iz degüldür⁴³⁹ bāb-ı yemīnde (10) gelse gerek **Keffāret için**⁴⁴⁰ fīdye (11) devrinün şūreti⁴⁴¹ budur ki meşelā bir er kişi **A[91b]** altmış yaşında ölse (12) on bēş yılı⁴⁴² şabāvet 'ālemine⁴⁴³ 'add olunduḳda⁴⁴⁴ kırk bēş yıl⁴⁴⁵ (13)teklīf zamānı ḳalır görelüm ol meyyit zamān-ı teklīfün şūlūşānın (14) ḳılmış ise on bēş yıllık⁴⁴⁶ namāzūñ fīdyesi devr olunur ve eger şūlūşin ḳılmamış ise otuz yıllık namāzūñ fīdyesi devr (15) olunur⁴⁴⁷ eger altmış (16)

⁴²³ ḥal bu ki] - A. V.

⁴²⁴ kalmış olsa] ḳalsa A.

⁴²⁵ fīdye için vèrecek] vèrecek fīdye için V.

⁴²⁶ eylemese] étme V.

⁴²⁷ fīdyesiçün] fīdyesin A.

⁴²⁸ gèrū] teslim eyleye A. V.

⁴²⁹ fīdyesi] fīdyesi ve devri V.

⁴³⁰ ki] - A.

⁴³¹ vitirle] vitir ile A.,V.

⁴³² eyleyüp] eylese A.

⁴³³ oruca] şavma A.

⁴³⁴ ulaşırdığı] bezl eyleduḳ A.

⁴³⁵ étmege] étmek A.

⁴³⁶ zīrā.] - A. V.

⁴³⁷ çıplağa] 'uryana A.

⁴³⁸ gēyesi] esbāb A.

⁴³⁹ bir çıplağa on gēyesi cā'iz degüldür] ve bir 'uryana on esbāb eylemek cā'iz degüldür A.

⁴⁴⁰ keffāret için] keffāret A. V.

⁴⁴¹ fīdye devrinün şūreti] şalāt için fīdye devrinün şūreti A. V.

⁴⁴² yılını] senesini A.] yılı V.

⁴⁴³ şabāvet 'ālemine] 'alem-i şabāvete A.

⁴⁴⁴ olunduḳda] olunur A.

⁴⁴⁵ yıl] sene A.

⁴⁴⁶ on bēş yıllık] otuz senelik A.] otuz yıllık V.

⁴⁴⁷ ve eger şūlūşin ḳılmamış ise otuz yıllık namāzūñ fīdyesi devr olunur] - A. V.

yaşında ölen ‘avrat olsa⁴⁴⁸, on beş yılı⁴⁴⁹ tufûliyyet hâline (17) tutulup⁴⁵⁰ on beş yılı⁴⁵¹ dağı tahmînen hayz ü nifâsına⁴⁵² (18) tutdukda⁴⁵³ otuz yıl⁴⁵⁴ teklîf zamanı kalur, anuğ dağı⁴⁵⁵ on (19) yılını⁴⁵⁶ kılmış tutulsa yigirmi yıllık⁴⁵⁷ kalmış namâzuñ (20) fidyegin⁴⁵⁸ vaşiiyyet eyleye bu dağı ma‘lûm ola ki bir vaqt **V[8b]** (1) namâzuñ⁴⁵⁹ **Z[121b]** fidyesi şâ‘-ı nebîñ buçuk kilesidür vezin yöninden (2) beş yüz yigirmi dirhem buğday olur⁴⁶⁰ bir günün namâzı vitir-ile⁴⁶¹ altı vaqt (3) olur pes bir günün namâzuñ fidyesi şâ‘-ı nebî ile üç kile (4) buğday olur on günlük namâzuñ⁴⁶² fidyesi otuz kile buğday (5) olur⁴⁶³ bir aylık namâzuñ⁴⁶⁴ fidyesi şâ‘-ı nebî-y-ile toksan kile buğday (6) olur bu meblağ vezin yönünden Rûm batmanı-y-ıla otuz tokuz batman (7) buğday olur⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶altı aylık namâzuñ⁴⁶⁷ fidyesi şâ‘-ı nebî-y-ile⁴⁶⁸ beş yüz⁴⁶⁹ kırk (8) kile olur⁴⁷⁰ bu kadar kile Rûm kilesiyle ne miqdâr olursa (9) ol miqdâr buğday ol zamânda ne miqdâr⁴⁷¹ akça ederse hisâbda⁴⁷² (10) hazaqatı olanlar⁴⁷³ hisâb edüp ol kadar meblağı meyyitün altı aylık (11) namâzına⁴⁷⁴ fidyesi-çün

⁴⁴⁸ olsa] ise A.

⁴⁴⁹ yılı] senesi A.

⁴⁵⁰ tutulup] add olunup A.

⁴⁵¹ yılı] senesi A.

⁴⁵² nifâsına] nifâs hâline V. A.

⁴⁵³ tutdukda] add olunup A.] tutuldukda V.

⁴⁵⁴ yılı] senesi A.

⁴⁵⁵ anuğ dağı] anuğdağı A.

⁴⁵⁶ yılı] senesi A.

⁴⁵⁷ yıllık] senelik A.

⁴⁵⁸ fidyegin] fidyesiçün A. V.

⁴⁵⁹ namâzuñ] şalātuñ A.

⁴⁶⁰ buğday olur] buğdaydur A. V.

⁴⁶¹ vitirle] vitir ile A. V.

⁴⁶² namâzuñ] şalātuñ A.

⁴⁶³ on günlük namâzuñ fidyesi otuz kile buğday olur] - V.

⁴⁶⁴ namâzuñ] şalātuñ A

⁴⁶⁵ bir aylık namâzuñ fidyesi şâ‘-ı nebî ile ile toksan kile buğday olur bu meblağ vezin yönünden Rum batmanıyıla otuz tokuz batman buğday olur] - A.

⁴⁶⁶ bir senelik şalātuñ fidyesi toksan kile buğdây olur bu meblağ vezin yönünden Rum batmânıyla otuz tokuz batmân buğdâydur] - Z. V.

⁴⁶⁷ namâzuñ] şalātuñ A.

⁴⁶⁸ nebiyile] nebî ile V. A.

⁴⁶⁹ beş yüz] beşyüz V. A.

⁴⁷⁰ olur] buğday olur V. A.

⁴⁷¹ ne miqdâr] nekadâr V.

⁴⁷² hisâbda] hisâb edüp A.] hisâb ede V.

⁴⁷³ hazaqatı olanlar] - A.

⁴⁷⁴ namâzına] namâzuñ V.] şalātuña A.

devr edeler meşelā meyyitūn yigirmi yıllık⁴⁷⁵ fāyitesi (12) olsa bir yıllık⁴⁷⁶ fidye buğdayınun kıymetini bir dest-māla bağlayup (13) yigirmi faķīre devr eyleyüp dēye ki⁴⁷⁷ fulān⁴⁷⁸ müteveffānūn bir yıllık⁴⁷⁹ kalmış (14) namāzınun keffāreti-çün şu meblağı kabūl êtdūn mi⁴⁸⁰ dēyü meblağı (15) faķīrūn⁴⁸¹ eline vère ol faķīr daħı⁴⁸² eline alup kabūl êtdüm yine⁴⁸³ saña (16) hibe êtdüm dēyüp devr edenūn eline vère yigirmi faķīrūn⁴⁸⁴ her birine (17) böyle eyleye⁴⁸⁵ ammā zinhār devre ⁴⁸⁶nā-bālīg uşağı⁴⁸⁷ ve mecnūnı⁴⁸⁸ (18) oturtmayalar⁴⁸⁹ ki⁴⁹⁰ aña⁴⁹¹ devr êtdükden⁴⁹² sonra meblağı elinden almağ cā'iz olmaz⁴⁹³ (19) zirā⁴⁹⁴ bunların meccānen⁴⁹⁵ hibesi ve temlīki⁴⁹⁶ cā'iz degüldür eger devirde **A[92a]** oturan fuķārā⁴⁹⁷ otuz (20) olsa sekiz aylık meblağı devr eyleyüp⁴⁹⁸ fulān müteveffānūn⁴⁹⁹ sekiz aylık **V[9a]** (1) fāyitesinūn fidyesi-çün şu meblağı kabūl êtdūn mi⁵⁰⁰ dēye eger devrde (2) oturan fuķārā⁵⁰¹ kırk olsa devr êtdüğü meblağı altı aylık eyleyüp devr (3) eyledükde dēye ki fulān müteveffānūn⁵⁰² altı aylık namāzınun⁵⁰³ fidyesi-çün (4) şu

⁴⁷⁵ yıllık] senelik A.

⁴⁷⁶ yıllık] senelik A.

⁴⁷⁷ dēye ki Z.] -

⁴⁷⁸ fulān] - A.

⁴⁷⁹ yıllık] senelik A.

⁴⁸⁰ êtdūn mi] eyledūn mi A.V.

⁴⁸¹ faķīrūn] - A.

⁴⁸² ol faķīr daħı] oldaħı A.

⁴⁸³ yine] gene A.

⁴⁸⁴ faķīrūn] miskinūn A.

⁴⁸⁵ eyleye] êde A.] êde eyleye V.

⁴⁸⁶ ammā zinhār devre] āmmā devr-i merķumda zinhār A.] āmmā devrde zinhār V.

⁴⁸⁷ uşağı] ve küçük oğlān A.

⁴⁸⁸ bile] - Z. A.

⁴⁸⁹ oturtmayalar] oturmaya A.

⁴⁹⁰ ki] zirā A.

⁴⁹¹ aña] anlara A.

⁴⁹² êtdükden] êtdükden V.] olunduğdan A.

⁴⁹³ olmaz] degüldür A. V.

⁴⁹⁴ zirā] andan ötürü ki A.

⁴⁹⁵ meccānen] - A. V.

⁴⁹⁶ hibesi ve temlīki] hibe ve temlīki A.

⁴⁹⁷ fuķārā] A.] faķīr V.

⁴⁹⁸ eyleyüp Z.] êdüp V. A.

⁴⁹⁹ müteveffānūn] müteveffā-ı merķumun A.

⁵⁰⁰ êtdūn mi] eyledūn mi A

⁵⁰¹ fuķārā] kimesne A.

⁵⁰² fulān müteveffānūn]müteveffā-ı mezburun A.

⁵⁰³ namāzınun]] namāzı V.] şalātı A.

meblağı kabûl êtdün mi⁵⁰⁴ dëye eger meyyitün qalmış namāzı⁵⁰⁵ on yıllık⁵⁰⁶ yā on (5) bēş yıllık⁵⁰⁷ yā otuz yıllık⁵⁰⁸ olsa zıkr olunan minvāl üzere (6) fuqarānuñ azlığına ve⁵⁰⁹ çoqluğuna göre meblağı **Z [122a]** artura⁵¹⁰ dahı (7) devr eyleye bu dahı ma‘lūm ola ki iskāṭ devrine oturan (8) faqīr olmaḵ lāzımdur⁵¹¹ eger ġanīye devr êtseler⁵¹² fidyе keffārete⁵¹³ (9) geçmez hattā devrde faqīr kāfir⁵¹⁴ oturmak cā’izdür ġanī Müslümān⁵¹⁵ oturmak (10) cā’iz degüldür⁵¹⁶ ve faqīr cāhil cā’izdür⁵¹⁷ ġanī ‘alīm cā’iz degüldür⁵¹⁸ faqīr ile (11) ile ġanī ile ma‘lūm olur⁵¹⁹ dēnilse nişāb-ı (12) uḏhiyyeye mālīk olan ġanīdür olmayan faqīrdür devrde (13) otursa ve zekāt alsa cā’izdür namāz iskāṭı⁵²⁰ tamām (14) oluḡda meyyitün sābıḡan marāzında yā seferinde ramazānı götürü (15) yemiş⁵²¹ olsa bir aylık fāyite şavmını ḡazā’ êtmeden ölse⁵²² (16) velīsi yā vasīsī şā’-ı nebī ile on bēş kile buḡdāy yā kıymetin (17) bir faqīre vērüp fulān⁵²³ müteveffānuñ bir aylık şavmınuñ⁵²⁴ fidyesi-çün (18) şu meblağı kabûl êtdün mi diye eger ramazānuñ on günin yemiş olsa (19) şā’-ı nebī-y-ile⁵²⁵ bēş kile buḡdayuñ kıymetin bir faqīre vērüp (20) fulān müteveffānuñ on günlük şavmınuñ fidyesi-çün **V[9b]** (1) kabûl êtdünmü dëye ol dahı êtdüm yine⁵²⁶ saḡa

⁵⁰⁴ êtdün mi]eyledün mi A.]

⁵⁰⁵ qalmış namāzı] şalātı A.] namāzı V.

⁵⁰⁶ yıllık]senelik A.

⁵⁰⁷ yıllık]senelik A.

⁵⁰⁸ yıllık]senelik A.

⁵⁰⁹ ve] - A.

⁵¹⁰ artura] yā eksilde A.] yā akse V.

⁵¹¹ faqīr olmaḵ lāzımdır] faqīrūñ zimmidir A.

⁵¹² êtseler] olunsa A.] êtseler V.

⁵¹³ keffārete] keffāretine A. V.

⁵¹⁴ faqīr kāfir] faqīr kāfir dahı A.

⁵¹⁵ Müslümān] Müslim A.

⁵¹⁶ degüldür] degül A.

⁵¹⁷ cāizdür] cāiz A.

⁵¹⁸ degüldür] degül A.

⁵¹⁹ faqīr ile ġanī ile ma‘lūm olur] faqīr ile ġanī ne ile m‘alūm olur dēnilse A.] faqīr ile ile ġanī ne ile faqīr ne ile m‘alumdur dēnilse V.

⁵²⁰ namāz iskāṭı] iskāṭ V.

⁵²¹ ramazānı götürü yemiş] götürü ramazānı yemiş A.] ramazānı yemiş V.

⁵²² ölse] fevt olsa A.

⁵²³ fulān] - A.

⁵²⁴ şavmınuñ] şavmı A.] şavmını V.

⁵²⁵ nebiyile] nebī ile A. V.

⁵²⁶ yine] gene A.

hibe êtdüm⁵²⁷ dëyüp⁵²⁸ (2) gërü⁵²⁹ vëre ramazānda yëdigü gün artık eger eksük⁵³⁰ (3) buña kıyās oluna ramazānda kaçdıyla⁵³¹ bilā-‘özü yëdügi günün⁵³² keffāreti (4) bāb-ı şavmda olsa⁵³³ gerek şavm fidyesi dağı tamām oldukda (5) yemīn-i mün‘akide hınşından ta‘āmla keffāret vëre kaç kerre (6) hınş vāki‘ olmuş olsa⁵³⁴ hāniş yemīnini bozan kimesnedür⁵³⁵ (7) hāniş kendüsi⁵³⁶ hayātında hisāb êdüp her bir hınşına (8) on fakīrūn her birine şā‘-ı nebīyile⁵³⁷ buçuğ⁵³⁸ kile buğday (9) yā bir kile arpa vëre keffāret-i yemīnde masrafin adedi (10) mu‘teberdür. **A[92b]** Nite kim⁵³⁹ sābıkan işāret olunmuşdur⁵⁴⁰ eger kendi (11) vëremedin ölse⁵⁴¹ kaç kere yalan and icrā⁵⁴² kendisi⁵⁴³ (12) hisāb êdüp her and başına on⁵⁴⁴ miskīne keffāret-i (13) yemīnüm vëresüz dëyü vasiyyet eyleye iki kerre hınş vāki‘ olsa⁵⁴⁵ (14) yigirmi fakīrūn her birine buçuğ⁵⁴⁶ kile buğday vëre üç hınş varısa⁵⁴⁷ (15) otuz miskīnün⁵⁴⁸ her birine buçuğar kile buğday (16) keffāret⁵⁴⁹ vëre yemīnde keffāret on miskīnden eksüğe (17) cā‘iz degüldür⁵⁵⁰ bir hāniş yemīnün⁵⁵¹ keffāretin vermese (18) yā vasiyyet dağı êtmese ‘ukūbeti bāb-ı yemīnde gelse gerek (19) bu dağı ma‘lūm ola ki fevt olan şalāt u şavmuğ ve hınşuğ (20) miqdārı taḥkīkān yā taḥmīnen ma‘lūm olmasa aña fidyе olmaz **V[10a]** (1) ma‘lūm olduğı taḥdīrce zıkr olunan tarīk üzere olmayınca (2) ıskāt

⁵²⁷ êtdüm] eyledüm A.

⁵²⁸ dëyüp] dëye A.

⁵²⁹ gërü] yine V.] - A.

⁵³⁰ artık eger eksük] eger ziyāde ve naḫş olsa A.] eger artık yā eksük olsa V.

⁵³¹ kaçdıyla] - V. A.

⁵³² yëdügi günün] yëdigünün V.

⁵³³ olsa] gelse A. V.

⁵³⁴ olmuş olsa] olmuş ise V.] oldıysa A.

⁵³⁵ hāniş yemīnini bozan kimesnedür] - Z.

⁵³⁶ kendüsi] kendisi Z.

⁵³⁷ şā‘-ı nebīyile] şā‘-ı nebi ile V. A.

⁵³⁸ buçuğ] buçuğar A. V.

⁵³⁹ nite ki] nitekim A.

⁵⁴⁰ nite ki sabıkā işāret olunmuşdur] - Z.

⁵⁴¹ ölse] fevt olsa A.

⁵⁴² yalan and icrā] yemīnini bozdu ise A.] yemīnin bozdu ise V.

⁵⁴³ kendisi] kendüsi A. V.

⁵⁴⁴ on] onar A. V.

⁵⁴⁵ olsa] oldıysa A.

⁵⁴⁶ buçuğ] buçuğar A. V.

⁵⁴⁷ üç hınş varsa] üç kere hınş vāki‘i olsa A., V.

⁵⁴⁸ miskīnün] fakīrin V.

⁵⁴⁹ keffāret] - A. V.

⁵⁵⁰ degüldür] degül A.

⁵⁵¹ yemīnün] bozduğı yemīnün A. V.

olmaz ya'nī meyyitūn borcī ödenmez⁵⁵² maḥālle imāmlarınun (3) meyyitūn yaşın ve zaman-ı tekliḥūn ve fāyitenūn miqdārın (4) bilmedin bu Rūmcadan⁵⁵³ isḳāt dēyü ētdükleri bātıldur bu bābda (5) āşim-lerdür zīrā vaşıyyetini tebdīl eylemişlerdür⁵⁵⁴ ki fidyenūn edāsı (6) vech-i meşrū'-ı meşrūḥ⁵⁵⁵ üzerine⁵⁵⁶ olmayınca fāyite meyyitūn zimmetinden (7) sāḳıt olmaz aldukları aḳça daḥı ḥarāmdur ḥuṣūşen ekşerī (8) nişāb-ı udḥıyyeye mālīkdür zekātun ve şadaḳanun ve fidyenūn (9) maşrafı fuḳarā ve mesākīndür bu daḥı ma'lūm ola ki (10) şavm u şalāta keffāret **Z[122b]** olan fuḳarāya devr olunan (11) meblağdur üleşdürdükleri⁵⁵⁷ aḳça degüldür ḥattā meyyit faḳīr olsa (12) devrden sonra meyyitūn isḳāt-ı şalanı⁵⁵⁸ tamām olur fuḳarāya⁵⁵⁹ aḳça üleşdürülmesi⁵⁶⁰ (13) daḥı cā' izdür ve ismü a'lemu bi's-şavābü ve ismü'l-merciu ve'l-meab **Bāb: Fi Keffāreti's-şavmi vemā yücibuhā**⁵⁶¹ (14) bir kimesne⁵⁶² ramazānda gündüz ğidā için yā devā için az çok ḳaşd-ıla⁵⁶³ (15) yēse⁵⁶⁴ yā içse⁵⁶⁵ yāḥūd 'avratınun ḥelāl mevzi'inden (16) yā ḥarām mevzi'inden⁵⁶⁶ birine 'avratun⁵⁶⁷ ihtiyārı-y-ıla cimā' eylese (17) ikisine bile⁵⁶⁸ başḳa keffāret lāzım olur⁵⁶⁹ ammā 'avrat (18) ihtiyārı-y-ıla vèrmese daḥı güc-ile yā⁵⁷⁰ uyur-iken cimā' eylese (19) 'avrata keffāret lāzım olmaz eger 'avratını güc-ile başup (20) 'avrat daḥı def'ine ḳādir olaydu ve gine⁵⁷¹ **A[93a]** ālet ālete degmeğile⁵⁷² **V[10b]** (1) 'avrat gevşeyüp⁵⁷³ nefsinı teslīm eylese

⁵⁵² ödenmez Z. V.] edā olmaz A.

⁵⁵³ Rumcadan] Rumdan A.

⁵⁵⁴ eylemişlerdir] etmişlerdir A.

⁵⁵⁵ meşrū'u meşrūḥ] meşrūḥu meşrū'u V.

⁵⁵⁶ üzerine] üzere V. A.

⁵⁵⁷ üleşdürdükleri] tevzi ētdikleri A.

⁵⁵⁸ isḳāt-ı şalanı] isḳātı A. V.

⁵⁵⁹ fuḳarāya] - A.

⁵⁶⁰ üleşdürülme] tevzi olunmasa A.

⁵⁶¹ Bab: Fi Keffāreti's-savmi vemā yücibuhā] Babü's-şanī hüve nefis ile ifsād olunan savmun V.

⁵⁶² kimesne] kimse V.

⁵⁶³ ḳaşdıla] - V.

⁵⁶⁴ yēse] ekel eylese A.

⁵⁶⁵ içse] şurb ētse A.

⁵⁶⁶ ḥelāl mevzi'inden yā ḥarām mevzi'inden] ḥelāl ve ḥarām mevzi'inden A.

⁵⁶⁷ 'avratun] - V.

⁵⁶⁸ bile] daḥı A.

⁵⁶⁹ lāzım olur] lāzımdur. A.

⁵⁷⁰ yā] veyāḥud

⁵⁷¹ olaydu ve gine] olmasa A.] olmayup V.

⁵⁷² degmeğile] degmek ile A. V.

⁵⁷³ gevşeyüp] daḥı A.

‘avratı yine⁵⁷⁴ keffâret (2) olmaz⁵⁷⁵ kaçâ’ lāzım olur *Hulāşada* eydür bir kişi (3) ‘avratına dēse ki tūr⁵⁷⁶ pencereye bak daḥı gece midür yā taḥ⁵⁷⁷ (4) yeri ağarmışmıdır⁵⁷⁸ ‘avratda⁵⁷⁹ bakup daḥı gecedür demegin (5) er daḥı cimā‘ eyledükde⁵⁸⁰ zāhir olsa ki baḥduḡı ḥâlde (6) taḥ yeri ağarmış imiş⁵⁸¹ şaḥiḥ rivāyet budur ki ere keffâret⁵⁸² (7) lāzım gelmez⁵⁸³ ancak⁵⁸⁴ ‘avratı lāzım gelür⁵⁸⁵ bir güçlü kişi⁵⁸⁶ ramazānda (8) güc-ile bir uḥrā⁵⁸⁷ bir ‘avratı cimā‘ êtdürse⁵⁸⁸ İmām-ı A ‘zam katında (9) ere de ‘avratı da keffâret⁵⁸⁹ lāzım olur zīrā cimā‘ nuḡ (10) zevḳin bunlar eylediler⁵⁹⁰ bir rivāyetde ikisine bile⁵⁹¹ lāzım olmaz (11) zīrā mükreh ma‘şiyetden mes’ül olmaz ammā şavmıḡ ifsādınuḡ⁵⁹² (12) ‘uḡūbetin mükriḥ çeker bir kimesne⁵⁹³ ramazānda (13) nefsi teḳāzā eyledükde⁵⁹⁴ ehlinuḡ uyluḡı arasına (14) yā göbegine sürüşdürme êderken inzāl olsa yā⁵⁹⁵ eli-y-ile (15) calḳ eylese kaçâ’ lāzım olur ancak kaçâ’-ı şehveti eksük (16) olduḡı-çün⁵⁹⁶ *Hızānede* eydür eger bir kimesne ramazānı unutup⁵⁹⁷ (17) gündüzün ehline cimā‘ êderken ramazān öḡine (18) düşse⁵⁹⁸ yāḥūd gece⁵⁹⁹ dēyü cimā‘ êderken görseki⁶⁰⁰ taḥ (19) yeri ağarmış ikisi bile fi‘l-ḥāl çıkarup feragat

⁵⁷⁴ yine] - A.

⁵⁷⁵ belki] - Z.

⁵⁷⁶ tūr] dur A.

⁵⁷⁷ taḥ] şabāḥ A. V.

⁵⁷⁸ ağarmışmıdır] ağarmışmı A.

⁵⁷⁹ ‘avratda] ‘avrat A.

⁵⁸⁰ eyledükde] êtse sonra A. V.

⁵⁸¹ imiş] - A.

⁵⁸² ere keffâret] keffâret ere A.

⁵⁸³ gelmez] olmaz A. V

⁵⁸⁴ ancak] - A.

⁵⁸⁵ lāzım gelür] lāzımdır V.

⁵⁸⁶ kişi] kimesne A.

⁵⁸⁷ uḥrā] uḥrā ḥayf A.

⁵⁸⁸ êtdürse] êderse A.

⁵⁸⁹ keffâret] başka keffâret A. V.

⁵⁹⁰ zīrā cimā‘ın zevḳini bunlar eylediler] zīrā bunlar cimā‘ın zevkini eylediler A.

⁵⁹¹ bile] daḥı A.

⁵⁹² ifsādınuḡ] fesādınuḡ A.

⁵⁹³ bir kimesne]bir kimse V.] eger bir kimesne A.

⁵⁹⁴ eyledükde] êdüp A. V.

⁵⁹⁵ yā] yāḥūd A.

⁵⁹⁶ olduḡıçün] olduḡı içün A.

⁵⁹⁷ unutup] sehv êdüp A.

⁵⁹⁸ öḡine düşse] ḥatırına gelse A. V.

⁵⁹⁹ gece] gecedir V.

⁶⁰⁰ görseki] görse ki A.] görse V.

Z[123a] eylese⁶⁰¹ (20) kazā ve keffāret hiç birisi⁶⁰² lāzım olmaz⁶⁰³ eger meni incek⁶⁰⁴ vaktde **V[11a]** (1) muṭṭali‘ olsa⁶⁰⁵ daḥı nefsinı yēnemeyüp cimā‘ tamam eylese (2) kazā lāzım olur ancaḳ bir kimesne⁶⁰⁶ ramazānda ʔaṣdı-y-ıla⁶⁰⁷ yēmekle (3) yā cimā‘-ıla ifsād ētdükde⁶⁰⁸ anuḣ keffāretin vērdikden sonra (4) tekrār yine ifsād eylese tekrār keffāret lāzım olur⁶⁰⁹ eger ramazanuḣ⁶¹⁰ (5) bir ʔaḳ günlerin yēse yā bir ʔaḳ kere⁶¹¹ gündüzün cimā (6) eylese cümleye bir keffāret kifāyet ēder İmām-ı A‘zam (7) ʔatında ammā ba‘zı ‘ulemā-i müçtehidin buyurdılar ki⁶¹² cimā‘-ıla (8) ifsād müte‘addid olsa keffārete daḥı müte‘addid olur zīrā (9) sebep-i keffāret müte‘addid olsa müsebbibin daḥı ta‘addüdün (10) icāb ēder nitekim⁶¹³ yemīnde hınuḣ ‘adedince keffāret (11) müte‘addid olduḡı gibi bir kimesne⁶¹⁴ buluṭlı günde dünelik⁶¹⁵ yērken⁶¹⁶ (12) ʔaḣ yēri aḡarmadan⁶¹⁷ ʔekk eylese lāyık budur ki yēmeye (13) ammā yēse daḥı⁶¹⁸ ʔaḣ yēri⁶¹⁹ aḡarmıṣ olsa ʔazā’ lāzım olur (14) ancaḳ zīrā saḣurda gece olmaḳ⁶²⁰ müteyakḳındur gündüzlük meṣkūkdur ʔekke (15) yaḳīn zā‘il olmaz ammā buluṭlı günde gün ʔolundumı⁶²¹ **A[93b]** ola dēyü⁶²² (16) ʔekk eylese vācib budur ki yēmeye eger yēse daḥı gün (17) ʔolunmaduḡı⁶²³ zāhir olsa keffāret lāzım olur yaḳīnı (18) terk ēdüp ʔekke ‘amel ētdüḡi-çün⁶²⁴ ammā ʔuduri ‘ibāretinden⁶²⁵ (19) keffāret olmamaḳ

⁶⁰¹ eylese] eyleseler A.

⁶⁰² keffāret hiç birisi] keffāretten hiçbir nesne A.V.

⁶⁰³ olmaz] gelmez V.

⁶⁰⁴ incek] gelecek A.V.

⁶⁰⁵ muṭṭali olsa] ḣatıra kelse A.

⁶⁰⁶ bir kimesne] eger bir kimesne A.] bir kimse V.

⁶⁰⁷ ʔaṣdıyla] ʔaṣd ile A.

⁶⁰⁸ cimā‘ıla ifsād itdükde] cimā‘ itmek ile fesād eylese A.

⁶⁰⁹ lāzım olur] lazımdur V. anuḣ keffāretin vērdikden sonra tekrār yine ifsād eylese tekrār keffāret lāzım olur] tekrār keffāret lazımdur A.

⁶¹⁰ eger ramazanuḣ] ramazanuḣ V.

⁶¹¹ kere] kerre V. A.

⁶¹² buyurdılar ki] buyurdıkları V.

⁶¹³ nitekim] nite ki V.

⁶¹⁴ bir kimesne] eger bir kimesne A.

⁶¹⁵ dünelik] saḣur V. A.

⁶¹⁶ yērken] yēr iken V. A.

⁶¹⁷ aḡarmadan] aḡarmada V.

⁶¹⁸ āmmā daḥı] āmmā yise ve V.

⁶¹⁹ ʔaḣ yēri aḡarmıṣ olsa] ʔaḣ yēri aḡardı A.] ʔān yēri daḥı aḡarmıṣ olsa V.

⁶²⁰ gece olmaḳ] gece olmaḡıla A.] gece V.

⁶²¹ ʔolundumı] ʔavuṣdumı A.

⁶²² ola dēyü] dēyü V.

⁶²³ daḥı gün ʔolunmaduḡı] gün ʔavuṣmaduḡı A.] gün ʔolunmaduḡı V.

⁶²⁴ ētdüḡiçün] ētdüḡi için A.

⁶²⁵ ‘ibāretinde] rivāyetinde V.

münfehim olur *Tuhfede* eydür bir kimesne (20) ramazānda ƙaşd-ıla⁶²⁶ yêdügi gün ittifaķı ĥasta olsa **V[11b]** (1) yā bir ‘avrat ƙaşd-ıla yêdügi gün ĥayz görse yāĥūd bir ‘avrat tav‘an cimā‘ olunduğı gün ĥayz görse⁶²⁷ bunlara ancaķ ƙazā’ (2) lāzım olur zīrā maraz-ıla ĥayz şāri‘-i ālimün irādesi-y-ile oldı (3) ammā bir kimesne⁶²⁸ ƙaşd-ıla yêse daĥı ol gün bi‘z-zarūrī icāb êdüp (4) sefere⁶²⁹ gêtse bu mes‘eleye kıyās-ıla⁶³⁰ keffāret lāzım olmamakdur⁶³¹ (5) ammā ƙaşd-ıla yêdügi gün güc-ile sefere göndürölse yāĥūd (6) kendi⁶³² ihtiyārı-y-ıla sefere gêtse keffāret lāzım olur (7) zīrā isķāt-ı keffārāt⁶³³ şāri‘ ƙabilinden olmadı eger bir kimesneyi⁶³⁴ ısıtma⁶³⁵ bir gün (8) tutup **Z[123b]** bir gün ƙor olsa ısıtmanuñ nevbeti güninde tutumadum⁶³⁶ (9) dēyü şavma niyet eylemeyüp yêse ol gün ısıtma daĥı⁶³⁷ tutmasa(10) ƙazā’ lāzım olur ancaķ yine⁶³⁸ bunculayın⁶³⁹ bir ‘avrat her ayuñ mu‘ayyen (11) bir güninde ĥayz görmek ‘ādeti imiş⁶⁴⁰ ol gün ĥayz vehimi-y-ile (12) şavma niyyet eylemeyüp yêse daĥı ol gün ĥayz görmese yine ancaķ (13) ƙazā lāzım olur⁶⁴¹ ammā ısıtma nevbetinde şavma niyyet eyleyüp (14) yêse daĥı o⁶⁴² gün ısıtma tutmasa keffāret lāzım olur (15) yine bunculayın⁶⁴³ ĥātūn ĥayz vehim êtdügi gün şavma niyyet (16) eyleyüp gine yêse daĥı ol gün ĥayz görmese keffāret (17) lāzım olur bu daĥı ma‘lūm ola ki mü‘min-i mükellef ramazānı yemek (18) cā’iz degüldür illā tokuz ‘özrden birisi-y-ile⁶⁴⁴ mübāĥdur birisi⁶⁴⁵ (19) ĥastalıķdur bir mariż aĥvalinden anlayan mü‘min⁶⁴⁶ eger şā‘im olursañ (20)

⁶²⁶ ƙaşdıla] ƙaşd ile A.

⁶²⁷ yāĥūd bir ‘avrat ta‘van cimā‘ olunduğı gün ĥayz görse] - V.

⁶²⁸ ammā bir kimesne] bir kimesne V.] eger bir kimesne A.

⁶²⁹ icāb êdüp sefere] sefer icāb êdüp

⁶³⁰ kıyāsla] kıyās ile V.

⁶³¹ olmamakdur] olmamak görünür A.V.

⁶³² kendi] kendü V.

⁶³³ keffārāt] - A. V.

⁶³⁴ eger bir kimesne‘i] eger bir kimesneyi A.] bir kimesne‘i V.

⁶³⁵ ısıtma] ĥummā A.

⁶³⁶ tutumadum] tutamazam V.

⁶³⁷ daĥı] - A. V.

⁶³⁸ yine] gene A.

⁶³⁹ bunculayın] böyledür ki A.

⁶⁴⁰ imiş] olsa A.

⁶⁴¹ yine ancaķ ƙaza lāzım olur] ƙaza lāzımdur ancaķ A. V.

⁶⁴² O] Ol A. V.

⁶⁴³ bunculayın] böyledür bir

⁶⁴⁴ birisiyile] birisi ile a.

⁶⁴⁵ birisi] evvelkisi A.] - V.

⁶⁴⁶ anlayan mü‘min] bilür kimesne A.

hastalığın artar dëseler yemek ⁶⁴⁷mübâhdur yâhûd hasta şağalsa **V[12a]** (1) dahı za‘if iken eger şā‘im olursañ üzüür ölürsün ⁶⁴⁸dëseler (2) yine ⁶⁴⁹yemek mübâhdur ammâ hasta mücerred za‘fıylā ⁶⁵⁰yemek cā‘iz (3) degüldür meger hastalık ‘avdetinden korkarsa ⁶⁵¹mübâhdur *Fetvâ-i Fuşûlde* (4) eydür her kangı marâz şavm-ıla ⁶⁵²artduğı bilinse ⁶⁵³yemek (5) cā‘izdür İmâm hazretine ⁶⁵⁴şordular ki ⁶⁵⁵göz ağrısı yā ‘illeti (6) şavm-ıla ziyâde olsa yemek mübâh ⁶⁵⁶olurmı buyurdı ki olur ⁶⁵⁷(7) *Câmi‘u l- Fetāvâda* eydür bir hasta şā‘im olsaydı ⁶⁵⁸(8) za‘afından namâzı ayağ ⁶⁵⁹üstine ⁶⁶⁰kılmağa kâdir olmayısa ⁶⁶¹ammâ yêse idi kâ‘imen kılmağa ⁶⁶²kâdir olsa (9) ol kimesne ⁶⁶³hem şā‘im olsun dahı namâzı kâ‘iden kılsun tâ ki iki (10) ‘ibâdeti bile cem‘ eyleye ⁶⁶⁴ikincisi ⁶⁶⁵müsâfirdür müsâfir oldur ki evinden (11) çıkup yayan yöriyüp üç güne dek varılacak yere ‘azm (12) eyleyendür ⁶⁶⁶yolcunun meşakkatı muhakkak ⁶⁶⁷olduğıçün Hakk ta‘âlâ yemeğe (13) ruhsat vèrdi kâle Allâh *ta‘âlâ* ⁶⁶⁸فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ (14) ya‘nî hastalıkda ve seferde (15) kaç gün yediñüzse ⁶⁶⁹şihhatde ve hâzarda **Z[124a]** anuñ ‘adedince şā‘im (16) oluñ demekdür eger müsâfir seferde oruç tutmadan ⁶⁷⁰gücenmeseñüz ⁶⁷¹(17) tutması ⁶⁷²efdâldür ammâ

⁶⁴⁷ artar dëseler yemek] ziyâde olur ölürsün dëse A.] dëse V.

⁶⁴⁸ üzüür ölürsün] üzüürsün V.

⁶⁴⁹ dëseler yine] dëse A.

⁶⁵⁰ za‘fıylā] za‘fi için V. A.

⁶⁵¹ korkarsa] havf iderse A.

⁶⁵² şavmıla] şavmla A.V.

⁶⁵³ artduğı bilinse] ziyâde olduğı ma‘lûm olsa A.

⁶⁵⁴ hazretine] hazretlerinden V.

⁶⁵⁵ şordularki] şual eylediler A.

⁶⁵⁶ mübâh]mübârek V.

⁶⁵⁷ buyurduki olur] olur buyurdular A.

⁶⁵⁸ olsaydı] olsa A.] olsa idi V.

⁶⁵⁹ ayağ] ayak V.

⁶⁶⁰ üstine] üstinde V.] üzerinde A.

⁶⁶¹ olmayısa] olmasa A.

⁶⁶² ammâ yêse idi kâ‘imen kılmağa.] - V.

⁶⁶³ kimesne] kimse V.

⁶⁶⁴ eyleye] êde A. V.

⁶⁶⁵ ikincisi] - V.

⁶⁶⁶ eyleyendür] eylese A.] eyleye V.

⁶⁶⁷ muhakkak] muqadder V.

⁶⁶⁸ “İçinizden hasta veya yolcu olan, başka günlerden sayısınca tutar.”el-Bakara 2/184

⁶⁶⁹ yediñüzse] yediñüz ise A. V.

⁶⁷⁰ oruç tutmadan] sa‘im olmadın A.

⁶⁷¹ gücenmeseñüz] gücenmez ise V.

⁶⁷² tutması] şā‘im olmak A.] tutmak V.

namāzı kaşr etmek efdāldür⁶⁷³ üçüncüsü⁶⁷⁴ (18) yüklü ‘avratdur şā‘im olıcak karnımdağı gence⁶⁷⁵ yā nefsüme⁶⁷⁶ zarar (19) yetişür⁶⁷⁷ dēyü korksa⁶⁷⁸ āḡa daḡı yemek mübāḡdur dördüncüsü uşak⁶⁷⁹ emzüren ‘avrat sâ‘im olıcak gence⁶⁸⁰ yā nefsime⁶⁸¹ zarar yetişür⁶⁸² dēyü ḡavf eylese yemek mübāḡdur bu ikisi şonra (20) kaḡā eyleye şavm-ı fıdye⁶⁸³ vèrmek cā‘iz degüldür beşincisi⁶⁸⁴ pīr-i fānīdür⁶⁸⁵er⁶⁸⁶ **V[12b]** (1) eger ‘avrat katı pīr olup kuvvetleri gètmış tākātleri kalmamış açlıḡa (2) ve şusuzluḡa dōyümez olsalar⁶⁸⁷ bunlar ramazānı yēyüp her gününe (3) beş yüz yigirmi dirhem buḡday fıdye vèreler⁶⁸⁸ bunlara kaḡā’ yokdur (4) zīrā gètdükçe za‘afları terakḡīdür eger⁶⁸⁹ şöyle ki bunlara şonradan (5) kuvvet gelse daḡı şavma⁶⁹⁰ kādīr olsalar şavmla kaḡā (6) lāzımdur vèrdikleri fıdye şavm yerine tūrmaz⁶⁹¹ nāfile şadaḡa olur (7) altıncısı⁶⁹² ḡayzıdur ḡātunlar⁶⁹³ ramazān güninde ḡayz görseler (8) ol günü yemek vācibdür⁶⁹⁴. şā‘imlere öykünmek için imsāk (9) eylesünler⁶⁹⁵ yedincisi nifāsdur⁶⁹⁶ nifās ol kana dèrler⁶⁹⁷ (10) oḡlan tōḡduktan şonra aḡa tōḡarken⁶⁹⁸ aḡan istiḡāze (11) kanıdur⁶⁹⁹ şavma şalāta mānī‘ olmaz nüfesā daḡı zūḡūr ètdüḡi⁷⁰⁰ (12) günde baḡıyye yevmini⁷⁰¹ imsāk eylesün ḡayza ve nifāsa (13) mütè‘allik

⁶⁷³ ammā namāzı kaşr etmek efdāldür] ammā namāzı seferde kaşr etmek efdāldür V.]- A.

⁶⁷⁴ üçüncüsü] - A.

⁶⁷⁵ karnımdağı gence] karnımda olan veledede A.] karnımdaki veledede V.

⁶⁷⁶ nefsüme] kendime A. V.

⁶⁷⁷ yetişür] gelür A.

⁶⁷⁸ korksa] ḡavf eylese A.

⁶⁷⁹ uşak] oḡlān A.

⁶⁸⁰ sâ‘im olıcak gence] sâ‘im olsa veledede A.

⁶⁸¹ nefsime] kendüme A.

⁶⁸² yetişür] gelür A.

⁶⁸³ şavm-ı fıdye] fıdye A. V.

⁶⁸⁴ beşincisi] - V.

⁶⁸⁵ pīr-i fānīdür] pīr-i fānīdür ki

⁶⁸⁶ er] eger er V. A.

⁶⁸⁷ dōyümez olsalar] taḡammülleri olmasa A.

⁶⁸⁸ vèreler] vère A.

⁶⁸⁹ eger] ammā A. V.

⁶⁹⁰ şavma] şā‘im olmaḡa A.

⁶⁹¹ tūrmaz] durmaz A.

⁶⁹² altıncısı] - A.

⁶⁹³ ḡātunlar] ḡātunlardur ki A.

⁶⁹⁴ vācibdür] mübāḡdur A.

⁶⁹⁵ şā‘imlere öykünmek için imsāk eylesünler] lākin sâ‘imine ittibā‘la imsāk èdeler A.

⁶⁹⁶ yedincisi nifāsdur] yedincisi nüfāsdur ki A.] nifāsdur Z.

⁶⁹⁷ dèrler] dèrler ki V. A.

⁶⁹⁸ tōḡarken] ammā tōḡururkenki A.

⁶⁹⁹ istiḡāze kanıdur] istiḡāzedur A.

⁷⁰⁰ ètdüḡi] eyledüḡi A.

⁷⁰¹ yevmini] yevmi V.

mesā‘il-i hātirmede bab-ı hayzda gelse gerek⁷⁰² bu ikisi (14) sonra şavmların қаzā‘ ederler ammā hāyzuñ namāzı bağışlanmışdır⁷⁰³ (15) sekizincisi ⁷⁰⁴cünündür ya‘ nī delürmekdür⁷⁰⁵ **A[94b]** cününden ayulduḡda⁷⁰⁶ ramāzānuñ (16) kaçı fevt oldı-y-ısa⁷⁰⁷ қаzā‘ eyleye toḡuzuncısı⁷⁰⁸ ısıtma harāreti (17) müstevli olup yürek yanmasından tāḡati ḡalmasa ol (18) hālde şu içmek mübāhhur *Fetvā-i Füṣulde* eydür ramāzānda⁷⁰⁹ iki ‘asker (19) muḡābil olup muḡāteleye şurū‘ etdüḡün hükm-i sefer olmadıḡı yerde şavm-ıla⁷¹⁰ zebūn olam⁷¹¹ (20) kāfir baña ḡalebe eyleye dēyü ḡorḡsa⁷¹² yemek mübāhdur muḡīm **V[13a] Z[124b]** (1) eger müsāfir *Nevāzilde* eydür bir şā‘im er⁷¹³ ramāzānda eger ben bugün⁷¹⁴ (2) yemezsem ‘avratım boş olsun dēse ol ḡüni yemek mübāhdur (3) bir ḡün yerine қаzā eyleye ve bir hizmetkār⁷¹⁵ ḡalayukun (4) aḡası yavuz huylu olsa ḡalayıḡ daḡı şavm-ıla⁷¹⁶ hizmetden za‘if (5) olup yemeyince⁷¹⁷ hizmetümi tamām edimezem dēyü ḡorḡsa⁷¹⁸ yemek (6) cā‘izdür sonra sonra қаzā‘ eyleye eger⁷¹⁹ ramāzān ḡünlerinde bir (7) oḡlan bālīḡ olsa yā bir kāfir islāma⁷²⁰ gelse ol ḡüni (8) imsāk edüp aḡşama dek⁷²¹ yemeyeler şā‘imlere öykünmek⁷²² için (9) eger yēseler de қаzā‘ lāzım olmaz⁷²³ zīrā bunlar şabāhdan şavma (10) ehel degüller idi ve daḡı⁷²⁴ şabāhdan yēyen müsāfirler ol ḡün evine⁷²⁵ (11) gelse yā

⁷⁰² gerek] gerekdür A.

⁷⁰³ bağışlanmışdır] hibe olunmuşdur A.

⁷⁰⁴ sekizincisi] - V.

⁷⁰⁵ delürmekdür] dīvāne demekdür. A.

⁷⁰⁶ ayulduḡda] ayırdıḡda A

⁷⁰⁷ oldıysa] oldı ise V. A.

⁷⁰⁸ toḡuzuncısı] - V.

⁷⁰⁹ ramāzānda] eger A. V.

⁷¹⁰ etdüḡün hükm-i sefer olmadıḡı yerde şavmıla] olundukda şavmla A.V.

⁷¹¹ olam] olurum V.A.

⁷¹² ḡorḡsa] ḡavf idirse A.

⁷¹³ er] - V. A.

⁷¹⁴ ben bugün] bugün A.] bugün ben V.

⁷¹⁵ ve bir hizmetkār ḡalayukun] eger bir hizmetkār cāriyeniñ A.] bir hizmetkār cāriyeniñ V.

⁷¹⁶ ḡalayıḡdaḡı şavmıla] cāriye daḡı A. V.

⁷¹⁷ yemeyince] eger yemezsem A.

⁷¹⁸ ḡorḡsa] ḡavf eylese A.

⁷¹⁹ eger] - V.

⁷²⁰ kāfir Islāma] Islāma kāfir V.

⁷²¹ aḡşama dek] aḡşama deḡin A.

⁷²² öykünmek] ittibā‘ A.

⁷²³ olmaz] gelmez A.

⁷²⁴ ve daḡı] eger A.] - V.

⁷²⁵ ol ḡün evine] o ḡün ḡanelerine A.

yeyen hasta⁷²⁶ sıhhat bulsa yā hāyız ve nüfesā gündüzün (12) arınsalar⁷²⁷ yā dünelik yeyen⁷²⁸ görse⁷²⁹ şabah olmasa⁷³⁰ bu cümlesi (13) o günü yemeyüp imsāk édüp⁷³¹ sonra kazā' edeler dağı (14) ma'lūm ola ki şavm keffāretinün vucūbı ancak ramazān (15) gününde yemek-ile yā cimā' etmek-ile olur ramazānuñ kazāsında (16) yā nezrinde yā ğayrı şavmında yemek-ile yā cimā' -y-ıla⁷³² keffāret (17) lāzım olmaz ancak kazā' lāzımdur⁷³³ **Fasl^{um} fi keffāreti ifsādi's-şavm**⁷³⁴ ramazānda gündüz (18) kaşdı-y-ıla nohut kadar ta'ām yese yā bir katre şu içse (19) yā cimā' eylese keffāreti hayātunda vācib olur⁷³⁵ keffāreti hayātunda edā eder⁷³⁶ şavmuñ keffāreti (20) zihār keffāreti gibi⁷³⁷ üçden birisidür 'Ayn şād mīm harfleri gibi **V[13b]** (1) mürettebdür ya'nī evvel vācib olan keffāret⁷³⁸ 'ıttı-ı raqabedür ya'nī bir kul āzād (2) eylemekdür keffāret vèrdiği kul kâfir yā Müslümān yā erkek (3) yā dişi⁷³⁹ her kağısı olşa cā'izdür ikincisi eger mükeffir (4) yā'nī keffāret veren⁷⁴⁰ kimesne fakīr olup kul almağa yā bulmağa kâdir olmasa (5) yāhud kul bulunmasa⁷⁴¹ iki ay ulaşduri⁷⁴² şā'im olmağdur iki ayuñ arasında⁷⁴³ şavmı harām (6) **A[95a]** olan beş günden birisi⁷⁴⁴ olmaya ki ulaşduri⁷⁴⁵ şavma māni' olmaya⁷⁴⁶ (7) ol beş günün ikisi iki bayrām günleridür üç dağı eyyām-ı teşriğdür (8) zīrā bu beş günde şavm harāmdur yemek lāzımdur eger şöyle ki iki (9) ay keffāreti şavmuñ arasında⁷⁴⁷ 'özür-ile

⁷²⁶ yā yiyen hasta] veyahud marīz A.] yā marīz V.

⁷²⁷ arınsalar] pāk olsa

⁷²⁸ dünelik yese] sahur yeyen A.V.

⁷²⁹ görse] görse ki A.

⁷³⁰ olmasa] olmuş A.

⁷³¹ édüp] edeler A.

⁷³² cimā'ıla] cimā' etmekle A. V.

⁷³³ kaşadur] kaşa lāzım olur A.] kaşa lazımdur. V.

⁷³⁴ Faslı fi keffāreti ifsādi's-şavm] - A.V.

⁷³⁵ keffāreti hayātunda vācib olur] keffāret vācib olur A.] keffāret lāzım olur V.]

⁷³⁶ keffāreti hayātunda edā eder]- A.V.

⁷³⁷ gibi] gibidür A.

⁷³⁸ keffāret] - A.V.

⁷³⁹ yā erkek yā dişi] yā müzekker yā müennes A.

⁷⁴⁰ mükeffir yā'nī keffāret veren] keffāret vèren A. V.

⁷⁴¹ yāhud kul bulunmasa] - A.V.

⁷⁴² ulaşduri] ittisāl A.

⁷⁴³ arasında] mābeyinde A.

⁷⁴⁴ birisi] biri V.

⁷⁴⁵ ulaşduri] ittisāl üzre A.

⁷⁴⁶ olmaya] olur A., V.

⁷⁴⁷ arasında] mabeyininde A.

Z[125a] yā ‘özürsüz⁷⁴⁸ (10) bir gün yese idi şavma tekrār başlamak lâzım olur⁷⁴⁹ iki aydan (11) bir gün eksük olsa⁷⁵⁰ keffārete geçmez hadd-ı şurū⁷⁵¹ nākıs (12) olmaz bu keffāretde vācib olan şavm altmış bir gün olur⁷⁵² bir (13) günün kazā’ niyetine altmış günün keffāret niyetine eyleye⁷⁵³ üçüncisi (14) eger mükeffir ey şavmını fesāda vèren er eger ‘avrat⁷⁵⁴ pîr-i fāni olup şavma dahı tākati olmasa⁷⁵⁵ altmış miskīnün (15) her birine başka başka⁷⁵⁶ şā’-ı nebī-y-ile buçuğar kile buğday (16) yā birer kile arpa vère li-kavlihi ta ‘ālā⁷⁵⁷ فَخْرِيرٌ (19) eger savmı ifsād eden fakīr olup it‘ām-ı (20) keffāretine dahı kādır olmasa⁷⁵⁸ anuñ hisābı kıyāmetde **V[14a]** (1) rabbisinün meşiyetinde⁷⁵⁹ ve ve heva rahmanirrahimeyn *Kenzüñ İzah şerhinde* (2) rivāyetdür⁷⁶⁰ bir ‘Arab-ı ‘ayyarī bir kıl şalı bürünüp (3) Hāzretün ‘aleyhi’s-selām meclīsine⁷⁶¹ gelüp dèdi ki⁷⁶² yā Resūlu’llāh (4) ben helāk oldum hem āharı helāk ètdüm Hāzret buyurdıki⁷⁶³ ne (5) işledün böyle oldı⁷⁶⁴ dèdi ki⁷⁶⁵ nefsum baña gālib olup ramazān güninde (6) ‘avratıma güç-ile cimā’ eyledüm Hāzret (7) buyurdıki⁷⁶⁶ yā ‘āsi ne büyük haṭā işlemişsin⁷⁶⁷ kıyāmetde (8) bunun ‘ukūbetinden kurtulmak yokdur tā zihār keffāretin (9) vermeyince dèdi ki yā Resūlu’llāh zihār keffāreti nedür Hāzret⁷⁶⁸ (10) buyurdıki⁷⁶⁹ bu cürmün ‘azabından kurtulmak için⁷⁷⁰ bir kul āzād eyle ‘Arabī (11) dèdi ki yā Resūlu’llāh

⁷⁴⁸ ‘özürile yā ‘özürsüz] özüren bilā özüren A.

⁷⁴⁹ lâzım olur] lâzımdur A.

⁷⁵⁰ eksük olsa] nākıs olsa A.

⁷⁵¹ hadd-ı şurū’] zirā hadd-ı şurū’ A.

⁷⁵² altmış bir gün olur] altmış gündür A.

⁷⁵³ altmış günün keffāret niyetine eyleye] altmış keffāret niyetine eyleye A.V.

⁷⁵⁴ ey şavmını fesāda vèren er eger ‘avrat] - A.V.

⁷⁵⁵ dahı tākati olmasa] kādır olmasa A.V.

⁷⁵⁶ başka başka] ‘ala al hiden A.

⁷⁵⁷ “...eşleriyle temas etmeden önce bir köle āzat etmeleri gerekir... Buna imkân bulamayan, temastan önce peş peşe iki ay oruç tutar. Buna da gücü yetmeyen altmış fakiri doyurur.” el-Mücādele 58/3-4)

⁷⁵⁸ olmasa] olmaz ise A.

⁷⁵⁹ meşiyetinde] meşiyetindedür A.

⁷⁶⁰ rivāyetdür] rivāyet ider V. A.

⁷⁶¹ Hāzretün ‘aleyhi’s-selām meclīsine] Hāzret meclīsine A.] Hāzreti ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām meclīsine V.

⁷⁶² dèdi ki] eyitdi A.

⁷⁶³ buyurdıki] buyurdularki V. A.

⁷⁶⁴ ki böyle oldı] - A.V.

⁷⁶⁵ dèdi ki] eyitdi A.

⁷⁶⁶ Hāzret] Hāzret-i ‘aleyhi’s-selām A.] Hāzret-i ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām V

⁷⁶⁷ ne büyük haṭā işlemişsin] ne ulu haṭā ètmişsin A.

⁷⁶⁸ Hāzret] Hāzret-i ‘aleyhi’s-selām A.] Hāzret-i ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām V

⁷⁶⁹ buyurdıki] eyitdi A.

⁷⁷⁰ bu cürmün ‘azabından kurtulmak için] - A. V.

kendi nefsümden⁷⁷¹ ğayri hiç⁷⁷² nesneye (12) mālīk degülem Hāzret⁷⁷³ buyurdıki var (13) iki ay mütevālīyeten şā'im ol 'Arabī dēdi ki⁷⁷⁴ yā Resūlu'llāh ben bu (14) belāya bir ay şavmdan⁷⁷⁵ uğradum iki ay şavmda⁷⁷⁶ dahı artuḡ (15) belāya uğrarum bir kolaycasını buyur⁷⁷⁷ Hāzret-i 'aleyhi's-selām buyurdı ⁷⁷⁸ var (16) altmış miskīne otuz kile buḡday vēr⁷⁷⁹ 'Arabī dēdi ki⁷⁸⁰ ol Allāh (17) bilür ki arḡamdaḡı şalımdan ğayrı nesnem yoḡdur Hāzret (18) buyurdıki bir sā'at otur bir sa'atden sonra⁷⁸¹ Benī Züreyḡ şadakātından⁷⁸² (19) on bēş kile ḡurmā geldi Hāzret⁷⁸³ buyurdıki⁷⁸⁴ hele bunı götür on bēş fakīre keffāretün çün⁷⁸⁵ (20) taşadduḡ eyle, baḡīsiniün bir⁷⁸⁶ ḡayr ola 'Arabī dēdi ki ⁷⁸⁷ **Z[125b]** ol Allāh ḡaḡḡı-çün ki **V[14b]** (1) seni ḡaḡḡ peyḡamber göndürdi Medīnede ve nevāḡisinde benden ve (2) 'iyālūmden aç ve aḡvec yoḡdur dēdi⁷⁸⁸ Hāzret (3) buyurdıki⁷⁸⁹ yā 'Arabī cümlesin götür saḡa ve 'iyālūḡe (4) nafaḡa olsun⁷⁹⁰ bunı saḡa cā'iz gördüm⁷⁹¹ ammā senden ğayrı (5) bir ferde ve senden sonra bir eḡade cā'iz görmezüz⁷⁹² dēyü (6) buyurdı *İzāḡuḡ* naḡlı⁷⁹³ tamām oldu. bu dahı ma'lūm ola ki⁷⁹⁴ (7) mükeffirün fākır ve ḡınāsı keffāreti edā vaḡtinde ī'tibār olunur (8) ḡattā keffāret vācib olduḡı vakitte ḡanī olsa da edā vaḡtinde (9) fākīr olsa şavm ki keffāret lāzım olur eger edā vaḡtinde ḡanī olsa 'ıtk-ı (10) raḡabe lāzım olur

⁷⁷¹ kendi nefsümden] kendi cānımdan A.] kendü cānımdan V.

⁷⁷² hiç] - A. V.

⁷⁷³ Hāzret] Hāzret-i 'aleyhi's-selām A.] Hāzret-i 'aleyhi's-şalātu ve's-selām V

⁷⁷⁴ dēdi ki] eyitdi A

⁷⁷⁵ şavmdan] şavm olmadan V. A

⁷⁷⁶ şavmda] şavmdan A. şavmında V.

⁷⁷⁷ belāya uğrarum bir kolaycasını buyur] ziyāde belāya uğrarum A.] artık belāya uğrarum V.

⁷⁷⁸ Hāzret-i 'aleyhi's-selām buyurdı] Hāzret eyitdi A.] Hāzret-i 'aleyhi's-şalātu ve's-selām buyurdı V.

⁷⁷⁹ vēr] bezl eyle A.

⁷⁸⁰ dēdiki] eyitdi V. A.

⁷⁸¹ bir sā'at otur bir sa'atden sonra]

⁷⁸² Benī Züreyḡ şadakātından] Benī Züreyḡ ḡabilesiniün şadakātından A] Benī Züreyḡ ḡabilesiniün şadakātınun V.

⁷⁸³ Hāzret] Hāzret-i 'aleyhi's-şalātu ve's-selām V

⁷⁸⁴ Hāzret buyurdıki] - A. V.

⁷⁸⁵ keffāretün çün] - A.V.

⁷⁸⁶ baḡisiniün bir] baḡisine A.] baḡisinde V.

⁷⁸⁷ 'Arab dēdiki] 'Arabī eyitdi A.V.

⁷⁸⁸ ıyalūmden acu aḡvec yoḡdur dēdi] aç ve aḡvec yoḡdur A.] ac ve muḡe muūmden acu aḡvec yoḡdur didi Z.]

⁷⁸⁹ buyurduki] eyitdi A.

⁷⁹⁰ olsun] olsun dēdi A. V.

⁷⁹¹ gördüm] gördüm dēdi A.

⁷⁹² görmezüz] görmedüm görmezüz A. V.

⁷⁹³ İzāḡuḡ naḡlı] naḡlı-i İzāḡ A.

⁷⁹⁴ ola ki] olsun ki A. V.

Vallāhu a‘lemu bi’ş-şavabi ve ileyhi’l-merciu ve’l-meab (11) **El Bābu’ş-şālīs: fi keffāreti**
’l-yemīni’l-kāzibe⁷⁹⁵ ya’nī bu bāb yalan and içmenüñ⁷⁹⁶ (12) keffāreti beyānındadır
evvelā ma’lūm ola ki yemīn üç dürlüdü⁷⁹⁷ (13) evvelkisin ğamūsdu bu oldur ki⁷⁹⁸ bir kişi
geçmiş zamānda işledüğü (14) nesneye⁷⁹⁹ kās-d-ile vallāhi işlemedüm dēye⁸⁰⁰ yāḥūd
işlemedüğü nesneye⁸⁰¹ vallāhi (15) işledüm dēye⁸⁰² buña yemīni ğamūs dēyilür⁸⁰³ yemīn-i
fācir daḥı dēyilür (16) kātı ulu günāhdur⁸⁰⁴ şāḥibini dünyāda evvelā günāh deñizine⁸⁰⁵
taldurur (17) kıyāmetde⁸⁰⁶ cehennemün dibine taldurur anuñçün⁸⁰⁷ yemīn-i ğamūs
dēyildi⁸⁰⁸ (18) Mezḥeb-i Ḥanefīyede yemīn-i ğamūsa keffāret-i yemīn yokdur⁸⁰⁹ zīrā (19)
kebīredür kebīrenün keffāreti nedāmet-ile (20) istiğfār eylemekdür⁸¹⁰ ammā İmām
Şāfi’i⁸¹¹ yemīn-i ğamūsda daḥı **V[15a]** (1) keffāret lāzımdur buyurmuşlar⁸¹² ikincisi
yemīn-i mün’aqidedür bu (2) oldur ki gelecek zamāna and içe ya’nī⁸¹³ vallāhi erte⁸¹⁴ fulān
iş işlemeyüm⁸¹⁵ (3) dēye daḥı erte ol iş işleye⁸¹⁶ yāḥūd fulān iş işlemeyüm dēye daḥı
işlemeye bu hınşuñ (4) hükmi keffāret vèrmekdür keffāret daḥı dördün (5) birisidür ‘ayn-
şād-mīm-kef ile remz olinmuşdur ya’nī yā on ‘uryāna (6) libās geydürmekdür İmām-ı
A’zam ile Ebū Yūsuf kātında⁸¹⁷ edna libās (7) ‘amme-i bedeni örtecekdür gömlek gibi

⁷⁹⁵ fi keffaretil yemīnil kazibe] hınşı vakı biyemīnike keffaretün V.

⁷⁹⁶ yalan and içmenün] yalan yere yemīn etmenün A.] yalan yere and içmenün V.

⁷⁹⁷ üç dürlüdü] üçdür A. V.

⁷⁹⁸ bu oldurki] bu ol yemīndürki Z.A.

⁷⁹⁹ işledüğü nesneye] işledüğü nesneye yimin ider. A.

⁸⁰⁰ dēyedir A.

⁸⁰¹ işlemedüğü nesneye] işledüğüne V. A.

⁸⁰² dēye] dir A.

⁸⁰³ yemīn-i ğamūs dēyilür] yemīn-i ğamūs dèrler Z.] ğamūs dèrler V.

⁸⁰⁴ kātı ulu günāhdur] ziyāde ol günāhdur A.

⁸⁰⁵ günāh deñizine] zevb deryāsına A.

⁸⁰⁶ kıyāmetde] andan A. V.

⁸⁰⁷ anuñçün] anuñ için A.

⁸⁰⁸ dēyildi] dēyilür A.] dènildi V.

⁸⁰⁹ keffāret-i yemīn yokdur] keffāret olmaz A.V.

⁸¹⁰ istiğfār eyitdi] tevbe ve istiğfār eylemekdür A. V.

⁸¹¹ İmām Şāfi’] İmām Şāfi’ de A.

⁸¹² daḥı keffāret lāzımdur buyurmuşlar] keffāret lāzımdur dēyü buyurmuşlar A.] daḥı keffāret lāzımdur dēyü buyurmuşlar V.

⁸¹³ ya’ni] - A.V.

⁸¹⁴ erte] yārın A.

⁸¹⁵ işlemeyüm Z.] èdmeyüm A.

⁸¹⁶ daḥı erte ol iş işleye bu hınşuñ hükmi keffāret vèrmekdür] dēye işleye beyānında ḥānis olmuş olur hükmi keffāret vèrmekdür A. V.

⁸¹⁷ Ebū Yūsuf kātında] Yūsufda V.

tummān keffāret olmaz (8) zīrā yalnız tumman⁸¹⁸ geyene ‘örfde ‘uryān dērler ammā Kudūrī ‘ibāretinde anlanur ki⁸¹⁹ (9) tumman⁸²⁰ keffāretde muṭlaqa cā’iz ola ammā İmām Muḥammed katında (10) keffāret **Z[126a]** libāsuñ ednāsı tummandur⁸²¹ şeri‘de libās (11) olduğı-çün zīrā “*huṣu zineteküm*”⁸²² hükümünce setr-i ‘avret édüp (12) anuñla namāz cā’izdür İmām-ı A ‘zam kavli aşahdur eger libāsuñ (13) geyilmişin geydirse görelüm yeñi libāsuñ paralanacağı⁸²³ zamānuñ (14) nışfindan artuğ geyilür olsa⁸²⁴ cā’izdür meşelā yeñi libās altı (15) ayda paralanur imiş⁸²⁵ bu⁸²⁶ geyilmiş dört ayda paralanur olsa⁸²⁷ (16) cā’izdür zīrā libās biri birinden mütefāvitdür eger geyilmiş yeñinüñ (17) ancak nışfı kadar geyilse⁸²⁸ keffārete geçmez yāḥud on miskīne (18) ta‘ām vermekdür *Nevāzilde* eydür buğday ile keffāret vermeli (19) olsa on miskīnün her birine beş yüz yigirmi⁸²⁹ dirhem (20) buğday vère yā biñ kırk dirhem arpa vère bu kadardan **V[15b]** (1) iki dirhem eksük vère cā’iz degüldür⁸³⁰ bunda ‘aded ve miqdār (2) mu‘teberdür ammā ḥālen⁸³¹ yeyecek ta‘ām ile keffāret vère (3) on miskīnün her birine toyuncaḳca⁸³² ta‘ām kifāyet eder (4) eger iki nefīs lokma ile toyurursa daḥı⁸³³ zīrā yenecek ta‘ām (5) ‘aded mu‘teberdür miqdār beş yüz yigirmi dirhem⁸³⁴ muteber⁸³⁵ degüldür yāḥūd (6) bir ḳul āzād eylemekdür ḳul daḥı müslümān yā kāfir⁸³⁶ yā erkek yā dişi⁸³⁷ (7) her ḳanğısı olsa⁸³⁸ cā’izdür eger bir ḥasta ḳuluñ mevti tarafı (8) gālib olsa⁸³⁹ keffārete cā’iz degüldür eger şihḥati tarafı gālib (9)

⁸¹⁸ tumman] don A.

⁸¹⁹ anlanur ki] - V.

⁸²⁰ tumman] don A.

⁸²¹ tumman] don A.

⁸²² el-A’rāf 7/31

⁸²³ paralanacağı] esküdiği A.

⁸²⁴ nışfindan artuğ geyilür olsa] nışfı katında artuğ kelürse A.

⁸²⁵ paralanur imiş] paralanup A.] paralanursa V.

⁸²⁶ bu] bir V.

⁸²⁷ paralanur olsa] paralanursa A.

⁸²⁸ geyilse] geyülürse A.

⁸²⁹ yigirmi] yigirmişer V.

⁸³⁰ degüldür] olmaz V.

⁸³¹ ḥālen] - A. V.

⁸³² toyuncaḳca] toyacaḳ miqdār A. V.

⁸³³ toyurursadaḥı] toyursadaḥı A.] toyursa da V.

⁸³⁴ beş yüz yigirmi dirhem] - A.V.

⁸³⁵ muteber] - A.

⁸³⁶ müslümān yā kāfir] kāfir yā müslümān

⁸³⁷ yā erkek yā dişi] yā meḳkur yā müennes A.

⁸³⁸ olsa] olursa A.

⁸³⁹ olsa] olursa A.

olsa⁸⁴⁰ cā'izdür *Fetvā-i Fuşûl*de eydür hānişün bir kulu (10) var hizmetinde hāniş⁸⁴¹ an'a muhtāc olup⁸⁴² andan gayrı da hı mālī da yok (11) hāniş ol kulu keffāret virmek lāzımdur⁸⁴³ ol kul (12) var-iken şavm-ıla keffāret cā'iz degüldür (13) hāniş⁸⁴⁴ bu üç keffāretde muhayyerdür⁸⁴⁵ her kağısını verse (14) cā'izdür ve eger hāniş⁸⁴⁶ fakīr olup bu üçden birisini vermeye āciz olsa⁸⁴⁷ (15) üç gün mütevāliyeten şa'im olmağdur⁸⁴⁸ li-kāvlihi *فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ* *ta'ālā*⁸⁴⁹ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ (18) ammā bu üçünden 'aczinde ī'tibār keffāret (19) verecek vağtedür hıns vaktine degüldür bir kimse⁸⁵⁰ (20) yemīninde hāniş olup bu keffāretleri terk eylese **V[16a]** (1) Allāh katında⁸⁵¹ 'uğūbet-i 'azīmleri mev'üddur tevbe-y-ile 'afv olmaz āhiretde **Z[126b]** (2) şeytān bölüğünde kıpar ki beyānı gelse gerek bu dört keffāretden (3) birisinin **A[96b]** edāsı-y-ıla hāniş 'uğūbet-i azīmeden 'işmet (4) êdūgi-çün⁸⁵² yemīn keffāreti 'Ayn-şād-mīm-kef ile⁸⁵³ işāret (5) oldı⁸⁵⁴ bu yemīne "mün'akide" dēyildi⁸⁵⁵ zīrā kişī⁸⁵⁶ bir fi'li⁸⁵⁷ (6) işlemege 'azm êdūp kalbini yemīne 'akd êder nite ki⁸⁵⁸ ol fi'li terk êtmeye⁸⁵⁹ (7) bu da hı ma'lûm ola ki hıns olmazdan evvel⁸⁶⁰ keffāret (8) virmek cā'iz degüldür eger hınsı muğarrer bilūp evvel keffāretin (9) vërse da hı şonra hıns vāki olsa tekrār keffāret vermek (10) lāzımdur üçüncisi yemīn-i lağvdur bu oldur ki⁸⁶¹ yā geçmiş zamanda yā hâlde (11)

⁸⁴⁰ olsa] olursa A.

⁸⁴¹ hāniş] - A.

⁸⁴² olup] - A.

⁸⁴³ lāzımdur] cāizdür A.

⁸⁴⁴ hāniş] hāşılı kelam hāniş A. V.

⁸⁴⁵ muhayyerdür] birine muhayyerdür A.

⁸⁴⁶ hāniş] - A. V.

⁸⁴⁷ birisini vermeye āciz olsa] birine qadir olmasa A. V.

⁸⁴⁸ olmağdur] olmak lāzımdur A.

⁸⁴⁹ "Yeminin keffāreti, ailenize yedirdiğinzin ortalama seviyesinden on fakire yedirmek yahut onları giydirmek ya da bir köle āzat etmektir. Buna imkânı olmayan ise üç gün oruç tutmalıdır."El-Maide 5/89

⁸⁵⁰ kimse] kimesne A. V.

⁸⁵¹ Allāh katında] taraf-ı Haqqda A.

⁸⁵² êdūgi-çün] olduğıçün A., V.

⁸⁵³ ile] harfleri ile A., V.

⁸⁵⁴ oldı] olundı A., V.

⁸⁵⁵ dēyildi] dēnildi A., V.

⁸⁵⁶ kişī] bir kişī A., V.

⁸⁵⁷ bir fi'li] fi'liyle bir şeyi A., V.

⁸⁵⁸ nite ki] ta ki A., V.

⁸⁵⁹ terk êtmeye] işlemeye A., V.

⁸⁶⁰ evvel] muğaddem A.

⁸⁶¹ oldur ki] yemīndür ki A.

hılâfî vâkı nesneye zann-ı gâlibin üzerine and içmekdür (12) meşelâ karşında⁸⁶² ırakdan bir kimesneyi görüp gâibdeki⁸⁶³ kardaşuñı şanup (13) vallâhi şol⁸⁶⁴ kişi kardaşumdur dedügi⁸⁶⁵ meger ol kişi⁸⁶⁶ kardaşuñ şüretli (14) bir âhar kimse imiş bunda keffâret yokdur ümiddür ki bu (15) hınşuñdan Hakk ta ‘ālā seni⁸⁶⁷ mu’âheze eylemeye⁸⁶⁸ zîrâ i ‘tikâduña göre (16) yemîn eyledün meger bu i ‘tikâduña haṭâ eylemişsen⁸⁶⁹ (17) Hâzret-i ‘aleyhi’s-selām⁸⁷⁰ لا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ⁸⁷² ta ‘ālāh āve kale All (18) رُفِعَ الْخَطَا وَالنِّسْيَانُ عَنْ أُمَّتِي⁸⁷¹ ammā İmām Şâfi’i (20) katında yemîn-i lağv oldur ki bir kimesne sözi arasında⁸⁷³ yemîn kaşd **V[16b]** (1) etmedin diline cārî olan vallâhi vallâhi vebelî vallâhi gibi bakmuşsa⁸⁷⁴ (2) istiḥlâf etmeden vallâhi şöyle billâhi böyle⁸⁷⁵ (3) dèyü kasem-i kelimâtından cüz’ eylemekdür dedi İmām-ı A‘zam katında bunlar (4) yemîndür La kavle ‘aleyhi’s-selām⁸⁷⁶ ثَلَاثٌ جُذُئٌ جُذُؤُهُنَّ جُذُؤُهُنَّ جُذُؤُهُنَّ (5) ma’nâsı ehline ma’lûmdur ve daḥı (6) ma’lûm ola ki yemîn-i gamûs ve mün‘akide altı kelime ile olur (7) vallâhi ve’er-raḥman ver-raḥim ve ‘izzetillâh ve celâllâhi (8) ve kibriyahi üç evvelki esmâ’ullâh⁸⁷⁷ üç âhiri ki şıfatullâhdur (9) bu altınuñ her kañısı-y-ıla yere⁸⁷⁸ kasem eylese⁸⁷⁹ hükmi lâzım olur⁸⁸⁰ bu daḥı (13) ma’lûm ola ki maḥlûkda⁸⁸¹ evvelâ yalan⁸⁸² (14) and içen şeyṭânıdı ki Adem

⁸⁶² karşında] – A.

⁸⁶³ gâibdaki] gâybda olan A.

⁸⁶⁴ şol] şu A.

⁸⁶⁵ dedügi] dedükde A.

⁸⁶⁶ kişi kardaşuñ şüretli bir âher kimse] kimesne karşındaşıña benzer bir kimesne A.

⁸⁶⁷ seni] –A.

⁸⁶⁸ eylemeye] etmeye A. V.

⁸⁶⁹ eylemişsen] etmişsen A. V..

⁸⁷⁰ hâzret-i] kale ‘aleyhi’s-selām A.

⁸⁷¹ “Ümmetimden hata ve unutma kaldırılmıştır” İbn-i Mace

⁸⁷² “Allah sizi kasıtsız olarak yaptığınız yeminlerden ötürü sorumlu tutmaz, fakat bilerek ettiğiniz yeminlerden dolayı sizi sorumlu tutar.”el- Maide 5/89

⁸⁷³ arasında]mâ-beyninde A.

⁸⁷⁴ vebelî vallâhi gibi bakmuşsa] belî vallâhi ey vallâhi yaḥud bir kimesneyi V.

⁸⁷⁵ böyle] şöyle V.

⁸⁷⁶ “Üç şey vardır; bunların ciddisi de şakası da ciddidir” İbnî Mâce, Talak, 13

⁸⁷⁷ esmâ’ullâh] esmâ’ullâhdur A., V.

⁸⁷⁸ yere] – A.

⁸⁷⁹ eylese] etdükde A.

⁸⁸⁰ - Z.] ya’ni eger geçmiş zamana yalan ve and içse yemîni gamusdur kebrdür nedâmetle tövbe ve istiğfar etmek gerekdür eğer gelecek zamana eylediyse yemîn-i munakidedür bade’l-hıns keffâret vermek gerekdirki beyân olunmuştur

⁸⁸¹ maḥlûkda] maḥlûkatda A.,V.

⁸⁸² yalan] yalan yere A.

atamız ile Havva anamuzu⁸⁸³ (15) cennetden **A[97a]** çıkarmak için hîle düzüp⁸⁸⁴ dostluk şüretinde (16) şol buğday ağacın⁸⁸⁵ **Z[127a]** yemişinden yeyen cennetde ebedî kalur ben sizün (17) hayırhah şıddıkuñuzam dèdi bunlar dèdiler ki⁸⁸⁶ senün sözün Allāh⁸⁸⁷ (18) emrine muḥalifdür biz saña nêçe inanalum⁸⁸⁸ dèdükde iblis-i (19) telbis dèdi ki Hakk ta ‘ālā sizi cennetden çıkarmak murād eder anuñcün (20) ol ağaçdan yemen dèdiki⁸⁸⁹ vallāhi ben sizi sevdüğümünden **V[17a]** (1) nāşıham ve⁸⁹⁰ hayır şanarum dèdi bunlar daḥı yalan yere and içilmez dèyü (2) inanup⁸⁹¹ 892 buğdaydan birer loḳma⁸⁹³ yèdiler ve cennetden sürüldiler⁸⁹⁴ (3) ḳale ta ‘ālā⁸⁹⁵ **وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ** (4) ve ibtidā-i İslāmda yalan yere evvel and içenler münāfıḳlar idi (5) münāfıḳ kâfirden eşedddür hem maḳamları cehennemde kâfirler (6) derekesinden esfeldedür bunlar peygamberi aldamak için şehadet (7) edüp vallāhi sen hakk peygambersin Allāhuñ⁸⁹⁶ resülüsün dèrlerdi (8) Allāh ḳah şehadet ederki⁸⁹⁷ münāfıḳlar yalan söylerler (9) saña imān getürmediler ya’nī şahadetleri dildendür göñülden (10) degüldür şimdi daḥı bir kimesne mu‘āmelesinde vallāhi demeyi (11) ‘adet⁸⁹⁸ edinse kıyāmetde şorı⁸⁹⁹ hisāb yerine geldüklerinde (12) vallāhi mü‘min idük vallāhi namāz kıılır⁹⁰⁰ ve zekat vèrürdük (13) dèyü yalan yere and içeler⁹⁰¹ Hakk ta ‘ālā bunlara diye ki yalan and⁹⁰² (14) ile peygamberümi ve ḡayrı⁹⁰³ kullarımı aldaduñuz⁹⁰⁴

⁸⁸³ Adem atamız] Hazret-i Adem ‘‘aleyhi’s-selām ve Hazreti Havva anamuzu A.

⁸⁸⁴ düzüp] edüp A., V.

⁸⁸⁵ ağacın] ağacın A.] ağacundan V.

⁸⁸⁶ bunlar dèdilerki] bunlar daḥı A., V.

⁸⁸⁷ Allāh] Allāh Ta‘ālā nın A.

⁸⁸⁸ inanalum] i‘tikād edelüm A.

⁸⁸⁹ yemen dèdiki] sizi men‘ eder dèyüp A.

⁸⁹⁰ nāşıham ve] söylerim ve size A.

⁸⁹¹ inanup] i‘tikād edüp A.

⁸⁹² -] zirā olzamandan yalan yere yemīn kimesne ölmüş degül idi bu söze i‘timād edüp A.

⁸⁹³ loḳma] dāne A.

⁸⁹⁴ sürüldiler] çıkdılar A.

⁸⁹⁵ “Onlara, “Ben gerçekten sizin iyiliğinizi isteyenlerdenim” diye de yemin etti.” el-Arâf 7/21

⁸⁹⁶ Allāhuñ] Allāh Ta‘ālā nuñ A.

⁸⁹⁷ Allāh ḳah şehadet ederki] Hakk Ta‘ālā kıran ile şehadet edüp ederdüki hıyam A.

⁸⁹⁸ ‘adet] ‘örf A.

⁸⁹⁹ şorı] su‘al A.

⁹⁰⁰ kıılır] kıılduk A., V.

⁹⁰¹ and içeler] yemīn ederler A.

⁹⁰² and] yemīn A.

⁹⁰³ ḡayrı] – V.] vesaire A.

⁹⁰⁴ aldaduñuz] aldadıñuz A.

gibi beni dağı aldayam (15) dërsiz⁹⁰⁵ men hōd ‘alīmu’n bizāti’s-şudur Allāhum⁹⁰⁶ zebānīlere buyura (16) bunları tūtop⁹⁰⁷ şeytān katarına bağlayalar⁹⁰⁸ kale *ta ‘ālā* (18) bir ‘āşī ki (19) kıyāmette şeytān katarında buluna dil ne söyleye⁹⁰⁹ ve kalem ne (20) yaza ki⁹¹⁰ anuñ ‘azabından ve ‘ikābundan biñde biri beyān oluna⁹¹¹ **V[17b]** (1) ve’l-hāşıl bir kişi mü‘min mütedeyyin midür ya degül midür bilmek **A[97b]** isteriseñ⁹¹² (2) gör eger neye gerekise vallāhi dërse bil ki ol kişinüñ diyāneti yokdur⁹¹³ (3) hadīs-i şerīfde buyurur ki⁹¹⁴ لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا إِيمَانَ لَهُ⁹¹⁵ ve bir hadisi şerīf de (4) dağı buyurur ki⁹¹⁶ لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا إِيمَانَ لَهُ⁹¹⁵ yani yalan yere vallāhi (5) dëyenüñ imanı yokdur hadīs-i şerīf de⁹¹⁷ buyurmuş ki (6) yalan and içen⁹¹⁸ elbette üç ‘uķūbetden birisiyle mu‘ākıbdur⁹¹⁹ (7) yā dünyāsına uğrayup çok⁹²⁰ malı zāyi‘ olur yā bedenine (8) uğrayup bir ‘użvu telef olur yā cānı telef olur bu ikisinden biri (9) helāk olmasa⁹²¹ bilsünler ki dīni gitmişdür⁹²² büyük devlet oldur ki (10) dīne gelecek zarar mālā yā bedene gele andan aşāğa (11) devlet oldur ki bedene gelecek zarar mālā gele şa‘ādet-i kübrā (12) oldur ki dīne mal ve beden fida ola⁹²³ “*neuzu billahi mine’l* (13) *havri badel kevri*” **hikāyet** bir kullī meblağa mālīk olan Yahūdī (14) hatā’en bir müslümānı öldürmüş Yahūdī götürü memālīkīn (15) ve cemī‘ libāsını veliyyü’l-maķtūla vërüp çıplak kalup bir çuvalı (16) delüp boğazına geçirüp evine geldi ‘aşıreti bunu (17) bu hālde görüp ağlaşdılar Yahūdī dedi ki ağlaşmañ el-hamdü li’llāh (18) ki dünyām gitdi ise dīnüm elümde hūsrān ve hāzalān (19) oldur ki güc-ile müslüman edeydiler dīnden çıkup

⁹⁰⁵ dërsiz] aldayasız A.] dilersiz V.

⁹⁰⁶ Allāhum] evvelā pādīşāhlar pādīşāhıyuz dëyüp A.

⁹⁰⁷ tūtop] tutuk anlar dağı tūtop her birini A.

⁹⁰⁸ bağlayalar] bend ederler A.

⁹⁰⁹ söyleye] söyleyüp A.

⁹¹⁰ yaza ki] tahrir ede ki A.

⁹¹¹ beyan oluna] edebil A.] olsa V.

⁹¹² bilmek isterseñ] murad olunursa A.

⁹¹³ dërse bil ki ol kişinün diyāneti yokdur] dëyenüñ imanı yokdur bir A.

⁹¹⁴ “Bir kişinin imanı, yeminlerinden (konuşmalarından, sözlerinden) anlaşılır.” kaynağı bulunamadı.

⁹¹⁵ “Yemini (sözünde durması) olmayanın imanı da yoktur.” kaynağı bulunamadı.

⁹¹⁶ لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا إِيمَانَ لَهُ ve bir hadisi şerīf de (4) dağı buyurur ki لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا إِيمَانَ لَهُ – Z.

⁹¹⁷ hadīs-i şerīf de] ve bir hadisi-i şerīf de dağı A., V.

⁹¹⁸ yalan and içen] yalan yere yemīn edenüñ A.] yalan yere and içen V.

⁹¹⁹ muakebdür] muakeb olmak muqadderdür A.

⁹²⁰ çok] ziyāde A.

⁹²¹ helāk olmasa] olmaz ise A.

⁹²² -Z] zalikel helal başınuñ tararken görsün A.

⁹²³ büyük devlet oldur ki dīne gelecek zarar mālā yā bedene gele andan aşāğa devlet oldur ki bedene gelecek zarar mālā gele şa‘ādet-i kübrā oldur ki dīne mal ve beden fida ola] ammā devlet-i kübra oldur ki dīne gelecek kaşa dīnine veya ‘użvuba gele dīne mālā veyā bedene fida ola A.

(20) mağbun olaydık dēdi gör şol müslümān geçinen Yahūdī ki **V[18a]** (1) azıcuḡ dünyā ḥatā'sı için vallāhi dēyüp dīnden çıḡduḡın kırmaz⁹²⁴ (2) **Fasıl fi'l-hūlfī fīmā Yūkelū ve Yūşrebū**-Kenzde ve Nevāzilde (3) bir kimse dēse ki⁹²⁵ **Z[127b]** vallāhi et yēmeyüm dēse daḡı balıḡ eti yeſe ḥāniş olmaz (4) zīrā 'örfde muṭlaḡ et çārpā etidür⁹²⁶ ammā kıyāsda ḥāniş (5) olmaḡdur zīrā ol daḡı laḡm-ı ṭarīdür eger vallāhi sığır eti yēmeyüm (6) dēse kömiş eti yeſe ḥāniş olur⁹²⁷ ammā kömiş⁹²⁸ eti yēmeyüm (7) dēse ḡara şığır etin yeſe ḥāniş olmaz ammā *Hidāyede* eydür (8) vallāhi şığır eti yēmeyüm dēse kömiş⁹²⁹ eti yeſe ḥāniş olmaz (9) şuda 'iş etmede⁹³⁰ ve şūretde muḡālīf olduḡıçün (10) eger vallāhi **A[98a]** et yēmeyüm dēse baş ayak⁹³¹ yeſe ḥāniş olur (11) baş ve ayak yemīnde etdür⁹³² ammā bey'de etde dāḡil degüldür⁹³³ (12) eger vallāhi şaḡm yēmeyüm dēse ḡayvānuḡ iç yaḡını yeſe ḥāniş olur (13) ammā semiz ete ḡarışan⁹³⁴ yaḡı yeſe ḥāniş olmaz ammā İmāmeyn (14) ḡatında⁹³⁵ ḥāniş olur zīrā erimede⁹³⁶ iç yaḡ-ıla birdür⁹³⁷ (15) eger vallāhi et ve şaḡm yēmeyüm dēse ḡuyruḡ yeſe ḥāniş olur⁹³⁸ eger vallāhi et şaḡm alayum dēse ḡuyruḡ alsa ḥāniş olmaz⁹³⁹ (16) eger vallāhi şu buḡdaydan yēmeyüm dēse etmegin yā ḡavudın yeſe (17) ḥāniş olmaz meḡer

⁹²⁴ ḡikāyet bir ḡullī meblaḡa mālik olan Yahūdī ḡatā'en bir müslümānı öldürmüş Yahūdī ḡötürü memālikīn ve cemī libāsını veliyyü'l-maḡtūla vērüp çıplaḡ ḡalup bir çuvalı delüp boḡazına ḡeçirüp evine ḡeldi 'aşıreti bunı bu ḡālde ḡörüp aḡlaşdılar Yahūdī dēdi ki aḡlaşmaḡ el-ḡamdü li'llāh ki dünyām ḡitdi ise dīnüm elümde ḡüſran ve ḡazālān oldur ki ḡücile müslümān ēdeydiler dīnden çıḡup mağbun olaydık dēdi gör şol müslümān geçinen Yahūdī ki azıcuḡ dünyā ḡatā'sı için vallāhi dēyüp dīnden çıḡduḡın kırmaz] ḡikāyet olunur bir meblaḡ-ı vāfire mālik olan bir Yahūdī ḡataēn bir müslümānı ḡatıl eylemiş mezbūr Yahūdī cem' memalīkūḡ her neyki mālikdür esbāb eger nuḡud-u cümle teslīm eylemiş çıplaḡ ḡalup bir çuvalı boḡazına ḡeçirüp evine ḡelmiş akrābası ētmüşler dırīḡ-i cem' memalīkin ḡitdi ḡālūḡ nice olur Yahūdī eyitmiş el-ḡamdü li'llāh dünyām ḡitdi ise dīnim ḡitmedi ben dünyāya gene yuluram ammā elbetde ḡel dīnūḡden ḡaḡḡ dēyüp ḡücile müslümān ēdelerdi dīnden çıḡup mağbun olsam ḡālīm benim olurdi demiş gör imdi şol müslümān geçinen Yahūdī az çok dünyā mütaḡayyirçün vallāhi dēyüp dīnden çıḡduḡın kırmaz A.

⁹²⁵ bir kimse dēse ki] eydür bir kimesne dēse ki A. ,V

⁹²⁶ vallāhi et yēmeyüm dēse daḡı balıḡ eti yeſe ḡaniş olmaz zīrā 'örfde muṭlaḡ et çārpā etidür] vallāhi et yēmeyüm balıḡ yeſe ḡaniş olmaz zīrā 'örfde et muṭlaḡa çārpā etidür A., V.

⁹²⁷ ammā kıyāsda ḡaniş olmaḡdur zīrā ol daḡı laḡm-ı ṭarīdür eger vallāhi sığır eti yēmeyüm dēse kömiş eti yeſe ḡaniş olur] ammā kıyāsda ḡanişdür zīrā balıḡda etlūk bulunur laḡm-ı ṭarīdür eger vallāhi sığır eti yēmeyüm dēse şu sığır eti yeſe ḡaniş olur A.

⁹²⁸ kömiş] şu şığır A.

⁹²⁹ kömiş] şu şığır A.

⁹³⁰ etmede] ēdüp A.

⁹³¹ ayak] paça A.

⁹³² baş ve ayak yemīnde etdür] zīrā baş ve ayak daḡı etdür A.

⁹³³ ammā bey'de etde dāḡil degüldür] ammā bey'de et maḡamna ḡāim degüldür A.

⁹³⁴ ḡarışan] ḡarışmış A., V.

⁹³⁵ ḡatında] ḡatlarında A.

⁹³⁶ erimede] erimekte A.

⁹³⁷ birdür] beraberdür A.

⁹³⁸ olur] olmaz A.,V.

⁹³⁹ eger vallāhi et şaḡm alayum dēse ḡuyruḡ alsa ḡaniş olmaz] –A, V.

buğday y r gibi diş-ile y ye  m meyn n  il f  (18) vardur eger vall hi şu undan y mey m d se etmeg n y se   niş olur (19) amm  onun kend sin suf f-ile y se   niş olmaz (20) eger vall hi etmek y mey m d se ol vil yetde ‘ deten y nen etmege buğday **V[18b]** (1) y  arpa etmeg ⁹⁴⁰ y se an  y mek-ile   niş olur  aru etmeg  (2) y  birinc etmeg  y   atay f etmeg ⁹⁴¹ y se   niş olmaz amm  C nik (3) vil yetinde vall hi etmek y mey m d se  aru etmeg  y se z hir budur ki⁹⁴²   niş olur (4) z r  anda mu ‘t d olan etmek  aru etmeg d r⁹⁴³ eger şu buğdaydan (5) nef‘ alanursam⁹⁴⁴ ‘avrat m boş olsun d se dağı buğday řatup⁹⁴⁵ (6) bah s -y- la nef‘ alansa   niş olmaz fi *Kadihan* (7) eger bill hi b ry n ya  abiğ y mey m d se bir iki ‘ib ret ete mařř řdur⁹⁴⁶ (8) her ne nev‘iden piřmiř⁹⁴⁷ y se   niş olur eger vall hi⁹⁴⁸ kelle (9) y mey m d se   rş da başçı d kk n nda bişend r ki ş ğ r baş  (10) ve eger ufağ  avar⁹⁴⁹ baş  y se   niş olur⁹⁵⁰ (11) amm   m meyn  at nda⁹⁵¹ kelle keçi ve  oyun başına maşş şdur **Z[128a]** ş ğ r baş  (12) y se   niş olmaz bu i til f i til fi zam n d r i til f-  (13) b rh n  deg ld r d diler⁹⁵² pes *Fetav *⁹⁵³  m meyn  avli  zre olur⁹⁵⁴ (14) eger vall hi y miř⁹⁵⁵ y mey m⁹⁵⁶ d se elma ve  arpuz ve zerdalu y se (15)   niş olur yaş  z m ve nar ve yaş  urm  y se   niş olmaz (16)  m meyn  at nda⁹⁵⁷ bu alt s -y- la bile   niş olur z r  ‘ rfde (17) c mlesine y miř⁹⁵⁸ d rler amm    y r ve ş n   y r ve kezer⁹⁵⁹ p r ekl  bi‘l-ittif ğ (18) yemiş deg ld r **A[98b]** ve eger vall hi

⁹⁴⁰ ‘ deten y nen etmege buğday ya arpa etmeg ] y nen etmek ‘ dete buğday veya arpa etmeki A.

⁹⁴¹  aru etmeg  ya pir n  etmeg  ya  atay f etmeg ]  arı ve pir n  ve  atay f etmeki A.

⁹⁴² z hir budur ki] –A., V.

⁹⁴³ mu‘t d olan etmek  aru etmeg d r] mu‘t d isti‘m l olunan etmek  ar dur A.

⁹⁴⁴ nef‘ alanursam] nef‘  as l  dersem A.

⁹⁴⁵ şatup] bey‘  d p A.

⁹⁴⁶ bir iki ‘ib ret ete maşş şdur] bu iki ‘ib ret dağı ete maşş şdur A., V.

⁹⁴⁷ pişmiş.] – A.

⁹⁴⁸ vall hi] billahi A., V.

⁹⁴⁹ ufağ  avar]  oyun baş  keçi eğer ufağ eğer iri  ayv n A., V.

⁹⁵⁰ olur] olmaz A. , V.

⁹⁵¹  at nda]  avli  zere A.

⁹⁵² d diler] d mişler A.

⁹⁵³ -] mezb r A.

⁹⁵⁴  zre olur]  zred r A., V.

⁹⁵⁵ y miş] meyve A.

⁹⁵⁶ y mey m] y meyey m V.

⁹⁵⁷  at nda]  avlinden A.

⁹⁵⁸ y miş] meyve A.

⁹⁵⁹ kezer] kiras A.] kiraz V.

etmegümü idām-ıla ya‘nî⁹⁶⁰ katıg-ıla yémeyerüm⁹⁶¹ (19) dèse zeyt-ile yā sirke yā bekmez yā bal yā yoğurt (20) ya duz-ıla yése hāniş olur zīrā idām etmek boyamayana dērler **V[19a]** (1) bu cümlesi etmegi boyar ammā etmek-ile et yése yā peynir yā yumurda yése (2) yā bunlara beñzer nesneyile⁹⁶² yése hāniş olmaz ammā İmām Muḥammed katında (3) etmekle yenenün götürisi⁹⁶³ idāmdur⁹⁶⁴ her kañısını yése hāniş olur (4) eger vallāhi ğıdā yémeyüm dèse ğıdā⁹⁶⁵ tañ namāzından (5) öylene⁹⁶⁶ dek yenen ta‘āma dērler bu şüretde öyle (6) namāzından sonra yemek-ile hāniş olmaz eger vallāhi ‘aşā (7) yémeyüm dèse ‘aşā öyle namāzından⁹⁶⁷ sonra nişfü’l-leyle dek⁹⁶⁸ (8) yenen ta‘āma dērler bu şüretde öyle namāzından evvel yése hāniş (9) olmaz eger şavmda vallāhi saḥūrda dünelik⁹⁶⁹ yémeyüm dèse geçenün nişfindan (10) evvel⁹⁷⁰ yése hāniş olmaz zīrā saḥūr ‘orfde nişfü’l-leyleden sonra (11) yēnene dērler tañ⁹⁷¹ ağıncaya dağ⁹⁷² eger vallāhi şu ırmağdan (12) içmeyüm⁹⁷³ dèse yüzün koyu⁹⁷⁴ yatup içse hāniş olur (13) zīrā ırmağdan ḥaḳīḳat içmek yatup ağız-ıla içmekdür⁹⁷⁵ Nite kim ḥayvānāt (14) öyle içerler ammā kuyudan içmeyüm⁹⁷⁶ dèse herney-ile içse⁹⁷⁷ hāniş (15) olur nite kim ḥayvān⁹⁷⁸ çeküp tekneye dökme⁹⁷⁹ içmez⁹⁸⁰ avuçı-y-ıla (16) ya bir kab-ıla içse⁹⁸¹ hāniş olmaz⁹⁸² ammā⁹⁸³ vallāhi şu ırmağın (17) suyından

⁹⁶⁰ idāmıla ya‘nî.] -A

⁹⁶¹ yémeyerüm] yémeyeyüm A.] yémeyüm V.

⁹⁶² nesneyile] ne ki vardur ise A.

⁹⁶³ götürisi] cümlesi A.

⁹⁶⁴ -] idam dēyü yine heman kañı dērler bu cümleden A.

⁹⁶⁵ -] dēyü A.

⁹⁶⁶ öylene] öyle namazı vaktine] öyle namazına dek V.

⁹⁶⁷ namāzından] vaktinden A.

⁹⁶⁸ dek] değin A.

⁹⁶⁹ dünelik] -A, V.

⁹⁷⁰ evvel] muḳaddem A.

⁹⁷¹ tañ] şabah A., V.

⁹⁷² ağıncaya dek] ağıncaya A.

⁹⁷³ içmeyüm] içmeyeyüm V.

⁹⁷⁴ yüzün koyu] yüzün koyun A.

⁹⁷⁵ ağızla içmekdür] içmekledür A.

⁹⁷⁶ içmeyüm] içmeyeyüm V.

⁹⁷⁷ içse] içerse V.

⁹⁷⁸ ḥayvān] ḥayvānāt A., V.

⁹⁷⁹ dökme] dökmeince A., V.

⁹⁸⁰ içmez] içmezler V.

⁹⁸¹ kabıla içse] kabıla dağı içerse A.

⁹⁸² olmaz] olur A. , V.

⁹⁸³ ammā] eger A.

içmeyüm⁹⁸⁴ dese ağzı-y-ıla eger eli-y-ile ve eger kab-ıla içse⁹⁸⁵ (18) hāniş olur İmāmeyn katında evvelkine daḥı hāniş olur⁹⁸⁶ eger (19) şu bardaḡuñ şuyından bugün içmezsem⁹⁸⁷ kulum āzād olsun (20) dese meger bardaḡuñ suyu yok imiş yāḥūd var imiş dökülmiş olsa hāniş olmaz eger şu bardaḡuñ şuyından içmezsem⁹⁸⁸ kulum āzād olsun dese ammā bugün demese meger bardaḡuñ **Z[128b]** suyu yok imiş hāniş olmaz eger suyu var imiş dökülmiş ise⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ **V[19b]** (1) hāniş olur *Nihāyede* eydür vallāhi şu bardaḡuñ suyun içmeyüm (2) dese daḥı suyunı āḡar bardaḡa koysalar daḥı andan içse⁹⁹¹ hāniş olur (3) ve eger vallāhi şu bardaḡdan içmeyüm⁹⁹² dese daḥı şuyın⁹⁹³ āḡar bardaḡa koysalar daḥı andan⁹⁹⁴ (4) içse hāniş olmaz⁹⁹⁵ eger⁹⁹⁶ ḡamr baḡa ḡarām olsun (5) **A[99a]** dese şaḡīḡ ḡavl budurki yemīndür eger ḡamrı içse hāniş olur (6) ya ‘nī keffāret lāzım olur ma ‘lūm ola ki bu bābuñ mesā’ilünde (7) hāniş olur dēdügümüz şūretde keffāret lāzımdur⁹⁹⁷ demekdür (8) gerekise ḡıñs lāzım gelen fi ‘li ḡālif kendi iḡtiyārı-y-ıla işlesün (9) gerekise ḡālīfe kerḡ-ile emr-i⁹⁹⁸ ḡüç-ile işledsünler keffāret lāzımdur⁹⁹⁹ “vallāhi a ‘lem ve ahkem”¹⁰⁰⁰ **Fasıl fi mesā’ili şetta** *Ḳuduride* ve *şerḡünde*¹⁰⁰¹ eydür (10) bir kimesne at üstünde¹⁰⁰² iken vallāhi şu ata binmeyüm dese (11) fi ‘l-ḡāl inse hāniş olmaz eger **Z[128b]** bir sā‘at eḡlense hāniş olur bir kimesne geyesi geymiş ṡururiken vallāhi geyesi geymeyüm dese gene bunculayındur eger bir kişi ev içinde ṡururiken vallāhi şu eve girmeyüm dese bu evde bir müddet ṡurmaḡ-ıla hāniş olmaz tā çıkup gene girmeyince eger vallāhi şu dāra girmeyüm dese daḥı ol

⁹⁸⁴ içmeyüm] içmeyeyüm V.

⁹⁸⁵ ağzıyla eger eliyile ve eger kabıla içse] ya da neḡa cemī‘ katında her ne içerse A.

⁹⁸⁶ İmāmeyn katında evvelkine daḥı hāniş olur] -A

⁹⁸⁷ içmezsem] içerssem A.

⁹⁸⁸ içmezsem] içerssem A.

⁹⁸⁹ hāniş olmaz eger şu bardaḡuñ şuyından içmezsem kulum azad olsun dese ammā bugün demese meger bardaḡuñ suyu yok imiş hāniş olmaz eger suyu var imiş dökülmiş ise] -V.

⁹⁹⁰ ise] olsa A.

⁹⁹¹ koysalar daḥı andan içse] koyup içse yine

⁹⁹² içmeyüm] içmeyeyüm V.

⁹⁹³ şuyın] suyunı A., V.

⁹⁹⁴ koysalar daḥı andan] - A. , V.

⁹⁹⁵ olmaz] olur V.

⁹⁹⁶ -] vallāhi A.

⁹⁹⁷ lāzımdur] lāzım olur A., V.

⁹⁹⁸ emr-i] - A. , V.

⁹⁹⁹ keffāret lāzımdur] cümle sārīdür A.

¹⁰⁰⁰ vallāhi a ‘lem ve ahkem] -A., V.

¹⁰⁰¹ ve şerḡünde] -A. , V.

¹⁰⁰² üstünde] üzerinde A.

yıkıldıktan sonra girse hāniş olur eger vallāhi dāra girmeyüm dese bir vīrāneye dāra¹⁰⁰³ girse hāniş olmaz eğer vallāhi şu eve girmeyüm dese daḥı tāmı üstine¹⁰⁰⁴ çıksa yā dihlīzine¹⁰⁰⁵ girse hāniş olur ammā kapunun arasına girse kapu örtüldükde taşrada kalursa¹⁰⁰⁶ hāniş olmaz içerüde kalursa hāniş olur eger vallāhi şu beyte girmeyüm dese ol beyt¹⁰⁰⁷ yıkıldıktan sonra girse hāniş olmaz eger bir kāfir küfri hālinde and¹⁰⁰⁸ içüp Müslümān olduktan sonra¹⁰⁰⁹ hāniş olsa keffāret lāzım olmaz¹⁰¹⁰ kāfir yine küfri hālinde hāniş olup İslāma gelse keffāret lāzım olmaz¹⁰¹¹ eger her helāl baña harām olsun dese mubāhātadan ne yërse ve ne içerse keffāret lāzım olur¹⁰¹² ve ‘avratı daḥı **Z[129a]** boş olur eger bir ‘avrat erine sen baña harāmüyyin¹⁰¹³ dese yāhūd seni harām êtdüm dese erinden boş olmaz lākin eri ‘avratuñ ihtiyarı-y-ıla yā güç-ile cimā‘ eylese¹⁰¹⁴ ‘avrata keffāret lāzım olur keza fi *Şerhi’z-Zāhidī* eger vallāhi alım şatım êtmeyüm dese daḥı bey‘ şirāya āḥar-ı vekīl eylese daḥı vekīli alsa şatsa¹⁰¹⁵ hāniş olmaz eger vallāhi ‘avratuma talāk vermeyüm yā kulumı azād êtmeyüp dese daḥı vekīl-i talāk vërse ve āzād eylese hāniş olur eger vallāhi yër üstine oturmayum dese daḥı ḥasır üstine ya dōşek üstine otursa hāniş olmaz¹⁰¹⁶ **V[19b] A[99b]**

¹⁰⁰³ dese bir vīrāneye dāra] bir vīrāneye A.

¹⁰⁰⁴ -] girse A.

¹⁰⁰⁵ dihlīzine] kapu ardına A.

¹⁰⁰⁶ kalursa] kalsa A.

¹⁰⁰⁷ beyt] ev A.

¹⁰⁰⁸ and] yemin A.

¹⁰⁰⁹ olduktan sonra] olduḡda A.

¹⁰¹⁰ olmaz] gelmez A.

¹⁰¹¹ olmaz] gelmez A.

¹⁰¹² lāzım olur] lāzımdur. A.

¹⁰¹³ harāmüyyin] harāmsın A.

¹⁰¹⁴ eylese] êtse A.

¹⁰¹⁵ daḥı vekīli alsa şatsa] bey‘ şirā eylese A.

¹⁰¹⁶ fi l-hāl inse hāniş olmaz eger bir sâ‘at eglense hāniş olur bir kimesne geyesi geymiş tûruriken vallāhi geyesi geymeyüm dese gene bunculayındur eger bir kişi ev içinde tûruriken vallāhi şu eve girmeyüm dese bu evde bir müddet tûrmaḡıla hāniş olmaz tā çıkup gene girmeyince eger vallāhi şu dāra girmeyüm dese daḥı ol yıkıldıktan sonra girse hāniş olur eger vallāhi dāra girmeyüm dese bir vīrāneye dāra girse hāniş olmaz eğer vallāhi şu eve girmeyüm dese daḥı tāmı üstine çıksa yā dihlīzine girse hāniş olur ammā kapunun arasına girse kapu örtüldükde taşrada kalursa hāniş olmaz içerüde kalursa hāniş olur eger vallāhi şu beyte girmeyüm dese ol beyt yıkıldıktan sonra girse hāniş olmaz eger bir kāfir küfri hālinde and içüp Müslümān olduktan sonra hāniş olsa keffāret lāzım olmaz kāfir yine küfri hālinde hāniş olup İslāma gelse keffāret lāzım olmaz eger her helāl baña harām olsun dese mubāhātadan ne yërse ve ne içerse keffāret lāzım olur ve ‘avratı daḥı boş olur eger bir ‘avrat erine sen baña harāmüyyin dese yāhūd seni harām êtdüm dese erinden boş olmaz lākin eri ‘avratuñ ihtiyarıyla yā güçile cimā‘ eylese ‘avrata keffāret lāzım olur keza fi *Şerhi’z-Zāhidī* eger vallāhi alım şatım êtmeyüm dese daḥı bey‘ şirāya āḥar-ı vekīl eylese daḥı vekīli alsa şatsa hāniş olmaz eger vallāhi ‘avratuma talāk vermeyüm yā kulumı azād êtmeyüp dese daḥı vekīl-i talāk vërse ve āzād eylese hāniş olur eger vallāhi yër üstine oturmayum dese daḥı ḥasır üstine ya dōşek üstine otursa hāniş olmaz] -V.

(11) eger vallāhi tahta‘bend üzerine (12) oturmayum¹⁰¹⁷ dēse daḥı tahta‘bend üstinde dōşege¹⁰¹⁸ otursa (13) ḥāniş olur ammā tahta‘bend üzerine bir tahta‘bend daḥı édüp (14) üstine¹⁰¹⁹ otursa ḥāniş olmaz eger vallāhi dōşek üstine¹⁰²⁰ (15) oturmayum dēse daḥı çārşafı dōşek üstine¹⁰²¹ (16) otursa ḥāniş olur eger dōşek üstine¹⁰²² bir dōşek daḥı (17) birağup otursa ḥāniş olmaz eger fulāna borcumı bugün (18) vërmezsem¹⁰²³ kulum āzād olsun dēse daḥı ol gün borcını¹⁰²⁴ (19) götürü¹⁰²⁵ vërdükde aqçanuḡ ba‘zısına āḡar (20) müsteḡaqq çıkup elinden alsa yāḡūd aqçanuḡ ba‘zısı zuyūf geçmez çıkısa¹⁰²⁶ **V[20a]** (1) ḥāniş olmaz ammā ba‘zısı yā ḡalay yā ḡurşun (2) yā sutūfe çıkısa ḥāniş olur eger vallāhi fulān işi (3) işlemeyüm¹⁰²⁷ dēse ebedī¹⁰²⁸ işlemek cā‘iz olmaz āḡir ‘ömründe işlerise (4) daḥı¹⁰²⁹ ḥāniş olur¹⁰³⁰ eger vallāhi bir gün yā bir kaç gün¹⁰³¹ söz (5) söylemeyüm¹⁰³² dēse Ḳur‘ān okusa yā tesbīḡ eylese ḥāniş (6) olmaz zīrā aḡa örfeḡ kārī ve müsebbiḡ dërler mütekellim dēmezler ammā (7) kıyās budur ki ḥāniş olsa¹⁰³³ zīrā Ḳur‘ānda tesbīḡde kelimātdır (8) dilden gelür *Ḳudūrīnün* ve *şerḡinün* nakli tamām oldı¹⁰³⁴ *Kenzde* (9) ve *Nevāzilde* eydür bir kimesne vallāhi babama yā anama yā āḡar bir Müslümāna¹⁰³⁵ söylemeyüm (10) yā cum‘a namāzı kılmayum¹⁰³⁶ yā fulān kimseye¹⁰³⁷ öldüreyüm (11) dēse vācib oldur ki anlara söyleye ve cum‘a¹⁰³⁸ kıla (12) ve öldürmek fi‘linden¹⁰³⁹ nedāmet

¹⁰¹⁷ oturmayum] oturmayayum V.

¹⁰¹⁸ üstinde dōşege] üzere olan dōşek üzere A.

¹⁰¹⁹ üstine] üzerine A.

¹⁰²⁰ üstine] üzerine A., V.

¹⁰²¹ üstine] üzerine A. V.

¹⁰²² üstine] üzerine A., V.

¹⁰²³ borcumı bugün vermezsem] bugün deynimi vermez isem A.

¹⁰²⁴ borcını] deynini A.

¹⁰²⁵ götürü] vermese yaḡud A.

¹⁰²⁶ zuyūf geçmez] zuyūf çıkup geçmez A.] zuyūf ya‘ni geçmez V.

¹⁰²⁷ işlemeyüm] işlemeyeyüm V.

¹⁰²⁸ ebedī] –A.

¹⁰²⁹ işlerise daḥı] daḥı işlese A.

¹⁰³⁰ -] ḡaşıllı ol işi işlemek cā‘iz degüldür.

¹⁰³¹ bir gün ya bir kaç gün] bugün ya bir iki kaç gün A.

¹⁰³² söylemeyüm] söylemeyeyüm V.

¹⁰³³ olsa] olur A.] ola V.

¹⁰³⁴ Ḳudurinün ve şerḡinün nakli tamām oldı] bu maḡallde Ḳuduri şerḡinün nākli tamām oldı

¹⁰³⁵ vallāhi babama yā anama yā āḡar bir Müslümāna] babama ya bir āḡar Müslümāna A. V.

¹⁰³⁶ -] dēse A. , V.

¹⁰³⁷ kimseyi] adamı A. , V.

¹⁰³⁸ -] namāzını A., V.

¹⁰³⁹ fi‘linden] fi‘lin terk édüp A.

édüp **Z[129b]** keffâret-i yemîn (13) vère kıale'l-nebî 'aleyhi's-selâm ¹⁰⁴⁰ مَنْ خَلَفَ عَلَى يَمِينٍ، eger vallâhi ve'r-rahmani ve'r-rahimi fulânun evine (16) varmayum ¹⁰⁴¹ dëse sonra girse zâhir rivâyetde o kişiyê ¹⁰⁴² (17) üç keffâret lâzım olur ammâ rivâyet-i Hânefiyyede (18) bir keffâret kifâyet eder ¹⁰⁴³ ve bu şuretdë ¹⁰⁴⁴ vallâhi ve billahi ve tallâhi ¹⁰⁴⁵ (19) dëse dağı ¹⁰⁴⁶ girse üç keffâret (20) lâzımdur bi'l-ittifâk eger yine bu şuretdë ¹⁰⁴⁷ vallâhi vallâhi vallâhi dëse yine üç **V[20b]** (1) keffâret lâzım olur ammâ İmâm Muhammed kıatında bir keffâret (2) kifâyet eder ¹⁰⁴⁸ **A[100a]** eger vallâhi eve girmeyüm dëse dağı (3) mescide yâ Ka' beye yâ kiliseye yâ evün gölgeligine (4) yâ şofasına yâ kapu ardına girse hâniş olmaz zîrâ yemînün (5) binası müte'arîf üzerine mebnîdür ¹⁰⁴⁹ bu mezķûra örfeñ ev dëñilmez adları ğayrıdur (6) eger vallâhi şü evde ya şü mağâllde sâkin olmayum dëse dağı (7) kendi çıkup ğëtse ammâ ehli yâ metâ' ¹⁰⁵⁰ ol evde kıalsa hâniş ¹⁰⁵¹ olur eşâs-ı menâzilden bir kıazık dağı kıalsa hıñs (8) vâkı' olur ¹⁰⁵² eger ğötürü metâ' uñ naķli mümkün olmasa hîle (9) budur ki evde kıalan metâ' ın bir inandığı adama ¹⁰⁵³ bey' eyleye dağı (10) ba' dehu ikâle eyleye Ebü Yûsuf kıatında ekşerînün naķli kifâyet (11) eder ammâ yemîn ğeçe-y-ile olsa yâ kapu taşrasından (12) kilidli olsa yâ evden çıkımaya bir mani' kıavi olsa (13) şabaha dek yâ mani' def' oluncaya dek eglenmek ma'zûrdur hıñs olmaz ¹⁰⁵⁴ (14) ammâ vallâhi şü şehirde sâkin olmayum dëse dağı kendi (15) çıkısa ¹⁰⁵⁵ ğëtse ehli-y-ile metâ' şehirde kıalsa (16) hâniş olmaz şahîh budur ki köy dağı şehir ğibidür eger vallâhi (17) şü evden çıkıamaz dëse dağı icazeti-y-ile ğötürüp çıkıarsalar hâniş olur ammâ

¹⁰⁴⁰ "Bir konuda yemin edip de, onun aksini daha hayırlı ğören, yemini için keffâret versin ve hayırlı olanı yapsın. Müslim, Eymân, 11-13

¹⁰⁴¹ fulânun evine varmayum] fulân adamun evine A.

¹⁰⁴² kişiyê] kimesneye A.

¹⁰⁴³ kifâyet eder] kafîdür A.

¹⁰⁴⁴ ve bu şuretdë] eger A.

¹⁰⁴⁵ -] girmeyüm A., V.

¹⁰⁴⁶ -] varısa V.

¹⁰⁴⁷ yine bu şuretdë] -A. V.

¹⁰⁴⁸ kifâyet eder] dağıda kafîdür A.

¹⁰⁴⁹ üzerine mebnîdür] mute'arefdür. A., V.

¹⁰⁵⁰ metâ' ı] etbâ' ı V.

¹⁰⁵¹ -] vâkı' V.

¹⁰⁵² eşâs-ı menâzilden bir kıazık dağı kıalsa hıñs vâkı' olur] -A, V.

¹⁰⁵³ inandığı adama] i'timâd eyledüği kimesneye A.

¹⁰⁵⁴ şabaha dek yâ mani' def' oluncaya dek eglenmek ma'zûrdur hıñs olmaz] ma'zûrdur şabaha dek ta mani' def oluncaya dek A., V

¹⁰⁵⁵ çıkısa] - A.

güç-ile çıkarırsalar yâ (18) kendi izin vermedin götürüp çıkarırsalar¹⁰⁵⁶ hâniş olmaz eger
 ‘avratına dese ki¹⁰⁵⁷ (19) benüm izinsüz evden çıkarırsan boş ol dese boş olur¹⁰⁵⁸ bir kere
 çıkmağa (20) izin vërse dağı çıkısa ba‘dehu yine her çıkışda tekrâr **V[21a]** (1) izin
 lâzımdur¹⁰⁵⁹ **Z[130a]** izinsüz çıkısa boş olur ammâ eger evden çıkarırsan boş ol illâ meger
 izin vërem dese bir kere izinle çıkısa ba‘dehü izinsüz çıkısa boş olmaz¹⁰⁶⁰ eger bir ‘avrat
 (2) bir maşlahat için evden çıkmak diledükde¹⁰⁶¹ eri eger çıkarırsan (3) boş ol dese ‘avrat
 dağı gèrü¹⁰⁶² oturup bir sâ‘atden sonra (4) çıkısa boş olmaz eger vallâhi senün fulân kuluğa
 yâ fülâna (5) ‘avratuğa söylemeyüm dese dağı ol kul âzâd olduğa yâ ‘avrat (6)
 boşandukda söylese hâniş olur¹⁰⁶³ eger vallâhi senün kuluna yâ ‘avratuğa söylemeyüm
 dese kul âzâd olduğa ya ‘avrat boşandukda¹⁰⁶⁴ söylese hâniş olmaz eger vallâhi érkege
 yâ dişiye (7) söylemeyüm dese dağı hunşâya söylese hâniş (8) olur zîrâ Allâh katında hunşâ
 yaķinen yâ erkek yâ kadındur¹⁰⁶⁵ (9) eger ki hâlk katında¹⁰⁶⁶ müşkil ise de *Tefsîr-i*
 ‘Uyunda¹⁰⁶⁷ (10) eger vallâhi bir zaman fülâna söylemeyüm dese dağı altı ay içinde (11)
 söylese hâniş olur altı aydan sonra söylese hâniş (12) olmaz **A[100b]** eger vallâhi şu
 kulumı şatmayum ve kimseye bağışlamayum (13) dese dağı sonra kulu geydürmek lâzım
 olsa¹⁰⁶⁸ tarîķi budur (14) nişfini şata ve nişfına bağışlaya¹⁰⁶⁹ zîrâ bey‘de ve hibede (15)
 müteâref küllîdür bu mes‘ele dağı bunun nazîridür (16) bir kimesne bir lokmayı ağzına
 kodı bir yoldaşı dedi ki (17) eger lokmayı yersen¹⁰⁷⁰ ‘avratum boş olsun ve bir yoldaşı
 dedi ki lokmayı yemezsen ‘avratum boş olsun dedi (19) ikisinün bile boş olma ma‘nâ-ı

¹⁰⁵⁶ götürüp çıkarırsalar] –A.

¹⁰⁵⁷ dese ki] – A.

¹⁰⁵⁸ dese boş olur] dağı A., V.

¹⁰⁵⁹ lâzımdur] lâzım olur A.

¹⁰⁶⁰ ammâ eger evden çıkarırsan boş ol illâ meger izin vërem dese bir kere izinle çıkısa ba‘dehü izinsüz çıkısa boş olmaz] –A.,V.

¹⁰⁶¹ çıkmak diledükde] murâd eyledükde A.

¹⁰⁶² gèrü] yüz A.] –V.

¹⁰⁶³ eger vallâhi senün fulân kuluğa ya fülâne ‘avratuğa söylemeyüm dese dağı ol kul âzâd olduğa ya ‘avrat boşandukda söylese hâniş olur] –A

¹⁰⁶⁴ âzâd olduğa ya ‘avrat boşandukda] âzâd oldukda ol ‘avratı boşadukdan sonra A.

¹⁰⁶⁵ ya kadın] ya mü‘enneş A

¹⁰⁶⁶ katında] mabeyninde A.

¹⁰⁶⁷ Tefsîr-i ‘Uyunda] nakli Tefsîr-i ‘Uyunda

¹⁰⁶⁸ olsa] gelse A.,V.

¹⁰⁶⁹ nişfini şata ve nişfına bağışlaya] nişfini bey‘ède ve nişfini hibe eyleye A.

¹⁰⁷⁰ yersen Z.] yemezsen A.

tarîkı budur ki (20) loğmanın ba'zısın yuda ve ba'zısın ağzından birağa¹⁰⁷¹ Kenz ve **V[21b]** (1) *Nevâzilün* naklı tamâm oldı “*vallâhu a'lemu bi's-sevâb*”¹⁰⁷² **faşlı fi nezr** nezrün ma'nâsı (2) bir muqaddimeye mevķūfdur icmâlen beyân edelüm evvelâ ma'lûm (3) ola ki mü'minün¹⁰⁷³ üzerine iki vâcib vardır birisi (4) şārī emri-y-ile “*ķamû's-salatu'l zekâh*” (5) gibi bu emrün medluli farzıdır birisi dağı ‘abd kendi icâbı (6) ve iltizâmı-y-ıla vâcibdür Allâh için şu namâzı kılmak üzerime vâcib olsun veya şu günde şadaķa virmek üzerime vâcib olsun gibi (7) ikisinün bile edası vâcibdür eda olmasa kaçâ'sı vâcibdür (8) şārī emri-y-ile olan vâcibi beyâna ihtiyâç yokdur ammâ Nezirün (9) beyânı budur ki **Z[130b]** bir kimesne Türkice fulân fi'li işlemek üzerüme (10) olsun dëyü¹⁰⁷⁴ ve nezir ibâretin telaffuz eylese ol fi'l (11) ma'siyet degül işlemek vâcib olur¹⁰⁷⁵ meşelâ bu cum'a gëcesi (12) elli rek'at namâz kılmak üzerüme olsun dëse nazirün (13) yani nezr eden kimesnenün¹⁰⁷⁶ üzerine ol cum'a gëcesi edâ etmek vâcib olur (14) kıle Allâh Te'âlâ¹⁰⁷⁷ (15) *Tefâsîr*de eydür ‘ukūddan murâd ‘uhūd demekdür (16) ya'nî yâ mü'minler ‘ahdiñüze¹⁰⁷⁸ vefâ eylen burada ‘ahd¹⁰⁷⁹ Allâh ile (17) olan ‘ahde ve halk-ıla dağı olan ‘ahde şâmildür ikisine (18) bile vefâ lâzımdır *Kenz* şerhlerinde eydür İmâm-ı A'zam ile (19) Ebü Yûsuf katında nezir ibâretinün iki ma'nâya şümûli vardır (20) birisi ma'nâ-yı muṭabakısıdır ki nezirdür birisi dağı ma'nâ-yı taazżumunîsidür ki **V[22a]** (1) yemîndür nezir ‘ibâreti muṭlak telaffuz olduķda ḥaķîķat ma'nâsı (2) murâddur ki ma'nâ-ı muṭabakasudur ammâ ma'nâ-ı zımnîsi niyyete (3) muķarenet-ile murâd olur ya'nî nezir ibâretinün **A[101a]** mecâz ma'nâsı ki yemîndür (4) niyet-ile muķarrer olur¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹*Ravzatu'l-ülemâ*da eydür¹⁰⁸² İmâm Muḥammed katında (5) nezire ibâretinün ḥaķîķat

¹⁰⁷¹ bir yoldaşı dedi ki loğmayı yemezsen ‘avratum boş olsun dedi ikisinün bile boş olma ma'nâ-ı tarîkı budur ki loğmanın ba'zısın yuda ve ba'zısın ağzından birağa] ve ağzında loğma olan kimesne dağı dedi ki eger loğma yersen ‘avratum boş olsun ikisinün dağı ‘avratı boş olmağa çare budur ki loğmanın ba'zı yeye ve ba'zı ağzından birağa A.,V.

¹⁰⁷² *Vallâhu a'lemu bi's-sevab*] – A.

¹⁰⁷³ mü'minün] mü'min nâzrün V.,A.

¹⁰⁷⁴ dëyü] dëse A.

¹⁰⁷⁵ vâcib olur] vâcibdür A.,V.

¹⁰⁷⁶ nazirün yani nezr eden kimesnenün] nezir edenün A.,V.

¹⁰⁷⁷ Ey iman edenler! Sözleşmeleri yerine getirin.El-Mâide 5/1

¹⁰⁷⁸ ‘ahdiñüze] ‘ahdleriñüze A.,V.

¹⁰⁷⁹ burada ‘ahd] bu maḥallde murâd A.] burada murâd V.

¹⁰⁸⁰ muķarrer olur] muķarrerdür. A.

¹⁰⁸¹ -] ḥaķîķat ma'nâsı yemîndür A.

¹⁰⁸² eydür] –A.

ma‘nāsı yemīndür¹⁰⁸³ va‘deye vefā (6) eylemese kaçā lāzım olmaz keffāret-i yemīn lāzım olur (7) çünkü ‘aleyhi’s-selām resūlū şöyle buyurdular¹⁰⁸⁴ pes (8) bu cum‘a gēcesi elli rek‘at namāz üzerime olsun dēdügi (9) dört vech üzeredür¹⁰⁸⁵ İmām-ı A‘zam-ile Ebū Yūsuf (10) katında¹⁰⁸⁶ birisi ancak nezire niyyet eylemiş olsa¹⁰⁸⁷ ikinci hiç¹⁰⁸⁸ nesneye (11) niyyet eylememiş olsa bu iki vechde ancak nezir olur zīrā (12) hakīkat ma‘nāsı ‘ibāretten hāşıl olur¹⁰⁸⁹ niyyet edersede (13) etmezse mişali bilā-niyyet “*enti tālīk*” gibi bu şüretde va‘d (14) ētdügi elli rek‘at namāzı terk ētdügi takdīrce āhır vaktde (15) kaçā lāzım olur üçüncisi yalnız yemīne niyyet eylemekdür (16) bu şüretde “*ke-ennehu*” vallāhi bu cum‘a gēcesi elli rek‘at namāz (17) kılayum dēmiş olur va‘deye vefā ētdügi takdīrce keffāret-i (18) yemīn lāzım olur ancak bi‘l-ittifāk dördüncüsü **Z[131a]** hem yemīne ve (19) hem nezire niyyet eylemiş olsa dahı va‘deye vefā edemese hem (20) āhır günde elli reka‘tuñ kaçā’ sı ve hem keffāret-i yemīn lāzım olur **V[22b]** (1) ve dahı belki cemī‘ ibādetde nezir ibāreti cārī olur meşelā (2) otuz rek‘at namāz üzerime olsun dēse yā bir ay şavm üzerime (3) yā biñ akça şadaқа üzerime olsun dēse dahı va‘deye (4) vefā edimezse bunlarda yemīne niyyet eylemediyse kaçā’ lāzım (5) olur yemīne niyyet eylediysse keffāret¹⁰⁹⁰ lāzım olur (6) İmām Muḥammed katında iki hālde bile¹⁰⁹¹ keffāret lāzım olur aşıl nezirde (7) Şeyḥ ‘Alauddin et-Tokadi *Muḳaddimesinde* bir kanūn-ı latīf (8) buyurmuş biri şol ibādet ki Qur‘an-ıla buyrulmuşdur farzdur anuñ (9) cinsi nāfile bir kimesne nezir eylese nezir-ile ol nāfile dahı (10) farz olur şavm şalāt şadaқāt i‘tikāf¹⁰⁹² gibi ammā nezir-ile itikāfuñ (11) vücubı şavm-ı şart olduğıçündür hattā şavmsuz i‘tikāfa nezir (12) eylese vācib olmaz anuñçündürki i‘tikāfa şuru‘ ile vācib olmaz¹⁰⁹³ sāir *Nevāfilde* şuru‘ ile vācib olduğı gibi (13) ammā şol nāfile ḫayrāt ki anuñ cinsinde farz yokdur¹⁰⁹⁴ hasta (14) sormak

¹⁰⁸³ katında nezire ibaretinüñ hakīkat ma‘nāsı yemīndür] kavlinde nezrūñ ‘ibāreti budur A.

¹⁰⁸⁴ çünkü ‘aleyhi’s-selām resūlū şöyle buyurdular] liқavli ‘aleyhi’s-selām “*en-nezr hüvel yemīn*” A.,V.

¹⁰⁸⁵ üzeredür] üzerinedür V.

¹⁰⁸⁶ katında] katlarında A.

¹⁰⁸⁷ olsa] olur A.

¹⁰⁸⁸ hiç] –A.

¹⁰⁸⁹ hāşıl olur] hāşıldur A.,V.

¹⁰⁹⁰ keffāret] keffāret-i yemīn V.

¹⁰⁹¹ bile] –V

¹⁰⁹² i‘tikāf Z.] –A.

¹⁰⁹³ anuñçündürki i‘tikāfa şuru‘ ile vacib olmaz] -V

¹⁰⁹⁴ yokdur] olmaya A.,V

cenāze ardınca¹⁰⁹⁵ varmak ve yolculara hān (15) ve köpri yapmak ve şusuz yollarda **A[101b]** muşluk yapmak gibi bunlara nezir eylese (16) vācib olmaz ya'nī nezr' edüp terk eylese kaẓā' ve keffāret (17) lāzım olmaz bu taqrīrden ma'lūm oldu ki günde Qur'āndan bir cüz'¹⁰⁹⁶ (18) yā iki cüz' okumak üzerüme olsun dese nezir olmaya (19) zīrā ḥaricī şalātta tilāvet farz olanlardan degüldür Nevāzilde (20) nezrūn ta'rifinde buyururki nezir 'abd bir fi'li mübāhı kendi üzerine **V[23a]** (1) vācib kılmağdur ammā şu¹⁰⁹⁷ şartla ki Allāh ta'ālā ol (2) fi'li kullarına vācib kılmış ola şavm ve şalāt gibi ve eger dese (3) ki bu kadar tesbīh ve tahmīd üzerüme nezr' etdüm dese¹⁰⁹⁸ şahīḥ degüldür ya'nī abduñ (4) kendi icābı ile vācib olmaz bilgiki nezir daḥı bir nice dürlüldür (5) tā'ata nezir ma'şiyete maḥzā nezir ve fi'l-i ma'şiyet bedel-i tā'ata nezir (6) ve faydasuz meşakḳate nezir ve “iltizāmu mālā yelzemhu nezir” **Z[131b]** ammā tā'ate (7) nezir zikr¹⁰⁹⁹ olunan mişallerden ma'lūmdur nezrine vefā edenler ḥaḳḳında (8) Ḥaḳḳ ta'ālā buyurdu ki¹¹⁰⁰ يُوفُونَ بِالْأَذْرِ āyet-i kerīmenün sebebi (9) nüzuli bu oldu ki Ḥaḳḳ ta'ālā ebrār kullarını medḥ eyleyüp buyurdu ki (10)¹¹⁰¹ إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ ya'nī kıyāmetde 'Araşat (11) meydānında gāyet-ile ıssı günde ḥaḳ su'āl-u ḥisābda¹¹⁰² iken (12) benüm ebrār kullarum bilā-su'āl ve lā-ḥisāb dār-ı na'imde envā'-ı (13) nimet-ile mütena'im ve ešnāf-ı şerbetler-ile mütezevviḳ ve muğtenimlerdür (14) dēyü ḥaber vērdiyise ke-ennehu sāl su'āl eylediki 'acabā (15) ḥaḳ 'Araşatda alāmī ve meşakḳetde iken ebrār zümresi bu sa'ādet (16) ve kerāmete ne sebep-ile yetiştirler ki¹¹⁰³ Ḥaḳḳ te'ālā bunlara cevāb buyurdiki (17)¹¹⁰⁴ يُوفُونَ بِالْأَذْرِ ya'nī bunların dünyāda¹¹⁰⁵ ḥālleri bu idiki rabbilerinün (18) emri-y-ile vācib olan 'amelleri bi't-tamām işledükden sonra (19) anuñla ḳanā'at etmeyüp kendüleri daḥı nevāfilden ba'zı (20) 'ibadete nezirile¹¹⁰⁶ iltizām edüp nezirleri 'ahdine daḥı vefā ederleridi **V[23b]** (1) biz daḥı ahdümüze vefā edüp

¹⁰⁹⁵ -] bilā A.,V.

¹⁰⁹⁶ cüz'] cüz' -i şerīf A.

¹⁰⁹⁷ şu] şol A., V.

¹⁰⁹⁸ nezr' etdim dese] olsun A.,V.

¹⁰⁹⁹ zikr] -A.

¹¹⁰⁰ “Onlar, verdikleri sözü yerine getirirler.” el-İnsân 76/7

¹¹⁰¹ “İyiler ise içine giren güzel koku katılmış bir kadehten içecekler.” el-İnsân 76/5

¹¹⁰² ḥaḳ su'āl-u ḥisābda] ḥaḳ su'āl-u ḥisābta ve ḥisābda iken A.

¹¹⁰³ ne sebebile yetiştirler ki] neden nā'il oldılar A.

¹¹⁰⁴ “Onlar, verdikleri sözü yerine getirirler.” el-İnsân 76/7

¹¹⁰⁵ dünyāda] dünyāda iken A.

¹¹⁰⁶ nezirile] -V.

cennete koyduḡ nezirleri (3)ret buyurur ki āya işābu ma‘n 2)(¹¹⁰⁷ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا) ‘amellerinden takṣirlik olmuṡ olsaydı ṡol ṡerri ve (4) ṡiddeti fāṡ u ṡāyi‘ olan günde ḡālümüz nice ola¹¹⁰⁸ **A[102a]** dēyü ḡorḡularından (5) kendiler muḡtāḡ iken daḡı mālīk olucaḡları¹¹⁰⁹ (6) ṡa‘āmlarını keffāret vērüp mesākīne ve eytāma (7) ve üserāya iṡ‘ām ederlerdi ḡale Allāh Te‘āla¹¹¹⁰ (8) ḡünkü bu ¹¹¹¹ وَيُطْعَمُونَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا (9) mu‘āmele eylediler biz daḡı anlara ol gūḡün elemü ṡedā‘idüni¹¹¹² (10) ḡöstermeyüp su‘ālsüz ḡisābsuz cennetde maḡāmlarına (11) ulaṡdurduḡ”¹¹¹³ لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّىٰ تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ (12) dēnile ēy rabbisiyle ‘ahid edenler sözi aḡladuḡsa¹¹¹⁴ ṡaḡın naḡz-ı (13) ‘ahīd eyleme eylerisen daḡı¹¹¹⁵ ḡazā’ ve keffāretin¹¹¹⁶ edā edigör¹¹¹⁷ (14) tā ki ebrār zümresinden olasın ammā ma‘ṡiyeti¹¹¹⁸ maḡza (15) nezir meṡelā fulān kimseyi öldürmek üzerüme olsun (16) yā ḡamr içmek yā mescīd yıḡmak daḡı bunun gibiler¹¹¹⁹ üzerime olsun (17) dēse bu nezir ṡaḡīḡ degüldür **Z[132a]** bu nezri terk edüp bāṡıl fi‘le (18) ‘azm u ahd eyledüḡine istiḡfār tevbe eyleye¹¹²⁰ Nevāzilde¹¹²¹ (19) ābdestsüz namāz ḡılmaḡ üzerime olsun dēse bu daḡı bunlar gibi (20) ṡaḡīḡ degüldür eger bu nezirden yemīne niyyet eylediyise keffāret-i yemīn lāzım olur¹¹²² ammā ḡırā’atsuz namāz ḡılmaḡ üzerime olsun dēse bu nezir **V[24a]** (1) ṡaḡīḡdür ol ḡiṡiye¹¹²³ ḡırā’atsuz namāz ḡılmaḡ lāzımdur¹¹²⁴ zīrā ḡırā’atsuz (2) namāz fi‘l-cümle ibādetdür dilsüzüḡ ve ümmīnūḡ namāzı gibi (3) ṡol ma‘ṡiyet ki anuḡ bedeli¹¹²⁵ ṡā‘atdür aḡa nezir dēnür meṡelā bir kimesne¹¹²⁶

¹¹⁰⁷ “(Onlar) dehṡeti her yerde hissedilen bir günden korkarlar.” el-İnsān 76/7

¹¹⁰⁸ nice ola] nice olur V.

¹¹⁰⁹ olucaḡları] olduḡları A.

¹¹¹⁰ ḡale Allāh Ta‘ālā] –A.,V.

¹¹¹¹ “Onlar, kendileri (yemek) istedikleri halde yiyeceḡi yoksula, yetime ve esire ikram ederler.”el-İnsān 76/8

¹¹¹² ṡedāyidüni] ṡedāyidünden A.,V.

¹¹¹³ “Allah yolunda sevdiḡiniz ṡeylerden harcamadıḡça iyiliḡe asla eremezsiniz.” Āl-i ‘İmrān 3/92

¹¹¹⁴ aḡladuḡsa] aḡladuḡuz ise A.

¹¹¹⁵ naḡzı ‘ahīd eyleme. Eylerisen daḡı] ‘ahdi bozma bozarsaḡ V.

¹¹¹⁶ keffāretin] keffāretin daḡı A.

¹¹¹⁷ edigör] eyleyüḡör A.

¹¹¹⁸ ammā ma‘ṡiyeti] ma‘ṡiyeti A.,V.

¹¹¹⁹ bunun gibiler] bunun gibi ḡalef ṡer‘ eṡyā A.

¹¹²⁰ istiḡfār tövbe eyleye] istiḡfār A.

¹¹²¹ Nevāzilde] Nevāzilde eydür A.,V.

¹¹²² eger bu nezirden yemīne niyyet eyledēse keffāreti yemīn lāzım olur] –A.

¹¹²³ ḡiṡiye] kimesneye A.

¹¹²⁴ lāzımdur] vācib lāzımdur A.

¹¹²⁵ ṡol ma‘ṡiyet ki anuḡ bedeli] ammā ṡol ma‘ṡiyet ki bedeli A.,V.

¹¹²⁶ aḡa nezir dēnür meṡelā bir kimesne] –A.,V

eyyām-ı muḥarremenün şavmı (4) üzerime olsun dese Ḥanefiyyūn katında bu nezir şahīḥdür ki (5) bedelinün şavmı ibādetdür¹¹²⁷ şahīḥdür eyyām-ı muḥarreme keffāret-i şavmda (6) geçmişdür iki bayram günüdür ve miyādı zülhiccenün on birinci günü (7) onikinci günü on üçüncü günüdür ki bu günlere eyyām-ı teşrīk (8) dērler¹¹²⁸ bu günlerden şavm maşiyetdür zīrā¹¹²⁹ Ḥazret-i ‘aleyhi’s-selām¹¹³⁰ buyurdu ki (9) أَلَا لَا تَصُومُوا هَذِهِ الْأَيَّامَ الخمسة فإنها أيام أكل وشرب وبالد¹¹³¹ ni āy¹¹³² (11) bu eyyām-ı ḥamsenün şavmından nehy eylediye (12) bu beş günün şavmı ḥarām ve ma‘şiyet oldu yemek lāzım geldi (13) ammā ḥaḳḳ-ı nezri edā içün eyyām-ı mübāḥada ḳazā’ lāzım oldu (14) lākin ol beş günün şavmına iltizām étduğünde görelüm nezre (15) niyyet eylediye aḥarı beş günde ḳazāsı lāzım gelür (16) ve eger yemīne niyyet eylediye¹¹³³ yēyüp daḥı keffāret-i yemīn (17) lāzım olur eger ikisine bile¹¹³⁴ niyyet eylediye hem ḳazā ve hem keffāret lāzım olur ve eger ikisine bile niyyet eylemediye yine nezir müte‘ayyendür¹¹³⁵ (18) ammā *Kenzün Seyyīd* **A[102b]** şerḥinde eydür eyyām-ı muḥarremenün şavmına nezir (19) étdukdē yemeye daḥı¹¹³⁶ şa‘im olsa nezrün¹¹³⁷ ‘uhdesinden (20) gelmiş olur zīrā nāḳışān iltizām étdiyise nāḳışān edā étmiş olur **V[24b]** (1) *Nevāzilde* eydür yine bunculayın bir ‘avrat eyyām-ı ḥayzumuñ şavmı (2) üzerime olsun dese vācibdürki eyyām-ı ḥayzı yēye (3) daḥı nezre niyyet eylediye eyyām-ı tūhurda ḳazā eyleye yemīne (4) niyyet eylediye keffāret vēre *Kenzün Seyyīd* (5) şerḥinde¹¹³⁸ bu nezir şahīḥ degüldür ya‘nī ḳazā’ ve keffāret (6) lāzım olmaz dēdi¹¹³⁹ bir

¹¹²⁷ ibādetdür] –A., V

¹¹²⁸ on birinci günü onikinci günü on üçüncü günüdür ki bu günlere eyyām-ı teşrīk dērler] on birinci gününden on ikinci gününe deḡin bunlar eyyām-ı teşrīkdür A.

¹¹²⁹ bu günlerden şavm maşiyetdür] –A., V.

¹¹³⁰ Ḥazret-i ‘aleyhi’s-selām] Ḥazret-i ‘aleyyi’s-selām-u ve’s-selām V.

¹¹³¹ kaynaklarda bulunamamıştır.

¹¹³² ‘aleyhi’s-selām] –A] Ḥazret-i ‘aleyyi’s-selām-u ve’s-selām V.

¹¹³³ aḥarı beş günde ḳazāsı lāzım gelür ve eger yemīne niyyet eylediye] –V.

¹¹³⁴ bile] daḥı A.

¹¹³⁵ hem ḳazā ve hem keffāret lāzım olur ve eger ikisine bile niyyet eylemediye yine nezir müte‘ayyendür] nezr-i yemīndür A.] hem ḳazā ve hem keffāret lāzım olur ve eger ikisine bile niyyet étmediye nezr-i müte‘ayyendür.

¹¹³⁶ daḥı] ya‘nī V.

¹¹³⁷ nezrün] şavmıñ V.

¹¹³⁸ eyyām-ı muḥarremenün şavmına nezir étdukdē yemeye daḥı şa‘im olsa nezrün ‘uhdesinden gelmiş olur zīrā nāḳışān iltizām étdiyise nāḳışān edā étmiş olur *Nevāzilde* eydür yine bunculayın bir ‘avrat eyyām-ı ḥayzumuñ şavmı üzerime olsun dese vācibdürki eyyām-ı ḥayzı yēye daḥı nezre niyyet eylediye eyyām-ı tūhurda ḳazā eyleye yemīne niyyet eylediye keffāret vēre *Kenzün Seyyīd* şerḥinde] –A

¹¹³⁹ dēdi] –V.

kimesne **Z[132b]** eyyām-ı teşrîkde şavma şuru‘ êtdügi (7) hâlde kuşluk vaktinde¹¹⁴⁰ ya dağı sonra yese İmām-ı A‘zam (8) katında ol günün kazası lâzım olmaz zîrâ edası lâzım degüldür ammā (9) İmāmeyn katında¹¹⁴¹ şuru‘ dağı nezir gibidür kazası lâzım olur (10) ammā faydasuz meşakkat-ile ibādete nezir eyledikde¹¹⁴² meşelâ kış gécelerinde (11) nefesine kahr ve cefâ için yalın kat libās-ile teheccüdde turmak (12) üzerime olsun dese bu ta‘zibün nefsi mülayimdür zîrâ¹¹⁴³ şovuk alāmından nefsin (13) şaklayacak mîkdârı geyinmek üzerine lâzımdur (14) *Ravzatü’l ‘ülemada* rivāyet êderki Mekke feth olduĸda Hāzreti ‘aleyhi’s-selām (15) gördü ki bir kiři Haremde ıssı günde (16) ve ısıcak kumuñ üstinde¹¹⁴⁴ ve açıkda namāz kılur Hāzret¹¹⁴⁵ (17) buyurduki şol kişiye noldu ki (18) bu ıssı da meşakkat-ile namāz kılur dēdiler ki yā resül akşam¹¹⁴⁶ ol (19) kiři nezir ēdüp dēmiş ki¹¹⁴⁷ eger Peyĸamber¹¹⁴⁸ (20) Mekkeyi¹¹⁴⁹ feth êtdiĸi zamana yetişürsem¹¹⁵⁰ uzun günde üç gün **V[25a]** (1) şaīm olup ıssıda ve açıkda namāz kılmaĸ üzerüme olsun (2) dēmiş nezrine vefā-y-ıla ‘amel êder Hāzreti ‘aleyhi’s-selām¹¹⁵¹ (3) çıĸırdup dēdiki¹¹⁵² yā mü’min senün Hāzret-i Hāĸka takarrubunuñ şavm (4) ve şalātun iledür¹¹⁵³ ‘ibadetünĸde fa’idesuz meşakket çekdüĸüne rabbünün (5) rızası yokdur gölgede huzūr-u kalb-ile kılduĸun namāz dağı (6) efdāl dürki bu ıssıda huzūr-ı kalb-ile ‘ibadet olmaz (7) huzūr-ı kalbsüz ‘ibadet kabül dağı olmaz¹¹⁵⁴ لَا صَلَاةَ إِلَّا بِحُضُورِ الْقَلْبِ (8) dēdi rivāyetdür ‘Uĸbetü bin ‘amir Hāzrete geldi (9) eydür yā Resülü’llāh¹¹⁵⁵ bir ĸarıcuĸ hemşirem var yayanca hacc (10) ve ‘umre êtmege nezr eylemiş ĸatı za‘ifdür yayanca bu ‘ibadeti (11) edāya taĸati

¹¹⁴⁰ kuşluk vaktinde] vakt-i duĸā A.

¹¹⁴¹ katında] katlarında A.

¹¹⁴² eyledikde] –A., V.

¹¹⁴³ bu ta‘zibün nefsi mülayimdür zîrâ] –A., V.

¹¹⁴⁴ üstinde] üzerinde A.

¹¹⁴⁵ Hāzret] Hāzreti ‘aleyhi’s-selām A., V.

¹¹⁴⁶ Resül akşam] Resül-ullāh A., V.

¹¹⁴⁷ nezir ēdüp dēmiş ki] nezir etmiş ki A.

¹¹⁴⁸ peyĸamber] peyĸamber ‘aleyhi’s-salātu’l ve’s-selām A., V.

¹¹⁴⁹ Mekkeyi] Mekke-i Mükerrremeyi A.

¹¹⁵⁰ feth êtdiĸi zamana yetişürsem] feth êderse ve ben ol zamana erişürsem A.

¹¹⁵¹ Hāzreti ‘aleyhi’s-selām] Hāzret-i salātu’l ve’s-selām A., V.

¹¹⁵² ‘amel êder Hāzreti ‘aleyhi’s-selām çıĸırdup dēdiki] ‘amel eylet dēdiklerinde hāzret-i ‘aleyhi şalavatıvesselam ol kimesneyi da‘vet ēdüp eyitdiki A.

¹¹⁵³ şavm ve şalātun iledür] şavm ve şalātıdadur V.

¹¹⁵⁴ hadis olarak kaydı bulunamadı.

¹¹⁵⁵ eydür yā Resülullah] ve eyitdi yā Resülullah A., V.

yoğdur¹¹⁵⁶ Hāzreti ‘aleyhi’s-selām¹¹⁵⁷ (12) buyurdıki Hāḳḳ ta ‘ālā ḳullarınuñ meşāḳḳatle ‘ibādeti dilemez (13) hemşireñe dē ki¹¹⁵⁸ ṭavāfdan ğayrısın¹¹⁵⁹ ṭavarı-y-ıla eylesün (14) hemşireñ iki nesneye iltizām eylemiş birisi ‘ibadetdür birisi (15) meşāḳḳatdür ‘ibādetin **A[103a]** binid ile¹¹⁶⁰ eylesün meşāḳḳat iltizāmın (16) terk eylesün dēyü buyurdu bundan ḥişşe bu oldı ki (17) ‘ibādet ilm-ile olur imiş ‘aḳılla olmaz imiş¹¹⁶¹ ammā (18) lāzım olmayanı nezir ētmenüñ¹¹⁶² beyānı **Z[133a]** rivāyetdür ki yine şāḥabeden (19) birisi feth-i Mekke günleri geldi¹¹⁶³ yā Resūlu’llāh Hāzret-i Hāḳḳ-ıla (20) ‘ahd eyleyüp üzerime nezir eyledüm feth-i Mekke naşib **V[25b]** (1) olursa¹¹⁶⁴ Beytü’l-muḳaddese varup şükrāne Meşcīd-i Aḳşāda (2) yüz rek‘at namāz ḳılam geldüm ki izn-i şerīfünüz-ile ol ‘ahde (3) vefāya gidem¹¹⁶⁵ Hāzreti ‘aleyhi’s-selām¹¹⁶⁶ (4) buyurdu ki¹¹⁶⁷ ya mü‘min zaḥmet çekme anda ḳılacağun namāzı (5) bunda ḳıl Hāḳḳ ta‘āla anda verecegi ecir bunda daḥı vērür (6) bu¹¹⁷⁰ miş kiēbında dākit¹¹⁶⁹ adlu (7) *Miḥyer* buyurdu Ebū Yūsuf ”¹¹⁶⁸ وَاللّٰهُ مَعْبُودٌ فِي كُلِّ مَكَانٍ (8) kendi olduğı mekānmı efdāl dūr yāḥūd ol namāza ‘azm etdügi (9) mekānmı efdāl dūr¹¹⁷¹ her ḳangısı efdāl dūr ise anda ḳılmaḳ fażiletlüdür¹¹⁷² (10) ve la rayb Kabe Beytü’l-mukaddesden efdaldür Hāzretün (11) buyurduğı aña göredür buyurmuşlar¹¹⁷³ Ebū Yūsufa cevāb (12) mümkündür ki Hāzretün ‘aleyhi’s-selām murād-ı şerīfi muṭlaḳdurki iltizam-ı māla yelzime (13) defī dūr وَاللّٰهُ مَعْبُودٌ فِي كُلِّ مَكَانٍ dedügi buña (14) delīldür eger murād öyle imişşe Ḳudūsde ḳılınandan bunda (15) daḥı efdāl dūr dēdi¹¹⁷⁴

¹¹⁵⁶ edāya ṭaḳati yoğdur] etmege ḳadir degüldür A.,V.

¹¹⁵⁷ Hāzreti ‘aleyhi’s-selām] Hāzret-i salātu’l ve’s-selām A., V.

¹¹⁵⁸ dē ki] eyit A.

¹¹⁵⁹ ğayrısın] ğayrısın hacda V.

¹¹⁶⁰ binid ile] tavarıyıla A.,V.

¹¹⁶¹ ‘aḳılla olmaz imiş] ‘aḳılla degül A.,V.

¹¹⁶² olmayanı nezir ētmenüñ] olmayan nezrin beyānı A.

¹¹⁶³ feth-i Mekke günleri geldi] Mekke-yi Mükerrerme feth günü geldi eyitdi A.,V.

¹¹⁶⁴ eyledüm feth-i Mekke naşib olursa] eyledüm ki Mekke müyesser olursa A.

¹¹⁶⁵ ‘ahde vefāya gidem] ‘ahde vefā edem Beytü’l-muḳaddese gidem A.

¹¹⁶⁶ Hāzreti ‘aleyhi’s-selām] Hāzret-i salātu’l ve’s-selām A., V.

¹¹⁶⁷ buyurduki] buyurdularki A.

¹¹⁶⁸ kaynak bulunamadı.

¹¹⁶⁹ adlu] nām A.] olan V.

¹¹⁷⁰ dēmişki] buyurmuşki A.] –V.

¹¹⁷¹ mekānmı efdaldür yaḥūd ol namāza ‘azm etdügi mekānmı efdaldür] mekānmı efdāl yaḥūd nezir eyledügi mekānmı. A.,V.

¹¹⁷² fażiletlüdür] efdaldür A.

¹¹⁷³ buyurmuşlar] ammā A.] dēye buyurmuşlar V.

¹¹⁷⁴ dēdi] dēr idi A.

zîrâ Ka‘bede kılınan Akşadaki (16) namâzdan efdâl idüki manşuşdur¹¹⁷⁵ **Z[133b]** zîrâ her yerde ‘ibâdet (17) Allâhâdur¹¹⁷⁶ gerek câmi‘de ola ve gerek mahâlle mescidinde yine bunculayındur¹¹⁷⁷ (18) bir kimesne Cum‘a gün şâ‘im olmak yâ elli rek‘at namâz (19) kılmağ üzerime olsun dese dağı yevm-i hamîsi şâim olsa (20) ya elli reka‘tı yevm-i hamîsde¹¹⁷⁸ kılsa yâhûd receb ayının şavmı üzerime **V[26a]** (1) olsun dedükde¹¹⁷⁹ âhîr ayı şâim olsa ve eger erte¹¹⁸⁰ biñ akça (2) şadağa vèrmek üzerime olsun dese dağı bugün yâ bir âhar günde (3) taşadduk eylese yâhûd nezri bir zamâna yâ mekâna ta‘yin eylese (4) dağı tebdîl êdüp âhîr zamânda ya âhîr mekânda eylese bu cümlede (5) ‘ahdine ve nezrine vefâ êtmîş olur **A[103b]** İmâm-ı A‘zam ile Ebû Yûsuf (6) katında¹¹⁸¹ zîrâ nâzir iki nesneye iltizâm êtmîş¹¹⁸² birisi ta‘yîn-i ibâdet (7) birisi dağı ta‘yîn-i zamân yâ mekân ibâdet olanı vâcib kıldılar (8) maqşudu bi‘z-zât olduğıün ta‘yîn-i zamânı ve mekânı olanı iskat (9) eylediler¹¹⁸³ iltizâm-ı mala yelzem olduğıün ammâ İmâm Muhammed katında (10) nezir yemîndür nâzir yemîn-ile ta‘yîn êtdüğü zamânı ya mekânı (11) tebdîl câ‘iz olmaz huşûşen ki nâzirü ta‘yîn êtdüğü zamân (12) yâ mekân **Z[134a]** efdâl itikad eyleye *Ravzat-ül-Ulemânun* (13) nakli tamâm oldu bu dağı ma‘lûm ola ki İmâmeyn katında nâzir¹¹⁸⁴ (14) ta‘yîn êtdüğü zamânı tebdîl eylese yine nezrün ‘uhdesinden gelmiş (15) olur demekdür tebdîli lâzımdur demek degüldür megerki eyyâm-ı (16) muharremenün şavmına nezir êtmîş olsa anuñ tebdîli lâzımdur *Hızānede* (17) eydür bir kimesne ‘ömrüm olduğunca¹¹⁸⁵ şavm üzerime olsun dese (18) dağı çok yaşamağ-ıla za‘îf olup şavma tākati kalmasa (19) kış günlerinde tutmağa kâdirise tuta ammâ yaz günlerinde yêye (20) dağı her günü başına¹¹⁸⁶ beş yüz yigirmi dirhem buğday fidye vère **V[26b]** (1) eger nâzir olan fakîr olup

¹¹⁷⁵ zîrâ Ka‘bede kılınan Akşadaki namâzdan efdâl idüki manşuşdur] zîrâ Ka‘bede kılınan Akşada kılınandan efdaldür dedüğü manşuşdur A.V.

¹¹⁷⁶ Allâhâdur] Allâhâdur gayrı degül A.

¹¹⁷⁷ yine bunculayındur] olsun gene böyledürki A.] yine bunculayun V.

¹¹⁷⁸ yevm-i hamîsde] hamîsde A.

¹¹⁷⁹ dedükde] dese A.,V.

¹¹⁸⁰ ve eger erte] veyağud ya A] ve erte V.

¹¹⁸¹ katında] katlarında A.

¹¹⁸² êtmîş]eylemiş A.,V.

¹¹⁸³ eylediler] olundı A.

¹¹⁸⁴ nâzir] – A.,V.

¹¹⁸⁵ olduğunca] oldukça V.

¹¹⁸⁶ başına] başında V.

fidyeye mālîk olmasa¹¹⁸⁷ iltizām-ı *mâ-lâ-yelzem* (2) cüretine nedāmet-ile tevbe¹¹⁸⁸ eyleye eger oğlum (3) olursa bir aylık namāz üzerime olsun dēdükde¹¹⁸⁹ oğlı olsa (4) vitir-ile bir aylık ferā'iz namāzı kadar¹¹⁹⁰ nāfile nāmaz kılmak vācib olur (5) lākin¹¹⁹¹ mağrib-ile vitir namāzı yerine dörder rek'at nāfile kıla ammā İmām Baqqālī (6) günde ikişer rek'atdan bir aylık namāz altmış rek'at namāz¹¹⁹² kifāyet eder demiş Keza *fi-l Kunye* (7) Nevāzilde eydür bir yıluy ya bir ayuy şavmı üzerime (8) olsun dese ol şavm **Z[134b]** vācib olur dilerse ulaşduri¹¹⁹³ (9) şāim olsa¹¹⁹⁴ dilerse müteferrikan şā'im olsa¹¹⁹⁵ ammā şol yıluy yā (10) şol ayuy şavmı üzerime olsun dese ikisinde bile (11) ulaşduri¹¹⁹⁶ şā'im olmak vācib olur ay ve yıl işaret-ile (12) ta'yin etdügiçün ammā ay eger¹¹⁹⁷ yıl nezrini tamām şā'im olmasa (13) eger nezr etdügin yemine niyyet etmiş olsa keffāret-i *yemīn* (14) lāzım olur¹¹⁹⁸ eger nezre niyyet etdiyse¹¹⁹⁹ kalan günleri āhir ayda (15) **A[104a]** kazā eyleye eger bir kimesne yayanca hacc eylemek¹²⁰⁰ üzerime olsun (16) dese kadirise tavāf ziyāreti tamām edinceye dek yayanca hacc (17) eylemek lāzımdur zīrā Allāh¹²⁰¹ taqarrübe iltizām eyledi (18) taqarrüb sıfatı kemāl-ile olmak lāyıkdur eger Mekke¹²⁰² yā Medīne¹²⁰³ (19) fuqarāsına biñ akça şadağa etmek üzerime olsun (20) dese daħı ğayrı¹²⁰⁴ şehir fuqarāsına vērse cā'izdür eger on **V[27a]** (1) akçalık etmek şadağa eylemek üzerime olsun dese daħı on (2) akçayı taşadduk eylese yāhūd on akçalık ğayrı¹²⁰⁵ ta'ām taşadduk (3) eylese cā'izdür eger şu¹²⁰⁶ kesedeki akça-ı taşadduk üzerime (4) olsun dese daħı kesedeki akça żayi' olsa nāzirden (5) nezr sākıt olur eger nezrini şartla ta'lik eylese (6) meşelā **Z[135a]** fulān

¹¹⁸⁷ olmasa] olmazsa V.

¹¹⁸⁸ cüretine nedāmetile tövbe] cerāyete tövbe ve nedāmetile istiğfār V.

¹¹⁸⁹ dēdükte] dese A., V.

¹¹⁹⁰ feraiiz namāzı kadar] namaz-ı feraiiz miqdārı A., V.

¹¹⁹¹ lākin] –A., V.

¹¹⁹² rek'atdan bir aylık namāz altmış rek'at namaz] rek'at nāfile namāz A., V.

¹¹⁹³ ulaşduri] –A.

¹¹⁹⁴ olsa] olur A.] ola V.

¹¹⁹⁵ olsa] olur A] ola V.

¹¹⁹⁶ ulaşduri] –A.

¹¹⁹⁷ eger] ve Z.

¹¹⁹⁸ lāzım olur] lāzımdur A., V.

¹¹⁹⁹ etdiyse] etse A.

¹²⁰⁰ eylemek] etmek A.

¹²⁰¹ Allāh] Hakk Ta'ālā A.] Allāh Ta'ālā Z.

¹²⁰² Mekke] Mekke-i mükerrreme A.

¹²⁰³ Medine] Medine-i münevvere A.

¹²⁰⁴ ğayrı] bades-sair A.

¹²⁰⁵ ğayrı] sā'ir A.

¹²⁰⁶ şu] şol A., V.

kimseye¹²⁰⁷ söylersem kulum āzād olsun¹²⁰⁸ (7) ya biñ aqça şadağa üzerime olsun dese dağı ol kimseye (8) söylese keffāret-i yemīn lāzım olur zīrā bu ta‘līk (9) yemīn ma‘nasınadır ammā ‘ibāret ī‘tibārı-y-ıla nezır şüretidür (10) nezrine dağı vefā etmek lāzımdur pes nāzır bu ikisinün mā-beyninde muhayyerdür (11) dilerse ‘ibāret-ī‘tibārı-y-ıla nezrine vefā eder dilerse (12) keffāret-i yemīn vère eger nezrini¹²⁰⁹ bir nesneye ta‘lik eylese ki ol nesne¹²¹⁰ nazirün (13) maṭlubı ve maḫşudı olsa meşelā Allāh ta‘ālā¹²¹¹ hastama şifā (14) vērürse yā ğāyibüm seferden gelürise yā oğlum olsa¹²¹² (15) bir dağı hacc etmek üzerime olsun dese dağı maṭlubı oluvørse nezri maḫızudür¹²¹³ (16) hacc etmek lāzımdur zīrā bu şüretde yemīn ma‘nāsı yokdur eger (17) fulān işi işlemezsem biñ aqça şadağa etmek üzerime olsun (18) dese hālbuki ancak yüz aqçaya mālīk imiş işlediği taḫdīrce (19) lāzım olan ancak yanında bulunandır biñ değıldür eger yanında hiç nesne bulunmasa¹²¹⁴ hiç (20) nesne¹²¹⁵ lāzım olmaz mişālī¹²¹⁶ bir kişi biñ¹²¹⁷ hacc **V[27b]** (1) etmek üzerime olsun dese ‘ömrü olduğça yıllık¹²¹⁸ bir hacc¹²¹⁹ (2) lāzımdur eger nezr etdiği yılda ölse¹²²⁰ bir hacc dağı lāzım olmaz bu (3) mesā’il cümle Nevāzil naḫlidür¹²²¹

A[104b] El babü’r-rabi: fi keffāretil (4) katli ḫatā’en efihī mesailü mühimmetün ya’nī dördüncü bāb (5) **Z[135b]** ḫatā-y-ıla adam öldürenün keffāreti beyānındadır *Ḳudūrī*de (6) ve şerhinde¹²²² adam öldürmek beş vech üzredür birisi¹²²³ (7) ‘amden ḫatldür ya’nī ḫaşd-ıla öldürmekdür¹²²⁴ ikincisi şibhi amd-ıla ḫatldür üçüncüsü ḫatāen (8) ḫatldür dördüncüsü mecra-ı ḫata-y-ıla ḫatldür beşincisi sebep-ile ḫatldür (9) ammā ‘amdile ḫatl bir

¹²⁰⁷ kimseye] kimesneye A.

¹²⁰⁸ āzād olsun] āzād olsun dese V.

¹²⁰⁹ nezrini] –V.

¹²¹⁰ nesne] –V.

¹²¹¹ Allāh Ta‘ālā] Ḥaḫḫ Ta‘ālā A.

¹²¹² olsa] olursa A.,V.

¹²¹³ nezri maḫızudür] –A.,V.

¹²¹⁴ bulunmasa] bulunmaz ise A.

¹²¹⁵ hiç nesne] hiç nesne dağı A.

¹²¹⁶ mişālī] bunun mişālī A.

¹²¹⁷ biñ] biñ kerre V.

¹²¹⁸ yıllık] her senede A.] her yılda V.

¹²¹⁹ hacc] hacc etmek A.

¹²²⁰ yılda ölse] senede vefat eylese A.

¹²²¹ bu mesā’il cümle nevāzil naḫlidür] mesā’il kitābı Nevāzildendür bu cümlede tamam oldı A.] bu cümle nevāzil naḫlidür V.

¹²²² şerhinde] şerhinde eydür A.,V.

¹²²³ birisi] evvelkisi A.,V.

¹²²⁴ ya’nī ḫaşdıla öldürmekdür] –A.

kimse¹²²⁵ bir adamı bilā haqqin demürden yarağ-ıla (10) ya bir yalmanlı nesne ile öldürmek kaşdına urup mecruhan (11) öldürmekdür İmām-ı A‘zam katında hattā nekadar büyük taş-ıla yā büyük (12) kütük-ile kaşd-ıla¹²²⁶ urup öldürse bilā-ceraḥātin kışāş lāzım olmaz (13) eger Eba Kubeys tağın başına bırağup öldürürse buyurdı ammā İmāmeyn (14) katında¹²²⁷ bir büyük taş-ıla yā büyük kütük-ile öldürmek kaşdına (15) urup öldürse ki gāliben anuñ gibi ağır nesne ile uracak (16) adam ölür olsa yarağ-ıla öldürmüş gibidür kışāş lāzım olur (17) bu iki qavl üzerine ‘amd-ile katlün mücibi ya‘nī hükmi oldur ki kätıl (18) ulu günāh qazanur ve kätılı kılıç ile öldürmekdür yā boğazından (19) aşmağdur¹²²⁸ bu ‘amdede keffāret yoğdur ammā şibh-i ‘amd¹²²⁹ (20) büyük taş-ıla ya yoğun ağır ağac-ıla yā bir ağır nesne ile kaşden **V[28a]** (1) urup öldürmekdür bu şibh-i ‘amduñ mücebi üçdür ulu günāhdur¹²³⁰ (2) ve keffāret vèrmekdür ve katılün **Z[136a]** aqılesi ya‘nī vereşesi her birisi (3) mirāşı kadar maqtülün diyetin vèrmekdür şimh-i ‘amd-ile katlün diyet-i muğallazası devenün dület ne‘vinden yüz deve vèrmekdür ki bāb-ül diyatda gelecekdür¹²³¹ *Tefsīr-i ‘uyūnda* ‘ākile ‘aşabedür (4) eger kätılün vereşesi olmasa maqtülün diyeti beytü’l-māldan vèrilmek (5) gerek dedi Şihāḥda daḥı eydür ki¹²³² ‘ākile katılün ‘aşabesidür ya‘nī (6) baba cānibinden¹²³³ şol varışlerdürki ḥatāen katlün diyetin vèrürler (7) *Ḥizānede* eydür ‘ākile ‘araba maḥşüşdur Zīrā kabā’il ‘arab¹²³⁴ biribirlerinün (8) ḥuşūmetinde tenāşur¹²³⁵ yoldaşlık ederler ‘Acemde ‘aşāir beyninde tenāşur (9) yoğdur¹²³⁶ ‘ākile i‘tibārı daḥı yoğdur hattā Semerqandda (10) bir şabī ḥatā’en bir avratuñ gözün çıkardı Fuḳahā gözün diyetin (11) şabīnün mālından buyurdılar babası mālından degül eger şabīnün malı yoğısa (12) diyeti teḥir ederler¹²³⁷. şabī büyüyüp māl taḥşīl

¹²²⁵ kimse] kimesne A.

¹²²⁶ kaşdıla] –A.,V.

¹²²⁷ katında] katlarında A.

¹²²⁸ kılıç ile öldürmekdür yā boğazından aşmağdur] kılıç ile öldürmek gerek yā boğazından aşma A.] kılıç ile öldürmek gerek yā boğazından aşalar V.

¹²²⁹ ‘amd] ‘amdıla katıl A., V.

¹²³⁰ üçdür ulu günāhdur] üç dürlü günāhdur A.,V.

¹²³¹ şimh-i ‘amdıla katılün diyet-i muğallazası devenün dület ne‘vinden yüz deve vèrmekdür ki bāb-ül diyatda gelecekdür] –A.,V.

¹²³² şihāḥda daḥı eydür ki] şihāḥda eyitdi A.

¹²³³ ya‘nī baba cānibinden] ya‘nī babasıdur ve babası tarafından A.] ya‘nī babasıdur ve babası cānibinden V.

¹²³⁴ ‘arab] –V

¹²³⁵ tenāşür] –A.

¹²³⁶ tenāşür yoğdur] tenāşür ya‘nī yoldaşlık yoğdur A.,V.

¹²³⁷ ederler] edeler V.

édenedek¹²³⁸ (13) dediler ammā 'Irāķiler katında¹²³⁹ 'akıle devāvin şahipleridür anlardan (14) olmasa katilün kabilesidür *Kitabü'd-diyyātda* yazduķları 'Irāķıyyün (15) kavlidür 'Araba münasibdür 'Irāķıyyün kavli üzre 'ākilenün (16) ğanīsi ve faķīri karısı ve ba'īdi diyet edāsında berāberdür 'ulūfeleri (17) çıkduķda¹²⁴⁰ cem' édüp diyet edā oluna İmām-ı A'zam katında (18) kätıl daķı 'ākileden birisi gibi hisşe vērür kezā fi *İcma-ı İbni Hübeyra* (19) **Z[136b]** ammā haķā'en katıl daķı iki dürlüdüdür birisi kaşdda haķādur (20) meşelā avcımışa lākin¹²⁴¹ şikār sızduķı yerde çaldırdı işidüp **V[28b]** (1) geyik¹²⁴² yā ğayrı av¹²⁴³ şanup oķ-ıla atup¹²⁴⁴ urup öldürdi meger ki (2) bu adam imiş birisi daķı fi 'lde haķādur meşelā nişāna yā ağaç (3) başında bir kuş yā bir canavarı görüp oķula atduķda meger tınlaķında¹²⁴⁵ (4) adama tōķunup öldürse bu iki kaşduķ¹²⁴⁶ hükmi-i katlı (5) keffāret vērüp 'ākilesi daķı diyet vèrmekdür bu haķāda kätile ğünāh yokdur¹²⁴⁷ eger (6) bir mecnūn yā bir şabī haķā'en bir kimesne öldürse¹²⁴⁸ İmām-ı A'zam (7) katında bunlara keffāret yokdur ğayrı imāmlar katında¹²⁴⁹ vardur ammā (8) ittifaķ-ı diyet lāzımdur ammā bu diyārlarda hālā kätılün naşş-ıla (9) şabit olan keffāreti ve 'ākilenün diyetinün hükmi aķkam-ı (10) mensuķa gibi¹²⁵⁰ 'amel olunmayup maķtülün demi diyetin heder (11) éderler kıyāmetde azab-u 'uķūbetden başlarına ne kıyāmet (12) kōpacāğından hāzer étmezler ammā mecra-ı haķāya¹²⁵¹ cārī olan katıl (13) meşelā bir kişı¹²⁵² uyurken yuvalanup yanında yatan ğenç¹²⁵³ altında (14) kalup ölse bunun müceb-ī katlı keffāret vèrmekdür (15) bu katlide diyet ve ğünāh yokdur bu mes'ele daķı ma'lūm (16) ola ki bu zıkr olunan **Z[137a]** dört vechün bir hükmi daķı budur ki (17) eger bir kişı kendiye mīrās düşen ādemi şū dört zıkr (18) olunan

¹²³⁸ édenedek] édince A.] édinceye dek V.

¹²³⁹ katında] katlarında A.

¹²⁴⁰ çıkduķda] çıkduķca A., V.

¹²⁴¹ lākin] -A., V.

¹²⁴² geyik] cèren A.

¹²⁴³ av] şikār A.

¹²⁴⁴ atup] - V.

¹²⁴⁵ meger tınlaķında] öte tarafda A.] öte cānibinde V.

¹²⁴⁶ kaşduķ] katlün V.

¹²⁴⁷ bu haķāda kätile ğünāh yokdur] -V.

¹²⁴⁸ kimesne öldürse] kimesneyi katıl eylese A.] kimse'i öldürse Z.

¹²⁴⁹ katında] katlarında A.

¹²⁵⁰ gibi] gibi olmuşdur A., V.

¹²⁵¹ mecra-ı haķāya] mecra-ı katıl V.

¹²⁵² kişı] kimesne A.

¹²⁵³ ğenç] oğlancaķı A.] oğlancaķ V.

vechden birisi-y-ile öldürse¹²⁵⁴ kâtil mîrâşdan (19) mahrûm olur Hîrmân kâ'idesi budur ki kâtil için yâ (20) kışâş yâ keffâret lâzım ola anuñçündürki **A[105b]** sebep-i katl-ile öldürse¹²⁵⁵ **V[29a]** (1) mîrâşdan mahrûm olmaz ammâ sebep-ile katl meşelâ bir kimesne¹²⁵⁶ yol (2) yanında su kuyusu kazup içine bir adam düşüp ölse yâ merkeb taşı (3) diküp bir adam tolaşup¹²⁵⁷ düşüp ölse bu katlün (4) mücebi katilün 'âkilelerine¹²⁵⁸ ya'nî vârişlerine diyet lâzım olur (5) bu katlide sebep olana günâh ve keffâret yokdur (6) mîrâşdan dañı mahrûm olmaz geldük imdi 'amd-ıla katlide kışâş (7) lâzım olur dedük idi kışâş dañı kime lâzım olur ve (8) kime lâzım olmaz İcmâlen anı dañı¹²⁵⁹ beyân edelüm bir kimesne¹²⁶⁰ bir adamı (9) kaşdı-y-ıla yarağ-ıla¹²⁶¹ urup öldürse ölenün¹²⁶² yerine öldüreni (10) kışâş¹²⁶³ etmek ya'nî kılıç ile¹²⁶⁴ depelemek yâ boğazından aşmak (11) vâcibdür hür maqtül için hür-i katili kışâş lâzım¹²⁶⁵ olduğu gibi (12) kul için dañı hür-i kışâş lâzımdur¹²⁶⁶ ve dañı zimmi kâfir için (13) Müslümân kışâş olur 'akıl bâliğ mükellef kâmil¹²⁶⁷ adam şabî (14) vü mecnûn için kışâş olur¹²⁶⁸ ve gözleri görmezçün (15) **Z[137b]** ve elsüz ayaksız küt¹²⁶⁹ ve kötürüm ve işitmez¹²⁷⁰ sağırçün sağ u (16) ve salîm ellü ve ayağlı ve gözlü kulaçlı şahîh¹²⁷¹ adam kışâş olunur (17) ve bir nâkıs-ı 'akl¹²⁷² 'avrat için 'akıl-u-dânâ er kışâş olunur zirâ sâimle sâkıñ (18) er ile 'avrat nefside beraberdür¹²⁷³ kâle ta 'âlâ¹²⁷⁴ 1275 أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ (19) ammâ er-ile 'avrat diyetde berâber degüldür belki 'avratun

¹²⁵⁴ kendiye mîrâş düşen ademi şu dört zıkr olunan vecihden birisiyle öldürse] kendüye mîrâşı degen kimesneye şu dört vechle bir vechde birisiyle katl eylese A.

¹²⁵⁵ öldürse] ölünse A.] ölse V.

¹²⁵⁶ kimesne] kimse V.

¹²⁵⁷ tolaşup] dolaşup A.

¹²⁵⁸ 'âkilelerine] 'âkilesine A.,V

¹²⁵⁹ anı dañı] -A.

¹²⁶⁰ kimesne] kimse A.,V.

¹²⁶¹ yerağla] - A.,V.

¹²⁶² ölenün] maqtülün A.

¹²⁶³ kışâş] kâtl-i kışâş A.

¹²⁶⁴ kılıç ile] öyle A.,V.

¹²⁶⁵ lâzım] -A.

¹²⁶⁶ lâzımdur] olunur A.] olur V.

¹²⁶⁷ kâmil] -A, V.

¹²⁶⁸ olur Z olunur A.

¹²⁶⁹ küt] -A.,V.

¹²⁷⁰ işitmez] -A.

¹²⁷¹ şahîh] -A

¹²⁷² 'akl] -A.

¹²⁷³ için 'akıldânâ er kışâş olunur zirâ sâimle sâkıñ er ile 'avrat] A., V.

¹²⁷⁴ kâle Ta 'âlâ] kâle Allâh Ta 'âlâ A.

¹²⁷⁵ "Cana can", el-Mâide 5/45

(20) diyeti erünj diyetinün nişfidur *Nevāzil*de eydür anuñçündürki bir er **V[29b]** (1) bir ‘avratuñ bir elin kesse el ele bedel iken şer’ile erünj eli¹²⁷⁶ (2) kesilmez zīrā nişf-ı diyetle bütün diyet bedel olmaz ammā zimmi (3) kāfir-ile Müslümān nefste ve diyetde berāberdür Mezheb-i Hānefīde ki mezheb-i şavābdur¹²⁷⁷ (4) ammā İmām Mālik-ile Şāfiī’ katında¹²⁷⁸ zimmi dinde Müslümān-ıla (5) berāber degüldür lāyık budur ki¹²⁷⁹ diyetde dañı berāber olmaya (6) İmām Mālik katında zimminün diyeti Müslümān diyetinün nişfidur (7) Şāfiī katında Müslümān diyetinün şülüsidür İmām-ı A’zamun delīli (8) tefşil üzre bahş-i āhirinde¹²⁸⁰ gelse gerek ve dañı (9) ata için ve dede için oğul kışāş olunur ammā (10) ata yā dede oğlanı öldürse übüvvet hürmetiçün **[A106a]** kışāş (11) olunmazlar lākin bu ikisi vārişlerine diyetin virmek lāzımdurki (12) mū’minün demi heder olmaya hem diyet hem kışāş yerine (13) tura mes’ele oğul babasınun kışāşına vāriş (14) olsaydı kışāş yine sākıt olur şüret-i (15) **Mes’ele** meşelā Amr zevcesi Hindün **Z[138a]** babası Zeyd’i ‘amden (16) katl eylese Zeyd’i maqtülün Hindden ğayrı **velī**si dañı olmasa (17) Hind dañı eri ‘Amr’ı kışāş étmeden ölüp¹²⁸¹ atası Zeyd’ün (18) kışāş-ı ırs-ıla oğlı Bekr’e intikāl eyler Bekr dedesi Zeyd’ün (19) kanıçün babası ‘Amr’ı kışāş étdürmez übüvvet hürmetiçün (20) ve dañı Mevlā kavliçün ve müdebberi ve mukātebi ve oğullarınun **V[30a]** (1) kavliçün kışāş olunmaz eger beş on adam mübāşeret (2) édüp ittifāk-ıla bir adamı kaşd-ıla öldürseler¹²⁸² (3) götürüsi bir adam için kışāş olunur eger bir kişi (4) beş on adamı öldürse götürüsinün¹²⁸³ evliyāsı talebiyle (5) kātıl kışāş olunur ancak eger evliyādan birisi kātili¹²⁸⁴ öldürse¹²⁸⁵ (6) bākīlerinün evliyāsından dem talebi sākıt olur¹²⁸⁶ maqtüllerün birisi (7) için kışāş olup ğayrıları¹²⁸⁷ için diyet alınmaz hilāf-i (8) Şāfiī’nün ki bākīleri çün diyet alurlar kātilün muḥālefetinden (9) *Kudūr*inün ve şerhinün nakli tamam oldu faşıl bu

¹²⁷⁶ eli] elin A.

¹²⁷⁷ ki mezhebi şavābdur] –A. V.

¹²⁷⁸ katında] katlarında A.

¹²⁷⁹ lāyık budur ki] lāyıkdur ki A., V.

¹²⁸⁰ tefşil üzre bahş-i āharında] bahş-i āḥarda tefşil üzere A., V.

¹²⁸¹ ölüp] fevt olup A.

¹²⁸² öldürseler] katl eyleseler A.

¹²⁸³ götürüsinün] cümlesinün V.

¹²⁸⁴ kātili] –V.

¹²⁸⁵ öldürse] katl eylese A.

¹²⁸⁶ bākīlerinün evliyāsından dem talebi sākıt olur] cümlesinün evliyāsı talebiyle kātıl kışāş olunur eger evliyādan birisi katl eylese bākīlerinün evliyāsından taleb-i dem sākıt olur. A.

¹²⁸⁷ olup ğayrıları] olunup bākīleri A.

faşıl (10) ḥatā'en ḳatilūn keffāreti beyānındadır ḳatlūn keffāreti (11) 'Ayn şāddur ya'nī ikidür ayn 'itḳ-ı raḳabeye işāretdür¹²⁸⁸ (12) şad şavma işāretdür ḳāle *ta'ālā* (13) *فَمَنْ لَمْ يَجِدْ* keffāret-i ḳatliḥün **Z[138b]** evvel vācib¹²⁹⁰ olan (15) bir mü'min ḳul āzād etmekdür ḳatlide kāfir ḳul keffārete geçmez eger ḳātil (16) mü'min ḳul bulumasa¹²⁹¹ yāḥūd faḳīr olup ḳavlu'llāha ḳādir olmasa ulaşdırı¹²⁹² iki ay şā'im olmak gerek (17) keyfīyet-i tetābu' keffāreti şavmda beyānu olunmuşdur (18) *Tefsīr-i 'Uyūnda* eydür keffāret-i ḳatlide āzād olacak ḳulı mü'min-ile (19) ḳayd eyledi Ḳur'ānda zīrā ḳātil ḡaflet-ile bir nefis-i mü'mine'i öldürdiyise anuḡ bedeli bir ḥükmen ölmüş nefis-i mümine-yi¹²⁹³ (20) āzād etmek-ile iḥyā eyleye zīrā nefsinuḡ taşarrufuna mālīk olmayan **V[30b]** (1) abd-i maḥcūr ḥükmen meyyit gibidür āzād edüp taşarrufa mālīk ḳılmaḡ-ıla (2) ölüyi **A[106b]** iḥyā etmek gibi oldı pes kāfir ḳul mü'min nefisine bedel (3) olımaz bu ḥüküm 'amddur ki bir Müslümān bir zimmi kāfiri yā bir kāfir ḳulı (4) yā müste'mini ḥatā'en öldürse ḥür-i müslim gibi ḳatilūn verese (5) maḳtūl zimminūn diyetin velīlerine teslīm etdikden ḡayrı¹²⁹⁴ (6) ḳātil daḡı bir mü'min ḳulı zimminūn keffāretiḥün āzād etmek (7) vācibdür yukarıda Müslümān diyet-ile daḡı zimmi diyeti birdür denilüp (8) İmām-ı A'zam'ın delīli gelse gerek dēyü va'de olunmuşdı (9) ol delīl budur ḳāle *ta'ālā* (10) *وَأِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدْيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ*¹²⁹⁵ (11) İmām-ı A'zam ve Aḥmed bin Ḥanbel ḳatında mü'min-ile zimmi (12) diyetle berāberdür li-ḳāvli 'aleyhi's-selām (13) *دِيَةٌ كُلِّ ذِي عَهْدٍ فِي عَهْدِهِ أَلْفُ دِينَارٍ، وَهِيَ دِيَةُ الْمُسْلِمِ*¹²⁹⁶ **Z[139a]** bu ḳavli (14) mü'eyyed ve muḳavvīdür İbnü 'Abbās'ın ḳavliḡı buyurdılar bu āyet iki müste'minūn (15) ḡaḳḳında nāzil oldı ki iki müste'min Ḥazrete geldiler (16) bir ḳaç gün tırdıḡdan sonra Ḥazret 'aleyhi's-selām (17) bunlara at ve tın ve ḡarḳlık vērüp göndürdi (18) beriyyede giderken Ümeyye oḡlı 'Amr'a uğradılar 'Amr (19) bunları ḡarbī

¹²⁸⁸ ayn 'itḳ-ı raḳabeye işāretdür] 'itḳ-ı raḳabe 'aynıla işāret olunmuşdur A., V.

¹²⁸⁹ "Yanışlıkla bir mümini öldüren kimsenin mümin bir köle āzat etmesi, buna gücü yetmeyen kimsenin iki ay peş peşe oruç tutması lâzımdır." en-Nisâ 4/92

¹²⁹⁰ vācib] lâzım V.

¹²⁹¹ bulumasa] bulunmaz ise A., V.

¹²⁹² yāḥūd faḳīr olup ḳavullāha ḳādir olmasa ulaşdırı] 'ālā ḡarīḳ muttaşāl A.] evvel ulaşdırı V.

¹²⁹³ öldürdiyise anuḡ bedeli bir ḥükmen ölmüş nefsi mümine'i] V.

¹²⁹⁴ ḡayrı] sonra A.

¹²⁹⁵ "Eğer kendileriyle aranızda antlaşma bulunan bir topluluktan ise ailesine teslim edilecek bir diyet vermek ve mümin bir köleyi āzat etmek gerekir." en-Nisâ 4/92

¹²⁹⁶ Her zimmet sahibinin (zimminin) zimmeti (güvence altında olduḡu) süresince diyeti bin dinardır ve bu, Müslümanın diyetidir." kaynaḡı bulunamadı.

şanup¹²⁹⁷ öldürdi ve at u tönlerini şoyup (20) Hâzret'e¹²⁹⁸ gelüp haber vèrdi Hâzret 'aleyhi's-selâm **V[31a]** (1) niçün istimâ' etmedin öldürdün dèyü incinüp 'Amr'dan (2) iki diyet-i kâmile alup ol müste'minlerün velîlerine göndürdi ma'lûm (3) oldu ki müste'min kâfir-ile mü'minün dînleri bir degül ise de diyetleri (4) berâber imiş¹²⁹⁹ Ebû Bekr vü Ö'mer ve 'Alî riḍvānullāhi 'aleyhim ecma'în hilâfetlerinde¹³⁰⁰ (5) zimmiyi ve müste'mini ve müslimi diyetde berâber hükm êtdiler bir ḥarbîdârı (6) ḥarbde imāna gelüp hicret etmeden anı bir Müslümân kâfir şanup (7) öldürse¹³⁰¹ bu şüretde dahı kâtil bir mü'min kıl keffâret vèrmek (8) vâcibdür¹³⁰² *ḳāle ta'ālā*¹³⁰³ *فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَخْرِيرُ رَقَبَةٍ* (9) bu katilde **A[107a]** diyet yokdur (10) zîrâ maḳtûlün evliyâsı ehl-i ḥarbdür Tefsîr-i 'Uyûnun nakli (11) tamâm oldu¹³⁰⁴ Tefsîr-i Ebû'l-Leyṣ'de eydür bu (12) âyet-i kerîmede¹³⁰⁵ Zeyd oğlu Usâme hakkında indi¹³⁰⁶ kıṣṣa bu ki (13) Usâme 'asker-i İslâm-ile gâzâya gitdi darb-ı ḥarbe¹³⁰⁷ (Z139b) girdükde gördi ki (14) bir çobân şahrâ'da bir koyun sürüsün kovup kaçır¹³⁰⁸ ol (15) çobânun adı Mirdâsıdı Usâme yüpürüp aña yetişdi¹³⁰⁹ (16) Mirdâs dahı dönüp "lâ ilâhe illa'llâh Muḥammedü'r-resûl-ullâh" (17) dèyüp Usâmeye "es-selâmu 'aleyküm" dèdi Usâme dahı (18) Mirdâsun selâmına ve islâmına bakmayup Mirdâsı öldürdi¹³¹⁰ (19) ve sürüsün sürüp Hâzrete getürdi Mirdâsun kıṣṣasın (20) dèyü vèrdi Hâzret dahı kaçıyup 'unf-ıla *lâ ilâhe illallâh* **V[31b]** (1) *Muḥammede'r-resûl-ullâh* dèyeni öldürdünmi dèyü üç kerre tekrâr eyledi¹³¹¹ (2) Usâme dahı yâ Resûlu'llâh Mirdâsun islâmı ve selâmı dahı başı (3) ḳorḳusundan idi göñülden degül idi dèdi¹³¹² Hâzret (4) yine buyurdu ki "*hel şakakte ḳalbehû*" (5) yani Mirdâsun ḳalbini yarduḡda

¹²⁹⁷ şanup] kıyâs êdüp A.

¹²⁹⁸ Hâzrete] Hâzrete getürdi A.

¹²⁹⁹ beraber imiş] berâberdür cârı yâr-ı 'azâmdur A.

¹³⁰⁰ hilâfetlerinde] zaman-ı hilâflarında A.

¹³⁰¹ öldürse] katl eylese A.

¹³⁰² keffâret vèrmek vâcibdür] âzâd êder zirâ vâcibdür A.] âzâd etmek gerek zirâ vâcibdür V.

¹³⁰³ Eğer kendileriyle aranızda antlaşma bulunan bir topluluktan ise ailesine teslim edilecek bir diyet vermek ve mümin bir köleyi âzat etmek gerekir." en-Nisâ 4/92

¹³⁰⁴ Tefsîr-i 'uyûnun nakli tamâm oldu] Tefsîr-i 'uyûnun nakli bu cümlede tamâm oldu A.

¹³⁰⁵ bu âyet-i kerîmede] bu zikr olunacak âyet-i kerîmede A.,V.

¹³⁰⁶ indi] nâzil oldu A.

¹³⁰⁷ Usâme 'asker-i İslâmile gâzâya gitdi darb-ı ḥarbe] İslâm ile gâzâya girdükde dâr-ı ḥarbe A.

¹³⁰⁸ bir koyun sürüsün kovup kaçır] koyun güder usame'i görüp koyunu bıraḡup kaçır A.

¹³⁰⁹ aña yetişdi] – A.

¹³¹⁰ öldürdi] katl eyledi A.

¹³¹¹ eyledi] eylediler A.

¹³¹² dèdi] dèdükde A.

küfrinemi muṭṭalı olduğumı (6) öldürdün dedi¹³¹³ Usāme êtdüğine peşīmān olup mirāren (7) istiğfār êdüp yā Resūlu’llāh baṇa şefā‘at eyle dedi¹³¹⁴ (8) Ḥazret ‘aleyhi’s-selām buyurdıki Mirdāsūḡ kelime-i *tevhīdi* (9) saṇa kıyāmetde ḡuşūmet êderken ben saṇa nice (10) şefā‘at êdebilürem var üzerüñe vācib olan bir mü’min (11) kıl āzād eyle dedi bu āyet-i kerīme Usāmeye ‘itāb günü (12) nāzil oldu بِأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَىٰ إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتُ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِّن قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا (14) ¹³¹⁵ 140a]Z[ĩya‘n (15)r ākelimesin izhdet āve şeh ḡrenüem vāsise sel **140a]Z[** ĩya‘n (14) ¹³¹⁶ küfrin ya imānın istīkān eylen islāmı zāhir (16) olursa febihā küfri zāhir olursa öldürün¹³¹⁶ (17) bu takrīrden ma‘lūm oldu ki günāh¹³¹⁷ bir mü’mini (18) öldürene¹³¹⁸ kıyāmetde şefā‘atde olsa kabūl olmaz imiş (19) Kur‘ān-ı ‘azīmūḡ daḡı **A[107b]** zāhiri¹³¹⁹ delālet êder ki kaşd-ıla adam (20) öldüren¹³²⁰ kāfir ‘ukūbet-ile mu‘akḡib olup¹³²¹ cehennemde muḡalled ḡale li ḡāvli *ta‘ālā V[32a]* (1) ¹³²² وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا (2) zīrā (2) cehennem kāfirden ḡayrı kimesne muḡalled ve mü‘ebbed ḡalmaz bu maḡālde *Tefsīr-i ‘Uyūn* (3) bir ḡadiş-i şerīf naḡl êder Ḥazreti ‘aleyhi’s-selām (4) buyurmuş ki لَرَوَالِ الدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ قَتْلِ امْرَأَةٍ مُّسْلِمَةٍ، وَإِنَّ الْإِنْسَانَ بُنْيَانٌ لَّهُ، فَمَلْعُونٌ مِّنْ هَدَمِ بُنْيَانِهِ¹³²³ (6) ısı ḡafāma‘n (6) zeylinde bir (7) ḡadiş daḡı naḡl êder mefhūmı budurki bir kimesne dünyāda (8) bir mü’minūḡ bilā-ḡaḡḡın¹³²⁴ ḡatline yarım aḡız mu‘āvenet eylese kıyāmetde (9) mahşer yêrine geldükde alnına yazılmış ki bu zālim Allāḡuḡ (10) rahmetinden me’yūs mahrūmdur ya‘nī Allāḡdan buṇa (11) aḡlā rahmet yoḡdur telefi nefse yarım aḡız mu‘āvenet (12) êden rahmetden me’yūs olıcaḡ kaşdı-y-ıla adam depeleyenūḡ (13) yā ḡatle urup tūṭup¹³²⁵ yoldaşlık êdenūḡ ‘ukūbeti bundan kıyās oluna (14) **Z[140b] Bābü’l-Hāmis Mā Yūcibu**

¹³¹³ dedi] dedükde A.

¹³¹⁴ dedi] dedükde A.

¹³¹⁵ “Ey iman edenler! Allah yolunda savaşa çıktığınız zaman iyi anlayıp dinleyin. Size selām verene, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek “Sen mümin değilsin” demeyin; çünkü Allah katında sayısız ganimetler vardır. Daha önceleri siz de böyleydiniz. Derken Allah size lütufta bulundu. Bu sebeple iyi anlayıp dinleyin. Hiç şüphe yok ki Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.” en-Nisâ 4/94

¹³¹⁶ öldürün] ḡatlı êdūḡ A.

¹³¹⁷ günah] bi-günāh V.

¹³¹⁸ öldürene] ḡatlı êdene A.] öldürenün

¹³¹⁹ zāhiri] zāhir-i şerīfi V.

¹³²⁰ öldüren] ḡatlı êden A.

¹³²¹ ‘ukūbetile muakḡab olup cehennemde muḡalled ḡala] ‘ukūbetile muakḡab ola V.

¹³²² “Kim de bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde devamlı kalmak üzere cehennemdir. en-Nisâ 4/93

¹³²³ Hadisin kaynaḡı bulunamadı

¹³²⁴ Bilā-ḡaḡḡın] A.

¹³²⁵ depeleyenūḡ yā ḡatle urup tūṭup] ḡatlı êden veyā ḡatle yardım ve A.,V.

Keffāretü 'z-zihār (15) zihār şer' de menkūhasını ebedī mahremlerinden birisinin (16) üç 'uzvından birisine beşzetmekdür menkūha dēdügümüz-ile qalāyıkdan¹³²⁶ (17) ihtirāz eyledük ki qalāyıkça zihār hükmı olmaz¹³²⁷ ebedī mahrem (18) dēdügümüzden¹³²⁸ 'avratının kız karındaşı gibiden ihtirāz eyledük ki (19) muzāhirün 'avratı ölse yā boşasa kız karındaşının mahremiyetini görüp¹³²⁹ nikāhlanmak (20) helāl olur zihār mes'elesi biraz açık mukaddimeye mevķūfdur **V[32b]** (1) evvelā ma'lūm ola ki erler nisādan mahremlerinin gövdesine ne (2) 'uzvına nazar helāldür ve ne 'uzvına haramdır anı bilmek mevķūfdur¹³³⁰ kişinin (3) nesebinden mahremleri anasıdır ve ebesidir ve kızıdır ve hemşiresidir ve (4) 'ammesidir ve hālesidir rıza'dan mahremleri dahı bunlardır erler (5) bu mahremlerinin arkasına ve karnına ve göbeği-y-ile dizi arasına (6) bu üç mahalle bakmak haramdır bu üçünden gayrısına bakmak (7) mubāhdur geldik imdi bir er 'avratına sen baña anamun arkası (8) yā ebemün karnı gibisin dēse ol 'avrat ol ere haram (9) olur ammā boş olmaz¹³³¹ lakin zihār 'ibāretin söylediğinden (10) **A[108a]** sonra ol 'avrata yapışmak yā öpmek yā döşegine girmek (11) haramdır ayrılmak gerek tā zihār keffāretin vermeyince helāl olmaz (12) keffāretten sonra tekrār **[Z141a]** nikāha ihtiyāc yokdur eger 'avratına (13) dēse ki sen baña kızımın yā hemşiremün yā 'ammemün ya hālemün (14) arkası yā karnı yā uyluğı gibisin dēse 'avratı yine (15) haram olur ayrılmak gerek ammā zihār keffāreti vermek-ile hülle (16) münkalib olur eger 'avratına dēse ki senün yüzün yā başun (17) yā boynun anamun arkası gibidür yā karnı yā uyluğı gibidür dēse (18) 'avratına yine haram olur eger 'avratını anasının nazarı helāl (19) olan 'uzva beşzetse ve dēse ki sen baña anamun eli (20) yā ayağı yā kolu yā yüzü¹³³² yā memesi gibisin dēse zihār degüldür 'avratı haram olmaz **V[33a]** (1) eger bir kimsenün¹³³³ bir kaç 'avratı olup anlara¹³³⁴ cümlesine hitāben (2) siz baña anamun arkası gibisiniz dēse cümlesi ile zevciyyet (3) hālāt-ı haram olur her birisine başka keffāret vermeyince (4) birisine yapışmak haramdır meger ki evvel vėrdüğü keffāret (5) fulān 'avratımuñdur dēyü ta'yīn

¹³²⁶ dēdügümüzle qalāyıkdan] ile cāriyeden A., V.

¹³²⁷ qalāyıkça zihār hükmı olmaz] cāriyeye zihār olmaz A., V.

¹³²⁸ dēdügümüzden] dēdügümüz murād A.

¹³²⁹ mahremiyetini görüp] – A., V.

¹³³⁰ mevķūfdur] gerek A., V.

¹³³¹ ammā boş olmaz] lakin boş olmaz A.

¹³³² yüzü] yüzü A., V.

¹³³³ kimsenün] kimesnenün A.

¹³³⁴ anlara] anların A., V.

eylese ol ‘avratına mülāme (6) helāl olur ğayrısı-y-ıla olmaz tā her birisi çün başka keffāret (7) vėrmeyince eger bir kimesne ‘avratına sen baņa ħarāmsın anamuñ arķası¹³³⁵ gibi (8) dėse İmām-ı A‘zam katında bu söz-ile talāķa yā ilāya (9) niyyet eyledise dağı zıhārdur ammā İmāmeyn katında bu sözile¹³³⁶ (10) zıhār niyyet eylese yā hiç nesneye niyyet eylemese yine (11) zıhārdur **Z[141b]** eger talāķa niyyet eyledise¹³³⁷ boş olur yine almak (12) dilese ‘avratuñ rızāsı-y-ıla ‘iddet içünde şāhid-i āyn (13) ħuzūrında tecdīd-i nikāh cā’izdür İhtiyārda eydür bir kimesne¹³³⁸ (14) ‘avratına dėse ki sen baņa anam gibisin yā ebem (15) yā kıızım yā ğayrı mahremüm gibisin dėse bu lafız kitabīdür ancak (16) niyyet-ile ta‘yīn olunur eger murādı iyilükde ve kerāmetde anam gibisin (17) demek ise ya‘nī anam baņa nice iyilük ve ikrām ederse (18) sen dağı baņa eyle edersen yāĥūd ben anama nice iyilük (19) ve ikrām edersem saņa dağı eyle ederüm demek ise dėdüĝi gibidür (20) zıhār yā talāķ lāzım gelmez eger bu söz-ile zıhāra niyyet eyledise **V[33b]** (1) keffāret vėrmeyince yaķın olsun ve eger talāķa niyyet (2) eyledise bāyin talāķ boş olur ve eger bu sözi **A[110b]** niyyetsüz (3) söylediyise kelāmı laĝv olur İmām Muĥammed katında laĝv olmaz (4) belki zıhār olur zīrā küllī bir ‘uzva beñzetdükde¹³³⁹ boş olucaķ (5) küllī beñzetdükde¹³⁴⁰ dağı ola **faşıl** malum olaki zıhār (6) keffāretin üçden birisidür ki ‘ayn-şād-mīm ħurūfı-y-ıla işāret (7) olunmuşdur mürettebdür ki evvel vācib olan ‘ıtk-ı raķabedür (8) ya‘nī evvel vācib bir ķul āzād eylemekdür¹³⁴¹ ol ķul dağı kör yā saĝır yā ğayrı ‘aybı¹³⁴² (9) olmaya ya‘nī nokşan şemen icāb eder ‘aybı olmaya (10) ve müdebber ve mükāteb **Z[142a]** ve ammā veled dağı olmaya ammā keffāret ķulı (11) kāfir eger Müslümān erkek eger dişi küçük eger bu büyük¹³⁴³ cā’izdür (12) ķulı āzād etdüĝi vaķt ‘avratuñ yanına varmaķ cā’iz olur (13) ecnebīye nikāh-ıla¹³⁴⁴ cā’iz olduĝı gibi eger muzāhir ķul (14) kādir olmasa ulaşdırı¹³⁴⁵ iki ay şāīm olmaķdur bu iki (15) ayuñ içinde bir ĝünün ‘özr-ile yā özürsüz yeşe iki ay şavma (16) yine başdan başlamak gerek ki ramazān

¹³³⁵ arķası] ķarnı A.,V.

¹³³⁶ dağı zıhārdur ammā İmāmeyn katında bu sözile] – A.

¹³³⁷ eyledise] eylese V.

¹³³⁸ kimesne] kimse V.

¹³³⁹ beñzetdükde] beñzetdüĝinde A.,V.

¹³⁴⁰ beñzetdükde] beñzetdüĝinde A.,V.

¹³⁴¹ ya‘nī evvel vācib bir ķul āzād eylemekdür] –A.

¹³⁴² ‘aybı] –A.,V.

¹³⁴³ erkek eger dişi küçük eger bu büyük] yā müennes yā müzekker yā kebīr yā saĝır A.

¹³⁴⁴ nikāhıla] –A.

¹³⁴⁵ ulaşdırı] ‘ala la tasıl (*) A.

İmāmeyn (7) katında¹³⁵² nısfı āḥar in i'tāk etmedin daḥı yapışursa¹³⁵³ keffāret (8) şahīḥdur zīrā İmāmeyn katında i'tāk u mütecezzī **Z[143a]** degüldür nısfını (9) āzād etmeg-ile kulluḡdan kırtulmuş olur eger muḡāhere keffāret (10) vermedin 'avratına el uzatsa 'avrata lāzımdur ki i'tāat (11) etmeye eger cebr-ile etmek isterise¹³⁵⁴ 'avrata vācibdür¹³⁵⁵ ki kaçup (12) kādīya varup erinüñ zıhār edüp keffāret vèrmeden¹³⁵⁶ (13) kaçdını i'lām eyleye kādīya da vācibdür munzāhiri (14) ḥabs eyleyüp¹³⁵⁷ bu üç keffāretün kaḡısına kādırise (15) cebr-ile edā etdüre andan sonra 'avratınun yanına göndüre bu daḥı (16) ma'lūm ola ki zıhār keffāretinün edāsı muḡāhir kendü ihtiyārı-y-ıla (17) etdügi taḡdīrce şer'-ile edā olunmasının sebebi (18) Allāhu a'lem budurki keffāret terkinün 'ukūbeti ancak muḡāhire (19) maḡşūş degüldür belki 'avratı daḥı mu'ākābdur muḡāhirün zinā (20) ma'siyetinden mubālātı yok ise mubālātı olanı ma'siyetden **V[35a]** (1) sıyānet ehl-i şer'e lāzımdur ḥilāf ḡayrı keffāretlerünki (2) mükeffirün keffāreti terk etdügi 'ukūbeti ancak kendiye (3) maḡşūşdur teemmül ile şer'-ile cebren edā zıhār keffāretine maḡşūşdur (4) keffāretinden ḡayrı ki cebren edā izhār keffāretine maḡşūşdur (5) bu tefsīr *Keşşāfuñ* ve 'Uyūnuñ naklidür¹³⁵⁸ **A[109b]** fi süreti ḡad semia'llāh (6) ammā şalātuñ ve savmuñ ve yemīnün ve ḡatlün keffāretlerinün (7) edāsı mükeffire müfāvız kendi ḡusn-i ihtiyārı-y-ıla etmezise¹³⁵⁹ (8) ḡisābı ve 'azābı kıyāmetde ol serī-'u'l- ḡisāb şedīdū'l-'ikāb üzerinedür (9) bu daḥı ma'lūm ola ki nişāb-ı zekāta mālīk (10) olan kimesne¹³⁶⁰ ihtiyārı-y-ıla zekātın¹³⁶¹ fuḡarāya edā etmek-ile me'cūr (11) olsunçün vācib olmuşdur eger şöyle ki şahīb-i nişāb (12) yıl¹³⁶² tamāmında zekātın vèrmedin ölse¹³⁶³ daḥı vaşıyyetsüz¹³⁶⁴ (13) velīleri meyyitün şülüş-i mālından mā-vecebeyi fuḡarāya vèrseler (14) yāḡūd fuḡarā mā-vecebeyi oḡurlasalar zekāt borcu ödenmez¹³⁶⁵ mānī' (15) zekāt 'ukūbet-ile **Z[143b]** mu'ākābdur şahīb-i nişāb zekātın

¹³⁵² katında] katlarında A.

¹³⁵³ yapışursa] yapışsa A. ,V.

¹³⁵⁴ isterise] murād eylese A.] istese V.

¹³⁵⁵ vācibdür] lāzımdur A.

¹³⁵⁶ vèrmeden] vèrmedigini V.

¹³⁵⁷ eyleyüp] eyleye A.

¹³⁵⁸ bu tefsīr keşşāfuñ ve 'uyunuñ naklidür] ḡavle'l-merḡum tefsīr Keşşāfuñ ve 'Uyunuñ naklidür A.

¹³⁵⁹ etmezse] eylemezse A.] edā etmezse V.

¹³⁶⁰ kimesne] kimse V.

¹³⁶¹ zekātın] rükūnen A.

¹³⁶² yıl] sene A.

¹³⁶³ ölse] fevt olsa A.

¹³⁶⁴ vaşıyyetsüz] vaşıyyet etmese A.

¹³⁶⁵ ödenmez] edā olmaz A.

vérmedin (16) ölse¹³⁶⁶ andan zekât sâkıt olur dedüklerinün ma‘nâsı budur (17) ve eger nişâb şâhîbî marâz-ı mevtime zekâtumı şülüşden vèresiz (18) dèyü vaşiiyet eylese zekât borcından kurtulur¹³⁶⁷ kezâ fi‘z-Zübde (19) ve‘l-Hizâne Hizānetü‘l-müfteyn-de eydür meyyit vaşiiyet ètdükde (20) müşinün üzerine vâcib olan hûkûk dördür evvelkisi **V[35b]** (1) Allâh vâcib kılduğudur ki şavm u şalât hacc u zekâtdur (2) ikincisi mü‘minün ma‘şiyet sebebiyle¹³⁶⁸ Allâh¹³⁶⁹ (3) vâcib kılduğudur ki beyân olunan¹³⁷⁰ beş keffâretdür üçüncisi mü‘minün kendi (4) üzerine lâzım olmayanı teķārûben ila‘llâh iltizâm eyledüğüdür ya‘nî (5) bir ‘amele nezirdür dördüncisi hâl-i hayâtında-ki noksân‘ameliçün (6) türbeḥûna¹³⁷¹ yâ cüz’-i kırâ‘atına bir miķdâr akça vaşiiyet (7) eylemekdür geldük imdi Allâh¹³⁷² vâcib kılup¹³⁷³ daḥı (8) fevt olandan zekâtumla¹³⁷⁴ haccımı şülüş-ü mālumdan edâ èdesiz dèyü vaşiiyet (9) eylese bunda üç qavlü vardur birisi evvel haccın edâ èdeler (10) ba‘dehū şülüşden māl qalursa¹³⁷⁵ zekâtın daḥı edâ èderler¹³⁷⁶ egerçi (11) müşî evvel zekâtın söyledisede¹³⁷⁷ ve bir qavlde daḥı evvel (12) zekâtın edâ èdeler¹³⁷⁸ eger zekâtı mu‘ahḥar söyledise de ve bir qavlde (13) daḥı müşî her qangısın evvel aḥḍıyısı¹³⁷⁹ muḥaddemen anı edâ **A[110a]** èdeler ‘ulemâ-ı selef (14) bu üç qavl-ile ‘amel eylediler eger keffâret-i katli ile (15) keffâret-i yemîni vaşiiyet eylese müşî qangısın muḥaddem (16) söylediyise¹³⁸⁰ evvel anı edâ èderler eger keffâret-i şavm-ıla (17) keffâret-i katli vaşiiyet eylese **Z[144a]** evvel keffâret-i katli (18) edâ èdeler eger cemî‘-i keffâret-ile zekâtı vaşiiyet eylese ammâ şülüş-i māl (19) ancak birine vefâ¹³⁸¹ eylese evvel zekâtı vèreler eger uḍḥiyye (20) borc-ıla nezri vaşiiyet eylese evvel nezri edâ èdeler **V[36a]** (1) ve daḥı şadaḳa-ı fiṭr evlâdur nezirden keffâret-i katli ve (2) keffâret-i zihâr ve keffâreti yemîn evlâdur şadaḳa’-ı (3)

¹³⁶⁶ ölse] vefât eylese A.

¹³⁶⁷ borcından kurtulur] deynine edâ olunur A.

¹³⁶⁸ ma‘şiyet sebebiyle] ma‘şiyetle ya‘nî ma‘şiyet sebebiyle V.

¹³⁶⁹ Allâh] Allâh Ta‘âlâ A.,V.

¹³⁷⁰ ki beyân olunan] – A.,V.

¹³⁷¹ türbeḥûna] türbedara A.,V.

¹³⁷² Allâh] Allâh Ta‘âlâ A.

¹³⁷³ kılup] kılduğı A.

¹³⁷⁴ zekâtumla] zekâtumı V.

¹³⁷⁵ māl qalursa] ya‘nî qalursa V.

¹³⁷⁶ edâ èderler] vèreler A.,V.

¹³⁷⁷ zekâtın söyledisede] zekâtın vèrün dèyü söyledisede V.

¹³⁷⁸ edâ èdeler] vèreler V.

¹³⁷⁹ aḥḍıyısı] zikr ètdiyise A.

¹³⁸⁰ söylediyise] zikr eylediyise A.

¹³⁸¹ vefâ] kifâyet V.

fıtrden Hızanenün naklı tamām oldu “*vallāhu alema bis- savab*” (4) **Hātimetül-kitab fi es’iletin ve ecvibetin ve mesâili garîbetin** (5) ya ‘nî hātime kitāb mesā’il-i şerriyyeden ¹³⁸²bir nice su’āl cevābuñ ve şol mesā’il-i nādirenün (6) ve beyānındadır ki ekşerî ‘ulemānuñ ¹³⁸³anuñla ülfeti (7) yokdur huşuşā ki ‘ulūm-ı dīniyye ve ‘ameliiyyeden ola (8) pes ehl-i meclīse lāyıkdur ki ¹³⁸⁴vaqtini mālā ya ‘nî ne ile zāyi‘ eylemeyüp ¹³⁸⁵(9) şeytāna gülünç olmayalar ¹³⁸⁶“*küllü meclīsın lem yekün fihı zıkrı l-Allāh fe ehluhu dahaketüş-şeytan*” (10) ve hem muzākere-i ‘ilmiyye meclīsün (11) revnākı ve melāhatı ve Allāh katında ¹³⁸⁷mergūbı ve meşūbdur (12) *Ravzat-ül ‘ulemāda* İmām ‘Alīden nakl eder ¹³⁸⁸rađiyallāhu ‘anh (13) Hāzret ‘aleyhi’s-selām buyurur ki ‘ilm (14) meclīsinde ¹³⁸⁹oturmağ yüz biñ rek‘at tetāvvu‘ namāzdan ¹³⁹⁰(15) ve yüz biñ tesbīhden ve on biñ at bēsleyüp güzātı (16) bindürüp gāzāya göndürmeden hayırlıdır ve hem ¹³⁹¹‘ilim muzākeresi (17) olan meclīsın ¹³⁹²oturanların başına rahmet yağmadan (18) hālī olmazlar ¹³⁹³buyurdu Benī Adem ¹³⁹⁴hişālinde ‘ilim gibi haşlet-i hamīde (19) ve fażilet-i müfīde yokdur görölmez mi ki Resūlu’llāh şallallāhu (20) ‘aleyhi ve sellem vahy-i ilāhī ile ‘ulūm-ı evveline ve āhirine ‘ālim iken **V[36b]** (1) **Z[144b]** Hāzret-i haqq celle ve ‘alā ‘ilmün dahı ziyādesin talepe eyle dēyü ¹³⁹⁵وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا (2) buyurdu ma‘lūm oldu ki bir kimesne ¹³⁹⁶(3) ne kadar ‘ālim ve fā’ik ise ¹³⁹⁷dahı ‘ilmün ziyādesinden müstağnī (4) degül imiş ¹³⁹⁸pes biz dahı tāliblelere niçe ba’zı ¹³⁹⁹mesā’il-i bābları tertībince (5) furū‘ fetāvādan Türkice tercüme iltizām eyledük tā ki ihvān-ı dīn (6) nazar êtdükde **A[110b]** yā meclīsde okundukça ‘ulemā kardeşler müste‘id (7) ve ümmiler müstefid olup bu naḥif-i lehife birer fātiha-y-ıla yād (8)

¹³⁸² mesā’il-i şerriyyeden] –A.,V.

¹³⁸³ ‘ulemānun] halkuñ A.

¹³⁸⁴ lāyıkdur ki] –V.

¹³⁸⁵ eylemeyüp] etmeyüp V.

¹³⁸⁶ gülünç olmayalar] muḥallel ḥanez olmaya A.] gülünç olmaya V.

¹³⁸⁷ Allāh katında] Allāh-u Ta’ālā ḥuzūrunda A.] Allāh-u Ta’ālā katında V.

¹³⁸⁸ nakl eder] rivāyet eder A.

¹³⁸⁹ ‘ilm meclīsinde] bir sâ‘at meclīs-i ‘ilmde A. ,V.

¹³⁹⁰ namāzdan] namāz kılmak A.] namāz kılmakdan V.

¹³⁹¹ hem] dahı V.

¹³⁹² meclīsın] meclīsde V.

¹³⁹³ olmazlar] degüldür A.

¹³⁹⁴ Adem] – A. ,V.

¹³⁹⁵ “Rabbim! İlmimi arttır” Tâhâ 20/114

¹³⁹⁶ kimesne] kimse V.

¹³⁹⁷ ise] olsa A.,V.

¹³⁹⁸ degül imiş] degüldür A.

¹³⁹⁹ ba’zı] –A.,V.

ve rûh-ı revânın şâd edeler ammâ bu vasıta ile merâtib-i ‘ilmi (9) icmâlen beyân edelüm tâ ki zamâne‘âlimleri kendi miqdârların (10) anlayup ‘ilim-ile mü‘cib ve mağrûr olmayalar evvelâ Hâzret-i alem-ul *ğuyûbuñ* (11) ‘ilminün haddi ve ğāyeti¹⁴⁰⁰ yokdur ki cümle ā‘yân ve müşâhedâtı ve esrâr-ı hafıyyâtı hep bilür¹⁴⁰¹ cemî‘ melâ‘ike (12) muḳarrebîn ve müdebbirâtun ve Cebrâ‘îlün ‘ilmi cem‘ olsa Allâh *ta‘âlānuñ* (13) ‘ilmi katında bahr-ı muḫîtden bir ḳatre degüldür ve nisbet daḫı (14) cā‘iz degüldür ve¹⁴⁰² cemî‘ enbiyānuñ ‘ilmi daḫı yalnız Cebrâ‘îl (15) ‘ilmi katında denizden bir ḳatredür zîrâ Cebrâ‘îl levḫe (16) nâzırdur ve kevāine ve muḳadderâta ve ezele ve muntehāya ‘alimdür ve götüri (17) kütüb-i semāviyyeyi muḫîtdür enbiyâ daḫı biribirinden ‘ilimde mütefāvitdür (18) cümleden Hâzret-i Mūsâ ‘‘aleyhi’s-selām şāhib-i *Tevrâtıken* (19) Hızırдан telemmüz murād edüp¹⁴⁰³ *هَلْ أَتَّبَعَكَ عَلَىٰ أَن تُعَلِّمَنِي مِمَّا عَلَّمْتَ رَبِّكَ* (20) dēyüp bir ḳaç **V[37a]** (1) gün bile **Z[145a]** seyr edüp ‘acāyîp esrâra ve ğarā‘ib aşara muṭṭali‘ (2) olduğı meşhûrdur āher-i iftirāk zamânında¹⁴⁰⁴ leb-i deryâda edeler (3) bir serçecük burnın¹⁴⁰⁵ deryāya koyup şucuğaz işdi¹⁴⁰⁶ (4) Hızır ‘‘aleyhi’s-selām eydür¹⁴⁰⁷ ya Mūsâ şol serçecüğün (5) burnı üstinde nemcugaz bu deryāya nisbeti ne miqdârısa (6) benüm ‘ilmüm Cebrâ‘îl ‘ilmi katında olḳadardur ammâ senün ‘ilmün daḫı (7) benüm ‘ilmüme nisbet serçenün burnundağı nemcugaz¹⁴⁰⁸ ḳadardur (8) zîrâ Hâzret-i ḥaḳḳ celle ve ‘alā¹⁴⁰⁹ *مِن لَّدُنَّا عِلْمًا* dedi (9) ve hem Hâzret-i Hızır anadan toğalı ḳaç biñ yıldur ḥattâ Âdem (10) nebînün şubî oğlıdur ve rıvāyeti daḫı vardur tâ‘līm-i rabbāni ile (11) rûz be rûz ‘ilm-i¹⁴¹⁰ teraḳḳidedür izdiyād-ı ‘ilm i‘mtidād-ı ‘ömr-ile müteraḳḳidür Hızır buyurdıki¹⁴¹¹ (12) yâ Mūsâ bir ḳaç gün mecāveretümüzde ve muḫāveremüzde şabr edüp (13) ‘itirāzı terk etmedün ki Hâzret-i ḥaḳḳun ben ḳulına baḫşış (14) etdügi ‘ilm-i ledünniden bir miqdâr ṭoriyup¹⁴¹² ḳatre geldün

¹⁴⁰⁰ haddi ve ğāyeti] hadd u ḥudūdı ve ğāyeti ve neteḫası A.

¹⁴⁰¹ cümle ā‘yân ve müşâhedâtı ve esrâr-ı hafıyyâtı hep bilür] –A.,V.

¹⁴⁰² degüldür ve nisbet daḫı cā‘iz degüldür ve] nisbet cā‘iz olmaz ve hem bir ḳatre daḫı olmaz A.

¹⁴⁰³ “Mūsâ ona, “Senin öğrendiğin doğruya ulaştırın bilgiden bana da öğretmen için sana tâbi olayım mı?” dedi. Kehf 18/66

¹⁴⁰⁴ zamânında] maḥallinde A.

¹⁴⁰⁵ burnının] minḳārın A.

¹⁴⁰⁶ koyup şucuğaz işdi] baturıp şu içdi A.] şokup şu içdi V.

¹⁴⁰⁷ eydür] eyitdi A.

¹⁴⁰⁸ nemcugaz] şucuğaz A.,V.

¹⁴⁰⁹ “Ona nezdimizden bir ilim öğretmiştik.” Kehf 18/65

¹⁴¹⁰ rûz be rûz ‘ilmi] gün be gün A.] rûz be rûz V.

¹⁴¹¹ ızır buyurdıki] –A.,V.

¹⁴¹² bir miqdâr ṭoriyup] tamamca ṭoriyup A.,V.

baħr (15) olup gideydün dèdi kezalik ‘ulema-’ı müctehidinün (16) ‘ilmi daħı enbiyānün
‘ilmine nisbet deñizden bir kaçredür¹⁴¹³ (17) zamāne ‘ulemāsı ve fużalāsınun ‘ilmi daħı
müctehidler ‘ilmine (18) nisbet bir kaçredür¹⁴¹⁴. ‘ulemā-ı ‘aşrun ‘ilmine **A[111a]** göre¹⁴¹⁵
ümmī tāyfasınun (19) ma‘rifeti deryādan bir kaçre degüldür kale *ta‘ālā* وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ
neķadar fażlı artuķ ise daħı men (1)**V[37b]** mmeye nisbet ā ‘ñlimüāpes bir ‘ (20)¹⁴¹⁶ عَلِيمٌ
fevķahuya nisbet **Z[145b]** cehlin (2) bilüp ‘aczine ‘itirāf edüp ve ‘ucbın terk edüp kaçre
(3) ‘ilmine mağrur olup her şūrete cehli-y-ile cevāba¹⁴¹⁷ cür‘et etmeye anuñçün ki (4)
İmām-ı A‘zam ĥazreti a‘lem-i ‘ulemā-i ‘aşr ve efďāl fuďalā-i deħriken (5) her müsteftīye
cevāba cür‘et etmeyüp ‘ile ādüp ba‘zı mes‘ile ‘amel (6) ¹⁴¹⁸ أَجْرُكُمْ عَلَى الْفُتْيَا أَجْرُكُمْ عَلَى النَّارِ
(7) lā edri ya‘nī bilmezem dèrdi¹⁴¹⁹ Efķahu‘l-fuķahā İbn-i Mes‘ūd (8) rađiyallāhu ‘anh
buyurdı ki şol kimse ki her şorana¹⁴²⁰ fetvā (9) vèrür bilün ki sefihdür¹⁴²¹ *Takdime*
kitabında naķl eder¹⁴²² İmām (10) Müzenī dèdi ki İmām Şaf‘inün *Risāle* adlu kitabın
kendiden¹⁴²³ (11) seksen kerre okudum her okuyuşda içtiħādın¹⁴²⁴ kendi ĥatāsın bulup (12)
ışlāħ ederdi āħir nevbette bir daħı bulup dèdiydi¹⁴²⁵ (13) hey hey sübhānallāh bildüm ki
Ĥaķķ *ta‘ālā* kitabından¹⁴²⁶ (14) ġayrı kitāb ġalaťdan ve ĥatādan ĥālī olmaz imiş İmām-ı
(15) Şa‘biye bir mes‘ele şordılar¹⁴²⁷ lā edri dèdi yāni bilmezem (16) dèdi¹⁴²⁸ dèdiler ki
Ĥaķķdan utanmaz mısın¹⁴²⁹ İmām-ul ‘Irakıyyün olasın (17) daħı la edri dèyesin cevāb
vèrdiki Ĥaķķ *ta‘ālā* (18) meleklerine ¹⁴³⁰ أَنِّيُنُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ buyurduķda melekleri¹⁴³¹ (19)

¹⁴¹³ bir kaçredür] kaçre’ u āħadedür A.

¹⁴¹⁴ bir kaçredür] kaçre’ u āħadedür A.

¹⁴¹⁵ göre] nisbet A.,V.

¹⁴¹⁶ “Her bilenin üstünde daha çok bilen biri vardır.” Yūsuf 12/76

¹⁴¹⁷ şūrete cehliyle cevāba] sa’ile cevāba cüret etmeye A.

¹⁴¹⁸ “Fetva verme konusunda en cüretkârınız, Cehennem ateşine (girmeye) en cüretli olanınızdır.” Darimî, Mukaddime, 20

¹⁴¹⁹ ya‘nī bilmezem dèrdi] ile cevāb vèrürleridi A.] ya‘nī bilmezem dèrleridi V.

¹⁴²⁰ şol kimse ki her şorana] şu kimesneki her sū‘āl edene A.] şol kimesne ki her şorana Z.]

¹⁴²¹ sefihdür] o kimesne taħķīķ-i sefihdür A.

¹⁴²² takdime kitabında naķl eder] takaddüm nām kitabında eydür A.

¹⁴²³ dèdiki İmām Şaf‘inün risāle adlu kitabın kendiden] den ki eydür İmām Şaf‘iden risāle nām kitabını seksen kerre A.,V.

¹⁴²⁴ okuyuşda içtiħādın] okuduķça A.,V.

¹⁴²⁵ bir daħı bulup dèdiydi] daħı bir ĥatā bulup eyitdi A.,V.

¹⁴²⁶ bildüm ki Ĥaķķ Ta‘ālā kitabından] şimdi ma‘lūm olduki kitāb-ı Allāhdan A.

¹⁴²⁷ şordılar] sū‘al eyitdiler A.

¹⁴²⁸ dèdi ya‘nī bilmezem dèdi] ile cevāb vèrdi A.

¹⁴²⁹ utanmaz mısın] ĥicāb etmez misün A.

¹⁴³⁰ “Şunların isimlerini bana söyleyin” el-Bakara 2/31

¹⁴³¹ melekleri] – A.,V.

yārāb sen ‘alemu’l-guyubsın biz ne bilürüz dèyü ‘acַz gösterdiler (20) Şa‘binün ħod ‘ilmi ol meleklerün ‘ilmine nisbet yüz biñ şu‘beden **V[38a]** (1) biri degüldür¹⁴³² Ebū Yūsuf қаdı‘asker iken bir mes‘ele (2) şordılar¹⁴³³ la edri dèdi **Z[146a]** dèdiler ki қаdı-ül қудātsın (3) beytü’l-māldan günde yüz aқça yèrsin bu mes‘ele bilmezem dèrsin (4) cevāb vèrdiki günde yüz aқça ‘ilmüm қадardur eger cehlūme göre (5) vażīfe eyleseler dünyā ħazā‘ini baņa vefā eylemezdi¹⁴³⁴ dèdi (6) Ebūbekr ‘iyāz minbere va‘aза çıkduқda bir mes‘ele¹⁴³⁵ şordılar (7) lā edri dèdi dèdiler bu çıkduғuñ yüksek maқām (8) lā edri maқāmı degüldür¹⁴³⁶ niçün **A[111b]** lā edri dèrsin dèdiler¹⁴³⁷ (9) cevāb vèrdiki bu қадar rifa‘tum ‘ilmüm қадardur eger cehlūm қадar (10) ri‘fat bulsam göge çıkaydum dèdi¹⁴³⁸ yine bir cem‘iyetde bir ‘ālim (11) şadrinişīn idi bir mes‘ele şordılar lā edri dèdi (12) dèdiler ki¹⁴³⁹ oturduғuñ mekān bilmezler mekānı¹⁴⁴⁰ degüldür cevāb (13) vèrdiki bu oturduғum mekān¹⁴⁴¹ şol kimesneler mekānıdur ki (14) eşyānuñ azın bile çoғın bilmeye ammā şol kimesneki ‘ilm-i cem‘ (15) eşyā-ı muhīt olup her nesne ma‘lūm ola ol kimesne (16) mekāndan münezzehdür dèdi muḥaşşal ‘alimi diyānet budurki munşif (17) olup bildüğine ‘ār ètmeyüp bilmezem dèye **Bābü’l-vuzū’** (18) eger su‘āl olunursa ki ābdest namāzuñ şartı olduғına (19) ḥikmet nedür **El-cevāb** Ḥaққ ta‘ālā Adem nebīye¹⁴⁴² ‘‘aleyhi’s-selām buğday ağacına yaқlaşmañ (20) dèdiyise şeytānuñ iğvāsı-y-ıla Ādem Ḥavvā-y-ıla ol ağaca **V[38b]** (1) üç ‘użv-ıla қаşd eyledi yüz teveccūh eyledi ayaқ yöridi (2) ve el şundı¹⁴⁴³ **Z[146b]** alup yèdükde Ādemün ve Ḥavvānuñ ekinlerinden ḥulleleri (3) gidüp ‘aypları açıldıyısı¹⁴⁴⁴ Ādem daḥı ‘işyānıñ bildi (4) ḥayāsından elin nāşıyesine қoyup¹⁴⁴⁵ қолını

¹⁴³² degüldür] degüldür dèdi A.

¹⁴³³ şordılar] su‘āl eylediler A.

¹⁴³⁴ dünyā ħazā‘ini baņa vefā eylemezdi] dünyānuñ malı vefā ètmezdi A.] dünyānuñ malı baņa vefā ètmezdi A.

¹⁴³⁵ mes‘ele] mes‘ele sūāl A.

¹⁴³⁶ yüksek maқām lā edri maқāmı degüldür] maḥall lā edri maḥalli degüldür yüksek maқāmdur A.

¹⁴³⁷ dèrsin dèdiler] buyurırsın A.

¹⁴³⁸ dèdi] dèyü cevāb vèrdi A.

¹⁴³⁹ dèdilerki] eyitdiler ki A.

¹⁴⁴⁰ bilinmezler mekānı] lā edri maқāmı A.

¹⁴⁴¹ mekān] maқām A.

¹⁴⁴² Adem nebīye] ḥazret-i Adem A.] Ademe V.

¹⁴⁴³ yüz teveccūh eyledi ayaқ yöridi ve el şundı] yüzile teveccūh eyledi ve ayağıyla yürüdi ve eliyile şundı A.

¹⁴⁴⁴ ekinlerinden ḥulleleri gèdüp ‘aypları açıldıyısı] üzerinden ḥulle gitdi ve ‘ayubı açıldı A.] üzerinden ḥulleleri gidip ‘ayubları açıldıyısı V.

¹⁴⁴⁵ қoyup] urdı A.

yüzine (5) perde eyledi bu günāh-ile mülevveş olan üç ‘uzvı (6) namāz kılmak diledüğünüzde yuyup pāk u tāhir eyley andan (7) namāza başlañ dēyü emr eyleyüp ¹⁴⁴⁶ فَأَغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ (8) buyurdi baş kendi müstaķil günāh kazanmadı lākin (9) günāhkār el tokunmağ-ıla başa meshle emr olundı (10) cürmü az olduğıçün ke-ennahu Hāķķ ta ‘ālā buyurduki yā ümmet-i (11) Muħammed atañuz Adem bu dört ‘uzvı-y-ıla ‘işıyana mübāşeret édüp (12) günāh ħubsilen mülevveş étmekile ¹⁴⁴⁷ cennetün içinden ¹⁴⁴⁸ taşra sürüldiler (13) ise siz bu ‘uzuvları ¹⁴⁴⁹ mā-i’ tātūr-ile tātūr eyley dañı (14) tātūme tūruñ tātū taşrada iken sizi cennetüme koyam dēdi ¹⁴⁵⁰ (15) eger su’āl olunursa ki el aldı-y-ısa ağız dañı yēdi maźmaza (16) neçün farz olmadı **El-cevāb** buğdayı günāhı tamām olduğdan (17) şonra dēdi zīrā Allāh ta ‘ālā buğday **A[112a]** ağacına yaklaşmadan ¹⁴⁵¹ (18) nehy eyledi ¹⁴⁵² lā-ta’kulā dēmedi ibāħat-ı āşliyye ile mubāħ olan (19) loķma ağıza geldükde yutdı anuñçün maźmaza ¹⁴⁵³ farz olmadı cevāb aħar (20) oldur ki ¹⁴⁵⁴ ağzuñ tātūreti “lā ilāhe illāllāh Muħammedun resūllu’llāh” kelimātı-y-ıla pāk oldı ¹⁴⁵⁵ **V[39a]** (1) anuñ-çündür ki bu iki kelimeyi söylemeyenlere ¹⁴⁵⁶ necisdür dēyü (2) ħükm eyledi ki ¹⁴⁵⁷ **Z[147a]** ¹⁴⁵⁸ إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ (3) mes’ele su’āl olunursa ki nedendür ki maźmaza cenābetde farz (4) oldı ābdestde sūnnet oldı ¹⁴⁵⁹ **El-cevāb** cenābet ħadeş-i *ekberdür* (5) bedenün küllīsine ve ağzuñ içine bile ħulūl éder (6) ammā ābdestsüzlük ħadeş-i aşğardur ağıza ħulūl eylemez anuñ-çündür (7) muħdiş az bir Ķur’ān okumaķ cā’izdür ele ħulūl étdüğıçün (8) muşħafa yapışmaķ cā’iz degüldür mes’ele su’āl olunursa yēre necāset vāķi’ (9) olsa ħuruyup ¹⁴⁶⁰ eşeri ħalmasa ol mevzi’de namāz kılmak (10) cā’iz teyemmüm cā’iz

¹⁴⁴⁶ “yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın” el-Māide 5/6

¹⁴⁴⁷ étmekile] étdügi içün A.,V.

¹⁴⁴⁸ cennetün içinden] cennetten V.

¹⁴⁴⁹ ‘uzuvları] ‘uzvānızu A.

¹⁴⁵⁰ koyam dēdi] idħāl édem A.

¹⁴⁵¹ yaklaşmadan] mülākī olmadan A.

¹⁴⁵² eyledi] étdi A.

¹⁴⁵³ maźmaza] –A.,V.

¹⁴⁵⁴ oldurki] budurki A.

¹⁴⁵⁵ kelimātıyıla pāk oldı] iledür A.,V.

¹⁴⁵⁶ söylemeyenlere] söylemeyenlere Ķur’an-ı ‘azīmde V.

¹⁴⁵⁷ necisdür dēyü ħükm eyledi ki] Ķur’an-ı ‘azīmde necisdür dēyü ħükm olunır A.] Ķur’an-ı ‘azīmde necisdür dēyü ħükm olundı. V.

¹⁴⁵⁸ “Allah’a ortak koşanlar pisliğe batmışlardır.” el-Tevbe 9/28

¹⁴⁵⁹ oldı] – A.

¹⁴⁶⁰ mes’ele su’āl olunursa yēre necāset vāķi’ olsa ħuruyup] eger bir yerde necāset vāķi’ olup kurumağıla A.

degüldür¹⁴⁶¹ ma'a zālike¹⁴⁶² namāz 'ibādet-i maḫṣūdādur (11) teyemmüm 'ibādet-i maḫṣūdāya¹⁴⁶³ vesīledür **El-cevāb** şevbde ve bedende dirhem miḫdārı necāset-ile (12) namāz cā'izdür ammā abdest şuyında bir ḫatrede necāset-ile (13) murdār olup abdest cā'iz olmaz teyemmüm daḫı şuya ḫalefdür (14) mes'ele nedendür ki namāz ef'ālinde tertīb şart oldu (15) abdest ef'ālinde olmadı **El-cevāb** namāz ef'ālinüñ cümlesi (16) bir uğurdan¹⁴⁶⁴ mümkün degüldür ammā vuḫū ef'āli mümkindür ki muḫdeş (17) şuya ḫalup çıḫmağ-ıla bir uğurdan¹⁴⁶⁵ abdesti tamām olur (18) **mes'ele** ol ne Müslümāndur¹⁴⁶⁶ ki 'özürsüz abdest alduḫdan namāz (19) kılrken yēllense namāzı fāsīd olmaz tecdīd-i vuḫū daḫı olmaz¹⁴⁶⁷ (20) **El-cevāb** dilsüz ve ḫulaḫsuzdur ki yēllenmek ḫadeş ētdüḫin¹⁴⁶⁸ **V[39b]** (1) **Z[147b]** ve ta'līm ü telḫīn ile daḫı anlamaz ābdesti daḫı taḫlīd ile alır¹⁴⁶⁹ (2) farziyyetin bilmez **Mes'ele** su'āl olunursa ki ma'zūr mü'min (3) her vaḫtde ābdestin yēñilemek lāzımdur ammā¹⁴⁷⁰ ma'zūruñ (4) āb-desti ol vaḫt çıḫma-y-ıla mı bozulur yāḫūd āḫar¹⁴⁷¹ vaḫt girme-y-ile mi bozulur (5) **El-cevāb** āb-dest alduḫı¹⁴⁷² vaḫt çıḫma-y-ıla bozulur ancak (6) **A[112b]** İmām-ı A'zam ḫatında meşelā bir ma'zūr gün toḫduḫı vaḫtde (7) āb-dest alup ikindi vaḫtine dek şaḫladuḫda ol āb-dest-ile (8) öyle namāzı kılrınur zīrā āḫar vaḫt girme-y-ile¹⁴⁷³ ma'zuruñ (9) ābdesti bozulmaz ammā öyle namāzınuñ vaḫti çıḫma-y-ıla¹⁴⁷⁴ bozulur (10) ikindiye tecdīd-i vuḫū lāzımdur ammā İmām Züfer ḫatında āḫar (11) vaḫt girme-y-ile¹⁴⁷⁵ ma'zuruñ āb-desti bozulur ammā Ebū Yūsuf (12) ḫatında hem vaḫt çıḫma-y-ıla¹⁴⁷⁶ hem āḫar vaḫt girme-y-ile¹⁴⁷⁷ bozulur (13) **Bābü 't-teyemmüm**¹⁴⁷⁸ eger nāḫāḫ

¹⁴⁶¹ cā'iz teyemmüm cā'iz degüldür] cā'izdür ammā teyemmüm cā'iz degül A.

¹⁴⁶² zālike] hezā A.,V.

¹⁴⁶³ 'ibādet-i maḫṣūdāya] aḫa A.,V.

¹⁴⁶⁴ uğurdan] yerden olmaḫ A.,V.

¹⁴⁶⁵ uğurdan] yerden A.,V.

¹⁴⁶⁶ Müslümāndur] mü'min A.

¹⁴⁶⁷ olmaz tecdīdi vuḫū daḫı olmaz] olmaduḫundan maḫadā tecdīd ve vuḫū daḫı lāzım gelmez A.] olmaz tecdīdi vuḫū daḫı lāzım gelmez V.

¹⁴⁶⁸ ētdüḫin] ētdüḫini bilmez A.,V.

¹⁴⁶⁹ alır] alır ve taḫlīd ile teşḫiṣ ēder A.

¹⁴⁷⁰ ammā] ve A.,V.

¹⁴⁷¹ yāḫūd āḫar] veya ḫayrı A.,V.

¹⁴⁷² ābdest alduḫı vaḫt] ābdest alduḫı A.

¹⁴⁷³ girmeyile] girmegile A.

¹⁴⁷⁴ çıḫmayıla] çıḫmasıyla A.

¹⁴⁷⁵ girmeyile] girmegile A.

¹⁴⁷⁶ çıḫmayıla] çıḫmağıla A.

¹⁴⁷⁷ girmeyile] girmegile A.

¹⁴⁷⁸ Bābü't-teyemmüm] faşl fi'l teyemmüm A.

cenāze hāzır olsa ābdest alup (14) dört tekbīrūn ikisine yētişcegin bilse (15) teyemmüm cā'iz degüldür āb-dest alup imāma uyup imām selām vērdükde (16) fevt olan iki tekbīri du'āsuz қаzā' eyleye¹⁴⁷⁹ **Mes'ele** (17) cenāze kılrken āb-desti bozulan nice eylesün¹⁴⁸⁰ **El-cevāb** (18) İmām-ı A'zam katında tūduğı yērde teyemmüm eylesün 'Uyūn (19) ammā İmāmeyn katında eger ol kişi¹⁴⁸¹ imāma ābdest-ile uydı-y-ısa (20) **Z[148a]** varup ābdest alup gele imāma yētişemezse lāhiķdūr **V[40a]** (1) imāmuñ kılduğı namāzı du'āsuz dört tekbīr ile қаzā eyleye¹⁴⁸² (2) eger evvelden dağı teyemmüm-ile şurū' ētmiş olsa¹⁴⁸³ yine teyemmüm-ile binā eyleye (3) **Mes'ele** şū bulunmayan yērde cenāze için yā secde-i tilāvet (4) için teyemmüm eyledükde ol teyemmümle seferde vaķt namāzı kılmak¹⁴⁸⁴ şaḥīḥ olur (5) **El-cevāb** şaḥīḥdūr ammā mesh-i muşḥaf için yā mescide duḥūl için (6) teyemmüm ētmiş olsa anuñla vaķt namāzı cā'iz¹⁴⁸⁵ degüldür zīrā bu ikisi (7) kırbet-i maķşūda degüldür anlaruñ niyyeti ile¹⁴⁸⁶ alınan teyemmümle namāz kılmaz (8) **Mes'ele** nedendūr ki bir müsāfir teyemmüm ētmiş iken āḥar kimesne¹⁴⁸⁷ aña (9) şū vērmek-ile teyemmümi bāṭıl olup āb-dest lāzım¹⁴⁸⁸ (10) olur bir fakīre¹⁴⁸⁹ keffāret-i yemīn lāzım olduķda aña (11) vācib olan üç gün şavm-ıdı¹⁴⁹⁰ lākin bir āḥar kimesne¹⁴⁹¹ ol (12) fakīrūñ keffāreti-çün meccānen bir kıl vērse ol fakīre¹⁴⁹² yine (13) şavm-ıla keffāret lāzımdur 'ıtk-ı raķabe keffārete geçmez (14) **El-cevāb** teyemmüm cā'iz olmak şū bulunmamak şart-ıladur şū milkinde (15) olmak degül idi¹⁴⁹³ ammā 'ıtk-ıla keffāretde mükeffīr kıla mālīk olmak (16) şart-ıladur ancak ki¹⁴⁹⁴ bāb-ı yemīnde beyān olunmuşdur¹⁴⁹⁵ ḥacca 'adem-i istiṭā'at (17) dağı böyledūr Bāb-ı ḥacc da gelse gerek **A[113a] Mes'ele** seferde bir (18)

¹⁴⁷⁹ eyleye] ēde A.

¹⁴⁸⁰ nice eylesün] neylesün A.,V.

¹⁴⁸¹ kişi] kimesne A.

¹⁴⁸² eyleye] ēde A.,V.

¹⁴⁸³ evvelden dağı teyemmümile şurū' ētmiş olsa] ibtidā teyemmüm ile şurū' eylese A.] evvelden teyemmümile şurū' ētdi ise V.

¹⁴⁸⁴ vaķt namāzı kılmak] vaķt namāzı A. ,V.

¹⁴⁸⁵ cā'iz] şaḥīḥ V.

¹⁴⁸⁶ niyyeti ile] niyyetile V.

¹⁴⁸⁷ kimesne] kişi V.

¹⁴⁸⁸ ābdest lāzım] abdest alup namāzı kılmak lāzım V.

¹⁴⁸⁹ bir fakīre] ammā bir fakīre V.

¹⁴⁹⁰ şavmıdı] şavm idi V

¹⁴⁹¹ kimesne] kimse V.

¹⁴⁹² keffāretiçün meccānen bir kıl vērse ol fakīre] keffāreti için bir kıl verse fakīre V.

¹⁴⁹³ degül idi] degül V.

¹⁴⁹⁴ ancak ki] ancak V.

¹⁴⁹⁵ beyan olunmuşdur] gelse gerek A. ,V.

‘avrat ölse¹⁴⁹⁶ anı yur ‘avrat bulunmasa nice etsünler (19) **El-cevāb** mahremi var-ısa¹⁴⁹⁷ teyemmüm niyyetine iki kerre¹⁴⁹⁸ **Z[148b]** elin toprağa¹⁴⁹⁹ (20) urup ‘avratuñ yüzine ve kolına mesh eyleye eger mahremi yoğ-ısa¹⁵⁰⁰ **V[40b]** (1) bir ecnebī adam¹⁵⁰¹ eline bez tolayup¹⁵⁰² iki kerre teyemmüm niyyetine elin toprağa (2) urup bez-ile¹⁵⁰³ meyyitüñ yüzine ve koluna mesh eyleye andan namāzın (3) kıllalar bu ol su’ale cevābdur ki ol ne meyyitdür ki şu var-iken¹⁵⁰⁴ (4) aña teyemmüm-ile namāz kılmak cā’izdür¹⁵⁰⁵ **Mes’ele** seferde üç şuya¹⁵⁰⁶ muhtāç¹⁵⁰⁷ cem’ olmuşlar (5) biri cünüb ve biri hāyız ve biri dahı meyyit yanlarında ancak birine (6) kifāyet edecek şu¹⁵⁰⁸ var kağı-sına şarf olmak¹⁵⁰⁹ (7) evlādur **El-cevāb** cünübüñ gusli farzdur meyyitüñ gusli vācibdür (8) hem¹⁵¹⁰ imāmete şālih olan erdür ‘avrat-ıla meyyite teyemmüm oluna *Fuṣūl*¹⁵¹¹ (9) **Mes’ele** bir müsāfirün beriyyede iki tulum şuyı varımış¹⁵¹² (10) birisine necis degmiş tavarın şuvarmak içün anı dahı götürmiş (11) sonra ābdest vaktinde murdār olan tulum kağısı idüğini (12) bilimedi namāzı ne-y-ile kılsun **El-cevāb** teyemmüm-ile kılsun (13) **Mes’ele** bu şüretde müsāfire şusuzluk ğalebe eylemek (14) nice eylesün¹⁵¹³ **El-cevāb** tulumlara taḥarrī eylesün re’yi kağısınuñ (15) tahāretine münce olur-ısa andan içsün zīrā şusuzluğa (16) halef yokdur ammā ābdeste teyemmüm halefdür *Kezā fi Zubdetü’l-Esrār* (17) **Mes’ele** bir nesne yandukda kül olsa anun teyemmüm cā’iz midür (18) **El-cevāb** cā’iz degüldür meger ki üzerinde toz ola **Mes’ele** (19) toprağa **Z[149a]** kül qarışmış olsa teyemmüm cā’iz olur mı **El-cevāb** kül (20) ğālib-ise olmaz toprağa ğālib-ise olur ikisi berāber olsa **V[41a]** (1)

¹⁴⁹⁶ ölse] fevt olsa A.

¹⁴⁹⁷ varısa] var ise V.

¹⁴⁹⁸ kerre] kez A.

¹⁴⁹⁹ toprağa] toprağa V.

¹⁵⁰⁰ yoğısa] yok ise V.

¹⁵⁰¹ adam] kimesne A.

¹⁵⁰² tolayup] şarup A.

¹⁵⁰³ bēzile] bēz ile V.

¹⁵⁰⁴ varıken] var iken V.

¹⁵⁰⁵ teyemmümile namāz kılmak cā’izdür] teyemmüm cā’iz ola V.

¹⁵⁰⁶ şuya] –V.

¹⁵⁰⁷ şuya muhtāç Z.] muhtāç A.

¹⁵⁰⁸ şu] miqdār-ı şu V.

¹⁵⁰⁹ olmak] olunmak A., V.

¹⁵¹⁰ hem] ve hem V.

¹⁵¹¹ Fuṣul] nakli fi kitāb-ı fuṣul A.] –V.

¹⁵¹² varımış] var imiş V.

¹⁵¹³ **Mes’ele** bu şüretde müsāfire şusuzluk ğalebe eylemek nice eylesün] şüret-i mezbūrda müsāfire ‘aşaş ğalebe eylese nice olsun A.] **Mes’ele** bu şüretde müsāfire şusuzluk ğalebe eylese nice eylesün V.

kıyâsen olur istihsânen olmaz **Mes'ele** bir maḥbûs âbdest (2) için şu dilese vermeseler teyemmümle kılmak cā'iz olurmu (3) **El-cevâb** cā'izdür ammâ İmâm A'zam katında ḥabsden çıkdukda (4) ol namâzı¹⁵¹⁴ kaẓâ eyleye¹⁵¹⁵ ihtiyâten ḥabs icab eder nesne işlediği-
çün (5) ammâ Ebû Yûsuf katında kaẓâ lâzım degüldür **Mes'ele** bir teyemmümlü kişi¹⁵¹⁶ (6) seferde ata binüp giderken uyuyup atla şudan geçdügin (7) tuymasa¹⁵¹⁷ **A[113b]** ol kişinin¹⁵¹⁸ teyemmümü bâtıl olur mı **El-cevâb** (8) İmâm-ı A'zam katında olur İmâmeyn katında olmaz **Mes'ele** bir cemâ'at (9) seferde götürdükleri şu-y-ıla âb-dest alurlarsa tavarları (10) şusuz kalmag-ıla zebûn olsa¹⁵¹⁹ teyemmüm mubâḥ olur mı **El-cevâb** (11) olmaz zîrâ âbdesti bir kab içine alup tavarların şuvarmak (12) mümkündür bu beş mes'ele *Hulviyyât* kitabında menkûldur¹⁵²⁰ **Bâb-ül mesh**¹⁵²¹ (13) *Cevâhir-i Fuḫahâda* *Ḳunyeden* nakl eder ki (14) âbdestde ayak yumadan edüğine¹⁵²² mesh eylemek efdâl dır din-i İslâmda eyserile¹⁵²³ (15) 'amel etmek için hem¹⁵²⁴ mübtedi'lere zecr ü cefâ¹⁵²⁵ için ammâ *Nihâyede* 'uzret-ile (16) ya'nî meşakkatle¹⁵²⁶ 'amel etmenün ecir artuğdur¹⁵²⁷ pes dāyima ayak yumağ (17) efdâl dır buyurdu¹⁵²⁸ Mes'ele şol ayakkağı ki rençberler giyer (18) aña Türkîce çaruk dırler âbdest-ile geydükde aña mesh cā'iz (19) olurmu **El-cevâb** cā'izdür ammâ **Z[149b]** ayağı tolağ-ıla örtülmüş¹⁵²⁹ ise (20) ammâ kiçi¹⁵³⁰ barmak kadar açuğ olsa meshe ḥalel vërmez **Mes'ele V[41b]** (1) şık çoraba ve çūha kalçına ki topuğı örtülmüş olsa (2) ve taş taban edüğe mesh cā'iz midür **El-cevâb** cā'izdür¹⁵³¹ **Mes'ele** bir kimesnenün¹⁵³²

¹⁵¹⁴ ol namâzı] namâzı V.

¹⁵¹⁵ eyleye] ède A.

¹⁵¹⁶ kişi] kimesne A., V.

¹⁵¹⁷ tuymasa] duymasa V.

¹⁵¹⁸ tuymasa ol kişinin] duymayup uyandukda ol kimesnenün A.] duymasa ol kişinin V.

¹⁵¹⁹ olsa] olur V.

¹⁵²⁰ *Hulviyyât* kitabında menkûldur] *Hulviyyât* nâm kitabın masṭûrdur A.

¹⁵²¹ Bâb-ül mesh] Bâb-ül 'alelhaffîn V

¹⁵²² edüğine] huffene A., V.

¹⁵²³ din-i İslâmda eyserile] sünnetile A.] sünnet ile V.

¹⁵²⁴ hem] ve hem V.

¹⁵²⁵ zecr ü cefâ] zecr A., V.

¹⁵²⁶ ya'nî meşakkatle] -A.

¹⁵²⁷ artuğdur] ziyâdedür A.

¹⁵²⁸ pes dāyima ayak yumağ efdaldür buyurdu] mâ'lûm oldıki dā'ima ayak yumağ evlâdur ve efdaldür buyurdu A.

¹⁵²⁹ tolağıla örtülmüş] tolağıla şarulup örtülmüş A.

¹⁵³⁰ kiçi] şırça A.

¹⁵³¹ cā'iz midür **El-cevâb** cā'izdür] cā'izdür A., V.

¹⁵³² kimesnenün] kimsenün V.

âbdest (3) ‘uzvı cerāhat olup âbdest şuyı degdükde¹⁵³³ zarar eder olsa (4) üstine şarku¹⁵³⁴ dağı bulımadukda¹⁵³⁵ etekin yâ yengin cerāhatün üstine (5) koyup dağı üstinden mesh êtdükde etegi üstinden gıtdükde¹⁵³⁶ mesh (6) bozulurmu **El-cevāb** bozulmaz zīrā meshün hükmi cerāhate düşer örtüsine (7) düşmez keza fi ‘l-*Hulviyyāt Mes’ele* yara yâ şınuk şarkusı-y-ıla¹⁵³⁷ (8) iç edüğe meshün farkı nedür **El-cevāb** fark¹⁵³⁸ beş vech-ile¹⁵³⁹ evvelkisi (9) yaranun şarkusı âbdestsüz bağlansa yâ şarkunun arası açık (10) olsa mesh cā’izdür ikincisi şarkuya meshün cevāzı yaraya (11) yâ şınuğa¹⁵⁴⁰ şu degecek zarar vèrmek şart-ıladur üçüncüsü şarkuya (12) mesh kablayı olur¹⁵⁴¹ eşahh-ı¹⁵⁴² kavle dördüncüsü şarkunun meshinde müddet yokdur (13) beşincisi şarkuya meshi terk etmek dağı cā’izdür iç edüğe mesh (14) bu beşe muhālifdür **Mes’ele** bir kimesne şiddet-i şitāda seferde (15) olup meshün müddeti tamām olduğdan edügin¹⁵⁴³ çıkarup ayağın (16) yuduğı taqdırce ayağum **A[114a]** tonar dèyü havf **Z[150a]** eylese müddet-i mesh (17) tamām olduğda yine mesh cā’iz olur mı **El-cevāb** telef-i ‘uzuv (18) havfından emîn oluncayadağ¹⁵⁴⁴ edüğine mesh cā’izdür ammā şarkuya¹⁵⁴⁵ (19) mesh eder gibi edüğine kablayı mesh eylemek gerek **Mes’ele** bir kimesne¹⁵⁴⁶ (20) âbdest alup edügin geydükde fevrî edüğine mesh gerekmidür **V[42a]** (1) **El-cevāb** gerekmez aña mesh eylemek cehelā ihdāsıdır¹⁵⁴⁷ **Mes’ele** (2) bir kimesne¹⁵⁴⁸ âbdestile¹⁵⁴⁹ geydügi çorabun ya kalçının yâ bèz (3) çağşurun üstine¹⁵⁵⁰ edüg geydikde edüğe mesh cā’iz olur mı (4) **El-cevāb** olur **Mes’ele** âbdestde evvel ayağın yuyup edügin (5) geyüp sonra yüzün ve kolların yuyup âbdestin tamām edüp (6) sonra

¹⁵³³ cerāhat olup âbdest şuyı degdükde] cerāhat olsa âbdest şuyı dökündükde A.

¹⁵³⁴ şarku Z.] sarğı A.

¹⁵³⁵ bulımadukda] bulunmadığı halde A.

¹⁵³⁶ cerāhatün üstine koyup dağı üstinden mesh êtdükde etegi üstinden gıtdükde Z.] üzerine örtüp üstinden mesh êtdükde etegi üzerinden gidicek A.] cerāhatün üstine koyup dağı üstinden mesh êtdükde etegi üstinden gidince V.

¹⁵³⁷ şınuk şarkusıla] kırık sarğıyla A.

¹⁵³⁸ fark] farkı V.

¹⁵³⁹ vechile] vech üzeredir A.

¹⁵⁴⁰ şınuğa] kırığa A.

¹⁵⁴¹ kablayı olur] cā’izdür A.] cā’iz V.

¹⁵⁴² eşahhı] eşahh V.

¹⁵⁴³ edügin] tomāgin A.

¹⁵⁴⁴ oluncayadağ] oluncaya A.] olınca V.

¹⁵⁴⁵ şarkuya] sarğıya A.

¹⁵⁴⁶ kimesne] kimse V.

¹⁵⁴⁷ cehelā ihdāsıdır] cehelānıdır A.

¹⁵⁴⁸ Kimesne] kimse V.

¹⁵⁴⁹ âbdestile] abdest ile V.

¹⁵⁵⁰ üstine] üzerine A.

ābdestin yēñiledükde¹⁵⁵¹ ol edüğün üstine¹⁵⁵² mesh cā'iz (7) olur **El-cevāb** olur zīrā ḥaḳīkatde ṭahāret-i kāmile üzere (8) geymişdür¹⁵⁵³ ḥattā evvel ayağların yuyup edüğlerin giyüp sār (9) a'zasın yumadın bir mesāfe yol gétse ḥadeṣ yētişmedin¹⁵⁵⁴ (10) bāḳī mevdi' vuzūyı yuyup ābdestin tamām ētdükde müddet-i meshin (11) tamām ēdinceye dek mesh cā'izdür **Mes'ele** bir kimesnenün ayağı (12) topuğundan¹⁵⁵⁵ kesilmiş olsa iç edüğ geydükde kesük ayağının (13) edüğine mesh etmek cā'iz olur **El-cevāb** olmaz zīrā her ābdestde (14) kesük yeri yumaḳ vācibdür **Z[150b]** çün bir ayağın yumaḳ vācib (15) olucaḳ sağ ayağın daḥı yumaḳ vācib olur zīrā mesh-ile ḡasl (16) cem' olmaz *Kezā fi 'l-Hulviyyāt* naḳlen 'ani'l-Mes'ūdi **Bābū'l ḥayzi ve 'n-nifās** (17) ma'lūm olaki ḥayz ve nifās gören (18) ḥatuna yēdi nesne ḥarāmdur şavm şalāt Qur'an okumaḳ (19) mescide girmek ve Ka'bei' tavaf etmek ve muşḥafa yapışmaḳ (20) ve eri-y-ile yatmaḳ¹⁵⁵⁶ bu cümle ḥarāmdur ḥurmet-i mute'ārefdür ki er eger 'avrat **V42b** (1) bilürler¹⁵⁵⁷ ammā ḥālet-i ḥayzda cimā'dan ümmi ṭāifesinün (2) ekşeri¹⁵⁵⁸ ḡāfildür¹⁵⁵⁹ beyān etmek mühimdür¹⁵⁶⁰ ma'lūm ola ki (3) ḥayz u nifās ḥālinde 'avratdan ayru¹⁵⁶¹ yatmaḳ lāzımdur ḳāle Allāh *ta'ālā* (4)¹⁵⁶² فَاَعْتَزُّوا النَّسَاءَ فِي الْمَجِيْضِ **Mes'ele** eger seferde (5) yā ḡayrının evinde bir araya yatmalı olsalar¹⁵⁶³ ne vecih-ile yatalar (6) **El-cevāb** ikisi bile ṭumman-ıla¹⁵⁶⁴ ve arḳa arḳaya vērüp yatalar (7) **A[114b]** **Mes'ele** eger erün nefsi taḳazā' eyleyüp¹⁵⁶⁵ şabr ēdimese (8) taḳazā'sın ne vecihile¹⁵⁶⁶ def' eylemek mübāhdur¹⁵⁶⁷ **El-cevāb** ḥatun (9) uçkurun¹⁵⁶⁸ tikesin muḥkem bağlayup göbeğine sürüştürme¹⁵⁶⁹ yā baldırı (10) arasına tesvīḳ etmek-

¹⁵⁵¹ yēñiledükde] tāzeledükde A.

¹⁵⁵² üstine] üzerine A.

¹⁵⁵³ üzere geymişdür] ile geyilmişdür A.

¹⁵⁵⁴ yētişmedin] ētmedin A.

¹⁵⁵⁵ topuğundan] tırnağından veya topığından A.

¹⁵⁵⁶ yatmaḳ] cimā' etmek A.

¹⁵⁵⁷ er eger 'avrat bilürler Z.] müenneṣ ve muzekkerün ma'lumidür A.

¹⁵⁵⁸ ekşeri] çoğı A.

¹⁵⁵⁹ ḡāfildür] cāhillerdür ve ḡāfillerdür V.

¹⁵⁶⁰ beyān etmek mühimdür] beyanı mühimdür A.

¹⁵⁶¹ ayru] başka A.

¹⁵⁶² "Adet günlerinde kadınlardan ayrı durun." El-Bakara 2/222

¹⁵⁶³ yatmalı olsalar] yatmaḳ lāzım gelse A.

¹⁵⁶⁴ ṭummanıla] ṭumman ile V.

¹⁵⁶⁵ eyleyüp] ēdüp A., V.

¹⁵⁶⁶ ne vecihile] nevecihile V.

¹⁵⁶⁷ eylemek mübāhdur] eylesün A.

¹⁵⁶⁸ uçkurun] uçğurun V.

¹⁵⁶⁹ sürüştürme] sürüştürüp A.

ile def¹⁵⁷⁰ eyleye uyluğı arasına¹⁵⁷⁰ tefhīzden (11) hāzer eyleye ammā İmām Muḥammed eger¹⁵⁷¹ er kendi nefsiñi zabṭa kādir mütteḳī olsa (12) tefhīz ile def¹⁵⁷² eylemek mübāḥ¹⁵⁷² buyurmuş İmām-ı A‘zam ḥazreti¹⁵⁷³ (13) cevāp vērür ki nefs-i gümrāh-ıla iştāh-ıla ehl-i hevā kılar ḳapusın (14) açuḳ ve tenhā bulduḳda¹⁵⁷⁴ bal bardağına eli yētdüḳde barmaḳ (15) **Z[151a]** banmadın emin u rāḥat olur mı ve ḳorı ḳapusın emmāre (16) tekesi tekesüz bulduḳda ḳalkıyup ḳoriya düşmege iḥtiyārımı (17) ḳalur **Mes’ele**¹⁵⁷⁵ ḥayzda ‘adet-i ma‘rufa¹⁵⁷⁶ ne-y-ile ma‘lūm olur¹⁵⁷⁷ (18) dēnilse **El-cevāb** kızlar evvel¹⁵⁷⁸ bālīg olduḳda meşelā ḥayzı (19) bēş günde kesilse anuñ ‘adeti bēş gün oldı¹⁵⁷⁹ ḥattā ikinci nevbette (20) ḥayz bēş günde kesilse kesilmeyüp on bir gün yā daḥı artuḳ aḳsa¹⁵⁸⁰ **V[43a]** (1) ol ḥatunuñ ḥayzı yine bēş gündür bēşden yuḳaru¹⁵⁸¹ günler¹⁵⁸² (2) istiḥāzadur şavma şalāta ve cimā‘a māni‘ olmaz¹⁵⁸³ meger ki (3) ikinci nevbette onuñcı gün bir sâ‘at geçmedin kesilse bu taḳdīrce (4) evvelki bēş gün ‘adeti on güne intikāl etmiş olur eger üçüncü (5) nevbette daḥı on günde kesilürse nifāsuñ ḥükmi daḥı hemīn böyledir¹⁵⁸⁴ (6) **Mes’ele** su‘āl¹⁵⁸⁵ olunursa ki nifās demi ne vaḳtde (7) aḳandur **El-cevāb** uşak toḡduḳdan¹⁵⁸⁶ sonra yā ekserī çıḳduḳda (8) aḳandur¹⁵⁸⁷ ammā uşak toḡarken¹⁵⁸⁸ aḳan ya nişfī çıḳduḳda aḳan (9) istiḥāza ḳanudur ol ḥālde namāz vaḳti olsa toḡururken ve¹⁵⁸⁹ (10) ḳanı aḳarken ‘avrat ābdest alup iki

¹⁵⁷⁰ arasına] arasında V.

¹⁵⁷¹ eger] eydür A.] –V.

¹⁵⁷² kendi nefsiñi zabṭa kādir muttaḳī olsa tefhīz ile def¹⁵⁷² eylemek mübāḥ] kendüye zabṭ eyleye eger zabṭa kādir olmaz ise tefhīz ile daḥı def¹⁵⁷² etmek mübāḥdur A.] kendüye zabṭa kādir olsa tefhīz ile def¹⁵⁷² etmek mübāḥdur V.

¹⁵⁷³ ḥazreti] raḥmetullah V.

¹⁵⁷⁴ bulduḳda] bulıcaḳ A.

¹⁵⁷⁵ mı ve ḳorı ḳapusın emmāre tekesi tekesüz bulduḳda ḳalkıyup ḳoriya düşmege iḥtiyārımı ḳalur. mes’ele] –A.

¹⁵⁷⁶ māruda] ma‘lufa ve ma‘rūfa A. ma‘rūfa V.

¹⁵⁷⁷ neyile ma‘lūm olur] ne ile ma‘lūm V.

¹⁵⁷⁸ evvel] evvelā V.

¹⁵⁷⁹ oldı] olur V.

¹⁵⁸⁰ artuḳ aḳsa] ziyādede kesilse A.] artuḳ olsa V.

¹⁵⁸¹ yuḳaru Z.] ziyāde A.

¹⁵⁸² günler] günler dem V.

¹⁵⁸³ olmaz] degüldür A.

¹⁵⁸⁴ ḥükmi daḥı hemīn böyledir] ḥükmiye böyledür A. ,V.

¹⁵⁸⁵ su‘āl] eger su‘āl V.

¹⁵⁸⁶ uşak toḡduḳdan] evlād tevliḳ olunduḳdanşonra A.,V.

¹⁵⁸⁷ çıḳduḳda] çıḳduḳdanşonra A. ,V.

¹⁵⁸⁸ uşak toḡarken] evlād olurken A., V.

¹⁵⁸⁹ toḡururken ve] kılmak farz olur A.,V.

dizinün arasına (11) gencün¹⁵⁹⁰ başı çün bir çukur kazalar ki secdeye indükde (12) genç sıkılup zarar gelmeye **Mes'ele**¹⁵⁹¹ bir hatun ikizin birin toğurup¹⁵⁹² (13) beş günden sonra **Z[151b]** birisi¹⁵⁹³ dahı toğsa bu 'avratuñ¹⁵⁹⁴ nifası kangısından (14) sonra i'tibār olunur **El-cevāb** evvelki toğandandır¹⁵⁹⁵ İmām-ı A'zam (15) ve Ebū Yūsuf katında¹⁵⁹⁶ hattā evvelki gençden¹⁵⁹⁷ sonra kırkınıcı günde (16) bir genç¹⁵⁹⁸ dahı toğsa¹⁵⁹⁹ (A115a) sonra ki gençden¹⁶⁰⁰ sonra akan istiḥāza (17) demidür¹⁶⁰¹ hātūn gusl edüp dem¹⁶⁰² akarken namāzın kılmaḵ lāzımdır (18) ammā İmām Muḥammed ve Züfer katında¹⁶⁰³ nifās sonrağı gençden¹⁶⁰⁴ i'bāret olunur (19) dediler¹⁶⁰⁵ fetvā İmām-ı A'zam kavli üzredür keza fil gusl **Mes'ele**¹⁶⁰⁶ (20) bu şüretde yüklü¹⁶⁰⁷ 'avrata talāk verildükden¹⁶⁰⁸ ikiz toğarsa¹⁶⁰⁹ **V[43b]** (1) 'iddeti kangı-sından sonra çıkar¹⁶¹⁰ **El-cevāb** 'iddet sonrağı velediyile¹⁶¹¹ (2) çıkar bi'l-ittifāḵ bu iki mes'elenün delilleri¹⁶¹² 'Umdetü'n-nisāda (3) mezkūrdur **Mes'ele**¹⁶¹³ Hind veled getürdükde bir gün dem¹⁶¹⁴ akup ertesi (4) kesilse otuz sekiz gün tuhur görüp kırkınıcı gün yine dem görse (5) Hindün nifası kaç gündür **El-cevāb** bu kırk gün götürüsü¹⁶¹⁵ nifāsdur (6) İmām-ı A'zam katında müddet-i nifāsuñ iki başı dem

¹⁵⁹⁰ Gencün] oğlancığınuñ A., V.

¹⁵⁹¹ başı çün bir çukur kazalar ki secdeye endükde genç sıkılup zarar gelmeye **Mes'ele**] başı geldiği yere bir çukur kaza tāki secdeye endügi zaman evlada zarar olmaya 'ibadetde taḳdīr bu kadar lāzımdır A.] başıçün bir çukur kaza tāki secdeye endükde evlada zarar gelmeye **Mes'ele** V.

¹⁵⁹² ikizin birin toğurup] tav'manuñ birin doğursa A.

¹⁵⁹³ birisi] biri A.

¹⁵⁹⁴ toğsa bu 'avratuñ] olsa 'avratuñ A., V.

¹⁵⁹⁵ toğandandır] olandandır A.

¹⁵⁹⁶ katında] katlarında A.

¹⁵⁹⁷ gençden] veledden sonra A.] veledten V.

¹⁵⁹⁸ genç] oğlan A., V.

¹⁵⁹⁹ toğsa] toğarsa A.] olsa V.

¹⁶⁰⁰ gençten] veledten V.

¹⁶⁰¹ demidür] kanıdır V.] istiḥāzadır A.

¹⁶⁰² dem] kan A.

¹⁶⁰³ katında] katlarında A.

¹⁶⁰⁴ sonrağı gençden] sonrağı veledden sonra A] sonra ki veledten V.

¹⁶⁰⁵ dediler] buyurdılar A.

¹⁶⁰⁶ Mes'ele] –A.

¹⁶⁰⁷ yüklü] ḥāmle A.

¹⁶⁰⁸ verildükden] vērse A.] verildükde iken V.

¹⁶⁰⁹ ikiz toğarsa] ba'de 'avrat ikiz doğursa A.

¹⁶¹⁰ kangı-sından sonra çıkar] kangısından i'tibār olunur A.] kangısından sonra çıkar V.

¹⁶¹¹ 'iddet sonrağı velediyile] sonra ki veled ile A., V.

¹⁶¹² delilleri] delili A.

¹⁶¹³ Mes'ele] – A.

¹⁶¹⁴ dem] kan V.

¹⁶¹⁵ götürüsü] cümlesi A. , V.

olduğu¹⁶¹⁶ (7) otuz sekiz gün tuhr mütehallil nifāsa māl' i alınmaz ammā İmāmeyn (8) katında¹⁶¹⁷ Hindün nifāsı ancak evvelki gündür bākīsī tuhurdur keza *fi'l İzah* (9) **Mes'ele**¹⁶¹⁸ bu sûrette semere-i hilāf nedür¹⁶¹⁹ ne de zāhir (10) olur dēnilse **El-cevāb** Hindi mübtede-i şa'ban ayının āhır günü (11) veled getürdükde ol gün dem gördi¹⁶²⁰ ramazānün¹⁶²¹ evvel¹⁶²² (12) güninde gelüp āhar **Z[152a]** günine dek tuhur görüp Hind ramazānı (13) tamām şāim olmuş olsa andan¹⁶²³ bayram gēcesi yine dem görüp¹⁶²⁴ (14) şehir-i şevvalün¹⁶²⁵ onına dek¹⁶²⁶ akṣa İmām-ı A'zam katında kırk (15) gün götürüsi¹⁶²⁷ nifāsdur Hind tutduğu şavmı¹⁶²⁸ tekrār kaṣā' (16) lāzımdur¹⁶²⁹ ammā İmāmeyn katında¹⁶³⁰ Hind ramazānı tuhr-ıla¹⁶³¹ şā'im olmuşdur¹⁶³² (17) kaṣā lāzım degüldür¹⁶³³ bayram gēcesi gördüğü hayzdur nifās degül¹⁶³⁴ keza *fi'l-Hakā'ik* (18) hayz ve nifāsun aḥkāmın ve cemī'¹⁶³⁵ aḥvālın bilmek dileyen¹⁶³⁶ 'Umdetü'n-nisā (19) adlu¹⁶³⁷ risālemüze nazar eylesün Vallāhu a'lem bi's-şavabi **Bāb-ül encās**¹⁶³⁸ (20) bir tavuk boğazlandukda içi ayırtlanmadın¹⁶³⁹ **V[44a]** (1) börtülse ḥelāl olurmı **El-cevāb** ḥarāmdur necisdür kelb u kediden (2) ğayrısına¹⁶⁴⁰ ḥelāl degüldür bu sûrette¹⁶⁴¹ tavuğun¹⁶⁴² tüyünde (3) kan yā

¹⁶¹⁶ olduğıün] olduğı için A.

¹⁶¹⁷ katında] katlarında A.

¹⁶¹⁸ **Mes'ele**] – A.

¹⁶¹⁹ nedür] – V., Z.

¹⁶²⁰ gördi] görse A., V.

¹⁶²¹ ramazānün] ramazan ayının V.

¹⁶²² evvel] evvelki A.

¹⁶²³ andan] ba'de A.

¹⁶²⁴ görüp] görse A.

¹⁶²⁵ şehir-i şevvalün] şevvalün A.

¹⁶²⁶ dek] degin V.

¹⁶²⁷ götürüsi] götürü A.

¹⁶²⁸ tutduğu şavmı] şavmını A.

¹⁶²⁹ lāzımdur] eder A.

¹⁶³⁰ katında] katlarında A.

¹⁶³¹ tuhrıla] tuhr ile A., V.

¹⁶³² olmuşdur] olur A.

¹⁶³³ degüldür] degül A.

¹⁶³⁴ nifās degül] – V., Z.

¹⁶³⁵ cemī'] cümle A.

¹⁶³⁶ bilmek dileyen] murād eyleyen A.

¹⁶³⁷ adlu] nām V.

¹⁶³⁸ bişşavabi Bāb-ül encās] ve aḥkam Bāb-ül encās] Bāb-ül encās Mes'ele V.

¹⁶³⁹ ayırtlanmadın] artlanmadın şu içinde V.

¹⁶⁴⁰ ğayrısına] ğayrıya V.

¹⁶⁴¹ bu sûrette] Mes'ele bu sûrette

¹⁶⁴² tavuğun] tavuğun V.

necāset¹⁶⁴³ olsa ol t y-ile b rt lse hel l olur m  **El-cev b** (4) necisd r y nmez **Mes'ele** y  hel l olmağ n  ar k  ned r ne vech-ile olmak (5) gerek ki p k olup y nmege yaraya **El-cev b**  ar k  budur ki (6) tavuğ  boğazlanup  ld kde tavuğ   ovuğ ¹⁶⁴⁴ su-y-ıla yuna tam m (7) p k olduğ da  arn n yarup i in    ard ğ dan  onra i i¹⁶⁴⁵ dağ  yunup¹⁶⁴⁶ (8) andan sonra¹⁶⁴⁷ b rt le Keza fi'l Fetv ¹⁶⁴⁸ **Mes'ele**¹⁶⁴⁹ bir k p bal fare y  necis d   e (9) neyile¹⁶⁵⁰ t hir¹⁶⁵¹ olur **El-cev b**  azana baluğ  n  fi  adar bir riv yetde¹⁶⁵² (10) mi li  adar  u-y-ıla¹⁶⁵³ bal   erbet  d p  aynadalar bal kendi (11)  ar r na **Z[152b]** ind kde¹⁶⁵⁴ bir evvelki  adar  uy na¹⁶⁵⁵  oyup  ar  durup yine¹⁶⁵⁶  ar r na (12) ininceye dek¹⁶⁵⁷ bu vech-ile    def'a  aynadalar bal¹⁶⁵⁸ p k olur bekmez def  b yled r¹⁶⁵⁹ (13)  ems 'l-Halv ni t haretine fetv  v rdi **Mes'ele**¹⁶⁶⁰ (14) bir  ap¹⁶⁶¹ s de fare d   p **A[115b]** fevr   alkup yine¹⁶⁶²   ksa (15) s d murd r olur m  **El-cev b** olmaz p  dur¹⁶⁶³ Hid ye¹⁶⁶⁴ **Mes'ele**¹⁶⁶⁵ (16)    k p n birinde yağ¹⁶⁶⁶ ve birinde bekmez¹⁶⁶⁷ ve birinde sirke

¹⁶⁴³ ya nec set] – V.

¹⁶⁴⁴  ld kde tavuğ   ovuğ ]  ld kden  onra V.

¹⁶⁴⁵    ard ğ dan  onra i i]    arup i ini V.

¹⁶⁴⁶ yunup] yuyup V.

¹⁶⁴⁷ andan  onra] andan Z.

¹⁶⁴⁸ Keza fi'l Fetv ] –V.

¹⁶⁴⁹ bir tavuğ  boğazland ğ da i i ay rtlanmad n b rt lse hel l olur m  **El-cev b** har mdur necisd r kelb ve kediden  ayr s na hel l deg ld r bu  uretd  tavuğ n t yinde  an y  nec set olsa ol t yile b rt lse hel l olur m  **El-cev b** necisd r y nmez Mes'ele y  hel l olmağ n  ar k  ned r ne vecihile olmak gerek ki p k olup y nmege yaraya **El-cev b**  ar k  budur ki tavuğ  boğazlanup  ld kde tavuğ   ovuğ  suyla yuna tam m p k olduğ da  arn n yarup i in    ard ğ dan  onra i i dağ  yunup andan sonra b rt le Keza fi'l Fetv  Mes'ele] A.

¹⁶⁵⁰ neyile] ne ile A., V.

¹⁶⁵¹ t hir] p k A.

¹⁶⁵²  azana baluğ  n  fi  adar bir riv yetde] bir  azana baluğ  n  fi  adar ve bir riv yetde V.

¹⁶⁵³  uy la]  u ile A., V.

¹⁶⁵⁴ ind kde] geld kde A., V.

¹⁶⁵⁵  uy na] su dağ  A.

¹⁶⁵⁶ yine] gene V.

¹⁶⁵⁷ ininceye dek] gelinceye dek A.

¹⁶⁵⁸ bal] – V.

¹⁶⁵⁹ b yled r] –A., V.

¹⁶⁶⁰ **Mes'ele**] – A.

¹⁶⁶¹  ap] p re A., V.

¹⁶⁶² fevr   alkup yine]    ayup nefse A.

¹⁶⁶³ p  dur]  lmedik e A.

¹⁶⁶⁴ Hez yi] zukuf'ul Hed ye A.] min'el Hez yi V.

¹⁶⁶⁵ Mes'ele] – A.

¹⁶⁶⁶ yağ] b l A.

¹⁶⁶⁷ bekmez] yağ A.] bal V.

varımış¹⁶⁶⁸ karanjuda (17) bu üçinden bile birer miqdār bir legene¹⁶⁶⁹ koymışlar¹⁶⁷⁰ legende¹⁶⁷¹ fāre¹⁶⁷² ölusi (18) bulundu kangi küpden çıkduğı bilinmedi¹⁶⁷³ küplerün¹⁶⁷⁴ kangısı (19) murdār olur **El-cevāb** fārenün karnını yaralar yağ çıkarsa (20) yağ küpi murdārdur gayrısı¹⁶⁷⁵ pākdur eger karnından bekmez yā sirke¹⁶⁷⁶ eşeri zuhūr **V[44b]** (1) ederse ol necisdür gayrısı pākdur eger karnından¹⁶⁷⁷ hiç nesne çıkmazısa (2) fareyi kedinün öjine koyalar eger yërse¹⁶⁷⁸ sirkeyile¹⁶⁷⁹ bekmez¹⁶⁸⁰ pākdur yağ murdārdur¹⁶⁸¹ eger yemezse (3) sirke necisdür yağ-ıla¹⁶⁸² bekmez¹⁶⁸³ pākdur keza fi'l Hızāne **Mes'ele**¹⁶⁸⁴ (4) eger tönmiş yağ üstinde¹⁶⁸⁵ fāre ölusi bulunsa degdügi (5) yeri¹⁶⁸⁶ oyup atalar bakısi¹⁶⁸⁷ pākdur eger erinmiş¹⁶⁸⁸ yağ içinde bulunsa (6) çerağa yakmak¹⁶⁸⁹ yā gön yā deve yā kömiş¹⁶⁹⁰ yağlanmağa satılmak¹⁶⁹¹ cā' izdür zirā yağ (7) evvelde¹⁶⁹² nefsinde māl-ı muḳavvem idi necāset muḳārenet-ile 'ayblu (8) oldu 'ayb-ıla noḳsan şemene şatılır¹⁶⁹³ meyte ve hınzır gibi (9) degüldür ammā müşteriye yağun 'aybın bildürmek lāzımdur tā (10) noḳşan-ı şemen-ile **Z[162a]** ala hem¹⁶⁹⁴ yemeye¹⁶⁹⁵ kezā fi'l-hulāşa ve'l-

¹⁶⁶⁸ varımış] var imiş A., V.

¹⁶⁶⁹ legene] çanāğa A.

¹⁶⁷⁰ koymışlar] komışlar V.

¹⁶⁷¹ legende] çanākda A.

¹⁶⁷² fāre] bir fāre A.

¹⁶⁷³ bilinmedi] ma'lūm olunmadı A.

¹⁶⁷⁴ küplerün] bu küplerün A., V.

¹⁶⁷⁵ gayrısı] gayrı V.

¹⁶⁷⁶ karnından bekmez ya sirke] karnında sirke ya bekmez V.

¹⁶⁷⁷ yağ çıkarsa yağ küpi murdārdur gayrısı pākdur eger karnından bekmez ya sirke eşeri zuhūr ederse ol necisdür gayrısı pākdur eger karnından] karnından her neden çıkarsa ol murdardur meşelā bal çıkarsa bal yağ çıkarsa yağ sirke çıkarsa sirke murdārdur A.

¹⁶⁷⁸ yërse] yër ise A.

¹⁶⁷⁹ sirkeyile] sirke ile A., V.

¹⁶⁸⁰ bekmez] bal A.

¹⁶⁸¹ yağ murdārdur] –A., V.

¹⁶⁸² yağıla] yağ ile V.

¹⁶⁸³ bekmez] bal A.

¹⁶⁸⁴ **Mes'ele**] – A.

¹⁶⁸⁵ üstinde] üzerinde A.

¹⁶⁸⁶ yeri] maḥalli A.

¹⁶⁸⁷ bakısı] gayrısı V.

¹⁶⁸⁸ erimiş] erimiş V.

¹⁶⁸⁹ yakmak] V., Z.

¹⁶⁹⁰ yā gön yā deve yā kömiş] veya şu sığırı yā deve A.

¹⁶⁹¹ yağlanmağa şatılmak] yağlamağa A., V.

¹⁶⁹² evvelde] evvel A., V.

¹⁶⁹³ şatılır] bey' olunur A.

¹⁶⁹⁴ hem] ve hem V.

¹⁶⁹⁵ tā noḳşan-ı şemenile ala hem yemeye] yā eksük ala ve hem ekl eylemeye A.

muhtelif (11) **Bābü'l-ezān** ezānuñ evvel¹⁶⁹⁶ şübütü iki vecihledür birisi¹⁶⁹⁷ (12) Hāzret-i 'aleyhi's-selām¹⁶⁹⁸ miraç gècesi Beyt'ül-mukaddese (13) geldükde melekler ve enbiyālaruñ¹⁶⁹⁹ ervāh-ı cismānī şüretlerine mütemeşsil¹⁷⁰⁰ (14) olup hāzır oldılar Cebrā'ıl¹⁷⁰¹ Ka'beye (15) dönüp ezān ve ikāmet okudu Hāzret-i 'aleyhi's-selām¹⁷⁰² (16) bu cem'iyet-i kübrāda imāmet eyledi¹⁷⁰³ (17) keza fī şerhi Şir'a ikinci vechi¹⁷⁰⁴ Medīnede 'Abdullah el-enşarī raḍiyallāhu 'anha¹⁷⁰⁵ (18) düşünde gördiki bir melek gelüp Mescid-i Şerīf üñ¹⁷⁰⁶ (19) hāiṭ üstinde¹⁷⁰⁷ Kibleye teveccüh édüp bu tertīp üzre (20) ezān ve hem ikāmet okudu Ebū Bekrile¹⁷⁰⁸ 'Ömer daḥı raḍiyallāhu 'anha daḥı¹⁷⁰⁹ **V45a** (1) böyle gördiler ve sonra¹⁷¹⁰ gelüp Hāzrete haber vërdiler Hāzret daḥı 'aleyhi's-selām¹⁷¹¹ (2) Bilāle telkīn¹⁷¹² eyledi bēş (3) vaḳtde okudu¹⁷¹³ ezān ve ikāmet sünnet oldı rivāyetdürki¹⁷¹⁴ (4) Hāzret-i 'aleyhi's-selām¹⁷¹⁵ mihrābda oturmuşıdı (5) ve¹⁷¹⁶ Ebū Bekr-el şıddık raḍiyallāhu 'anha qarşularında oturmuşıdı (6) Bilāl¹⁷¹⁷ ezān okuyup “*eşhedu enna Muḥammede'r- resüllullāh*” (7) dedükde Ebū Bekr daḥı böyle dëyüp iki baş barmaqların biraraya (8) getürüp dırnaqların öpüp gözlerine sürüp¹⁷¹⁸ (9) “*ḳurretu 'ayni bi-kere yâ resüllullāh*” dedi ezān tamām olduḳda¹⁷¹⁹ Hāzret-i 'aleyhi's-selām¹⁷²⁰ (10) **A[116a]**

¹⁶⁹⁶ evvel 'evvelki A.

¹⁶⁹⁷ eirisi] vech-i evveli A.

¹⁶⁹⁸ 'aleyhi's-selām] 'aleyhi's-salātü ve's-selām V.

¹⁶⁹⁹ enbiyālaruñ] enbiyâyı ve A.

¹⁷⁰⁰ şüretlerine mütemeşsil] şürete mütemeşsil

¹⁷⁰¹ Cebrā'ıl] Cebrā'ıl 'aleyhi's-selām V.

¹⁷⁰² 'aleyhi's-selām] 'aleyhi's-salātü ve's-selām V.

¹⁷⁰³ eyledi] édüp kılı virdi A., V.

¹⁷⁰⁴ ikinci vechi] vech-i sāniye A.

¹⁷⁰⁵ raḍiyAllāhu 'anha] – V., Z.

¹⁷⁰⁶ Mescid-i Şerīf üñ] – Z.

¹⁷⁰⁷ estünde] üzere A., V.

¹⁷⁰⁸ ele] ve A., V.

¹⁷⁰⁹ daḥı] –Z.

¹⁷¹⁰ sonra] – A., V.

¹⁷¹¹ 'aleyhi's-selām] 'aleyhi's-salātü ve's-selām V.

¹⁷¹² telkīn] telkīn ve ta'līm

¹⁷¹³ okudu] okuyup A., V.

¹⁷¹⁴ rivāyetdürki] rivayet olunur ki A.

¹⁷¹⁵ 'aleyhi's-selām] 'aleyhi's-salātü ve's-selām V

¹⁷¹⁶ Ve] – V., Z.

¹⁷¹⁷ Bilāl] Bilāl raḍiyallāhu 'anh A., V.

¹⁷¹⁸ biraraya getürüp dırnaqların öpüp gözlerine sürüp] urup gözlerine sürdi A.

¹⁷¹⁹ olduḳda] oldımı A.

¹⁷²⁰ 'aleyhi's-selām] 'aleyhi's-salātü ve's-selām V.

buyurduki yā Ebū Bekr bu kelimeleri (11) bir kimesne mū'ezzinden işitdikde¹⁷²¹ senün gibi eylese (12) ve dēse¹⁷²² gözlerinin nūri arta ve¹⁷²³ ğamı **Z[162b]** ve ğuşşaları (13) feraħa¹⁷²⁴ tebdīl ola ve Hāḫḫ *ta'ālā* günāhlarının 'amdın (14) ve ḥaṭāsın ve yeñisin ve eskisin¹⁷²⁵ yarlığaya dēdi¹⁷²⁶ **Mes'ele** (15) su'āl olunursaki mū'ezzinlikmi efdāl dūr yā¹⁷²⁷ imāmetmi efdāl¹⁷²⁸ (16) **El-cevāb** imāmet efdāl dūr zīrā Ḥaẓret-i 'aleyhi's-selām¹⁷²⁹ (17) ve ḥulefā-ı rāşīdin 'aleyhim-es-selām¹⁷³⁰ (18) imām oldılar mū'ezzin olmadılar illā zarūretde ettiiler (19) Mes'ele su'āl olunursaki Ḥaẓret-i 'aleyhi's-selām¹⁷³¹ الإمام ضامنٌ kuşūrın ve ḡzuā'ate kıldığı namām cemāim īya'n (1) **V[45b]**buyurdı (20) ¹⁷³²وَالْمُؤَدِّنُ مُؤْتَمِّنٌ nokşānın (2) demān çeker mū'ezzin emīndür emīne demān yoktur pes zāhir (3) oldiki emīn dāminden efdāl dūr **El-cevāb** fazīlet demān (4) ḥavfindadur zīrā¹⁷³³ ğarāmet korğusından ihtimām ve ittiḫa eder (5) korğu¹⁷³⁴ 'ayn-ı takvādur ¹⁷³⁵إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ (6) ammā mū'ezzinün emīn olduğı ḥalḫ katındadur (7) meşelā aḥşam ezānında mū'ezzine¹⁷³⁶ i'timād edüp oruçların (8) açarlar¹⁷³⁷ ve namāzların kılurlar iftār vaḫti ve namāz vaḫti oldımı olmadımı¹⁷³⁸ (9) dēmezler ve şabāh ezānında¹⁷³⁹ müftirātdan imsāk ederler (10) ve her vaḫtde ezānına i'timād edüp evḫātı kılurlar (11) **Mes'ele** ṭan¹⁷⁴⁰ namāzınun ve orucun¹⁷⁴¹ imsākınun vaḫti maşrıḫ (12) tarafından¹⁷⁴² gök kenārı¹⁷⁴³ ağarmağ-ıla ma'lūmıdı¹⁷⁴⁴ ve

¹⁷²¹ işitdikde] istimā' etdi A.

¹⁷²² ve dēse] – A.

¹⁷²³ arta ve] ziyāde olup A.

¹⁷²⁴ feraħa] sürūra A.

¹⁷²⁵ ve yeñisin ve eskisin] ??? ve cedīdin

¹⁷²⁶ yarlığaya dēdi] yarlığaya V.] 'afv eyleye A.

¹⁷²⁷ yā] yāḥūd V.

¹⁷²⁸ efdāl] – V., Z.

¹⁷²⁹ 'aleyhi's-selām] 'aleyhi's-salātü ve's-selām V.

¹⁷³⁰ 'aleyhim-es-selām] raḍiyallāhu 'anh 'aleyhim ecma'in A.]raḍiyallāhu 'anh V.

¹⁷³¹ 'aleyhi's-selām] 'aleyhi's-salātü ve's-selām V.

¹⁷³² "İmam, koruyan ve yöneten; müezzin ise emin kimsedir." Ebû Davûd, Salât, 32

¹⁷³³ zīrā] –Z.

¹⁷³⁴ korğu] ḥavf A.

¹⁷³⁵ "Şüphesiz, Allah katında en değerli olanınız O'na itaatsizlikten en fazla sakınanınızdır." el-Hucūrât 49/13

¹⁷³⁶ ezānında mū'ezzine] namāzında ezānına

¹⁷³⁷ oruçların açarlar] şavmlar iftār ederler A.

¹⁷³⁸ olmadımı] –V.

¹⁷³⁹ şabāh ezānında] şabāh vaḫtinde ezānıla A.

¹⁷⁴⁰ ṭan] şabāh A., V.

¹⁷⁴¹ orucun] şavm A.] oruç V.

¹⁷⁴² tarafından] tarafında V.

¹⁷⁴³ kenārı] – A.

¹⁷⁴⁴ ma'lūmıdı] ma'lūm idi A., V.

ammā aḥṣām (13) namāzının vakti neyile¹⁷⁴⁵ ma‘lūm olunur¹⁷⁴⁶ dēnilse **El-cevāb** (14) gün
 ṭolunup¹⁷⁴⁷ eṣeri kalmadukda aḥṣamun vakti olur¹⁷⁴⁸ (15) maşrık tarafından¹⁷⁴⁹
 karañuluk¹⁷⁵⁰ tedric-ile gök yüzün tutup¹⁷⁵¹ mağrip tarafının (16) ağılğın¹⁷⁵² bürüdükde
 yatsūnun¹⁷⁵³ vakti girür ammā¹⁷⁵⁴ İmām-ı A’zām (17) katında gün ṭolundukda bulud¹⁷⁵⁵
 kıızılluğı gitdikde yatsunun¹⁷⁵⁶ (18) vakti olur **Babü’s-şalāt** şalāt şıladandur şıla (19)
 vaşılanun maşdarıdur ma’nāsı ulaşmağdur namāza şalāt dēdikleri (20) mü’min namāzı
 hālinde mevlāsı-y-ıla¹⁷⁵⁷ ulaşup münācāt-ıla **V[46a]** (1) şıla’-ı ma‘neviyye olduğı-çündür
 kaçan ki Hāzret-i ‘aleyyi’s-selām¹⁷⁵⁸ (2) mi‘rāca vardı şıla-’ şūriyye bulup nice nice¹⁷⁵⁹ (3)
 kerāmetlerle¹⁷⁶⁰ mükerrerrem oldukda dēdiki **A[116b]** ilahī dileremki ümmetüm dağı (4) bu
 kerāmetile¹⁷⁶¹ mükerrerrem¹⁷⁶² ola Hāḫḫ ta‘ālā buyurduki yā Muḥammed (5) bu sa‘ādet
 senden ğayrı bir ferde naşip olmadı ve olmaz dağı¹⁷⁶³ (6) lākin ümmetün beş vakti¹⁷⁶⁴
 cemā‘at-ıla kıldukları baña mi‘rāçlarıdur (7) ve benüm-ile münācāt ve mükālemeleridür
 bu münācātda anlar benüm (8) hużūrumdadur anları¹⁷⁶⁵ beni görmezse¹⁷⁶⁶ ben anları
 görürüm (9) ¹⁷⁶⁷ إِيَّاكَ نَعْبُدُ dēdiklerinde işidürem¹⁷⁶⁸ “şadağte ‘abdi” dērim¹⁷⁶⁹ (10) yā

¹⁷⁴⁵ neyile] ne ile A., V.

¹⁷⁴⁶ olunur] olur A.

¹⁷⁴⁷ ṭolunup] kavuşup A.

¹⁷⁴⁸ gün ṭolunup eṣeri kalmadukda aḥṣamun vakti olur V.] tarafında tan yeri ağırup şabāh namāzının
 vaktinde ağıran yerler gün ṭolunurki kararacağıla ma‘lūm olunur ki ol Z.

¹⁷⁴⁹ tarafından] cānībinden A., V.

¹⁷⁵⁰ karañuluk] karañu gelüp A.

¹⁷⁵¹ gök yüzün tutup] – A., V.

¹⁷⁵² ağılğın] aklığın V.

¹⁷⁵³ yatsūnun] yatsūnun namāzının A., V.

¹⁷⁵⁴ ammā] –Z.

¹⁷⁵⁵ ṭolundukda bulud] kavuşup bulut A.] ṭolunup bulut V.

¹⁷⁵⁶ yatsunun] ‘ışānun

¹⁷⁵⁷ mevlāsıyla] mevlāsının dergāhına A., V.

¹⁷⁵⁸ ‘aleyyi’s-selām] ‘aleyyi’s-salātü ve’s-selām V.

¹⁷⁵⁹ nice nice] envā’ A.

¹⁷⁶⁰ kerāmetlerle] kerāmetler ile V.

¹⁷⁶¹ kerāmetile] kerāmetler ile V.

¹⁷⁶² mükerrerrem] vaşl A.

¹⁷⁶³ ğayrı bir ferde naşip olmadı ve olmaz dağı] muşir degül A.] ğayrı bir ferde naşip min ba‘du olmaz
 dağı Z.

¹⁷⁶⁴ beş vakti] evkāt-ı ḥamiyeti A.

¹⁷⁶⁵ anları] anlar A., V.

¹⁷⁶⁶ görmezse] görmezlerse A.

¹⁷⁶⁷ “Yalnız sana ibadet ederiz” el-Fātiha suresi 1/5

¹⁷⁶⁸ dēdiklerinde işidürem] dēdiklerin işedüp A., V.

¹⁷⁶⁹ dērim] dēriz A., V.

Muhammed zāhirde sen benüm-ile nekadâr¹⁷⁷⁰ kırbet dutup¹⁷⁷¹ bulduŋsa (11) anlar dağı benüm-ile kırbet-i ma‘neviyye bulurlar dēdi Hāzretüŋ (12) mi‘rācı Mekkedden¹⁷⁷² idi vağyiden soŋra tokuz buçuğ (13) yılda¹⁷⁷³ rebi‘u‘l-evvel¹⁷⁷⁴ ayında idi¹⁷⁷⁵ üç yıldan¹⁷⁷⁶ soŋra Medineye¹⁷⁷⁷ (14) hicret eyledi **Z[163b] Mes’ele** tekbīretü’l-iftihāh namāzuŋ (15) farzındandur¹⁷⁷⁸ ehl-i sünnet kıatında lākin rüknündenmidür yā¹⁷⁷⁹ şartındandıdur (16) dēnilse **El-cevāb** İmām-ı A‘zam ile Ebū Yūsuf kıatında¹⁷⁸⁰ namāzun (17) şartındandur ya‘nī taşraki farzındandur ammā İmām Muhammed ile İmām Şāf‘ī (18) kıatında¹⁷⁸¹ rüknindendür ya‘nī içindeki¹⁷⁸² farzındandur ammā Mu‘tezilī (19) kıatında tekbīr¹⁷⁸³ farz degüldür ya‘nī namāzuŋ ne şartındandur ve¹⁷⁸⁴ (20) ne rüknindendür dēdiler zīrā farāizüŋ bināsı ezkāz üzere degüldür **V[46b]** (1) belki fi‘l üzeredür dēdiler bu söz bātıldur ammā¹⁷⁸⁵ tekbīretü’l *iftihāh* (2) namāzuŋ rüknindendür dēyenlere ilzām ve ifhām eyler kıavlihi *ta‘ālā* (3) “¹⁷⁸⁶ ya‘nī felāh buldı (4) şol kimesne¹⁷⁸⁷ ki fītre zekātın vère ve¹⁷⁸⁸ dağı Allāhu ekber dēyüp namāza (5) başlaya ve kıavlehu ‘aleyhi’s-selām¹⁷⁸⁹ ¹⁷⁹⁰ (6) bu iki delīl muğteğayı ‘Arabice (7) tekbīretü’l iftiḥāh namāzuŋ taşrasından edüğine naşşdurki¹⁷⁹¹ (8) feşalli deki¹⁷⁹² fā ta‘kıp icāp ēder ḥarf-i ‘atıfđur ma‘nāsı (9) dēmekdürki¹⁷⁹³ Allāhu ekber dē dağı

¹⁷⁷⁰ nekadâr] ne kıadar V.

¹⁷⁷¹ dutup] tıutup A., V.

¹⁷⁷² Mekkedden] Mekke-i Mükerrermede A.

¹⁷⁷³ yılda] senesinüŋ A.

¹⁷⁷⁴ rebi‘u‘l-evvel] rebi‘u‘l-evvelüŋ V.

¹⁷⁷⁵ ayında idi] – A.

¹⁷⁷⁶ yıldan] seneden A.

¹⁷⁷⁷ Medīneye] Medīne-i münevvereye A.

¹⁷⁷⁸ farzındandur] farzıdur V.

¹⁷⁷⁹ yā] yāḥūd A.

¹⁷⁸⁰ kıatında] kıatlarında A.

¹⁷⁸¹ kıatında] kıatlarında A.

¹⁷⁸² içindeki] içeriği A.] içeriği V.

¹⁷⁸³ tekbīr] tekbīr-i iftitāḥ V.

¹⁷⁸⁴ ve] –V.

¹⁷⁸⁵ ammā] – Z.

¹⁷⁸⁶ “Doğrusu arınan ve rabbinin adını anıp namaz kılan kurtuluşa ermiştir.” el-Alā suresi 87/14-15

¹⁷⁸⁷ kimesne] kimse

¹⁷⁸⁸ ve] – V., Z.

¹⁷⁸⁹ ‘aleyhi’s-selām] ‘aleyhi’s-salātü ve’s-selām V.

¹⁷⁹⁰ Kaynağı bulunmadı.

¹⁷⁹¹ naşşdurki] naşşdur A.

¹⁷⁹² deki] de A., V.

¹⁷⁹³ ma‘nāsı dēmekdürki] ma‘nāsındurki Z.

namāza başla eger tekbīr namāzuñ (10) içinden¹⁷⁹⁴ olsaydı¹⁷⁹⁵ şey-i nefesine ‘atıf etmek¹⁷⁹⁶ lāzım gelür (11) ma‘aḥazā ma‘ṭūf ma‘ṭūfu ‘aleyhūñ ğayrıdurki ehline ma‘lūmdur (12) ma‘lūm oldurki tekbīr daḥı ābdest ve niyyet gibi taşradan olup (13) namāzuñ evvel rükni kıyām imiş **Mes’ele** eger namāza farz-ıla mı (14) girülür yā sünnetilemi¹⁷⁹⁷ **A[117a] Z[157a]** dēyilse¹⁷⁹⁸ eger farz-ıla girilür dērler bilimedi ve eger sünnet-ile vērse yine bilimedi¹⁷⁹⁹ **El-cevāb** hem farz-ıla ve¹⁸⁰⁰ (15) hem sünnet-ile ma‘an giribülür¹⁸⁰¹ zīrā Allāhu ekber dēmek farzdur el ḳaldurmak (16) sünnetdür **Mes’ele** bir kimesne¹⁸⁰² imāma rükū‘da¹⁸⁰³ yētişirse¹⁸⁰⁴ ne vechile¹⁸⁰⁵ (17) uymak¹⁸⁰⁶ gerek ki namāzı şaḥīḥ olur¹⁸⁰⁷ **El-cevāb** ayağ¹⁸⁰⁸ üzerine Allāhu ekber (18) dēyüp ruku‘a¹⁸⁰⁹ egilürken bir daḥı ruku‘ tekbīri édüp imāma uya bu şüretde imām-ıla bile¹⁸¹⁰ ruku‘da az çok müşterek oldıysa ol rek‘ata (19) yētişmiş oldı eger¹⁸¹¹ bu kişi¹⁸¹² tekbīr édüp egilince imām rükū‘dan (20) başın¹⁸¹³ ḳaldursa ol rek‘at fevt oldı andan ğayrı imāmuñ **V[47a]** (1) daḥı namāzı varısa¹⁸¹⁴ bile ḳıla ve illā namāzı başka ḳılmağ lāzım geldi¹⁸¹⁵ (2) ve¹⁸¹⁶ eger imāmı rükū‘da bulup imāma rükū‘da yētişmek içün édüp¹⁸¹⁷ (3) rükū‘a¹⁸¹⁸ inerken Allāhu ekber dēse farz tekbīrin terk (4) etmiş oldı¹⁸¹⁹ namāzı baṭıldur imām-ıla ḳılduğı ne farz

¹⁷⁹⁴ içinden] içinde V.

¹⁷⁹⁵ olsaydı] olsa idi A., V.

¹⁷⁹⁶ etmek] olmak V.

¹⁷⁹⁷ sünnetilemi] sünnet ilemi V.

¹⁷⁹⁸ dēyilse] dēnilse A.

¹⁷⁹⁹ dēyilse eger farzıla girilür dērler bilimedi ve eger sünnetile vērse yine bilimedi] – A. girilür dēnilürse V.

¹⁸⁰⁰ ve] – V.

¹⁸⁰¹ giribülür] girülür A., V.

¹⁸⁰² kimesne] kimse V.

¹⁸⁰³ imām rükū‘a] imāmda rükū‘da V.

¹⁸⁰⁴ yētişirse] yetişse A.

¹⁸⁰⁵ ne vechile] nevehile

¹⁸⁰⁶ uymak] olmak A.

¹⁸⁰⁷ olur] ola A., V.

¹⁸⁰⁸ ayağ] ayak V.

¹⁸⁰⁹ rükū‘a] rükûda V.

¹⁸¹⁰ rükū‘a egilürken bir daḥı rükū‘ tekbīri édüp imāma uya bu şüretde imāmıla bile] –V.

¹⁸¹¹ eger] ve eger V.

¹⁸¹² bu kişi] bir kimesne A.

¹⁸¹³ başın] baş A.

¹⁸¹⁴ varısa] var ise A.

¹⁸¹⁵ ḳılmağ lāzım geldi] ḳıla A.

¹⁸¹⁶ ve] – A.

¹⁸¹⁷ édüp] uyup V.

¹⁸¹⁸ rükū‘] rükū‘a V.

¹⁸¹⁹ oldı] olur A.

olur (5) ne¹⁸²⁰ nāfile hiç namāz olur¹⁸²¹ zīrā ruku‘a egülürken denilen tekbīr rükū‘ (6) tekbīridür sünnetdür farz olan tekbīr ayağ üstine¹⁸²² (7) dēnelendür¹⁸²³ namāzuñ bir şartı bölünmemiş oldu bu mes‘eleyi bilmek katı¹⁸²⁴ (8) mühimdür ekserī nās bundan gafildür **Mes‘ele**¹⁸²⁵ tağlīz bir ‘Arap dēmiş ki (9) cemā‘at zevcemin “*nehārın şelaşeten kaşden velem ağtesil fi zālīke‘l-yevmi*” (10) “*sermeden veküntü şahīḥ‘ül-cīsmi ve‘l-mau ḥādırun ve şalleytü‘l-ḥamse*” (11) *ma‘a‘l-cemāati mesciden* **Z[157b]** *ve mā in fe‘altuhu illa müte‘ammeden ve inni ‘alā dīni‘n-nebiyyū*” (12) “*aḥmeden*” ya‘nī dēr ki bir gün ehlūme bir kaç kerre cimā‘ eyledüm (13) ol gün ebedī ğusl ētdüm¹⁸²⁶ yine¹⁸²⁷ beş vaqt namāzı cemā‘t-ile (14) kıldum ḥālbuki bedenüm şahīḥ ö‘zrüm yok şuyısa¹⁸²⁸ ḥāzır isti‘mālına (15) daḥı kādīr idüm¹⁸²⁹ ḥuşuş-ıla¹⁸³⁰ Ümmet-i Muḥammedenem¹⁸³¹ bu ḥālet-i vech-ile (16) şahīḥ olur dēnülürse¹⁸³² **El-cevāb** ol ‘Arab bir gün fecri ve zuhri (17) ve ‘asri cemā‘at-ile kılup ba‘de‘l-‘aşrı ehli-y-ile cimā‘ eylemiş¹⁸³³ gündüz (18) ğusl ētmeyüp ba‘de‘l-ğurūb ğusl ēdüp¹⁸³⁴ aḥşamı ve yatsuyı¹⁸³⁵ (19) daḥı cemā‘at-ile kılmış “*veküntü şahīḥ‘ül-cismi*” dēdügi āḥirinedek¹⁸³⁶ ğusla māni‘ ‘özürden (20) daḥı ḥālidüm¹⁸³⁷ dēmekdür¹⁸³⁸ Mes‘ele nedendür ki muşalli ka‘dede teşehhüd **V[47b]** (1) yerine sehv-ile Qur‘ān okusa sehv secde lāzım olur ammā (2) kıyāmda¹⁸³⁹ kırā‘at yerine teşehhüd okusa secdeye sehv¹⁸⁴⁰ lāzım olmaz (3) **El-cevāb** kıyām hem şenāye hem kırā‘ata maḥālldür ammā ka‘de ancak teşehhüde (4) maḥālldür Qur‘ān maḥālden olmaduğıçün sehv-i secde lāzım oldu **Mes‘ele**

¹⁸²⁰ ne] ve ne V.

¹⁸²¹ hiç namāz olur] nāfile olur A.] – olur V.

¹⁸²² üstine] üzerine A.

¹⁸²³ dēnelendür] dēnilür A.

¹⁸²⁴ katı] ziyāde A. gāyet V.

¹⁸²⁵ **Mes‘ele**] – A., V.

¹⁸²⁶ ētdüm] eyledüm A.

¹⁸²⁷ yine] gene A.

¹⁸²⁸ şuyısa] şu ise yanımda A.] şu ise V.

¹⁸²⁹ kādīr idüm] kādīrem A.

¹⁸³⁰ ḥuşuşıla] ḥuşūsā ki A., V.

¹⁸³¹ Muḥammedenem] Muḥammedenüz V.

¹⁸³² şahīḥ olur dēnülürse] şālīḥ olur dēnilse A., V.

¹⁸³³ ba‘del āşrı ehliyle cimā‘ eylemiş] ba‘del āşra ehliyle cimā‘ edüp A., V.

¹⁸³⁴ edüp] eylemiş V.

¹⁸³⁵ yatsuyı] ışāyı A.] yatsu namāzı V.

¹⁸³⁶ āḥirinedek] –A., V.

¹⁸³⁷ ḥālidüm] ḥālī idüm A., V.

¹⁸³⁸ dēmekdür] dēmek olur A.] kimdür ol kimesne ki A.

¹⁸³⁹ kıyāmda] kıyāmen Z.

¹⁸⁴⁰ secdeye sehv] sehve secde Z.

(5) su'âl olunursa ki iki rek'at namâzda yigirmi secde **A[117b]** ne vech-ile cem' (6) olur **El-cevâb** hatm-ile iki rek'at namâzda¹⁸⁴¹ sehv eylese secdenün (7) on dördü tilâvetden¹⁸⁴² ve dördü dahı¹⁸⁴³ namâzdaki secde-i şulbiyyesi ve (8) ikisi dahı sehvdən¹⁸⁴⁴ **Mes'ele** ol **Z[153a]** kimdürki¹⁸⁴⁵ bir vaqti imâm-ıla¹⁸⁴⁶ (9) tamâm kılduğda imâmdan sonra bir rek'at dahı başka kılmayınca (10) namâzı dürüst olmaz **El-cevâb** şol kimesnedür¹⁸⁴⁷ ki ahşam namâzını (11) b'ade'l-ğurûb evinde başka kılop mahâllden ezân eşitdi¹⁸⁴⁸ (12) mescide gelüp imâm-ıla¹⁸⁴⁹ ahşamı tekrâr kıldı imâm selâm vërdükde (13) turup bir rek'at dahı başka kılmayınca namâzı dürüst degül¹⁸⁵⁰ (14) zirâ nâfile tek olmaz¹⁸⁵¹ **Mes'ele** ol¹⁸⁵² kangı yigirmi rek'at namâzdurki (15) yëdi rek'atında kırâ'at vacip degüldür¹⁸⁵³ **El-cevâb** vitir-ile beş (16) rek'at namâzdur ki rubâ'ilerün iki âhir rek'atlarınun ve mağzibün (17) salisinde vâcib degüldür **Mes'ele** bir kimsenün¹⁸⁵⁴ dişî ağrısı müştedd (18) olmuş¹⁸⁵⁵ ağzına şu olmayınca¹⁸⁵⁶ yâ dişî üstine devâ tutmayınca (19) namâza tâkati kalmaz vaqtinün dahı âhiri imiş namâzı kırâ'atsüz kılmak (20) câ'iz olur mı **El-cevâb** imâma uysun imâm bulımasa¹⁸⁵⁷ kırâ'atsüz **V[48a]** (1) kılsun kezâ fi't-Tenbîh **Mes'ele** ol ne muşallidür (2) kaşd-ıla¹⁸⁵⁸ kıblei koyup âhar cihete teveccüh edüp kılor (3) yine¹⁸⁵⁹ namâzı câ'izdür **El-cevâb** hâ'ifdür ki şahrâda namâzı (4) kıbleye dönüp kıllarsa ardından yâ yanından hırsuz¹⁸⁶⁰ yâ (5) sabi' gelse dëyü havf eylese kangı cânıbden korkarsa¹⁸⁶¹ (6) ol cânibe

¹⁸⁴¹ namâzda] namâz kılop A., V.

¹⁸⁴² tilâvetden] tilâvet için V.

¹⁸⁴³ tilâvetden ve dördü dahı] – A.

¹⁸⁴⁴ ikisi dahı sehvdən] ve ikisi dahı sehv içindür A.] ve iki dahı sehv için V.

¹⁸⁴⁵ kimdürki

¹⁸⁴⁶ imâmıla] imâm ile V.

¹⁸⁴⁷ şol kimesnedür] ol kimesnedürki A.] ol kimsedür V.

¹⁸⁴⁸ eşitdi] istimâ' edüp A. eşidüp V.

¹⁸⁴⁹ imâmıla] – A., V.

¹⁸⁵⁰ degül] olmaz V.

¹⁸⁵¹ tek olmaz] üç rek'at olmaz A., V.

¹⁸⁵² ol] – A.

¹⁸⁵³ degüldür] degül A.

¹⁸⁵⁴ kimsenün] kimesnenün A.

¹⁸⁵⁵ olmuş] olsa V.

¹⁸⁵⁶ olmayınca] almayınca V.

¹⁸⁵⁷ kırâ'atsüz kılmak câ'iz olur mı **El-cevâb** imâma uysun imâm bulımada] – A.] kırâ'atsüz kılmak câ'izmidür **El-cevâb** imâma uysun imâm bulımasa V.

¹⁸⁵⁸ kaşdıla] kaşd ile A.

¹⁸⁵⁹ kılor yine] kılar A.

¹⁸⁶⁰ hırsuz] harâmî A.

¹⁸⁶¹ korkarsa] havf ederse A.

teveccüh-ile kıla¹⁸⁶² **Mes'ele** ol ne musâfirdürki (7) müsâfirlere imâmet ederken rubâ'ide
 ikinin biri¹⁸⁶³ selâm vërdükde (8) namâzı¹⁸⁶⁴ fesâd olur¹⁸⁶⁵ **El-cevâb** bir hoca seferde
 kulunı imâmete (9) taqdîm êtdi aşan-ı şalâtde **Z[153b]** ya'ni¹⁸⁶⁶ namâza başladıkdâ hoca
 ki ıķâmet-i vitri¹⁸⁶⁷ eyledi (10) metbû'ıñ ıķâmete¹⁸⁶⁸ niyyet-ile tâbi' dağı muķîm olur pes
 muķîm dağı¹⁸⁶⁹ (11) rubâ'ide ikide bir selâm vërmek-ile imâmuñ şalâtı¹⁸⁷⁰ fâsid oldu¹⁸⁷¹
 (12) uyanlaruñ dağı fâsid oldu **Mes'ele**¹⁸⁷² su'âl olunursa¹⁸⁷³ (13) muşallî ķa'dede hılâf
 ma'nâda sağı ayağınuñ parmakların değmegesüz (14) sebep nedür **El-cevâb** bu¹⁸⁷⁴ bir
 ma'nâ-ı daķîķa¹⁸⁷⁵ ve fehvâ-ı laţîfe¹⁸⁷⁶ (15) bunda¹⁸⁷⁷ işâretdürki Hakk ta'âlâ kullarına
 “akimi's-salât” buyurdıyısı¹⁸⁷⁸ (16) namâza kıyâm-ıla emr inmiş oldu haķîķat kıyâmıñ
 ma'nâsı hõd¹⁸⁷⁹ (17) ayak altı yerde olmağ-ıla olur ki kıyâm ve ruku'u¹⁸⁸⁰ hâlinde öyledür
 pes lâzım (18) oldukı namâzuñ cem'-i erkânında hakîķat-ü kıyâm buluna anuñçündürki¹⁸⁸¹
 kıyâm (19) ve kıra'ât ve ruku' hâlinde¹⁸⁸² haķîķat-ı kıyâm bulunur **A[118a]** dördünci (20)
 rükn ki secdedür bunda¹⁸⁸³ haķîķat-ı kıyâm mümkün olmadısa¹⁸⁸⁴ **V[48b]** (1) bârî eczâ'-ı
 kıyâma delâlet eder ma'nâ bulunsun içün (2) ayağı barmağlarınuñ ucu yere konuldu ki “et-
 tâ'atü bi-ķadri't-tâķatdür”¹⁸⁸⁵ (3) beşinci rükni ki ķa'dedür bârî ķa'dede dağı fı'l-cümle

¹⁸⁶² kıla] êdüp A.

¹⁸⁶³ ikinin biri] ikide bir A., V.

¹⁸⁶⁴ namâzı] şalâtı A.

¹⁸⁶⁵ olur] oldu A., V.

¹⁸⁶⁶ êtdi aşanı şalâtde ya'ni] – A., V.

¹⁸⁶⁷ ki ıķâmet vitir] imâmete niyyet A., V.

¹⁸⁶⁸ ıķâmete] imâmete V.

¹⁸⁶⁹ pes muķîm dağı] pes muķîm A.] – Z.

¹⁸⁷⁰ şalâtı] V., Z.

¹⁸⁷¹ oldu] oldu ise A.] oldıyısı V.

¹⁸⁷² **Mes'ele**] A., V.

¹⁸⁷³ olunırsa] olunırsa ki A., V.

¹⁸⁷⁴ bu] – V., Z.

¹⁸⁷⁵ daķîķa] daķîķadur A.

¹⁸⁷⁶ laţîfe] laţîfedür A.

¹⁸⁷⁷ bunda] – V., Z.

¹⁸⁷⁸ buyurdıyısı] – buyurdu ise A.

¹⁸⁷⁹ hõd] – Z.

¹⁸⁸⁰ olur ki kıyâm ve ruku'u] olurki kıyâm A.] oldukı kıyâm V.

¹⁸⁸¹ anuñçündürki] pes A., V.

¹⁸⁸² kıra'ât ve ruku'u hâlinde] kıra'ât hâlinde ve ruku'u hâlinde V.

¹⁸⁸³ bunda] bunda dağı A.

¹⁸⁸⁴ olmadıyısı] olmadı ise A., V.

¹⁸⁸⁵ et-tâ'atü bi-ķadri't-tâķatdür] et-tâ'atü bi-ķadri't-tâķat V.

‘alāmet-i kıyām (4) bulunsun için sağ ayağının parmakları¹⁸⁸⁶ dikildi eger¹⁸⁸⁷ iki (5) ayağının¹⁸⁸⁸ parmakları¹⁸⁸⁹ bile dikilse ḥaḳīḳat ku‘ūd müntefī (6) olurdu “*Mālā yudrekū külluhu lā yūtreku külluhu*” ile ‘amel olunup (7) bir ayağının parmakları¹⁸⁹⁰ dikilmiş kıyāmdan numūne kılındı¹⁸⁹¹ (8) bu taḳrībden¹⁸⁹² ma‘lūm oldıki bir kimesne¹⁸⁹³ **Z[154a]** ‘özü-ile ferā’izi oturduğu (9) yerden kılmalu¹⁸⁹⁴ olsa cümle ḳa‘dede sağ ayağının parmakları¹⁸⁹⁵ (10) dikilmek lāzım ola¹⁸⁹⁶ zirā aşıl ḳa‘dede dikilmesi mesnūn (11) olucaḳ kıyāmdan bedel olan ḳa‘dede dikilmek vācib olmaḳ (12) gerek bu daḳīḳī¹⁸⁹⁷ oḳatca teemmül eyle bu¹⁸⁹⁸ daḳı ma‘lūm ola ki (13) oturduğu yerde¹⁸⁹⁹ teṭavvu‘ kılan kimesne¹⁹⁰⁰ ayaḡ parmakların dikmeḡe¹⁹⁰¹ (14) ḥācet olmaya¹⁹⁰² zirā teṭavvu‘da nefis-i kıyām farz degüldi¹⁹⁰³ tedebbür (15) eylese¹⁹⁰⁴ **Mes’ele** bir imām meddi ve ḳaşrı bilmesey¹⁹⁰⁵ ihfāyı ve izhārı (16) ve tefehhūm ü terkīḳī fark eylemese¹⁹⁰⁶ ve ṣe ile sinūḡ ve ṣad ile zınuḡ (17) mahreçlerin seçmese¹⁹⁰⁷ imāmeti cā’iz olur mı **El-cevāb** olmaz (18) Müslümānlar anuḡ ardında kıldıḡı¹⁹⁰⁸ namāzı ḳazā-y-ıla¹⁹⁰⁹ i‘āde (19) gerek¹⁹¹⁰ **Mes’ele** ümmī ṭa’ifesi bu maḳūle lehḥān imāma (20) uyup kılmaḳ mı efdāldür yalnūz¹⁹¹¹ kılmaḳ mı efdāl dūr¹⁹¹² **El-cevāb** ol lehḥān **V[49a]** (1) imāma uymaḳ efdāldür zirā Ḳur’ānı hiç bilmeyen ümmī yanlıṣ

¹⁸⁸⁶ parmakları] parmakları V.

¹⁸⁸⁷ eger] – A.

¹⁸⁸⁸ ayağının] ayaklarının A.

¹⁸⁸⁹ parmakları] parmakları V.

¹⁸⁹⁰ parmakları] parmakları V.

¹⁸⁹¹ kılındı] kaldı A., V.

¹⁸⁹² taḳrībden] taḳdīrden V.

¹⁸⁹³ kimesne] kimse V.

¹⁸⁹⁴ kılmalu] kılmalı A.

¹⁸⁹⁵ parmakları] parmakları V.

¹⁸⁹⁶ ola] oldı A.

¹⁸⁹⁷ daḳīḳī] daḳīḳayı A.

¹⁸⁹⁸ bu] bir V.

¹⁸⁹⁹ yerde] yerden V.

¹⁹⁰⁰ kimesne] kimse V.

¹⁹⁰¹ parmakların dikmeḡe] parmakların dikelmeḡe V.

¹⁹⁰² olmaya] yokdur V.

¹⁹⁰³ degüldi] degüldür V.

¹⁹⁰⁴ eylese] eyleye V.

¹⁹⁰⁵ ev] V., Z.

¹⁹⁰⁶ ihfāyı ve izhārı ve tefhīm ve terkīḳī fark eylemese] ve ihfār izhārı ve tefhīm ve terkīḳī fark etmese V.

¹⁹⁰⁷ seçmese] ayırmasa A., V.

¹⁹⁰⁸ kıldıḡı] kıldıḡları V.

¹⁹⁰⁹ ḳazāyıla] ḳazā ile A., V.

¹⁹¹⁰ gerek] eylemek gerek A., V.

¹⁹¹¹ yā fūrāde] yalnūz V.

¹⁹¹² efdāldür] V., Z.

oñat¹⁹¹³ okuyana (2) uymak lâzımdur **Mes'ele** bit ü bürei namâzda öldürmeg-ile ¹⁹¹⁴ namâz (3) fâsîd olur mı **El-cevâb** olmaz ammâ kerhdür¹⁹¹⁵ **Mes'ele**¹⁹¹⁶ namâz (4) kıılırken¹⁹¹⁷ bir yêrden¹⁹¹⁸ yılan zuhur êtse¹⁹¹⁹ öldürmek-ile namâz fâsîd (5) olur mı **El-cevâb** 'amel keşir olmayıcağ olmaz rivâyetdür ki Hâzret-i¹⁹²⁰ İmâm-ı A'zam (6) namâz kıılırken sakıfdan yere yılan düşdi¹⁹²¹ (7) cemâ'at namâzı bozup kaçdılar **Z[154b]** İmâm-ı A'zam¹⁹²² namâzın¹⁹²³ bozmayup na'lin (8) ile yılanı bir kerre muhkem urdı¹⁹²⁴ süsültdi¹⁹²⁵ bir rüknin dağı (9) kıılıp bir def'a dağı urup tamâm zebûn-êtdi¹⁹²⁶ bir rüknin (10) dağı kııldığda yine¹⁹²⁷ urup öldürdi¹⁹²⁸ üç darbei bir uğurdan¹⁹²⁹ (11) urmaduğı 'amel-i keşir¹⁹³⁰ olup namâzı fâsîd olmasın içünidi ¹⁹³¹ **A[118b]** eger üç darbeyi birden ursa namâz fâsîd olurdu¹⁹³² (12) Havaherzâde¹⁹³³ buyurdı ki İmâm Hâzretinün namâz içinde (13) öldürdüğü¹⁹³⁴ yılanı vezne urmuşlar¹⁹³⁵ onyedî batman (14) gelmiş ammâ¹⁹³⁶ 'Arap batmanı-y-ıladur ki her batman¹⁹³⁷ altı yüz dirhemdür Rûm (15) batmanıyıla dört batman üç nikuyye¹⁹³⁸ olur keza fi 'l-Hulviyyât (16) **Bâbü 'ş-Şalâti 'l-Cum'a**¹⁹³⁹ Zeyd hañib

¹⁹¹³ oñat] – A.] eyü V.

¹⁹¹⁴ bit ve bürei namâzda öldürmegile] kehleyi ve pıreyi namazda katl eylemek ile A.] kehle ve pıre öldürmekile V.

¹⁹¹⁵ kerhdür] mekrühdur A., V.

¹⁹¹⁶ **Mes'ele**] – A.

¹⁹¹⁷ kıılırken] kıılar iken V.

¹⁹¹⁸ bir yêrden] – V., Z.

¹⁹¹⁹ êtse] eylese A.

¹⁹²⁰ hâzret-i] – V., Z.

¹⁹²¹ yere yılan düşdi] bir büyük yılan zahir oldu vuruşdı A.] bir katı büyük yılan çıkıdı düşdü V.

¹⁹²² İmâm-ı A'zam] İmâm Hâzretleri A.

¹⁹²³ namâzın] – A., V.

¹⁹²⁴ urdı] urup V.

¹⁹²⁵ süselti] biraz zebûn eyledi ve A.

¹⁹²⁶ zebûn-êtdi] zebûn êdüp A.] zebûn êtdi V.

¹⁹²⁷ yine] bir dağı A.

¹⁹²⁸ öldürdi] katl eyledi A.

¹⁹²⁹ uğurdan] yêrden A., V.

¹⁹³⁰ 'amel-i keşir] 'amel A.] 'amelkeşire V.

¹⁹³¹ olmasın içünidi] olmakdan havf eyledi A.] içün idi V.

¹⁹³² eger üç darbeyi birden ursa namâz fâsîd olurdu] – V., Z.

¹⁹³³ Havaherzâde] Cevâhırzâde V.

¹⁹³⁴ öldürdüğü] katl eylediği A.

¹⁹³⁵ urmuşlar] eylediler A.

¹⁹³⁶ gelmiş ammâ] geldi A.

¹⁹³⁷ batmanıyıladur ki her batman] batmanıyıla ki ol A.] batmanıyıla ki her batmanı V.

¹⁹³⁸ üç nikuyye] bir buçuk ukiyye V.

¹⁹³⁹ **Bâbü-Şalâti'l-Cum'a**] **Bâbü-Şalâti'l-Cemâ'at** V.

ihtiyarıyla hitābeten¹⁹⁴⁰ (17) ferāḡat¹⁹⁴¹ edüp ma‘rifet-i hākim ile ‘Amr iki üç¹⁹⁴² cum‘a hitābet etdükde¹⁹⁴³ (18) Zeyd ferāḡatına¹⁹⁴⁴ nādim olup yine¹⁹⁴⁵ hitābet olmak diledükde¹⁹⁴⁶ tecdīd-i (19) berāt¹⁹⁴⁷ lāzım olur mı **El-cevāb** olmaz Zeyd’ün¹⁹⁴⁸ yine¹⁹⁴⁹ hitābetine izn-i (20) hākim kifāyet eder zirā ferāḡati sulṭāna ‘arz olmadın ma‘zül¹⁹⁵⁰ olmaz **V[49b]** (1) kaḡā ve tedrīs dahı böyledür **Mes’ele** Zeyd hitābet küfür lāzım (2) gelen söz¹⁹⁵¹ söyledükde tecdīd-i imān¹⁹⁵² ve nikāhdan sonra¹⁹⁵³ izn-i *sulṭān* (3) olmadın Zeyd’e iktidā cā’iz olur mı **El-cevāb** olmaz (4) **Mes’ele** şehirde zindān ehli cum‘a gün öyle namāzın cem‘at-ile (5) kılmak **Z[155a]** cā’iz olur mı **El-cevāb** mekrūhdur zirā¹⁹⁵⁴ habs icāb eder cürm (6) işledükleriçün¹⁹⁵⁵ ammā müsafırlar seferde ve ehl-i kūrā köyde cum‘a (7) gün öyle namāzın cem‘at-ile kılmakda kerāhat yokdur **Mes’ele** cum‘a (8) namāzın sonra kılınan āḡır zuhūrı müsāfir kaḡr eder mi **El-cevāb** etmez¹⁹⁵⁶ (9) zirā¹⁹⁵⁷ seferi hālindeki zuhūr idüğü¹⁹⁵⁸ müte‘ayyin degüldür zirā ol kılınan āḡır¹⁹⁵⁹ (10) fevt olan zuhurdan ibāretdür **Mes’ele** āḡır zuhurda¹⁹⁶⁰ hanuḡ fetḡi-y-ile *midür* (11) yā kesriyle¹⁹⁶¹ midür **El-cevāb** kesriyledür ya’nī en sonra kaḡā’ ya kalan (12) zuhur namāzına niyyet etmiş olur **Mes’ele** Zeyd hitābet ‘özri (13) ve ‘aybı yoḡıken ve ṣaḡīḡ sālīmiken¹⁹⁶² imāmete ve hitābete

¹⁹⁴⁰ hitābeten] hitābetden V.

¹⁹⁴¹ ferāḡat] ferāḡ V.

¹⁹⁴² ‘Amr iki üç] bir kaç A., V.

¹⁹⁴³ etdükde] eyledükde A.

¹⁹⁴⁴ ferāḡatına] mezbūr A.

¹⁹⁴⁵ yine] gene A.

¹⁹⁴⁶ diledükde] murād eyledükde A.

¹⁹⁴⁷ beraāt] radat V.

¹⁹⁴⁸ Zeyd’ün] Zeyd V.

¹⁹⁴⁹ yine] gene A.

¹⁹⁵⁰ ma‘zül] –A., V.

¹⁹⁵¹ söz] sözi A.

¹⁹⁵² imān] imāndan V.

¹⁹⁵³ nikāhdan sonra] nikāhdan-sonra A.

¹⁹⁵⁴ zirā] – V., V.

¹⁹⁵⁵ işledükleriçün] mübāṣeret etdüğü içün A.] işledükleri içün V.

¹⁹⁵⁶ etmez] eder V.

¹⁹⁵⁷ zirā] Zeyd V.

¹⁹⁵⁸ hālindeki zuhūr idüğü] hālinde iken āḡır zuhūrı A., V.

¹⁹⁵⁹ ol kılınan āḡır] āḡır zuhūr V.

¹⁹⁶⁰ zuhurda] zuhūr V.

¹⁹⁶¹ yā kesriyle] kesri ile A.

¹⁹⁶² yoḡıken ve ṣaḡīḡ sālīmiken] yok iken ve ṣaḡīḡ sālīm iken V.

kâdiriken¹⁹⁶³ (14) ve cāmi‘de daḥi ḥāzırıken¹⁹⁶⁴ ‘Amr yerine nāib etmek cā‘izmidür¹⁹⁶⁵
 (15) **El-cevāb** cā‘izdür ammā sebepsüz ve¹⁹⁶⁶ ‘özürsüz nāib nazb (16) etmek ‘ādetise¹⁹⁶⁷
 ‘azle müsteḥakḳ olur bu dört mes‘ele (17) Ebū-s-su‘ūd fetvāsıdır¹⁹⁶⁸ **Bābü’z-zekāt**
 zekātuṅ nişābı şimdıyede (18) akça ḥisābınca sekiz yüz akça¹⁹⁶⁹ idi ammā tokuz yüz
 toksan (19) yedisinden¹⁹⁷⁰ akça kesr olup evvelkinün nişfı kadar olmaḡın muḥāsibler (20)
 ḥisāp édüp¹⁹⁷¹ nişāb-ı zekāt biṅ altı yüz akçadır dēdiler **V[50a]** (1) bu¹⁹⁷² meblaḡda
 fuḡarāya vērmeṣi lāzım olan kırk akça olur¹⁹⁷³ (2) pes bu¹⁹⁷⁴ meblaḡdan bir akça eksük¹⁹⁷⁵
 olsa nişāp tamām olmayup (3) zekāt daḥi lāzım olmaz¹⁹⁷⁶ **Z[155b] Mes‘ele** bir ḡanīyi faḡīr
 şanup¹⁹⁷⁷ **A[119a]** zekāt vērse (4) zekāta geçermi¹⁹⁷⁸ **El-cevāb** geçmez zīrā zekātuṅ edāsi
 fuḡarāya ve mesākīne (5) maḥşuşdur **Mes‘ele** ḡanī kimdür ki aṅa vērilen zekāta geçmeye
 (6) **El-cevāb** ḡanī¹⁹⁷⁹ nişāb-ı uḡḥiyye ye mālīk olandır **Mes‘ele** nişāb-ı uḡḥiyye (7) ne
 miḡdārdurki¹⁹⁸⁰ aṅa mālīk olana kimesne¹⁹⁸¹ uḡḥiyye etmek vācib (8) olup¹⁹⁸² zekāt almak
 ḥarām ola **El-cevāb** kişinün sākin olduḡı evinden (9) ve bir kılından ve evinde¹⁹⁸³ bir
 döşek ve bir yorḡan ve bir yaşıduḡından¹⁹⁸⁴ ve kullandığı kap ve¹⁹⁸⁵ (10) kaçakdan ve
 geydüḡi libāsdan ve çiftçiye¹⁹⁸⁶ bir çift öküzinden artuḡı (11) ve götürü¹⁹⁸⁷ bāḡ ve bāḡçesi
 kıymete tutulup (12) borcından fazla biṅ altı yüz akçaya yeterise aṅa uḡḥiyye (13) ve fıtıre

¹⁹⁶³ kâdiriken] kâdir iken A.

¹⁹⁶⁴ ḥāzırıken] ḥāzır iken A., V.

¹⁹⁶⁵ cā‘izmidür] cā‘iz olurmu A.

¹⁹⁶⁶ ve] – A.

¹⁹⁶⁷ ‘ādetise] ‘ādeti ise A., V.

¹⁹⁶⁸ Ebū-s-su‘ūd fetvāsıdır] fetvā-yı Ebū-s-su‘ūddur A.

¹⁹⁶⁹ sekiz yüz akça] – A.

¹⁹⁷⁰ yedisinden] yedide V.

¹⁹⁷¹ édüp] étmegin A.

¹⁹⁷² bu] pes bu A., V.

¹⁹⁷³ akça olur] akçadır V.

¹⁹⁷⁴ pes bu] bu V.

¹⁹⁷⁵ eksük] nākış A.

¹⁹⁷⁶ olmaz] gelmez A.

¹⁹⁷⁷ şanup] kıyās édüp A.

¹⁹⁷⁸ geçermi] geçmezmi A.

¹⁹⁷⁹ ḡanī] – A.

¹⁹⁸⁰ ne miḡdārdurki] ne-miḡdārdurki V.

¹⁹⁸¹ kimesne] –V., Z.

¹⁹⁸² olup] ola ve A.] ola V.

¹⁹⁸³ evinde] –A., V.

¹⁹⁸⁴ yaşıduḡından] yaşıduḡ A., V.

¹⁹⁸⁵ ve] –V.

¹⁹⁸⁶ çiftçiye] çiftçinün kullandığı A.

¹⁹⁸⁷ artuḡı ve götürü] gayrı ne ki var ise cümlesi A., V.

vèrmek vâcib olur ammâ bu nişâbda¹⁹⁸⁸ zekât vèrmek lâzım¹⁹⁸⁹ olmaz (14) ve bu nişâba mâlik olan kimse aġniyâdan zekât almak hâramdur vèrenden daġı zekât sâķıt olmaz ammâ¹⁹⁹⁰ gerçi zekâtun daġı nişâbı hâlâ biġ altı yüzdür¹⁹⁹¹ (15) lâkin bâġ u bâġçe ve örtü ve dōšek ve kab u kaçak ve fażla-ı (16) libâs şatılık olmayıcak nişâba katılmaz **Mes'ele** Zeyd bin altı yüz (17) aķçaya mâlik olduķda meşelâ üç yıl şaklasa daġı nişâbdan ne artsa ve ne eksilse şonra bir yıllık zekâtın vèrdükde iki yılın daġı zekâtın vèrmek lâzım olur mı¹⁹⁹² (18) **El-cevâb** olmaz zirâ nisâbuġ içinden kırķı **Z[156a]** gidince¹⁹⁹³ bâķi nişâbdan (19) az ķalır **Mes'ele** tüccâr tâifesi¹⁹⁹⁴ yükinüġ gümrüġin¹⁹⁹⁵ (20) gümrükciye yâ pâcını pâcdâra vèrürken¹⁹⁹⁶ zekâtına¹⁹⁹⁷ niyyet eylese¹⁹⁹⁸ zekâta **V[50b]** (1) geçer mi **El-cevâb** geçer yine böyledür¹⁹⁹⁹ zaleme tâifesi ra'ıyyeden zûlm-ile (2) alduġı²⁰⁰⁰ mâlı vèrürken mazlûm zekâta niyyet eylese ol daġı zekâta²⁰⁰¹ geçer egerçi²⁰⁰² zâlim (3) ġanî isede **Mes'ele** su'âl olunursa ki²⁰⁰³ zaleme ġod aġniyâdur aġa vèrilen nice (4) zekâta geçer **El-cevâb** eger zâlimün ġüc-ile alduġını²⁰⁰⁴ ġerü şâġibine²⁰⁰⁵ (5) alı vèrseler zâlimün nesnesi²⁰⁰⁶ ķalmayup müflis olurdu eger (6) Ĥazâyine mâlik olan pâdişâhısada²⁰⁰⁷ **Mes'ele** resm-i aġnâm (7) içün mîriye alduķları aķçayı yörük tâ'îfesi koyunun zekâtına (8) niyyet eylese zekâta geçer mi **El-cevâb** geçmez zirâ resm-i aġnâm dèdikleri (9) koyunun

¹⁹⁸⁸ nişâbda] –A., V.

¹⁹⁸⁹ lâzım] vâcib A., V.

¹⁹⁹⁰ ve bu nişâba mâlik olan kimse aġtıdan zekât almak hâramdur vèrenden daġı zekât sâķıt olmaz ammâ] lakin zekât almak hâramdur A., V.

¹⁹⁹¹ yüzdür] aķcadur V.

¹⁹⁹² meşelâ üç yıl şaklasa daġı nişâbdan ne artsa ve ne eksilse şonra bir yıllık zekâtın vèrdükde iki yılın daġı zekâtın vèrmek lâzım olur mı] iki yıllık zekâtı bir yerden vèrmek câ'iz olur mı A.] iki yıllık zekâtını birden vèrmek câ'iz olur mı V.

¹⁹⁹³ gidince] gidince V.

¹⁹⁹⁴ tâifesi] tâifesinden birisi A.

¹⁹⁹⁵ gümrüġin] gümrüġini A., V.

¹⁹⁹⁶ vèrürken] vèrdüġin A.

¹⁹⁹⁷ zekâtına] zekâta A., V.

¹⁹⁹⁸ eylese] étse A., V.

¹⁹⁹⁹ geçer yine böyledür] gene böyledür A.] yine böyledür Z.

²⁰⁰⁰ ra'ıyyeden zûlmile alduġı] re'âyâdan zulmıla ġaşp eyledükde A.

²⁰⁰¹ ol daġı zekâta] – A., V.

²⁰⁰² egerçi] eger A.

²⁰⁰³ sü'âl olunursa ki] – A., V.

²⁰⁰⁴ alduġını] alduķların A.

²⁰⁰⁵ şâġibine] şâġiblerine A.

²⁰⁰⁶ nesnesi] bir nesnesi A., V.

²⁰⁰⁷ pâdişâhisede] pâdişâh isede V.

zekâtıdır bu daḥı ma'lûm ola ki ğınā üç mertebedür (10) birisi zekât nişâbına²⁰⁰⁸ mālîk olmaḡdır bu ğınānıñ a'lâ mertebesidür (11) birisi daḥı uḡḥiyye nişâbına mālîk olmaḡdır birisi daḥı kût-ı yevmiyye²⁰⁰⁹ (12) mālîk olmaḡdır ki bu gün yiyecegi var erte yiyecegi (13) yok bu daḥı şer'an ğınadır ki bu gün²⁰¹⁰ yiyecegi variken²⁰¹¹ dilenmek²⁰¹² ḥarâmdur (14) ammâ istemedin vërseler almaḡ mübâḥdur bu maḡûleye bir yıllık²⁰¹³ zâd ve (15) zaḥîre vërseler almaḡ mübâḥdur keza fi'l *Hızâne A[119b] Mes'ele*²⁰¹⁴ bir yetişmiş²⁰¹⁵ (16) ekini ḥayvân çıĝnemeĝ-ile ya ĝayrı âfet-ile dânesi²⁰¹⁶ **Z[156b]** dökülüp (17) çiftile²⁰¹⁷ sürmedin kemākân êkin bitüp ḥaşâdı²⁰¹⁸ yëtdükde (18) andan 'öşür vërmek lâzım olur mı **El-cevâb** olur zîrâ sebebi 'öşür (19) arz-ı nâmiyedür zirâ'at degüldür keza fi'l-Zübdetü'l-Esrâr **Bâb'üş-şavm** (20) bir kimesne²⁰¹⁹ ramazânda şabâḥdan uĝunsa²⁰²⁰ **V[51a]** (1) ikinci gün tölunurken²⁰²¹ ifâḡat bulsa iki günün bile (2) ḡazâsı lâzım olur mı **El-cevâb** ikinci günün ḡazâ eder²⁰²² evvelki günü (3) ḡazâ' eylemez zîrâ²⁰²³ evvelki günü niyyet-ile imsâk eylemiş²⁰²⁴ oldu ikinci günü (4) niyyetsüz imsâk etti²⁰²⁵ **Mes'ele** ol kimdür ki ramazânda (5) 'amd-ıla²⁰²⁶ yëdi anıñ keffâreti şavma münḥaşırdur **El-cevâb** ḡuldur ki (6) aḡa mālî-y-ıla²⁰²⁷ keffâret yokdur **Mes'ele** su'âl olunursa ki (7) ol keffâret vâcib olan ḡul²⁰²⁸ 'ıtk-ıla keffâret için (8) bir kimesne²⁰²⁹ bir ḡul bezl ile²⁰³⁰ yâ it'âm keffâretine yëtecekce²⁰³¹

²⁰⁰⁸ zekât nişâbına] zekât-ı nisâba V.

²⁰⁰⁹ kût-ı yevmiyye] kût-ı yevmiyedür V.

²⁰¹⁰ ki bu gün] bu-gün V.

²⁰¹¹ variken] var iken A.

²⁰¹² dilenmek] cadd eylemek A., V.

²⁰¹³ bir yıllık] üç senelik A.

²⁰¹⁴ mes'ele] – A.

²⁰¹⁵ yetişmiş] reşide olmuş A.

²⁰¹⁶ dânesi] dâneleri A., V.

²⁰¹⁷ çiftile] çift ile V.

²⁰¹⁸ ḥaşâdı] ḥaşâda A.

²⁰¹⁹ kimesne] kimse V.

²⁰²⁰ uĝunsa] cunûn-ı ĝalebe êdüp A.] cunûn-ı ĝalebe eylese V.

²⁰²¹ tölunurken] ḡoşarken A.

²⁰²² günün ḡazâ eder] günü ḡazâ eyley A., V.

²⁰²³ zîrâ] zîrâ ki A.

²⁰²⁴ eylemiş] etmiş A., V.

²⁰²⁵ etti] eyledi A.

²⁰²⁶ 'amdıla] 'amden A.

²⁰²⁷ mālîyıla] māl ile V.

²⁰²⁸ ḡul] ḡula V.

²⁰²⁹ kimesne] kimse V.

²⁰³⁰ ile] êtse V.

²⁰³¹ yëtecekce] yetecek ḡadar A.

buğday (9) vërse dahı kıl bunun birisin keffārete şarf eylese²⁰³² (10) keffārete geçer mi²⁰³³ **El-cevāb** 'ıtk-ı raqabeyile²⁰³⁴ yā it'ām-ıla keffāret kılun (11) keffāretine geçmez keza fi'l *Fuṣūl Mes'ele* Ebū Yūsuf²⁰³⁵ (12) su'āl eylediler ki bir kimesne²⁰³⁶ ayun āhirinden²⁰³⁷ evvelki gün ve evvelinden āhırki (13) gün şāim olmak üzerüme olsun dese kaç gün şāim olmak (14) gerek cevāb vërdiki²⁰³⁸ ol aydan iki günün şavmı vācibdür²⁰³⁹ biri ayun on (15) altuncı gūnidür²⁰⁴⁰ birisi dahı²⁰⁴¹ on beşinci gūnidür zīrā herançün²⁰⁴² nısf-ı evvel (16) ve²⁰⁴³ nısf-ı āhır i'tibārı **Z[158a]** vardır ve²⁰⁴⁴ nısf-ı evvel içün evveliyet (17) ve nısf-ı āhır içün āhiriyyet hükmi vardır lā-cerem ayun nısfı (18) āhirinün evveli on altuncu gūndür²⁰⁴⁵ ve nısf-ı evvelinün āhiri on beşinci (19) gūnidür kezā fi'l- *Fetvā-i Necmü'd-dīn Bāb-ül-Hacc* (20) hür müslim bālig 'ākıl olan²⁰⁴⁶ kimesne ehlinün ma'āşından gayrı **V[51b]** (1) kendüsi²⁰⁴⁷ hacca varup gelenedek²⁰⁴⁸ zād ve rāhileye mālīk (2) olana hacc farz olur **Mes'ele** bir fakīre babası ya gayrı kimesne²⁰⁴⁹ (3) hacca git dëyü meccānen²⁰⁵⁰ zād u rāh- ile vërse ol fakīre hacc (4) lāzım²⁰⁵¹ olur mı **El-cevāb** olmaz gayrının bezli-y-ile müsteṭī' olan (5) kimesne²⁰⁵² hacca varmasa gūnāhkār dahı olmaz²⁰⁵³ bunun emşālī (6) teyemmümde ve şavmda zıkr olunmuşdur **Mes'ele** su'āl olunurısa²⁰⁵⁴ ki (7) yayan yola²⁰⁵⁵ yörümege kādır olan iki yigit nevbet-ile merhāle merhāle binmek-ile müşterek²⁰⁵⁶ bir

²⁰³² eylese] étse A., V.

²⁰³³ keffārete geçer mi] geçer mi V.

²⁰³⁴ 'ıtk-ı raqabeyile] 'ıtk-ı raqabe ile V.

²⁰³⁵ Ebū Yūsuf] Ebū Yūsufa V.

²⁰³⁶ eylediler ki bir kimesne] étdilerki bir kimse V.

²⁰³⁷ āhirinden] āhirinde V.

²⁰³⁸ cevāb vërdiki] El-cevāb A., V.

²⁰³⁹ vācibdür] vācip olur A.

²⁰⁴⁰ gūnidür] gūni A.

²⁰⁴¹ birisi dahı] ve biri A., V.

²⁰⁴² herançün] her ay içün A., V.

²⁰⁴³ ve] – Z.

²⁰⁴⁴ ve] V., Z.

²⁰⁴⁵ gūndür] gūnidür A., V.

²⁰⁴⁶ hür müslim bālig 'ākıl olan] hür ve müslim ve 'ākıl ve bālig olan A.

²⁰⁴⁷ kendüsi] kendisi V.

²⁰⁴⁸ gelenedek] gelince A. gelinceye dek V.

²⁰⁴⁹ kimesne] kimse V.

²⁰⁵⁰ meccānen] minnetsüz meccānen A., V.

²⁰⁵¹ lāzım] farz V.

²⁰⁵² kimesne] kimse V.

²⁰⁵³ dahı olmaz] olmaz V.

²⁰⁵⁴ olunurısa] olinsa V.

²⁰⁵⁵ yola] – A.

²⁰⁵⁶ nevbetile merhāle merhāle binmekile müşterek] binmeğe A.] – V.

deve kirālamak-ıla²⁰⁵⁷ (8) **A[120a]** kâdir olana²⁰⁵⁸ hacc farz olur mı **El-cevāb** başka rāhileye (9) mālîk olmayana hacc farz olmaz **Mes'ele**²⁰⁵⁹ haccda bir muhrim haccı 'avratına (10) cimā' etmek-ile haccı fâsid olur mı ammā hātūn mūhrimken²⁰⁶⁰ haccda hayz (11) görse hayızun haccı fâsid olur mı **El-cevāb** haccın farzların (12) edā edemezse fâsid olur²⁰⁶¹ zīrā haccun iki farzı vardır birisi²⁰⁶² (13) 'arafâtta vakfeye тұрмақ²⁰⁶³ birisi²⁰⁶⁴ dahı tavāf-ı fâdâdur²⁰⁶⁵ hayz (14) hâlinde vakfeye тұрмақ²⁰⁶⁶ cā' izdür ammā hâyız²⁰⁶⁷ Beytullahı tavāf eylemek²⁰⁶⁸ (15) cā' iz degüldür liķavlihi 'aleyhi's-selām ²⁰⁶⁹ لَا أَجَلٌ دُخُولِ الْمَسْجِدِ لِحَائِضٍ وَلَا لِحَيْضٍ (16) zīrā Ka'be mescid-i harām içindedür (17) **[Z158b] Mes'ele** yine²⁰⁷⁰ su'āl olunursaki²⁰⁷¹ haccun farzlarının A'zamı (18) ve ākvāsı 'Arafâtta vakfeye тұрмақdur²⁰⁷² nedendür²⁰⁷³ hayz (19) hâlinde kavī rükni cā' iz ola za 'îf-i cā' iz olmaya **El-cevāb** (20) eşyâda ibāhat âslıdur pes âşıl²⁰⁷⁴ ikisi bile hâyize helâl olmaқdur ²⁰⁷⁵ **V[52a]** (1) lākin Hâzret-i 'aleyhi's-selām²⁰⁷⁶ buyurdıki ²⁰⁷⁷ الطَّوَّافُ بِالْبَيْتِ صَلَاةٌ (2) pes bu hadîşile²⁰⁷⁸ tavāf hâyza (3) harām oldı elmuṭlaқ laluhamilu “*alā elmuṭlaқ*” delîli-y-ile tavāf harām olduyısa²⁰⁷⁹ vakfe (4) ibāhat-ı aşlıyye üzere bâķi qaldı **Mes'ele** 'Arafâtta vakfe (5) farzı tavāf farzından kavîdür denildi bir farzūn bir farzdan²⁰⁸⁰ kavînün ve²⁰⁸¹ za 'îfinün ²⁰⁸² (6)

²⁰⁵⁷ kirālamak-ıla] ücret ile tutmağa A.

²⁰⁵⁸ olana] olsalar A., V.

²⁰⁵⁹ **Mes'ele**] – A.

²⁰⁶⁰ hātūn mūhrimken] bir mūhrime hātūn A.] bir hātūn mūhrim iken V.

²⁰⁶¹ haccın farzların edā edemezse fâsid olur] – V.

²⁰⁶² birisi] biri A., V.

²⁰⁶³ тұрмақ] durmak A.

²⁰⁶⁴ birisi] biri A., V.

²⁰⁶⁵ tavāf-ı fâdâdur] tavāf-ı ziyâretdür A., V.

²⁰⁶⁶ тұрмақ] durmak A.

²⁰⁶⁷ hâyız] – A.

²⁰⁶⁸ eylemek] etmek A., V.

²⁰⁶⁹ “Mescidi hayız ve cünüp (olan)lara helâl görmüyorum” Ebû Dâvûd, Tahâret. 94.

²⁰⁷⁰ **Mes'ele** yine] – A.

²⁰⁷¹ yine sū'āl olunursaki] sū'āl olunursaki V.

²⁰⁷² тұрмақdur] тұрмақ idi A.

²⁰⁷³ nedendür] nedendür ki A., V.

²⁰⁷⁴ ibāhat âslıdur pes âşıl] aşlı ibāhatdur A., V.

²⁰⁷⁵ olmaқdur] olmaқ gerekdi A., V.

²⁰⁷⁶ 'aleyhi's-selām] 'aleyhi's-salâtü ve's-selām V.

²⁰⁷⁷ “Kabenin etrafında tavaf namaz gibidir” Dârimi, Sünen, 2/79

²⁰⁷⁸ hadîşile] hadîş-i şerîf ile A.] hadîş ile V.

²⁰⁷⁹ tavāf harām olduyısa] –A., V.

²⁰⁸⁰ bir farzūn bir farzdan] – A.

²⁰⁸¹ Ve] V., Z.

²⁰⁸² bir farzūn bir farzdan kavînün za 'îfinün] kuvvetinün ve za 'îfinün V.

semeresi neden zāhir olur²⁰⁸³ dēnilse **El-cevāb** bir muḥrim vakfeden (7) evvel²⁰⁸⁴ cimā‘ eylese²⁰⁸⁵ ol cāninūn ḥaccı fāsīd olup gelecek yıl²⁰⁸⁶ (8) tekrār ḥacc eylemek²⁰⁸⁷ lāzımdır ammā ‘Arafātda vakfeden sonra²⁰⁸⁸ ṭavāf-ı ziyāretten evvel²⁰⁸⁹ cimā‘ eylese (9) ḥacc fāsīd olmaz bedeline bir deve kurbān etmek-ile ḥacc tamām olur (10) **Mes’ele** ef’āl ḥaccda ṭavāfdan gayrısı binidile²⁰⁹⁰ eylemek cā’iz olurmu **El-cevāb** ṭavāfdan gayrısı binid-ile eylemek²⁰⁹¹ efḍāl dūr (11) zīrā yayan kişi yorulmağ-ıla kalbi ṭaralur²⁰⁹² ve yavuz ḥuyılı olur (12) ḥüsn-ü ḥulḳ-ıla ve tīb-i ḥatır-ıla murāfaḳat Allāh ḳatında²⁰⁹³ (13) ḳatī²⁰⁹⁴ maḥbūb ve mergūbdur velīza ḳāle *ta’ālā*²⁰⁹⁵ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ **Mes’ele** (14) bir muḥrim ḥaccınūn azığı tükenüp²⁰⁹⁶ açlıḳdan muḫtar olduḳda²⁰⁹⁷ (15) bir ölmüş eşek cīfesin²⁰⁹⁸ **Z[159a]** bulmuş bir daḫı ceyrān koyunun²⁰⁹⁹ tutmuş bu zararretde (16) eşek etin yemek mi lāzım²¹⁰⁰ evlādur yāḥūd **A[120b]** ceyrān²¹⁰¹ boğazlayup yemekmi evlādur²¹⁰² (17) **El-cevāb** eşek etin²¹⁰³ yemek evlādur²¹⁰⁴ ve efḍāl dūr zīrā muḥrimūn boğazladuğı (18) daḫı cīfedür açlıḳdan ölümünden kurtulmağuçūn²¹⁰⁵ ḥāzır eşek cīfesi²¹⁰⁶ (19) belki it²¹⁰⁷ etin²¹⁰⁸ yemek mübāḥdur ve efḍāldür²¹⁰⁹ bir pāk sağ ḥayvānı (20) boğazlayup cīfe eyleyüp²¹¹⁰ zāyi‘ eylemekden²¹¹¹

²⁰⁸³ zāhir olur] zāhirdür A., V.

²⁰⁸⁴ evvel] maḳdem A.

²⁰⁸⁵ eylese] etse A.

²⁰⁸⁶ yıl] sene A.

²⁰⁸⁷ eylemek] etmek V.

²⁰⁸⁸ ‘arafātda vakfeden sonra] – A., V.

²⁰⁸⁹ evvel] maḳdem A.

²⁰⁹⁰ binidile] binid ile A., V.

²⁰⁹¹ eylemek cā’iz olurmu El-cevāb ṭavāfdan gayrısı binidile eylemek] etmek A., V.

²⁰⁹² ṭaralur] daralur A.

²⁰⁹³ murāfaḳat Allāh ḳatında] ‘ibādet Allāh-u Ta’ālā ḳatında V.

²⁰⁹⁴ ḳatī] –V.

²⁰⁹⁵ “Hacda kavga etmek yoktur.” El-Bakara 2/197

²⁰⁹⁶ tükenüp] düğenüp A.

²⁰⁹⁷ olduḳda] olup A.] olsa V.

²⁰⁹⁸ cīfesin] cīfesi A.

²⁰⁹⁹ ceyrān koyunun] geyik A., V.

²¹⁰⁰ lāzım] – V., Z.

²¹⁰¹ ceyrān] ceyrānı A., V.

²¹⁰² evlādur] –V.

²¹⁰³ eşek etin] cīfesin A., Z.

²¹⁰⁴ evlādur] evla V.

²¹⁰⁵ ölümünden kurtulmağuçūn] kurtulmak içün A., V.

²¹⁰⁶ cīfesi] cīfesini V.

²¹⁰⁷ it] kelp A.

²¹⁰⁸ etin] etini A.

²¹⁰⁹ mübāḥdur ve efḍāldür] evlā ve mübāḥdur ve efḍāldür A.

²¹¹⁰ eyleyüp] edüp A.

²¹¹¹ eylemekden] etmekden A.

zīrā muḥrimün daḥı²¹¹² **V[52b]** (1) boğazladuğı şayd daḥı murdār cīfedür²¹¹³ kâle ta ‘ālā²¹¹⁴2115 حُرِّمَ إِلَّا تَقْتُلُوا الصَّيِّدَ وَأَنْتُمْ حُرِّمَ (2) muḥrimün zebîhası daḥı²¹¹⁶ cīfedür e’immenün²¹¹⁷ ittifākı-y-ıla (3) **Mes’ele** bir kimse²¹¹⁸ yüz kere ḥacc eylemek²¹¹⁹ üzerüme olsun dēyü nezr (4) eylese ‘ömri vefā étmedüğü taḳdīrce nāzire ne lāzım gelür²¹²⁰ **El-cevāb** (5) ‘ömri olduḳça her mevsimde²¹²¹ bir ḥacc²¹²² lāzımdur ḥattā nezr étdüğü yıl²¹²³ (6) mevsim-ü ḥacc gelmedin ölse²¹²⁴ hiç nesne lāzım olmaz **Mes’ele**²¹²⁵ bu mes’ele daḥı (7) bunun mişālidürki²¹²⁶ fulān işi işlemezsem fukarāya biḡ aḳça (8) ulaşıdurmak üzerüme olsun dēse daḥı işlemese ḥālbuki (9) nazir ancak yüz aḳçaya malik imiş nice eylesün **El-cevāb** (10) şadaḳası lāzım olan ancak yanında bulunandur ḥattā yanında (11) hiç nesne bulunmasa hiç nesne lāzım olmaz keza fi’n-nevāzil li-Ebū’l-Leys (12) **Bābü’n-nikāh** Zeyd Hindi nikāhlanup (13) ḥalvet olmadın yine²¹²⁷ boşadı Hindün anasın **[Z159b]** nikāhlanmak (14) ḥarāmdur ammā Hindün kızın almak ḥelāldür fark nedür **El-cevāb** Ḥaḳḳ ta ‘ālā (15) kelāmında muṭlaḡa²¹²⁸ nemkūḥa kızın anasın nikāhlanmak ḥarāmdur (16) buyurdıki²¹²⁹ 2130 حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ وَأَمْهَاتُ بَنَاتِكُمْ ammā ḳabl’ed-duḡūl boşadugunuzun (17) kızın almak²¹³¹ günāh yokdur buyurdu ki²¹³² 2133 فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ (18) **Mes’ele** Zeyd-i ḡāybuḡ (19) mevte ḡaberi bilinmedin ‘avratı Hind ‘Amra nikāh olunup ‘Amrdan (20) oḡlı olduḳda Zeyd

²¹¹² daḥı] - Z.

²¹¹³ şayd daḥı murdār cīfedür] murdār ve cīfedür A.] murdār ve cīfedür yènmez V.

²¹¹⁴ kâle Ta ‘ālā] kâle Allāh Ta ‘ālā V.

²¹¹⁵ “İhramda iken av hayvanlarını öldürmeyin.” el-maide suresi 5/95. Ayetten bir kısım)

²¹¹⁶ daḥı] A.

²¹¹⁷ e’immenün] cümleñüñ A.

²¹¹⁸ kimse] kimesne A.

²¹¹⁹ ḥacc eylemek] ḥacca varmak A.

²¹²⁰ gelür] olur A.

²¹²¹ mevsimde] mevsim-i ḥaccda A. , V.

²¹²² ḥacc] ḥacc étmek A.

²¹²³ yıl] sene A.

²¹²⁴ ölse] vefat eylese A.

²¹²⁵ Mes’ele] – A.

²¹²⁶ mişālidürki] nazīridürki A. , V.

²¹²⁷ yine] gene A.

²¹²⁸ muṭlaḡā] muṭlaḳā A., V.

²¹²⁹ buyurdıki] buyurdu A.

²¹³⁰ “Size eşlerinizin anneleri, haram kılındı.”en-Nisā 4/23. Ayet

²¹³¹ boşadugunuzun kızın almak] boşadugunuz ‘avratın kızın almakda A.

²¹³² buyurdu ki] ve daḥı buyurdu ki kâle Allāh Ta ‘ālā A.

²¹³³ “Eğer eşleriniz ile birleşmiş değilseniz (nikāh ortadan kalktığında) kızlarını almanızda size bir sakınca yoktur.”en-Nisā 4/23. Ayet

gelmekile²¹³⁴ Hindün 'Amra nikāhı fesh olduğda oğlan²¹³⁵ V53a(1) veled-i zinā olur mı **El-cevāb** olmaz şübüt-u neseb şihhat-ı nikāha mevķūf (2) degöldür **Mes'ele** 'Amra Yahūdī seferde iken 'avratı Hind müslümān (3) olup Zeyd'e varduķda Yahūdī seferden gelüp Hindün nikāhının (4) feshin talep eylese **A[121a]** Zeyd'ün nikāhı fesh olur mı **El-cevāb** (5) Yahūdī geldükde aña ĩmān 'arz edeler İslāma gelürse (6) Hindün²¹³⁶ nikāhı münfesiķ olup Hind yine²¹³⁷ 'Amr'ün olur eger Yahūdī (7) ĩmāna gelmezise²¹³⁸ Hindile²¹³⁹ beyānları tefrīķ olunur 'iddeti çıķduķda Hind²¹⁴⁰ (8) kime dilerse varur Zeyd'ün nikāhı aşlından fesāddur **Mes'ele** (9) bir mecnūn zımmetinün 'avratı İslāma gelse hūkm nedür **El-cevāb** (10) fi'lhāl mecnūnuñ atasına yā²¹⁴¹ anasına ĩmān 'arz edeler ikisinden (11) biri ĩmāna gelse mecnūn daķı mü'mindür 'avratı tefrīķ **Z[161a]** olunmaz (12) eger ikisinden birisi²¹⁴² ĩmāna gelmese tefrīķ lāzımdur **Mes'ele** eger zımmī (13) sabīnün 'avratı ĩmāna gelse ol daķı²¹⁴³ zımmī mecnūn gibimidür (14) **El-cevāb** şabī bāliğ oluncaya dek²¹⁴⁴ teķīr edeler bāliğ olduķdan²¹⁴⁵ (15) ebeveynine ĩmān 'arz edeler eger birisi ĩmāna gelürise şabī (16) daķı mü'mindür 'avratı tefrīķ olunmaz eger ĩmāna gelmezise fi'lhāl (17) tefrīķ olunur **Mes'ele**²¹⁴⁶ su'al olunursa ki şabī ile (18) mecnūn ikisi²¹⁴⁷ ehl-i 'uhde degöldür nedendür ki şabīde muhlet vèrildi (19) mecnūn²¹⁴⁸ fi'lhāl ĩmān 'arz olundu **El-cevāb** zirā şabā şabāvetden (20) ķurtulmağun²¹⁴⁹ haddi var ki bulūğdan²¹⁵⁰ pes muhlet-i müfīd oldu **V[53b]** (1) ammā mecnūn muṭbīķ²¹⁵¹ içün cunūndan ķurtulmağa²¹⁵² hadd yokdur²¹⁵³ anuñçün (2) muslime ḥatūn kāfir taşarrufında olmasun

²¹³⁴ gelmekile] gelmek ile A.

²¹³⁵ olduğda oğlan] olup oğlan A.] olup oğlu V.

²¹³⁶ Hindün] Zeyd'ün A., V.

²¹³⁷ yine] gene A.

²¹³⁸ gelmezise] gelmez ise A.

²¹³⁹ Hindile] Hind ile A., V.

²¹⁴⁰ Hind] – A., V.

²¹⁴¹ yā] ve A.

²¹⁴² ikisinden birisi] – A.

²¹⁴³ ol daķı] oldaķı A., V.

²¹⁴⁴ oluncaya dek] olunca A.

²¹⁴⁵ olduķdan] olduğda A., V.

²¹⁴⁶ **Mes'ele**] – A.

²¹⁴⁷ mecnūn ikisi] mecnūn A.] zımmī V.

²¹⁴⁸ mecnūn] mecnunda V.

²¹⁴⁹ ķurtulmağun] hūlāşa A.

²¹⁵⁰ bulūğdan] bulūğdur A., V.

²¹⁵¹ muṭbīķ] muṭbīķa A.

²¹⁵² ķurtulmağa] hūlāşa A.

²¹⁵³ yokdur] yok V., Z.

içün fi 'lhāl īmān (3) 'arz olundu ammā şabīnūñ qable'l bulūğ ebeveynine īmān (4) 'arz olunsa şāyet īmāna²¹⁵⁴ gelmeyeler daḥī şabāveti ḥālinde iken (5) ehl-i 'uhde gibi şabīnūñ 'avratı tefrīk olunmasın içün mühlet (6) vērildi **Mes'ele** Zeyd 'Amrdan kız diledikde 'Amr avratum üç (7) talāk boş olsun saña kız²¹⁵⁵ vērürsem dēdi şoñra kıızı²¹⁵⁶ vèrmek (8) lāzım geldükde 'Amr'ūñ 'avratı boş olmamağa tarīķi nedür **El-cevāb** (9) 'Amr qarışmayup kıızı ğayrı velīleri²¹⁵⁷ nikāḥ (10) ēdeler yāḥud 'Amr 'avradın²¹⁵⁸ bāīn **Z[161b]** talāk²¹⁵⁹ boşaya²¹⁶⁰ 'iddeti çıķduķda (11) kızını Zeyd'e kendisi²¹⁶¹ vère 'avratın yine nikāḥ eyleye²¹⁶² **Mes'ele** (12) pādīşāḥ kullarından Zeyd sarāydan çıķup 'ulūfe olundukda (13) Zeyd'ūñ aġası 'Amr icāzeti-y-ile Hindi Zeyd'e²¹⁶³ nikāḥlanmaķ cā'iz olur mı (14) **El-cevāb** olmaz **A[121b]** aşıl mevlāsı icāzet²¹⁶⁴ olmayınca **Mes'ele** (15) resmi nikāḥ dēyü kādīlerūñ alduġı ḥarām olur mı **El-cevāb** (16) vèrenler rızālar-ıla²¹⁶⁵ vèrürlerse²¹⁶⁶ mübāḥdur²¹⁶⁷ ve illā ḥarāmdur (17) **Mes'ele** ol ne 'avratdur ki şabāḥda Zeyd'ūñ aña nazarı ḥarāmıdı²¹⁶⁸ (18) kuşlukda ḥelāl²¹⁶⁹ oldı öyle vaķtinde yine²¹⁷⁰ ḥarām oldı (19) ikindide yine²¹⁷¹ ḥelāl oldı vaķt-i ğurūbta yine²¹⁷² ḥarām oldı (20) nışfu'l-leylde yine²¹⁷³ ḥelāl oldı ğün toġduķda yine²¹⁷⁴ ḥarām oldı **V[54a]** (1) kuşlukda yine²¹⁷⁵ ḥelāl oldı öyle vaķtinde yine²¹⁷⁶ ḥarām oldı ikindide (2) yine²¹⁷⁷ ḥelāl oldı **El-cevāb** sabāḥda 'Amr'ūñ

²¹⁵⁴ şāyet īmāna] cā'iz A.

²¹⁵⁵ kız] kızum V.

²¹⁵⁶ kıızı] – V.

²¹⁵⁷ ğayrı velīleri] velīleri ki babasınūñ ğayrıdur anlar V.

²¹⁵⁸ 'avradın] 'avratın A.

²¹⁵⁹ talāk] talāka V.

²¹⁶⁰ boşaya] boşadup A.

²¹⁶¹ kendisi] kendüsi A.

²¹⁶² yine nikāḥ eyleye] gene nikāḥ edüp ala A.

²¹⁶³ Zeyd'e] – A. , V.

²¹⁶⁴ icāzet] icāzeti A.] icāzetiyle V.

²¹⁶⁵ rızālarıla] rızāları ile V.

²¹⁶⁶ vèrürlerse] verürse A.

²¹⁶⁷ mübāḥdur] mübāḥ olur A.

²¹⁶⁸ ḥarāmıdı] ḥarām oldı V.

²¹⁶⁹ ḥelāl] ḥarām V.

²¹⁷⁰ yine] gene A.

²¹⁷¹ yine] gene A.

²¹⁷² vaķt-i ğurūbta yine] ğurūbta gene A.

²¹⁷³ yine] gene A.

²¹⁷⁴ toġduķda yine] doġduķda gene A.

²¹⁷⁵ yine] gene A.

²¹⁷⁶ yine] gene A.

²¹⁷⁷ yine] gene A

kalâyıkına²¹⁷⁸ (3) Zeyd'ün nazarı harāmıdı²¹⁷⁹ kuşlukda kalâyığı 'Amrdan Zeyd²¹⁸⁰ şatun (4) aldı helāl oldu öyle vaktinde āzād eyledi harām oldu (5) ikindide nikāhlandı²¹⁸¹ helāl oldu mağrībde zihār etti²¹⁸² harām (6) oldu geceyle²¹⁸³ keffāret verdi helāl oldu gün (7) toğdukda²¹⁸⁴ rāc 'i-i talāk boşadı harām oldu kuşlukda (8) rucū²¹⁸⁵ etti yine²¹⁸⁶ helāl oldu öyleyin mürted oldu yine²¹⁸⁷ (9) harām oldu ikindide İslāma geldi yine²¹⁸⁸ helāl oldu (10) **Mes'ele** Zeyd Hindi on yük miske **Z[160a]** ve yüz deveye ve yüz dağı cāriye²¹⁸⁹ (11) mehrile²¹⁹⁰ nikāhlansa sonra Zeyd öldükde²¹⁹¹ mehr-i müsemmanun (12) huşulı mümkün degül Hind verāşeden mehr-i müsemmayı alı bilürmi²¹⁹² **(13) El-cevāb** ancak²¹⁹³ mehr-i mişlin alur müsemmanun kıymeti meçhul olduğun²¹⁹⁴ (14) **Mes'ele** Zeyd Hindi nikāhlandı genç ve güzel ve bakir olmak şart-ıla (15) yüz altun mehriyle²¹⁹⁵ halvet olduğda Hindi şeyyib ve katı²¹⁹⁶ çirkīn (16) buldı²¹⁹⁷ ağzının şalyaları akar²¹⁹⁸ karı buldı şartı nice (17) olur **El-cevāb** şart-ı bātil nikāh u şahih vatı ederise²¹⁹⁹ mehr-i müsemmasın tamām²²⁰⁰ (18) alur **Mes'ele** Zeyd öldi²²⁰¹ dört 'avratın kodı birisi hem mehrin (19) alur hem mīrāşın yer²²⁰² birisi²²⁰³ mehrin alur mīrāşın alımaz birisi dağı²²⁰⁴ mīrāşın (20) alur

²¹⁷⁸ kalâyıkına] cāriyesine A., V.

²¹⁷⁹ harāmıdı] harām idi A., V.

²¹⁸⁰ kalâyığı 'Amrdan Zeyd'den] 'Amrdan cariye A.

²¹⁸¹ nikāhlandı] nikāh eyledi V.

²¹⁸² etti] eyledi A.

²¹⁸³ geceyle] gece ile V.

²¹⁸⁴ toğdukda] doğdukda A.

²¹⁸⁵ rucū] rücu 'at A.] mūrāca 'at V.

²¹⁸⁶ yine] – A.

²¹⁸⁷ yine] gene A.] – V.

²¹⁸⁸ yine] gene A.] – V.

²¹⁸⁹ dağı cāriyeye] cāriye A.

²¹⁹⁰ mehrile] mehir ile A.

²¹⁹¹ öldükde] fevt olduğda A.

²¹⁹² alı bilürmi] alur mı A.

²¹⁹³ ancak] – A.

²¹⁹⁴ olduğun] olduğu için V.

²¹⁹⁵ mehriyle] mehir ile A.

²¹⁹⁶ katı] – A.

²¹⁹⁷ buldı] – A., V.

²¹⁹⁸ şalyaları akar] şalya deli A.

²¹⁹⁹ ederise] istedi ise A.

²²⁰⁰ tamām] bi't-tamām A.] – V.

²²⁰¹ öldi] fevt oldu A.

²²⁰² yer] – Z.

²²⁰³ birisi] ve birisi

²²⁰⁴ alımaz birisi dağı] almaz ve birisi A.] alımaz birisi V.

mehr̄n alıma²²⁰⁵ dördüncisi ne mehrin alur ne m̄rāşın alur²²⁰⁶ bu ‘avratlar kimdür ²²⁰⁷
V[54b] (1) **El-cevāb** evvelkisi²²⁰⁸ h̄urdur ki hem mehrin alur hem m̄rāşın ikincisi
zimmiyedür (2) mehrin alur m̄rāşın alıma²²⁰⁹ üçüncisi nikāh-ı fāsıdile²²¹⁰ nikāhlanmış
(3) da²²¹¹ **A[122a]** kable’ d-duhul Zeyd ölmüş²²¹² m̄rāşın alur mehrin alıma²²¹³ (4)
dördüncisi memlūkesidür²²¹⁴ **Mes’ele** ol ne oğuldur ki (5) babam anamı ibtidā²²¹⁵
nikāhlandukda ben yanında şahid idüm dedi hāl bu ki oğlan (6) küçük hem nesebi da²²¹⁶
sābitdür **El-cevāb** Zeyd’ün cāriyesinden bir oğlı (7) olmuş oğlan büyüdükde Zeyd²²¹⁷
cāriye’i āzād edüp²²¹⁸ oğlunu²²¹⁸ katında (8) nikāhlanmış **Z[160b]** **Mes’ele** Zeyd iki oğlı
Hasan-ıla²²¹⁹ Hüseyne ‘Amr’u²²²⁰ (9) iki kızı²²²⁰ Zeynebi Hasana ve Hindi Hüseyne
nikāhlayup bir gecede (10) düğün edüp iki oğlını iki gelinle gerdege koyup her birisi (11)
eşi ile²²²¹ ka²²²¹ vatar edükde bilindi ki²²²² zifāf gāla²²²² ve muhālif olup²²²³ (12) Zeynebi
Hüseyne hālvetine ve²²²⁴ Hindi Hasan hālvetine koymışlar²²²⁵ şabāh tıyuldıki gāla²²²⁵ olmuş
²²²⁶ (13) neylesünler ²²²⁷ **El-cevāb** İmām Hoca Hasan-ıla²²²⁸ Hüseyne getirüp Hasana (14)
deye ki bu gece buluşup bilişdügün²²²⁹ Hindden razı mısın (15) helāl²²³⁰ kabül edüğünmi

²²⁰⁵ alıma²²⁰⁵] almaz A.

²²⁰⁶ alur] A., Z.

²²⁰⁷ bu ‘avratlar kimdür] A., V.

²²⁰⁸ evvelkisi] evvelki A. – V.

²²⁰⁹ alıma²²⁰⁹] almaz A.

²²¹⁰ nikāh-ı fāsıdile] nikāh-ı fāsıd ile A., V.

²²¹¹ da²²¹¹] – A.

²²¹² ölmüş] fevt olmuş A.

²²¹³ alıma²²¹³] alınmaz A.

²²¹⁴ ve birisi cāriye-yi memlūkesidür nesne almaz A.

²²¹⁵ ibtidā] – V.

²²¹⁶ da²²¹⁶] – A.

²²¹⁷ Zeyd] –A. , V.

²²¹⁸ edüp] eylemiş ve

²²¹⁹ Hasanile] Hasanı ve A.] Hasan ile V.

²²²⁰ iki kızı] kızları A.

²²²¹ eşi ile] eşiyle V.

²²²² iki gelinle gerdege koyup her birisi eşi ile²²²² ka²²²² vatar edükde bilindi ki] iki gerdege komış A.] iki gelinle gerdege koyup her biri eşi ile ka²²²² vatar eyledükde bilindi ki V.

²²²³ zifāf gāla²²²³ ve muhālif olup] ammā zifāf gāla²²²³ olup V.

²²²⁴ ve] – A.

²²²⁵ koymışlar] koyup görmüşler A. komışlar V.

²²²⁶ şabāh tıyuldıki gāla²²²⁶ olmuş] gāla²²²⁶ oldılar A. –V.

²²²⁷ neylesünler A.] çare nedür

²²²⁸ Hasanıla] Hasan ile A., V.

²²²⁹ bilişdügün] cem’ olduğın A.

²²³⁰ helāl] helālliğe A., V.

dèye Ḥasan Hindi²²³¹ ḥelālīge qabūl étdüm (16) dèrise Zeynebi boşada ve Ḥüseyni daḥı getürüp bu taqrır (17) gibi²²³² anı daḥı söyledüp²²³³ Hindi daḥı Ḥüseyne boşada andan (18) sonra²²³⁴ Zeynebile²²³⁵ Hindi getürüp Hinde dèye ki bu gèce (19) ḥalvetinde olduḡu Ḥasanı²²³⁶ zevciyyete qabūl étdün mi ve zevciyyete (20) rızā vèrdün mi dèye²²³⁷ zāhir budur ki gelin bulalar girdekde gözün açup kimi **V[55a]** (1) gördiyise ve kimün ‘aselin²²³⁸ tatdıyısı²²³⁹ vebālını²²⁴⁰ kime taṭurdıyısı²²⁴¹ (2) lā-reyb anuḡla ülfet édüp andan ayrılmak istemez (3) Zeynebe daḥı böyle dèyüp rızāları ile Hindi Ḥasana (4) ve Zeynebi Ḥüseyne tecrīd-i nikāḥ eyleye ki qable’ d-duḥūl ṭalākda (5) ‘iddet lāzım degüldür ḥatā-y-ıla vaṭyıda daḥı nesne lāzım olmaz (6) **Mes’ele** su’āl olunursa ki bu şüretde Hindile²²⁴² Zeynebe bu iki (7) nikāḥdan ne miqdār²²⁴³ mehir düşer **El-cevāb** İmam Taḥāvī buyurmuşki²²⁴⁴ (8) bu iki **Z[164b]** ḥātunun her birine ikişer mehr-i tām düşer evvelā vaṭy-ı (9) bi’ş-şubhe ile²²⁴⁵ nısf-ı mehir ve sāniyen qable’ d-duḥūl ṭalāk-ıla²²⁴⁶ (10) nısf-ı mehir²²⁴⁷ daḥı ve²²⁴⁸ şalışen nikāḥ-ı müceddedile²²⁴⁹ mehr-i tām düşer **Mes’ele** (11) Zeyd her ‘avratıki alursam boş olsun dèse evlenmelü olduḡda (12) ne vecḥ-ile olmak gerek ki alduḡı²²⁵⁰ boş olmaya **El-cevāb** şadīklarından (13) birisi²²⁵¹ fuṣūlī Zeyd’e bir ‘avrat nikāḥlayup saḡa Hindi (14) **[A122b]** nikāḥ eyledük var taşarruf eyle dèye Zeyd daḥı qabūl étdüm dèyü²²⁵² (15) yā Allāh rāzı ola dèmeyüp²²⁵³ ya ‘nī nikāḡa rızā sözi söylemeyüp (16) Hindi taşarruf eyleye

²²³¹ Hindi] – A.] daḥı V.

²²³² gibi] üzere A., V.

²²³³ söyledüp] söylede A., V.

²²³⁴ andan sonra] ba’dehu A.

²²³⁵ Zeynebile] Zeyneb ile A., V.

²²³⁶ Ḥasanı] Ḥüseyni V.

²²³⁷ dèye] – A., V.

²²³⁸ ‘aselin] balından A.

²²³⁹ tatdıyısı] tatdı ise A., V.

²²⁴⁰ vebalini] vebalin A., V.

²²⁴¹ taṭurdıyısı] taṭurdı ise A., V.

²²⁴² bu şüretde Hindile] Hind ile V.

²²⁴³ ne miqdār] ne-miqdār V.

²²⁴⁴ buyurmuşki] buyurdıki A., V.

²²⁴⁵ bi’ş-şubhe ile] bi’ş-şubhede A.

²²⁴⁶ ṭalākıla] ṭalāk ile V.

²²⁴⁷ nısf-ı mehir] nısf A., V.

²²⁴⁸ ve] V., Z.

²²⁴⁹ nikāḥ-ı müceddedile] nikāḥ-ı mücedded ile V.

²²⁵⁰ alduḡı] – V.

²²⁵¹ biri] biri A.

²²⁵² dèyü] – A., V.

²²⁵³ dèmeyüp] dèmeye A., V.

boş olmayup ebedi²²⁵⁴ nikāhında kalur (17) **Mes'ele** eger bu şüretde Zeyd²²⁵⁵ nikāhı eşitdükde²²⁵⁶ kabûl êtdüm dese (18) yā nafağa göndürse yā 65a sözi söylese (19) Hind boş olur mı **El-cevāb**²²⁵⁷ olur ammā Īmām Muḥammedden rivāyetdürki (20) sözile²²⁵⁸ icāzet göstermek-ile boş olmaz min *Nevāzil Bābü'r- rıdā'*²²⁵⁹ **V[55b]** (1) Hind şabī kılını müddet-i rıdā' da emzürse ol (2) kıl rıza'dan²²⁶⁰ oğlu olur Hind ol kılını şatmağa²²⁶¹ kādīr (3) olur mı **El-cevāb** olunmaz²²⁶² **Mes'ele**²²⁶³ Hindi şabiyye Zeynebi (4) emdükde²²⁶⁴ Zeynebün²²⁶⁵ şonra toğan²²⁶⁶ oğlu Zeyd Hindün²²⁶⁷ şonradan (5) toğan hemşiresi Fātımayı alıbilürmi **El-cevāb** alur (6) **Mes'ele**²²⁶⁸ Zeyd nesebden karındaşı 'Amr'ün rıdā' karındaşı²²⁶⁹ **Z[164a]** Hindi almak cā'iz olur mı²²⁷⁰ **El-cevāb** (7) cāizdür niteki²²⁷¹ nesebinden karındaşı 'Amr'ün nesebinden karındaşı Hindi (8) almak cā'izdür şüret-i mes'ele meşelā Bekrün evvelki 'avratından (9) Zeyd nām bir oğlu var Bekr şonra Zeyneb nām bir²²⁷² tül 'avrat alup (10) Zeynebün evvelki erinden²²⁷³ Hind nām bir kıızı var Bekrün Zeynebden 'Amr nām (11) bir oğlu oldu 'Amr'ün ana²²⁷⁴ bir karındaşı Zeyd yine²²⁷⁵ 'Amrün ana bir karındaşı (12) Hindi almak cā'izdür bu taqdīr *Viķāyenündür*²²⁷⁶ ve ”نَحْلُ أَخْتُ أَخِيهِ رَضَاعًا كَمَا نَحْلُ نَسَبُ”²²⁷⁷ Hind zevci **kāṭal-bü'tāB** (14)sıdur āma'n ıdügünüed (13)²²⁷⁷

²²⁵⁴ ebedī] – A.

²²⁵⁵ Zeyd] – V.

²²⁵⁶ eşitdükde] istimā' êtdükde A.

²²⁵⁷ **El-cevāb**] **El- cevāb** boş A.] – V.

²²⁵⁸ sözile] söz ile A., V.

²²⁵⁹ **Bābü'r-rızā**] – V.

²²⁶⁰ rızādan] rızāen A.

²²⁶¹ şatmağa] bey'e

²²⁶² olunmaz] olmaz A., V.

²²⁶³ **Mes'ele**] – A.

²²⁶⁴ emdükde] emzürdükde A.

²²⁶⁵ Zeynebün] Hindün A.

²²⁶⁶ toğan] doğan A.

²²⁶⁷ Hindün] Zeynebün A.

²²⁶⁸ **Mes'ele**] – A.

²²⁶⁹ Amrün rızā karındaşı] – A., V.

²²⁷⁰ almak cā'iz olur mı] alı-bilürmi V.

²²⁷¹ niteki] nitekim A.] – Z.

²²⁷² bir] – V., Z.

²²⁷³ erinden] zevcinden A.

²²⁷⁴ ana] ata A., V.

²²⁷⁵ yine] gene A.

²²⁷⁶ viķāyenündür] viķāyenündür A., V.

²²⁷⁷ “Süt sebebiyle oluşan kardeşlikte (rıdā'), neseb yoluyla oluşan kardeşliğin hükmü geçerlidir.” Kaynağı bulunamadı.

Zeyd'e bre kırtabān dēmiş (15) ya 'nī ğayretsüz²²⁷⁸ Zeyd dahı eger ben kırtabānısam²²⁷⁹ benden boş (16) ol dēmiş kırtabānuñ²²⁸⁰ kırtabānlığı neyile²²⁸¹ ma'lūm olur **El-cevāb** (17) eger Zeyd'ün ğrabāsından Hinde nikāhı düşen²²⁸² bālig yā Zeyd'ün (18) bālig kılı Hindün üstine²²⁸³ girmeye Zeyd māni' olmazsa²²⁸⁴ (19) Zeyd kırtabāndur Hind boşdur keza fi'l-*Hulviyyāt Mes'ele* (20) Zeyd 'avratı Hinde dēse ki eger seni bugün boşamaz isem kulum Bişir **V[56a]** (1) āzād olsun sonra Hindi boşamak ve Bişiri dahı āzād etmek (2) istemese²²⁸⁵ hūlāşa hīle nedür **El-cevāb** hīle budurki²²⁸⁶ ol gün 'avratı (3) Hind'e diyeki sen üç talāk boş ol sen²²⁸⁷ baña biñ aqça (4) vėrmek üzerine Hind dahı dēyeki ben biñ aqça ile talākı (5) kabūl etmezem ve biñi aqçayı²²⁸⁸ dahı vėrmezem dēye o²²⁸⁹ gün Zeyd Hind'i boşamış (6) olur Hind'ün reddi-y-ile talākı dahı vāk'ı olmaz nakl-i²²⁹⁰ *Qādihān* (7) **Mes'ele** Zeyd'e müstekreh marāz 'arz olduĝda 'avratı²²⁹¹ Hind çekinüp (8) boşanmaĝa kādır olurmu **El-cevāb** olmaz lākin Zeyd ol marāzdan (9) ifākat bulıncaya daĝ²²⁹² ayru evde olmaĝa kādır olur İmām Muĝammed katında (10) şol marāzına sirāyet eder ol 'avrat nefret edüp çekinse (11) olur buyurmuş²²⁹³ **Mes'ele** Zeyd Hindi hıtbē etdükde Hind dahı (12) kim bile Zeyd'den hoşnūd olmayam dēyü korksa nice eylesün (13) ki hoşnūd olmaduĝda kırtulmaĝa kādire olur **El-cevāb** hīn-i (14) 'aqdde Hind dēye ki nefsimi saña çiftlendürdüm şol şart-ıla (15) kim²²⁹⁴ talākım elümde²²⁹⁵ ola kaçan dilesen²²⁹⁶ boşanam Zeyd dahı kabūl etdüm (16) dēse Hind diledüĝi vaĝt nefsinı boşamaĝa kādiredür (17) talākı

²²⁷⁸ ğayretsüz] - Z.

²²⁷⁹ kırtabānısam] kırtabān isem A., V.

²²⁸⁰ kırtabānuñ] - A., Z.

²²⁸¹ neyile] ne ile A., V.

²²⁸² düşen] düşer A.

²²⁸³ üstine] üzerine A.

²²⁸⁴ olmazsa] olmaz ise A.

²²⁸⁵ istemese] Murād edinmese A.

²²⁸⁶ hīle budurki] - A.

²²⁸⁷ sen] - A.

²²⁸⁸ ve biñ aqçayı] biñi V.

²²⁸⁹ o] ol V.

²²⁹⁰ nakl-i] - V.

²²⁹¹ 'avratı] - V.

²²⁹² bulıncaya daĝ] bulıncaya V.

²²⁹³ buyurmuş] buyurmuşlar A.

²²⁹⁴ kim] ki A.

²²⁹⁵ elümde] yedimde A.

²²⁹⁶ dilesen] dilersem A.

vāki'dür **Mes'ele** Zeyd zevcesi Hindi üç talāk ile²²⁹⁷ (18) boşayup hülle ile yine²²⁹⁸ almak murād étdükde²²⁹⁹ muhāllil boşamaya (19) dēyü havfindan²³⁰⁰ boş olmağa hîle nedir **El-cevāb** Hind muhāllil-ile dēye ki (20) nefsimi saña çiftlendirdüm şol şartla ki talākım elümde²³⁰¹ ola **V[56b]** (1) muhāllil dağı kabūl eyledüm²³⁰² dēye muhāllil ile hālvet olunduğdan²³⁰³ (2) sonra ne-vaqt dilerse²³⁰⁴ Hind nefsinı boşasa talākı nāfızdūr (3) hîle-i uhrā eger Zeyd 'avratına bu bābda inanmazsa²³⁰⁵ muhāllil ile (4) 'ağdi böyle étdüreler²³⁰⁶ ki muhāllil hīn-i 'ağdde Hinde dēye ki²³⁰⁷ (5) seni çiftlendirdüm şunuñ üzerine²³⁰⁸ üçünci gün sen boş (6) olasın ba'de'l-hulūl²³⁰⁹ üçünci gün boş olur bu mesā'il merķūma²³¹⁰ *Ḳāḏīhānuğdur* (7) **Mes'ele** ol ne 'avratdurki eri üç talāka²³¹¹ (8) boşadı zevce-i āhara hülle étmedin yine almak cā'izdūr **El-cevāb** (9) Zeyd²³¹² Hindi alduğdan sonra²³¹³ kable'd-duhūl talāk vērđi 'iddetsüz (10) ve hüllesüz yine²³¹⁴ almak cā'izdūr nakli fi Nihāye²³¹⁵ **Mes'ele** Zeyd'ün 'avratın (11) 'Amr-u zālīm döge döge boşatdursa Hanefiyyūn katında talāk (12) vāki'dür lekavlihi 'aleyhi's-selām²³¹⁶ 2317 الطَّلَاقُ عَلَى الْمُكْرَهِ وَاقِعٌ (13) ammā bir ḥadīs-i şerīfde dağı buyurmuşki²³¹⁸ لَا طَّلَاقَ فِي إِغْلَاقٍ (14) ya'nī **A[123b]** güc-ile boşatma-yıla²³¹⁹ 'avrat boş olmaz (15) demekdür²³²⁰ bu ḥadīs²³²¹ ile Şāfi' amel eyledi evvelki ḥadīs

²²⁹⁷ talāk telaş ile] talāk V.

²²⁹⁸ yine] gene A.

²²⁹⁹ étdükde] eyledükde A.

²³⁰⁰ havfindan] havf eylese A.

²³⁰¹ elümde] yemīnde A.

²³⁰² eyledüm] étdüm V.

²³⁰³ olunduğdan sonra] olduğdan-sonra A.

²³⁰⁴ dilerse] murād édiverse A.

²³⁰⁵ inanmazsa] 'itimād étmez ise A.

²³⁰⁶ étdüreler] eyledeler A.

²³⁰⁷ ki] kim A.

²³⁰⁸ üzerine] üzerine ki A.

²³⁰⁹ ba'de'l-hulūl] ba'de'l- hālvet A.

²³¹⁰ merķūma] – V.

²³¹¹ talāka] talāk A.

²³¹² Zeyd] – V.

²³¹³ alduğdan sonra] alduğdan-sonra A.

²³¹⁴ yine] gene A.

²³¹⁵ nakli fi Nihāye] Nihāye V.

²³¹⁶ 'aleyhi's-selām] – V.

²³¹⁷ "Mükrehin talakı vakidir."İbn-i Māce Talāk 16

²³¹⁸ "Zorla yaptırılan talak" İbn-i Māce Talāk 16

²³¹⁹ boşatmayıla] boşatmağıla A.

²³²⁰ demekdür] – A.

²³²¹ ḥadīs] ḥadīs-i şerīf ile A.

ile²³²² İ‘mām-ı A‘zam ‘amel eyledi zīrā uşūlümüz (16) budurki āyetde ve ḥadīşde muḥallil ile muḥarrim cem‘ olsa (17) muḥarrim ile ‘amel etmek²³²³ efḍāl dūr ihtiyāten eger لَا طَلَق ile -si kerhīdāk (19) ifīlinde bir Hanārī ḥāzıtır ıla-y-mefhūmı ŋinūşīḥad (18) ²³²⁴ فِي إِغْلَاقِ nikāhuñ beḳāsına ḥūkm eylese (20) ḥūkmi nāfiz olur mı **El-cevāb** bu ḥadīş ile ḥūkm etse²³²⁵ ḥūkmi **V[57a]** (1) nāfizdür āḥar kādī daḥı bu ḥūkmi bozmayup imzā eylemek lāzımdur (2) kezā fi’l-Fuşūl **Mes’ele** Zeyd dilediki ‘avratı Hindi (3) boşaya entiṭā dēdügi vaḳtde²³²⁶ Hind eli-y-ile aḡzını ḳapadı (4) “*likun*” dēdürtmedi yāḥud entī ṭālī dēdükde²³²⁷ tıttı “*kun*” (5) dēdürtmedi bu şūretlerde boş olur mı **El-cevāb** evvelki şūretde (6) boş olmaz zīrā kelimenūñ nışfin²³²⁸ söylemekle²³²⁹ ma‘nā fehm (7) olmaz²³³⁰ ṭa dēdügi laḡvdur ammā ente ṭālī dēdügi şūretde boş (8) olur zīrā kelimenūñ ekşerī ḥurūfin telaffuz etmek-ile ma‘nā münfehim (9) olur ḥuşūşā ki ‘avratına ḡaḏab ḥālinde ola *Fetvā-i* (10) *Necmü’ d-dīn Mes’ele* ol ne ‘avratdurki eri ṭalāk vērmedi (11) ve ilā daḥı eylemedi ol ‘avrat üç ḥayz yā üç ay ‘iddet (12) çekmeyince eri yanına varmak cā’iz degüldür ‘iddet babında erler (13) daḥı ‘iddet çekerler²³³¹ gelse gerekdür²³³² cevābı **Mes’ele** Zeyd āḥar vilāyete (14) gitdükde zevcesi Hinde dēseki eger altı aya daḳ gelemesem (15) irādetūñ elünge olsun dēyüp gitdükde altı ay tamām olduḳda (16) Hind ihmāl ēdüp bir ḳaç yıldan sonra Zeyd geldükde Hind (17) nefsinı boşamaḡa ḳādire olur mı **El-cevāb** olamaz²³³³ zīrā va‘de (18) zamānın teḥīr eyledi ammā altı ay tamamında boşansa boş (19) olurdu **Mes’ele** Zeyd menkūḥası Hind ile ḥālvet olmadın (20) ölse²³³⁴ Hind ‘iddet çekmedin āḥar ere varmak cā’iz olur mı **V57b** (1) **El-cevāb** olmaz ve²³³⁵ hem Zeyd’ün muḥallefātından mīrās daḥı alur (2) ammā ḳable’ d-duḡūl ṭalāk vērse mevt gibi degüldür ‘iddet-süz (3) zevc-i āḥire

²³²² Şāfi‘ ‘amel eyledi evvelki ḥadīş] V.

²³²³ etmek] – A.

²³²⁴ Kaynaḡı bulunamadı

²³²⁵ etse] eylese A.

²³²⁶ vaḳtde] gibi A.

²³²⁷ dēdükde] dēdi A.

²³²⁸ nışfin] nışfi A.

²³²⁹ söylemekle] söylenmek ile A.

²³³⁰ olmaz] olunmaz A.

²³³¹ çekerler] çeker anda A.

²³³² gerekdür] gerek A.

²³³³ olamaz] olmaz A.

²³³⁴ ölse] fevt olsa A.

²³³⁵ ve] – V.

varmak cā'iz degüldür²³³⁶ **Mes'ele** on iki yaş tamām (4) édüp²³³⁷ bulūğına i'tirāf etmiyen oğlana hülle şahīh olur mı (5) **El-cevāb** bulūğına i'tirāf etmeyecek talāka daḥı şahīh olmaz (6) **Mes'ele** ma'lūm oldıki şabīnūḡ talākı şahīh degül imiş (7) taşarrufundan maḥcūr olduğıçün²³³⁸ ammā veliyy akrabaki **A[124a]** babası ve dedesidür (8) şabīnūḡ 'avratına anlar boşamak şahīh olur mı **El-cevāb** olmaz (9) zīrā maḥcūruḡ żarār-ı maḥẓında velīleri daḥı maḥcūrdur **Mes'ele** (10) Zeyd 'Amra şol²³³⁹ işi neçün işledüḡ dedükde 'Amr ve daḥı ben ol (11) işi işlemedüm eger²³⁴⁰ işledümse²³⁴¹ 'avratım boş olsun dese (12) Zeyd daḥı sen ol işi işlemedüḡ ise 'avratım boş olsun (13) dese kangısının 'avratı boş olur **El-cevāb** beyyine ile (14) yā ikrār ile şābit olmayıcaḡ²³⁴² 'Amr'ūḡ boş olmaz Zeyd'üḡ²³⁴³ daḥı sözi (15) üzere muşirr olup sözinden dönmezise²³⁴⁴ Zeyd²³⁴⁵ daḥı boş (16) olmaz **Mes'ele** Zeyd 'Amr ile müşterek bir işi işler iken²³⁴⁶ (17) Zeyd dese ki eger bir daḥı senüḡle bu işi işler isem²³⁴⁷ 'avratım (18) Hind üç talāk boş olsun dese ol işi şonradan²³⁴⁸ (19) işlemek lāzım geldükde Zeyd Hindi bāyin talāk boşayup (20) 'Amr ile ol işi gene²³⁴⁹ işlese Zeyd Hindi hüllesiz²³⁵⁰ almak cā'iz olur mı²³⁵¹ **V[58a]** (1) **El-cevāb** eger şonra 'Amr ile işledüḡ işi Hindüḡ 'iddeti için (2) ise hüllesiz²³⁵² alamaz eger 'iddeti çıkdıḡdan şonra ise hüllesiz (3) olur²³⁵³ andan²³⁵⁴ şonra bir daḥı işlemekile²³⁵⁵ talāk vāki' olmaz **Mes'ele** (4) eger karındaşım Zeyd'üḡ evine girer isem²³⁵⁶ 'avratım Hind boş olsun (5) dese karındaşı

²³³⁶ cā'iz degüldür] cā'izdür A.

²³³⁷ on iki yaş tamām édüp] on iki yaşında V.

²³³⁸ olduğıçün] olduğı için A.

²³³⁹ şol] şu A.

²³⁴⁰ eger] – V.

²³⁴¹ işledümse] işledüm ise A.

²³⁴² olmayıcaḡ] olmayınca A.

²³⁴³ Zeyd'üḡ] Zeyd A.

²³⁴⁴ dönmezise] dönmezise A.

²³⁴⁵ Zeyd] Zeyd'üḡ A.

²³⁴⁶ işler iken] işlerken A.

²³⁴⁷ işler isem] işlersem A.

²³⁴⁸ şonradan] ba'de A.

²³⁴⁹ gene] – V.

²³⁵⁰ hüllesüz] bilā hülle A.

²³⁵¹ almak cā'iz olur mı] almağa qadir olur mı A.

²³⁵² 'iddeti için ise hüllesiz] işlese bilā hülletin A.

²³⁵³ şonra ise hüllesiz olur] ba'de işlese bilā hülle alır

²³⁵⁴ andan] bundan A.

²³⁵⁵ işlemekile] işlese A.

²³⁵⁶ evine girer isem] menziline girsem A.

evine²³⁵⁷ girmek mühimmi olduğda tārīki nedürki (6) boş olmaya **El-cevāb** avratını bāyin tālāk boşayup ‘iddeti (7) çıkdūğda eve²³⁵⁸ girüp Hindi ya nikāhlansa ba‘dehū yine²³⁵⁹ ol (8) eve²³⁶⁰ nedeñlü²³⁶¹ girerse Hind boş olmaz **Mes’ele** Zeyd²³⁶² eger ‘Amrı öldürmezsem²³⁶³ (9) ‘avratum Hind üç tālāk boş olsun dedükde öldürmege (10) kādīr olduğ²³⁶⁴ taqdīrce Hind ne-vaqt²³⁶⁵ boş olur (11) **El-cevāb** ‘ibāret bu ise Zeyd’ün yā ‘Amr’ün yā Hindün her kaṅgısınū (12) mevte evvel olursa²³⁶⁶ āḥir nefesde boş olur (13) **Mes’ele** Zeyd zevcesi Hinde min-bā‘d saña kuşāk çözerisem²³⁶⁷ (14) anam-ıla²³⁶⁸ zinā etmiş olayın²³⁶⁹ dese Hinde kuşāk çözmek (15) cā‘iz olur mı **El-cevāb** olur zīrā bu maḳūle söz laḡvdur **Mes’ele**²³⁷⁰ ammā (16) saña kuşāk çözssem²³⁷¹ benden boş ol dese her cimā‘ vaḳtinde kuşağın²³⁷² çözmedin (17) cimā‘ etmek gerek **Mes’ele** eger babamın evine girersem (18) **A[124b]** aldığım ve alacağım boş olsun dese babasınūn evine (19) girmek lāzım geldükde tārīk nedürki boş olmaya **El-cevāb** (20) hālā taşarrufunda olanı bāyin tālāk boşaya²³⁷³ ‘iddeti çıkdūğda **V58b** (1) eve girüp şonra²³⁷⁴ nikāh ede ammā ba‘dehū alacağına (2) fuḫūliden ḡayrı çāre yoḡdur **Mes’ele** bu şūretde alacağı (3) ḡayrı ‘avrat ise fuḫūli nikāh etmese de kendi alsa (4) boş olur ammā boş olan ‘avratı almalu olsa yine²³⁷⁵ fuḫūliye (5) muḥtāç olur mı **El-cevāb** olmaz kendüsi²³⁷⁶ nikāh etmek (6) cā‘izdür zīrā boşanmış ḡaḳḳında yemīn bāḡıldur **Mes’ele** (7) Zeyd ‘avratı Hindi üç tālāk boşadūğda

²³⁵⁷ evine] menziline A.

²³⁵⁸ eve] menzile A.

²³⁵⁹ yine] – A.

²³⁶⁰ eve] menzile A.

²³⁶¹ nedeñlü] her ne kadar A.

²³⁶² Zeyd] – V., Z.

²³⁶³ öldürmezsem] katl eylemez isem A.

²³⁶⁴ öldürmege kādīr olduğ²³⁶⁴] katline kādīr olmadı A.

²³⁶⁵ ne-vaqt] ne vaqt A.

²³⁶⁶ olursa] vāḳı‘ olurısa A.

²³⁶⁷ çözerisem] çözersem A.

²³⁶⁸ anamıla] anam ıla A.

²³⁶⁹ olayın] olayım A.

²³⁷⁰ **Mes’ele**] – V., Z.

²³⁷¹ çözssem] çözerisem A.

²³⁷² her cimā‘ vaḳtinde kuşağın] kuşāk V.

²³⁷³ bāyin tālāk boşaya] tālāk bayin ile muḥtālīk edüp A.

²³⁷⁴ şonra] şonra gene A.

²³⁷⁵ almalu olsa yine] almak lāzım gelse A.

²³⁷⁶ muḥtāç olur mı **El-cevāb** olmaz kendüsi] muḥtāçdur dedükleri vāḳı‘ midür El-cevāb vāḳı‘ dur kendüye A.

boşadığı (8) Hindün ma'lümü iken Zeyd zinādan mübālātı olmayup²³⁷⁷ (9) Hindi helālî gibi taşarruf étdükde Hind dağı nāçār olup (10) itā'at eylese Hind dağı zinā etmiş olur mı **El-cevāb** (11) olur Hinde lāzımdurki itā'at étmeyüp mehmā-emken²³⁷⁸ nefsinî (12) men' eyleye eger kolaylıg-ıla hālāş olmazısa²³⁷⁹ kaçup қаdīya (13) hālî i'lām éde eger Zeyd'ün zararından қорқарса²³⁸⁰ i'lām (14) édemese Zeyd'ün ta'āmına ağı²³⁸¹ қатup öldürmek²³⁸² (15) şer'îdür günāh-kār olmaz diyyet dağı lāzım olmaz kezā **Fetvā-i Ebū's-su'ūd** (16) **Mes'ele** iki 'avratlı Zeyd iki 'avratım üç talāk (17) boş olsun dēyüp²³⁸³ bu iki 'avrat kaç talāk boş (18) olur **El-cevāb** her birisi bāyin talāk boş olur 'iddet (19) içinde Zeyd her birisin rızāsı-y-ıla yine²³⁸⁴ nikāhlanmak cā'izdür (20) kezā fi'l-Hızāne **Mes'ele** Zeyd zevci Hindün dīn īmānına **V[59a]** (1) cimā' lafzı-y-ıla şetm étse²³⁸⁵ Zeyd'e ne lāzım olur **El-cevāb** (2) Zeyd²³⁸⁶ kāfirdür Hind bāyin talāk boşdur²³⁸⁷ 'iddeti çıkdukdā kime (3) dilerse²³⁸⁸ varur **Mes'ele**²³⁸⁹ Zeyd kime gerekse incindükde dīn ve īmānına (4) şetm étmek 'ādeti olsa Zeyd'e ne lāzım gelür **El-cevāb** (5) meştūma lāzımdurki hākime bildüre hākime dağı lāzımdurki (6) Zeyd'e ta'zīr-i belīg édüp 'avratın tefrīk éde **Mes'ele** (7) Zeyd 'Amra bugün bağa borcunı²³⁹⁰ vërmez iseñ ben dēdügüm olsunmı (8) ol-dağı olsun dēse ben²³⁹¹ dēdügüm üç talākdur hā dēse (9) 'Amr dağı borcun ol gün veremese 'Amra ne lāzım olur (10) **El-cevāb** Timurtaşī kavli üzere bāyin talāk boş olur **A[125a]** ve ba'zı (11) kavldē²³⁹² üç talāk boş olur Timurtaşī²³⁹³ kavli eşahhdur zīrā (12) ğaraž-ı yemīn vërmekdür yemīnde eḥafilada²³⁹⁴ olur ğalīze (13) ihtiyāç yokdur **Mes'ele** Zeyd ğurbetde

²³⁷⁷ mübālātı olmayup] mübālāt étmeyüp A.

²³⁷⁸ mehmā-emken] qādir olduğı her şeye

²³⁷⁹ olmazısa] olmaz ise A.

²³⁸⁰ қорқарса] ḥavf édüp A.

²³⁸¹ ağı] zehir A.

²³⁸² öldürmek] katl eylemek A.

²³⁸³ dēyüp] dēse A.

²³⁸⁴ yine] gene A.

²³⁸⁵ étse] eylese A.

²³⁸⁶ Zeyd] – A.

²³⁸⁷ boşdur] boş olur A.

²³⁸⁸ dilerse] murād édiverse A.

²³⁸⁹ **Mes'ele**] – V. , Z.

²³⁹⁰ borcunı] deynini A.

²³⁹¹ ben] benüm A.

²³⁹² ve ba'zı kavldē] ammā ba'zılar kavli üzere A.

²³⁹³ Timurtaşī] Timur A.

²³⁹⁴ eḥafilada] eḥaf ilede A.

fevt olup (14) ba‘de zemānin zevcesi²³⁹⁵ Hind mevti haberin istimā‘ êtdükde ‘iddeti Zeyd’ün²³⁹⁶ mevti günündenmi çeker yoḥsa²³⁹⁷ işitdügi gündenmi (15) çeker **El-cevāb** Zeyd’ün mevti gününden çeker on mes’eleler²³⁹⁸ (16) *Ebū’s-su’ūd fetvāsı*dur **Bābü’l-‘iddet** bir kişi İmām-ı A *ẓama* (17) gelüp eyitdi Hindün ‘iddeti tamām olmadın ‘Amr’a (18) nikāḥ olmuş hükm²³⁹⁹ nedür **El-cevāb** İmām buyurdıki bu mes’ele de²⁴⁰⁰ (19) Hāzret-i ‘Ömer raḍiyallāhu ‘anh buyurdıki Hind ile ‘Amr’uñ (20) beynlerini tefrīḵ êdeler²⁴⁰¹ Hindün mehri beytü’l-māldan vèrile **V[59b]** (1) ammā Hāzret-i ‘Alī raḍiyallāhu ‘anh buyurdıki beynleri tefrīḵ oluna (2) ‘Amr istimā‘ êtdügi miḳdārı mehr vère Hind’ün ‘iddeti tamām olduḳda (3) ‘Amra tekrār nikāḥ oluna ol kişi dèdiki yā imām ḳaṅḳı ḳavlle ‘amel (4) olunur buyurdıki ‘Ömer raḍiyallāhu ‘anh ḳavliyle ki ‘Alīden efdāl dūr (5) **Mes’ele** Zeyd Hindi nikāḥlanup ḥālvèt olmadın boşasa (6) Hind zevc-i āḫara varmaḡa²⁴⁰² ‘iddet lāzımmıdır²⁴⁰³ **El-cevāb** İmaz²⁴⁰⁴ boşandığı (7) gün zevc-i āḫara varmaḡ cā’izdür ammā ḥālvèt olmadın Zeyd ölse (8) ‘iddet lāzımdurki beyān olundı **Mes’ele**²⁴⁰⁵ ḳable’d-duḫūl rahmün nuṭfeden (9) berā’etinde fark nedürki mevtdè ‘iddet çeker²⁴⁰⁶ ṭalākda çekmez **El-cevāb** (10) zevcinün iftirākında ‘iddet āşıldur lākin Ḥaḳḳ *ta’ālā* ṭalāk (11) hükmin ayurup²⁴⁰⁷ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عَدْوٍ (12) buyurmaḡın muṭallaḳaṇuñ ‘iddeti sākıt (13) oldu bunun emsālī çokdur Bāb-ı haccdā zıkr olınmışdır **Mes’ele** (14) mevtle ṭalāḳuñ²⁴⁰⁸ hürre ile cāriyenün ‘iddetinün farkı nedür²⁴⁰⁹ **El-cevāb** (15) meyyitün ‘avratı hürre ise dört ay on gündür cāriye (16) ise iki ay beş gündür eger ḫayḡ görür hürre ise ‘iddeti (17) üç ḫayḡ-ı kāmildür cāriye ise iki ay ḫayḡ kāmildür (18) eger ḫayḡdan kesilmiş²⁴¹⁰ ise hürre ‘iddeti

²³⁹⁵ zevcesi] zevci V.

²³⁹⁶ mevti haberin istimā‘ êtdükde ‘iddeti Zeyd’ün] – V.

²³⁹⁷ yoḥsa] – V.

²³⁹⁸ mes’eleler] **Mes’ele** A.

²³⁹⁹ hükm] hükm-i şeri’ V.

²⁴⁰⁰ bu mes’ele de] bu mes’ele V.

²⁴⁰¹ beynelerini tefrīḵ êdeler] beynelerin ebedī tefrīḵ êde A.

²⁴⁰² varmaḡa] varmaḡda A.

²⁴⁰³ lāzımmıdır] lāzım olur mı A.

²⁴⁰⁴ olmaz] – V.

²⁴⁰⁵ **Mes’ele**] – V.

²⁴⁰⁶ çeker] – V.

²⁴⁰⁷ “Mümin kadınlarla evlenme akdi yapıp da sonra, birleşmeden onları boşadığınızda onlar üzerinde, hesaplayıp bekleteceğiniz bir iddet hakkınız yoktur.”El-Aḫzāb 33/49

²⁴⁰⁸ ṭalāḳuñ] ṭalāk A.

²⁴⁰⁹ ‘iddetinün farkı nedür] – A.

²⁴¹⁰ kesilmiş] ḳalmış A.

üç hayz²⁴²⁶ otuz toköz gün olur bu müddetde²⁴²⁷ (6) bir ‘afife ve şāliha hātūn benüm ‘iddetüm tamām oldu dēdükde (7) zevc-i āḥar e varmak cā’izdür diyāneten **Mes’ele** erler daḥı ‘iddet (8) çekmek varmıdır **El-cevāb** varmıdır erler daḥı on mes’ele de ‘iddet (9) çekerler evvelkisi Zeyd’ün dört ‘avratı²⁴²⁸ var imiş birin boşadukda²⁴²⁹ (10) bir ‘avrat daḥı²⁴³⁰ alıamaz tā Zeyd üç ay **A[126a]** ‘iddet çekmeyince ikinci Zeyd Hindi (11) boşadukda Zeyd üç ay ‘iddet çekmeyince Hindün kız karındaşın (12) almak cā’iz degüldür²⁴³¹ ammā Hind²⁴³² fevt olsa kız karındaşını almak (13) cā’izdür²⁴³³ üçinci bir kaç ‘avratlar bir evde yatarlar iken ‘Amr (14) karanuda kendi ‘avratın şanup Zeyd’ün ‘avratına cimā’ eyledükde (15) sonra²⁴³⁴ ḥatāsı duyulsa²⁴³⁵ Zeyd üç ay ‘iddet çekmedin veya²⁴³⁶ (16) Hind üç hayz görmedin²⁴³⁷ Zeyd Hind’ün yanına varmak cā’iz degüldür (17) mā-i ḥarām ile mā-i mübāḥ müştēbih olmasun²⁴³⁸ içün bu şüretde (18) Hind şübhe ile vaṭy olundukdan sonra Zeyd ölse²⁴³⁹ (19) Hind mevt-i ‘iddetinmi çeker yā hayzla mı ‘iddet çeker yohsa üç hayz ile ‘iddet tamām olurmu²⁴⁴⁰ **El-cevāb** (20) üç hayz-ıla ‘iddet çeker²⁴⁴¹ kezā fi ‘Umdetü’n-Nisā’ dördüncü **V[61a]** (1) Zeyd bir carıye alsa ol cāriye eḳallı bāri bir hayz görmeyince (2) Zeyd ḳurbān etmek cā’iz degüldür meger iki tarīḳden birisiyle²⁴⁴² (3) istibrā eyleye birisi Zeyd²⁴⁴³ alduḡı cāriyeyi ḳable’l-vaṭy’ (4) ḳulına ya bir i’timād etdüğine nikāḥlaya²⁴⁴⁴ andan ol daḥı²⁴⁴⁵ ḳable’d-duḥūl (5) boşaya²⁴⁴⁶ andan sonra Zeyd

²⁴²⁶ hayz] hayzun A.

²⁴²⁷ müddetde] müddet üzere A.

²⁴²⁸ ‘avratı] hātūnı A.

²⁴²⁹ boşadukda] muṭallik eyledükde A.

²⁴³⁰ daḥı] – V.

²⁴³¹ boşadukda Zeyd üç ay ‘iddet çekmeyince Hindün kız karındaşın almak cā’iz degüldür] muṭallik eyledi zeburanun kız karındaşın almağa A.

²⁴³² Hind] Zebura A.

²⁴³³ almak cā’izdür] almağa ‘iddet yok A.

²⁴³⁴ sonra] ba’dehu A.

²⁴³⁵ duyulsa] zāhir oldukda A.

²⁴³⁶ çekmedin veya] çekmeyince yā A.

²⁴³⁷ üç hayz görmedin] üç ay ‘iddet çekmedükçe yāḥūd üç hayz görmedükçe A.

²⁴³⁸ müştēbih olmasun] fark olmaḡ A.

²⁴³⁹ ölse] fevt olsa A.

²⁴⁴⁰ yohsa üç hayz ile ‘iddet tamām olurmu] – V.

²⁴⁴¹ hayzıla ‘iddet çeker] hayz ile tamām olur A.

²⁴⁴² birisiyle] biriyile A.

²⁴⁴³ Zeyd] Zeyd’ün A.

²⁴⁴⁴ ḳable’l-vaṭy’ ḳulına ya bir i’timād etdüğine nikāḥlaya] ḳable’l-vaṭy’ bir i’timād etdügi kimesneye yāḥūd kendi ḳuluna nikāḥ edüp A.

²⁴⁴⁵ ol daḥı] daḥı A.

²⁴⁴⁶ boşaya] muṭallik eyleye A.

cāriyeyi taşarruf etmek (6) mübāhdur birisi²⁴⁴⁷ daḥı cāriyenün aşıḥ mevlāsı cariyeyi kılına (7) yā bir mu‘temed adamına nikāḥ eyleye andan cariyeyi²⁴⁴⁸ kable’d-duḥūl (8) Zeyd’e şatup²⁴⁴⁹ teslīm eyleye andan²⁴⁵⁰ mevlāsı ḥalāyığı²⁴⁵¹ kılına (9) boşada²⁴⁵² ba‘dehū Zeyd’ün taşarrufı mübāhdur²⁴⁵³ beşincisi bir müste‘men (10) dār-ı ḥarbe girdükde bir ḥarbiyye ‘avrat nikāḥlandı aḡa cimā‘ (11) cā‘iz degüldür ḥarbiyye²⁴⁵⁴ bir ḥayḡ görmeyince altıncısı ḥarbiyye²⁴⁵⁵ dār-ı *İslāma* (12) hicret edüp geldükde Zeyd anı nikāḥlandı aḡa cimā‘ (13) cā‘iz degüldür ‘iddet çekmeyince İmāmeyn kätındaki beyān olundu²⁴⁵⁶ (14) kezā fi’t-*Tefsīr* yedinci bir yüklü²⁴⁵⁷ ‘avratı nikāḥlandı²⁴⁵⁸ cimā‘ (15) cā‘iz degüldür ḥamlin²⁴⁵⁹ vaḡ‘ etmeyince sekizinci Zeyd muḥrim ḥaccda (16) Hind’i nikāḥlandı ikisi bile²⁴⁶⁰ iḥrāmdan çıkup ḥelāl (17) olmayınca cimā‘ olmaz²⁴⁶¹ tokuzuncı Zeyd Hindi **A[126b]** nikāḥlandı (18) zifāf gēcesi ḥayḡ gördi ḥayḡdan arınmayınca Hinde²⁴⁶² cimā‘ (19) cā‘iz degüldür onuncı Zeyd ‘avratı ḥürreye ṭalāk vėrdükde ḥürrenün (20) ‘iddeti çıkmayınca cāriyeyi nikāḥlanmak cā‘iz degüldür **Bābü’l-İtāk**²⁴⁶³ **V[61b]** (1) bir kimesne²⁴⁶⁴ cāriyesine dēse ki²⁴⁶⁵ karnuḡdaḡı oḡlan olursa (2) sen āzād ol cāriye bir kız ile bir oḡlan ṭoḡursa (3) āzād olurmı **El-cevāb** olmaz zīrā murād-ı evvel²⁴⁶⁶ yalnız (4) oḡlan dēmek idi *Menār*²⁴⁶⁷ **Mes’ele** oḡlum seferden (5) geldüḡi ḡün kulum āzād olsun dēdükde oḡlı gēce ile (6) gelse āzād olurmı **El-cevāb** olur zīrā murād geldüḡi (7) vaḡt dēmekdi²⁴⁶⁸ **Mes’ele** nedendür

²⁴⁴⁷ mübāhdur birisi] cā‘izdür ve birisi A.

²⁴⁴⁸ eyleye andan cariyeyi] edüp A.

²⁴⁴⁹ şatup] bey‘ edüp A.

²⁴⁵⁰ Andan] ba‘dehu A.

²⁴⁵¹ ḥalāyığı] cariyeyi A.

²⁴⁵² boşada] muṭallik etdüre A.

²⁴⁵³ mübāhdur] mübāḥ olur A.

²⁴⁵⁴ ḥarbiyye] tā ‘avrat A.

²⁴⁵⁵ ḥarbiyye] bir ḥarbiyye ḥātūn A.

²⁴⁵⁶ kätındaki beyān olundu] kätında olanlar tamām oldı A.

²⁴⁵⁷ bir yüklü] Zeyd bir ḥāmil A.

²⁴⁵⁸ nikāḥlandı] nikāḥ eyledi A.

²⁴⁵⁹ ḥamlin] tā ḥamlin A.

²⁴⁶⁰ bile] daḥı A.

²⁴⁶¹ olmaz] olunmaz A.

²⁴⁶² arınmayınca Hinde] pāk olmayınca A.

²⁴⁶³ Bābü’l-İtāk] Bābü’l-İtāk ve’l teḥīr A.

²⁴⁶⁴ kimesne] kimse A.

²⁴⁶⁵ dēse ki] dēse V.

²⁴⁶⁶ murād-ı evvel] murād olunan A.

²⁴⁶⁷ oḡlan dēmek idi Menār] oḡlan idi naḡli fi Menār

²⁴⁶⁸ geldüḡi vaḡt dēmekdi] geldüḡündür A.

ki²⁴⁶⁹ talāk lafzı-y-ıla 'ıtk (8) vāki' olmaz ammā 'ıtk-ı lafzı-y-ıla talāk ve vāki' dūr²⁴⁷⁰ **El-cevāb** zīrā (9) mülk-ü yemīn mülk-ü nikāh'dan kavīdūr kavīnūñ izālesiçün (10) şurū' olan lafz za'ifi izāle etmede dağı aqvādur (11) şol lafzki za'ifūñ izālesiçün mevzū'dur (12) kendüden²⁴⁷¹ kavīyi izāle edemez *Mi'n- Necmü'ddīn*²⁴⁷² **Mes'ele** (13) Zeyd 'Amr'ūñ cāriyesi Hinde zinā edüp Zeyd'den Hindūñ (14) bir oğı olsa şonra Zeyd Hindi oğı-y-ıla²⁴⁷³ şatun (15) aldukdā²⁴⁷⁴ oğlan āzād olup Hindūñ bey'i şahīh olur mı (16) **El-cevāb** veled āzād olur Zeyd'ūñ²⁴⁷⁵ cüz'ī olduğıçün²⁴⁷⁶ ammā neseb (17) sābit olmazki Hind ümmü veled olup²⁴⁷⁷ bey'i şahīh olmaya lā-cerem (18) Zeyd Hindi şatmağa²⁴⁷⁸ kādır olur **Mes'ele** Zeyd 'Amr'ūñ (19) kulu Bekr'e malından āzād ol dēdi 'Amr bunu eşidüp²⁴⁷⁹ (20) kabūl ētdi²⁴⁸⁰ kıymetin vēr dēdi Zeyd'den Bēkrūñ kıymetin almağa **V[62a]** (1) kādır olur mı **El-cevāb** olıma²⁴⁸¹ āzād olur velāsı 'Amruñdur (2) **Mes'ele** Zeyd 'Amr'ūñ ümmi veledi Hind'i nikāhlanup²⁴⁸² Zeyd'ūñ (3) Hind'den veledi oldukdā ol veled hūrr olur mı **El-cevāb** (4) olmaz anası gibidūr 'Amr fevt oldukdā āzād olur **Mes'ele** (5) Zeyd 'Amra dēseki cāriyeñi āzād eyle biñ aqça vēreyim (6) baña nikāh etmek şart-ıla 'Amr zevci cāriyeñi āzād ētdükde²⁴⁸³ cāriyeñi (7) Zeyd'e varmasa Zeyd biñi 'Amra vērmege lāzım olur mı **El-cevāb** (8) olmaz cāriye²⁴⁸⁴ meccānen āzād olur hilāf²⁴⁸⁵ bu mes'elenūñki²⁴⁸⁶ (9) Zeyd 'Amra dēseki 'avratını boşa sanā biñ aqçavereyim (10) 'Amr dağı boşasa²⁴⁸⁷ Zeyd **A[127a]** 'Amra biñi vērmek lāzım olur mı (11) **El-cevāb** olur kezā fi'l-Kenzi ve şerrihi²⁴⁸⁸

²⁴⁶⁹ nedendürki] nedendür A.

²⁴⁷⁰ ve vāki' dūr] vāki' olur A.

²⁴⁷¹ kendüden] kendinden V.

²⁴⁷² Mi'n-Necmeddīn] nakli fi Necmeddīn A.

²⁴⁷³ oğıyla] oğı ile V.

²⁴⁷⁴ aldukdā] alsa A.

²⁴⁷⁵ Zeyd'ūñ] Zızeyd? V.

²⁴⁷⁶ olduğıçün] olduğı hesabıyla A.

²⁴⁷⁷ olup] ola A.

²⁴⁷⁸ şatmağa] bey' etmege A.

²⁴⁷⁹ eşedüp] istimā' edüp A.

²⁴⁸⁰ kabūl ētdi] kabūl ētdüm A.

²⁴⁸¹ olıma] olmaz A.

²⁴⁸² nikāhlanup] nikāhlandı A.

²⁴⁸³ ētdükde eyledükde A.

²⁴⁸⁴ cāriye] – A.

²⁴⁸⁵ hilāf] Mes'ele A.

²⁴⁸⁶ mes'elenūñ hilāfi A.

²⁴⁸⁷ boşasa] muṭallik eylese A.

²⁴⁸⁸ lāzım olur mı **El-cevāb** olur kezā fi'l-Kenzi ve şerrihi] lāzım olur kezā fi'l-Kenzi ve şerrihi A.

Mes'ele uyurken (12) bir kişi řomurdanup²⁴⁸⁹ kulum şırmerd āzād olsun (13) yā²⁴⁹⁰ 'avratım²⁴⁹¹ boş olsun dese kul²⁴⁹² āzād ve 'avrat²⁴⁹³ boş (14) olur mı **El-cevāb** olmaz zīrā uyku²⁴⁹⁴ hālinde söz ihtiyārī (15) degüldür uyur iken²⁴⁹⁵ söylenen hilāf ve²⁴⁹⁶ i 'tāk ve ikrār (16) ve İslām ve riddete secde-i tilavete²⁴⁹⁷ i 'timād yokdur **Bābü'l-Bey'** (17) bey'in sübütının şartı ve rukni ve maḥālli ve hükmi nedür (18) dēnilse **El-cevāb** ammā şartı 'aķde ehliyetdür²⁴⁹⁸ ya'nī mütē'aķıdeyn (19) bālīg ve reşīddür²⁴⁹⁹ olmaķdur ammā rükni mütē'aķķıdenün rızāsı-y-ıla (20) ĩcāb ve ķabüldür ammā maḥālli māl-ı muķavvimdür ki ḥamr ve ḥinzīr gibi²⁵⁰⁰ olmaya **V[62b]** (1) ammā hükmi bey' müşterinün mülki olmaķdur **Mes'ele** bey' mün'aķid (2) olmaķdan ĩcāb kifayet ēdermi yā teslīm ya'nī (3) tekāyüd lāzımmıdır²⁵⁰¹ **El-cevāb** lāzımdur **Mes'ele** bey'-i bāṭıl ile bey'-i (4) fāsıdün farkı nedür **El-cevāb** bey' muḥarremātdan şemen muḥāllilātından (5) olsa bey' bāṭıldur eger 'aksi olsa bey' fāsıddür Fuşül bey' (6) āḥir²⁵⁰² **Mes'ele**²⁵⁰³ bey'-i bāṭılun māddeleleri cemī'-i edyānda ve mezāḥibde ḥarāmdur ya'nī (7) māl-ı muķavvim degüldür hür rün ve²⁵⁰⁴ meyyitenün bey'i gibi ammā bey' fāsıd (8) māddeleleri dīn-i İslām ehline ḥarāmdur māl-ı muķavvim degüldür (9) lākin ba'zı edyānda ve mezāḥibde māl-ı muķavvimdür ḥamr ve ḥinzīr ve müdebbir (10) ve mükātebün bey'i gibi daḥı²⁵⁰⁵ bāṭıl māddelelerinde bey' müşterinün elinde (11) helāk olsa meccānen gidüp zımān lāzım olmaz ammā bey' (12) fāsıd māddelelerinde²⁵⁰⁶ kıymetle helāk lāzımdur²⁵⁰⁷ **Mes'ele** (13) Zeyd cāriyesin 'Amra aşçıdur dēyü şatduķda²⁵⁰⁸ cāriye (14) aşçı çıķmaduđı taķdīrce 'Amr cāriyeyi redde ķādir olur mı (15) **El-cevāb** olur

²⁴⁸⁹ uyurken bir kişi şomurdanup] bir kimesne uyurken şomurdanur A.

²⁴⁹⁰ yā] veyā A.

²⁴⁹¹ 'avratım] 'avratım Fāṭimā A.

²⁴⁹² kul] kulu A.

²⁴⁹³ 'avrat] 'avratı A.

²⁴⁹⁴ uyku] uyḥu A.

²⁴⁹⁵ uyur iken] uyurken A.

²⁴⁹⁶ hilāf ve] söz ṭalāk A.

²⁴⁹⁷ secde-i tilavete] secde-i tilavet olmaz A.

²⁴⁹⁸ ehliyetdür] ehliyet A.

²⁴⁹⁹ reşīddür] reşīd olmaķdur A.

²⁵⁰⁰ gibi] – A.

²⁵⁰¹ yā teslīm ya'nī tekāyüd lāzımmıdır] yoḥısa tekāyüd ve teslīm lāzımdur A.

²⁵⁰² āḥir] fark āḥir A.

²⁵⁰³ Mes'ele] V.

²⁵⁰⁴ ve] – A.

²⁵⁰⁵ daḥı] ve daḥı A.

²⁵⁰⁶ fāsıd māddelelerinde] fāsıdün māddelelerinde

²⁵⁰⁷ helāk lāzımdur] helāk olup zımān lāzım olur A.

²⁵⁰⁸ şatduķda] bey' eylese A.

ammā kâtib ve ḥabbâzdur dëyü şatsa²⁵⁰⁹ ḥilâf (16) çıksa redd edemez **Mes'ele** arz-ı mîrinüñ bey'i ve rehni (17) ve hibesi ve şuf'ası ve vaḳti ve bedel-i şulḥ dëyü²⁵¹⁰ âḥara verilmesi (18) şer'an²⁵¹¹ cā'iz olurmu **El-cevāb** olmaz **Mes'ele** ādam etinden (19) olan mūmyanuñ bey'i cā'iz olurmu **El-cevāb** olmaz (20) bu üç fetva Ebū's-su'ūdundur **Mes'ele** bir kimesne ağaç başındaki **V[63a]** (1) yemiş²⁵¹² şatun alsa cā'izdür ammā koyunuñ arḳasındaki (2) yün²⁵¹³ şatılsa²⁵¹⁴ cā'iz degüldür **A[127b]** fark nedür **El-cevāb** yün dibinden (3) uzar şatılmayan cüz'ler şatılan cüz'ler ḳarışup bey' (4) fāsîd olur ammā yemiş²⁵¹⁵ depesinden²⁵¹⁶ büyüñ görünmez görinene (5) ḳarışmış olmaz nakli Necmü'd-dîn²⁵¹⁷ Mes'ele balıkcı bir balığı şatduḳda²⁵¹⁸ (6) müşterî ḳarnını yarıcaḳ içinde bir inci bulsa inci kimüñdür (7) **El-cevāb** bâyi'üñdür fi *Şerh-i Mecma'*²⁵¹⁹ **Mes'ele** Zeyd on yumurda²⁵²⁰ alup (8) içinden birisi fāsîd çıḳdı ol bey' cā'iz olurmu (9) **El-cevāb** cümlesinüñ bey'i fāsiddür zîrā yènmez ile yenür bir şafḳa (10) şatıldı²⁵²¹ keḳalik bir yük ḳarpuz alup içinden bir ḳaçı (11) ḥām çıkup ekele yaramaz buldı çekirdeḳi ve ḳabuḒı daḫı (12) eme²⁵²² yaramaz cümlesinüñ bey'i fāsiddür fesh ĩcāb eder (13) *Fuṣūl Bābü'r-Ribā* aḳçayı ödünç vērdükde (14) ta'yin-i müddet cā'iz midür **El-cevāb** va'de ile aḳçeyi ödünç (15) vērmek aḳça aḳçaya²⁵²³ nesi'eten şatmaḳdur²⁵²⁴ bu ḥōd ribā-ı (16) maḥẓdur hem ödünç vērmek aḳçayı 'āriyeten vērmekdür ammā 'āriyetde (17) 'aynın redd eder ammā aḳçada mişlin redd eder anünçündürki²⁵²⁵ teberru'a (18) mālîk olmayanlar şabī ve mecnun ve vāşî²⁵²⁶ gibi bunlar ödünç (19) vērmek cā'iz degüldür fi *Meşāriḳ*²⁵²⁷ **Mes'ele** aḳçayı nesi'eten (20)

²⁵⁰⁹ şatsa] bey' eylese A.

²⁵¹⁰ dëyü] – A.

²⁵¹¹ şer'an] – A.

²⁵¹² yemiş] meyveyi A.

²⁵¹³ yün] yünj A.

²⁵¹⁴ şatılsa] bey' eylese A.

²⁵¹⁵ yemiş] meyve A.

²⁵¹⁶ depesinden] tepesinden A.

²⁵¹⁷ nakli Necmeddîn] Necmeddîn A.

²⁵¹⁸ şatduḳda] bey' eyledükde A.

²⁵¹⁹ fi *Şerh-i Mecma'*] *Şerh-i Mecma'* V.

²⁵²⁰ yumurta] yumurda A.

²⁵²¹ bir şafḳa şatıldı] şafḳa vāḥid ile bey' olundu A.

²⁵²² Eme] şeye A.

²⁵²³ aḳça aḳçaya] aḳçayı aḳçaya A.

²⁵²⁴ şatmaḳdur] bey' etmekdür A.

²⁵²⁵ anünçündürki] anünçün A.

²⁵²⁶ ve vāşî] – A.

²⁵²⁷ fi *Meşāriḳ*] *Meşāriḳ* V.

vèrmek ribā olduğunun sırrı nedür **El-cevāb** nakdün veresiyeden **V[63b]** (1) artuğı vardurki va‘de vaktine dek nakdi taşarruf ètse (2) lā-rayb nemā hāşıl olup nemā taqdīri²⁵²⁸ bilā ‘ivaz bulunmuş (3) olup ribā olur **Mes’ele** ödünç vermeden ribā olmayup (4) mübāh ve müşāb olmanuñ tarīķi ne dūr **El-cevāb** meşrū‘ olan (5) ödünç tarīķi budurki Zeyd ‘Amr’dan ödünç aķça²⁵²⁹ istedükde ‘Amr dèye (6) ki bu kadar aķçayı saña vèrdüm ammā elünje ğirdükde anlamayup (7) vèresin dèye ammā²⁵³⁰ fulān gün veresin dèmeye nitekim ‘āriyetde (8) müste‘īrün hāceti bitdükde ‘āriyetde ğerü redd èder idi²⁵³¹ (9) **Mes’ele** altunı aķçaya bozmaķ dileyen²⁵³² bir altuna sūk-ı (10) sultānīde te‘āmül olınan kıymetden ziyādeye yā nokşana (11) vèrilmek hēlāl olur mı **El-cevāb** bir altunı kırķ aķçaya daķı (12) eksüģe ya yüz aķçaya ya daķı artuģa²⁵³³ deģişmek hēlāldür şu şart-ıla²⁵³⁴ (13) yeden el ile²⁵³⁵ ola mütea‘kıdeyn ikisi bile birden bir eli-y-ile vère **A[128a]** ve bir (14) eli-y-ile ala eger birisi şabāh vèrüp ve birisi kuşluk vaktinde (15) ya ala²⁵³⁶ ribādur ikisine bile hārāmdur ammā altunı altuna (16) ve aķça-yı aķçaya şarf ètse-ler hem ziyādesi hārāmdur ve hem veresiyesi (17) **Mes’ele** eski buğdayı yā boz buğdayı yenji şaru buğday(18) ile eksükli ve artuklı²⁵³⁷ deģişmek hēlāl olur mı **El-cevāb** (19) olmaz kilesi kile-sine beraber gerek birisinden azacuk artuk²⁵³⁸ (20) olsa ribādur kâle ‘aleyhi’s-selām جِيدَهَا وَرُذِيهَا nohūd ile mercimek²⁵⁴⁰ āy (2)ı cinsinden arpa ile buğday -fāhıl **Mes’ele** (1) **V[64a]**²⁵³⁹ سَوَاءٌ yā²⁵⁴¹ ğayrı kileye giren²⁵⁴² hūbūbātdan deģişmelü (3) olsa ne tarīķle²⁵⁴³ almaķ gerek mübāh ola **El-cevāb** hilāf-ı (4) cins deģişilmede²⁵⁴⁴ berāber olmaķ ve biri birinden artuk²⁵⁴⁵ olmaķ hēlāldür (5) şol şart-ıla ki ikisi bile yed-be-yed ola **Mes’ele** (6) acı bal ile

²⁵²⁸ nema taqdīri] nemayı taqdīri A.

²⁵²⁹ ödünç aķça] ödünç V.

²⁵³⁰ ammā] – V.

²⁵³¹ èder idi] èderidi A.

²⁵³² dileyen] murād èden A.

²⁵³³ artuģa] ziyādeye A.

²⁵³⁴ şu şartıla] şol şartılaki A.

²⁵³⁵ yeden el ile] yeden biyedin A.

²⁵³⁶ yā ala] yā vèrse yā alsa A.

²⁵³⁷ ziyādelü ve noksānlu A.

²⁵³⁸ artuk] ziyāde A.

²⁵³⁹ “İyisi de kötüsü de aynıdır.” kaynağı bulunamadı.

²⁵⁴⁰ yā] yāhūd A.

²⁵⁴¹ yā] veyā A.

²⁵⁴² giren] girür A.

²⁵⁴³ tarīķle] tarīķ ile A.

²⁵⁴⁴ deģişilmede] deģişmekde A.

²⁵⁴⁵ artuk] ziyāde A.

tatlu balı ve acı yağ ile tatlu yağı ve bunun gibileri (7) iyüli ve kötülü²⁵⁴⁶ artuklı ve eksükli²⁵⁴⁷ değişmesi helâl olmağa tarîk (8) nedür **El-cevâb** hîle budurki tatlunun nügüsün²⁵⁴⁸ onar akçaya acı (9) şâhîbine şatup²⁵⁴⁹ ol on akça ile acı-dan bir buçuk nügü (10) şatun almak²⁵⁵⁰ helâldür şu²⁵⁵¹ şart-ıla ki acı şâhîbi bâliğ ve reşîd (11) ola yine²⁵⁵² bunculayın alçağ buğday ile şaru buğdayı²⁵⁵³ değişmek hâcet olsa²⁵⁵⁴ (12) iyü buğdayın kilesin²⁵⁵⁵ otuza alçağ buğday şâhîbine şatup²⁵⁵⁶ (13) ol otuz akça ile bir buçuk kile buğday²⁵⁵⁷ yâ üç kile almak (14) cā'izdür zîrâ bu şüretde buğdaya buğday²⁵⁵⁸ değişmek degüldür (15) belki akça ile alup şatmakdurki bunda ribâ yokdur (16) ammâ böyle mu'amelede alçağ buğdayın dağı kile-sinün kıymetin (17) ta'yîn²⁵⁵⁹ etmek lâzımdur **Mes'ele** Zeyd'ün harç-ı zarûrîsi düşüp (18) meşelâ beş altun mühimmî olsa ödünç vermeli 'Amrdan fâ'ide (19) ile akça almalı olsa²⁵⁶⁰ mu'amele şüreti ne vech-ile olmak (20) gerek ki ribâ olmaya **El-cevâb** 'Amr Zeyd'ün bir metâ'ın beş altuna **V[64b]** (1) şatun alup beşi teslim êtdükden sonra²⁵⁶¹ ol metâ'ı bir²⁵⁶² (2) yıl veresiye altı altuna Zeyd'e şata²⁵⁶³ bâzârda satılan²⁵⁶⁴ (3) gibi helâldür kâle Allâh-u ta'âlâ²⁵⁶⁵ **أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا** şüret-i ahîri²⁵⁶⁶ (4) meşelâ Zeyd'ün 'Amr üzerinden on altun alacağı (5) olsa Zeyd talep êtdükde 'Amr'ün vermege kudreti olmamağın²⁵⁶⁷ (6) ribh ile üzerine kesmek diledükde ne tarîk ile almak²⁵⁶⁸ gerek (7) ribâ olmaya **El-cevâb** **A[128b]** Zeyd 'Amr'ün üzerindeki on altuna

²⁵⁴⁶ kötülü] fenâlı A.

²⁵⁴⁷ artuklı ve eksükli] ziyâdeli ve nokşanlı A.

²⁵⁴⁸ nügüsün] vakisin A.

²⁵⁴⁹ şatup] bey' êdüp A.

²⁵⁵⁰ nügü şatun almak] vakiye iki vakiye iştirâ A.

²⁵⁵¹ şu] şol A.

²⁵⁵² yine] gene A.

²⁵⁵³ şaru buğdayı] – V.

²⁵⁵⁴ hâcet olsa] lâzım gelse A.

²⁵⁵⁵ kilesin] kilesini

²⁵⁵⁶ şatup] bey' êdüp A.

²⁵⁵⁷ buğday] – A.

²⁵⁵⁸ buğday] V.

²⁵⁵⁹ ta'yîn] kıymetin A.

²⁵⁶⁰ almalı olsa] almak lâzım gelse A.

²⁵⁶¹ êtdükden sonra] êtdükden-sonra A.

²⁵⁶² bir] – A.

²⁵⁶³ şata] bey' êde A.

²⁵⁶⁴ satılan] bey' olunan A.

²⁵⁶⁵ “Allah alışverişi helâl, faizi ise haram kılmıştır.”el-Bakara 2/275

²⁵⁶⁶ şüret-i ahîri] – V.

²⁵⁶⁷ olmamağın] olmasa A.

²⁵⁶⁸ tarîk ile almak] tarîkile etmek A.

tuta (8) ‘Amr’uñ rizāsi-y-ıla bir libāsın alup ol libāsı yıl veresiye (9) ile yine²⁵⁶⁹ ‘Amra
 ol²⁵⁷⁰ iki altuna şata²⁵⁷¹ ba‘dehū yıl²⁵⁷² tamāmında (10) vërmege yine²⁵⁷³ kudreti olmasa
 yine böyle mu‘āmele eyleye (11) eger ‘Amr’uñ atın yā katırın yā bir mu‘ayyen evin²⁵⁷⁴
 taḥlīye édüp (12) meşelā on altuna bey‘ “bi’l reffa yālūka” ile şatun alup yine²⁵⁷⁵ ‘Amr
 (13) yılda²⁵⁷⁶ iki altuna icāreye kesüp vërse Zeyd ev²⁵⁷⁷ yā at (14) icāresinden ‘Amrdan
 yılda²⁵⁷⁸ iki altun ala yā Zeyd’e ‘Amr on (15) altunı vërüp yā atını yine alıncayadaḳ²⁵⁷⁹ bu
 vech-ile mu‘āmele (16) etmekle²⁵⁸⁰ ribādan ḳurtılır²⁵⁸¹ İmām Muḥammedden rivāyetdürki
 bu (17) vech-ile mu‘āmele eylemek istedükde esvāḳdaki²⁵⁸² bey‘ u şirādan (18) ḥelāldür
 bu ki bey‘ bi’l ‘ıyne dërler keza fi Ḳaḍīḥān (19) **Mes’ele** Ebū’ssu’ūda²⁵⁸³ istiftā etmişlerki
 mesācid imāmlarına (20) vaḳf olınan aḳçayı onın on ikiye mu‘āmele édüp **V[65a]** (1) ḥelāl
 dëyen imāmılarına şeri‘āte²⁵⁸⁴ lāzım olur **El-cevāb** men‘ olınmışdur (2) ta‘zīre müsteḥaḳḳ
 olur buyurmuş ma‘lūm²⁵⁸⁵ olaki ribāḥ’ārluḳ (3) ulu²⁵⁸⁶ günāhdur mü’mine lāyık degüldür
 zīrā Ḥaḳḳ-ta ‘ālā Ḳur’ān- (4) ‘azīmde²⁵⁸⁷ ribā yèyene²⁵⁸⁸ ‘uḳūbet-i ‘azīme va‘de
 etmişdür²⁵⁸⁹ ḥattā (5) *Hiżānetü’l-Muftī*nde eydür Ḥaḳḳ-ta ‘ālā Sūre-i Baḳara āḥarında (6)
 2590 ²⁵⁹¹ ²⁵⁹² ²⁵⁹³ ²⁵⁹⁴ ²⁵⁹⁵ ²⁵⁹⁶ ²⁵⁹⁷ ²⁵⁹⁸ ²⁵⁹⁹ ²⁶⁰⁰ ²⁶⁰¹ ²⁶⁰² ²⁶⁰³ ²⁶⁰⁴ ²⁶⁰⁵ ²⁶⁰⁶ ²⁶⁰⁷ ²⁶⁰⁸ ²⁶⁰⁹ ²⁶¹⁰ ²⁶¹¹ ²⁶¹² ²⁶¹³ ²⁶¹⁴ ²⁶¹⁵ ²⁶¹⁶ ²⁶¹⁷ ²⁶¹⁸ ²⁶¹⁹ ²⁶²⁰ ²⁶²¹ ²⁶²² ²⁶²³ ²⁶²⁴ ²⁶²⁵ ²⁶²⁶ ²⁶²⁷ ²⁶²⁸ ²⁶²⁹ ²⁶³⁰ ²⁶³¹ ²⁶³² ²⁶³³ ²⁶³⁴ ²⁶³⁵ ²⁶³⁶ ²⁶³⁷ ²⁶³⁸ ²⁶³⁹ ²⁶⁴⁰ ²⁶⁴¹ ²⁶⁴² ²⁶⁴³ ²⁶⁴⁴ ²⁶⁴⁵ ²⁶⁴⁶ ²⁶⁴⁷ ²⁶⁴⁸ ²⁶⁴⁹ ²⁶⁵⁰ ²⁶⁵¹ ²⁶⁵² ²⁶⁵³ ²⁶⁵⁴ ²⁶⁵⁵ ²⁶⁵⁶ ²⁶⁵⁷ ²⁶⁵⁸ ²⁶⁵⁹ ²⁶⁶⁰ ²⁶⁶¹ ²⁶⁶² ²⁶⁶³ ²⁶⁶⁴ ²⁶⁶⁵ ²⁶⁶⁶ ²⁶⁶⁷ ²⁶⁶⁸ ²⁶⁶⁹ ²⁶⁷⁰ ²⁶⁷¹ ²⁶⁷² ²⁶⁷³ ²⁶⁷⁴ ²⁶⁷⁵ ²⁶⁷⁶ ²⁶⁷⁷ ²⁶⁷⁸ ²⁶⁷⁹ ²⁶⁸⁰ ²⁶⁸¹ ²⁶⁸² ²⁶⁸³ ²⁶⁸⁴ ²⁶⁸⁵ ²⁶⁸⁶ ²⁶⁸⁷ ²⁶⁸⁸ ²⁶⁸⁹ ²⁶⁹⁰ ²⁶⁹¹ ²⁶⁹² ²⁶⁹³ ²⁶⁹⁴ ²⁶⁹⁵ ²⁶⁹⁶ ²⁶⁹⁷ ²⁶⁹⁸ ²⁶⁹⁹ ²⁷⁰⁰ ²⁷⁰¹ ²⁷⁰² ²⁷⁰³ ²⁷⁰⁴ ²⁷⁰⁵ ²⁷⁰⁶ ²⁷⁰⁷ ²⁷⁰⁸ ²⁷⁰⁹ ²⁷¹⁰ ²⁷¹¹ ²⁷¹² ²⁷¹³ ²⁷¹⁴ ²⁷¹⁵ ²⁷¹⁶ ²⁷¹⁷ ²⁷¹⁸ ²⁷¹⁹ ²⁷²⁰ ²⁷²¹ ²⁷²² ²⁷²³ ²⁷²⁴ ²⁷²⁵ ²⁷²⁶ ²⁷²⁷ ²⁷²⁸ ²⁷²⁹ ²⁷³⁰ ²⁷³¹ ²⁷³² ²⁷³³ ²⁷³⁴ ²⁷³⁵ ²⁷³⁶ ²⁷³⁷ ²⁷³⁸ ²⁷³⁹ ²⁷⁴⁰ ²⁷⁴¹ ²⁷⁴² ²⁷⁴³ ²⁷⁴⁴ ²⁷⁴⁵ ²⁷⁴⁶ ²⁷⁴⁷ ²⁷⁴⁸ ²⁷⁴⁹ ²⁷⁵⁰ ²⁷⁵¹ ²⁷⁵² ²⁷⁵³ ²⁷⁵⁴ ²⁷⁵⁵ ²⁷⁵⁶ ²⁷⁵⁷ ²⁷⁵⁸ ²⁷⁵⁹ ²⁷⁶⁰ ²⁷⁶¹ ²⁷⁶² ²⁷⁶³ ²⁷⁶⁴ ²⁷⁶⁵ ²⁷⁶⁶ ²⁷⁶⁷ ²⁷⁶⁸ ²⁷⁶⁹ ²⁷⁷⁰ ²⁷⁷¹ ²⁷⁷² ²⁷⁷³ ²⁷⁷⁴ ²⁷⁷⁵ ²⁷⁷⁶ ²⁷⁷⁷ ²⁷⁷⁸ ²⁷⁷⁹ ²⁷⁸⁰ ²⁷⁸¹ ²⁷⁸² ²⁷⁸³ ²⁷⁸⁴ ²⁷⁸⁵ ²⁷⁸⁶ ²⁷⁸⁷ ²⁷⁸⁸ ²⁷⁸⁹ ²⁷⁹⁰ ²⁷⁹¹ ²⁷⁹² ²⁷⁹³ ²⁷⁹⁴ ²⁷⁹⁵ ²⁷⁹⁶ ²⁷⁹⁷ ²⁷⁹⁸ ²⁷⁹⁹ ²⁸⁰⁰ ²⁸⁰¹ ²⁸⁰² ²⁸⁰³ ²⁸⁰⁴ ²⁸⁰⁵ ²⁸⁰⁶ ²⁸⁰⁷ ²⁸⁰⁸ ²⁸⁰⁹ ²⁸¹⁰ ²⁸¹¹ ²⁸¹² ²⁸¹³ ²⁸¹⁴ ²⁸¹⁵ ²⁸¹⁶ ²⁸¹⁷ ²⁸¹⁸ ²⁸¹⁹ ²⁸²⁰ ²⁸²¹ ²⁸²² ²⁸²³ ²⁸²⁴ ²⁸²⁵ ²⁸²⁶ ²⁸²⁷ ²⁸²⁸ ²⁸²⁹ ²⁸³⁰ ²⁸³¹ ²⁸³² ²⁸³³ ²⁸³⁴ ²⁸³⁵ ²⁸³⁶ ²⁸³⁷ ²⁸³⁸ ²⁸³⁹ ²⁸⁴⁰ ²⁸⁴¹ ²⁸⁴² ²⁸⁴³ ²⁸⁴⁴ ²⁸⁴⁵ ²⁸⁴⁶ ²⁸⁴⁷ ²⁸⁴⁸ ²⁸⁴⁹ ²⁸⁵⁰ ²⁸⁵¹ ²⁸⁵² ²⁸⁵³ ²⁸⁵⁴ ²⁸⁵⁵ ²⁸⁵⁶ ²⁸⁵⁷ ²⁸⁵⁸ ²⁸⁵⁹ ²⁸⁶⁰ ²⁸⁶¹ ²⁸⁶² ²⁸⁶³ ²⁸⁶⁴ ²⁸⁶⁵ ²⁸⁶⁶ ²⁸⁶⁷ ²⁸⁶⁸ ²⁸⁶⁹ ²⁸⁷⁰ ²⁸⁷¹ ²⁸⁷² ²⁸⁷³ ²⁸⁷⁴ ²⁸⁷⁵ ²⁸⁷⁶ ²⁸⁷⁷ ²⁸⁷⁸ ²⁸⁷⁹ ²⁸⁸⁰ ²⁸⁸¹ ²⁸⁸² ²⁸⁸³ ²⁸⁸⁴ ²⁸⁸⁵ ²⁸⁸⁶ ²⁸⁸⁷ ²⁸⁸⁸ ²⁸⁸⁹ ²⁸⁹⁰ ²⁸⁹¹ ²⁸⁹² ²⁸⁹³ ²⁸⁹⁴ ²⁸⁹⁵ ²⁸⁹⁶ ²⁸⁹⁷ ²⁸⁹⁸ ²⁸⁹⁹ ²⁹⁰⁰ ²⁹⁰¹ ²⁹⁰² ²⁹⁰³ ²⁹⁰⁴ ²⁹⁰⁵ ²⁹⁰⁶ ²⁹⁰⁷ ²⁹⁰⁸ ²⁹⁰⁹ ²⁹¹⁰ ²⁹¹¹ ²⁹¹² ²⁹¹³ ²⁹¹⁴ ²⁹¹⁵ ²⁹¹⁶ ²⁹¹⁷ ²⁹¹⁸ ²⁹¹⁹ ²⁹²⁰ ²⁹²¹ ²⁹²² ²⁹²³ ²⁹²⁴ ²⁹²⁵ ²⁹²⁶ ²⁹²⁷ ²⁹²⁸ ²⁹²⁹ ²⁹³⁰ ²⁹³¹ ²⁹³² ²⁹³³ ²⁹³⁴ ²⁹³⁵ ²⁹³⁶ ²⁹³⁷ ²⁹³⁸ ²⁹³⁹ ²⁹⁴⁰ ²⁹⁴¹ ²⁹⁴² ²⁹⁴³ ²⁹⁴⁴ ²⁹⁴⁵ ²⁹⁴⁶ ²⁹⁴⁷ ²⁹⁴⁸ ²⁹⁴⁹ ²⁹⁵⁰ ²⁹⁵¹ ²⁹⁵² ²⁹⁵³ ²⁹⁵⁴ ²⁹⁵⁵ ²⁹⁵⁶ ²⁹⁵⁷ ²⁹⁵⁸ ²⁹⁵⁹ ²⁹⁶⁰ ²⁹⁶¹ ²⁹⁶² ²⁹⁶³ ²⁹⁶⁴ ²⁹⁶⁵ ²⁹⁶⁶ ²⁹⁶⁷ ²⁹⁶⁸ ²⁹⁶⁹ ²⁹⁷⁰ ²⁹⁷¹ ²⁹⁷² ²⁹⁷³ ²⁹⁷⁴ ²⁹⁷⁵ ²⁹⁷⁶ ²⁹⁷⁷ ²⁹⁷⁸ ²⁹⁷⁹ ²⁹⁸⁰ ²⁹⁸¹ ²⁹⁸² ²⁹⁸³ ²⁹⁸⁴ ²⁹⁸⁵ ²⁹⁸⁶ ²⁹⁸⁷ ²⁹⁸⁸ ²⁹⁸⁹ ²⁹⁹⁰ ²⁹⁹¹ ²⁹⁹² ²⁹⁹³ ²⁹⁹⁴ ²⁹⁹⁵ ²⁹⁹⁶ ²⁹⁹⁷ ²⁹⁹⁸ ²⁹⁹⁹ ³⁰⁰⁰ ³⁰⁰¹ ³⁰⁰² ³⁰⁰³ ³⁰⁰⁴ ³⁰⁰⁵ ³⁰⁰⁶ ³⁰⁰⁷ ³⁰⁰⁸ ³⁰⁰⁹ ³⁰¹⁰ ³⁰¹¹ ³⁰¹² ³⁰¹³ ³⁰¹⁴ ³⁰¹⁵ ³⁰¹⁶ ³⁰¹⁷ ³⁰¹⁸ ³⁰¹⁹ ³⁰²⁰ ³⁰²¹ ³⁰²² ³⁰²³ ³⁰²⁴ ³⁰²⁵ ³⁰²⁶ ³⁰²⁷ ³⁰²⁸ ³⁰²⁹ ³⁰³⁰ ³⁰³¹ ³⁰³² ³⁰³³ ³⁰³⁴ ³⁰³⁵ ³⁰³⁶ ³⁰³⁷ ³⁰³⁸ ³⁰³⁹ ³⁰⁴⁰ ³⁰⁴¹ ³⁰⁴² ³⁰⁴³ ³⁰⁴⁴ ³⁰⁴⁵ ³⁰⁴⁶ ³⁰⁴⁷ ³⁰⁴⁸ ³⁰⁴⁹ ³⁰⁵⁰ ³⁰⁵¹ ³⁰⁵² ³⁰⁵³ ³⁰⁵⁴ ³⁰⁵⁵ ³⁰⁵⁶ ³⁰⁵⁷ ³⁰⁵⁸ ³⁰⁵⁹ ³⁰⁶⁰ ³⁰⁶¹ ³⁰⁶² ³⁰⁶³ ³⁰⁶⁴ ³⁰⁶⁵ ³⁰⁶⁶ ³⁰⁶⁷ ³⁰⁶⁸ ³⁰⁶⁹ ³⁰⁷⁰ ³⁰⁷¹ ³⁰⁷² ³⁰⁷³ ³⁰⁷⁴ ³⁰⁷⁵ ³⁰⁷⁶ ³⁰⁷⁷ ³⁰⁷⁸ ³⁰⁷⁹ ³⁰⁸⁰ ³⁰⁸¹ ³⁰⁸² ³⁰⁸³ ³⁰⁸⁴ ³⁰⁸⁵ ³⁰⁸⁶ ³⁰⁸⁷ ³⁰⁸⁸ ³⁰⁸⁹ ³⁰⁹⁰ ³⁰⁹¹ ³⁰⁹² ³⁰⁹³ ³⁰⁹⁴ ³⁰⁹⁵ ³⁰⁹⁶ ³⁰⁹⁷ ³⁰⁹⁸ ³⁰⁹⁹ ³¹⁰⁰ ³¹⁰¹ ³¹⁰² ³¹⁰³ ³¹⁰⁴ ³¹⁰⁵ ³¹⁰⁶ ³¹⁰⁷ ³¹⁰⁸ ³¹⁰⁹ ³¹¹⁰ ³¹¹¹ ³¹¹² ³¹¹³ ³¹¹⁴ ³¹¹⁵ ³¹¹⁶ ³¹¹⁷ ³¹¹⁸ ³¹¹⁹ ³¹²⁰ ³¹²¹ ³¹²² ³¹²³ ³¹²⁴ ³¹²⁵ ³¹²⁶ ³¹²⁷ ³¹²⁸ ³¹²⁹ ³¹³⁰ ³¹³¹ ³¹³² ³¹³³ ³¹³⁴ ³¹³⁵ ³¹³⁶ ³¹³⁷ ³¹³⁸ ³¹³⁹ ³¹⁴⁰ ³¹⁴¹ ³¹⁴² ³¹⁴³ ³¹⁴⁴ ³¹⁴⁵ ³¹⁴⁶ ³¹⁴⁷ ³¹⁴⁸ ³¹⁴⁹ ³¹⁵⁰ ³¹⁵¹ ³¹⁵² ³¹⁵³ ³¹⁵⁴ ³¹⁵⁵ ³¹⁵⁶ ³¹⁵⁷ ³¹⁵⁸ ³¹⁵⁹ ³¹⁶⁰ ³¹⁶¹ ³¹⁶² ³¹⁶³ ³¹⁶⁴ ³¹⁶⁵ ³¹⁶⁶ ³¹⁶⁷ ³¹⁶⁸ ³¹⁶⁹ ³¹⁷⁰ ³¹⁷¹ ³¹⁷² ³¹⁷³ ³¹⁷⁴ ³¹⁷⁵ ³¹⁷⁶ ³¹⁷⁷ ³¹⁷⁸ ³¹⁷⁹ ³¹⁸⁰ ³¹⁸¹ ³¹⁸² ³¹⁸³ ³¹⁸⁴ ³¹⁸⁵ ³¹⁸⁶ ³¹⁸⁷ ³¹⁸⁸ ³¹⁸⁹ ³¹⁹⁰ ³¹⁹¹ ³¹⁹² ³¹⁹³ ³¹⁹⁴ ³¹⁹⁵ ³¹⁹⁶ ³¹⁹⁷ ³¹⁹⁸ ³¹⁹⁹ ³²⁰⁰ ³²⁰¹ ³²⁰² ³²⁰³ ³²⁰⁴ ³²⁰⁵ ³²⁰⁶ ³²⁰⁷ ³²⁰⁸ ³²⁰⁹ ³²¹⁰ ³²¹¹ ³²¹² ³²¹³ ³²¹⁴ ³²¹⁵ ³²¹⁶ ³²¹⁷ ³²¹⁸ ³²¹⁹ ³²²⁰ ³²²¹ ³²²² ³²²³ ³²²⁴ ³²²⁵ ³²²⁶ ³²²⁷ ³²²⁸ ³²²⁹ ³²³⁰ ³²³¹ ³²³² ³²³³ ³²³⁴ ³²³⁵ ³²³⁶ ³²³⁷ ³²³⁸ ³²³⁹ ³²⁴⁰ ³²⁴¹ ³²⁴² ³²⁴³ ³²⁴⁴ ³²⁴⁵ ³²⁴⁶ ³²⁴⁷ ³²⁴⁸ ³²⁴⁹ ³²⁵⁰ ³²⁵¹ ³²⁵² ³²⁵³ ³²⁵⁴ ³²⁵⁵ ³²⁵⁶ ³²⁵⁷ ³²⁵⁸ ³²⁵⁹ ³²⁶⁰ ³²⁶¹ ³²⁶² ³²⁶³ ³²⁶⁴ ³²⁶⁵ ³²⁶⁶ ³²⁶⁷ ³²⁶⁸ ³²⁶⁹ ³²⁷⁰ ³²⁷¹ ³²⁷² ³²⁷³ ³²⁷⁴ ³²⁷⁵ ³²⁷⁶ ³²⁷⁷ ³²⁷⁸ ³²⁷⁹ ³²⁸⁰ ³²⁸¹ ³²⁸² ³²⁸³ ³²⁸⁴ ³²⁸⁵ ³²⁸⁶ ³²⁸⁷ ³²⁸⁸ ³²⁸⁹ ³²⁹⁰ ³²⁹¹ ³²⁹² ³²⁹³ ³²⁹⁴ ³²⁹⁵ ³²⁹⁶ ³²⁹⁷ ³²⁹⁸ ³²⁹⁹ ³³⁰⁰ ³³⁰¹ ³³⁰² ³³⁰³ ³³⁰⁴ ³³⁰⁵ ³³⁰⁶ ³³⁰⁷ ³³⁰⁸ ³³⁰⁹ ³³¹⁰ ³³¹¹ ³³¹² ³³¹³ ³³¹⁴ ³³¹⁵ ³³¹⁶ ³³¹⁷ ³³¹⁸ ³³¹⁹ ³³²⁰ ³³²¹ ³³²² ³³²³ ³³²⁴ ³³²⁵ ³³²⁶ ³³²⁷ ³³²⁸ ³³²⁹ ³³³⁰ ³³³¹ ³³³² ³³³³ ³³³⁴ ³³³⁵ ³³³⁶ ³³³⁷ ³³³⁸ ³³³⁹ ³³⁴⁰ ³³⁴¹ ³³⁴² ³³⁴³ ³³⁴⁴ ³³⁴⁵ ³³⁴⁶ ³³⁴⁷ ³³⁴⁸ ³³⁴⁹ ³³⁵⁰ ³³⁵¹ ³³⁵² ³³⁵³ ³³⁵⁴ ³³⁵⁵ ³³⁵⁶ ³³⁵⁷ ³³⁵⁸ ³³⁵⁹ ³³⁶⁰ ³³⁶¹ ³³⁶² ³³⁶³ ³³⁶⁴ ³³⁶⁵ ³³⁶⁶ ³³⁶⁷ ³³⁶⁸ ³³⁶⁹ ³³⁷⁰ ³³⁷¹ ³³⁷² ³³⁷³ ³³⁷⁴ ³³⁷⁵ ³³⁷⁶ ³³⁷⁷ ³³⁷⁸ ³³⁷⁹ ³³⁸⁰ ³³⁸¹ ³³⁸² ³³⁸³ ³³⁸⁴ ³³⁸⁵ ³³⁸⁶ ³³⁸⁷ ³³⁸⁸ ³³⁸⁹ ³³⁹⁰ ³³⁹¹ ³³⁹² ³³⁹³ ³³⁹⁴ ³³⁹⁵ ³³⁹⁶ ³³⁹⁷ ³³⁹⁸ ³³⁹⁹ ³⁴⁰⁰ ³⁴⁰¹ ³⁴⁰² ³⁴⁰³ ³⁴⁰⁴ ³⁴⁰⁵ ³⁴⁰⁶ ³⁴⁰⁷ ³⁴⁰⁸ ³⁴⁰⁹ ³⁴¹⁰ ³⁴¹¹ ³⁴¹² ³⁴¹³ ³⁴¹⁴ ³⁴¹⁵ ³⁴¹⁶ ³⁴¹⁷ ³⁴¹⁸ ³⁴¹⁹ ³⁴²⁰ ³⁴²¹ ³⁴²² ³⁴²³ ³⁴²⁴ ³⁴²⁵ ³⁴²⁶ ³⁴²⁷ ³⁴²⁸ ³⁴²⁹ ³⁴³⁰ ³⁴³¹ ³⁴³² ³⁴³³ ³⁴³⁴ ³⁴³⁵ ³⁴³⁶ ³⁴³⁷ ³⁴³⁸ ³⁴³⁹ ³⁴⁴⁰ ³⁴⁴¹ ³⁴⁴² ³⁴⁴³ ³⁴⁴⁴ ³⁴⁴⁵ ³⁴⁴⁶ ³⁴⁴⁷ ³⁴⁴⁸ ³⁴⁴⁹ ³⁴⁵⁰ ³⁴⁵¹ ³⁴⁵² ³⁴⁵³ ³⁴⁵⁴ ³⁴⁵⁵ ³⁴⁵⁶ ³⁴⁵⁷ ³⁴⁵⁸ ³⁴⁵⁹ ³⁴⁶⁰ ³⁴⁶¹ ³⁴⁶² ³⁴⁶³ ³⁴⁶⁴ ³⁴⁶⁵ ³⁴⁶⁶ ³⁴⁶⁷ ³⁴⁶⁸ ³⁴⁶⁹ ³⁴⁷⁰ ³⁴⁷¹ ³⁴⁷² ³⁴⁷³ ³⁴⁷⁴ ³⁴⁷⁵ ³⁴⁷⁶ ³⁴⁷⁷ ³⁴⁷⁸ ³⁴⁷⁹ ³⁴⁸⁰ ³⁴⁸¹ ³⁴⁸² ³⁴⁸³ ³⁴⁸⁴ ³⁴⁸⁵ ³⁴⁸⁶ ³⁴⁸⁷ ³⁴⁸⁸ ³⁴⁸⁹ ³⁴⁹⁰ ³⁴⁹¹ ³⁴⁹² ³⁴⁹³ ³⁴⁹⁴ ³⁴⁹⁵ ³⁴⁹⁶ ³⁴⁹⁷ ³⁴⁹⁸ ³⁴⁹⁹ ³⁵⁰⁰ ³⁵⁰¹ ³⁵⁰² ³⁵⁰³ ³⁵⁰⁴ ³⁵⁰⁵ ³⁵⁰⁶ ³⁵⁰⁷ ³⁵⁰⁸ ³⁵⁰⁹ ³⁵¹⁰ ³⁵¹¹ ³⁵¹² ³⁵¹³ ³⁵¹⁴ ³⁵¹⁵ ³⁵¹⁶ ³⁵¹⁷ ³⁵¹⁸ ³⁵¹⁹ ³⁵²⁰ ³⁵²¹ ³⁵²² ³⁵²³ ³⁵²⁴ ³⁵²⁵ ³⁵²⁶ ³⁵²⁷ ³⁵²⁸ ³⁵²⁹ ³⁵³⁰ ³⁵³¹ ³⁵³² ³⁵³³ ³⁵³⁴ ³⁵³⁵ ³⁵³⁶ ³⁵³⁷ ³⁵³⁸ ³⁵³⁹ ³⁵⁴⁰ ³⁵⁴¹ ³⁵⁴² ³⁵⁴³ ³⁵⁴⁴ ³⁵⁴⁵ ³⁵⁴⁶ ³⁵⁴⁷ ³⁵⁴⁸ ³⁵⁴⁹ ³⁵⁵⁰ ³⁵⁵¹ ³⁵⁵² ³⁵⁵³ ³⁵⁵⁴ ³⁵⁵⁵ ³⁵⁵⁶ ³⁵⁵⁷ ³⁵⁵⁸ ³⁵⁵⁹ ³⁵⁶⁰ ³⁵⁶¹ ³⁵⁶² ³⁵⁶³ ³⁵⁶⁴ ³⁵⁶⁵ ³⁵⁶⁶ ³⁵⁶⁷ ³⁵⁶⁸ ³⁵⁶⁹ ³⁵⁷⁰ ³⁵⁷¹ ³⁵⁷² ³⁵⁷³ ³⁵⁷⁴ ³⁵⁷⁵ ³⁵⁷⁶ ³⁵⁷⁷ ³⁵⁷⁸ ³⁵⁷⁹ ³⁵⁸⁰ ³⁵⁸¹ ³⁵⁸² ³⁵⁸³ ³⁵⁸⁴ ³⁵⁸⁵ ³⁵⁸⁶ ³⁵⁸⁷ ³⁵⁸⁸ ³⁵⁸⁹ ³⁵⁹⁰ ³⁵⁹¹ ³⁵⁹² ³⁵⁹³ ³⁵⁹⁴ ³⁵⁹⁵ ³⁵⁹⁶ ³⁵⁹⁷ ³⁵⁹⁸ ³⁵⁹⁹ ³⁶⁰⁰ ³⁶⁰¹ ³⁶⁰² ³⁶⁰³ ³⁶⁰⁴ ³⁶⁰⁵ ³⁶⁰⁶ ³⁶⁰⁷ ³⁶⁰⁸ ³⁶⁰⁹ ³⁶¹⁰ ³⁶¹¹ ³⁶¹² ³⁶¹³ ³⁶¹⁴ ³⁶¹⁵ ³⁶¹⁶ ³⁶¹⁷ ³⁶¹⁸ ³⁶¹⁹ ³⁶²⁰ ³⁶²¹ ³⁶²² ³⁶²³ ³⁶²⁴ ³⁶²⁵ ³⁶²⁶ ³⁶²⁷ ³⁶²⁸ ³⁶²⁹ ³⁶³⁰ ³⁶³¹ ³⁶³² ³⁶³³ ³⁶³⁴ ³⁶³⁵ ³⁶³⁶ ³⁶³⁷ ³⁶³⁸ ³⁶³⁹ ³⁶⁴⁰ ³⁶⁴¹ ³⁶⁴² ³⁶⁴³ ³⁶⁴⁴ ³⁶⁴⁵ ³⁶⁴⁶ ³⁶⁴⁷ ³⁶⁴⁸ ³⁶⁴⁹ ³⁶⁵⁰ ³⁶⁵¹ ³⁶⁵² ³⁶⁵³ ³⁶⁵⁴ ³⁶⁵⁵ ³⁶⁵⁶ ³⁶⁵⁷ ³⁶⁵⁸ ³⁶⁵⁹ ³⁶⁶⁰ ³⁶⁶¹ ³⁶⁶² ³⁶⁶³ ³⁶⁶⁴ ³⁶⁶⁵ ³⁶⁶⁶ ³⁶⁶⁷ ³⁶⁶⁸ ³⁶⁶⁹ ³⁶⁷⁰ ³⁶⁷¹ ³⁶⁷² ³⁶⁷³ ³⁶⁷⁴ ³⁶⁷⁵ ³⁶⁷⁶ ³⁶⁷⁷ ³⁶⁷⁸ ³⁶⁷⁹ ³⁶⁸⁰ ³⁶⁸¹ ³⁶⁸² ³⁶⁸³ ³⁶⁸⁴ ³⁶⁸⁵ ³⁶⁸⁶ ³⁶⁸⁷ ³⁶⁸⁸ ³⁶⁸⁹ ³⁶⁹⁰ ³⁶⁹¹ ³⁶⁹² ³⁶⁹³ ³⁶⁹⁴ ³⁶⁹⁵ ³⁶⁹⁶ ³⁶⁹⁷ ³⁶⁹⁸ ³⁶⁹⁹ ³⁷⁰⁰ ³⁷⁰¹ ³⁷⁰² ³⁷⁰³ ³⁷⁰⁴ ³⁷⁰⁵ ³⁷⁰⁶ ³⁷⁰⁷ ³⁷⁰⁸ ³⁷⁰⁹ ³⁷¹⁰ ³⁷¹¹ ³⁷¹² ³⁷¹³ ³⁷¹⁴ ³⁷¹⁵ ³⁷¹⁶ ³⁷¹⁷ ³⁷¹⁸ ³⁷¹⁹ ³⁷²⁰ ³⁷²¹ ³⁷²² ³⁷²³ ³⁷²⁴ ³⁷²⁵ ³⁷²⁶ ³⁷²⁷ ³⁷²⁸ ³⁷²⁹ ³⁷³⁰ ³⁷³¹ ³⁷³² ³⁷³³ ³⁷³⁴ ³⁷³

bêş yerde²⁵⁹⁴ küfrüne hüküm etmişdür *Tefāsîr*de (8) beyân olunmuşdur ‘Abdullâh bin Selâm rağiyallâhu ‘anh buyurdi ki (9) ribâ yetmiş iki dürlü günâhdur²⁵⁹⁵ katı kiçisi anasına²⁵⁹⁶ zinâ etmek (10) gibidür İmâm ‘Ali rağiyallâhu ‘anh rivayet eydür Hâzret-i ‘aleyhi’s-şalâtı ve’s-selâm²⁵⁹⁷ (11) ribâh’âra ve sebeb olanlara²⁵⁹⁸ ve kâtiblerine ve şâhidlerine (12) la’net eyledi **Mes’ele** su’âl olunursa ribâh’âr ve (13) şahidleri ve kâtibleri hâramâ mübâşeret êtdükleri için la’nete (14) müsteħakk oldular²⁵⁹⁹ ammâ medyûn ve muẓtâr olmasa aşşı²⁶⁰⁰ ile akça (15) almazdı zarûretde hâd hâram mübâh idi²⁶⁰¹ nedendürki medyûn (16) muẓtâr dahı la’nete²⁶⁰² müsteħakk ola **El-cevâb** bu bir ma’nâ-yı mübalağaya (17) işâretdürki ya’nî Allâh ve resûli²⁶⁰³ katında ribâ bir cürm-i ğalîz (18) ve ‘azm-i ‘azîmetdürki aña zarûret ile²⁶⁰⁴ sebeb **A[129a]** olan mel’ûn olıcak (19) ihtiyârı ile ribâyâ rızâ ve mübâşeret²⁶⁰⁵ edenün şekâvet (20) ve ‘ukûbetine hâd ve hâşr yokdur demekdür yahûd mu’âmele-i şeri’yyesüz **V[65b]** (1) aşşı²⁶⁰⁶ ile akça alup yemek²⁶⁰⁷ helâldür dèyü i’tikâdla²⁶⁰⁸ kâfir olup (2) la’nete müsteħakk olmuş ola ribâh’âr hakkında ev’âd-ı şedîde (3) ve hikâyât-ı hedîde çokdur bu risâle maḥâll-i tafşîl olmamağın (4) kâşr eyledük **Mes’ele** şâhî ra’iç iken Zeyd ‘Amr’dan (5) meşelâ yigirmi şâhî ödünç aldukdâ ba’dehu şâhî geçmez olsa (6) Zeyd ‘Amr’a ne vère²⁶⁰⁹ **El-cevâb** şâhîninün ‘aynî tûrursa ‘aynîyi (7) vèrür eger ‘aynî harç olunmuş²⁶¹⁰ ise Zeyd’e yigirmi şâhîyi ne ile (8) alursa alup ‘Amr’a vèrüp borcından kurtılur İmâm-ı A’zam (9) katında zîrâ ödünç ‘âdetdür müste’îrün hâceti bitdükde (10) şâhîbine ‘ârîyenün ‘aynî redd eder ‘aynî zâyî’ olsa (11) kıymetde anuñ mişlin vèrür ammâ Ebû Yûsuf katında râ’iç iken (12) kıymeti ne ise anı vèrür ‘Ömer rağiyAllâhu ‘anh öyle hüküm

²⁵⁹⁴ yerde] maḥallde A.

²⁵⁹⁵ ribâ yetmiş iki dürlü günâhdur] ribânun yetmiş iki dürlü günahı vardır A.

²⁵⁹⁶ katı küçesi anasına] cümleden şağır alım afena olan seyl A.

²⁵⁹⁷ Hâzret-i ‘aleyhi’s-şalâtı ve’s-selâm] Hâzret-i ‘aleyhi’s-selâm A.

²⁵⁹⁸ olanlara] olana A.

²⁵⁹⁹ oldular] oldılar A.

²⁶⁰⁰ aşşı] mu’âmele A.

²⁶⁰¹ mübâh idi] mübâhdur A.

²⁶⁰² la’nete] dâin gibi A.

²⁶⁰³ Allâh ve resûli] Allâh Ta’âlâ ve resûli A.

²⁶⁰⁴ zarûret ile] zarûretille A.

²⁶⁰⁵ rızâ ve mübâşeret] mübâşeret A.

²⁶⁰⁶ aşşı] fâ’ide A.

²⁶⁰⁷ yemek] etmek A.

²⁶⁰⁸ i’tikâdla] i’tikâd ile A.

²⁶⁰⁹ vère] vèrür A.

²⁶¹⁰ harç olunmuş] yoğısa A.

 tdi (13) z r   yle  arcanm   di amm  İm m Mu ammed  atında kes d oldu u (14)
 va tdeki  ıymetin v r r **Mes'ele** bu ikisin  ²⁶¹¹ m -beyninde  emere-i * il f* (15) ned r
 d n lse **El-cev b**   h   d n   va tinde (16) me el  onar 'Osman ye  ar  ol nurm  ²⁶¹²
 ba'deh  kes d olup (17) sek zer a  aya ge er olsa²⁶¹³ Eb  Y suf  atında onar a  a
  is b nca (18) v r r z r   yle  arcanm   di İm m Mu ammed  atında sek zer a  a
  is b nca (19) v r r  uru - la altun n da ı  ıymeti kes da varsa (20)   kmi ve i til f 
 b yled r *Fu  l Mes'ele* Zeyd 'Amrdan **V[66a]** (1) bir met ' alup  ıymetin v rmed n
  emeni kes da varsa (2) m   ter  ne v r r **El-cev b** İm m-  A' amun  atında bey'
 f sidd r met 'un (3) 'ayn   urursa²⁶¹⁴ b yi' redd  der eger met ' z yi' oldu ise (4)  ıymetin
  ahir r ' i  n   ddan v r r **B b 'l- c re** ec r (5) iki d rl d r²⁶¹⁵ birisi    ²⁶¹⁶ ve birisi ec r-
 i ' mmdur amm  ec r-i     (6) ' zap ve i  i ve a  ı ve  ob n gibi bunlarun ta arrufunda
 olan nesne (7) z yi' olsa z m n yokdur bi'l-ittif   meger te'add  eylemi ²⁶¹⁷ (8) ola ec r-i
     nefsin  **A[129b]** m  te'c re tesl m  tmek- le  crete (9) m        olur amm  ec r
 m       boyacı ve k ruz ve kuyu (10) ve ma  lle  ergelecisi gibi bunlarun ta arrufunda
 olan nesne (11) z yi' olsa İm m A' am  atında z m n yokdur z r  em netd r (12) amm 
 İm meyn  atında ec r-i m       z yi'  td  ine z m n²⁶¹⁸ (13) vardur hem ec r-i m      
 'amel n ve ay n y  yıl n tam m  tmed n (14)  crete m        olmaz ec r d y  'amelle
  cret alınana d rler (15)  ob n gibi **Mes'ele**  ergelec  '  d-i ic re  td  de eger²⁶¹⁹
  ayv n  uz g nd z²⁶²⁰ (16) z yi' olur sa²⁶²¹ z m n  ekeyim d y   ab l eylese (17) da ı
 g nd z z yi' olur sa²⁶²² z m n l z m olur m  (18) **El-cev b** olmaz z r   ayv n  ergelecisi
  atında g nd z (19) em netd r emanet z y 'tında z m n yokdur megerki te'add  (20)
  tm   olaki  ayv nlar  m   eden       da m   ey  **V[66b]** (1) yoklamad n   z r n s r p
 g de eger  ayv n  uz  l- rise (2) z m n  ekeyim d se bi'l-ittif   z m n yokdur **Mes'ele**

²⁶¹¹ bu ikisin  ] bu  uretd  bu ikisin   A.

²⁶¹² 'Osman ye  ar  ol nurm  ] a  aya r     der A.

²⁶¹³ olsa] – V.

²⁶¹⁴  urursa] durursa A.

²⁶¹⁵ d rl d r] nev'  z red r A.

²⁶¹⁶    ] ec r-i    

²⁶¹⁷ eylemi ]  tm   A.

²⁶¹⁸ z m n] – A.

²⁶¹⁹ eger] – V.

²⁶²⁰ g nd z] – V.

²⁶²¹ olur sa] olsa A.

²⁶²² olur sa] olsa A.

(3) bir koyunu ot çalmış murdār olmak havfindan çobān boğazlasa²⁶²³ (4) zīmān çekermi **El-cevāb** çeker zīrā boğazlamak çobāna (5) mufavvıd olan ‘amelden degüldür ammā ‘ulemā-ı Belh²⁶²⁴ öleceğini tahkīk (6) bilse daḥı boğazlasa zīmān yokdur dēdiler hattā Ebū’l-Leys (7) Şemerḳandī Belhīler ḳavli üzre fetvā vērđi hattā bir ecnebī adam (8) bir şahrada bir hasta koyun buldı murdār olmasun dēyü boğazladı (9) zīmān yokdur dēyü hūkm eyledi **Mes’ele** Zeyd bir ḥammāma (10) girüp şoyunduḳda ḥammāmcıya giyesimi gözle²⁶²⁵ dēyüp içerü (11) gitdi²⁶²⁶ çıḳduḳda geyesisini²⁶²⁷ bulımasa ḥammāmcıya zīmān (12) varmı **El-cevāb** eger ḥammāmcı dērse ki yanūnda şoyunan kişı²⁶²⁸ çıḳduḳda (13) kendi libāsūḡ geyer²⁶²⁹ şandum dērse²⁶³⁰ zīmān çeker²⁶³¹ gözetmedüḡi (14) içün eger bir adam çıḳup senūḡ libāsūn geydi ben seni (15) şandum dērse zīmān yokdur bu mesā’il *Fuṣūlūndür*²⁶³² (16) **Mes’ele** bir mescidūḡ vakfı yērine evler binā olup yā bāḡ (17) dikilse²⁶³³ ḥaḳḳ-ı ḳarārından eksük²⁶³⁴ muḳāṭa’a ḳonmıṣ olup (18) mütevellīsi ol ev²⁶³⁵ yērine zīrā‘at olduḡı taḳdīrce (19) vakfa ziyāde nef’ olur²⁶³⁶ dēyü evleri ve baḡları şer‘ān²⁶³⁷ (20) ḳal’a ḳādir olurmı **El-cevāb** olur *Ebū’s-su’ūd Babū’l-Hībe V[67a]* (1) bir boşanmıṣ²⁶³⁸ ‘avrat erine²⁶³⁹ varmak diledüḳde²⁶⁴⁰ eri²⁶⁴¹ daḥı evvelki²⁶⁴² (2) mehrinü baḡa baḡıṣlar isen²⁶⁴³ seni²⁶⁴⁴ alayım dēdükde²⁶⁴⁵ ‘avrat daḥı bu şart-ıla (3) **A[130a]** rızā

²⁶²³ boğazlasa] zebḥ eylese A.

²⁶²⁴ Belh] Belh eydür A.

²⁶²⁵ geyesimi gözle] esbābımı gözet A.

²⁶²⁶ gitdi] girdi A.

²⁶²⁷ geyesesini] esbābımı A.

²⁶²⁸ yanuḡda şoyunan kişı] yanuḡda kı ādam ḥammamdan A.

²⁶²⁹ geydi] geyer A.

²⁶³⁰ dērse] dēr tırur vērürse A.

²⁶³¹ çeker] lāzım olur A.

²⁶³² bu mesā’il *Fuṣūlūndür*] *Fuṣūlūndür* bu mesā’il A.

²⁶³³ dikilse] dikilüp A.

²⁶³⁴ eksük] nāḳıṣ A.

²⁶³⁵ ol ev] menzil A.

²⁶³⁶ olduḡı taḳdīrce vakfa ziyāde nef’ olur] olsa vakfa daḥı intifā‘dur A.

²⁶³⁷ şer‘ān] – A.

²⁶³⁸ boşanmıṣ] muṭallıḳ A.

²⁶³⁹ erine] zevc-i beḳana A.

²⁶⁴⁰ diledükde] murād eyledükde A.

²⁶⁴¹ eri] zevci A.

²⁶⁴² evvelki] eger

²⁶⁴³ baḡıṣlar isen] hibe eyler isen A.

²⁶⁴⁴ seni] – A

²⁶⁴⁵ dēdükde] dēse A.

vêrûp nikâh olduĝda hibesi şahîh olur mı **El-cevâb** (4) olmaz mehri daĝı²⁶⁴⁶ bâķîdûr talep êtdükde alır *Fuṣûl Mes'ele* (5) Zeyd Türķî 'avratına "inni vehebtü leke mehri" dëyü teklîf (6) êtdükde 'avratı daĝı ta'lîm ile öyle²⁶⁴⁷ dëse 'avratuñ öyle (7) dëmesi-y-ile mehrinüñ hibesi şahîh olur mı **El-cevâb** olmaz (8) zîrâ hibede rızâ şartdur anuñĝün güc-ile baĝışlananda²⁶⁴⁸ (9) vâhib rûcu 'êtmege ķādirdür²⁶⁴⁹ Ķunye **Mes'ele** Zeyd'üñ 'Amr'a (10) borcu varımıṣ²⁶⁵⁰ vërmedin²⁶⁵¹ 'Amr ölmîṣ²⁶⁵² vereṣesi daĝı ĝalmamıṣ (11) Zeyd nice êtsün ki kıyâmetde muṭâlebeden ķurtula²⁶⁵³ **El-cevâb** (12) Zeyd borcu ĝadar aķçayı fuķarâya taṣadduķ eyleyüp²⁶⁵⁴ Yâ rabbi²⁶⁵⁵ bu (13) ṣadaķanuñ ṣevâbı ĝatuñda emânet olsun ki 'Amr'a ulaṣdurasın (14) Ĥaķķ ta'âlâ ol ṣevâbı 'Amr'a ulaṣdırup²⁶⁵⁶ 'Amr'uñ Zeyd'deki ĝaķķın (15) kıyâmetde isķâṭ eyleye *Fuṣûl Mes'ele* 'Amr Zeyd'üñ zulümle (16) mâlin alup yâ²⁶⁵⁷ dögüp söĝüp rencide eylemiṣ olsa (17) ṣoñra²⁶⁵⁸ 'Amr inṣâfa ĝelüp Zeyd'üñ ĝaķķını²⁶⁵⁹ vërüp ĝelâlleşmek (18) diledükde Zeyd'i bulımasa²⁶⁶⁰ kıyâmetde Zeyd'üñ²⁶⁶¹ muṭâlebesinden (19) ķurtulmaĝa²⁶⁶² çäre²⁶⁶³ varmıdur **El-cevâb** 'Amr tevbe ve nedâmetile²⁶⁶⁴ (20) nâfile namâzı kıla ṣadaķa²⁶⁶⁵ ve tilâvet-i Ķur'ân êdüp bunun²⁶⁶⁶ **V[67b]** (1) bunun ṣevâbın²⁶⁶⁷ Zeyd'e baĝışlaya²⁶⁶⁸ daĝı "Allâhümme belliĝ ṣevâb" (2) "hezahî'l-'amâl ilâ ruĝı" Zeyd dëse ümîddürki bu a'mâlün (3) ecrı²⁶⁶⁹ Zeyd'e ulaṣmaĝ-

²⁶⁴⁶ daĝı] gene

²⁶⁴⁷ teklîf êtdükde 'avratı daĝı ta'lîm ile öyle] tâlîm eylese 'avrat daĝı bu teklîfden mu'allel olup A.

²⁶⁴⁸ baĝışlananda] baĝışlanan şeyde A.

²⁶⁴⁹ ķādirdür] ķādir olur A.

²⁶⁵⁰ varımıṣ] var imiṣ A.

²⁶⁵¹ vërmedin] edâ êtmedin A.

²⁶⁵² ölmîṣ] fevt eylemiṣ A.

²⁶⁵³ ķurtula] ĝalâṣ ola A.

²⁶⁵⁴ eyleyüp] eyleye A.

²⁶⁵⁵ yâ rabbi] ve in ilahi A.

²⁶⁵⁶ ulaṣdırup] ulaṣdura A.

²⁶⁵⁷ yâ] veyâ A.

²⁶⁵⁸ ṣoñra] ba'dehu A.

²⁶⁵⁹ ĝaķķını] ĝaķķın A.

²⁶⁶⁰ bulımasa] bulunmasa A.

²⁶⁶¹ Zeyd'üñ] Zeyd A.

²⁶⁶² ķurtulmaĝa] ĝalâṣa A.

²⁶⁶³ çäre] 'ilâc A.

²⁶⁶⁴ nedâmetle] nedâmet ile

²⁶⁶⁵ namâzı kıla ṣadaķa] namâz ve nâfile ṣadaķa A.

²⁶⁶⁶ bunun] – A.

²⁶⁶⁷ bunun ṣevâbın] ṣevâbın A.

²⁶⁶⁸ baĝışlaya] hibe eyleye A.

²⁶⁶⁹ ecrı] ṣevâbı A.

ıla²⁶⁷⁰ kıyāmetde Zeyd iskāt-ı haqq eyleye (4) **Mes'ele** Zeyd 'Amr borcın unutup öldükde unutmāğ-ıla (5) kıyāmetde²⁶⁷¹ 'Amr'ıñ muṭālebesinden kurtulur mı²⁶⁷² **El-cevāb** (6) borç iki dürlüdür²⁶⁷³ eger mu'āmeleden olup vèrmek (7) 'azimetinde iken²⁶⁷⁴ unutup ölse mu'azzeb olmaz Li-ķavlihi (8) 'aleyhi's-şalātü ve's-selām²⁶⁷⁵²⁶⁷⁶ رُفِعَ الْخَطَأُ وَالنِّسْيَانُ عَنْ أُمَّتِي (9) ve eger zulumle yā²⁶⁷⁷ uğurlağ ile alsa dağı unutsa (10) muṭālebe ve mu'azzeb olur zīrā evveli cināyet-ile borç²⁶⁷⁸ (11) olmışdur **Mes'ele** Zeyd'ün 'Amr'da alacağı olup Zeyd (12) almağa kādır olmasa 'Amr'a bağışlamakmı hayırlıdır yahūd kıyāmete (13) komağ mı **El-cevāb** bağışlamak hayırlıdır yek²⁶⁷⁹ zīrā Haqq ta'ālā kıyāmetde²⁶⁸⁰ (14) Zeyd'e der ki kulum²⁶⁸¹ çünkü sen ihtiyācünla haşmuñı 'afv eyledün (15) ben hōd ğanī ve **A[130b]** ğafūrum ve 'afvı ve 'āfi severüm ben-dağı senün (16) cümle²⁶⁸² günāhlarıñı 'afv eyledüm dèmege ve va'desı vardır (17) *Fuṣūl Mes'ele* Hind-i ecnebīyye dèseki beni alursañ²⁶⁸³ (18) bāğımı saña vèreyim dèse²⁶⁸⁴ bunun üzerine Zeyd dağı²⁶⁸⁵ Hindi nikāhlanup²⁶⁸⁶ (19) Zeyd bağı kabz ve taşarruf ètdükden şonra²⁶⁸⁷ Hind rucū²⁶⁸⁸ èdebilürmi (20) **El-cevāb** rüşvetdür²⁶⁸⁹ dèyü vèrürise alur²⁶⁹⁰ **Mes'ele** Hind seyyibe **V[68a]** (1) zevci Zeyd'e ergenlik bir bāğ hibe ètse Zeyd dağı kabz ètdükden (2) şonra²⁶⁹¹ Hind rucū²⁶⁹¹ èdebilürmi **El-cevāb** rucū²⁶⁹² èder ergenlik (3) nā-meşrū'dur²⁶⁹² Mes'ele vakıf yèrde²⁶⁹³ olan mülk

²⁶⁷⁰ ulaşmağıla] ulaşmak ile A.

²⁶⁷¹ öldükde unutmāğıla kıyāmetde] vefāt eylemek ile zimmetinde ğalup āhırete varduğda A.

²⁶⁷² kurtulur mı] ğalās olur mı A.

²⁶⁷³ borç iki dürlüdür] deyn iki nev' üzeredür A.

²⁶⁷⁴ 'azimetinde iken] 'azminde A.

²⁶⁷⁵ 'aleyhi's-şalātü ve's-selām] 'aleyhi's-selām A.

²⁶⁷⁶ "Allāh, ümmetinden, hata, unutmak ve yapmakta zorlandıkları her şeyin ğükümünü kaldırmıştır." İbn Māce, Talak, 16

²⁶⁷⁷ yā] veyā A.

²⁶⁷⁸ borç] deyn A.

²⁶⁷⁹ bağışlamak hayırlıdır] bağışlamak yek A.

²⁶⁸⁰ kıyāmetde] - A.

²⁶⁸¹ kulum] - V.

²⁶⁸² cümle] - A.

²⁶⁸³ alursañ] tezevvüç èdersen A.

²⁶⁸⁴ dèse] - V.

²⁶⁸⁵ dağı] - V.

²⁶⁸⁶ nikāhlanup] nikāhlansa A.

²⁶⁸⁷ ètdükden şonra] ètdükden-şonra A.

²⁶⁸⁸ rucū] 'ahidden rucū' A.

²⁶⁸⁹ rüşvetdür] rüşvet A.

²⁶⁹⁰ vèrürise alur] vèrdi ise gerü alur A.

²⁶⁹¹ ètdükden şonra] ètdükden-şonra A.

²⁶⁹² nā-meşrū'dur] meşrū' degüldür A.

²⁶⁹³ yèrde] arzında A.

evün²⁶⁹⁴ hibesi (4) şahīḥa olur mı **El-cevāb** olur eşcār gibi degüldür **Mes'ele** (5) Zeyd sākin olduğum ev²⁶⁹⁵ sağire kızım Hind'ün²⁶⁹⁶ olsun dese ev²⁶⁹⁷ (6) taḥliye ve teslīm olmasa ev²⁶⁹⁸ Hind'ün²⁶⁹⁹ olur mı **El-cevāb** Hind²⁷⁰⁰ içün (7) ben ḳabz étdüm²⁷⁰¹ dese olur **Mes'ele** Zeyd zevcesi Hind ḳable'*duḥūl* (8) cemī'-i mehrini Zeyd'e hibe étse ba'de'd-duḥūl Zeyd fevt olduğda (9) Hind hibeden rucū' édüp muḥallefātından²⁷⁰² alıbilürmi²⁷⁰³ **El-cevāb** (10) alımaz²⁷⁰⁴ **Mes'ele** Hind ḥālet-i nez'de iken²⁷⁰⁵ mehrini zevcine hibe (11) eylese şahīḥe olur mı **El-cevāb** olamaz **Mes'ele** bir başınuḡ (12) behresi sipāḥīye ve bir başınuḡ daḡı mülk şāhibine verilen (13) yerde olan bāḡ bāḡçenün²⁷⁰⁶ hibesi şahīḥe olur mı **El-cevāb** (14) şāhibü'l-arz ma'rifetinsüz olamaz²⁷⁰⁷ naḳli²⁷⁰⁸ Ebū's-su'ūd (15) **Bābü ḥaddi'z-zinā** Ebū Yūsufdan su'āl étdiler ki Zeyd zinā étdi²⁷⁰⁹ (16) dēyü dört şāhid-i 'adil şēḥādet étdüklerinde Zeyd'den ḥadd-i munderī (17) olmaḡa ya'nī²⁷¹⁰ sāḳıṭ olmaga çāre varmıdır²⁷¹¹ **El-cevāb** buyurdıki²⁷¹² (18) dört şāhid şēḥādet étdüklerinde ḳaḏī ḥadd ile yā recmile²⁷¹³ (19) ḥükm étmedin Zeyd ben zinā étdüm dēyü iḳrār eyleye Zeyd'ün iḳrārı-yıla²⁷¹⁴ (20) şēḥādetleri sāḳıṭ oldu zīrā şīḡḡat şēḥādet ḡaşmuḡ 68b(1) inkārı-y-ıladur mādemki zānī zinā ile dört kerre iḳrār (2) eylemeye ḥadd-ı zinā sāḳıṭdur ammā İmām Muḡammed ḳatında dört şāhid (3) şēḥādeti edā étdükden sonra²⁷¹⁵ ḥükmdür ḥaddün icrāsı

²⁶⁹⁴ evün] ebniyenün A.

²⁶⁹⁵ ev] menzil A.

²⁶⁹⁶ Hindün] Meryemün A.

²⁶⁹⁷ ev] menzil A.

²⁶⁹⁸ ev] menzil A.

²⁶⁹⁹ Hindün] Meryemün A.

²⁷⁰⁰ Hind] Meryem A.

²⁷⁰¹ étdüm] eyledüm A.

²⁷⁰² muḥallefātından] hürrükātından ahza A.

²⁷⁰³ alıbilürmi] ḳādire olur mı A.

²⁷⁰⁴ alımaz] almaz A.

²⁷⁰⁵ iken] – A.

²⁷⁰⁶ bāḡ bāḡçenün] bāḡ ve bāḡçenün A.

²⁷⁰⁷ olamaz] olmaz A.

²⁷⁰⁸ naḳli] – V.

²⁷⁰⁹ étdi] eyledi A.

²⁷¹⁰ ḥadd-i munderī olmaḡa] yā'nī A.

²⁷¹¹ varmıdır] var mı A.

²⁷¹² buyurdıki] buyurdılarki A.

²⁷¹³ ḥadd ile yā recmile] ḥaddle A.

²⁷¹⁴ iḳrārıyla] iḳrārı ile A.

²⁷¹⁵ étdükden sonra] étdükden sonra A.

lâzımdur²⁷¹⁶ ammā (4) dört şāhidün üçi şehādetlerin édüp birisi²⁷¹⁷ **A[131a]** dahı
 şehādeti²⁷¹⁸ (5) tamām étmedin Zeyd zinā-y-ıla bir kerre²⁷¹⁹ ikrār étse bi'l-ittifāk (6)
 Zeyd'den sākıt²⁷²⁰ olur kezā fi'l *Hāşīye-i Ahī Çelebi Mes'ele* (7) şol yedi zanī kimdür ki
 birisinün katli lâzımdur²⁷²¹ (8) birisinün recmi lâzımdur²⁷²² ve birisine tamām hadd
 lâzımdur²⁷²³ (9) ve birisine nısf-ı hadd lâzımdur²⁷²⁴ ve birisine te'dīp (10) lâzımdur²⁷²⁵ ve
 birisine tevbe lâzımdur²⁷²⁶ yedinciye²⁷²⁷ hiç nesne (11) lâzım olmaz²⁷²⁸ **El-cevāb** ammā
 şol zānī ki katli lâzımdur²⁷²⁹ (12) kāfirdürki bir müslimeye zinā eylemiş²⁷³⁰ ammā şolki
 recmi lâzımdur (13) muhşandur²⁷³¹ şolki hadd lâzımdur gayrı muhşandur²⁷³² şol (14) ki
 nısf-ı hadd lâzımdur ya'nī elli değnek ururlar kuldur²⁷³³ (15) ve şol zānī ki te'dīp olunur
 nā-bāligdür²⁷³⁴ ve şol zānīki (16) tevbe lâzımdur şüphe ile vaṭ'ı édendür²⁷³⁵ ve şol zānī ki
 (17) hiç nesne lâzım olmaz mecnündür²⁷³⁶ **Mes'ele** Hind kendi (18) mülk-ü cāriyesini zevci
 Zeyd'e taşarrufa izin vërse (19) Zeyd ol cāriyeyi taşarruf eylemek²⁷³⁷ helāl midür²⁷³⁸ **El-**
cevāb (20) zinā-ı muhşandur **Mes'ele** bu şüretde Zeyd cāriyeyi taşarruf **V[69a]** (1) étdükde
 Zeyd'ün cāriyeden oğlu olup Zeyd öldükde²⁷³⁹ (2) ol oğlan²⁷⁴⁰ Zeyd'e vāriş olur mı **El-**
cevāb zinādan (3) olan zānīden mīrāş yemez Hind'ün mülkidür cāriyesi gibi (4) **Mes'ele**

²⁷¹⁶ lâzımdur] lâzım olur A.

²⁷¹⁷ birisi] biri A.

²⁷¹⁸ şehādeti] şehādetin A.

²⁷¹⁹ zināyıla bir kerre] zinā ile bir kere A.

²⁷²⁰ sākıt] hadd-ı sākıt A.

²⁷²¹ birisinün katli lâzımdur] birinün katli lâzım ve A.

²⁷²² birisinün recmi lâzımdur] birinün recmi lâzım A.

²⁷²³ birisine tamām hadd lâzımdur] birinün tamām hadd lâzım A.

²⁷²⁴ birisine nısf-ı hadd lâzımdur] birine nısf-ı hadd lâzım A.

²⁷²⁵ birisine te'dīp lâzımdur] birine te'dīp lâzım A.

²⁷²⁶ birisine tövbe lâzımdur] birine tövbe lâzım A.

²⁷²⁷ yedinciye] ve birine A.

²⁷²⁸ olmaz] degül A.

²⁷²⁹ ammā şol zānī ki katli lâzımdur] olki katli lâzım A.

²⁷³⁰ bir müslimeye zinā eylemiş] müslime 'avratıla zinā eyledi A.

²⁷³¹ ammā şolki recmi lâzımdur muhşandur] olki muhşandur recmi lâzım A.

²⁷³² şolki hadd lâzımdur gayrı muhşandur] olki gayrı muhşandur hadd lâzım A.

²⁷³³ şolki nısf hadd lâzımdur ya'nī elli değnek ururlar kuldur] olki kuldur nısf lâzım ya'nī elli değnek A.

²⁷³⁴ ve şol zānī ki te'dīp olunur nā-bāligdür] olki nā-bāligdür te'dīp lâzım A.

²⁷³⁵ ve şol zānī ki tövbe lâzımdur şüphe ile vaṭ'ı édendür] - A.

²⁷³⁶ şol zānī ki hiç nesne lâzım olmaz mecnündür] olki mecnündür hiç nesne lâzım degül A.

²⁷³⁷ eylemek] etmek A.

²⁷³⁸ helāl midür] helāl olur mı A.

²⁷³⁹ öldükde] fevt olduğda A.

²⁷⁴⁰ ol oğlan] A.

Zeyd Hind-i ecnebîyye başa itâ‘at eyle dedükde (5) Hind dahı kaçup²⁷⁴¹ itâ‘at etmeyicek Zeyd tutup sell-i silâh (6) eyledükde Hind havfından itâ‘at eylese Hind zinâ etmiş (7) olur mı **El-cevâb** olmaz **Mes’ele** Zeyd zâlim ‘Amrı tutup (8) gel şol²⁷⁴² ‘avrata zinâ eyle ve illâ seni katl ederüm dëyü (9) sell-i silâh êtdükde²⁷⁴³ havfından ‘Amr²⁷⁴⁴ zinâ etmek câ‘iz olur (10) mı **El-cevâb** olmaz ‘Amr başını vërüp zinâyı terk etmek²⁷⁴⁵ (11) lâzımdur **Mes’ele** er zinâsı-y-ıla ‘avrat zinâsınun (12) farkı nedür ki er başını vërsün²⁷⁴⁶ zinâ etmesün dënildi (13) **El-cevâb** erün zinâsından bir kaç vech-ile helâk vardır ki (14) ‘alak kalsa veled-i zinânun nesebi zâniden şâbit olmamağ-ıla²⁷⁴⁷ (15) dünyâda ve âhıretde ‘ırzı zây‘ olmağ-ıla ve²⁷⁴⁸ mîrâşdan (16) mahrûm olmağ-ıla ve nafaqası anası²⁷⁴⁹ üzerine vâcib²⁷⁵⁰ (17) olmağ-ıla veled-i zinâ helâk mertebesindedür ammâ ‘avratun (18) zinâdan uşağı²⁷⁵¹ kalsa nesebi anadan şâbit olur (19) ve hem anasına dahı²⁷⁵² vâriş olur bu ecilden telef-i (20) nefis havfından ikrâhda ‘avrata zinaya ruşsat vëridi **V[69b]** (1) **Mes’ele** bir zâlim bir er ile ‘avrata zinâ eyleş ve illâ seni (2) lut ederem²⁷⁵³ (A131b) dëyü ve va‘îd eyledükde²⁷⁵⁴ bunlar dahı²⁷⁵⁵ darb havfından zinâ işlerler²⁷⁵⁶ (3) bunlara hadd lâzım olur mı **El-cevâb** arb havfından zinâ (4) êtseler²⁷⁵⁷ ‘avrata hadd yokdur ammâ darb havfından zinâ eden er²⁷⁵⁸ (5) kendi ihtiyârı-y-ıla zinâ etmiş gibidür²⁷⁵⁹ hadd lâzımdur (6) bu dört mes’ele *Meşârikde*²⁷⁶⁰ ‘avarız-ı müktesebesinde (7) munşarihdür²⁷⁶¹ **Mes’ele** ol ne

²⁷⁴¹ kaçup] firâr edüp A.

²⁷⁴² gel şol] şu A.

²⁷⁴³ êtdükde] eylese A.

²⁷⁴⁴ havfından ‘Amr] ‘Amr dahı havfından A.

²⁷⁴⁵ etmek] eylemek A.

²⁷⁴⁶ başını vërsün] başından çıksun A.

²⁷⁴⁷ olmamağ-ıla] olmağ-ıla A.

²⁷⁴⁸ ve] – V.

²⁷⁴⁹ anası] vâlidesi A.

²⁷⁵⁰ vâcib] – A.

²⁷⁵¹ uşağı] evlâdı A.

²⁷⁵² anasına] vâlidesine dahı A.

²⁷⁵³ ve illâ seni lut ederem] dëyü ilhâş edüp eger etmezsenüz sizi ziyâde dögerim dëyü A.

²⁷⁵⁴ eyledükde] eylese A.

²⁷⁵⁵ bunlar dahı] – V.

²⁷⁵⁶ işlerler] êtseler A.

²⁷⁵⁷ zinâ êtseler] itâ‘at eden A.

²⁷⁵⁸ er] ere A.

²⁷⁵⁹ gibidür] gibi olur A.

²⁷⁶⁰ Meşârikde] Meşârik A.

²⁷⁶¹ munşarihdür] maşarrahdur A.

mes'eledürki Hind zinā (8) etdi dēyü dört şahid-i 'ādil²⁷⁶² şehādet eyledüler²⁷⁶³ (9) kādī muhkem mahāllinde iken bir ecnebīyye 'avratu²⁷⁶⁴ söziyle (10) şahidleru²⁷⁶⁵ şehādeti mu'aṭṭal olup Hind'den hadd-ı (11) sākıt oldu **El-cevāb** şahidleri²⁷⁶⁵ Hind'ü²⁷⁶⁶ zināsına (12) şehādet etdüklerinde Hind dēdiki ben daḥı bıkır kızım²⁷⁶⁶ bunlar yalan (13) şahidleridür²⁷⁶⁷ baña inanmazsanuz beni yokladu²⁷⁶⁸ kādī daḥı (14) yoklatmak içün şıkadan Zeyneb'e buyurdu ki Hindi yokla (15) gör bozu²⁷⁶⁸ Zeyneb daḥı²⁷⁶⁹ yoklayup Hind henüz bıkırdır (16) demekle şehādet bātıl olup Hindden hadd-ı sākıt oldu (17) **Mes'ele**²⁷⁷⁰ bu şüretde Hind bākireye zinā ile kazf eden şahidlere hadd-ı (18) kazf lāzım olurmı **El-cevāb** olmaz zīrā Zeyneb'ü²⁷⁷¹ şıdkı ihtimālī-y-ile (19) Hind'den hadd-ı zinā sākıt oldu kız-b-i ihtimālī-y-ile (20) şahidlerden hadd-ı kazf sākıt oldu bu iki **Mes'ele** daḥı²⁷⁷¹ **V[70a]** (1) *Ahī Çelebi Haşīyesindedür Bāb-ü haddü's-Sirḳat* Hasan bin (2) Ziyādan su'āl olındiki Zeyd'ü²⁷⁷² esbābı sirḳāt olundu töhmetlü (3) ve mezānne olan 'Amr'dan su'āl olundu inkār eyledükde²⁷⁷² töhmetlüye (4) alduğun ikrār etsün²⁷⁷³ dēyü ba'zı işkence etmek mübāh olur mı (5) cevāb buyurduki "*mālem yuḳṭau'l-lahmu lā yezheru'l 'azmu*" ya'nī (6) et kesilmeyince kemük zuhūr etmez²⁷⁷⁴ ya'nī hırsuz döğülmeyince esbāb (7) zuhūr etmez²⁷⁷⁵ ammā sadrū's-şehīdde fetvā verdi ki şikence²⁷⁷⁶ olan (8) ikrār meşru' degüldür Hasan'ün cevābı uşulumüze muḥālīfdür *Fuṣūl* (9) ammā²⁷⁷⁷ hadde ve kışāsa ve nikāha ve ṭalāka ve 'itāka ikrār etsün²⁷⁷⁸ dēyü (10) döğülmegle²⁷⁷⁹ yā zencīre urmağ-ıla yā haps etmeg-ile ikrārı bi'l-ittifāk (11) bātıldır Kādīhān **Mes'ele** Zeyd'ü²⁷⁷⁹ kulı ḳavlı 'Amr esbāb serḳat (12)

²⁷⁶² şahid-i 'ādil] şahid A.

²⁷⁶³ eyledüler] eylediler A.

²⁷⁶⁴ 'avratu] 'avrat A.

²⁷⁶⁵ şahidleri] şahidler

²⁷⁶⁶ bıkır kızım] bıkırım A.

²⁷⁶⁷ şahidleridür] şahidlerdür A.

²⁷⁶⁸ Hindi yokla gör bozu²⁷⁶⁸] Hindün bekāretin bile A.

²⁷⁶⁹ daḥı] – V.

²⁷⁷⁰ **Mes'ele**] – V.

²⁷⁷¹ daḥı] – V.

²⁷⁷² eyledükde] eyledi A.

²⁷⁷³ etsün] eylesün V.

²⁷⁷⁴ zuhūr etmez] zāhir olmaz A.

²⁷⁷⁵ etmez] eylemez A.

²⁷⁷⁶ şikence] işkence ile A.

²⁷⁷⁷ ammā] **Mes'ele** A.

²⁷⁷⁸ etsün] eylesün A.

²⁷⁷⁹ döğülmegle] döğülmek ile A.

ëtdügi şābit olduḡda Zeyd ‘Amrī Bekre şatsa²⁷⁸⁰ esbāb **A[132a]** Zeyd’e²⁷⁸¹ (13) tazmīn olunur mı **El-cevāb** olunur *Ebū’s-su’ūd Mes’ele Bābū’l Yemīn* (14) Zeyd ‘Amr’a dëdiki vallāh sen kūşesin ‘Amr daḡı vallāh (15) ben köşe degülem dëdi bunlardan²⁷⁸² ḡaḡısın ḡāniş olur **El-cevāb** ‘Amr’uḡ (16) dişlerin şayalar eger otuz iki ise kūşe degüldür dişleri (17) yigirmi sekiz ise kūşedür ‘Amr ḡāniş olur *Fetvā-i ‘Uyūn Mes’ele* (18) Zeyd ‘Amrd’an ‘avrat üstine²⁷⁸³ ḡız diledükde ‘Amr vallāh ‘avrat üstine²⁷⁸⁴ (19) ḡız vërmem²⁷⁸⁵ dëse ‘Amr ḡāniş olmadın ḡızı almaḡa ḡīle varmıdır (20) **El-cevāb** ḡīle budur ki Zeyd evine gelüp ḡufyeten ‘avratı²⁷⁸⁶ maḡbereye **V[70b]** (1) babası ziyāretine göndüre gele²⁷⁸⁷ ‘Amr’dan tekrār ḡızı²⁷⁸⁸ ‘Amr daḡı (2) ben ḡumalıḡa ḡız vërmezem²⁷⁸⁹ dëdükde Zeyd daḡı ëde ki²⁷⁹⁰ şol ‘avratım ki maḡberededür andan (3) ḡayrısı üç ṭalāk boş olsun dëse²⁷⁹¹ ‘Amr daḡı Zeyd²⁷⁹² ‘avratını (4) boşadı şanup²⁷⁹³ ḡızı Zeyd’e²⁷⁹⁴ vërse hem Zeyd’üḡ maşlaḡatı biter hem ‘Amr (5) mezbūr²⁷⁹⁵ ḡāniş olmaz **Mes’ele** bir zālīm ḡüç-ile Zeyd’üḡ malın alup şonra (6) benden almasun²⁷⁹⁶ dëyü Zeyd’e and²⁷⁹⁷ vërse Zeyd ṭalep ëtdükde ḡāniş (7) olmamaḡa ḡīle varmıdır²⁷⁹⁸ **El-cevāb** Zeyd tenhāca ḡādīye gelüp (8) mālımı zālīm alup kendüye²⁷⁹⁹ and vërdüḡini²⁸⁰⁰ ḡaber vërüp yemīn ile ḡādīyi i’timād²⁸⁰¹ (9) inandura ba’dehu Zeyduḡ bir mu’temedün-‘aleyh adamı²⁸⁰² mālı ol²⁸⁰³ zālīmden ṭalep ëde ḡādīnūḡ ‘ilmi olmaḡın

²⁷⁸⁰ şatsa] bey’ eylese A.

²⁷⁸¹ Zeyd’e] Zeyd’dan A.

²⁷⁸² bunlardan] bunlaruḡ A.

²⁷⁸³ üstine] üzerine A.

²⁷⁸⁴ üstine] üzerine A.

²⁷⁸⁵ vërmem] vërmezem A.

²⁷⁸⁶ ‘avratı] ‘avratını A.

²⁷⁸⁷ gele] gelüp A.

²⁷⁸⁸ tekrār ḡızı] ḡızı dileye A.

²⁷⁸⁹ ben ḡumalıḡa ḡız vërmezem] ḡızımı ‘avrat üzerine vërmezem A.

²⁷⁹⁰ Zeyd daḡı ëde ki] – V.

²⁷⁹¹ dëse] dëye A.

²⁷⁹² Zeyd] – V.

²⁷⁹³ şanup] ḡıyās ëdüp A.

²⁷⁹⁴ Zeyd’e] – A.

²⁷⁹⁵ mezbūr] – A.

²⁷⁹⁶ almasun] ṭalep ëtmesün A.

²⁷⁹⁷ and] yemīn A.

²⁷⁹⁸ varmıdır] nedür A.

²⁷⁹⁹ kendüye] – A.

²⁸⁰⁰ and vërdüḡini] yemīn vërdükde A.

²⁸⁰¹ i’timād] – A.

²⁸⁰² Zeyduḡ bir mu’temedün-‘aleyh adamı] Zeyd A.

²⁸⁰³ Ol] – A.

(10) mālī alı vère Zeyd hāniş olmaz zīrā Zeyd mālī ne aşāleten ve ne (11) vekāleten talep etmiş oldı **Mes’ele** yemīnle kase mūñ farkı nedür (12) **El- cevāb** kase ismi Allāh ile yā şīfātullah ile olan yemīne (13) maḥşūşdur vallāhi ve ‘izzetullah gibi ki beyān olunmuşdur ammā yemīn-i (14) ‘āmmdur hem²⁸⁰⁴ ismullāh ve hem ğayrı ile olur “*bil-ka ‘bete ve ‘l-kur’ān*” (15) “*ve bi’r-rāsi gibi ḥālf*” lafzı daḥı ‘āmmdur yemīn gibi kezā fi *Hāşiye Aḥī Çelebi* (16) **Mes’ele** Zeyd vallāhi şu şudan içmeyeyüm dese su (17) tonup²⁸⁰⁵ buz olup sonra²⁸⁰⁶ buzundan yese hāniş olur mı (18) **El-cevāb** olmaz ammā ol buz erüyüp şu olduğda²⁸⁰⁷ (19) içse hāniş olur **Mes’ele** Zeyd dediki vallāh yumurda (20) yemeyeyüm gördiki ‘Amr bir nesne getirüp gelür Zeyd yine²⁸⁰⁸ dedi ki **V[71a]** (1) vallāhi senün yükünden yerim meger ki ‘Amr’uñ²⁸⁰⁹ yumurda imiş yüki (2) ne veçh-ile olmak gerek hāniş olmaya **El-cevāb** ‘Amr’uñ yükünden (3) **A[132b]** bir kaç yumurda alup tavuk altına koyup²⁸¹⁰ cücesi²⁸¹¹ yènmege (4) kâbil olduğda ol cüceyi yese²⁸¹² hāniş olmaz **Mes’ele** (5) Zeyd dediki oğlum olurısa vallāhi²⁸¹³ bir aylık namāz kılayam dese (6) oğlı olduğda ne- kadar²⁸¹⁴ namāz kılmak gerek kim hāniş olmaya **El-cevāb** (7) vitir ile bir aylık ferā’iz²⁸¹⁵ ‘adedince nāfile kılmak gerek hāniş olmaya²⁸¹⁶ ammā vitir ile (8) aḥşam namāzı yerine dört rek‘at namāz kılmak gerek zīrā nāfile²⁸¹⁷ (9) tek olmaz ammā²⁸¹⁸ ba‘zılar yüz seksen rek‘at nāfile²⁸¹⁹ namāz kılsa kifāyet (10) eder buyurmuşlar her vakt için ikişer rek‘at namāz olur (11) *Kunye* ma‘lūm ola ki yemīne mütē‘allik mesā’il-i keşīre ve nezrūñ (12) envā‘ından daḥı mesā’il-i ‘acībe Bāb-ı şalişde beyān-ı ulu²⁸²⁰ olunmuşdur (13) muṭālebe ederisen ğarā’ibler görürsen **Bābü’l- Keffālet** (14) Zeyd ‘Amr’uñ nefesine üç güne dek²⁸²¹

²⁸⁰⁴ hem] – V.

²⁸⁰⁵ tonup] donup A.

²⁸⁰⁶ olup sonra] olsa A.

²⁸⁰⁷ olduğda] olup A.

²⁸⁰⁸ yine] – A.

²⁸⁰⁹ Amruñ] yüki A.

²⁸¹⁰ koyup] koya A.

²⁸¹¹ cücesi] yavrusı A.

²⁸¹² ol cüceyi yese] yeye A.

²⁸¹³ Vallāhi] – V.

²⁸¹⁴ ne-kadar] ne kadar A.

²⁸¹⁵ ferā’iz] – A.

²⁸¹⁶ hāniş olmaya] – V.

²⁸¹⁷ nāfile] nāfile de A.

²⁸¹⁸ ammā] – V.

²⁸¹⁹ nāfile] – A.

²⁸²⁰ beyān-ı ulu] beyān A.

²⁸²¹ dek] – V.

kefî olup²⁸²² haşmı Zeyd'den (15) 'Amrı üç günden sonra²⁸²³ talebe kâdir olurmu **El-cevâb** üç güne (16) yâ beş on güne kefalet idi kefaletdür ne-vakt²⁸²⁴ dilerise²⁸²⁵ (17) talep eder Ke-ennahu bir kişi²⁸²⁶ 'avratına seni üç günlerki boşadum²⁸²⁷ (18) dese talâk mû'ebbed olduğu gibi *Ḳāḍīḥan Bāb Edebi'l-ḳāḍī* (19) ḳāḍī bir da'vayı dinleyüp²⁸²⁸ şühüd ile hüküm (20) eyledükden sonra²⁸²⁹ ḳāḍī şahidleri telbīs anlayup²⁸³⁰ yâ telbīslerin **V[71b]** (1) muḳarrer²⁸³¹ bilüp ben hükümümün buṭlânına hüküm eyledüm dese ḳāḍīnün (2) hükmi²⁸³² fesh olurmu **El-cevâb** da'vayı şahīḥadan ve şehâdet-i müstekîmeden (3) sonra ḳāḍīnün hükmi fesh olunmaz²⁸³³ *Ḳāḍīḥan Mes'ele* bir ḳāḍī (4) bir ḳāziyyeyi dinleyüp²⁸³⁴ iki şahid ile hüküm êtdükde elli veyâ²⁸³⁵ yüz 'ādile²⁸³⁶ (5) müslümânlar bu iki şahidler şahid-i zürdür yalandur²⁸³⁷ dëyü şehâdet (6) êtseler²⁸³⁸ şahidler yalan olup ve ḳāḍīnün²⁸³⁹ hükmi bozulurmu (7) **El-cevâb** eger bir kişi iki şahidün kezbine şehâdet (8) êtseler ol şahidler yalan olmaz ve hüküm-i ḳāḍī dahı fesh olmaz²⁸⁴⁰ (9) **Mes'ele** iki şahidün şehâdetleri ile ḳāḍī hüküm êtdükde (10) şahidler yalan olup ḳāḍīnün hükmi bozulmak yokmıdır (11) **El-cevâb** yokdur illâ iki mes'elede birisi iki şahidlerün şehâdeti-y-ile (12) ḳāḍī hüküm êtdükde şahid şehâdetinde yalan idük (13) dëyü²⁸⁴¹ tav'an iḳrâr edeler²⁸⁴² birisi dahı Zeyd gâyb fulân vilâyetde (14) öldi²⁸⁴³ biz cenâzesine hâzır olup defn êtdük dëyü (15) şehâdetleri ile

²⁸²² olup] olduğda A.

²⁸²³ günden sonra] günden-sonra A.

²⁸²⁴ ne-vakt] ne vakt A.

²⁸²⁵ dilerise] murâd ederise A.

²⁸²⁶ kişi] kimesne A.

²⁸²⁷ günlerki boşadum] günlüki muṭṭalîk eyledüm A.

²⁸²⁸ dinleyüp] istimâ' edüp A.

²⁸²⁹ sonra] ba'dehu A.

²⁸³⁰ anlayup] mulâhaza edüp A.

²⁸³¹ telbīslerin muḳarrer] telbīs etdülkerin müte'ayyin A.

²⁸³² hükmi] kendü hükmi A.

²⁸³³ olunmaz] olmaz A.

²⁸³⁴ dinleyüp] istimâ' edüp A.

²⁸³⁵ veyâ] yâ A.

²⁸³⁶ 'ādile] – A.

²⁸³⁷ yalandur] – A.

²⁸³⁸ êtseler] eyleseler A.

²⁸³⁹ ḳāḍīnün] – A.

²⁸⁴⁰ yalan olmaz ve hüküm-i ḳāḍī dahı fesh olmaz] yalan olup ol hüküm fesh olmaz A.

²⁸⁴¹ idük dëyü] idügin A.

²⁸⁴² edeler] eyleseler A.

²⁸⁴³ öldi] fevt oldı A.

ḳāḏī Zeyd'ün fevtine²⁸⁴⁴ ḥükm êtdükde²⁸⁴⁵ ba'dehu Zeyd (16) ğāyb sağ ve sālīm evine geldi²⁸⁴⁶ bu iki şüretde ḳāḏīnün (17) **A[133a]** ḥükmi bozılır “*iz leyse 'l-ḥaberu ke 'l-ıyān*” **Mes'ele** ḳāḏī iki (18) ḥaşmuñ birinün evine²⁸⁴⁷ ḳonup ta'āmin yêdükden şonra²⁸⁴⁸ (19) ḳaḏıyyeyi ḳonakdan cānibe²⁸⁴⁹ ḥükm êtse ḥükmi nāfız olur mı (20) **El-cevāb** şer'a muvāfık daḥı ḥükm êtse ḥükmi nāfız olmaz **V[72a]** (1) **Mes'ele** bir ḳāḏıyyeyi ḳāḏī şer'-ile göre dēyü emr vārid olduḳda²⁸⁵⁰ (2) ḳāḏī kendüsi görmeyüp nā'ib göndürüp şer'-ile nā'ib (3) ḥükm êtse ḥükmi nāfız olur mı **El-cevāb** olmaz sultān tarafından (4) māzun olmayıcaḳ²⁸⁵¹ **Mes'ele** bir ḳaḏıyyeyi Zeyd ḳāḏī şer'-ile ḥükm (5) êtdükden şonra²⁸⁵² Bekr²⁸⁵³ ḳāḏī tekrār dinleyüp ḥükm êtmege ḳādir olur mı (6) **El-cevāb** olmaz Zeyd şer'-ile ḥükm êtdi ise **Mes'ele** bir ḳāḏī (7) ḥaşm-ı şer'ī olmadın 'Amr'un yüzine bir ḳaḏıyyeyi dinlese daḥı ḥükm (8) eylese ḥükmi nāfız olur mı **El-cevāb** olmaz Mes'ele Zeyd-i nā'ib min (9) ba'dihi niyābet êtsün dēyü emr vārid olduḳda Zeyd memnū' olmayup (10) yine niyābet eylese şer'ān ne lāzım olur **El-cevāb** ta'zīr belīg (11) ve şedīd ve ḥaps-i medīd²⁸⁵⁴ êtdüğü aḥkāmı ibtāl lāzımdır **Mes'ele** (12) bir ḳaḏıyyede şer'-i şerīf muḳteżāsı zāhir olduḳda 'amel (13) êtmeyüp hilāfına ḥükm eden ḥākime ne lāzımdır **El-cevāb** (14) وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ²⁸⁵⁵ ve (16)sı āmaḳbereleri şıḡır mer' 2856 ḡköyü āy ḡbir ḳaşabanu **Mes'ele** (15) 2855 yolu olsa şıḡırtmacı men' êtmek lāzımdır ḳāḏıya eger (17) memnū' olmazsa ta'zīr-i şedīd ile zecr²⁸⁵⁸ lāzımdır eger ḳāḏī men' 2859 êtmezse (18) nehy-i münkeri terk êtmiş olup āşım olur bu yedi mes'ele Ebū's-su'ūd (19) fetvāsıdır **Bābü's-şehādet** ḥaḳḳullāh olan dā'vāda (20) Zeyd hem müdde'ī hem şāhid olsa şehādeti maḳbūl olur mı **El-cevāb V[72b]** (1) maḳbūldur **Mes'ele** sipāhi ra'ıyyesi olan köyden güzeşte (2) ḥaḳḳ talep êtdükde re'āyā

²⁸⁴⁴ ḥāzır olup defn êtdük dēyü şehādetleri ile ḳāḏī Zeyd'ün fevtine] ḥāzır idük dēdükde ḳāḏī mevtine A.

²⁸⁴⁵ êtdükde] eyledükde A.

²⁸⁴⁶ sağ ve sālīm evine geldi] sālīmın ve ğālibin evine gelüp zāhir ol imdi A.

²⁸⁴⁷ evine] menziline A.

²⁸⁴⁸ yêdükden şonra] yêdükden-şonra A.

²⁸⁴⁹ cānibe] tarafa A.

²⁸⁵⁰ emr vārid olduḳda] emr' ḥalīl olḳadar vardır olup A.

²⁸⁵¹ olmayıcaḳ] olmaduḳca A.

²⁸⁵² êtdükden şonra] êtdükden-şonra A.

²⁸⁵³ Bekr] 'Amr A.

²⁸⁵⁴ şedīd ve ḥaps-i medīd] şedīd-i ḥaps-i medīd A.

²⁸⁵⁵ “Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.” el-Mâide 5/44

²⁸⁵⁶ köyün] köyünün A.

²⁸⁵⁷ ve] veyā A.

²⁸⁵⁸ zecr] zecri A.

²⁸⁵⁹ men'] – V.

hakkını zamânında vërdüklerine biri birine (3) şehâdet etseler maqbûle olur mı **El-cevâb** maqbûllerdür ‘âdiller (4) ise âhardan şahid müte‘azzir olduđuçün²⁸⁶⁰ **Mes’ele** Zeyd imâm (5) ile²⁸⁶¹ ‘Amr haţib bir huşûşa şahid olduđa²⁸⁶² haşmdan (6) havf êdüp yâ müdde‘îye ğaraż êdüp vâkt-i huşûmetde (7) şehâdetlerin ketm²⁸⁶³ eyleseler mezbûrlara²⁸⁶⁴ ne lâzım olur **El-cevâb** (8) imâmetden²⁸⁶⁵ ve hitâbetden ‘azle müsteħakk²⁸⁶⁶ olduklarından sonra²⁸⁶⁷ mâ‘adâ (9) küfre yakîn kebîre irtikâp etmiş olup ‘ukûbet-i (10) ‘azîmeye müsteħakk olurlar zîrâ Hakk ta ‘âlâ ismi kâlbe nisbet (11) etmişdür qalbün ismi ekşerîyyâ küfürdür (A133b) kâle Allâh-u ta ‘âlâ²⁸⁶⁸ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ أَثِمٌ قَلْبُهُ (12) **Mes’ele** yüz yıllık neseb huşûşunda (13) altmış yetmiş yaşında olanların tesâmu‘la şehâdetleri maqbûl (14) olur mı **El-cevâb** olur **Mes’ele** tahîyyatı bilmeyen Zeyd’ün şehâdeti (15) maqbûl olur mı **El-cevâb** olur **Mes’ele** kâfir köyünde (16) fevt olan müslümânın zâhirde vârişi bulunmamağın beytül-mâl (17) emîni terekeyi kabz êtdükde ‘Amr Zeyd’ün vār vârişidür dëyü şehâdet (18) eyleseler ‘Amr malı beytül-mâldan almağa²⁸⁶⁹ şer‘ân kâdir olur mı (19) **El-cevâb** olur Ebû’s-su‘üd fetvâsıdır²⁸⁷⁰ **Bâbü’l-Kerâheyyet** (20) su‘âl olunursa ki bâğ ve bostâna yâ ekine cümcüme yi ya’nî **V[73a]** (1) eşek²⁸⁷¹ başını bir sırığın ucına geydürüp²⁸⁷² bâğ ve bostânın bir (2) görünce²⁸⁷³ yerine dikme²⁸⁷⁴ cā’iz olur mı **El-cevâb** olur zîrâ yüksekde (3) olduđuçün²⁸⁷⁵ evvel nazar aña toğunup²⁸⁷⁶ bed nazarın²⁸⁷⁷ şavleti geçer (4) andan bu²⁸⁷⁸ bostâna tokınur kâle ‘aleyhi’s-selâm (5) ²⁸⁷⁹ أَخْرُسُوا زُرُوعَكُمْ وَكَثِّرُوا فِيهَا جَمَاعِمَ، فَإِنَّهَا تَرْدُدُ الْعَيْنَ

²⁸⁶⁰ olduğuçün] olduğı için A.

²⁸⁶¹ imâm ile] imâmıla A.

²⁸⁶² olduğa] olduklarında A.

²⁸⁶³ şehâdetlerin ketm] ketm-i şehâdetlerin A.

²⁸⁶⁴ mezbûrlara] mezbûr ana A.

²⁸⁶⁵ imâmetden] imâmet A.

²⁸⁶⁶ müsteħakk] – A.

²⁸⁶⁷ sonra] – A.

²⁸⁶⁸ “Kim onu gizlerse, şüphesiz onun kalbi günahkârdır.” el-Bakara 2/283

²⁸⁶⁹ almağa] ahza A.

²⁸⁷⁰ Ebû’s-su‘üd fetvâsıdır] Fetvâ-yı mezbûr Ebû’s-su‘üduğundur A.

²⁸⁷¹ eşek] at A.

²⁸⁷² geydirüp] berkêdüp A.

²⁸⁷³ görünce] meded-i başr A.

²⁸⁷⁴ dikme] dikmek A.

²⁸⁷⁵ olduğuçün] olduğı için A.

²⁸⁷⁶ toğunup] ta’lîk êdüp A.

²⁸⁷⁷ bed nazarın] nazarın A.

²⁸⁷⁸ andan bu] ba’dehu A.

²⁸⁷⁹ “Ekinlerinizi (ziraatınızı) örtün/gizleyin ve oraya çokça kafatası/baş yerleştirin; çünkü o (yer) gözlerin döndüğü/çevrildiği (bakışların yöneldiği) yerdir.” kaynağı bulunamadı.

(6) *Fuṣūl Mes'ele* ayak yolu berāberinde olan²⁸⁸⁰ evde namāz kılmak (7) cā'izmidür²⁸⁸¹ **El-cevāb** ayak yolu olan evde namāz kılmakda kerāhat (8) yokdur eger²⁸⁸² kokusu gelmezise²⁸⁸³ yā²⁸⁸⁴ dīvār ardında olsa *Fuṣūl* (9) **Mes'ele** şifā için Qur'āndan yā Esmā'ullahdan ba'zı nesneyi (10) hastaya yazmak yā okumak yā efsūn eylemek yazdırup (11) götürmek²⁸⁸⁵ cā'izdür ammā rāhiplere mürāca'at (12) édüp İncilden okumak yā²⁸⁸⁶ efsūn eylemek yā yazdırup götürmek (13) cā'iz olurmu **El-cevāb** İmām-ı A'zam katında cā'izdür zīrā İncil (14) dahı aşlında kitābullāhdur ammā İmām Mālik katında cā'iz degüldür (15) zīrā ihtimāldürki mensūh olanı yazmış ola kezā fi kitāb-ı *Hayātü'l-Hayavān* (16) **Mes'ele** Zeyd şabī sünnetlendükde mu'tāddan (17) ziyāde yā²⁸⁸⁷ eksük gelmiş olsa tekrār kesdürmek lāzım (18) olurmu **El-cevāb** olmaz **Mes'ele** hammām çirkef-ile ya edebhāne (19) ayağı ile²⁸⁸⁸ şuvarılmış olan yemek ve²⁸⁸⁹ haḍravātınun ekli (20) şübhesiz cā'iz midür²⁸⁹⁰ **El-cevāb** cā'izdür²⁸⁹¹ ammā ehl-i taḳvā tenāvül **V[73b]** (1) étmese evlādur **Mes'ele** afyon ve esrār şatmağı 'ādet (2) éden Zeyd'ün kesbi helāl olurmu **El-cevāb** olmaz meger ki afyonı (3) tiryākīye yā ṭabībe şata²⁸⁹² **A[134a]** **Mes'ele** ğayr-ı cihetden²⁸⁹³ kār ve kesbe (4) kādir olmayup ayfon şatmağa 'ādet édenün²⁸⁹⁴ kesbi helāl olurmu (5) **El-cevāb** helāl ve ḥarām gözleyen aña²⁸⁹⁵ yapışmaz ebvāb-ı rızķ meftuḥdur (6) **Mes'ele** muḥattem dedükleri ḥarīr kuşāğı ricāl kuşanmak helāl (7) olurmu **El-cevāb** ḥarīr-i şırf ise ḥarāmdur **Mes'ele** (8) ricālden şāfī ḥarīr geymegi 'ādet édinüp²⁸⁹⁶ bilā-tevbetin ölen²⁸⁹⁷ (9) kimesneler bi-fazlillah cennete girdükde cennet libāsların²⁸⁹⁸ geymez (10) şahīḥmidür **El-**

²⁸⁸⁰ olan] – V.

²⁸⁸¹ cā'izmidür] cā'iz olur mı A.

²⁸⁸² eger] – V.

²⁸⁸³ gelmezise] gelmez ise A.

²⁸⁸⁴ yā] yāḥūd A.

²⁸⁸⁵ yazdırup götürmek] cā'iz midür **El-cevāb** A.

²⁸⁸⁶ yā] veyā A.

²⁸⁸⁷ yā] veyā A.

²⁸⁸⁸ ayağı ile] ayağıyla A.

²⁸⁸⁹ şuvarılmış olan yemek ve] şuvarılan batandan ḥāşıl olan A.

²⁸⁹⁰ cā'iz midür] cā'iz olur mı A.

²⁸⁹¹ cā'izdür] olur A.

²⁸⁹² tiryākīye yā ṭabībe şata] tiryākīye bey' éde yā ḥekīme şata A.

²⁸⁹³ ğayr-ı cihetden] ğayrı A.

²⁸⁹⁴ ayfon şatmağa 'ādet édenün] ayfon şatmağı 'ādet éden kimesne A.

²⁸⁹⁵ aña] anuḡ gibi kārā A.

²⁸⁹⁶ édinüp] édüp A.

²⁸⁹⁷ ölen] fevt olan A.

²⁸⁹⁸ cennet libāsların] libās-ı cenneti A.

cevāb ²⁸⁹⁹ إِنَّهُ لَيَلْبَسُ فِي الدُّنْيَا مَنْ لَا خَلَقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ (11) **Mes’ele** kadīmden hālī yatan yere ev binā etmek (12) için kazduḡda maḡbere çıḡsa anuḡ üstine ev binā etmek (13) cā’ iz olur mı **El-cevāb** olmaz eger ²⁹⁰⁰ müslümān maḡberesi ise eger kāfir ise olur ²⁹⁰¹ (14) **Mes’ele** bir zimmi kāfir bir inege cimā’ etse ve ol inegün südin (15) ve etin yemek helāl olur mı **El-cevāb** helāldür inegi yaḡmak (16) gerek dedüklerinün aşı yokdur **Mes’ele** Zeyd ‘Amra uğraduḡda (17) selām yerine ‘aşk olsun dese ne lāzım olur **El-cevāb** (18) bu söz ehl-i İslām maḡālesi degüldür Haḡḡ ta ‘ālānuḡ ta’yīn (19) etdüḡi taḡiyyet-i İslāmı terk edüp anuḡ yerine bir bed’i söz ²⁹⁰² (20) söylemek küfre qarīp lafz-ı mühmeledür bu sūālun ma’nası nedürki ḡahve haḡḡındaki anı müslümānlar her vilāyetde ḡuşūsā Ka’be-yi Mükerreme ve Medīne Münnevverede içilür mübāḡdur degül midür **El-cevāb** ehl-i fucūruḡ biri birine şunuşup içişmeḡe maşş oldukları şey’in mübāḡ olmayıl fetvā vërmenün üzerinde cür’et edimez Allāh ta ‘ālādan ḡorḡup şaḡınan kimesne ²⁹⁰³ **Mes’ele** mā-ḡavluküm raḡiyAllāhu ‘anh **V[74a]** (1) “fi ‘l-ḡahveti ‘lleti yeşrebuhā el-müslimūne fi ‘l-buldāni ḡuşūşān (2) fi ‘l-ḡarāmeyni ‘ş-şerīf eyne hel hiye mübāḡhün em lā eftūnā me’curine” (3) **El-cevāb** “el-iftāu’bi ibāḡeti mā kebbe ehlü’l-fucūri (4) ‘alā te’āḡbihi mimmā lā yekādu mücteri’u ‘aleyhi men yehşallāhū ve yetḡakiki” (5) **Babü’ş-şayd** Aşḡāb-ı Resūlullahdan avculuḡ ²⁹⁰⁴ ‘ilmin kim öğretmişdür ²⁹⁰⁵ (6) ve evvel şayda kim mübāşeret etmişdür **El-cevāb** Ḥātīm-i Taī oḡlı ‘Adiyy (7) nām şaḡābīdür Ḥāzret ‘aleyhi’ş-şalātü ve’s-selām ²⁹⁰⁶ şayd ‘ilmin (8) ve hāl ve ḡurmetin aḡa ta’līm etmişdür Ümmet-i Muḡammedün avcılarının (9) pīr-i ve pīş-i ḡademi ²⁹⁰⁷ ‘Adiyydür ²⁹⁰⁸ İmām ‘Alī raḡiyallāhu anhumā daḡı (10) ava ḡitmek **A[134]** rivāyeti vardur **Mes’ele** bir ava bismillāh dēyüp (11) oḡla ²⁹⁰⁹ ya bir yalmanlı aḡaḡla urup öldürse ol helāl (12) olur mı **El-cevāb** az ḡoḡ ḡanı çıḡsa helāldür çıḡmazısa

²⁸⁹⁹ “Dünyāda ipek giyenün āhirette ondan nasibi yoktur.” Müslim, Libas, 11

²⁹⁰⁰ olmaz eger] – V.

²⁹⁰¹ eger kāfir ise olur] cā’ iz degüldür

²⁹⁰² bed’i] ḡayrı A.

²⁹⁰³ bu sūālun ma’nası nedürki ḡahve haḡḡındaki anı müslümānlar her vilāyetde ḡuşūsā Ka’be-yi Mükerreme ve Medīne Münnevverede içilür mübāḡdur degül midür El- cevāb ehl-i fucūruḡ biri birine şunuşup içişmeḡe maşş oldukları şey’in mübāḡ olmayıl fetvā vërmenün üzerinde cür’et edimez Allāh Ta’ālādan ḡorḡup şaḡınan kimesne] – V.

²⁹⁰⁴ avculuḡ] şayyādluḡ A.

²⁹⁰⁵ öğretmişdür] ta’līm eylemişdür A.

²⁹⁰⁶ ‘aleyhi’ş-şalātü ve’s-selām] ‘aleyhi’s-selām A.

²⁹⁰⁷ ve pīş-i ḡademi] – A.

²⁹⁰⁸ ‘Adiyyü] ‘Adiyyü raḡiyallāhu anhumā ve A.

²⁹⁰⁹ oḡla] oḡ ile A.

(13) hārāmdur kelb-i mu‘allem dahı bunculayındur ki bismillāh dēyüp (14) şikâra şalınsa tutup²⁹¹⁰ dişı ile²⁹¹¹ tırnağı ile²⁹¹² az çok kanadup (15) öldürse dahı şaḥibi gelinceye dek yemese helāldür qāle Allāh ta‘ālā (16)²⁹¹³ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ **Mes’ele** bu şüretde (17) şaydı diri bulsa boğazlamak vācibdür eger şāhibi varıncaya (18) daḡ²⁹¹⁴ kelb ba‘zı yerin yēse yaḥud kelb boğup öldürse (19) kanı çıkmamış olsa bu iki şüretde yēnmez murdārdur **Mes’ele** (20) bir mu‘allem toğanı kuşa şalsalar varup tutup öldürüp **V[74b]** (1) dahı yemeğe başlasa ekeli helāl olur mı **El-cevāb** helāldür zīrā (2) toğanuḡ mu‘allemi avından gelmekdür kelpün mu‘allemi tutduğı avı²⁹¹⁵ yēmeyüp (3) imsāk etmekdür **Mes’ele** Zeyd geyiği bismillāh dēyüp²⁹¹⁶ oḡla yā (4) tüfenk ile urup ardınca gidüp varup ölmüş bulsa (5) helālmidür²⁹¹⁷ **El-cevāb** helāldür meger ki talebinde oturmuş yā yatmış (6) yā ḡayrı nesneye meşḡul olmuş ola bu taḡdīrce yēnmez (7) **Mes’ele** Zeyd şikārı urup zebūn etdükde²⁹¹⁸ cānı acısı-y-ıla kaçarken (8) ‘Amr dahı urup öldürse ol şayd helāl olur mı **El-cevāb** (9) olmaz hārāmdur zīrā ‘Amr urmasa Zeyd’ün ḡarbı-y-ıla ölürdi yā ele (10) girüp boğazlanurdı koyun gibi ke-ennehu koyunu oḡla urup (11) öldürse yēnmezidi bu dahı öyledür meger ki Zeyd evvel urduḡda (12) ölür²⁹¹⁹ yerine toḡunmayup şayd kaçup kurtulmak muḡarrer olıcaḡ²⁹²⁰ (13) ‘Amr’uḡ urması-y-ıla ölse helāldür **Mes’ele** bu şüretde ḡünki (14) ‘Amr Zeyd’ün helāl şaydın hārām eyledi Zeyd’e zīmān çekermi **El-cevāb** (15) ‘Amr Zeyd’e geyiḡün²⁹²¹ mecrūḡluca²⁹²² kıymetin çeker meger ki ‘Amr varduḡdan sonra²⁹²³ (16) geyiḡe diri iken²⁹²⁴ erişüp boğazlayalar helāl olur keza fī (17) *Tuḡfe ve Şerfiḡā Bābü’z-zebḡ* boğazlanacak tavaruḡ²⁹²⁵ kaç (18) ayaḡın baḡlayup²⁹²⁶ ve kaḡısın

²⁹¹⁰ tutup] – V.

²⁹¹¹ ile] ve A.

²⁹¹² tırnağı ile] tırnağıyla A.

²⁹¹³ “Avcı hale getirdiğiniz hayvanların sizin için yakaladıklarından da yiyin.” el-Māide 5/4

²⁹¹⁴ varıncayadaḡ] varınca A.

²⁹¹⁵ avı] – A.

²⁹¹⁶ dēyüp] dēyü A.

²⁹¹⁷ helālmidür] helāl olur mı A.

²⁹¹⁸ etdükde] edüp A.

²⁹¹⁹ ölür] öldürür A.

²⁹²⁰ muḡarrer olıcaḡ] muḡarrerdür A.

²⁹²¹ geyiḡün] ceyrānuḡ A.

²⁹²² mecrūḡluca] mecrūḡıla A.

²⁹²³ varduḡdan sonra] varduḡdansõnra A.

²⁹²⁴ geyiḡe diri iken] ceyrān şaḡ iken A.

²⁹²⁵ tavaruḡ] davaruḡ A.

²⁹²⁶ baḡlayup] – V.

boş kırmak lâzım ve müsteħabdur **El-cevāb** üç ayağın (19) bağlayup kıç ayağün²⁹²⁷ sağın boş kıyup şol yanına²⁹²⁸ (20) yaturmak gerek **Mes'ele** hayvānı boğazlarken bismillah demek **V[75a]** (1) müsteħabmıdır yā²⁹²⁹ sünnet midür yā²⁹³⁰ vācib midür dēnilse **A[135]** **El-cevāb** (2) vācibdür bismillāh ve Allāhu ekber demek dağı cā'izdür ğayrı söz (3) söylemek haramdır **Mes'ele** boğazlarken bismillah kaşdında (4) iken besmeleyi unutup boğazlasa²⁹³¹ helāl olurmu **El-cevāb** (5) olur lıķavlihi 'aleyhi's-şalātü ve's-selām²⁹³² رُفِعَ عَنَّا الْخَطَأُ وَالْيَسِيَانُ (6) **Mes'ele** besmeleyi kaşd ile²⁹³³ terk edüp (7) boğazlasa²⁹³⁴ mezbüh helāl olur mı **El-cevāb** olmaz kıale Allāh (8) (9) **Mes'ele** 2935 اَللّٰهُ اَكْبَرُ bismillāh ile boğazlananun kıanı çıķmasa helāl olur mı (10) **El-cevāb** olur ammā kıanı çıķmaduķda depinmese²⁹³⁶ haramdır **Mes'ele** (11) bir sağ hayvān boğazlansa depinse²⁹³⁷ ammā kıanı çıķmasa helāldür (12) zīrā şāyed ki²⁹³⁸ mercimek yā²⁹³⁹ 'unnāb yaprağı yemişdür²⁹⁴⁰ bunlardan yēyen (13) hayvānun kıanı kıuruyup uyuşur aķmaz olur imiş **Mes'ele** (14) bir hasta hayvān boğazlansa²⁹⁴¹ öldükde bilinmeseki²⁹⁴² boğazlandımı (15) öldi yāhūd boğazlanmamağ-ılamı öldi ne (16) 'alāmetle²⁹⁴³ yēnür ve ne 'alāmetle²⁹⁴⁴ yēnmez dēnilse **El-cevāb** 'alāmetleri (17) budurki öldükde ağızı aķuķ ise yēnmez yumuķ²⁹⁴⁵ ise (18) yēnür yāhūd gözleri aķuķ ise yēnmez yumuķ²⁹⁴⁶ ise yēnür (19) yāhūd ayakların uzatmış²⁹⁴⁷ ise yēnmez kendüne²⁹⁴⁸ çekmiş ise (20) yēnür yāhūd tüyi yatmış ise

²⁹²⁷ ayağün] ayağınun

²⁹²⁸ yanına] tarafına A.

²⁹²⁹ yā] – A.

²⁹³⁰ yā] – A.

²⁹³¹ besmeleyi unutup boğazlasa] unutup bilā besmele boğazlansa A.

²⁹³² Ümmetinden hata ve unutma affedilmiştir. Feyzu'l- Kādir IV, 46

²⁹³³ besmeleyi kaşd ile] besmeleyi 'an kaşden A.

²⁹³⁴ edüp boğazlasa] eylese A.

²⁹³⁵ “Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin.” el-En'ām 6/121)

²⁹³⁶ depinmese] depinüp hareket etmese A.

²⁹³⁷ boğazlansa depinse] boğazlanup depinüp A.

²⁹³⁸ şāyedki] cāiz ki A.

²⁹³⁹ yā] ve A.

²⁹⁴⁰ yaprağı yemişdür] yaprağın yemiş ol A.

²⁹⁴¹ boğazlansa] boğazlanup A.

²⁹⁴² bilinmeseki] ma'lūm olmasa ki A.

²⁹⁴³ 'alāmetle] 'alāmet ile A.

²⁹⁴⁴ 'alāmetle] 'alāmet ile A.

²⁹⁴⁵ yumuķ] kıapalı A.

²⁹⁴⁶ yumuķ] kıapalı A.

²⁹⁴⁷ ayakların uzatmış] ayakları uzanmış A.

²⁹⁴⁸ kendüne] kendüye A.

y nmez dik  tururisa²⁹⁴⁹ y n r **V[75b]** (1)  illine ve²⁹⁵⁰  urmetine bu ‘al metler ile istidl l olunmak bo azlanurken (2)  ay tı ve mem tı bilinmed gi²⁹⁵¹ tak  rced r am a bo azlanurken  ay tı (3) ma‘l m olsa  el ld r mezb   bu   letlerden ne   let-ile olursa (4) olsun kez  fi‘l-*Hiz ne B b ‘l-U  hiyye* bir zimm  Zeyd-i m slim   (5)  urb n n besmele ile bo azlasa²⁹⁵²  er‘ n  urb na ge er mi **El-cev b** (6)  urb n yerine ge mez ele²⁹⁵³ eti  el ld r **Mes‘ele** Zeyd-i m slim  urb n ndan (7) ve²⁹⁵⁴  ayrı  ada  tından  arında ı ‘Amr zimm ye v rmek  el l olurmu (8) **El-cev b** zimm ye zek t ve nezir  urb n ndan v rmek c ‘iz deg ld r (9)  ayrısı c ‘izd r **Mes‘ele** Zeyd-i m slim   ma  llesinde zimm   on  ları (10) olsa zimm lere da ı²⁹⁵⁵ u  hiyye  urb n ndan ula durmak²⁹⁵⁶ c ‘iz (11) olur mı **El-cev b** olur am a l y k budurki m sl m nlara   t ve²⁹⁵⁷   ‘at (12) ola a  a  ada ası gibi deg ld r bu    fetv  *Eb ‘s-su‘ du dur*²⁹⁵⁸ (13) **Mes‘ele** Zeyd u  hiyye i  n bir  urb n m heyy ²⁹⁵⁹ eyledi na r g ni geldi²⁹⁶⁰ (14)  oyun  uzıladı na r g ni²⁹⁶¹  uzıy ²⁹⁶² da ı bo azlamak l zım²⁹⁶³ olur mı (15) **El-cev b** eger fa  r ise  uzıy ²⁹⁶⁴ anası-y-ıla bile bo azlamak l zımdur (16) eger Zeyd²⁹⁶⁵  an  ise ancak **A[135]** anas n bo azlamak l zımdur  uzus ²⁹⁶⁶ kend ye (17)  alır **Mes‘ele** eger su‘ l olunursaki z hir   ıy s bu   km   (18)  il f n i tiz   der **El-cev b** fa  r   zimm tine u  hiyye v cib (19) deg l idi u  hiyye i  n  oyun  alma a  oyun  bo azlama a iltiz m (20)  tm   oldu ol iltiz m  oyun   c z‘ine da ı sırayet eyledi **V[76a]** (1)  il f-   an n   ki u  hiyye luz m    r‘   arafındandır ancak anas na (2) m n   urdur kez  fi *Kit b-  Necmed n en-Ni  b r * (3) **B b ‘d-Diy t** ol ne mes‘eled rki ‘Amr Zeyd‘i bir kerre (4)

²⁹⁴⁹  ururisa] dururisa A.

²⁹⁵⁰ ve] – A.

²⁹⁵¹ bilimed gi] n -ma‘l m oldu ı A.

²⁹⁵² bo azlasa] zeb  eylese A.

²⁹⁵³ ele] am a A.

²⁹⁵⁴ ve] – A.

²⁹⁵⁵ da ı] – A.

²⁹⁵⁶ ula durmak] v rmek A.

²⁹⁵⁷ ve] – A.

²⁹⁵⁸ Eb ssu‘ du dur] Eb ssu‘ud fetv sıdır A.

²⁹⁵⁹ m heyy ]   z r A.

²⁹⁶⁰ geldi] gelmedin A.

²⁹⁶¹ na r g ni] yevm-i na rde A.

²⁹⁶²  uzıy ]  uzuy  A.

²⁹⁶³ l zım] – A.

²⁹⁶⁴  uzıy ]  uzuy  A.

²⁹⁶⁵ Zeyd] –A.

²⁹⁶⁶ l zımdur  uzus ] l zım  uz  A.

urmağ-ıla Zeyd ölmedi ma‘a zalik ‘Amr Zeyd’e dört diyet-i kāmile (5) vērür **El-cevāb** ‘Amr Zeyd’ün başına bir tokmak ile urmuş Zeyd’ün (6) gözleri görmez ve kulaqları işitmez ve dili söylemez olup ‘aklı dağı (7) gidüp mecnūn olmuş bu dört āfetlerün her birisiçün²⁹⁶⁷ (8) şer‘imüzde bu dört diyet-i kāmile lāzımdur²⁹⁶⁸ Hażret-i Ömer rađiyallāhu ‘anh böyle (9) buyurdi kezā fi’l Fuşūl yāhūd Zeyd’ün başına kaynar (10) şu döküp bu dört²⁹⁶⁹ ni ‘met zayı‘ olsa lākin Zeyd ölse²⁹⁷⁰ (11) bunda dağı dört diyet-i kāmile lāzımdur **Mes’ele** sünnetci bir (12) oğlancağı sünnetler iken²⁹⁷¹ haṭa‘en peldeçükin bile kesmiş oğlan (13) öldi sünnetciye ne lāzım olur **El-cevāb** nışf diyyet (14) lāzımdur eger oğlan ölmediyse bütün diyyet lāzım olurdu²⁹⁷² (15) eger peldeçüki²⁹⁷³ kesilen kul²⁹⁷⁴ ise dağı ölse²⁹⁷⁵ nışf kıymeti²⁹⁷⁶ (16) lāzım olur eger ölmese²⁹⁷⁷ bütün kıymeti lāzım olurdu²⁹⁷⁸ bu maḥāllden diyyetden murād kıymetdür²⁹⁷⁹ (17) *Nevāzil* **Mes’ele** Zeyd ‘Amrı bir bağı arslanın öğine (18) itse²⁹⁸⁰ arslan dağı pençesi erişüp²⁹⁸¹ ‘Amrı päreleyüp helāk etse²⁹⁸² diyyetden (19) yā²⁹⁸³ kışāşdan Zeyd’e²⁹⁸⁴ ne lāzım olur **El-cevāb** ne diyyet ve ne (20) kışāş lāzımdur²⁹⁸⁵ lākin Zeyd’e ta‘zīr-i vecī‘ edüp ḥabs edeler müddet-i **V[76b]** (1) medīd ḥapsde yata tā ḥākim kendi réyi ile çıkarıncaya *dağ* (2) *Fuşūl* **Mes’ele** bir zālīm yarağ ile bir adamı kovar iken²⁹⁸⁶ (3) karşıdan bir adam dağı gelürken kaçanı tutup ol zālīm gelüp (4) öldürse²⁹⁸⁷ kātile ve tutana ne lāzım gelür²⁹⁸⁸ **El-cevāb** kātıl (5) kışāş olunur²⁹⁸⁹ tutana

²⁹⁶⁷ birisiçün] birisi için A.

²⁹⁶⁸ bu dört diyet-i kāmile lāzımdur] birer diyyet lāzım oldu kāmile A.

²⁹⁶⁹ dört] çār A.

²⁹⁷⁰ ölse] fevt olsa A.

²⁹⁷¹ sünnetler iken] sünnet ederiken A.

²⁹⁷² eger oğlan ölmediyse bütün diyyet lāzım olurdu] –A.

²⁹⁷³ peldeçüki] pelyedi A.

²⁹⁷⁴ kul] ‘abd A.

²⁹⁷⁵ ölse] – A.

²⁹⁷⁶ kıymeti] diyyeti A.

²⁹⁷⁷ ölmese] ‘abd mezbūr fevt olmasa A.

²⁹⁷⁸ kıymeti lāzım olurdu] diyyeti lāzım olur A.

²⁹⁷⁹ bu maḥāllden diyyetden murād kıymetdür] – V.

²⁹⁸⁰ itse] itüvërse A.

²⁹⁸¹ pençesi erişüp] – V.

²⁹⁸² päreleyüp helāk etse] pärelese helāk olduḡda A.

²⁹⁸³ yā] ve A.

²⁹⁸⁴ Zeyd’e] – V.

²⁹⁸⁵ lāzımdur] lāzım olur A.

²⁹⁸⁶ kovar iken] koğarken A.

²⁹⁸⁷ öldürse] katl eylese A.

²⁹⁸⁸ gelür] olur A.

²⁹⁸⁹ olunur] olunup A.

habs-i ebed lâzımdur kâle nebi ‘aleyhi’s-şalâtü ve’s-selâm²⁹⁹⁰ (6) أَقْتُلُوا الْقَاتِلَ، وَاحْبِسُوا الْمُؤْسِكَ حَتَّى يَمُوتَ²⁹⁹¹ rmeyüp ev (8)mek ve içmek edüp yèZeyd ‘Amrı bir eve haps **Mes’ele** (7) ‘Amr acından ölse²⁹⁹² Zeyd’e ne lâzım olur **El-cevâb** (9) İmâm ‘Azam **A[136a]** katında darb-ı şedîde ve habs-i medîd lâzımdur zîrâ (10) telef nefis açlıktan öldi ta‘âm vermeyene zımân yokdur (11) ammâ İmāmeyn katında²⁹⁹³ diyyet lâzım olur **Mes’ele** bir günde Hind (12) kendi evi²⁹⁹⁴ içinde evlâdı-y-ıla maqtûl bulunup²⁹⁹⁵ ehl-i kıyeye diyyet (13) lâzım olur mı **El-cevâb** kendü²⁹⁹⁶ mülkündedir lâzım olmaz bu huşûşda (14) ehl-i kıyenün dahı²⁹⁹⁷ şehâdetleri maqbûledür **Mes’ele** Zeyd bir mevzi‘de (15) maqtûl bulunup ‘Amr mecnûn Zeyd’i ben öldürdüm²⁹⁹⁸ dèyü i‘tirâf (16) etse²⁹⁹⁹ ‘Amra ne lâzım olur **El-cevâb** kışâş olunmaz diyyet dahı (17) olunmaz zîrâ mecnûn³⁰⁰⁰ ikrârı lağvdur **Mes’ele** mecnûn kışâş (18) olunmuş olsa ‘Amr’uñ vereşesi diyyet talebine kâdir olırlarmı³⁰⁰¹ (19) **El-cevâb** olırlar eger ‘aklı yok edügi müte‘aref ve meşhûr ise (20) ve eger mecnûnluğunda³⁰⁰² şüphe var ise olmazlar **Mes’ele** Zeyd ‘Amr’uñ **V[77a]** (1) zevcesi Hindün yolına çıkup güç etmek istedikde³⁰⁰³ ‘Amr dahı (2) bî-ihtiyâr Zeyd’i urup mecrûh etse ba‘dehu Zeyd ‘Amrdan cerâhat (3) hırcı alup cerâhati oñuldukdan sonra bir yıl kadar³⁰⁰⁴ sağ olup ba‘dehu³⁰⁰⁵ (4) ol cerâhat yine³⁰⁰⁶ açılıp Zeyd ol cerâhatden³⁰⁰⁷ fevt olsa ‘Amr’a diyet lâzım (5) olur mı **El-cevâb** olmaz ‘Amr³⁰⁰⁸ gayret ile urduğı sâ‘at dahı (6) öldürmiş³⁰⁰⁹

²⁹⁹⁰ nebi ‘aleyhi’s-şalâtü ve’s-selâm] ‘aleyhi’s-selâm A.

²⁹⁹¹ “katili öldürün ve tutan kişiyi de ölünceye dek hapsedin.”

²⁹⁹² ‘Amr acından ölse] açlığından fevt olsa A.

²⁹⁹³ katında] kavlinde A.

²⁹⁹⁴ evi] menzili A.

²⁹⁹⁵ bulunup] bulundu A.

²⁹⁹⁶ kendü] kendi A.

²⁹⁹⁷ ehl-i kıyenün dahı] ehl-i kıyenün-dahı A.

²⁹⁹⁸ öldürdüm] katl eyledüm A.

²⁹⁹⁹ etse] eylese A.

³⁰⁰⁰ mecnûnuñ] mecnûndur A.

³⁰⁰¹ olırlarmı] olurlarmı A.

³⁰⁰² mecnûnluğunda] mecnûniyetinde A.

³⁰⁰³ istedikde] murâd eyledükde A.

³⁰⁰⁴ oñuldukdan sonra bir yıl kadar] eyü oldukdan-sonra bir sene miqdâr A.

³⁰⁰⁵ ba‘dehu] – V.

³⁰⁰⁶ yine] gene A.

³⁰⁰⁷ ol cerâhatden] – V.

³⁰⁰⁸ ‘Amr] – V.

³⁰⁰⁹ sâ‘at dahı öldürmüş] zamāndahı katl etmiş A.

olsa daḥı³⁰¹⁰ demi hederdür ol cerāḥat erşini³⁰¹¹ daḥı gērü (7) alır ‘Amr³⁰¹² kendü ihtiyārı-y-ıla vërmedi ise³⁰¹³ **Mes’ele** Zeyd şabî (8) ‘Amr şabinün bir gözin ‘Amr şabî daḥı Zeyd’ün bir dişin çıkarsa (9) mezbûr şabîlere ne lâzım olur **El-cevâb** kendü mällarından êtdükleri (10) cināyetlerün diyyetleri lâzımdur³⁰¹⁴ eger şimdi mälları yok ise³⁰¹⁵ ba‘de’l-bulûğ (11) kazandukları mældan³⁰¹⁶ Zeyd ‘Amr’a beş biñ dirhem gümüş göz (12) erşi³⁰¹⁷ vërür ‘Amr’dan Zeyd daḥı beşyüz dirhem gümüş alır **Mes’ele** ‘Amr’uñ (13) taḥrîkiyle³⁰¹⁸ Zeyd Beşr’i öldürse³⁰¹⁹ ‘Amr daḥı kânda Zeyd ile şerîk (14) olur mı **El-cevâb** olur ammâ Zeyd kışâş olunup ‘Amra ta‘zîr-i şedîd (15) ile ta‘zîrden şonra müddet-i medîde Zeyd’i zindāndan çıkarmamak³⁰²⁰ gerek (16) **Mes’ele** ol ne kaşd-ıla³⁰²¹ katldürki Zeyd ‘Amr kaşd-ıla öldürdi³⁰²² (17) Zeyd’e kışâş cā’iz degül diyyet lâzım olur **El-cevâb** ata (18) oğlunu kaşd-ıla öldürdi³⁰²³ ḥaqq-ı übüvvet içün kışâş olunmayup (19) mü’minün demi heder olmasun içün kışâşdan bedel diyet (20) alınur **Mes’ele** Zeyd ‘Amrı **A[136b]** livâta kaşdına altına alup ‘Amr kurtulamayup **V[77b]** (1) Zeyd’i bıçağı-y-ıla dürtüp öldürse³⁰²⁴ ‘Amra ne lâzım (2) olur³⁰²⁵ **El-cevâb** nesne lâzım gelmez³⁰²⁶ bu şüretde³⁰²⁷ ‘Amr gayrı (3) tarîk-ile kurtulamadum daḥı dürtüm³⁰²⁸ dëyü yemîn eylese (4) taşdîk olunur mı **El-cevâb** olunur kimse³⁰²⁹ aña daḥıl ve ta‘arruz (5) edemez **Mes’ele** bir qaryede maqtûl adam bulunup³⁰³⁰ ehl-i (6) qaryeye diyyet şalınuğda katl vaktinde seferde bulunan³⁰³¹ (7) Zeyd’e daḥı diyyet

³⁰¹⁰ daḥı] – V.

³⁰¹¹ erşini] ḥarcını A.

³⁰¹² ‘Amr] eger A.

³⁰¹³ vërmedi ise] vërmediyise A.

³⁰¹⁴ diyyetleri lâzımdur] diyyetlerin vërmek lâzımdur A.

³⁰¹⁵ yok ise] yoğisa A.

³⁰¹⁶ kazandukları mældan] kazandukları vaktde A.

³⁰¹⁷ erşi] diyyeti A.

³⁰¹⁸ taḥrîkiyle] taḥrîki ile A.

³⁰¹⁹ öldürse] katl öldürse A.

³⁰²⁰ zindāndan çıkarmamak] zindān çekmek A.

³⁰²¹ kaşdıla] kaşd ile A.

³⁰²² kaşdıla öldürdi] ‘an ‘amden katl eyledi A.

³⁰²³ öldürdi] katl eyledi A.

³⁰²⁴ dürtüp öldürse] urup katl eyledi A.

³⁰²⁵ lâzım olur] lâzımdur A.

³⁰²⁶ gelmez] olmaz Mes’ele A.

³⁰²⁷ bu şüretde] şüretde burada A.

³⁰²⁸ kurtulamadum daḥı dürtüm] kurtulamayup bıçağıla dürtüm A.

³⁰²⁹ kimse] kimesne A.

³⁰³⁰ bulunup] bulındı A.

³⁰³¹ bulunan] bulunan A.

hişşesi³⁰³² şalınurmu **El-cevāb** Zeyd'ün (8) evi ol kıaryede ise³⁰³³ şalınur **Mes'ele** Zeyd'ün kulu (9) 'Amr Bekri urup iki dişin çıkarsa Zeyd'e ne lāzım (10) gelür³⁰³⁴ **El-cevāb** dişlerün diyyetine 'Amrı vèricek kırtulur³⁰³⁵ (11) **Mes'ele** köyden taşra arz-ı mīrīde olan Zeyd'ün bāğçesinde³⁰³⁶ (12) bir adam maqtūl bulınup kıatil ma'lūm olmasa Zeyd'e dağı ol bāğçede sākin olmasa³⁰³⁷ Zeyd'e (13) diyyet lāzım olurmı **El-cevāb** olmaz bu on mes'ele Ebū'-su 'ūd (14) fetvāsıdır **Bābü'l zīmān** Haneфіyyūn kıatında (15) hadd ile zīmānuñ cem' i cā' iz olur mı **El-cevāb** olmaz (16) illa üç mes'elede birisi Zeyd 'Amruñ³⁰³⁸ bekar cāriyesine zinā (17) édüp bekāretin bozsa³⁰³⁹ zinā içün Zeyd'e hadd e urılup (18) bekāret izālesiçün noķşān semene zīmān çeker ikinci Zeyd (19) bir zimmīnūñ hamrın ğāzb édüp içse şurbından ötüri (20) hadd e şurup urılup hamruñ kıymeti³⁰⁴⁰ zimmīye zīmān çeker üçinci **V[78a]** (1) bir fāsık üvegi anasına haşā zinā étse³⁰⁴¹ 'avrat babasından (2) tefriķ olınur zinā içün ol fāsıķa hadd e urılır³⁰⁴² 'avratuñ (3) babasından aldığı mehri babasına zīmān çeker (4) Fuşūl **Mes'ele** Zeyd bāğçesine şuladuķda (5) ihmāl édüp eşğa tarafından 'Amr'uñ bāğçesine şu (6) tecāvüz édüp żarārına Zeyd zīmān çeker ammā tarlasında (7) olan ota ateş şalup ihmāl étdükde³⁰⁴³ ateş ğayrısınūñ (8) mülkine tecāvüz édüp żarār étse zīmān çekmez (9) fark nedür **El-cevāb** şunūn³⁰⁴⁴ tab'ī alçağa aķmaķdur ta'addi şuyı (10) şalandan olmış oldu ammā ateşüñ tab'ī rüzigār olmasa (11) sākin olmaķ idi ğayrınūñ mülkine tecāvüz étmek yélüñ³⁰⁴⁵ (12) taħrīki iledür ta'addi yelden³⁰⁴⁶ olmış oldu Necmü'ddīn (13) **Mes'ele** Zeyd'ün tavarı³⁰⁴⁷ 'Amr'uñ ekinine ziyānlık étse³⁰⁴⁸ zīmān (14) lāzım olur mı **El-cevāb**

³⁰³² diyyet hişşesi] hişşes-i diyyet A.

³⁰³³ evi ol kıaryede ise] menzili kıarye-yi mezbūrda ise A.

³⁰³⁴ gelür] olur A.

³⁰³⁵ kırtulur] hālāş olur A.

³⁰³⁶ bāğçesinde] mülk-i bāğçesinde A.

³⁰³⁷ Zeyd'e dağı ol bāğçede sākin olmasa] – V.

³⁰³⁸ Zeyd 'Amruñ] Zeyd'ün A.

³⁰³⁹ bozsa] izale étse A.

³⁰⁴⁰ kıymeti] kıymetin A.

³⁰⁴¹ étse] eylese A.

³⁰⁴² urılır] urılup A.

³⁰⁴³ étdükde] eyledükde A.

³⁰⁴⁴ şunūn] şuyūñ A.

³⁰⁴⁵ yélüñ] rüzgāruñ A.

³⁰⁴⁶ yelden] rüzgārdan A.

³⁰⁴⁷ tavarı] davarı A.

³⁰⁴⁸ ziyānlık étse] żarār eylese A.

ziyānlığı gündüz ètdi³⁰⁴⁹ ise zīmān (15) yokdur eger gece ile ètdi ise³⁰⁵⁰ **A[137a]** zīmān çeker zīrā gündüz (16) ekini gözlemek ekincinündür gece ile tavarın yoklamak (17) ve bağlamak şahibinündür **Mes'ele** Zeyd 'Amr'un evine icāzetsüz³⁰⁵¹ (18) tavarın bağlasa 'Amr dahı çözüp taşra bağlayup (19) tavar³⁰⁵² zāyi' olsa 'Amra zīmān lāzım olur mı³⁰⁵³ **El-cevāb** (20) olmaz³⁰⁵⁴ Vākı'āt **Mes'ele** Zeyd bir yerde otururken 'Amr Zeyd'ün **V[78b]** (1) katında³⁰⁵⁵ bir metā'ın koyup şunu gözle demeyüp gitdi ve Zeyd (2) dahı koma demedi metā'ı zāy'ı oldı Zeyd zīmān çekermi (3) **El-cevāb** çeker zīrā metā' Zeyd'ün katında vedī'adur Kādihān (4) **Bābü'l-Vedī'a** Zeyd 'Amr ile Bekr'ün katında bir emānet (5) metā'yı³⁰⁵⁶ koyup³⁰⁵⁷ dedilerki ikimiz bile gelmeyince yalnız birimize (6) vërme deyüp gittiler ba'dehu 'Amr yalnız gelüp metā'ı (7) talep ètdükde bir hīle ile iki müslümān'ün katında³⁰⁵⁸ alup (8) gitdükden sonra Zeyd dahı gelüp yalnız metā'ı talep ètdükde (9) Bekr zīmānda kurtulmagā³⁰⁵⁹ tarīk nedür **El-cevāb** Bekr Zeyd'e dēye (10) ki yalnız sağa vërmezem yoldaşunla gelmeyince Zeyd 'Amrı getürsede (11) getürmezsede Bekr zīmāndan kurtulur³⁰⁶⁰ Fuşūl³⁰⁶¹ **Mes'ele** (12) Zeyd metā'ı³⁰⁶² 'Amr'un katında emānet kodı ba'de zemānin 'Amr (13) dahı ol metā'ı Zeyd'ün haberi yok iken³⁰⁶³ evine kodı (14) yā'ıyālın'ün birine vërdi dahı metā'ı zāyi' oldı (15) 'Amr zīmān çeker mi **El-cevāb** çeker zīrā şahibin'ün kendüsine (16) vërmedi kâle 'aleyhi's-şalāt-ı ve's-selām³⁰⁶⁴ 3065 لا تُرَدُّ الْوَدِيعَةُ (17) ammā müste'ir 'āriyeti böyle ètse zīmān (18) çeker **Mes'ele** Zeyd hammāma girüp hammamcın'ün yanında şoyunup (19) girüp yıkanup çıkdıkda hamāmıcı uyur ve libās zāyi' (20) olmuş hammāmıcıya zīmān var mıdır³⁰⁶⁶ **El-cevāb** eger yatup

³⁰⁴⁹ ètdi] – A.

³⁰⁵⁰ ètdi ise] ètse A.

³⁰⁵¹ evine icāzetsüz] menziline bilā icazetin A.

³⁰⁵² bağlayup tavar] bağladıkda A.

³⁰⁵³ 'Amra zīmān lāzım olur mı] zīmān çeker mi A.

³⁰⁵⁴ olmaz] zīmān çekmez A.

³⁰⁵⁵ katında] yanında A.

³⁰⁵⁶ emānet metā'yı] metā'-yı emānet A.

³⁰⁵⁷ koyup] vaz' èdüp A.

³⁰⁵⁸ katında] huzūrında A.

³⁰⁵⁹ zīmānda kurtulmagā] zīmāndan hālāşa A.

³⁰⁶⁰ kurtulur] hālāş olur A.

³⁰⁶¹ Fuşūl] – A.

³⁰⁶² metā'ı] bir metā'ı A.

³⁰⁶³ yok iken] yogiken A.

³⁰⁶⁴ 'aleyhi's-şalāt-ı ve's-selām] 'aleyhi's-selām A.

³⁰⁶⁵ "Emanet, sadece sahibine iade edilir." kaynağı bulunamadı.

³⁰⁶⁶ var mıdır] var mı A.

uyurısa **V[79a]** (1) zımān çeker eger otururken uyursa zımān yokdur (2) **Mes'ele** bir cemā'at bir yērde³⁰⁶⁷ otururiken birisi ferācesini (3) koyup maşlahata gitdükde gelüp gördüki yoldaşları (4) gitmiş ve ferāce žayi' olmuş bu yoldaşları zımān çekermi **El-cevāb** (5) eger bir yērden³⁰⁶⁸ gitdiler ise cümlesi zımān çeker ve³⁰⁶⁹ eger birer (6) birer gitdiler ise cümleden³⁰⁷⁰ şonra giden öder³⁰⁷¹ **Bābu's-Şurūṭ ve'l-ūḳūd** (7) bir 'avrat zevci Zeyd'e dēdiki mehrmimi saña bağışladum (8) beni boşayıcak **A[137b]** olursan ol-daḥı³⁰⁷² kabūl ētdüm dēse (9) hibe şaḥīḥ³⁰⁷³ olur mı **El-cevāb** hibe şaḥīḥ-i şart fāsīd ya'nī Zeyd (10) 'avratı boşasa³⁰⁷⁴ mehrin alımaz **Mes'ele** Zeyd 'Amrdan (11) bir at şatun aldı³⁰⁷⁵ teslīm-i semen ve kayz-ı bey' ētdükden şonra³⁰⁷⁶ (12) Zeyd peşīmān³⁰⁷⁷ olup 'Amra dēdiki atunı iḳāle ile gērü alursañ (13) atun bahāsına saña bir yıl³⁰⁷⁸ mühlet vēreyüm dēse³⁰⁷⁹ 'Amr daḥı (14) iḳāle ēdüp atı gērü aldı bu şart şaḥīḥ midür³⁰⁸⁰ **El-cevāb** (15) iḳāle şaḥīḥ şart fāsīd ya'nī Zeyd 'Amrdan fevrī³⁰⁸¹ kıymetin alır (16) **Mes'ele** Zeyd 'Amrdan bir kaftān alup evde göstereyüm (17) eger begenürler ise³⁰⁸² bugün kaftānı saña getürmezem bilki maḳbūlümdür (18) dēdi begenmedükleri taḳdīrce ol gün iletmeşe şart şaḥīḥ (19) olur mı **El-cevāb** şart bāṭıldur³⁰⁸³ ol gün iletmeşe daḥı şonra (20) iletse yine³⁰⁸⁴ redd ēdebilür **Mes'ele** Zeyd bir metā'ı şatun alup **V[79b]** (1) üç gün muḥayyerlık şart eylese ve şonra³⁰⁸⁵ dēse ki eger bugün metā'ı (2) saña getürmezsem³⁰⁸⁶ bilki maḳbūlümdür muḥayyerlık bāṭıl olur mı **El-cevāb** (3) şart bāṭıl muḥayyerlık bāḳī **Mes'ele** Zeyd 'Amra borcı³⁰⁸⁷ içün (4)

³⁰⁶⁷ yērde] maḥallde A.

³⁰⁶⁸ yērden] yēr uğradan A.

³⁰⁶⁹ çeker ve] olurlar A.

³⁰⁷⁰ cümleden] – A.

³⁰⁷¹ öder] zımān çeker A.

³⁰⁷² ol-daḥı] Zeyd daḥı A.

³⁰⁷³ hibe şaḥīḥ] hibesi şaḥīḥe A.

³⁰⁷⁴ boşasa] muṭallik eylese A.

³⁰⁷⁵ aldı] alup A.

³⁰⁷⁶ ētdükden şonra] ētdükde ba'dehu A.

³⁰⁷⁷ pişman] nādīm A.

³⁰⁷⁸ yıl] sene A.

³⁰⁷⁹ dēse] dēdükde A.

³⁰⁸⁰ bu şart şaḥīḥ midür] şart-ı mezbūr şaḥīḥ olur mı A.

³⁰⁸¹ fevrī] ol anda A.

³⁰⁸² begenürler ise] begenürlerise A.

³⁰⁸³ bāṭıldur] bāṭıl eger A.

³⁰⁸⁴ iletmeşe daḥı şonra iletse] getürmeşe ertesı daḥı ertesı getürse gērü A.

³⁰⁸⁵ şonra] ba'dehu A.

³⁰⁸⁶ getürmezsem] getürmez isem A.

³⁰⁸⁷ borcı] dīni A.

bir metā'ı rehīn kodı³⁰⁸⁸ 'Amr dēseki rehīni³⁰⁸⁹ şol şart-ıla (5) ki zāy'ı olmasa³⁰⁹⁰ meccānen gide Zeyd daḥı öyle olsun dēse³⁰⁹¹ (6) zāy'ı olduḡda³⁰⁹² meccānen mi gider³⁰⁹³ **El-cevāb** şart-ı bātıldur rehīn (7) helāk olsa müstevfiyyen li-deynīhi helāk olur kezā fi şerḥi'l Kenz (8) **Bābü'l-Vaşiyyet** Zeyd merīd vaşiyyet édüp (9) dēseki³⁰⁹⁴ mālımuḡ şölüşin rūḥım içün ta'ām eylen müslümānlar (10) yēsünler ol ta'ām kime mübāḥ olur **El-cevāb** bu vaşiyyet (11) muṭlaḡadur fuḡarā ve aḡniyā ve vāriş lere³⁰⁹⁵ her kim ol³⁰⁹⁶ ta'āma ḡazır olsa³⁰⁹⁷ (12) yemek cā'izdür eger rūḥım içün ta'ām eylemek fuḡarā yēsünler dēse³⁰⁹⁸ (13) bu vaşiyyet muḡayyededür bu ta'ām³⁰⁹⁹ fuḡarāya maḡşüşdür³¹⁰⁰ aḡniyā yemek (14) ḡarāmdur bu vaşiyyet muḡayyede de³¹⁰¹ vaşī aḡniyāya daḥı³¹⁰² yēdürse (15) aḡniyānuḡ yedüḡi vaşī³¹⁰³ zımān çeker bi'l-ittifāḡ zīrā vaşiyyetini (16) maşrafına şarf etmemiş oldı Fi Ḳaniyye³¹⁰⁴ **Mes'ele** eger vaşiyyet (17) muḡayyede ta'āma da'vetsüz aḡniyā ḡazır olsa³¹⁰⁵ bunları (18) meclīsde³¹⁰⁶ ḡaldurmak ya ta'ām vėrmeyüp maḡrūm eylemek mū'minlere (19) cefā ve taḡcīlden³¹⁰⁷ ḡālī degüldür bu zarūretle **A[138a]** aḡniyā yemege mübāḡ olmaḡa³¹⁰⁸ tarīḡ (20) nedür **El-cevāb** vaşī aḡniyāyı meclīsde biraraya³¹⁰⁹ cem' ēde daḥı **V[80a]** (1) ta'ām pişdükdē³¹¹⁰ vaşī ḡazan-ıla ve etmegi teknesi-y-ile fuḡarāya (2) teslīm édüp bu cān aşı ve etmegi cümle³¹¹¹ sizüñdür aḡniyānuḡ (3) bunda ḡaḡḡı yoḡdur

³⁰⁸⁸ kodı] vaż' eyledi

³⁰⁸⁹ dēseki rehīni] daḥı eyitdi aluram A.

³⁰⁹⁰ olmasa] olırısı A.

³⁰⁹¹ dēse] dēdükde A.

³⁰⁹² olduḡda] oldı A.

³⁰⁹³ meccānen mi gider] meccānen gider mi A.

³⁰⁹⁴ dēseki] dēyekı

³⁰⁹⁵ vāriş lere] vāriş e ve A.

³⁰⁹⁶ Ol] – V.

³⁰⁹⁷ olsa] olursa A.

³⁰⁹⁸ dēse] dērse A.

³⁰⁹⁹ bu ta'ām] ancaḡ A.

³¹⁰⁰ maḡşüşdür] maḡşüş olur A.

³¹⁰¹ bu vaşiyyet muḡayyide] eger A.

³¹⁰² daḥı] – A.

³¹⁰³ yedüḡi vaşī] yēdükde A.

³¹⁰⁴ Fi Ḳaniyye] – V.

³¹⁰⁵ olsa] olsalar A.

³¹⁰⁶ meclīsde] meclīsden A.

³¹⁰⁷ cefā ve taḡcīlden] cefa-yı taḡcīlden A.

³¹⁰⁸ mübāḡ olmaḡa] – V.

³¹⁰⁹ biraraya] bir maḡallde A.

³¹¹⁰ pişdükdē] bişdükdē A.

³¹¹¹ cümle] cümleten A.

ammā bunlar daḥı³¹¹² bugün konuḳluḡuḡuzda bulındular³¹¹³ (4) bunlara bir iki ḳap³¹¹⁴ ta‘ām vērürseḡüz³¹¹⁵ kendü mürüvvetiḡüzdür dēye³¹¹⁶ (5) fuḳarā daḥı bir ḳaç kab³¹¹⁷ ta‘ām aḡniyāya ṭav‘an rızāları ile³¹¹⁸ (6) iletüp devletlüler biz sizüḡ ni‘metüḡüz yemiş idük siz daḥı (7) bugün bizim konuḳluḡumuzda bulundunuz ta‘āma bismillāh eylen (8) dēyüp ṭā‘āmı önlerine ḳosalar āḡniyāya daḥı tenāvül mübāḥ (9) olur inşallāh zīrā fuḳarānuḡ rızāları ile ta‘āmlar yēnmiş (10) olur³¹¹⁹ ‘Abdullah bin ‘Ömer en-nesefī raḡmetullah buyurdı ki bu muḳayyed (11) vaṣiyyetden vereṣenüḡ ve ecnebīlerüḡ³¹²⁰ aḡniyāsı yemek ḥarāmdur zīrā maḥzā fuḳarānuḡ ḥaḳḳıdır³¹²¹ (12) meger ki müsī kendüsi aḡniyānuḡ şuleḥāsından yigirmi otuz (13) yā kırḳ miḳdār kimseleri³¹²² esāmesiyle³¹²³ ta‘yīn edüp (14) fulānı fulānı bile çağırūḡ fuḳarā ile yēsünler dēyü vaṣiyyet (15) eyleye bu taḳdīrce müṣīnüḡ ta‘yīn etdüḡi aḡniyāya daḥı (16) ḥelāl olur Durer ġurerde eydür bu³¹²⁴ mes‘elenüḡ bilinmesi vācibdür (17) ḥālbuki nās bundan ḡāfillerdür **Mes‘ele** şülüṣden ziyāde ile (18) vaṣiyyet cā‘iz olur mı **El-cevāb** olmaz meger ki vereṣe ṭav‘an (19) rāzı olalar ammā vereṣeye şefḳat edüp şülüṣden aṣaḡa (20) rub‘-ı māl ve³¹²⁵ ḥumus-ı māl ile vaṣiyyet olandur Hızāne **Mes‘ele V[80b]** (1) meyyitüḡ vereṣesi fuḳarā olsa şülüṣ-i mālı vaṣiyyet etmegi efdāl dūr (2) yā vaṣiyyeti terk etmegi efdāl dūr **El-cevāb** eger vereṣenüḡ her birine (3) ednā³¹²⁶ biḡ aḳçalıḳ ḥişṣe düşerse şülüṣ-i mālın vaṣiyyet etmek (4) evlā³¹²⁷ ve müsteḥabdur eger bu ḳadar meblaḡ düşmezse vereṣesi daḥı (5) nefsinde fuḳarā olsa vaṣiyyeti terk etmek³¹²⁸ efdāl dūr zīrā vereṣe-i (6) fuḳarā yēdigünden meyyite ṣadaḳa

³¹¹² ammā bunlar daḥı] lākin bu ḳadar var ki bu aḡniyā A.

³¹¹³ konuḳluḡuḡuzda bulındular] misāfirinüzdür A.

³¹¹⁴ bir iki ḳap] biraz A.

³¹¹⁵ vērürseḡüz] vērseḡüz A.

³¹¹⁶ dēye] dēdükde A.

³¹¹⁷ bir ḳaç kab] biraz A.

³¹¹⁸ rızāları ile] rızālarıyla A.

³¹¹⁹ iletüp devletlüler biz sizüḡ ni‘metüḡüz yemiş idük siz daḥı bugün bizim konuḳluḡumuzda bulundunuz ta‘āma bismillāh eylen dēyüp ṭā‘āmı önlerine ḳosalar āḡniyāya daḥı tenāvül mübāḥ olur inşAllāh zīrā fuḳarānuḡ rızāları ile ta‘āmlar yenmiş olur] vereler mübāḥ olur A.

³¹²⁰ ecnebīlerüḡ] ecnebīnüḡ A.

³¹²¹ maḥzā fuḳarānuḡ ḥaḳḳıdır] fuḳarānuḡ ḥaḳḳı maḥzıdır A.

³¹²² yigirmi otuz yā kırḳ miḳdār kimseleri] bir ḳaç kimesneleri A.

³¹²³ esāmesiyle] esāmesi ile a.

³¹²⁴ bu] – V.

³¹²⁵ ve] veyā A.

³¹²⁶ ednā] – A.

³¹²⁷ evlā] evlādur A.

³¹²⁸ etmek] – A.

şevābı hāşıl olur hem şıla (7) şevābı³¹²⁹ ammā ecnebī fuḳarāsı³¹³⁰ yēdigünden meyyite ancak şadaḳa şevābı (8) hāşıl olur³¹³¹ **Mes'ele** Zeyd'ün vāriş esi olmamağın (9) cemī'-i mālını vüçūh-ı hayrāta vaşıyyet eylese vaşī beytū'l-māl (10) icāzetsüz³¹³² cümle mālı maşrafdan şarf etse³¹³³ nāfız (11) olur mı **El-cevāb** olur zīrā insān mālınınuñ mālīkidür (12) nice dilerse taşarruf eder³¹³⁴ eger meyyit cümlesin vaşıyyet (13) etdükte beytū'l-māl ba'zısın alsa ḥarām-ı maḥzdur Hızāne **Mes'ele** şülüş-i mālını ruḥuḫün (A138b) vaşıyyet etdükte ḳaḏī-yi ḥamse vaşıyyet nicedür dēyü yüzde yigirmisin almak ḳādir olur mı **El-cevāb** bir ḥabbe daḫı alımaḫ ḥarām-ı muḥşandur eger ḥelāl i'tikād ederse ḳāfirdür³¹³⁵ (14) **Mes'ele** Zeyd marāz-ı mevtinde ḳarındaşı oğlu 'Amra bın aḳça (15) vēresiz dēyü vaşıyyet eylese³¹³⁶ Zeyd fevt olduḳda 'Amr (16) şülüşden bın alup veraşeti cihetinden daḫı ḥaḳḳ-ı şer'isin (17) almağa ḳādir olur mı **El-cevāb** mūşī -leh vāriş olıcak (18) ancak mīrāsın alur vaşıyyetden bir ḥabbe alımaḫ³¹³⁷ bu iki mes'ele Ebū's-su'ūdunḍur (19) **Mes'ele** Zeyd bostānuñ ḡallesin fuḳarāya (20) şadaḳa olsun dēyü vaşıyyet etse³¹³⁸ vaşıyyet ḥālinde **V[81a]** (1) yetişmiş ḡallesi ve ol yetişeceḡi daḫı fuḳarānuñ olur mı (2) **El-cevāb** olur ammā bostānuñ şemeresin ya'nī yemişine³¹³⁹ vaşıyyet (3) eylese³¹⁴⁰ elān yetişmişine maḥşuşdur yetişeceḡi vereşenün (4) olur fark nedür dēnilse **El-cevāb** ḡalle lafz-ı bahārdan (5) güzedek yetişene ıtlāk olunur³¹⁴¹ ammā şemere elān yenmeḡe³¹⁴² ḳābil (6) olan fākiheye³¹⁴³ dēnilür her şemere ḡalledür³¹⁴⁴ ve her ḡalle şemere degüldür (7) bu daḫı bununuñ naḫarıdur ki ḫiç vereşesi olmayan Zeyd-i marīz (8) cemī' malım fuḳarāya şadaḳa olsun dēse zekāt malına

³¹²⁹ şadaḳa şevābı hāşıl olur hem şıla şevābı] hem şadaḳa ve hem şıla şevābı hāşıl olur A.

³¹³⁰ fuḳarāsı] fuḳarāsınun A.

³¹³¹ hāşıl olur] hāşıldur A.

³¹³² icāzetsüz] izinsüz A.

³¹³³ etse] eylese A.

³¹³⁴ nice dilerse taşarruf eder] ne murād eder yavuz eyler A.

³¹³⁵ Mes'ele şülüş-i mālını ruḥuḫün (A138b) vaşıyyet etdükte ḳaḏī-yi ḥamse vaşıyyet nicedür dēyü yüzde yigirmisin almak ḳādir olur mı El-cevāb bir ḥabbe daḫı alımaḫ ḥarām-ı muḥşandur eger ḥelāl i'tikād ederse ḳāfirdür] – V.

³¹³⁶ eylese] eyledi A.

³¹³⁷ alımaḫ] almağa ḳādir olmaz A.

³¹³⁸ etse] eylese A.

³¹³⁹ ya'nī yemişine] – A.

³¹⁴⁰ eylese] etse A.

³¹⁴¹ ıtlāk olunur] dērler A.

³¹⁴² yenmeḡe] yenmege A.

³¹⁴³ fākiheye] fevākihe A.

³¹⁴⁴ ḡalledür] ḡalle A.

(9) maḥşûşdur ğayrı emlâki beytü'l-mâluḡdurki³¹⁴⁵ eger cemî'-mâ mülküm şadağa (10) olsun dese taşarrufdan olan cümle mülki ya'nî evi (11) ve bāğ ve bāğçeyi ve kab ve kaçığı ve örtü döşegi ve bindügi (12) atı ve koşduğı öküzü ve inegi bunlarda zekât yokdur³¹⁴⁶ (13) bunlar ve³¹⁴⁷ zekât lâzım olan mâlı cümlesi³¹⁴⁸ fuḡarānuḡ olur zîrâ (14) mülk-i 'āmmdur her mülk maldur ammā³¹⁴⁹ her māl mülk degüldür³¹⁵⁰ bu iki (15) mes'ele Necmü'ddîndür **Mes'ele** imdi³¹⁵¹ ma'lûm olaki mû'mine lâzımdur ki (16) namāzuḡ keffâretinden ğayrı keffârâtın ve ğayrı ḡayrâtın (17) ḡayâtında³¹⁵² kendi eli-y-ile edâ eyleye zîrâ Ḥazret-i 'aleyhi's-şalât-ı ve's-selâm (18) buyurdıki kendi³¹⁵³ eli-y-ile bir akça şadağa vèrmek ḡayırludur (19) ba'de'l-mevt vaşıyyet ile yüz altun ulaşıdurmaḡdan³¹⁵⁴ ki ḡayâtında (20) vèrdügi ne ise kendü³¹⁵⁵ yanından vèrür ve ba'de'l-mevt vèrilen vereşe **V[81b]** (1) yanından vèrilür³¹⁵⁶ ve bir ḡadîş-şerîfde daḡı geldiki vaşıyyet ile (2) vèrilenün mişâli bir kimesne bir kap ta'âmı yèyüp toyduḡdan sonra³¹⁵⁷ (3) bâḡî **A[139a]** fazlası³¹⁵⁸ şadağa eyleyen kimse³¹⁵⁹ gibidür ammā ḡâl-i ḡayâtında³¹⁶⁰ (4) vèrdüginün mişâli³¹⁶¹ bir aç kişinün³¹⁶² eline bir kap nefis³¹⁶³ ta'âm girdi (5) iştiḡâ ile yèmege başladuḡda bir kendüden aç ve muḡtâcı görüp kendinün daḡı tamām arzusu ve iştiḡâsı var iken ta'âmı³¹⁶⁴ (6) ḡaldurup anâ îşâr eden gibidür bu iki mişâlün beyninde fark (7) yèr ile gök ḡadardur anuḡçürdürki Ḥaḡḡ ta'âlâ aşḡabuḡ böyle (8) îşâr edenlerin medḡ edüp buyurdıki

³¹⁴⁵ beytü'l-mâluḡdurki] beytü'l-mâluḡdur A.

³¹⁴⁶ evi ve bāğ ve bāğçeyi ve kab ve kaçığı ve örtü döşegi ve bindügi atı ve koşduğı öküzü ve inegi bunlarda zekât yokdur] bāğı bāğçesi ve evânı nuḡâsiyye ve ğayrı nuḡâssiye bi'l-cümle bindügi atı kuşanduğı kılıcı öküzü ve inegi bunlardan zekât yokdur A.

³¹⁴⁷ ve] – A.

³¹⁴⁸ cümlesi] cem'isi A.

³¹⁴⁹ ammā] – A.

³¹⁵⁰ degüldür] degül A.

³¹⁵¹ Mes'ele imdi] – V.

³¹⁵² ḡayâtında] ḡâl-i ḡayâtında ve kemâl-i şihḡatinde A.

³¹⁵³ kendi] kendü A.

³¹⁵⁴ ulaşıdurmaḡdan] nevalıḡ? etmedin A.

³¹⁵⁵ ne ise kendü] kendi A.

³¹⁵⁶ vèrilür] olur A.

³¹⁵⁷ toyduḡdan sonra] doydudḡdan-sonra A.

³¹⁵⁸ fazlası] fazlasın A.

³¹⁵⁹ kimse] kimesne A.

³¹⁶⁰ ḡâl-i ḡayâtında] ḡayâtında A.

³¹⁶¹ mişâli] – V.

³¹⁶² kişinün] kimesnenün A.

³¹⁶³ kap nefis] tabak A.

³¹⁶⁴ görüp kendinün daḡı tamām arzusu ve iştiḡâsı var iken ta'âmı] – V.

³¹⁶⁵ وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا³¹⁶⁷ (9) ve bir āyetde³¹⁶⁶ dağı (10) buyurdığı³¹⁶⁷ ma'nāsı 'ulemāya ma'lūmdur³¹⁶⁸ ve hem sâbıkda beyân olındı (12) **Mes'ele** su'âl olunursa ki kişi öldükde³¹⁶⁹ mālî vereşeye (13) intikāl edecek meyyitüñ rûhıçün nesne vermeyüp cümlesin (14) beyne'l-verese takşım etmege kâdir olur mı³¹⁷⁰ **El-cevāb** (15) meyyit vaşiyet etmeyicek olur³¹⁷¹ **Mes'ele** eger meyyit mālınuñ (16) nışfın yâ cümlesin³¹⁷² vaşiyet etmiş olsa vereş şülüşden (17) artuğın³¹⁷³ vaşīye vermemege kâdir olur mı **El-cevāb** olurlar (18) ammā şülüşi vaşiyet etse şülüşi vermemege kâdir olmazlar zīrā Hakk ta'ālā kemāl-ı rahmetinden³¹⁷⁴ (19) kullarına hayâtında eliyile³¹⁷⁵ hayrât edemeyenler bārī öldükde (20) mālından dibelik mahrûm olmasunlar dēyü şülüş-i mālın meyyite bağışladı **V[82a]** (1) pes vaşiyet etdükde şülüş-i malın meyyitüñ hakkı oldı vereş (2) vermemege kâdir degüllerdür kâle'l-nebī şallallāhu 'aleyhi vesellem (3) ³¹⁷⁶ إِنَّ اللَّهَ تَصَدَّقَ عَلَيْكُمْ عِنْدَ وَفَاتِكُمْ بَثْلَتِ أَمْوَالُكُمْ زِيَادَةً لَكُمْ فِي أَعْمَالِكُمْ³¹⁷⁶ (4) vaşiyet mesā'ilinden çok mes'ele bāb-ı evvelde ki faşıl (5) zıkr olınmuştur. **Bābü'l-Ferā'iz** Zeyd Hinde zinā etdükde zinādan Hind (6) yüklü³¹⁷⁷ olduğda Zeyd mezniyesi Hindi³¹⁷⁸ nikāhlansa³¹⁷⁹ birkaç aydan (7) sonra Zeyd fevt olduğda ol zinā³¹⁸⁰ olan oğlan Zeyd'e (8) vāriş olur mı **El-cevāb** eger oğlan nikāhdan altı ay (9) tamāmından sonra toğdı³¹⁸¹ ise neseb Zeyd'den sâbit olur (10) mīrāşın yēr eger altı ay tamām olmadın toğdı ise mīrāş (11) yemez zīrā neseb zāhir ve³¹⁸² sâbit olmaz **Mes'ele** Zeyd ile 'Amr'uñ müşterek **A[139b]** cāriyesinden (12) bir oğlan olduğda adını Beşr verdiler ikisi dağı Beşr (13) bendendür dēyü

³¹⁶⁵ “Onlar, kendileri (yemek) istedikleri halde yiyeceği yoksula, yetime ve esire ikram ederler.” el-İnsān 76/8

³¹⁶⁶ āyetde] āyet-i kerīmede A.

³¹⁶⁷ “Kendileri ihtiyaç içinde olsalar bile onları kendilerine tercih ederler.” el-Haşr 59/9

³¹⁶⁸ ma'lūmdur] ma'lūm A.

³¹⁶⁹ öldükde] fevt olduğda A.

³¹⁷⁰ olur mı] olurlar mı A.

³¹⁷¹ olur] olurlar A.

³¹⁷² nışfın yâ cümlesin] nışfını yâ cümlesi A.

³¹⁷³ artuğın] ziyādesin A.

³¹⁷⁴ kemāl-ı rahmetinden] – V.

³¹⁷⁵ kullarına hayâtında eliyile] kullarından hayâtında mālhyıla A.

³¹⁷⁶ “Şüphesiz Allah, ölümünüz esnasında mallarınızın üçte biriyle size sadakada bulundu; bu, amellerinize bir fazlalık (sevap artırımı) olarak verilmiştir.” İbn Mâce, Vesâya, 5

³¹⁷⁷ yüklü] hāmile A.

³¹⁷⁸ Hindi] Hind merķūmı A.

³¹⁷⁹ nikāhlansa] nikāh eylese A.

³¹⁸⁰ ol zinā] ol-zinādan hāmıl A.

³¹⁸¹ tamāmından sonra toğdı] tamāmından-sonra doğdı A.

³¹⁸² zāhir ve] – V.

da‘vā eylediler ikisi bile öldükde³¹⁸³ Beşr ƙanğısının (14) olur ve³¹⁸⁴ ƙanğısının mīrāsın yēr dēnilse **El-cevāb** ikisinden (15) bile Beşr kāmīl mīrās yēr³¹⁸⁵ lā ‘ale’t-ta‘yin birisinin nesebinden³¹⁸⁶ (16) oğlı olup birisinden *muƙaru-leh bi’n-neseb* tarīķi-y-ile olur kezā (17) *fi da‘vū’s-Sirāc Mes’ele*³¹⁸⁷ bu³¹⁸⁸ şūretde mezbūrda³¹⁸⁹ Beşr ikisinden bile mīrās yēdügi (18) ol iki şerīkūñ Beşrden ğayrı oğlı³¹⁹⁰ olmaduƙdadur ammā Zeyd ile (19) ‘Amr’uñ Beşr’den ğayrı vārīşleri olsa Beşrūñ mīrāsı nice olur (20) dēnilse **El-cevāb** ikisinden bile mīrās yēmez *Bezzāziyyede* faşlı **V[82b]** (1) hāmsda bunun emşālī bēş mes’elede mīrās yēmez dēmişdür (2) birisi Zeyd müslim-ile ‘Amr zimmī şabīlerini emzürmege Hindi dāye tūtduƙlarında (3) müddet-i i rıza‘ tamām olmadın Zeyd ile³¹⁹¹ ‘Amr’uñ cümlesi öldi³¹⁹² (4) lākin müslümānuñ veledi ƙanğısıdur ve zimmīnūñ ƙanğısıdur bilinmedi³¹⁹³ (5) bu emrde³¹⁹⁴ şabīnūñ ikisi bile müslümāndur³¹⁹⁵ Zeyd ile ‘Amr’dan mīrās yēmezler (6) maħrūmlardur ikincisi Zeyd faķīr bir tıfıl³¹⁹⁶ ƙızını ħarcından ƙaçup (7) ğece ile mescid ƙapusına bıraƙdı şabāħ peşīmān³¹⁹⁷ olup (8) ƙızını³¹⁹⁸ almağa varduƙda yanında ğördiki bir ƙız daħı ƙomīşlar³¹⁹⁹ kendi (9) ƙızını bilimedi bu hālde Zeyd öldi³²⁰⁰ bu ƙızlaruñ ħiç birisi³²⁰¹ Zeyd’den (10) mīrās yēmez³²⁰² zīrā şābit olmadın ecnebīye vārīş olmaƙ (11) lāzım ğelür bu ƙadar yazduƙ³²⁰³ üçin daħı *Bezzāziyyede* talep eyle ħācetūñ ise³²⁰⁴ **Mes’ele**

³¹⁸³ öldükde] fevt olduƙda A.

³¹⁸⁴ ve] – V.

³¹⁸⁵ yēr] alır A.

³¹⁸⁶ nesebinden] neseben A.

³¹⁸⁷ Mes’ele] – V.

³¹⁸⁸ bu] – A.

³¹⁸⁹ mezbūrda] – V.

³¹⁹⁰ oğlı] evlādı A.

³¹⁹¹ ile] – V.

³¹⁹² cümlesi öldi] fevt oldılar A.

³¹⁹³ lākin müslümānuñ veledi ƙanğısıdur ve zimmīnūñ ƙanğısıdur bilinmedi] müslim ile zimmīnūñ veledi ƙanğısıdur bilinmedi A.

³¹⁹⁴ bu emrde] – V.

³¹⁹⁵ bile müslümāndur] daħı müslümdür A.

³¹⁹⁶ tıfıl] şaĝīre A.

³¹⁹⁷ peşīmān] nādīm A.

³¹⁹⁸ ƙızını] şaĝīreyi A.

³¹⁹⁹ yanında ğördiki bir ƙız daħı ƙomīşlar] yanına bir şaĝīre daħı vaż‘ etmişler A.

³²⁰⁰ öldi] fevt oldı A.

³²⁰¹ ħiç birisi] birisi A.

³²⁰² yēmez] yēmezler A.

³²⁰³ bu ƙadar yazduƙ] V.

³²⁰⁴ ħācetūñ ise] – V.

ol (12) ne ‘ādildür ki babasını kaçd ile katl êtdi³²⁰⁵ kışaş lâzım (13) gelmedi ve hem³²⁰⁶ babasına vārış oldı mā‘hazā katl mani‘ mīrāşdur (14) **El-cevāb** Zeyd’ün babası ‘Amr bāğī olup babasının ‘işyānın (15) ve şerritin def‘ için babasın ol öldüreki³²⁰⁷ bu katl haqq-ıla katldür (16) mīrāşa māl‘i olmaz ve³²⁰⁸ kışaş dağı lâzım gelmez **Mes’ele** ol (17) ne ‘āsīdür ki babası ‘ādilī katl eyledi kışaş lâzım olmadı (18) mīrāşdan dağı mahrūm olmadı **El-cevāb** ‘Amr bāğī olup kendüni³²⁰⁹ (19) muhiḳ i‘tikād êdüp³²¹⁰ hurūc eyledi babası Zeyd’i hevāsına (20) mütāba‘at êtmedi dēyü öldürdi³²¹¹ hālbuki ‘Amr biz muḳkim³²¹² babam muḳtaldür dēr³²¹³ V83a(1) nitekim buḡātun i‘tikādı budur İmām-ı A‘zam ile (A140a) İmām Muḡammed katında (2) ‘Amr babası Zeyd’den mīrāş yēr ve kışaş dağı olunmaz kezā fi’l *Hidāye* (3) **Mes’ele** Zeyd öldi³²¹⁴ ‘avratı Hindi ve kaynı ‘Amr ḳodı terekesinün (4) nışfi Hindün ve nışf-ı āḡarisi kaynı ‘Amr’uñ bu-nice taḳsīmdür dēnilse (5) **El-cevāb** Zeyd aşlında ḳul imiş Zeyd’ün bahāsınun şülüşānın ‘Amr (6) vērüp şülüşin ḳız ḳarındaşı Hind vērüp Zeyd’i şatun almışlar (7) sonra Zeyd’i āzād êtdükde Hindi nikāḡlanmış ba‘dehu zamān³²¹⁵ Zeyd öldi³²¹⁶ (8) terekesinün nışfi Hind’e düşdi rub‘u-ı zevciyyetden ve şülüşi evlāddan³²¹⁷ (9) ve nışfi āḡari ‘Amr’a düşdi velādan bu mes’elenün mişāli nesebden (10) dağı şaḡīḡdür velāsuz kayn vārış olmaḳ meşelā Zeyd ‘ammesi ḳızı (11) Zeynebi alup Zeyd öldükde³²¹⁸ vereşeden zevcesi Zeyneb-ile kaynı (12) ‘Amr ḳodı ancak rub‘u tereke Zeyneb’e düşdi farziyyet-ile bāḳīsi (13) kaynı ‘Amr’uñdur ‘aşūbet-ile **Mes’ele** ol ne mīrāşdur ki (14) ḳız ḡişşesi oḡlan ḡişşesinden artuḳdur³²¹⁹ **El-cevāb** Zeyd (15) fevt olup ḡāmīle ‘avratını³²²⁰ ve anasını ve³²²¹ atasını ḳodı eger ḡamli (16) bir iki oḡlan ya dağı

³²⁰⁵ êtdi] eyledi A.

³²⁰⁶ ve hem] bundan sonra A.

³²⁰⁷ ol öldüreki] katl eylese A.

³²⁰⁸ ve] – V.

³²⁰⁹ kendüni] kendüye A.

³²¹⁰ êdüp] êtdi A.

³²¹¹ öldürdi] katl eyledi A.

³²¹² biz muḳkim] ben muḡaḳkem A.

³²¹³ dēr] – V.

³²¹⁴ öldi] fevt olup A.

³²¹⁵ zamān] zamānin A.

³²¹⁶ öldi] fevt oldı A.

³²¹⁷ evlāddan] velādan A.

³²¹⁸ öldükde] fevt olduḳda A.

³²¹⁹ artuḳdur] ziyādedür A.

³²²⁰ ‘avratını] ḡatūnı A.

³²²¹ ve] – V.

ziyāde taḳdīr ederiseñ **Mes'ele** yigirmi (17) dördten şemeni üç vèrdük zevcesine sülüsānı sekiz (18) vèrdük ebeveyne bākī ḳaldı on üç verdük oğlancuḳlar yine (19) eger ḥamlı iki kız ya daḥı ziyāde tutarsaḳ sehimleri şülüşāndur yigirmi (20) dördün şülüşānı on altıdur on biri daḥı bākī vārişleri³²²² ḥişşesidür **V[83b]** (1) bu taḳdīrce mes'ele yigirmi yediye 'avl eder³²²³ pes ma'lūm (2) oldıki bu şüretde oğlanlar ḥişşesinden kızlar ḥişşesi (3) artuḳ³²²⁴ oldı bir şüret-i aḥeri daḥı *Tuḥfe şerh-i Hidāyede* (4) faşl ḥamlde meştürdur **Faşl** bu faşl bir güne esi'le (5) ve ecvibenun beyānındadır Ebū 'Abdullah ed-Dīneverī naḳl ederki (6) ḳayser-i Rum'aleyhi mā-yesteḥuḳ ḥazret-i Mu'aviyyeye peykile mektüb (7) göndürüp bunı³²²⁵ yazmışki yā Mu'āviye peygamberün seccādesinde (8) otırırsın³²²⁶ ḥalīfesinin saña bir nice³²²⁷ sūālim vardır³²²⁸ (9) cevāb³²²⁹ vèürseñ bilürem taḥḳīḳ ḥalīfesinin (10) zīrā su'āllerün cevābını³²³⁰ Tevrātda ve İncilde buldum³²³¹ Ben kendüm rāst geldüm³²³² iki su'āl³²³³ (11) ve yüz on üç **A[140b]** cevābdur bu cevābları ancaḳ peygamber³²³⁴ bilür yā (12) peygamberün ḥalīfesi³²³⁵ ve ḳāim maḳāmı bilür ḡayrı kimse bilimez³²³⁶ (13) evvelā baña cevāb³²³⁷ vèrki her lügatçe Allāh ta'ālānun adı (14) nedür³²³⁸ ve daḥı³²³⁹ efḍāl -ı kelām nedür daḥı³²⁴⁰ ekrem-i ḥalḳullah kimdür daḥı³²⁴¹ (15) eger nisā kimdür ve daḥı³²⁴² efḍāl -ı ḥalḳullāh kimdür ve daḥı ḥaber vèrki (16) kimdür ol kimseki

³²²² vārişleri] vārişe A.

³²²³ eder] eyledi A.

³²²⁴ artuḳ] ziyāde A.

³²²⁵ Ḳayser-i Rum'aleyhi mā-yesteḥuḳ Ḥazret-i Mu'aviyyeye peykile mektüb göndürüp bunı] Ḥazret-i Mu'aviyye zamānında Ḳayser-i Rum bir peykile bir mektüb Ḥazret-i Mu'aviyyeye irsāl édüp A.

³²²⁶ Peygamberün seccādesinde] Sultānū'l-nebiyānun seccāde-yi 'ālā ḳatında cā-nişinsin A.

³²²⁷ nice] ḳaç A.

³²²⁸ vardır] var A.

³²²⁹ cevāb] El-cevāb A.

³²³⁰ cevābını] cevābı A.

³²³¹ buldum] tırur A.

³²³² ben kendüm rāst geldüm] – V.

³²³³ iki sū'āl] altmış iki sū'āldür A.

³²³⁴ Peygamber] Sultānū'l-nebiyā A.

³²³⁵ yā peygamberün ḥalīfesi] veyāḥūd ḥalife A.

³²³⁶ kimse bilimez] bilmez A.

³²³⁷ baña cevāb] ḥaber A.

³²³⁸ Allāh Ta'ālā nun adı nedür] Ḥaḳḳ Ta'ālā nun ism-i şerīfı nedür A.

³²³⁹ daḥı] – A.

³²⁴⁰ daḥı] – A.

³²⁴¹ daḥı] – A.

³²⁴² ve daḥı] – A.

Allāh *ta'ālā* anı ba's etdi³²⁴³ etdi ins ve cinn (17) ve³²⁴⁴ melek degül daḥı ve ḥaber vēr şol peygamberden ki³²⁴⁵ Muḥammed anuḡ gibi olma (18) dēdi daḥı³²⁴⁶ ḥaber vēr şol³²⁴⁷ peygamber oğullarından ki³²⁴⁸ Ḥaḳḳ *ta'ālā* anları (19) fir'avniler ellerinde³²⁴⁹ esir ēdūp at ve eşek gibi olup şatdılar³²⁵⁰ (20) sebep ne idi ve daḥı şol³²⁵¹ nesnedenki eti ve cānı ve dili yok **V[84a]** (1) söyler ve daḥı³²⁵² şundan ki eti ve cānı ve kanı yok yer ve³²⁵³ yörir daḥı³²⁵⁴ (2) şundanki kavmini korkutdı ins ve cinni degül ve daḥı³²⁵⁵ şol nesnedenki (3) nefis vērūp şolur ammā cānı yok cismi yok³²⁵⁶ ve daḥı³²⁵⁷ şol (4) ḥayvāndanki kendi öldi ve āḥar ölüyi dirilti ve daḥı³²⁵⁸ şol (5) nesnedenki anuḡ karnından toḡdı³²⁵⁹ lākin kendi cinsinden (6) degül daḥı³²⁶⁰ şol ḥayvānlardan ki³²⁶¹ kıyāmetde³²⁶² mü'minler ile bile³²⁶³ cennete (7) girerler³²⁶⁴ kaçdur daḥı³²⁶⁵ şol ikiden ki söylerler cān ve dilleri yok (8) daḥı Mūsā³²⁶⁶ peygamberden ki anası deñize³²⁶⁷ bırakmadın ne-kaḍar zamān emzürdi (9) ve daḥı³²⁶⁸ Mūsā peygamberuḡ 'aşāsından ki ne ağacından idi daḥı ve cenāb-ı Resūl-u Ekrem'üḡ minberi ne ağacından idi ve³²⁶⁹ (10) ol minberi yapan kimdür ve adı nedür daḥı Adem

³²⁴³ ve daḥı ḥaber vērki kimdür ol kimseki Allāh *Ta'ālā* anı ba's etdi] ve ol kimdür ki Ḥaḳḳ *Ta'ālā* anı ba's eyledi A.

³²⁴⁴ ve] – A.

³²⁴⁵ daḥı ve ḥaber vēr şol peygamberden ki] ol peygamber kimdür ki Ḥaḳḳ *Ta'ālā* A.

³²⁴⁶ daḥı] – A.

³²⁴⁷ şol] ol A.

³²⁴⁸ oğullarından ki] evlādından ki A.

³²⁴⁹ anları fir'avunlar ellerinde] fir'avunlara

³²⁵⁰ at ve eşek gibi olup şatdılar] alup şatdılar A.

³²⁵¹ daḥı şol] ol A.

³²⁵² daḥı] – A.

³²⁵³ yer ve] – A.

³²⁵⁴ daḥı] ve A.

³²⁵⁵ ve daḥı] – A.

³²⁵⁶ ammā cānı yok cismi yok] lākin cism ve cānı yok A.

³²⁵⁷ ve daḥı] – A.

³²⁵⁸ ve daḥı] – A.

³²⁵⁹ anuḡ karnından toḡdı] ḥayvānuḡ karnından doḡdı A.

³²⁶⁰ daḥı] ve A.

³²⁶¹ ḥayvānlardan ki] ḥayvānātdan ki A.

³²⁶² kıyāmetde] kıyāmet güninde A.

³²⁶³ bile] – A.

³²⁶⁴ girerler] girer A.

³²⁶⁵ daḥı] ve A.

³²⁶⁶ daḥı Mūsā] ve daḥı Ḥazret-i Mūsā A.

³²⁶⁷ anası deñize] vālidesi Nil Deryāsına A.

³²⁶⁸ daḥı] – A.

³²⁶⁹ ve cenāb-ı resūl-u ekremüḡ minberi ne ağacından idi ve] daḥı

nebiden ki³²⁷⁰ kâmeti ne-mikdâr³²⁷¹ (11) idi ve kaç yaşadı dağı Adem nebiden ki Muḥammed Muştafâ'ya gelinceyedek³²⁷²(12) tertîp üzere kim peygamber oldu dağı³²⁷³ enbiyânun ve resûlün (13) 'adedi kaçdur dağı³²⁷⁴ Furkân'da³²⁷⁵ enbiyânun kaçı zikr olındı dağı (14) şol³²⁷⁶ peygamberden ki dünyâda³²⁷⁷ üç kerre kabre girdi dağı atasuz ve anasuz³²⁷⁸ (15) olan kimdür dağı³²⁷⁹ ol kuşdanki burnından çiftleşüp (16) yavrularlar dağı ol ne³²⁸⁰ kuşdurki³²⁸¹ yumurtlamaz gibi yavrular dağı³²⁸² (17) ol ne³²⁸³ hayvândur ki dişisi yüklü olmak ârzûsı³²⁸⁴ geldükde (18) fercini bile yele³²⁸⁵ karşı tutup andan yüklü olup³²⁸⁶ vakti geldükde (19) bir erkek ve bir dişi toğurur dağı³²⁸⁷ ol ne kuşdurki³²⁸⁸ mu 'allâkda (20) yumurtlayup³²⁸⁹ yavrusun uçurur dağı³²⁹⁰ ol ne kuşdur ki³²⁹¹ **V[84b]** (1) erkegi dişisine çiftleşmez ve nesli³²⁹² kesilmez ve dağı şol³²⁹³ kemükdenki (2) Adem'ün³²⁹⁴ tohumudur kıyâmetde Adem'ün³²⁹⁵ cesedi **A[141a]** andan biter düğlek gibi³²⁹⁶ (3) ve dağı şol³²⁹⁷

³²⁷⁰ Adem nebiden ki] Hâzret-i Ademden A.

³²⁷¹ ne-mikdâr] ne mikdâr A.

³²⁷² Muḥammed Muştafâya gelinceyedek] bu bizim sultânımız sultânü'l-nebî gelince A.

³²⁷³ dağı] ve A.

³²⁷⁴ dağı] ve A.

³²⁷⁵ Furkânda] Kur'ân-ı azîmü's-şânda A.

³²⁷⁶ dağı şol] ol A.

³²⁷⁷ dünyâda] – A.

³²⁷⁸ dağı atasuz ve anasuz] ve atasuz anasuz A.

³²⁷⁹ dağı] ve A.

³²⁸⁰ ol kuşdanki burnından çiftleşüp yavrularlar dağı ol ne] ol A.

³²⁸¹ kuşdur ki] murğdur ki A.

³²⁸² gibi yavrular dağı] kendi gibi yavru çıkarur ve ol murğdan ki minķârından çiftleşüp yumurdalar A.

³²⁸³ ol ne] ve ol ne A.

³²⁸⁴ ârzûsı] lâzım A.

³²⁸⁵ bile yele] rûzgâra A.

³²⁸⁶ andan yüklü olup] yüklü olur A.

³²⁸⁷ dağı] ve A.

³²⁸⁸ kuşdur ki] murğdur ki A.

³²⁸⁹ yumurtlayup] yavrulayup A.

³²⁹⁰ dağı] ve A.

³²⁹¹ kuşdur ki] murğdur ki A.

³²⁹² çiftleşmez ve nesli] çiftlenmez ve 'ırķı dağı A.

³²⁹³ dağı şol] ol A.

³²⁹⁴ kemükdür ki Ademün] şahmdür ki insânun A.

³²⁹⁵ Ademün] – A.

³²⁹⁶ biter doğluk gibi] hâşıl olur A.

³²⁹⁷ dağı şol] ol A.

hayvāndan ki ‘avrat gibi hayz görür kaçdur (4) daḥı şol kuşdanki³²⁹⁸ adamı ve şığırı serçe gibi kapup hevāya (5) aḡar³²⁹⁹ ve daḥı şol³³⁰⁰ hayvāndan ki Nūḥ tūfānında her cinsinden (6) bir erkek bir dişi gemiye kodukda andan koymadılar şimdi daḥı (7) nesli kesilmedi³³⁰¹ ve daḥı şol³³⁰² hātūndan ki yüklü olup üçinci sâ‘atde (8) toḡurdı³³⁰³ daḥı şol³³⁰⁴ ‘üzūvdan ki ana³³⁰⁵ rahminde evvel ol³³⁰⁶ peydā olur (9) daḥı³³⁰⁷ şol kabirden ki şāḥibi ile bile seyr eder daḥı şol (10) cānsuzdan ki cānlu toḡurdı³³⁰⁸ ve daḥı şol insāndan ki (11) erkekden toḡdu³³⁰⁹ daḥı şol³³¹⁰ iki müteḥarrikden ki ebedī sākin (12) olmazlar daḥı şol³³¹¹ iki sevişenden ki ašlā çekişmezler daḥı (13) şol iki düşman ki³³¹² ašlā barışmazlar daḥı³³¹³ ḥalkuṇ katı³³¹⁴ güzeli (14) kimdür ve katı³³¹⁵ çirkīni kimdür daḥı şey’ nedür lā şey’ nedür daḥı ḥaber vēr³³¹⁶ (15) şol³³¹⁷ mekāndan ki yaradılalı³³¹⁸ güneş degmedi illā üç sâ‘at (16) degdi ba‘dehu kıyāmete deyin bir daḥı degmez³³¹⁹ daḥı şol dört (17) cānlılardanki³³²⁰ rahmde yatmadılar daḥı³³²¹ ‘Arapdan kaç peygamber geldi daḥı (18) Mūsā peygamber ile ‘İsa peygamber aralarında kaç yıl geçdi³³²² ve ne dīn (19) üzere oldılar daḥı şol beşden ki

³²⁹⁸ daḥı şol kuşdan ki] ve ol murğ ki A.

³²⁹⁹ aḡar] çıkar A.

³³⁰⁰ daḥı şol] ol A.

³³⁰¹ Nūḥ tūfānında her cinsinden bir erkek bir dişi gemiye kodukda andan koymadılar şimdi daḥı nesli kesilmedi] tūfān-ı Nuḥda gemiye koymadılar ve gene nesli münkaṭı’ olmadı A.

³³⁰² daḥı şol] ol A.

³³⁰³ toḡurdı] vaż’-i ḥaml eyledi A.

³³⁰⁴ daḥı şol] ve ol A.

³³⁰⁵ ana] vālide A.

³³⁰⁶ ol] – A.

³³⁰⁷ daḥı] – A.

³³⁰⁸ daḥı şol cānsuzdan ki cānlu toḡurdı] ol bī-rūḥdan ki zī-rūḥ doğurdı A.

³³⁰⁹ ve daḥı şol insāndan ki erkekden toḡdu] ol insān müzekkerden doğdı A.

³³¹⁰ daḥı şol] ve ol A.

³³¹¹ daḥı şol] ol A.

³³¹² daḥı şol iki düşman ki] ve ol iki düşmandan ki A.

³³¹³ daḥı] ve A.

³³¹⁴ katı] ḡāyet A.

³³¹⁵ kimdür ve katı] kim ve ḡāyet A.

³³¹⁶ daḥı ḥaber vēr] – A.

³³¹⁷ şol] ve ol A.

³³¹⁸ yaradılalı] ḥalk olalı A.

³³¹⁹ kıyāmete deyin bir daḥı degmez] tā rūz-ı kıyāmete degmez A.

³³²⁰ daḥı şol dört cānlılardanki] ve ol çār zī-rūḥdan ki A.

³³²¹ daḥı] ve A.

³³²² daḥı Mūsā peygamber ile ‘İsa peygamber aralarında kaç yıl geçdi] ve ḥazret-i Mūsā ile ḥazret-i ‘İsā mā-beyninde ne kadar sene A.

Hakk ta 'ālā anları bi'z-zāt (20) kendi kudret eli-y-ile yarattı³³²³ ve daḥı Adem Nebi³³²⁴ topraḡuḡ kaç **V[85a]** (1) nev'inden ḡalk oldu ve daḥı Adem-i Nebi'ye³³²⁵ rūḡ vèrildükde (2) cān güciylemi girdi yāḡūd iḡtiyārı-y-ılamı girdi³³²⁶ ve daḥı (3) Adem Nebi³³²⁷ cennetden çıḡduḡda bilesince³³²⁸ kaç dāne buḡday düḡdı (4) daḥı Adem ile Ḥavva cennetden ne libās ile çıḡdılar³³²⁹ ve libāsları (5) kaç idi daḥı³³³⁰ cenetden çıḡduḡlarında Adem ne yère düḡdı³³³¹ ve (6) Ḥavva ne yère düḡdı ve ne yèrde³³³² bulıḡdılar daḥı³³³³ ṡol evden ki (7) on iki ḡapusu var idi³³³⁴ Benī İsrā'īlün bir müddet 'ayṡleri anda (8) idi daḥı³³³⁵ ol ne veleddür ki babasından ḡavīdür babasının (9) döḡe döḡe ıṡlāḡ eyler daḥı³³³⁶ dünyā ṡehrlerinden üç ṡehr cennet (10) ri-yāzıdır anlar³³³⁷ ḡanḡıdur daḥı³³³⁸ dünyāda dört ṡehr cennet ṡehridür (11) ḡanḡıdur daḥı³³³⁹ dört ṡehr cehennem ṡehridür ḡanḡıdur daḥı³³⁴⁰ ḡiyāmetde (12) etḡāl-ı müṡrikīn cennetemi ḡoyulur yāḡūd³³⁴¹ cehenneme mi vaktāki³³⁴² (13) ma'a Ḳayser su'āllerini³³⁴³ tamām yazup peyk-ile Mu'aviye'ye ulaṡdurdı³³⁴⁴ (14) okuyup gördüki bilinür su'āller degül fi'l-hāl ṡām'un 'ulemāsın³³⁴⁵ (15) cem' idüp **A[141b]** mektübı okudı işidüp müteḡayyir oldılar dèdilerki³³⁴⁶ (16) bu esi'lenün çoḡuna 'ilmimiz yetiṡmez³³⁴⁷ bu müṡkilātı ancak Re'isü'l-Müfessirin (17) İbn-i 'Ammi'n-Nebī

³³²³ yarattı] ḡalk eyledi A.

³³²⁴ daḥı Adem Nebi] ḡazret-i Adem A.

³³²⁵ daḥı Adem-i Nebi'ye] ḡazret-i Ademün vü-cüdına A.

³³²⁶ vèrildükde cān güciylemi girdi yāḡūd iḡtiyārı-y-ılamı girdi] iḡtiyārī mi girdi iztirārī mi A.

³³²⁷ daḥı Adem Nebi] ḡazret-i Adem A.

³³²⁸ bilesince] engele bile A.

³³²⁹ daḥı Adem ile Ḥavva cennetden ne libās ile çıḡdılar] ve ḡazret-i Adem ile ḡazret-i Ḥavva cennetden çıḡduḡlarında ne libāsıla çıḡdılar A.

³³³⁰ daḥı] ve A.

³³³¹ düḡdı] çıḡdı A.

³³³² yèrde] maḡallde A.

³³³³ daḥı] ve A.

³³³⁴ var idi] var A.

³³³⁵ daḥı] ve A.

³³³⁶ eyler daḥı] èder A.

³³³⁷ anlar] ol ṡehrler A.

³³³⁸ daḥı] ve A.

³³³⁹ daḥı] ve A.

³³⁴⁰ daḥı] ve A.

³³⁴¹ ḡoyulur yāḡūd] girerler A.

³³⁴² vaktaki] vaktakim A.

³³⁴³ ma'a Ḳayser su'āllerini] Ḳayser-i Rüm su'ālin A.

³³⁴⁴ Mu'aviyeye ulaṡdurdı] Mu'aviyeye ḡazretlerine irsāl èdüp A.

³³⁴⁵ gördüki bilinür su'āller degül fi'l-hāl ṡām'un 'ulemāsın] gördüler ki bilinür sūāl degül ṡām-ı ṡerīfün 'ulemāsın A.

³³⁴⁶ dèdilerki] eyitdilerki A.

³³⁴⁷ çoḡuna 'ilmimiz yetiṡmez] ba'zısına gücümüz yeter çoḡına 'ilmimiz èriṡmez A.

‘aleyhi’s-salātü ve’s-selām ‘Abdullah bin ‘Abbas raḍiyallāhu ‘anh (18) ḥālī ēderki müşkilāt-ı tefāsīrūñ ḥālī aña vērilmışdür (19) dēdiler³³⁴⁸ Mu‘āviyye³³⁴⁹ muḡtarip olup bir³³⁵⁰ mektūp yazup kendü (20) peyki-y-ile Medīne’de İbn ‘Abbās’a raḍiyallāhu anh gönderüp **V[85b]** (1) yazdıki³³⁵¹ yā İbn-i ‘Amm resūlullah³³⁵² ve yā eḡaşş-i ḡavāşş-ı ‘İbādullah ve yā (2) muḡhar-ı esrār-ı kelāmillah ḡayret benüm degül senüñdür³³⁵³ edā’-yı dīnūñ (3) ehl-i İslāmı ilzāmen³³⁵⁴ ve Muḡammedīleri ifḡāmen yazduḡı su‘ālleri (4) görüp bir bir cevāb-ı pūr-şavāb³³⁵⁵ yazmaḡa iḡdām ve ihtimām buyurulup³³⁵⁶ (5) Muḡammedīleri³³⁵⁷ ‘İsevilere gülünç etdürmeyesün³³⁵⁸ İbn-i ‘Abbās raḍiyallāhu ‘anh³³⁵⁹ (6) daḡı mektūba³³⁶⁰ naḡār ēdüp cümlesini³³⁶¹ ma‘lūm ve cevābını³³⁶² mefhūm (7) eyledi peyki taşra şuffede ḡondurup ta‘ām göndürdi fevrī (8) eline kaḡıd alup³³⁶³ ‘unvānında Bismillāḡirrahmanirrahim (9) andan ve³³⁶⁴ “ve’s-selāmu ‘alā men ittebe‘a l-ḡudā ve ḡaşıye’r-raḡman bi’l-ḡayb”³³⁶⁵ dēdi³³⁶⁶ ba‘dehu eyitdi³³⁶⁷ (10) ammā evvelā Ḥaḡḡ ta‘ālānuñ ism-i şerīfi ‘Arap dilince Allāḡ’dur³³⁶⁸ (11) Süryānī dilince³³⁶⁹ ‘İyl’dür ‘Imrān dilince³³⁷⁰ ‘İyl’dür Fars dilince³³⁷¹ (12) Ḥudā’dur Ḥārezmīler dilince³³⁷² Temānendek’dür

³³⁴⁸ vērilmışdür dēdiler] i’tā olmuşdur A.

³³⁴⁹ Mu‘āviyye] ḡazret-i Mu‘āviyye A.

³³⁵⁰ bir] – A.

³³⁵¹ kendü peykiyle Medīnede İbn ‘Abbāsa raḍiyAllāhu anh göndürüp yazdıki] bu mektūbuñ mefhūmın daḡı taḡrīr ēdüp Medīne-yi mūnevvereye ḡazretlerine i’tām ēdüp eyitdi ki A.

³³⁵² Resūlullah] resūlullah ḡallAllāhu ‘aleyhi’s-selām A.

³³⁵³ senüñdür] sizüñdür A.

³³⁵⁴ ilzāmen] ilzam A.

³³⁵⁵ cevāb-ı pūr-şavāb] cevāb yā şavāb A.

³³⁵⁶ buyurulup] buyurup A.

³³⁵⁷ Muḡammedīleri] ehl-i İslāmı A.

³³⁵⁸ gülünç etdürmeyesün] rü-mālīde etmeyesün A.

³³⁵⁹ İbn-i ‘Abbās raḍiyAllāhu ‘anh] ḡazret-i İbn-i ‘Abbās raḍiyAllāhu ‘anh

³³⁶⁰ mektūba] mektūbı alup A.

³³⁶¹ cümlesini] cümle A.

³³⁶² cevābını] cevābın A.

³³⁶³ peyki taşra şuffada ḡondurup ta‘ām göndürdi fevri eline kaḡıd alup] gelen kimesneyi ta‘āmlandurup fi’l-ḡāl kâḡıdı eline alup A.

³³⁶⁴ andan ve] ba‘dehu A.

³³⁶⁵ ve ḡaşıye’r-raḡman bi’l-ḡayb] – V.

³³⁶⁶ dēdi] dēyüp A.

³³⁶⁷ eyitdi] tevḡim eyle A.

³³⁶⁸ ammā evvelā Ḥaḡḡ Ta‘ālā nuñ ism-i şerīfi ‘Arap dilince Allāḡdur] ‘Arap lisānınca Allāḡdur A.

³³⁶⁹ Süryānī dilince] Süryānīce A.

³³⁷⁰ ‘Imrān dilince] ‘Imrānice A.

³³⁷¹ Fars dilince] Farsī A.

³³⁷² dilince] zebānında A.

Rûm dilince³³⁷³ Temhîşâ'dur (13) Sırf dilince³³⁷⁴ Boğâ'dur Firenk dilince³³⁷⁵ Yeşû'dur Hindîler dilince³³⁷⁶ (14) Şeytşâ'dur Türkî dilince³³⁷⁷ Bayat'dur Noğay dilince³³⁷⁸ Çalap'dur (15) Çekliye dilince³³⁷⁹ Ugân'dur Ağrıyye dilince Uluğ'dur Bulğâr dilince³³⁸⁰ (16) Tağrı'dur ammâ efdâl -ı kelâm “*Lā ilahe illallāh*” kelimesidür³³⁸¹ (17) ammâ³³⁸² ekrem-i halkullāh Adem Nebî'dür³³⁸³ Hakk ta ‘ālā anı yed-i kudretiyile³³⁸⁴ halk (18) édüp cemî‘-i esmâyı aña ta ‘lîm édüp ‘ilm-ile mufaşşal ve meleklerle³³⁸⁵ (19) mescûd olup cinn ve insden ve melekden ekrem oldı³³⁸⁶ ammâ³³⁸⁷ ekrem-i nisâ (20) Hâzret-i ‘Îsânun anası ‘İmrân kızı³³⁸⁸ Meryem-i şiddikâdur **V[86a]** (1) hakkında kâle Allāh ta ‘ālā³³⁸⁹ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ buyurdu³³⁹⁰ (2) Hakk ta ‘ālānun emri-y-ile bıkır kız iken³³⁹¹ (3) Cebrâ’îl ‘aleyhi’s-selām³³⁹² ağzına nefh eyledi ol³³⁹³ nefhadan ‘Îsâ (4) peygamberi Meryemün rahminde³³⁹⁴ halk eyledi³³⁹⁵ ba‘den-nefha **A[142a]** üçüncü sâ‘atde (5) Hâzret-i ‘Îsâyı toğurup³³⁹⁶ Meryem-i şiddikâ maşdar-ı nübüvvet (6) ve mazhar-ı hikmet oldı ammâ efdâl -ı halkullāh hâtemü’r-resûl (7) hâdî-i sebîl sultân-ı enbiyâ Muhammed Muştafâ şallâllahu ‘aleyhe ve sellem (8) hâzretleriki cemî‘-i ‘âlemün neşâtine mebde’dür ve menşe’dür (9) “*lev lâke lemâ halktu illâ felâke*”³³⁹⁷ hil‘atı-y-ıla mütehalliledür ‘arz-ı

³³⁷³ Rûm dilince] Rûmice A.

³³⁷⁴ Sırf dilince] Sırfica A.

³³⁷⁵ Frenk dilince] Frenkî A.

³³⁷⁶ Hindîler dilince] Hindî A.

³³⁷⁷ Türkî dilince] pāk Türkî A.

³³⁷⁸ Noğay dilince] Noğayî A.

³³⁷⁹ Çekliye dilince] Çekliye zebânında A.

³³⁸⁰ dilince] zebânında A.

³³⁸¹ Lā ilahe illallāh kelimesidür] külli’ şehâdet A.

³³⁸² ammâ] – A.

³³⁸³ Adem Nebîdür] hâzret-i Adem ‘aleyhi’s-selâmdur A.

³³⁸⁴ anı yed-i kudretiyile] – A.

³³⁸⁵ meleklerle] melâ’ikeye A.

³³⁸⁶ oldı] olup hakkında gerisi okunamadı A.

³³⁸⁷ ammâ] – A.

³³⁸⁸ anası ‘İmrân kızı] vâlidesi Hâzret-i Meryem anadur A.

³³⁸⁹ “Ey Meryem! Allah seni seçti, seni tertemiz kıldı ve seni bütün dünyadaki kadınlara üstün eyledi.” Âl-i İmrân 3/42

³³⁹⁰ buyurdu] –V.

³³⁹¹ Hakk Ta ‘ālā nun emriyle bıkır kız iken] bā-emr Allāh Ta ‘ālā bıkır iken A.

³³⁹² Cebrâ’îl ‘aleyhi’s-selām] hâzret-i Cebrâ’îl A.

³³⁹³ eyledi ol] édüp o A.

³³⁹⁴ ‘Îsâ peygamber Meryemün rahminde] hâzret-i ‘Îsâ Meryem rahminden A.

³³⁹⁵ eyledi] olınup A.

³³⁹⁶ Hâzret-i ‘Îsâyı toğurup] Hâzret-i ‘Îsâ ‘aleyhi’s-selām vucûda geldi A.

³³⁹⁷ “Ey habibim sen olmasaydın bu kainatı yaratmazdım.”

aḥvāl ve ḳabūl emr ve nehy sebebiyle³³⁹⁸ ‘arş-ı ā’lāda (10) rabbisi ile toḳsan bin kelimāt êtdügi bu sa‘âdet enbiyâdan³³⁹⁹ (11) ve resûlden bir ferde naşīb³⁴⁰⁰ olmadı ammā şol kimseki³⁴⁰¹ Ḥaḳḳ (12) *ta‘ālā* anı ba‘ş eyledi ins ve cinn ve melek degüldür³⁴⁰² şol ḳarğadurki (13) Ḳābil ḳarındaşı Hābil’i öldürdükde³⁴⁰³ Ādem Nebī’dan³⁴⁰⁴ gizlemek (14) içün nice nā-bedīd³⁴⁰⁵ êdecegin bilmeyüp ‘âciz ḳalduḳda Ḥaḳḳ *ta‘ālā* (15) iki ḳarğa gönderüp birisi birin öldürüp³⁴⁰⁶ tırnağı-y-ıla (16) yeri şaḳḳ êdüp ölen ḳarğa’ı gömüp üstün belürsüz³⁴⁰⁷ eyledi (17) ³⁴⁰⁸ فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُؤَارِي سَوْآتَةَ أَخِيهِ (18) Ādem oğullarında olup evvel ḳabre giren Hābil idi³⁴⁰⁹ ammā (19) şol³⁴¹⁰ peygamberki Muḥammed ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām anuḡ gibi olma (20) dēdi Yūnus peygamber idi³⁴¹¹ ḳāle *ta‘ālā*³⁴¹² ³⁴¹³ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ **V[86b]** (1) ammā Benī İsrā’il’ün şatılduḡınuḡ sebebi bu idi ki vaḳtāki³⁴¹⁴ Ḥaḳret-i Yūsuf (2) peygamberün ḳarındaşları³⁴¹⁵ Yūsuf’ı ḳul dēyü şatdular ise³⁴¹⁶ (3) Yūsuf ‘aleyhi’s-selām³⁴¹⁷ dēdi ki bu ḥayf ki baḡa êtdinüz³⁴¹⁸ size (4) ḳalursa oḡluḡuza ḳalmaya³⁴¹⁹ Ḥaḳḳ *ta‘ālā* müntaḳimdür herkes ḳazduḡı (5) ḳuyuya kendü düşer müddet-i medīde ihvet-i Yūsufun (6) oḡullarını fir‘avnlar³⁴²⁰ alup şatup ḳullandılar ammā şolki³⁴²¹ (7) eti ve cānı ve dili yok söyler cehennemdür ki dēye gerek³⁴²²

³³⁹⁸ ‘arş-ı aḥvāl ve ḳabūl emr ve nehy sebebiyle] – V.

³³⁹⁹ enbiyâdan] enbiyā A.

³⁴⁰⁰ bir ferde naşīb] kimesneye müyesser A.

³⁴⁰¹ şol kimse ki] ol kimesne ki A.

³⁴⁰² degüldür] degül A.

³⁴⁰³ öldürdükde] ḳatl eyledükde A.

³⁴⁰⁴ Ādem Nebīden] Ademden A.

³⁴⁰⁵ nā-bedīd] – A.

³⁴⁰⁶ birin öldürüp] birini ḳatl êdüp A.

³⁴⁰⁷ şaḳḳ êdüp ölen ḳarğayı gömüp üstün belürsüz] ḳazıyup gömdi ve belürsüz A.

³⁴⁰⁸ “Ardından Allah, kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini ona göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi.” el-Mâide 5/31

³⁴⁰⁹ Ādem oğullarında olup evvel ḳabre giren Hābil idi] Benī Ademden evvel fevt olup ḳabre giren oldı A.

³⁴¹⁰ şol] ol A.

³⁴¹¹ Yūnus peygamber idi] ḥaḳret-i Yūnus idi A.

³⁴¹² *ta‘ālā*] Allāh *ta‘ālā* A.

³⁴¹³ “Balık sahibi (Yunus) gibi olma.” el-Kalem 68/48

³⁴¹⁴ vaḳtāki] vaḳtākim A.

³⁴¹⁵ Yūsuf peygamberün ḳarındaşları] – A.

³⁴¹⁶ şatdular ise] bey‘ eylediler A.

³⁴¹⁷ Yūsuf ‘aleyhi’s-selām] ḥaḳret-i Yūsuf A.

³⁴¹⁸ bu ḥayf ki baḡa êtdinüz] baḡa êtdiḡünüz A.

³⁴¹⁹ ḳalmaya] kızınuza ḳalmaya dēmiş idi ba‘dehu A.

³⁴²⁰ oḡullarını Fir‘avnlar] oḡlanları Fir‘avnlar elinde zebūn ve esīr olup A.

³⁴²¹ şolki] olki A.

³⁴²² ki dēye gerek] – V.

³⁴²³ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ (8) ammā şol ki³⁴²⁴ eti ve cānı yok yürür³⁴²⁵ Mūsā peygamberün³⁴²⁶ ‘aşasıdır (9) yürüyüp fir‘avnuñ saḥāresinün yetmiş biñ pālamār urganın (10) ve yetmiş biñ sihir hīnlerin³⁴²⁷ yutdı yine³⁴²⁸ tiz ḥazm édüp bayağı (11) ‘asā oldu kâle Allāh ta ‘ālā³⁴²⁹ (12) ammā şol³⁴³⁰ nesneki cism ve cānı var anadan toğmadı (13) İsmā‘īl peygambere³⁴³¹ gelen çoçdur ammā şol kimseki³⁴³² kavmini korkutdı (14) ins ve cinnī degül karıncadır ki³⁴³³ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمٌ وَجُنُودُ (15) ammā ol nesne ki (16) nefes vèrüp alur A[142b] ve³⁴³⁴ solur şehir yèlidür ki nām-ı laṭīfesi bād-ı şeherdür ve³⁴³⁵ bir rivāyetde vaqt-i şubḥdur mecāzen (17) kâle Allāh³⁴³⁶ ta ‘ālā³⁴³⁷ şāhib-i Keşşāf böyle nakl (18) ètdi³⁴³⁸ ammā şol³⁴³⁹ hayvānki kendi öldi āḥar ölüyi dirilti³⁴⁴⁰ (19) bakara-yı Benī İsrā’īldürki³⁴⁴¹ قُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى (20) ammā şol kimseki³⁴⁴² bir hayvānuñ karından çıkdı anuñ cinsinden V[87a] (1) degül Yūnus peygamberdürki balık yudup kırk günden sonra ağzından (2) bırakdı³⁴⁴³ فَتَنَبَّأَهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ³⁴⁴⁴ (3) ammā şol³⁴⁴⁵ hayvānki kıyāmetde mü’minler ile³⁴⁴⁶ cennete girer on (4) hayvāndur birisi Hābīl’ün

³⁴²³ “Daha yok mu? der.” Kaf 50/30

³⁴²⁴ şolki] olki A.

³⁴²⁵ yürür] yer ve yürür A.

³⁴²⁶ Mūsā peygamberün] hazret-i Mūsānuñ A.

³⁴²⁷ sihir hīnlerin] hīnlerin cümle A.

³⁴²⁸ yine] gene A.

³⁴²⁹ “Sonra Mūsâ da değneğini yere attı; bir de ne görsünler, onların düzmece nesnelerini yutuveriyor!” Suarâ 26/45

³⁴³⁰ şol] ol A.

³⁴³¹ Peygambere] – A.

³⁴³² şol kimseki] olki A.

³⁴³³ bir karınca şöyle dedi: “Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; aman, Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin!” en-Neml 27/18

³⁴³⁴ alur ve] – V.

³⁴³⁵ ki nām-ı laṭīfesi bād-ı şeherdür ve] – A.

³⁴³⁶ Allāh] – V.

³⁴³⁷ “Ağarmakta olan sabaha andolsun ki.” et-Tekvir 81/18

³⁴³⁸ ètdi] eyledi A.

³⁴³⁹ şol] ol A.

³⁴⁴⁰ kendi öldi āḥar ölüyi dirilti] kendü fevt oldu āḥar ölüyi diri eyledi A.

Bakara 2/73

³⁴⁴² şol kimseki] ol kimesne ki A.

³⁴⁴³ “Kendisini (büyük bir) balık yuttu. Doğrusu o (bundan önce) kınanacak bir iş yapmıştı.” Sâffât 37/142

³⁴⁴⁴ “Sağlığı bozulmuş olarak onun ıssız bir kıyıya bırakılmasını sağladık.” Sâffât 37/145

³⁴⁴⁵ şol] ol A.

³⁴⁴⁶ mü’minler ile] mu’minler ile A.

kurbān etdiği koçdur ³⁴⁴⁷ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا (5) ikinci hāzret-i İbrāhīm'ün ³⁴⁴⁸ dayf-ı
 mükrimine boğazladığı (6) buzağudur ki ³⁴⁴⁹ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ³⁴⁵⁰ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ üçüncüsü
 İsmā'īl'e ³⁴⁵¹ (7) gelen koçdur ³⁴⁵² وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ dördüncüsü Mūsā peygamber'ün ³⁴⁵³ (8)
 bakarasıdır ³⁴⁵⁴ اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ اَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً ³⁴⁵⁵ فَالْتَقَمَهُ الْحَوْثُ وَهُوَ مُلِيمٌ ³⁴⁵⁶ ki
 Yūnus'ı yutduğda kırk gün (11) ağzını yummadı Yūnus tuncukmasun ve hem 'acāyip
 bahri seyrān ³⁴⁵⁷ (12) etsün dēyü ri'āyet eyledi yedinci Süleymān'ün karıncasıdır (13)
³⁴⁵⁸ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ ³⁴⁵⁹ kâle
³⁴⁶⁰ ³⁴⁶¹ اِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً ³⁴⁶² tokuzuncı (15) aşhāb-ı Kehf'ün kelbidür ki ³⁴⁶³
³⁴⁶⁴ وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ ³⁴⁶⁵ onuncu Muhammed Muştafā'nun ³⁴⁶⁶ nākasıdır ki ³⁴⁶⁷
 Hāzret'ün hizmetinde (17) korumuş idi ³⁴⁶⁸ āhar 'ömründe müseyyep idi ³⁴⁶⁹ gündüz
 otlağında turup ³⁴⁷⁰ (18) gece hāzret'ün kapısında derbān idi āhar hāzret'ün mevtin (19)
 tıyup gözlerinin yaşı revān oldu üç gün yemedi içmedi ³⁴⁷¹ (20) ol sultān'ın firākından eşigi
 taşına başını ³⁴⁷² döge döge taşı **V[87b]** (1) kızıl kana boyayup cānını teslīm etdi ³⁴⁷³

³⁴⁴⁷ “Hani ikisi de birer kurban sunmuşlar, birininki kabul edilmiş, diğerininki kabul edilmemişti.” El-Mâide 5/27

³⁴⁴⁸ hāzret-i İbrāhīm'ün] İbrāhīm peygamber'ün A.

³⁴⁴⁹ “Sonra semiz bir buzağı getirdi.” ez-Zâriyât 51/26

³⁴⁵⁰ “Onu önlerine koydu ve “Buyurmaz mısınız?” dedi.” ez-Zâriyât 51/27

³⁴⁵¹ İsmā'īle] hāzret-i İsmā'īle

³⁴⁵² “Biz, (oğlunun canına) bedel olarak ona iri bir kurbanlık verdik.” Sâffât 37/107

³⁴⁵³ Mūsā peygamber'ün] hāzret-i Mūsā'nın A.

³⁴⁵⁴ “Allah size bir inek kesmenizi emrediyor” el-Bakara 2/67

³⁴⁵⁵ “Şüphesiz biz (mucizevi özelliği olan o deveyi) onları sınamak için göndermiş bulunuyoruz. Şimdi sen onların ne yapacağını izle ve sabret.” El-Kamer 54/27

³⁴⁵⁶ “Kendisini (büyük bir) balık yuttu. Doğrusu o (bundan önce) kınanacak bir iş yapmıştı.” Sâffât 37/142

³⁴⁵⁷ tuncukmasun ve hem 'acāyip bahri seyrān] karında Babilîye ve bahri 'acāyipin seyr A.

³⁴⁵⁸ “ Bir karınca şöyle dedi: “Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; aman, Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin!” en-Neml 27/18

³⁴⁵⁹ Hüdühüd'ün ki] Hüdühüdi ki

³⁴⁶⁰ kâle] – V.

³⁴⁶¹ “Ben bir kadın gördüm.” en-Neml 27/23

³⁴⁶² kelbidür ki] kelbidür A.

³⁴⁶³ “Köpekleri de mağaranın girişinde ön ayaklarını uzatmış yatmaktaydı.” Kehf 18/18

³⁴⁶⁴ Muhammed Muştafā'nun] hāzret-i resül-i ekrem şallAllāhü 'aleyhi ve's-sellemün mübârek A.

³⁴⁶⁵ nākasıdır ki] nākası ki A.

³⁴⁶⁶ hizmetinde korumuş idi] hizmet-i şerīflerinde korumuş idi A.

³⁴⁶⁷ müseyyep idi] müseyyep olmuş idi A.

³⁴⁶⁸ turup] gezüp A.

³⁴⁶⁹ oldu üç gün yemedi içmedi] olup üç gün yemedi ve içmedi A.

³⁴⁷⁰ eşigi taşına başını] başını mübârek eşigine A.

³⁴⁷¹ cānını teslīm etdi] cān teslīm eyledi A.

devenün bu hâleti Peyğamber (2) ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāmuñ mevtinden sonra³⁴⁷² olmağın haqqında (3) āyet gelmedi³⁴⁷³ bu hayvānlar Muḳātil rivāyetdür ki Fāṭıma anamuz³⁴⁷⁴ ol³⁴⁷⁵ (4) deve’yi kefenleyüp defn eyledi bu cennete giren on³⁴⁷⁶ hayvān koyun (5) şūretinde girerler **A[143a]** dēyü buyurdi³⁴⁷⁷ ammā şol³⁴⁷⁸ iki ki cānı ve dili (6) yok söylediler³⁴⁷⁹ yer ile gökdür³⁴⁸⁰ فَأَلْنَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ammā (7) Mūsā peyğamberün anası³⁴⁸¹ Hāzret-i Mūsāyı toğurduḳda gizlüce (8) üç ay emüzirdi ammā fir‘avn korkusından³⁴⁸² Allāh ta‘ālānuñ (9) emri ile şanduḡa³⁴⁸³ koyup Nīl’e şaldı³⁴⁸⁴ ḳāle Allāh ta‘ālā³⁴⁸⁵ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ (10) ammā Hāzret-i Mūsā’nuñ³⁴⁸⁶ ‘aşası (11) acı bādem ağacından idi hattā Hāzret-i ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām (12) buyurdi ki acı bādem ağacı ḳatı³⁴⁸⁷ mübārekdür bir kimesne sefere çıḳduḡda (13) dileseki³⁴⁸⁸ seferden sālīm olup³⁴⁸⁹ tayyi mekān olup³⁴⁹⁰ emīn olam³⁴⁹¹ (14) acı bādem ağacından eline bir ‘asā ala bile alup gitsün³⁴⁹² (15) dēyü buyurdi kezā fi *Kitābi’d-Dürrü’n-Naẓm* ammā Muḥammed Muştafā’nuñ (16) minberi³⁴⁹³ ılḡun ağacından idi ḡābe meyşesinden gelmişidi (17) ammā ol minberi yapan üstāda Yāḳūmī dērler idi³⁴⁹⁴ Rūmī bir (18) neccār idi kezā fī *şerhi’l-Meşārīḳ* ammā Adem Nebī’nün³⁴⁹⁵ ḳaddi (19) altmış arşun idi toḳuz yüz altmış yıl

³⁴⁷² Peyğamber ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selāmuñ mevtinden sonra] ba‘de’l-mevt A.

³⁴⁷³ gelmedi] geri gelmedi A.

³⁴⁷⁴ bu hayvānlar Muḳātil rivāyetdürki Fāṭıma anamuz] Muḳātil eydür ḥāzret-i Fāṭıma’üz-zehrā raḍiyallāhu ‘anha ḥāzretleri A.

³⁴⁷⁵ ol] mezbūr A.

³⁴⁷⁶ bu cennete giren on] bu on cennete giren A.

³⁴⁷⁷ dēyü buyurdi] buyurdılar A.

³⁴⁷⁸ şol] ol A.

³⁴⁷⁹ söylediler] tekellüm eylediler anlar A.

³⁴⁸⁰ “İsteyerek geldik” dediler.” Fussilet 41/11

³⁴⁸¹ Mūsā peyğamberün anası] ḥāzret-i Mūsānuñ vālidesi A.

³⁴⁸² emüzirdi ammā fir‘vün korkusından] emzürüp fir‘avun ḥavfından A.

³⁴⁸³ şanduḡa] şanduka A.

³⁴⁸⁴ şaldı] p??? eyledi A.

³⁴⁸⁵ “ Onu emzir, başına bir şey gelmesinden endişe ettiğinde onu nehre bırak.” El- Kasas 28/7

³⁴⁸⁶ Hāzret-i Mūsānuñ] Mūsā Peyğamberün A.

³⁴⁸⁷ ḳatı] ḡāyet A.

³⁴⁸⁸ dilese ki] murād édense ki A.

³⁴⁸⁹ sālīm olup] sağ ve sālīm menziline dāḫil ola ve A.

³⁴⁹⁰ olup] édüp yollarda A.

³⁴⁹¹ olam] ola A.

³⁴⁹² ala bile alup gitsün dēyü] alup gitsün A.

³⁴⁹³ minberi] mübārek minberi A.

³⁴⁹⁴ dērler idi] dērleridi A.

³⁴⁹⁵ Adem Nebīnün] Adem ‘aleyhi’ş-selāmuñ mübārek A.

yaşadı³⁴⁹⁶ ammā (20) evvel-i enbiyā ḥazret-i³⁴⁹⁷ Ādem ‘aleyhi’s-selām idi andan sonra³⁴⁹⁸ Şīt peygamberdür³⁴⁹⁹ **V[88a]** (1) ba‘dehu İdrīs peygamberdürki evvel-i resüldür³⁵⁰⁰ ba‘dehu Nūḥ nebīdür³⁵⁰¹ ba‘dehu (2) Hūd peygamberdür³⁵⁰² ba‘dehu Şālīḥ peygamberdür³⁵⁰³ ba‘dehu İbrāhīm peygamberdür³⁵⁰⁴ (3) ba‘dehu Lūṭ peygamberdür³⁵⁰⁵ ba‘dehu İsmā‘īl peygamberdür³⁵⁰⁶ ba‘dehu İshāḳḳ peygamberdür³⁵⁰⁷ (4) ba‘dehu Ya‘ḳūp peygamberdür³⁵⁰⁸ ba‘dehu Yūsuf peygamberdür³⁵⁰⁹ ba‘dehu Eyūp (5) peygamberdür³⁵¹⁰ ba‘dehu Şu‘ayp peygamberdür³⁵¹¹ ba‘dehu Mūsā peygamberdür³⁵¹² ba‘dehu (6) Hārūn peygamberdür³⁵¹³ ba‘dehu İlyās peygamberdür³⁵¹⁴ ba‘dehu Yuşa‘ peygamberdür³⁵¹⁵ (7) ba‘dehu Yesā peygamberdür³⁵¹⁶ ba‘dehu Yūnus peygamberdür³⁵¹⁷ ba‘dehu Dāvud peygamberdür³⁵¹⁸ (8) ba‘dehu Süleymān peygamber³⁵¹⁹ ba‘dehu Zekerıyyā peygamberdür³⁵²⁰ ba‘dehu Yaḥyā peygamberdür³⁵²¹ ba‘dehu (9) ‘İsā peygamberdür³⁵²² ba‘dehu Ḥanzāla bin Safvān peygamberdür³⁵²³ ba‘dehu Ḥālīd bin (10) Sinān peygamberdür³⁵²⁴ ba‘dehu nebi velıyyü’n-ni‘meti refī’ü’l-himmeti şeffi’ü’l-ümmeti (11) kâşifu’l-gımmeti ḥâtemu’r-rüsül efdālu’l-enbiyā Muḥammed Muştafâ (12) şalavâtullah

³⁴⁹⁶ yıl yaşadı] ‘ömr sürdü A.

³⁴⁹⁷ ḥazret-i] - V.

³⁴⁹⁸ andan sonra] - A.

³⁴⁹⁹ peygamberdür] - A.

³⁵⁰⁰ peygamberdürki evvel-i resüldür] - A.

³⁵⁰¹ nebīdür] - A.

³⁵⁰² peygamberdür] - A.

³⁵⁰³ peygamberdür] -A.

³⁵⁰⁴ peygamberdür] -A.

³⁵⁰⁵ peygamberdür] - A.

³⁵⁰⁶ peygamberdür] - A.

³⁵⁰⁷ peygamberdür] - A.

³⁵⁰⁸ peygamberdür] - A.

³⁵⁰⁹ peygamberdür] - A.

³⁵¹⁰ peygamberdür] - A.

³⁵¹¹ peygamberdür] - A.

³⁵¹² peygamberdür] - A.

³⁵¹³ peygamberdür] - A.

³⁵¹⁴ peygamberdür] - A.

³⁵¹⁵ peygamberdür] - A.

³⁵¹⁶ peygamberdür] - A.

³⁵¹⁷ peygamberdür] - A.

³⁵¹⁸ peygamberdür] - A.

³⁵¹⁹ peygamberdür] - A.

³⁵²⁰ peygamberdür] - A.

³⁵²¹ peygamberdür] - A.

³⁵²² peygamberdür] - A.

³⁵²³ peygamberdür] - A.

³⁵²⁴ peygamberdür] - A.

ve's-selāma 'aleyh ve 'aleyhim ecma' in ammā 'aded-i enbiyā (13) yüz yigirmi dört bin'dür bu cümle'nün içinde res'ül üçyüz on (14) üçdür³⁵²⁵ ammā şol³⁵²⁶ peygamber ki dünyāda üç kerre kabre girdi Yūnus (15) nebī³⁵²⁷ 'aleyhi's-selāmdur evvelkisi³⁵²⁸ babası metā³⁵²⁹ olduğda Yūnus da'ı genç ve³⁵³⁰ şabī (16) idi öldi³⁵³¹ **A[143b]** kabre qodılar³⁵³² on dört gün kabirde yatdu'ndan sonra³⁵³³ (17) İlyās peygamber³⁵³⁴ kâfirlerden kaçup gelüp Nīnovā şehrinde ge'ce ile (18) mettanu' evinde gizlendi Yūnus'u anası³⁵³⁵ İlyās peygamberi Yūnus'u (19) kabrine iletüp³⁵³⁶ Yūnus'u ihyāsiçün³⁵³⁷ du'ā ét'dürdi Hakk ta 'ālā (20) İlyās'u du'ası-y-ıla Yūnus'ı ihyā eyledi kabirini açup kemā-kāne V88b(1) Yūnus'ı diri³⁵³⁸ bulup anası eve³⁵³⁹ getürdi kezā fi *Tefsīr'il Me 'ālim* (2) ikincisi Yūnus 'aleyhi's-selām peygamber olduğda Nīnovā kavmini (3) İslāma da'vet ét'dükde nice müddet imāna gelmediler bunlara azāb gelür (4) içlerinde bulunmayım dëyü Hakk ta 'ālādan icāzet olmadın (5) kaçup gemiye girdi Hakk ta 'ālā hāzretinden icazetsiz gitdügiçün³⁵⁴⁰ (6) intikām édüp balığa yutdurdı kırk gün balı'ı'ın karnı kabirinde (7) yatdı üçüncisi ec'el-i müsemma ile vefāt ét'dükde kabre qodılar³⁵⁴¹ (8) ammā atasuz ve anasuz olan insān Adem Nebīdür³⁵⁴² ammā şol (9) kuş ki yumurta³⁵⁴³ başmaz kedi gibi yavrular yarasadur ki yeleksiz³⁵⁴⁴ (10) uçar ammā burnından çiftlenen³⁵⁴⁵ kuş kuzgundur ki (11) erke'gi burnını

³⁵²⁵ res'ül üçyüz on üçdür] üçyüz on üç res'üldür A.

³⁵²⁶ şol] ol A.

³⁵²⁷ Yūnus Nebī] Hāzret-i Yūnus A.

³⁵²⁸ evvelkisi] mevt-i evveli A.

³⁵²⁹ metā] metā-ı fevt A.

³⁵³⁰ genç ve] – A.

³⁵³¹ öldi] bile fevt oldı A.

³⁵³² qodılar] qoydılar A.

³⁵³³ kabirde yatdu'ndan sonra] yatdı ba'dehu A.

³⁵³⁴ peygamber] 'aleyhi-s'-selām A.

³⁵³⁵ anası] vālidesi A.

³⁵³⁶ iletüp] iledüp A.

³⁵³⁷ ihyāsiçün] hayātına A.

³⁵³⁸ diri] hayātında A.

³⁵³⁹ anası eve] vālidesi evine A.

³⁵⁴⁰ bunlara azāb gelür içlerinde bulunmayım dëyü Hakk Ta 'ālā dan icāzet olmadın kaçup gemiye girdi Hakk Ta 'ālā hāzretinden icazetsiz gitdügiçün] gördiki bunlar imāna gelmezler bunlaru' üzerine 'azāb gelür dëyü 'azāb gelmedin içlerinde bulunmayayım dëyü tarık-ı hā'kdan bilā-izin kaçup gemiye girdi bilā-izin gitdügi için A.

³⁵⁴¹ vefāt et'dükde kabre qodılar] fevt olduğda kabre qodılar tamām oldı A.

³⁵⁴² Adem Nebīdür] hāzret-i Adem 'aleyhi's-selāmdur A.

³⁵⁴³ şol kuş ki yumurta] o murğ ki yumurda A.

³⁵⁴⁴ yeleksiz] kanadınu' tüyi yok A.

³⁵⁴⁵ çiftlenen] çiftleşen A.

dişisi burnına koyup üfürür dişide³⁵⁴⁶ yumurda (12) hâşıl olup andan³⁵⁴⁷ yavrular ammā şol³⁵⁴⁸ hayvān ki yelden yükli (13) olup³⁵⁴⁹ toğurur bebrdür anuñçün gāyet yügrük olur hattā kaçan (14) kırtulmaz ve kıovan yetişmez³⁵⁵⁰ ammā yuvasız³⁵⁵¹ mu‘allāķda yumurtlayan (15) kuş Hümā’dur gök yüzinde dā’imü’d-dehr uçup anda yumurtlar (16) aşāģa enmedin yumurtadan yavrusı çıģar oldaķı uçar anası (17) yanına gider³⁵⁵² ammā şol kuş ki erkegi dişisi ile çiftleşmez³⁵⁵³ (18) semender kuşıdur³⁵⁵⁴ kıaknūs daķı đerler Hindüstāndan öte (19) Serendip taģında olur bir cins³⁵⁵⁵ kuşdur tāvus gibi³⁵⁵⁶ envā‘-ı rengile³⁵⁵⁷ (20) mülevven burnı³⁵⁵⁸ uzundur düdük delügi gibi delükleri vardur ötdükde³⁵⁵⁹ her bir **V[89a]** (1) delüğinden³⁵⁶⁰ bir dürlü şedā³⁵⁶¹ çıkarup işidenler hayrān ve bī-hüş (2) olur rivāyetdürki her birisi biñ yıl yaşar imiş³⁵⁶² biñ yıl³⁵⁶³ tamām (3) olduķda burnı-y-ıla odun cem‘ édüp kıanadı-y-ıla yelledükde (4) **A[144a]** odunda ateş hâşıl olup od ‘alevlendükde içine girüp (5) yanar imiş külinden bir yā iki yumurta hâşıl olup bir kuş çıkar (6) imiş oldaķı biñ yıl yaşamıķak kendü kendüye ölmez imiş tızaķ (7) ile tıutup daķı kıanadların pādişāhlara taħtgāh süpürmeģe (8) pīş-keş iletürler imiş kıullanmaģ-ıla kıirlendükde ateşe bıraģurlar (9) ğerü yatup evvelki gibi berrāk olurimiş³⁵⁶⁴ ammā şol kuş

³⁵⁴⁶ dişide] dişisinde A.

³⁵⁴⁷ olup andan] olur ba‘dehu A.

³⁵⁴⁸ şol] ol A.

³⁵⁴⁹ olup] olur A.

³⁵⁵⁰ ve kıovan yetişmez] kıovan erişmez A.

³⁵⁵¹ yuvasız] āşinasız A.

³⁵⁵² yumurtlayan kuş hümādur gök yüzinde dā’imü’d-dehr uçup anda yumurtlar aşāģa inmedin yumurtadan yavrusı çıģar oldaķı uçar anası yanına gider] yumurdalayan murg hümādur ki hevāda yumurdalar ve hevāda yavru kııkarur ve uçurur A.

³⁵⁵³ şol kuş ki erkegi dişisi ile çiftleşmez] ol murg ki erkegi dişisiyle cem‘ olmaz A.

³⁵⁵⁴ kuşıdur] kuşıdur ki anı A.

³⁵⁵⁵ cins] ‘acep A.

³⁵⁵⁶ gibi] mişālī A.

³⁵⁵⁷ envā‘-ı rengile] envā‘-ı elvānıla A.

³⁵⁵⁸ mülevven burnı] mülevvendür ve minķārı A.

³⁵⁵⁹ ötdükde] – A.

³⁵⁶⁰ delüğinden] delükden A.

³⁵⁶¹ şedā] şedā-ı sāz avazı gibi

³⁵⁶² yıl yaşar imiş] sene kāmīl ‘ömür sürer A.

³⁵⁶³ yıl] sene A.

³⁵⁶⁴ burnıy-ıla odun cem‘ édüp kıanadıy-ıla yelledükde odunda ateş hâşıl olup od ‘alevlendükde içine girüp yanar imiş külinden bir yā iki yumurta hâşıl olup bir kuş kııkar imiş oldaķı biñ yıl yaşamıķak kendü kendüye ölmez imiş tızaķ ile tıutup daķı kıanadların pādişāhlara taħtgāh süpürmeģe peş-keş iletürler imiş kıullanmaģ-ıla kıirlendükde ateşe bıraģurlar ğirü yatup evvelki gibi berrāk olurimiş] burnına kāmīl odun cem‘ ider taģlar gibi yaģup ‘ömür tamām olduķda ol odunuñ ortasına ğirüp kıanadların şalıp ol hālde kıanadından bir ateş peydā olup ol-kādar zamāndan bir ve cem‘ olmış oddan tıtuşup bir kerre yanup ‘alevler eflāki-peyvest olup tamām kül olduķda ol kül içinden bir yā iki yumurda hâşıl olup her birinden bir kıaknūs

ki (10) yer altında³⁵⁶⁵ şuyı görür azlığın ve çoklığın³⁵⁶⁶ bilür Hüd Hüd (11) kuşudur ki³⁵⁶⁷ kuşların mühendisüdür ammā şol büyük kuşki³⁵⁶⁸ (12) adamı ve hayvānı serçe gibi kapar ‘ankā-yı mağribī dərler³⁵⁶⁹ rivāyetdürki³⁵⁷⁰ (13) sādātdan bir yigit³⁵⁷¹ tāmda³⁵⁷² gēce ile ehli-y-ile yaturken inüp (14) ikisin bir³⁵⁷³ yorgan döşek-ile pençesine alup hevāya (15) ağdı³⁵⁷⁴ feryādların şehir halkı eşidüp ağlaşup³⁵⁷⁵ eğleşdiler ertesi cümlesi (16) Hanzala Peyğambere şikāyete vardılar³⁵⁷⁶ ol-dağı el³⁵⁷⁷ kaldurup ‘anқанun helākine (17) du‘ā eyledi ol sâ‘at gökden bir ateş inüp yuvası-y-ıla (18) ‘anқayı yakup kül etdi³⁵⁷⁸ ba‘dehu ‘anқанun götürü nesli (19) olup baħr-i muħiṭ cezāresine göçüp halk şerrinden³⁵⁷⁹ emīn oldılar (20) ammā şol³⁵⁸⁰ hayvānki Nūḥ tūfānında gemiye konulmadı nesli dağı³⁵⁸¹ **V[89b]** (1) kesilmedi hayvān-ı baħridürki ‘ıyşī şudadır³⁵⁸² balık gibi ammā şol (2) hatunki yüklü olduğda üçinci sâ‘atde toğurdı ‘Umrān (3) kızı Meryem’dür ki kız iken Hakk ta‘ālā Cebra‘ ile emr etdi ağızından (4) üfürdi fi‘l-hāl yüklü olup üçinci sâ‘atde toğurdı (5) kâle Allāh ta‘ālā³⁵⁸³ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقْتُ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا³⁵⁸⁴ (6) ammā şol³⁵⁸⁵ ‘uzūvki ana қарnında evvel (7) peydā olur sağ elinün şehādet parmağıdur

hāşıl olurmuş ol-dağı bin sene ‘ömr sürmeyince kendü kendüden ölmez imiş ba‘zı kerre tuzak ile ulayup kanadı tellerinden pādīşāhlara taht-gāh süpürmek için süpürge peydā ederler imiş süpüre süpüre kirlendükde ateşe қorlar imiş üzerinden olan gerü yanup gēdüp kanadına pāk olup gene қullanurlar imiş A.

³⁵⁶⁵ şol kuş ki yer altında] ol murğ ki yērün altında A.

³⁵⁶⁶ azlığın ve çoklığın] az ve çoğın A.

³⁵⁶⁷ Hüd Hüd kuşudur ki] Hüd Huddürki cümle A.

³⁵⁶⁸ şol büyük kuşki] ol ‘azīm murg ki A.

³⁵⁶⁹ ‘anқa-yı mağribī dərler] ‘uқāb dēnilsede ammā eṣāḥ rivāyet ‘anқa-yı mağribīdür A.

³⁵⁷⁰ rivāyetdürki] rivāyet olunur ki A.

³⁵⁷¹ yigit] tāze yigit A.

³⁵⁷² tāmda] tām üzerinde A.

³⁵⁷³ bir] bile A.

³⁵⁷⁴ ağdı] götürdi A.

³⁵⁷⁵ ağlaşup] – V.

³⁵⁷⁶ şikāyete vardılar] vardılar şikāyet eylediler A.

³⁵⁷⁷ ol-dağı el] – V.

³⁵⁷⁸ gökden bir ateş inüp yuvasıyla ‘anқayı yakup kül etdi] bir ateş peydā olup gök yüzinden inüp ‘anқанun aşıyanına helāk olup büsbütün aşıyanıla yavrusıyla bā-kemāliye iḥrāk bilnār oldu A.

³⁵⁷⁹ ‘anқанun götürü nesli olup baħr-i muħiṭ cezāresine göçüp halk şerrinden] ‘anқанun nesli bu hālī görüp ol maħallden қalkup baħr-i muħiṭ cezāresine göçüp gitdiler halk şerlerinden A.

³⁵⁸⁰ şol] ol A.

³⁵⁸¹ konulmadı nesli dağı] қomadılar gene nesli A.

³⁵⁸² ‘ıyşī şudadır] – A.

³⁵⁸³ “İmrān kızı Meryem’i de (misal vermiştir): O iffetini çok iyi korumuştı, biz de ona ruhumuzdan üfledik.” et-Taḥrīm 66/12

³⁵⁸⁴ ammā şol hatunki yüklü olduğda üçinci sâ‘atde toğurdı ‘umrān kızı Meryemdürki kız iken Hakk ta‘ālā cebra‘ ile emretdi ağızından üfürdi fi‘l-hāl yüklü olup üçinci sâ‘atde toğurdı kâle Allāh ta‘ālā وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقْتُ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا] – A.

³⁵⁸⁵ şol] ol A.

ammā şol kemüçekki³⁵⁸⁶ (8) insānuñ³⁵⁸⁷ tohumıdır anā ‘uzrūf derler hardāl dānesi kadardur (9) kuyruk üstindedür yêrde³⁵⁸⁸ çürümez kıyāmetde insānuñ (10) cesedi³⁵⁸⁹ andan peydā³⁵⁹⁰ olur ammā şol³⁵⁹¹ hayvānki **A[144b]** insān³⁵⁹² gibi hayz (11) görür üçdür sırtlan tavşan ve yarasadur ammā (12) şol³⁵⁹³ kabir ki şāhibi ile bile seyr êder Yūnus³⁵⁹⁴ balığıdır (13) denizde³⁵⁹⁵ ‘ulvī ve suflīyi gezüp Yūnusa seyr êtdürdi (14) ammā şol cānsuz ki cānlu toğurdı³⁵⁹⁶ Beriyyede bir tağdurki (15) şāfī kayadandur ‘alanuñ şimālî tarafındadır Şālîh nebīnūñ (16) du‘āsı-y-ıla tağ yarılup içinden bir³⁵⁹⁷ büyük deve (17) toğdı başı bulutda idi şimdi Şām hācıları ol (18) yarıkdan geçerler idi Nāka kayasıdur ammā şol³⁵⁹⁸ dişiki (19) erkekden toğdı Havvā³⁵⁹⁹ anamuzdurki Ademūñ şol egegüsinden³⁶⁰⁰ (20) halk olındı ammā şol³⁶⁰¹ iki müteharik ki ebedi³⁶⁰² **V[90a]** (1) sâkin olmazlar ay ile güneşdürki halk olalı devr êdüp³⁶⁰³ (2) sâkin olmazlar ammā şol³⁶⁰⁴ iki dostki sevişmezler ve³⁶⁰⁵ (3) biribirinden ayrılmak dahı istemezler³⁶⁰⁶ cān ile ceseddür³⁶⁰⁷ ammā şol³⁶⁰⁸ (4) iki zıdlardurki biri birinin istemezler mevt ile³⁶⁰⁹ hayātdur ammā (5) maḥlūkātuñ katı güzeli insāndur ki³⁶¹⁰ insānuñ güzeline bakmağa (6) toymak³⁶¹¹ olmaz ğayrı³⁶¹² hayvān böyle degüldür ammā maḥlūkātuñ katı (7) çirkīni başsuz gövdedür ammā

³⁵⁸⁶ şol kemüçek ki] ol kemik ki A.

³⁵⁸⁷ insānuñ] insān A.

³⁵⁸⁸ üstindedür yêrde] üzerindedür ol yêrde A.

³⁵⁸⁹ cesedi] vücūdı A.

³⁵⁹⁰ peydā] hāşıl A.

³⁵⁹¹ Şol] ol A.

³⁵⁹² insān] ‘avrat A.

³⁵⁹³ şol] ol A.

³⁵⁹⁴ Yūnus] hāzreti Yūnusūñ A.

³⁵⁹⁵ denizde] ki deryāda A.

³⁵⁹⁶ şol cānsuz ki cānlu toğurdı] ol bī-rūh ki zī-rūh toğurdı A.

³⁵⁹⁷ bir] – V.

³⁵⁹⁸ şol] ol A.

³⁵⁹⁹ Havvā] hāzreti Havvā A.

³⁶⁰⁰ Ademūñ şol egegüsinden] hāzreti Ademūñ mübārek eygüsinden A.

³⁶⁰¹ şol] ol A.

³⁶⁰² ebedī] aslā A.

³⁶⁰³ devr êdüp] – A.

³⁶⁰⁴ şol] ol A.

³⁶⁰⁵ ve] ammā A.

³⁶⁰⁶ ayrılmak dahı istemezler] ayrılmazlar A.

³⁶⁰⁷ cān ile ceseddür] cān ile ceseddür ki hem sevişür hem ayrılmazlar A.

³⁶⁰⁸ şol] ol A.

³⁶⁰⁹ mevt ile] mevtille A.

³⁶¹⁰ ki] – V.

³⁶¹¹ toymāk] doymak A.

³⁶¹² ğayrı] sā’ir A.

cümle maḥlūkāt³⁶¹³ şey'dür ve cümle³⁶¹⁴ ma'dūmāt (8) lā-şeydür ammā şol³⁶¹⁵ dört cānlar³⁶¹⁶ ki raḥmde yatmadılar (9) Ādem ve Ḥavvā ve kebş-i Īsma'īl ve ḳurbān-ı Ḥabildür ammā şol³⁶¹⁷ (10) yēr ki yaradılalı³⁶¹⁸ ancak üç sâ'at güneş degdi min ba'dehu bir (11) daḥı degmez³⁶¹⁹ Mūsā peygamber denize 'aşā ile urduḳda³⁶²⁰ on iki (12) şoḳāk³⁶²¹ açulup güneş denizün dibine düşüp balçıḡın (13) ḳurutdı Mūsā aleyhi's-selām denizden ummeti ile çıkup³⁶²² (14) Fir'avn ve³⁶²³ 'askeri daḥı denizün³⁶²⁴ şoḳāklarına girdükde deniz³⁶²⁵ (15) ḳavuşup Fir'avniler ḡarḳ olduḡı maḥālldür³⁶²⁶ ammā 'Arapdan gelen (16) peygamberler³⁶²⁷ yedidür İbrāhīm ve Īsma'īl ve Hūd ve Lūt (17) ve Şālih ve Şu'ayp ve Muḥammed Muştafā şalavātullahi 'aleyhim (18) ecma'īn **A[145a]** Mūsā³⁶²⁸ peygamberle 'İsā peygamberün³⁶²⁹ arasında³⁶³⁰ biñ 'aded (19) peygamber³⁶³¹ geldi cümlesi dīn-i ḥālīş üzere oldularki³⁶³² dīn-i *İslāmdur* (20) ammā şol³⁶³³ beşki Ḥaḳḳ ta'ālā ḳudret eliyile³⁶³⁴ ḥaḳḳ eyledi **V[90b]** (1) cennet-i 'Adnī yaratdı ve tūbā ağacını dikdi ve Adem nebīyi ve (2) yedinci göḡi ve Mūsā'nun elvāhını kendi ḳudret eli-y-ile yazdı³⁶³⁵ ammā (3) Adem nebīnün³⁶³⁶ topraḡın her nevi'den alup ḥaḳḳ eyledi eger cümle³⁶³⁷ bir topraḡdan ḥaḳḳ

³⁶¹³ maḥlūkāt] mevcūdāt A.

³⁶¹⁴ ve cümle] – V.

³⁶¹⁵ şol] ol A.

³⁶¹⁶ cānlar] zī-rūḥ A.

³⁶¹⁷ şol] ol A.

³⁶¹⁸ yaradılalı] ḥaḳḳ olalı A.

³⁶¹⁹ degdi min ba'dehu bir daḥı degmez] tokındı ḡayrı tokunmak ihtimāl yok a.

³⁶²⁰ Mūsā peygamber denize 'aşā ile urduḳda] ḥazreti Mūsā Nil deryāsını 'aşāyla ḍarp edüp A.

³⁶²¹ şoḳāk] tarīḳ A.

³⁶²² açulup güneş denizün dibine düşüp balçıḡın ḳurutdı Mūsā aleyhi's-selām denizden ummeti ile çıkup] ḥattā deryānün dibine güneş tokunduḡunda yol tozar gibi tozardı ḥazret-i Mūsā ümmetiyile geçüp çıkup A.

³⁶²³ ve] – V.

³⁶²⁴ denizün] deryānün A.

³⁶²⁵ deniz] deryā A.

³⁶²⁶ Fira'vuniler ḡarḳ olduḡı maḥālldür] Fira'vun ve ḳavmi ḡarḳ eyledi ol maḥālldür A.

³⁶²⁷ peygamberler] enbiyā' A.

³⁶²⁸ Mūsā] ammā ḥazret-i Mūsā A.

³⁶²⁹ 'İsā peygamberün] 'İsā 'aleyhi's-selām A.

³⁶³⁰ arasında] mā-beyninde A.

³⁶³¹ peygamber] enbiyā' A.

³⁶³² üzere oldularki] üzere ki A.

³⁶³³ şol] ol A.

³⁶³⁴ ḳudret eliyile] ani kendi yed-i ḳudretiyile A.

³⁶³⁵ yaratdı ve tūbā ağacını dikdi ve Adem nebīyi ve yedinci göḡi ve Mūsā'nun elvāhını kendi ḳudret eliyile yazdı] ve dirāht-ı tūbā ve Adem as ve yedinci göḡ ve ḥazret-i Mūsā'nun elvāhı yed-i ḳudretiyile yazmışdur A.

³⁶³⁶ nebīnün] – A.

³⁶³⁷ cümle] – A.

eylese (4) Benî Adem³⁶³⁸ serçe kuşu gibi biri birinden seçilmezidi³⁶³⁹ pes beni Ademün kimi ak³⁶⁴⁰ kimi siyâh kimi aşfer kimi gendüm³⁶⁴¹ kimi esmer (5) oldu eczâ'sınun ğalebesine göre³⁶⁴² ammâ rûh gövdeye güc-ile girdi (6) ve güc-ile çıkar ammâ Ademile³⁶⁴³ dünyâya bir dâne buğday başı düşdi (7) üzerinde³⁶⁴⁴ bês dânesi³⁶⁴⁵ var idi Adem³⁶⁴⁶ anı yere³⁶⁴⁷ eküp üredi ve³⁶⁴⁸ bir katlanup³⁶⁴⁹ cemî' evlâdlarına³⁶⁵⁰ (8) kifâyet eyledi berekâtlanup³⁶⁵¹ ammâ Adem 'aleyhi's-selâm³⁶⁵² cennetden³⁶⁵³ (9) üç libâsla çıkıdı birin fûta gibi bağladı birisin³⁶⁵⁴ gömlek (10) yerine tutdı ve birin başına bürünüp³⁶⁵⁵ cemî'-i gövdesin örtüdü³⁶⁵⁶ ve Havva³⁶⁵⁷ dahı bês (11) yaprağa mültebis olup³⁶⁵⁸ çıkıdı anuñçün kefinleri dahı yaprakları 'adedince (12) oldu³⁶⁵⁹ Adem³⁶⁶⁰ Hind'e ve Havva³⁶⁶¹ Cidde'ye düşdi âhir 'Arafât'da bulışdılar (13) ol ecilden ol maḥâllün adı 'Arafât oldu³⁶⁶² ammâ şol³⁶⁶³ ev ki on (14) iki kapısı var ıdı Benî İsrâ'il'de Tîh şahrâsında şuşayup (15) şu talep êtdükleri Mûsâ peygamber³⁶⁶⁴ 'aşâ ile bir adam başı kadar taşâ (16) urdı ol taşdan on iki kapu açılup her kapudan bir çeşme akup (17) adam ve hayvânlara kifâyet edecek kadar şu

³⁶³⁸ Benî Adem] cümle insân A.

³⁶³⁹ seçilmezidi] teşhîş olunmazıdı A.

³⁶⁴⁰ ak] beyâz A.

³⁶⁴¹ kimi siyâh kimi aşfer kimi gendüm] – V.

³⁶⁴² oldu eczâ'sınun ğalebesine göre] eczâ'sınun ğalebesine göredür A.

³⁶⁴³ Ademile] Adem ile A.

³⁶⁴⁴ üzerinde] – V.

³⁶⁴⁵ dânesi] dâne A.

³⁶⁴⁶ Adem] ḥazret-i Adem A.

³⁶⁴⁷ yere] – A.

³⁶⁴⁸ ve] – A.

³⁶⁴⁹ bir katlanup A.

³⁶⁵⁰ evlâdlarına] velâyetlere A.

³⁶⁵¹ berekâtlanup] – A.

³⁶⁵² Adem 'aleyhi's-selâm] ḥazret-i Adem A.

³⁶⁵³ cennetden] cennetden çıkıduḡda A.

³⁶⁵⁴ birisin] ve birin A.

³⁶⁵⁵ bürünüp] büründi A.

³⁶⁵⁶ örtüdü] bürüdü A.

³⁶⁵⁷ Havva] ḥazret-i Havva A.

³⁶⁵⁸ oldu] olup A.

³⁶⁵⁹ kefinleri dahı yaprakları 'adedince oldu] ??? okunamadı kefin bês oldu yaprak 'adedince A.

³⁶⁶⁰ Adem] ḥazret-i Adem 'aleyhi's-selâm A.

³⁶⁶¹ düşdi ve Havva] Havva raḡıyAllāhu 'anha A.

³⁶⁶² ol ecilden ol maḥâllün adı 'Arafât oldu] bilişdiler anuñçün ol tağa 'Arafât dediler ma'ârûfe vâkı' olduḡuñ A.

³⁶⁶³ şol] ol A.

³⁶⁶⁴ êtdükleri Mûsâ peygamber] êtdüklerinde ḥazret-i Mûsâ A.

aķarıdı göçdükdē (18) bile götürürler idi şuyı kesilüridi³⁶⁶⁵ ķonduķda yine³⁶⁶⁶ aķarıdı ammā (19) şol oĖul ki babasını ıslāh ēder³⁶⁶⁷ demürdür ki menşe' i³⁶⁶⁸ taşdandır (20) ammā cennet riyāzı olan şehirler vardır³⁶⁶⁹ Mekke ve Medīne ve Kudūs'dür ve³⁶⁷⁰ cennet şehirlerinin V[91a] (1) birisi İrem ki zātü'l-ni'māddur birisi³⁶⁷¹ daķı baķr-ı Şām'ın dāķilinde³⁶⁷² (2) Kayseriyye'dür A[145b] birisi³⁶⁷³ daķı arz-ı Ermen'de Bulķā'dur birisi³⁶⁷⁴ daķı Hind'de (3) Menşuriyye'dür ammā cehennem şehirlerinin birisi Fir'avn şehridür ki (4) Mışır'dur birisi³⁶⁷⁵ daķı Antākıyye³⁶⁷⁶ birisi daķı arz-ı Ermen'de Sincān'dur (5) birisi³⁶⁷⁷ 'Irāk'da Medāyin'dür ammā etfāl-ı müşrikīn kıyāmetde faşl-ı każā (6) içün evvelini ve āķirini cem' etdükdē³⁶⁷⁸ etfāl-i müşrikīn³⁶⁷⁹ daķı cem' edüp (7) Hāķķ ta 'ālā bunlara dēr³⁶⁸⁰ ki ēy benüm nā-resīde ķulcaĖızlarum ana ve ataņuz (8) beni bulmadı³⁶⁸¹ hālā cehennemdedürler siz rabbiņüz kimdür bilürsiz bunlar daķı (9) dēyeler ki Allāhum ente rabbünā bilirüz bizi yok iken var eyledün (10) anamız toğurdı anlar ile ülfet eyledün 'aķlumuz yok idi ki hāķķ-ı bātılı (11) seçeydük³⁶⁸² dilimiz söylemedi ki şehādet kelimesin söyleyeydük (12) ve 'aķlımız gelmedin bizi öldürdün eger bizi büyütseņ ve 'aķlımızı (13) vēreydün seni birleyüp saņa itā'at edeydük şimdi emr senünğdür (14) dēyeler³⁶⁸³ Hāķķ ta 'ālā daķı dēye ki el-ān 'aķlıņuz ve kuvvetinüz ve nuķķunüz (15)

³⁶⁶⁵ adam ve hayvānlara kifāyet ēdecek kadar şu aķarıdı göçdükdē bile götürürler idi şuyı kesilüridi] adamlar ve hayvānat kim var ise bol bol kifāyet eyledi şu akardı ol maķallden göçdükdē ol taşa bile götürürdi şu kesilüridi A.

³⁶⁶⁶ yine] gene A.

³⁶⁶⁷ ēder] ēderidi A.

³⁶⁶⁸ menşe' i] aşlı A.

³⁶⁶⁹ vardır] – V.

³⁶⁷⁰ Mekke ve Medīne ve Kudūs'dür ve] Mekke-yi Mükerreme Medīne-yi Mūnevvere Kudūs-ü Şerīf dūr ammā

³⁶⁷¹ birisi] ve birisi A.

³⁶⁷² dāķilinde] sāķilinde A.

³⁶⁷³ birisi] ve birisi A.

³⁶⁷⁴ birisi] ve birisi A.

³⁶⁷⁵ birisi] ve birisi A.

³⁶⁷⁶ Antākıyye] Antākıyyedür ve A.

³⁶⁷⁷ birisi] ve birisi A.

³⁶⁷⁸ evvelini ve āķirini cem' etdükdē] evvelin ve āķirin cem' olduķda A.

³⁶⁷⁹ etfāl-i müşrikīn] etfāl-i müşrikīni A.

³⁶⁸⁰ dēr] dēye A.

³⁶⁸¹ ana ve ataņuz beni bulmadı] ataņuz ve anaņuz vaķdāniyyetime iķrār eylemediler A.

³⁶⁸² yok idi ki hāķķ-ı bātılı seçeydük] yoğıdıkı hāķķ-ı bātıldan fark ēdemedük A.

³⁶⁸³ söyleyeydük ve 'aķlımız gelmedin bizi öldürdün eger bizi büyütseņ ve 'aķlımızı vēreydün seni birleyüp saņa itā'at edeydük şimdi emr senünğdür dēyeler] getürüp iķrār nā-lisān taşaddīn bātecanān edeydük ve saņa 'ibādet edeydük büyüyüp 'aķlımızdan muķaddem bizi mevt şermünnile ?? eyledün eger bizi büyümege ķoyaydın seni bulup saņa ibādet ēderdük hālā emr senünğdür her ne murād ēdinürseņ emr senünğ dēyeler A.

vardur size bir emr eylesem emri tutarmısınız deyeler ki³⁶⁸⁴ “*ilāhunā tebārekte ve*” (16) *teāleyte minke’l-emru ve minne’s-sem’u ve’t-tāātu*” *yānī yā ilahunā*” (17) buyruk senden emrüne itā’at bizden³⁶⁸⁵ pes Hakk ta’ālā Mālike emr (18) éde cehennemi bunlara hāzır getüreler³⁶⁸⁶ Hakk ta’ālā yine³⁶⁸⁷ dēye ki yā etfāl-ı *emrüm* (19) budurki cehenneme nefsünjüzi atasız şol etfāl ki sa’ādet (20) sebkat étmiş olup³⁶⁸⁸ büyüdükte müslümān³⁶⁸⁹ olacağıdı hemān kendülerini cehenneme **V[91b]** (1) atalar³⁶⁹⁰ düşdüklerinde bi-faẓl yerleri gülistān ola nār-ı Nemrūd (2) İbrāhīm ḥalīle olduğu gibi andan³⁶⁹¹ Hakk Te’āla rıdvāna emr eyleye (3) bunları cennet maḳāmlarına ileteler³⁶⁹² ammā şol etfālki ne’üzubillah ta’ālā³⁶⁹³ (4) şekāvet sebkat étmiş ola kendülerünjüzi atun dēyü (5) buyurduḳda imtinā³⁶⁹⁴ eyleyeler bi-emrillāh ta’ālā³⁶⁹⁵ zebānīler dēyeler ki siz (6) kendi ihtiyārunuz ile girmezsinüz biz size ḥizmet éderüz (7) dēyü³⁶⁹⁶ bunları tutup **A[146a]** ataları ve anaları³⁶⁹⁷ dērki derekesine ulaşıdırurlar³⁶⁹⁸ (8) kālē Allāh ta’ālā³⁶⁹⁹ *أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ* geldük imdi peyk³⁷⁰⁰ (9) bir sā’at rāḥat olmadın İbn ‘Abbas raḍiyallāhu ‘anh ḥazretleri³⁷⁰¹ bu su’āllerün (10) cevābın yazup mühürleyüp peykün eline vērüp Mu’āviyye’ye³⁷⁰² (11) gönderdi geldükde Mu’āviyye’ye daḥı mührün³⁷⁰³ açup okuyup (12) tamām mertebe

³⁶⁸⁴ emri tutarmısınız deyeler ki] tutarmıydınız edelerki A.

³⁶⁸⁵ ilahunā buyruk senden emrüne itā’at bizden rabbenā senden emr bizden itā’at A.

³⁶⁸⁶ Hakk Ta’ālā Mālike emr éde cehennemi bunlara hāzır getüreler] – A.

³⁶⁸⁷ yine] gene A.

³⁶⁸⁸ olup] – V.

³⁶⁸⁹ müslümān] mü’min A.

³⁶⁹⁰ atalar] pertāb edeler A.

³⁶⁹¹ düşdüklerinde bi-faẓlillāhi yerleri gülistān ola nār-ı Nemrūd İbrāhīm ḥalīle olduğu gibi andan] düşdüklerinde biemrullah Ta’ālā ve bifazladur düşdükleri yer gülistān olup nitekim nār-ı Nemrūd ḥazret-i İbrāhime gülizār olduğu gibi ba’dehu A.

³⁶⁹² ileteler] ileteler A.

³⁶⁹³ Ta’ālā] V.

³⁶⁹⁴ kendülerünjüzi atun dēyü buyurduḳda imtinā’] kendünjüzi cehenneme atun dēyü emr olunduḳda

³⁶⁹⁵ Ta’ālā] – V.

³⁶⁹⁶ dēyü] dēyüp A.

³⁶⁹⁷ ataları ve anaları] anaları ataları A.

³⁶⁹⁸ ulaşıdırurlar] vāṣl eyleyeler A.

³⁶⁹⁹ “Zürriyetlerini kendilerine katmışızdır.” et-Tür 52/21

³⁷⁰⁰ peyk] – A.

³⁷⁰¹ ḥazretleri] – V.

³⁷⁰² Mu’āviyyeye] ḥazret-i Mu’āviyyeye A.

³⁷⁰³ göndürdi geldükde Mu’āviyyeye daḥı mührün] irsāl eyledi peyk daḥı Mu’āviyyeye gelüp teslīm eyledi ol-daḥı mührin A.

mesrūr olup başına qodı³⁷⁰⁴ ve İbn ‘Abbas’a (13) çok h̄amd ü şenālar oqđdı varaqayı³⁷⁰⁵ tekrār m̄h̄urleyüp Qayşer’e gönderdi (14) mektūb pūr uslūb³⁷⁰⁶ Qayşer’e geldükde nazar ėdüp mufaşşal cevāb-ı (15) pūr- şavabı gördiki İncil’de ve Tivrāt’daki cevāba muvāfıq (16) hezār istihsānlar³⁷⁰⁷ ėdüp dēdi ki bir peygamberün ħalīfesinün (17) bu ħakā’ıka ve bu ħakāıka ma’rifeti ola böyle kāmıl³⁷⁰⁸ (18) ola lā-reybe peygamberün kemāl-ı mu’cizātındandur dēyüp misk (19) ve ‘anber ile bir ħarīre şarup³⁷⁰⁹ cevāhir şandūka qodı **V[92a]** (1) bu kerāmātun āşarındandurki *Tefsīr-i Ĥanīfīde*³⁷¹⁰ Qayşer ħufyeten (2) ĩmāna gelüp ĩmān-ıla gitdi dēmiş el-ĥamdü li’llāh *ta’ālā*³⁷¹¹ (3) temmetü’l-kitāb bi ‘avnillāhi’l-meliki’l-vehhāb ketebehü’l-(4) - ‘abdu’z-za’if Muĥammed bin Muştafā dede el-qayyim fi tamāmi yevmi (5) itneyn vaqti’s-şubĥ fi 18 şehri cemāziye’l-evvel sene iĥdā ve sittin ve elf (1061) temmet³⁷¹²

³⁷⁰⁴ tamām mertebe mesrūr olup başına qodı] öpdı başına qodı tamām mertebe mesrūr olup A.

³⁷⁰⁵ çok h̄amd ü şenālar oqđdı varaqayı] çok ĥayr du‘ālar ėdüp ve h̄amd ü şenālar bī hadd eyledi ve kāğıd-ı merķūmı A.

³⁷⁰⁶ pūr uslūb] mezbur nesak merķūm üzere A.

³⁷⁰⁷ Qayşere geldükde nazar ėdüp mufaşşal cevāb-ı pūr- şavabı gördiki İncilde ve Tivrāt’daki cevāba muvāfıq hezār istihsānlar ėdüp] vāşl oldı Qayşer mektūbı açup nazar ėdüp bu cevāb-ı pūr- şavabları görüp İncilde ve Tivrāta cevāba muvāfıq olup hezār istihsān ėdüp A.

³⁷⁰⁸ ħalīfesinün bu daķāıka ve bu ħakāıka ma’rifeti ola böyle kāmıl] ħalīfesi bu daķāıka ve bu ħakāıka vāşl olup bu kadar cevāba kādır A.

³⁷⁰⁹] şarup] leff ėdüp V.

³⁷¹⁰ şandūka qodı bu kerāmātın āşarındandurki *Tefsīr-i Ĥanīfīde*] şandūka içine koyup cānı gibi şakladı bu emānetün eşeri zāhir olup *Tefsīr-i Ĥanīfīde* eydürki vażıyyeden-şonra A.

³⁷¹¹ dēmiş El-ĥamdullillāhi Ta’ālā] dēmişler El-ĥamdullillāh A.

³⁷¹² temmetü’l-kitāb bi ‘avnillāhi’l-melikü’l-vehhāb ketebehü’l-abdu’z-za’if Muĥammed bin Muştafā dede el-qayyim fi tamāmi yevmi itneyn vaqtü’s-şubĥ fi 18 şehri cemāziye’l-evvel sene iĥdā ve sittin ve elf (1061)] temmet el-ĥamdu lillāhi kad vaķa’in iĥtitām hāzihi ‘n-nüşati’s-şerifeti’l-mübāreketi fi’l yevmi’t-temini ‘aşara min Şa’bāni’l mu’azam fi silk-i şuhūri’s sene iĥdā ve seb’ine ve elf min hicreti men lehu’l-’izz u şeref A.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİZİN

4.1. Dizin Oluşturulurken İzlenen Yol

- Dizin, metin sözlüğü olarak hazırlanmıştır. Metinde geçen bütün kelimeler dizine alınmıştır. Çekim ekleri, eklendiği kelimenin altında, alfabetik sırayla verilmiştir.
- Birleşik isimler, ilk ismin geçtiği satırda gösterilmiştir.
- Birleşik fiiller, ismin geçtiği satırda gösterilmiş ve anlamı sağa girintili olarak yazılmıştır.
- Arapça ve Farsça ön ek almış kelimeler madde başı olmuştur.
- Birinci teklik şahıs *ben* zamiri ile ikinci teklik şahıs zamiri *sen* zamirinin yönelme hâli /+A/ almış biçimleri *baña* < *ben*+*e* ve *saña* < *sen*+*e*, *ben* ve *sen* zamirlerinin altında gösterilmiştir.
- Ses değişikliğine uğrayan kelimeler; madde başı yapılmış, metinde ses değişikliği olmayan biçimi de varsa o maddeye gönderme yapılmıştır.
- Metindeki özel isimler büyük harflerle madde başı olarak gösterilmiştir.
- Metinde yer alan ancak kaynaklarda bulunmayan özel adlar metinde geçtiği şekilde anlamlandırılmıştır.
- Madde başı ve “:” işareti koyu olarak yazılmış, kelimenin köken dili italik olarak gösterilmiştir.
- Kelimelerin anlamı, metindeki bağlamına göre yazılmıştır.
- Arapça dualar, ayetler ve Arapça ifadeler dizine alınmamıştır.

DİZİN

A, 'A, 'Ā (a, ā, 'a, 'ā)

ābād *Far.* çokluk, aşırılık

ā.+ø

ā.êt-: zenginleştirmek,
mutlu kılmak V2a/5

'**Abbas** (ö.32/653) bir sahâbî

'A.+ø V91b/9

'**abd** *Ar.* kul, köle

'a.+ø V21b/5, V22b/20

'a.- i maḥcūr: malını
kullanmaktan men edilen köle
V30b/1

'abd.+ uḡ V23a/3

abdest *Far.* abdest, temizlenme

ā.+ø V39a/12, V39a/13,
V38a/18, V39a/15,
V40a/9, V41a/1,
V41b/2, V41b/3,
V46b/12

ā. al-: abdest almak
V39b/5, V39b/7,
V39b/13, V39b/15,
V39b/20, V41b/20,
V41a/9, V43a/10

ā. vaḡtinde V40b/11

ā.+de V39a/4, V41a/14,
V42a/13, V42a/4

ā.+e V40b/16

ā.+i V39a/17, V39b/1,
V39b/4, V39b/9, V41a/11

ā.+ i bozul-: yeniden
abdest almak gereği
olmak V39b/11,
V39b/17

ā.+ile V39b/19, V39b/7,
V41a/18, V42a/2

ā.+in V39b/3, V42a/10,
V42a/5, V42a/6

abdestlü *Far.+T.* abdesti olan

ā.+ø V5b/1

abdestsüz *Far.+T.* abdesti
olmayan

ā.+ø V23b/19, V41b/9

abdestsüzlük *Far.+T.* abdesti
olmama hali

ā.+ø V39a/6

'**Abdullāh bin 'Abbas** (ö.
68/687-88) bir sahâbî

'A.+ø V85a/17

'**Abdullāh bin Ömer en-Nesefî**
(1069-1142) Hanefi mezhebi
âlimi

'A.+ø V80a/10

'**Abdullāh bin Selām** (ö.43/663-
64) bir sahâbî

'A.+ø V65a/8

'**Abdullāh el-Enşārî** (1006-
1039) Hanbeli mezhebi âlimi

'A.+ø V44b/17

'**acabā** *Ar.* merak, şüphe, ihtimal

'a.+ø V23a/13

'**acāyib** *Ar.* ('acā'ib) *Ar.* garip,
tuhaf

'a.+ø V37a/1, V87a/11

acı 1.tatlı olmayan

a.+ø

a. bādem ağacı
V87b/11,

V87b/12, V87b/14,

2.üzüntü, dert

a.+ø V64a/10, V64a/6,
V64a/8

a.+ dan V64a/9

a.+ sına V6a/12, V6a/8

a.+ sıyıla

cānı a. V74b/7

'**acībe** *Ar.* şaşılacak, hayret
edilecek, tuhaf karşılanacak şey
veya kimse

'a.+ø

mesā'il-i 'a. V71a/12

‘a.+den
umūr-ı ‘a. V2a/11

‘**āciz** Ar. güçsüz, kuvvetsiz
‘ā.+ø
‘ā. kal-: çok
uğraşmasına karşın bir işi
yapamamak V86a/14
‘ā. ol-: güçsüz kalmak
V2b/17, V15b/14

‘**acz** Ar. güçsüzlük
‘a.+ø
‘a.göster-: güçsüzlük
göstermek V37b/19
‘a.+ inde V15b/18
‘a.+ ine V37b/2

aç yemek yeme ihtiyacı olan
a.+ø V2b/3, V14b/2,
V81b/4,
V81b/5
a.+ ından
a. öl-: büyük bir
yoksulluk içinde
olmak V76b/8

aç -kapalı durumdan açık
duruma getirmek
a.- arlar V45b/8
a.-up V54b/20, V6a/3,
V88a/20, V91b/11

açıl -açılmak
a.- dıyısı V38b/3
a.- up V77a/4, V90a/12,
V90b/16

açlık aç olma durumu
a.+ a V12b/1
a.+ da V24b/16
a.+dan V52a/14,
V52a/18, V76b/10

açuka açık
a.+ø V32a/20, V41a/20,
V41b/9
V42b/14, V75a/17, V75a/18

a.+ da V25a/

adisim

a.+ø
a. vēr-: isim vermek V2b/1
a.+ı V31a/15, V83b/13, V84a/10,
V90b/13
a.+ ını V82a/12
a.+ ları V20b/5

adam insan, kişi

a.+ø V4b/18, V27b/5, V27b/6,
V27b/16, V28b/2, V29a/13,
V29a/16, V29a/2, V29a/3,
V30a/1, V30a/3, V31b/19,
V32a/12, V40b/1, V62b/18,
V66b/14, V66b/7, V76b/3,
V77b/12, V77b/5, V90b/15,
V90b/17
a.+ a V20b/9, V28b/4
a.+ı V5a/20, V27b/9, V29a/8,
V30a/2, V30a/4, V70b/9,
V76b/2, V84b/4, V89a/12
a.+ ına V61a/7

add Ar. kabul etme

‘a.+ø
‘a. olun-: öyle kabul
edilmek V8a/12

aded Ar. sayı

‘a.+ø V15b/1, V15b/5,
V90a/18
‘a.- i enbiyā:
peygamberlerin sayısı
V88a/12
‘a.+ i V9b/9, V84a/13
ta ‘yin-i ‘a.+ i V8a/7
‘a.+ in V7a/15
‘a.+ince V12a/15, V71a/7,
V90b/11

Ādem erkek ismi, Adem
peygamber
Ā.+ø V16b/14, V37a/9,
V38a/20, V38b/11, V38b/3,
V84a/10, V84a/11, V84b/20,
V85a/3, V85a/4, V85a/5,

V85b/17, V86a/18, V90a/9,
V90b/7, V90b/8, V90b/12
evvel-i enbiyā ḥazret-i Ā.
V87/20

Ā. nebī V38a/19, V85a/1,
V86a/13, V87/18, V88b/8,
V90b/1, V90b/3

Ā.+ i V28b/17

Ā.+ ile V90b/6

Ā.+ün V38b/2, V84b/2, V89b/19

‘**adem** Ar. yokluk, hiçlik

‘a.+ø

‘a.- i istiṭā‘at: güçsüzlük
V40a/16

‘**adet** Far. her zaman yapılan

‘ā.+ø

‘ā. ét-:bir davranışı sonradan
alışkanlık hâline getirmek
V73b/4

şatmağı ‘ā.- ét- V73b/1

‘ā. edin-: bir davranışı
sonradan alışkanlık hâline
getirmek V17a/11, V73b/8

‘ā.+ dür V65b/9

‘ā.+i

‘ā. ol- alışkanlık haline
getirmek V59a/4

‘a.+ ise V49b/16

2. kadınların aybaşı durumu

‘ā.+ø

‘ā.- i ma‘rufa V42b/17

‘ā.+ i V43a/4

‘**adeten** Ar. alışlageldiği gibi ‘ā.+ø
V18a/20

‘**adil** Ar. adaletli

‘a.+ dür V82b/12

‘a.+ ler V72b/3

‘**adile** Ar. adaletli kadın

‘a.+ø V71b/4

‘**Adiyy** (ö.4/625) bir sahâbî

‘A.+ dür V74a/9

‘**adl** Ar. adalet

‘a.+ø

şâhid-i ‘a. V68a/16, V69b/8

‘**ādilī** Ar. +Far. adaletli, doğru bir
şekilde

‘a.+ø

‘a. katl eyle:adalet gereği
öldürmek V82b/17

adlu ünlü

a.+ø V25b/7, V37b/10, V43b/19

‘**Adn** Ar. Cennet

‘a.+i

cennet-i ‘A. V90b/1

āfet Ar. büyük maddi zararlara
yol açan, can kaybına sebep olan
olağandışı durum

ā.+ e V2a/13

ā.+ ile V50b/16

ā.+ lerün V76a/7

‘**āfī** Ar. yalvaran

‘ā.+ø V67b/15

‘**āfīfe** Ar. iffetli kadın

‘a.+ø V60b/6

‘**afv** Ar. bağışlama

‘a.+ø

‘a. eyle-: affetmek V67b/14,
V67b/16

‘a. ol-: affedilmek V5b/11,
V16a/1, V6b/14,

‘a. olun-:birisi tarafından
affedilmek V6b/9

‘a.+ ı V67b/15

afyon Far. içinde morfin, kokain gibi
uyuşturucular bulunan madde

a.+ø V73b/1, V73b/4

a.+ ı V73b/2

ağ - süzülme, yükselmek, yukarı
çıkma

a.- ar V84b/5

a.- dı V89a/15

ağa zengin kişi

a.+ sı V13a/4, V53b/13

ağaç, -cı ağaç

a+ø V28b/2, V62b/20

a.+ a V38a/20

a.+ dan V16b/20

a.+ı

acı bādem a. V87/12

a.+ ıla V27b/20

a.+ına

buğday a. V38a/19, V38b/17

a.+ ından V84a/9

acı bādem a. V87/14,

V87b/11

ılğun a. V87/16

a.+ını

tūbā a. V90b/1

a.+ la V74a/11

a.+ uñ V16b/16

ağar- aydınlanmak

a.- incaya V19a/11

a.- madan V11a/12

a.- magıla V45b/12

a.- mış V10b/19, V10b/6

a.- mış olsa V11a/13

a.- mışmıdır V10b/4

ağır tartıda çok gelen

a.+ø V27b/15, V27b/20

ağız,-ğzı ağız

a.+ø V38b/15

yarım a. V32a/11, V32a/8

a.+ a V38b/19, V39a/6

a.+ ı V75a/17

a.+ ıla V19a/13

a.+ına V21a/16, V47b/18,

V86a/3

a.+ından V21a/20, V87a/1,

V89b/3

a.+ ını V57a/3, V87a/11

a.+ ınıñ V54a/16

a.+ ıyla V19a/17

a.+ uñ V38b/20, V39a/5

ağlaş -birlikte ağlamak, sızlanmak

a.- dılar V17b/17

a.- mañ V17b/17

a.- up V89a/15

ağlığ beyazlık

a.+ ın V45b/16

ağnām Ar. koyunlara.+ø

resm-i a. koyun, keçi, deve,

manda gibi hayvanlardan

alınan vergi V50b/6, V50b/8

ağniyā Ar. zenginler

a.+ø V79b/11, V79b/13,

V79b/17, V79b/19

a.+ dan V50a/14

a.+ dur V50b/3

a.+ nuñ V79b/15,

V80a/12, V80a/2

a.+ sı V80a/11

a.+ ya V79b/14, V80a/15,

V80a/5, V80a/8

a.+ yı V79b/20

ağrı ağrı

a.+ sı V12a/5, V47b/17

Ağribe Ar. Sudan

A.+ø V85b/15

ağu zehir

a.+ø V58b/14

āḥar başka, diğer

ā.+ø V6a/11, V16a/14,

V19b/2, V19b/3, V19b/19,

V20a/9, V26a/1, V26a/2,

V26a/4, V26b/14, V38b/19,

V39b/12, V39b/4, V40a/11,

V40a/8, V48a/2, V60a/17,

V57a/1, V57a/13, V60a/,

V84a/4, V86b/18

ā. ere var-: başka yere gitmek

V57a/20

ā.- ı iftirāk başka ayrılık

V37a/2

ā. vakt. başka zaman V39b/8
nısf-ı ā. V51a/16, V51a/17
ā.+ a V62b/17
zevc-i ā. V56b/8, V57b/3
V59b/6, V59b/7, V60b/7
ā.+ dan V72b/4
ā.+ ı V14a/4, V16b/8,
V19b/11, V24a/15, 83a/9
şüret-i ā. V64b/4, V83b/3
ā.+ ında V65a/5
tuhur-ı ā. V60b/2
ā.+ ısı V83a/4

‘ahd yemin

‘a.+ø V21b/16
naķz-ı ‘a. eyle- V23b/12
‘a.+ e V21b/17, V25b/2
‘a.+ ine V23a/20, V26a/5
‘a.+ iñüze V21b/16
‘a.+ ümüze V23b/1
‘a. étenler V23b/12
‘a. eyleyüp V25a/20

Ahî Çelebi (ö.930/1524) bir

Türk tabibi
A.+ø V70a/1, V70b/16
Hâşiye-i A. V68b/6

āhir Ar. son

ā.+ø V22a/14, V37b/12,
V43b/10, V43b/12, V47b/16,
V49b/8, V49b/9, V49b/10,
V51a/12, V58a/12, V62b/6
V66a/4, V87a/17, V87a/18,
V90b/12
ā. gün: kıyamet V22a/20
ā.. ‘ömr: ömrün son günü
V20a/3
a.+ i V47b/19,
ā.+ inde V29b/8, V3a/5
ā.+ inden V51a/12
ā.+ ine V36a/20, V47a/19
ā.+ ini V91a/6
ā.+ inüj V51a/18

āhîret Ar. ahiret, ölümden sonra

gidilecek dünya
ā.+ de V16a/1, V3b/7, V69a/15

āhirîn Ar. sonrakiler

ā.+ø V51a/17
nısf-ı ā. V34b/4, V34b/7

aḥkām Ar. hükümler

a.+ø
a.- ı mensuḥa: hükmü
kalmayan hükümler V28b/9
ā.- ı metrûke: Kocası
tarafından terkedilmiş veya
kocasındanboşanmış kadınlar
hakkındaki hükümler V2a/17
a.- ı şer‘iyye: şer‘i hükümler
V2a/7
a.+ ı V72a/11
a.+ ın V43b/18

Āḥmed bin Ḥanbel (ö.241/855) Hanbeli

mezhebinin öncüsü
Ā.+ø V5a/9

aḥşam 1. akşam

a.+ø V45b/7, V45b/12
a. namāzı V47b/10
V71a/8
a.+ a V13a/8
a.+ ı V47a/18
a.+ uñ V45b/14
2. akşam namazı
a.+ ı V47b/12

aḥvāl Ar. hâller, durumlar

a.+ø
‘arz-ı a. V86a/9
a.+in
cemi‘-i a. V43b/18
a.+ inden V11b/19

aḥvec Ar. çok muhtaç

a.+ø V14b/2
a. ol: çok muhtaç olmak V7b/11

aķ - akmak

a.- a V12b/10
a.- an V12b/10, V43a/16, V43a/8
a.- andur V43a/7, V43a/8
a.- ar V54a/16

a.- ardi V90b/17, V90b/18
a.- arken V43a/10, V43a/17
a.- maḳdur V78a/9
a.-maz
a.- maz olur V75a/13
a.- sa V42b/20, V43b/14
a.- up V43b/3, V90b/16

ak beyaz

a.+ø V90b/4

akça gümüş sikke

a.+ø V8b/9, V10a/7, V10a/11,
V10a/12, V10a/7, V22b/3,
V26a/1, V26b/19, V27a/4,
V27a/7, V27a/17, V35b/6,
V38a/3, V38a/4, V49b/18,
V49b/19, V50a/1, V50a/2,
V52b/7, V56a/3, V56a/4,
V62a/5, V62a/9, V63a/15,
V63b/5, V64a/13, V64a/15,
V64a/19, V64a/9, V65a/14,
V65b/1, V65b/17, 65b/18,
V75b/12, V80b/, V81a/18, V8b/9
a.-ı taṣadduḳ V27a/3
a.+ da V63a/17
a.+ dur V49b/20
a.+ nuḡ V19b/19, V19b/20a.+ya
V27a/18, V50a/12, V50a/17,
V52b/9, V63a/15, V63b/11,
V63b/12, V63b/16, V63b/9,
64a/8, V65b/17
a.+ yı V27a/2, V27a/3, V50b/7,
V56a/5, V63a/13, V63a/14,
V63a/16, V63a/19, V63b/16,
V63b/6, V64b/20, V67a/12

akçalıḳ para kesesi

a.+ø V27a/1, V27a/2, V80b/3

akd Ar. sözleşme

a.+ø
a.- i icāre ʿet-: kira sözleşmesi
yapmak V66a/15
a. ʿet-: sözleşme yapmak
V16a/6
a.+de

ḥīn-i a.+ de V56a/13,
V56b/4
a.+ e V62a/18
a.+ i V56b/4

ākıbet Ar. sonuç

a.+ø a.- i ḥamīde: beli
bükülmüş hâlde V1b/13

akıl → **ākl**

a.+ø
a. başda olduğça V5a/15
a.+ la V25a/17

ākile Ar. yiyen, yiyici (müennes)

a.+ø V28a/3, V28a/5, V28a/7,
V28a/13
a.+ den V28a/18
a.+ lerine V29a/4
a.+ nūḡ V28a/15, V28b/9
a.+ si V28b/5

akl Ar. akıl

a.+ø V29a/17
a. baliḡ V29a/13
a.- u dānā V29a/17
bālīḡ ā. ol- V51a/20
a.+1
a. gitüp V76a/6
a. yok idügi V76b/19
a.+ ımızı
a. vēr-: akıl vermek V91a/12
a.+ ımuḡ
a. gel-: hatırlamamak
V91a/12
a.+ ıḡuz V91a/14
a.+ umuz V91a/10

akrabā Ar. akraba

a.+ sından V55b/17, V57b/7

aksi Ar. ters

a.+ø
a. ol-: tersi olmak V62b/5

akvā Ar. çok kuvvetli

a.+ dur V61b/10
a.+ sı V51b/18

al - almak

- a.- a 44b/10, V63b/14, V63b/15, V64b/14, V87/14
- a.- acağı
 - a. olsa V64b/4
- a.- acağım V58a/18
- a.- alar V7b/17
- a.- ayum V18a/15
- a.-dı
 - gèrü a. V79a/14
 - şatun a. V54a/3, V79a/11
- a.- dıyısı
 - el a. V38b/15
- a.-duğı V50b/2, V53b/15, V55a/12, V78a/3
 - ābdest a. V39b/5
- a.- duğım V58a/18
- a.- duğın V70a/4
- a.- duğını V50b/4
- a.-duğda
 - ödünç a. V65b/5
 - şatun a. V61b/14
- a.- duğdan V56b/9
 - abdest a. V39a/18
- a.- duğları V10a/7, V50b/7
 - a.- ı bilürmi V54a/12, V55b/5, V68a/9
- a.- ı vère V70b/10
- a.- ı vèrseler V50b/5
 - a.- ımaz V54a/19, V54a/20, V54b/2, V54b/3, V68a/10, V79a/10, V80b/13, V80b/18
- a.- incaya V64b/15
 - a.- mağa V67b/12, V72b/18, V75b/19, V80b/17, V82b/8
 - kıymetin a. V61b/20
 - kul a. V13b/4
- a.- mak V50a/8, V50b/14, V50b/15, V52b/14, V55b/12, V55b/6, V55b/8, V56a/18, V56b/10, V56b/8, V64a/13, V80b/13
 - başın a. V5a/20
 - elinden a. V8b/18
 - şatun a. V64a/10
 - zekât a. V50a/14
- a.- mak gerek V64a/3, V64b/6a.

- mağda V52b/17
- a.- malı olsa V64a/19
- a.- masun V70b/6
- a.- mazdı V65a/15
- a.-mışlar
 - şatun a. V83a/6
- a.- sa V18a/15, V19b/11, V19b/20, V67b/9, V80b/13, V9a/13
 - şatun a. V63a/1
- a.- up V31a/2, V38b/2, V41a/11, V63a/10, V63a/7, V64a/15, V64b/8, V65b/1, V65b/8, V66a/1, V67a/16, V70b/5, V70b/8, V71a/3, V77a/3, V78b/7, V79a/16, V80b/16, V85b/8, V89a/14, V8b/15, V90b/3,
 - ābdest a. V39b/15, V39b/20, V39b/7, V41b/20, V43a/10
 - ‘avrat a. V55b/9
 - bile a. V87/14
 - şatun a. V64b/1, V64b/12, V79a/20
 - sèl V5b/5
 - a. şatup V86b/6
- a.- ur V39b/1, V54a/13, V54a/18, V54a/19, V54a/20, V54b/1, V54b/2, V54b/3, V55b/5, V57b/1, V67a/4, V67b/20, V77a/12
 - gèrü a. V77a/6
 - kıymetin a. V79a/15
 - mīrāsın a. V80b/18
 - nefes vèrüp a. V86b/16
- a.- urlar V30a/8
- a.- urlarsa
 - ābdest a. V41a/9
- a.- ursa V65b/8
- a.- ursam V55a/11
- a.- urşan
 - gèrü a. V79a/12
- 2. evlenmek
 - a.- acağı V58b/2
 - a.- acağına V58b/1
 - a.- amaz V58a/2
 - a.- ayım V67a/2
 - a.- ımaz V60b/10

a.- mağa V70a/19
a.- mağ V33a/11, V57b/20, V60b/12
a.- mağ olurmu V60a/8
a.- malı
a.- malı olsa V58b/4
a.- sa V58b/3
a.- up V83a/11
a.- ur V58a/3
a.- urş V67b/17
3. satın almak
a.- duğı V61a/3
a.- sa V61a/1
4. yardımcı fiil
a.- up
altına a. V77a/20

a'lā Ar. en yüksek
a.+ø V50b/10
a.+da
'arş-ı a. V86a/9

alacak alacak
a.+ ı V67b/11

'alağ Ar. pıhtılaşmış kan
'a.+ø V69a/14

ālām Ar. acılar
ā.+ø V23a/15
ā.+ ından V24b/12

'alāmet Ar. İşaret
'a.+ø
'a.- i kıyām V48b/3
'a. ol-:işaret olmak
V5b/19
'a.+ le V75a/16
'a.+ ler V75b/1
'a.+ leri V75a/16

'alan düz ve açık yer
'a.+ uñ V89b/15

alçakyere yakın
a.+ø V64a/11, V64a/12, V64a/16
a.+ a V78a/9

alda -aldatmak
a.- duğunuz V17a/14
a.- mağ V17a/6
a.- yam V17a/14

a'lem Ar. ālim
a.+ø
Allāh-ı a. V34b/18

'ālem Ar. evren
'ā.+ø V2a/19
'ā.+ ul gıyub V36b/10, V37b/19
'ā.+ ine V8a/12
'ā.+ e
fena-ı 'ā.+ e V3b/12, V3b/14
'ā.+ üñ V86a/8

ālet Ar. organ
ā.+ø V10a/20
ā.+ e V10a/20

'alevlen - alevlenmek
'a.- dükde V89a/4

'aleyhi's-şalātu ve's-selām Ar. dua ve selam üzerine olsun
'a.+ø V4a/17, V74a/7, V76b/5, V78b/16, V81a/17
V86a/19
Hāzret-i 'a. V65a/10, V87b/11
'a.+ uñ V87b/2

'aleyhi's-selām Ar. üzerine selam olsun
'a.+ø V20a/13, V22a/7, V30b/12, V30b/16, V30b/20, V31b/8, V32a/3, V36a/13, V36b/18, V37a/4, V38a/19
V45a/1, V45a/17, 46a/1, V46b/5, V56b/12, V63b/20, V73a/4, V86a/3, V86b/3, V87/20, V88b/2, V90a/13, V90b/8
Hāzret-i 'a. V14a/15, V16a/17, V24a/8, V24a/10, V24b/14, V25a/2, V25b/3, 44b/12, 44b/15, V25a/11,

V45a/16, V45a/19, V45a/4,
V45a/9, V52a/1

Ḥaẓretüñ 'a. V25b/12
'a.+ dur V88a/15

'Alī (ö.40/661) İlk müslümanlardan, Hz.
Peygamber'in damadı ve Hulefâ-
yi Râşidîn'in dördüncüsü
'A.+ø V31a/4
Ḥaẓret-i 'A. V59b/1
'A.+ den V59b/4

alım alım

a+ø V63b/20
a. satım èt-: alışveriş yapmak
V19b/11

alın, -lnı alın

a.+ ın V6a/3
a.+ ına V5b/20, V6a/8
a. yazıl: kaderi olmak
V32a/9
a.+ını V6a/2

alın - alınmak

a.- an V40a/7
a.- ana
ücret a.-: ücret vermek
V66a/14
a.- maz V30a/7
a.- ur V77a/19

'ālim Ar. ilim sahibi

'ā.+ø V2a/19, V9a/10 V36a/20,
V36b/3, V38a/10
'ā.+ dür V36b/16
'ā.+ leri V36b/9
'ā.+ üñ V37a/20
şāri'-i 'ā. V11b/2

Allāh Allāh

a.+ø V14a/16, V14a/20, V16a/1,
V16b/17, V17a/8, V21a/8,
V21b/16, V26b/17, V2a/12,
V35b/1, V35b/2, V35b/7,
V36a/11, V52a/12, V55a/15,
65a/17, V89b/5
A. Te'ālā V21b/14, V23a/1,

V23b/7, V27a/13, V38b/17,
V42b/3, V75a/7, V83b/16,
V86a/1, V86b/11, V86b/17,
V87b/9, V91b/8
A.+ ı a'lem V34b/18
A.- u ta 'ālā V64b/3, V72b/11
A. ta 'ālānuñ V36b/12,
V83b/13, V87b/8
ism-i A. V70b/12
A.+ adur V25b/17
A.+ am V17a/15
A.+ dan V32a/10, V3b/11ki
A.+ dur V85b/10
A.+ um V91a/9
A.+ uñ V17a/7, V2a/11, V32a/9

Allāhu ekber Ar. Allāh en büyüktür. a.+ø
V46b/4, V46b/15,
V46b/17, V46b/9, V47a/3,
V60a/9, V75a/2

alt alt

a.+ ına V71a/3
a.+ ına al-: birini yere yıkıp
üstüne çökmek V77a/20
a.+ ında V28b/13
yer a. V89a/10

altı altı

a.+ø V15a/14, V16b/6, V21a/10,
V21a/11, V57a/14, V57a/15,
V57a/18, V64b/2, V82a/10,
V82a/8, V8a/2, V8b/10, V8b/2,
V8b/7, V9a/2, V9a/3
a.+ nuñ V16b/9
a.+ sıyila V18b/16

altıncı altıncı

a.+ sı V12b/7, V61a/11, V87a/9

altı yüz altı yüz

a.+ø V49a/14

altmış altmış

a.+ø V13b/13, V13b/14,
V14a/16, V26b/6, V33b/18,
V33b/20, V72b/13, V87/19,
V8a/11,

V8a/15	‘a. olun-;uygulanmakV2a/17 V28b/10, V48b/6, V59b/3
altmış bir altmış bir a.+ø V13b/12	‘a.+ den V66b/5 ‘a.+ e V35b/5 ‘a.+ e getir-uygulamak V3b/4
altmış iki altmış iki a.+ø V83b/10	‘a.+ i V2a/10, V2a/7 ‘a.+ için noḫsān-ı ‘a. V35b/5
altun altın a.+ø V54a/15, V64a/18, V64b/14, V64b/4, V81a/19 a.+ a V63b/15, V63b/9, V64a/20, V64b/12, V64b/13, V64b/2, V64b/7, V64b/9 a.+ ı V63b/11, V63b/15, V63b/9, V64b/15 a.+ uḡ V65b/19	‘a.+ in V66a/13 ‘a.+ le V66a/14 ‘a.+ leri V23a/18 ‘a.+ lerinden V23b/3
a‘māl Ar. amel, işler, davranışlar a.+ üḡ V67b/2	‘ameliyye Ar. bir işin belli bir süre ve sıra ile yürütülmesi, süreç ‘a.+ø muḥāvere-i ‘a. V2a/2 ‘a.+ den V36a/7
‘amd Ar. niyet ‘a.+ø şibh-i ‘a. V27b/19 ‘a.+ dur V30b/3 ‘a.+ ede V27b/19 ‘a.+ ıla V27b/7, V27b/9, V27b/17, V29a/6, V51a/5 şibh-i ‘a. V28a/1, V28a/3, ‘a.+ ın V45a/13	‘amm Ar. amca ‘a.+ si V83a/10 ‘āmm Ar.genel ‘a.+ dur V70b/15 ecīr-i ‘a. V66a/5 mülk-i ‘a. V81a/14 yemīn-i ‘a. V70b/13
‘amden Ar. kasıtlı ‘a.+ø V27b/7, V29b/15	ammā Ar. fakat, ancak, buna rağmen a.+ø V7b/14, V44b/9, V10a/17, V10b/11V11a/13, V11a/15, V11a/18, V11a/7, V11b/13, V11b/3, V11b/5, V12a/17, V12a/2, V12a/8, V12b/14, V14b/20, V14b/4, V15a/8, V15a/9, V15b/18, V15b/2, V16a/19, V18a/11, V18a/13, 18a/19, V18a/4, V18a/6, V18a/7, V18b/11, V18b/17, V18b/2, V19a/1, V19a/14, V19a/16, V19a/2, V19a/20, V19b/11, V19b/13, V20a/1, V20a/17, V20a/6, V20b/1, V20b/14, V20b/17, V20b/7, V21a/1, V21b/8, V22a/2, V22b/10, V22b/13, V23a/1, V23a/6, V23b/14, V23b/20, V24a/13, V24a/18,
‘amel Ar. eylem ‘a.+ø V3b/10, V49a/5 ‘a.- i keşīr ol-: namazdan sayılmayan ve namazda iken yapılan üç kez tekrār edilince namazı bozan hareket olmak V49a/11 ‘a. èt-:uygulamak, yerine getirmek V2a/1, V2a/15, V11a/18, V25a/2, V37b/6, V41a/15, V56b/17, V41a/16, V72a/12 ‘a. eyle-: gereğini yapmak V35b/14V56b/15	

24b/10, V24b/8, V25a/17
 V26a/19, V26a/9, V26b/12,
 V26b/5, V26b/9, V27a/9,
 V27b/13, V27b/19, V27b/9,
 V28a/13, V28a/19, V28b/12,
 V28b/7, V28b/8, V29a/1,
 V29a/19, V29b/2, V29b/4,
 V29b/9, V2a/11, V2a/12,
 V32b/15, V32b/9, V33a/9,
 V33b/10, V34a/19, V34b/6,
 V35a/6, V35b/18, V36b/8,
 V37a/6, V38a/14, V39a/12,
 V39a/16, V39a/6, V39b/10,
 V39b/11, V39b/19, V39b/3,
 V39b/9, V40a/15, V40a/5,
 V40b/16, V41a/15, V41a/19,
 V41a/20, V41a/3, V41a/5,
 V41b/18, V42b/1, V42b/11,
 V43a/18, V43a/8, V43b/16,
 V43b/7, V45b/12, V45b/16,
 V45b/6, V46a/17, V46a/18,
 V46b/1, V47b/1, V47b/3,
 V49a/14, V49a/3, V49b/15,
 V49b/18, V49b/6, V4b/17,
 V4b/20, V4b/9, V50a/13,
 V50a/14, V50b/14, 51b/10,
 51b/14, V52a/8, V52b/14,
 V52b/16, V53b/1, V53b/3,
 V55a/19, V56b/13, V57a/18,
 V57a/7, V57b/2, V57b/7,
 V58a/15, V58b/1, V58b/4,
 V59b/1, V59b/7, V5a/9,
 V60a/12, V60a/14, V60a/5,
 V60b/12, V61b/16, V61b/8,
 V62a/18, V62a/19, V62a/20,
 V62b/1, V62b/11, V62b/15,
 V62b/7, V63a/1, V63a/16,
 V63a/17, V63a/4, V63b/15,
 V63b/6, V63b/7, V64a/16,
 V65a/14, V65b/11, V65b/13,
 V66a/12, V66a/5, V66a/9,
 V66b/5, V68b/11, V68b/12,
 V68b/2, V68b/3, V69a/17,
 V69b/4, V70a/7, V70a/9,
 V70b/13, V70b/18, V71a/7,
 V71a/9, V73a/11, V73a/14,
 V73a/20, V75a/10, V75a/11,
 V75b/11, V75b/2, V76b/11,

V77a/14, V78a/10, V78a/6,
 V78b/17, V7a/7, V7b/4,
 V80a/19, V80a/3, V80b/7,
 V81a/14, V81a/2, V81a/5,
 V81b/18, V81b/3, V82a/18,
 V84a/3, V85b/10, V85b/16,
 V85b/17, V85b/19, V86a/11,
 86a/18, V86a/6, V86b/1,
 V86b/12, V86b/13, V86b/15,
 V86b/18, V86b/20, V86b/6,
 V86b/8, V87/15, V87/17,
 V87/18, V87/19, V87a/3,
 V87b/10, V87b/5, V87b/6,
 V87b/8, V88a/12, V88a/14,
 V88b/10, V88b/12, V88b/14,
 88b/17, V88b/8, V89a/11,
 V89a/20, V89a/9, V89b/1,
 V89b/10, V89b/11, V89b/14,
 V89b/18, V89b/20, V89b/6,
 V89b/7, V8b/17, V90a/15,
 V90a/2, V90a/20, V90a/3,
 V90a/4, V90a/6, V90a/7,
 V90a/8, V90a/9, V90b/13,
 V90b/18, V90b/2, V90b/20,
 V90b/5, V90b/6, V90b/8,
 V91a/3, V91a/5, V91b/3

‘amme Ar. hala

‘a.+ mün V32b/13

‘a.+ sidür V32b/4

‘āamme Ar. herkes, bütün

‘ā+ø

‘ā.- i beden: bütün vücudu

V15a/7

‘ā.- i melekler: bütün melekler

V3b/10

‘a.+ ye V37a/20

‘Amr erkek ismi

‘A.+ø

V30b/18, V53b/10,

V53b/13, V53b/6, V53b/9,

V55b/10, V57b/10, V57b/16,

V57b/20, V58a/1, V59a/9,

V59b/2, V60b/13, V61b/19,

V62a/10, V62a/4, V62a/6,

V62b/14, V63b/5, V64a/20,

V64b/12, V64b/14, V64b/4,

V67a/10, V67a/15, V67a/17,
V67a/19, V69a/9, V69a/10,
V70a/11, V70a/14, V70a/17,
V70a/18, V70a/19, V70b/20,
V70b/3, V70b/4, V72b/17,
V72b/18, V72b/5, V74b/14,
V74b/15, V75b/7, V76a/3,
V76a/4, V76a/5, V76b/15,
V76b/8, V77a/1, V77a/13,
V77a/20, V77a/7, V77a/8,
V77b/2, V77b/9, V78a/18,
V78a/20, V78b/12, V78b/15,
V78b/4, V78b/6, V79a/13,
V79b/4, V80b/15, V82b/18,
V82b/2, V82b/14, V82b/20,
V83a/2, V83a/3, V83a/5

‘A.- u fakīr: fakir olan ‘Amr
V7b/3
‘A.+ a V30b/18, V52b/19,
V52b/20, V57b/10, V59a/17,
V59a/7, V59a/9, V59b/3,
V62a/5, V62a/7, V62a/9,
V62b/13, V64b/9, V65b/6,
V65b/8, V67a/13, V67a/14,
V67a/9, V67b/12, V67b/4,
V70a/14, V73b/16, V74b/15,
V76b/16, V77a/11, V77a/14,
V77a/4, V77b/, V78a/19,
V79a/12,, V79b/3, V80b/,
V83a/9

‘A.+ da V67b/11
‘A.+ dan V31a/, V53b/6, V54a/3,
V63b/5, V64a/18, V64b/14,
V65b/20, V65b/4, V70a/3,
V70a/18, V70b/1, V77a/12,
V77a/2, V79a/10, V79a/15,
V79a/16, V82b/5
‘A.+ ı V29b/17, V29b/19,
V69a/7, V70a/12, V71a/15,
V74b/8, V74b/9, V76a/17,
V76a/18, V76b/7, V77a/16,
V77a/20, V77b/10, V78b/10,
V83a/12

‘A.+ ıdan V52b/19

‘A.+ in V55b/11

‘A.+ u V49a/17, V56b/11,
V58a/8, V70b/1

‘A.+ uñ V53a/6, V53b/8, V54a/2,
V54b/8, V55b/6, V55b/7,
V55b/11, V57b/14, V58a/11,
V59a/19, V61b/13, V61b/18,
V62a/2, V64b/11, V64b/5,
V64b/7, V64b/8, V67a/14,
V67b/5, V70a/15, V71a/1,
V71a/14, V71a/2, V74b/13,
V76b/18, V76b/20, V77a/12,
V77b/16, V78a/17 V78a/13,
V78b/12, V82a/11, V82a/19,
V82b/3, V83a/4

‘A.+ uñdur V62a/1, V83a/13

an (<a+n) 3. teklik şahıs zamiri

a.+ a(aña) V12a/19, V20a/6,
V24a/3, V25b/11, V2b/18,
V31a/15, V40a/10, V40a/8,
V40b/4, V41a/18, V42a/1,
V50a/12, V50a/5, V50a/7,
V50b/3, V51a/6, V53a/5,
V53b/17, V61a/10, V61a/12,
V65a/18, V6b/19, V73a/3,
V73b/5, V74a/8, V77b/4,
V7a/16, V7a/18, V7b/16,
V81b/6, V85a/18, V85b/18,
V89b/8, V9b/20

a.+ da V18b/4, V25b/4, V25b/5,
V25b/9, V4b/11, V5a/2, V85a/7,
V88b/15

a.+ dan V15b/10, V17b/10, a.+
dan V19b/2, V19b/3, V34b/15,
V35a/16, V3a/1, V3a/2, V3a/20,
V3a/3, V3a/4, V40b/15, V40b/2,
V43b/13, V44a/8, V46b/20,
V50b/18, V54b/17, V55a/2,
V58a/3, V60b/3, V61a/4,
V61a/5, V61a/7, V61a/8,
V70b/2, V73a/4, V84a/18,
V84b/2, V84b/6, V85b/9,
V87/20, V88b/12, V89b/10,
V91b/2

a.+ ı V18b/1, V29a/8, V31a/6,
V32b/2, V35b/16, V40a/18,
V40b/10, V4b/4, V54b/17,
V5a/4, V60a/, V60a/8, V61a/12,
V65b/12, V7a/1, V83b/16,
V85b/17, V86a/12, V90b/7

a.+ lar 3. çokluk şahıs zamiri
V3b/11V46a/11, V46a/7,
V57b/8, V85a/10, V91a/10
a.+ lara V20a/11, V23b/9, V33a/
a.+ lardan V28a/13, V7b/7
a.+ ları V46a/8, V83b/18,
V84b/19
a.+ ları V40a/7
a.+ uñ V8a/18, V11a/3, V12a/15,
V13b/20, V17a/20, V22b/13,
V22b/8, V24a/3, V26a/16,
V27b/15, V2b/13, V2b/14,
V30a/19, V3a/2, V40b/17,
V42b/19V48b/18, V4a/13,
V51a/5, V65b/11, V73b/12,
V73b/19, V83b/17, V86a/19,
V86b/20
a.+ uñçün V14b/17, V16b/19,
V37b/3, V38b/19, V67a/8,
V88b/13, V90b/11
a.+ uñçündür
a.+ uñçündür V22b/12, V28b/20,
V29a/20, V39a/1, V39a/6,
V48a/18, V63a/17, V81b/7
a.+ uñla V15a/12, V23a/19,
V36a/6, V3b/10, V40a/6,
V4a/15, V55a/2

an : o zaman
a.+ dan V38b/6

añ - anmak
a.- dıysa V35b/13

ana ana
a.+ø V84b/8, V91a/7
a. bir V55b/11
a. karınında V89b/6
a.+ dan V37a/9, V69a/18,
V86b/12
a.+ ları V91b/7
a.+ m V33a/14, V33a/16,
V33a/17
a.+ ma V20a/9, V33a/18
a.+ mı V54b/5
a.+ mıla V58a/14
a.+ muñ V32b/17, V32b/19,
V32b/7, V33a/2, V33a/7eger

a.+ muz V87b/3, V91a/10
a.+ muzdurki V89b/19
a.+ muzı V16b/14
a.+ sı V62a/4, V69a/16, V84a/8,
V85b/20, V87b/7, V88a/18,
V88b/1, V88b/16
a.+ sıdur V32b/3
a.+ sın V52b/13, V52b/15,
V75b/16
a.+ sına V53a/10, V65a/9,
V69a/19, V76a/1, V78a/1
a.+ sını V83a/15
a.+ sınıñ V32b/18
a.+ sıyıla V75b/15

anasuz anasız
a.+ø V84a/14, V88b/8

anber Ar. amber
a.+ø V91b/19

ancañ ancak
a.+ø V6b/17, V10b/7, V10b/15,
V11a/14, V11a/2, V11b/1,
V11b/10, V11b/12, V13a/14,
V13a/17, V15a/17, V22a/10,
V22a/11, V22a/18, V27a/18,
V27a/19, V30a/5, V33a/15,
V34a/7, V34b/18, V35a/2,
V35b/19, V39b/5, V40a/16,
V40b/5, V43b/8, V47b/3,
V52b/10, V52b/9, V54a/13,
V6b/16, V75b/16, V76a/1,
V7b/14, V80b/18, V80b/7,
V83a/12, V83b/11, V85a/16,
V90a/10

and yemin
a.+ø V17a/13, V9b/10, V9b/12
a. iç-: yemin etmek V14b/11
V15a/2, V16a/11, V16b/14,
V17a/1, V17a/13, V17a/4
V17b/6, V19b/11
a. vèr-:yemin etmek V70b/6,
V70b/8

anķā Ar. efsanevi kuş
a.+ø
a.- ı mağribī V89a/12

- ‘a.+ nuṣ V89a/16, V89a/18
‘a.+ yı V89a/18
- aṣḥab** - anlamak
a.- duṣa V23b/12
a.- mayup V63b/6
a.- maz V39b/1
a.- nur V7a/8
a.- yan V11b/19
a.- yup V36b/10, V71a/20
- aṣḥab** - anlanmak
a.- ur V15a/8
- Anṭakiyye** Antakya şehri
A.+ø V91a/4
- ‘**ar** Ar. utanma duygusu
‘ā+ø
‘a. ét-: utanmak V38a/17
- ara** iki yeri veya nesneyi birbirinden ayıran uzaklık
a.+ larında V84b/18
a.+ sı V41b/9
a.+ sına V10b/13, V19b/11, V32b/5, V42b/10, V43a/10
a.+ sında V13b/5, V13b/9, V16a/20, V34a/18, V34a/19, V90a/18
a.+ ya
bir a.+ ya: beraber V45a/7, V79b/20, V42b/5
- ‘**Arab** Arab
‘A.+ø V47a/16, V47a/8, V49a/14, V85b/10
‘A.- ı ‘ayyarī : kurnaz Arab V14a/2,
‘A.+ a V28a/15
‘A.+ dan V84b/17, V90a/15
- ‘**Arabī** Arab, Arab kavmine ait
‘A.+ø V14a/13, V14a/16, V14a/20, V14b/3, V1b/16
- ‘**Arabīce** Arapça
‘A.+ø
mukṭedā-ı ‘a. V46b/6
- ‘**Arafāt** hacıların toplandıkları kutsal yer ‘A.+ø V90b/13
‘A.+ da V51b/13, V51b/18, V52a/4, V52a/8, V90b/12
- ‘**araṣāt** Ar. mahşer yeri
‘A.+ da V23a/15
‘A. meydānında V23a/9
- a‘rāz** Ar. işaret
a.+ø
a.- ı cismāniyye: vücuttaki işaretler V1b/9
- ard** arka taraf
a.+ ina
kapu a. V20b/4
a.+ inca V22b/14, V5b/1, V74b/4
a.+ ında V48b/18, V73a/8
a.+ ından V48a/4
- arın** -arınmak
a.- mayınca
ḥayẓdan a. V61a/18
a.- mış 44b/5
a.- salar V13a/12
- ‘**āriye**→ ‘**āriyet**
‘ā.+ nūṣ V65b/10
- ‘**āriyet** Ar. geri verilmek üzere başkasından alınan eşya, ödünç
‘ā.+ de V63a/16, V63b/7, V63b/8
‘ā.+ i V78b/17
- ‘**āriyeten** Ar. geçici olarak, ödünç olarak
‘ā. V63a/16
- arka** arka
a.+ø V42b/6
a.+ mdağı V14a/17
a.+sı V32b/14, V32b/17, V32b/7, V33a/2, V33a/7
a. üstine yat-sırt üstü yatmak V5a/17
a.+ sına V32b/5
a.+ sındaki V63a/1
a.+ ya V42b/6

arpa arpa a.+ø V13b/16, V15a/20, V64a/1, V9b/9 a. etmeki V18b/1, V34a/2	a.- ı mīrī: devlete ait olup çiftçilere dağıtılan topraklar V62b/16, V77b/11 şahibül a. V68a/14
arslan arslan a.+ø V6a/2, V6a/7, V76a/18 şüret-i a. V6a/20 a.+ mı V6a/18 a.+ uñ V76a/17	‘arz Ar. sunma a.+ø ‘a.- ı ahvāl V86a/9 ‘a.- ı nāmiye: büyüme göstermek V50b/19 ‘a. èt-: sunmak V53a/10, V53a/15, V53a/5 ‘a. ol-: sunmak V49a/20, V56a/7 ‘a. olun-: sunulmak V53a/19, V53b/3, V53b/4
‘arş Ar. çatı ‘a.+ø ‘a.- ı ā‘lā: göğün en yüksek katı V86a/9	‘arz Far. arzu, istek ā.+ sı V81b/5 ā.+ sı gel-: istemek V84a/17
arşun arşın a.+ø V87/19	aş- asmak a.- duıkları V4b/18 a.- maḵ V29a/10 a.- maḵdur V27b/19
art – artmak a.- a V45a/12 a.- ar V11b/20 a.- duğı V12a/4 a.- sa V50a/17	‘aşā Ar. değnek ‘a.+ø V86b/11, V87/14 V90a/11, V90b/15 ‘a.+ sı V87b/10 ‘a.+ sıdur V86b/8 ‘a.+ sından V84a/9
artuḵ -ḡı artık, fazla a.+ø V14a/14, V15a/14, V37b/1, V42b/20, V63b/19 a. eger eksik : fazla veya eksik V9b/2 a. ol-: fazla olmak V64a/4, V83b/3 a.+ a V63b/12 a.+ dur V41a/16, V83a/14 a.+ ı V50a/10, V63b/1 a.+ ın V81b/17	‘aşabe Ar. baba tarafından akrabalar ‘a.+ dür V28a/3 ‘a.+ sidür V28a/5 aşah Ar. en doğru a.+ dur V15a/12
artuḵlu üstün, faziletli a.+ø V63b/18, V64a/7	aşāleten Ar. görevin asıl sahibi olarak a.+ø V70b/10
artur - artırmak a.- a V9a/6	asān Far. kolay a.+ dur V5b/15
arż Ar. yer, toprak, memleket, ülke a.+ø a.- ı Ermen. Ermen ülkesi 91a/2, V91a/4	āşār Ar. eserler a.+ a V37a/1 ā.+ ındandur V92a/1

‘asel Ar. bal
‘a.+ in V55a/1

aşfiyā Ar. gerçek dost olanlar, azizler
a.+ nuḡ V4a/4

aşgar Ar. en küçük
a.+dur
ḥadeş-i a. V39a/6

aşhāb Ar. sahipler
a.+ø
a.- ı Mālik V4b/11
a.- ı Resūlullāh V74a/5
a.- ı Şaf‘i V5a/13
a.- ı Şaf‘iyye V5a/1
a.+ ı V4b/4, V5a/1
a.+ ından V5a/11
a.+ uḡ V81b/7

Aşhāb-ı Kehf yedi uyurlar
A.+ üḡ V87a/15

aşıl Ar. temel
a.+ø V22b/6, V48b/10, V51b/20,
V53b/14, V61a/6
a.+ dur V3a/20, V59b/10
a.+ ı V73b/16
a.+ ıdur V51b/20
a.+ ında V73a/14, V83a/5
a.+ ından V53a/8

‘āşī Ar. asi
‘ā.+ø V14a/7, V17a/18
‘ā.+ dūr V82b/17

āşim Ar. günahkar
ā.+ø
ā. ol-: günahkar olmak V7b/7,
V72a/18
ā.+ lerdür V10a/5

‘asker Ar. asker
‘a.+ø V12b/18
‘a.- i İslām: İslām ordusu
V31a/13
‘a.+ i V90a/14

aşlā Ar. hiçbir zaman
a.+ø V32a/11, V5a/15, V84b/12,
V84b/13

aşliye Ar. temel
a.+ø
ibāḥat-ı a. V52a/4

aşliyet Ar. kendine özgü olma hali
a.+ø
ibāḥat-ı ā. V38b/18

‘aşr Ar. asır
‘a.+ø
‘ulemā-ı ‘a.+ uḡ V37a/18

‘aşrī Ar. çağdaş
‘a.+ø V47a/17

aşşı yarar, fayda
a.+ø V65a/14, V65b/1

aş yemek
a.+ ı V80a/2

‘aşā (Metne göre) öğle namazından
sonra gece yarısına kadar
yênilen yemek
‘a.+ø V19a/6

aşağa aşığı
a.+ø V17b/10, V19a/7, V78a/5,
V80a/19, V88b/16

‘aşāir Ar. kabileler
‘a.+ø V28a/8

aşçı aşçı
a.+ø V62b/14, V66a/6
a.+ dur V62b/13

‘aşīret Ar. kabile
‘a.+ i V17b/16

‘aşk Ar. sevgi
‘a.+ø
‘a. ol-:iyi dilek sözü V73b/17

at at

a.+ø V19b/10, V30b/17,
V30b/19, V36a/15, V64b/13,
V79a/11, V83b/19
a.+ a V19b/10
a.+ ı V79a/14, V81a/12
a.+ ın V64b/11
a.+ ını V64b/15
a.+ la V41a/6
a.+ uñ V79a/13
a.+ uñı V79a/12

at - atmak

a.- alar 44b/5, V91b/1
a.- asız V91a/19
a.- duğda V28b/3
a.- uñ V91b/4
a.- up V28b/

ata baba

a.+ø V29b/10, V29b/9, V41a/6,
V77a/17
a.+ ları V91b/7
a.+ muz V16b/14
a.+ ıuz V38b/11, V91a/7
a.+ sı V29b/17
a.+ sına V53a/10
a.+ sını V83a/15

atasuz babasız

a.+ø V84a/14, V88b/8

ateş Far. ateş

a.+ø V78a/7, V89a/17, V89a/4,
V89a/8
a. şal- yakmak, tutuşturmak
V78a/7
a.+ üñ V78a/10

‘aṭıf Ar. bağlama

‘a.+ø
‘a. èt-: bağlamak V46b/10
‘a.+ dur
ḥarf-i ‘a.: bağlama harfi
V46b/8

av av

a.+ø V28b/

a.+ a V74a/10

a.+ ı V74b/2

a.+ ından V74b/2

‘avām Ar. halk

‘a.+ uñ V2a/17

‘avarız Ar. geçici olan

‘a.+ø

‘a.- ı müktesebe V69b/6

‘avāṭıf Ar. iyilikseverlik, ihsanlar

‘a.+ø

‘a.- ı seniyye V2b/4

avcı avcı

a.+ ların uñ V74a/8

a.+ mış V28a/20

avculık avcılık

a.+ø V74a/5

‘avdet Ar. dönme, tekrarlama

‘a.+ inden V12a/3

‘avl Ar. haddi aşma

‘a.+ø

‘a. èt-: haddini aşmak V83b/1

‘avrat Ar. erkeğin eşi, kadın

‘a.+ø V10a/17, V10a/20,
V10b/1, V10b/7, V11b/1,
V11b/10, V12a/19, V12b/1,
V13b/14, V19b/11, V21a/1,
V21a/3, V21a/5, V21a/6,
V24b/1, V29a/17, V29a/18,
V29a/19, V32b/8, V40a/18,
V42a/20, V43a/10, V55a/13,
V56a/10, V56b/14, V57a/11,
V58b/17, V58b/3, V60b/10,
V61a/10, V62a/13, V67a/1,
V67a/2, V69a/11, V70a/18,
V78a/1, V79a/7, V84b/3, V8a/16
‘a. al-: bir kadınla evlenmek
V55b/9

‘a.+ a V10a/19, V10b/1, V10b/8,
V10b/9, V19b/11, V32b/10,
V34b/10, V34b/11, V34b/4,

V43a/20, V69a/20, V69a/8,
V69b/1, V69b/4
‘a.+da V10b/4,
‘a.+ dan V42b/3
‘a.+ dur V12a/18, V53b/17,
V56b/7, V57a/10
‘a.+ ı V19b/11, V32a/19,
V32b/14, V32b/20, V33a/1,
V34b/19, V52b/19, V53a/13,
V53a/16, V53a/2, V53a/9,
V53a/11, V53b/5, V53b/8,
V55a/11, V56a/2, V56a/7,
V57a/2, V57b/13, V58b/4,
V58b/7, V60a/, V60b/9,
V61a/14, V61a/19, V67a/6,
V70a/20, V83a/3
‘a. boş-:erkek için boşanmak
V79a/10
‘a.+ ıla V34a/15, V40b/8
‘a.+ın V53b/10, V53b/11,
V54a/18, V59a/6, V60b/14
‘a.+ına V10b/3, V20b/18,
V32b/12, V32b/16, V32b/18,
V32b/7, V33a/14, V33a/5,
V33a/7, V34b/2, V34b/10,
V51b/9, V56b/3, V57a/9,
V57b/8, V67a/5, V71a/17
‘a.+ ından V55b/8
‘a.+ını V10a/19, V32b/18,
V58a/6, V62a/9, V70b/3, V83a/1
‘a.+ ının V10a/15, V32a/18,
V34b/15
‘a.+ lar V54a/20, V60b/13
‘a.+um V13a/2, V18b/5,
V21a/17, V53b/6, V57b/11,
V57b/12, V57b/17, V58a/4,
V58a/9, V58b/16, V70b/2
‘a.+ uma V14a/6, V19b/11
‘a.+ umundur V33a/5
‘a.+ uş V5b/16, V10a/16,
V19b/11, V28a/10, V29b/1,
V29a/19, V33a/12, V33b/12,
V40a/20, V43a/13, V67a/6,
V69a/17, V69b/9, V78a/2
‘a.+ uşa V21a/5, V21a/6

‘avratlı eşli

‘a.+ø V58b/16

‘avret Ar. edep yeri

‘a.+ø

setr-i ‘a. èt: V15a/11

avuç, -cu avuç

a.+ ıyıla V19a/15

ay ay, yılın onikide bir zaman dilimi

a.+ø V13b/5, V13b/9, V14a/13,
V14a/14, V21a/10, V22b/2,
V26b/11, V26b/12, V30a/16,
V33b/14, V33b/15, V57a/11,
V57a/15, V57a/18, V59b/15,
V59b/16, V59b/17, V60b/10,
V60b/11,
V60b/15, V82a/10, V82a/8,
V87b/8, V90a/1
a.+ a V57a/14
a.+ da V15a/15, V26b/14
a.+ dan V13b/10, V21a/11,
V51a/14, V82a/6
a.+ dur V59b/18, V59b/19
a.+ ı V26a/1
a.+ ın V66a/13
a.+ ında V46a/13
a.+ ının V25b/20, V43b/10
a.+ uş V11b/10, V13b/5,
V26b/10, V26b/7, V33b/15,
V51a/12, V51a/14, V51a/17

ayağlı ayaklı

a.+ø V29a/16

ayak ayak

a.+ø V18a/10, V18a/11,
V41a/14, V41a/16, V48b/13
a. altı: kalabalık yer V48a/17
a. üsti: ayakta durmak V12a/8,
V47a/6
a. üstüne kıl-: namazı ayakta
kılmak V5a/16
a. üzere V3b/12
a. üzerine V46b/17
a. üzerine tur-: ayak üzerinde
durmak V5b/6
a. yolu: tuvalet V73a/6,
V73a/7

- a. yörü: yürümek V38b/1
a.+ ı V32b/20, V41a/19,
V42a/11, V48b/2
edebhāne a.+ ı V73a/18
a.+ ıdur V6a/13
a.+ ın V41b/15, V42a/14,
V42a/15, V42a/4, V74b/18
a.+ ından V6a/12
a.+ ının V42a/12, V48a/13,
V48b/4, V48b/5, V48b/7,
V48b/9
a.+ ların V42a/8, V75a/19
a.- um V41b/16
- ayakḳabı** ayakkabı
a.+ø V41a/17
- ayaksuz** ayaksız
a.+ø V29a/15, V6a/14, V6a/18,
V6a/20
- a'yān** Ar. seçkinler
a.+ø V36b/11
- 'ayb** Ar. ayıp
'a.+ ı V33b/8, V33b/9, V49b/13
'a.+ ıla 44b/8
'a.+ ın 44b/9
'a.+ ları V38b/3: cinsel organları
- 'ayblı** Ar.+T. ayıplı
'a.+ø
'a. oldı 44b/7
- āyet** Ar. ayet
ā.+ø V30b/14
ā.- i kerīme V31b/11
ā.- i kerīmede V31a/12
ā.- i kerīmenün V23a/8
ā. gel:-vahiy gelmek V87b/3
ā.+ de V56b/16, V81b/9
ā.+ inden V65a/6
ā.+ ine V65a/6
- aylık** aylık
a.+ø V8a/3, V9a/15, V9a/17,
V26b/3, V26b/4, V26b/6,
V71a/5, V71a/7, V7b/15,
- V8b/10, V8b/20, V8b/5, V8b/7,
V9a/2, V9a/3
- 'ayn** Ar. benzeri
'a.- ı taḳvādur V45b/5
- 'aynī** Ar. karşılığı mal olarak ödenen
'a.+ø V65b/10, V65b/6, V65b/7,
V66a/3
'a.+ n V63a/17, V65b/10
'a.+ yi V65b/6
- ayrıl** -ayrılmak
a.- mak V32b/11, V32b/15,
V55a/2, V90a/3
- ayru** başka, öteki
a.+ø V42b/3, V56a/9
- 'ayş** Ar. yaşama, yaşayış
'a.+ ı V89b/1
'a.+ ları V85a/7
- ayul** - ayılmak
a.- dukda V12b/15
- ayur** - ayırmak
a.- up V59b/11
- ayurtlan** - ayırtlanmak, seçmek
a.- madın V43b/20
- 'ayyarī** Ar. kurnaz
'a+0
'Arab- ı 'ayyarī V14a/2
- az** çok olmayan, az
a.+ø V10a/14, V38b/10, V39a/7,
V46b/18, V50a/19, V7b/10
a. çok V74a/12, V74a/14
a.+ ın V38a/14
- a'zā** Ar. organlar, üyeler
a.+ sını V42a/9
- 'azāb** Ar. ıstırap, acı
'a.+ø V28b/11

‘a.- i ‘ikāb olun-: eziyet ile
azab edilmek V5b/8

‘a. gel- eziyet edilmek V88b/3

‘a.+ ı V35a/8

‘a.+ ından V14a/10, V17a/20

azacuk azıcık

a.+ø V63b/19

āzād *Far.* hür, özgür

ā.+ø V62a/13

ā. èt- serbest bırakmak,

hürriyetini eline vermek

V19b/11, V30b/6, V30a/15,

V30a/20, V30b/1, V33b/12,

V34b/4, V34b/9, V54b/7,

V56a/1, V62a/6, V83a/7

ā. eyle-: serbest bırakmak,

hürriyetini eline vermek

V13b/1, V15b/6, V19b/11,

V31b/11, V33b/8, V34b/2,

V34b/3, V54a/4, V62a/5

ā. ol: serbest bırakılmak

V19a/19, V19a/20, V19b/18,

V21a/5, V21a/6, V27a/6,

V30a/18, V56a/1, V61b/2,

V61b/3, V61b/5, V61b/6,

V62a/12, V61b/15, V61b/16,

V61b/19, V62a/1, V62a/4,

V62a/8

a‘zam *Ar.* en büyük

a.+ø V3b/2

a‘zam-ı rükni : dinin en büyük
temeli V3b/3

a.+ ı V51b/17

‘azab *Ar.*(‘azāb) uşak

‘a.+ø V66a/6

azıcuk azıcık

a.+ø V18a/1

azık yiyecek

a.+ ı V52a/14

‘azīm *Ar.* büyük

‘a.+ de

Qurān-ı ‘a. V65a/3

‘a.+ dür

cürm-i ‘a. V2a/12

‘a.+ leri

‘uqūbet-i ‘a. V16a/1

‘a.+ üñ

Qurān-ı ‘a. V31b/19

‘azīme *Ar.* büyük iş

‘a.+ø

‘uqūbet-i ‘a. V65a/4

‘a.+den

‘uqūbet-i a. V16a/3

‘a.+ye

‘uqūbet-i ‘a. V72b/9

‘azīmet 1. *Ar.* gidiş

‘a.+ inde V67b/7

2. *Ar.* tılsım

‘a.+dür

‘azm-i ‘a.:büyük tılsım

V65a/18

‘azīz *Ar.* yüce, kıymetli

‘a.+üm V4a/3

‘azīzān *Ar.* azizler

‘a.+dan

hullān-ı ‘a. V2b/2

‘azl *Ar.* ayırma

‘a.+ e V49b/16, V72b/8

azlık azlık

a.+ ın V89a/10

a.+ ına V9a/6

‘azm *Ar.* irade

‘a.+ø

‘a.- i ‘azīmet V65a/18

‘a. et-:çok istemek V16a/6,
V25b/8

‘a. eyle-:çok istemek V12a/11

‘a.+inde

edā ‘a.+ inde ol- V2b/17

B (b)

bāb *Ar.* kısım, parça, bölüm

b.+ø V14b/11, V27b/4, V2b/10,
V2b/6, V2b/7, V2b/8, V2b/9

b.- 1 evvel: önceki bölüm
V82a/4

b.- 1 hacc: hac bölümü
V40a/17

b.- 1 hayz: hayz bölümü
V12b/13

b.- 1 şaliş: üçüncü bölüm
V71a/12

b.- 1 şavm: oruç bölümü
V9b/4

b.- 1 yemîn: yemin bölümü
V40a/16, V8a/9, V9b/18

b.- 1 zihâr: zıhar bölümü
V3a/5

b.+ a V2b/6

b.+ da V10a/4, V2a/3, V56b/3

b.+ ında V57a/12

b.+ları

mesâ'il-i b. V36b/4

b.+ uñ V19b/6

baba baba

b.+ø V28a/6

b.+ m V54b/5, V82b/20

b.+ ma V20a/9

b.+ muñ V58a/17

b.+ sı V28a/11, V29b/15,
V29b/19, V51b/2, V57b/7,
V70b/1, V82b/17, V82b/19,
V83a/2, V88a/15

b.+ sın V82b/15

b.+ sına V78a/3, V82b/13

b.+ sından V78a/1, V78a/3,
V85a/8, V90b/19

b.+ sınıñ V29b/13, V58a/18,
V82b/14

bād *Far.* rüzgar

b.+ø

b.- 1 şeherdür V86b/16

ba'dehū *Ar.* ondan sonra, daha sonra b.+ø V20b/10, V20b/20,

V21a/1, V35b/10, V58a/7,
V58b/1, V61a/9, V64b/9,
V65b/5, V65b/16, V70b/9,

V71b/15, V72a/9, V77a/2,
V77a/3, V78b/12, V78b/6,
V83a/7, V84b/16, V85b/9,
V88a/1, V88a/10, V88a/2,
V88a/3, V88a/4, V88a/5,
V88a/6, V88a/7, V88a/8,
V88a/9, V89a/18, V90a/10

ba'de'l-ʿaşr *Ar.* İkindiden sonrab.+ 1 V47a/17

ba'de'l-bulūğ *Ar.* ergenlikten sonra b.+ø V77a/10

ba'de'l-ğurūb *Ar.* gün batımından sonrab.+ø V47a/18, V47b/11

ba'de'l-ḥulūl *Ar.* cinsel birleşmeden sonra b.+ø V56b/6

ba'de'l-mevt *Ar.* ölümden sonra b.+ø V81a/19, V81a/20

bādem badem

b.+ø

acı b. ağacı V87b/11, V87/12
V87/14,

ba'de-zemānin *Ar.* (ba'de zemān) ondan sonra b.+ø V59a/14, V78b/12

bāğ *Far.* bağ

b.+ø V50a/11, V50a/15,
V66b/16, V68a/1, V68a/13,
V72b/20, V73a/1, V81a/11
b.+ 1 V67b/19
b.+ ları V66b/19
b.+ umı V67b/18

bāğçe *Far.* bahçe

b.+ø V50a/15
b.+ de V77b/12
b.+ nūñ V68a/13
b.+ si V50a/11
b.+ sinde V77b/11
b.+ sine V78a/4, V78a/5

b.+ yi V81a/11

bağışla - bağışlamak, bir şeyi yarar gözetmeden karşılıksız olarak vermek

b.- dı V81b/20

b.- dum V79a/7

b.- maḳ V67b/13

b.- maḳmı V67b/12

b.- mayum V21a/12

b.- r V67a/2

b.- ya V21a/14, V67b/1

bağışlan - affedilmek

b.- anda V67a/8

b.- mıṣdur V12b/14

bağī Ar. başkaldıran, haksızlık eden

b.+ø

b. ol:-başkaldırmak, V82b/14, V82b/18

bağla - bağlamak, ip, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere, diğer bir şeye veyâhut birkaç şeyi birbirine

tutturmak, birleştirmek, raptetmek

b.- dı V90b/9

b.- maḳ V78a/17

b.- sa V78a/18

b.- yalar V17a/16, V6b/6

b.- yup V42b/9, V74b/18, V74b/19, V78a/18, V8b/12

bağlan - ip, bağ gibi bir vâsıta ile bir şeye, bir yere tutturulmuş olmak, bağlı bulunmak

b.- sa V41b/9

bağlu bağlı, ip veya başka bir araçla bir şeye, bir yere bağlanmış olan

b.+ø V76a/17

bahā Far. bir mal veya işin değeri,

kıymet, bedel

b.+ sına V79a/13

b.+ sınıuḡ V83a/5

b.+ sıyıla V18b/6

bahādur Far. bahadır, kahraman

b.+ uḡ V5b/20

bahādurluḡ Far.+T. bahadırılık,

kahramanlık

b.+ø V6a/6

bahār Far. ilkbahar

b.+ dan V81a/4

baḥr Ar. deniz

b.+ø V37a/14

b.- i muḥīṭ: okyanus V89a/19

b.- i Şām: Şam denizi V91a/1

b.+dür

ḥayvān-ı b. V89b/1

b.+ i V87a/11

bahs Ar. konu

b.+ø

baḥs-i āḥar: Ar. sonraki konu

V29b/8

baḥṣīṣ Far. bağış

b.+ø

b. èt:-bağış etmek V37a/13

ba‘īd Ar. uzak

b.+ i V28a/16

bā‘is Ar. sebep olan

b.+ø V1b/8, V2a/6

baḳ - bakmak

b.+ø V10b/3

b.- duḡı V10b/5

güzeline b.- maḡa ṭoymaḳ ol- V90a/5

b.- mak V32b/6

b.- mayup V31a/18

b.- mıṣsa V16b/1

b.- up V10b/4

Baḳara 1. Ar. Kuran-ı Kerim’in ikinci ve en uzun suresi

B.+ø

Sûre-i b. V65a/5

2. Ar. sığır
b.+ø
b.- ı benī İsrā'īl V86b/19
b.+ sıdur V87a/8

bākī 1. Ar. geride kalan, arta kalan, gerisi, diğer
b.+ø V42a/10, V50a/18V81b/3, V83a/20
b. kal- arta kalmak V83a/18
b.+ leri V30a/8
b.+ lerinüñ V30a/6
b.+ si V43b/8, V83a/12, 44b/5
b.+ sinüñ V14a/20
2. Ar. korunup saklanmış, muhafaza edilmiş
b.+ø V79b/3
3. Ar. sürekli, kalıcı, sonsuz
b.+ø V52a/4
b. kal-: sonsuz olarak sürekli kalmak V52a/4,
b.+ dür V67a/4

bakıyye Ar. arta kalan, geri kalan b.+ø V12b/12

bākire Ar. kızlığı bozulmamış kadın
b.+ ye V69b/17

bal bal
b.+ø V18b/19, V42b/14, V44a/10, V44a/12, V64a/6
b.+ a V44a/8
b.+ ı V44a/10, V64a/6
b.+ uñ V44a/9

balçık, -ğı bataklık, killi çamur
b.+ ın V90a/12

baldır bacağın diz kapağı ile ayak bileği arasında kalan kısım, incik
b.+ ı V42b/9

balık, -ğı balık
b.+ø V18a/3, V87a/1, V89b/1
b.+ a V88b/6
b.+ ı V63a/5

b.+ ıdur V87a/9
Yûnus b.+ ıdur V89b/12
b.+ uñ V88b/6

balıkçı balıkçı
b.+ø V63a/5

bālīg Ar. ergen, çocuğu olabilecek yaşa gelmiş olan
b.+ø V29a/13, V51a/20, V55b/17, V55b/18, V62a/19, V64a/10
b. ol-: fizyolojik ve ruhi bakımdan çocuğu olabilecek çağa ve duruma gelmek V13a/7, V42b/18, V53a/14
b.+ ler V7b/13

ban – batırmak
barmağ b.- madın V42b/14

bār var, mevcut
b.+ø
b. ol-: mevcut olmak V2a/9

bardağ, ğı bardak
b.+ a V19b/2, V19b/3
b.+ dan V19b/3
b.+ ına V42b/14
b.+ uñ V19a/19, V19a/20, V19b/1

bārī Far. hiç olmazsa, hiç değilse
b.+ø V48b/1, V48b/3, V61a/1, V81b/19

barmağ parmak
b.+ø V41a/20
b. ban-: yemek için almak V42b/14
b.+ ları V48b/5, V48b/7, V48b/9
b.+ ların V48a/13, V48b/13
baş b.+ ların V45a/7
b.+ ların uñ V48b/2
b.+ ları V48b/4

baş - 1. kaplamak, bürümek, örtmek
b.+ arken

sël b. V5b/6
2. kuluçkaya yatmak
b.- maz V88b/9
3. karşı cins ile cinsel ilişkide
bulunmak
b.- up V10a/19

ba's Ar. Allāh'ın halkı dine davet etmek
üzere bir peygamber göndermesi
b.+ø
b. ét-: vazifeli kılmak
V83b/16
b. eyle-: vazifeli kılmak
V86a/12

baş 1. kafa
b.+ø V38b/8, V18a/10, V18a/11
b.+ a V38b/9
b.+ ı V5b/9, V18b/10, V18b/11,
V43a/11, V89b/17, V90b/15,
b.+ ıdur V6a/16
b.+ ın V6a/16, V46b/20
b.+ ına V18b/11, V36a/17,
V76a/5, V76a/9, V90b/10,
V91b/12
b.+ ından V6a/15
b.+ ını V69a/10, V73a/1,
V87a/20
b.+ ıyla V5b/4
b.+ uñ V32b/16
2. her birine
b.+ ına V9b/12
güni b.+ V26a/20
3. zirve
b.+ ına V27b/13
b.+ ında V28b/3
b.+ ındaki V62b/20
4. kendi şahsı
b.+ larına V28b/11
5. can
b.+ ı korkusu: öldürülme korkusu
V31b/2
b.+ ın al-: öldürmek V5a/20
b.+ ını vër-şehit olmak
V69a/12
6. ilk
b.+dan V33b/16, V34a/20
b.+ ı V3b/2,

b. +ların
baş b. V45a/7, V45a/7
7. uç
b.+ ı V43b/6
b.+ ınuñ V68a/11, V68a/12
8. tepe
b+ø
buğday b.+ ı V90b/6

başçı pişmiş veya çiğ olarak kasaplık
hayvan başı satan kişi
b.+ø V18b/9

başka diğer şeylere benzemeyen, apayrı
b.+ø V10a/17, V13b/15, V33a/3,
V33a/6, V47a/1, V47b/11,
V47b/13, V47b/9, V51b/8

başla - başlamak
b.+ø V46b/9, V6a/11, V6a/14
b.- dı V6a/12, V6a/15
b.- duğda V48a/9, V81b/5
b.- dum V6a/10
b.- mağ V13b/10, V34a/20
b.- ı V38b/7
b.- sa V74b/
b.- ya V46b/5

başsuz başsız
b.+ø V6a/18, V6a/20, V90a/7

bat - batmak
b.- up V5b/3

bâtıl Ar. gerçekte ilgisi olmayan
b.+ø V23b/17, V62b/10, V79b/3
bey'-i b. V62b/3
şart-ı b. V54a/17
b.+ dur V7a/18, V7b/2, V10a/4,
V46b/1, V47a/4, V58b/6,
V62b/5, V70a/11, V79a/19
şart-ı b.+ dur V79b/6
b.+ı
hağğ-ı b.+ ı V91a/10
b. ol-: yok olmak V3a/18,
V40a/9, V41a/7, V69b/16,
V79b/2
b.+uñ

bey' -i b.+ uñ V62b/6

batman miktarı yer yer, yaklaşık 2,5 kg. ile 10 kg. arasında değişen eski bir ağırlık ölçüsü birimi
b.+ø V49a/13, V49a/15, V8b/6
b.+ ıyıla V49a/15, V8b/6
b.+ ıyıludur V49a/14

bayagı eskisi gibi
b.+ø V86b/10

Bayat Allāh'ın bir adı
b.+ dur V85b/14

bāyi' Ar. satıcı
b.+e V66a/3
b.+ ündür V63a/7

bāyin talāk Ar.vazgeçilmesi mümkün olmayan boşama
b.+ø V33b/2, V53b/10, V59a/2
b. boş ol- V58b/18, V59a/10
b. boş V57b/19, V58a/6, V58a/20

bayram bayram
b.+ø V13b/7V24a/6, V43b/13, V43b/17

bāzār Far. pazar, çarşı
b.+ da V64b/2

ba'zı Ar. bir kısım, bir takım
b.+ø V2a/11, V2a/11, V11a/7, V23a/19, V36b/4, V37b/6, V59a/10, V62b/9, V70a/4, V73a/9, V74a/18
b.+ lar V71a/9
b.+ ları V7b/4
b.+ sı V19b/20, V20a/1
b.+ sın V21a/20, V21a/20, V80b/13
b.+ sına V19b/19

bebr Far. leopar
b.+ dür V88b/13

bed Far. kötü
b.+ø
b. nazar. kötü bakış V73a/3

bedel Ar. kıymet, değer, karşılık
b.+ø V29b/1, V30b/, V77a/19
b. ol: bir şeyin karşılığında olmak V29b/2, V48b/11,
b.- i şulh: uzlaşma değeri V62b/17
b.- i tāt. ibadetlerin kıymeti V23a/5
b.+ i V24a/3, V30a/19
b.+ ine V52a/9
b.+ inüñ V24a/5

beden Ar. vücut
b.+ø V17b/12
b.+ de V39a/11
b.+ e V17b/10, V17b/11
b.+i
'amme-i b. V15a/7
b.+ ine V17b/7
b.+ üm V47a/14
b.+ üñ V39a/5

bedenī Ar. bedenle ilgili, bedene ait
b.+ye
emrāz-ı b. V1b/10

bed'i Ar. yeni icat edilmiş
b.+ø V73b/19

begen - beğenmek
b.- medükleri V79a/18
b.- ürler V79a/17

behāc Ar. (behācet) güzel yüzlü olmak
b.+ ı V4a/4

behey kızgınlık anında çıkışma bildiren bir ünlem
b.+ø V6a/18

behre Ar. hisse, pay
b.+ si V68a/12

beķā Ar. sürdürme, devam
b.+ sına V56b/19

bekāret Ar. hiç cinsel ilişkide bulunmamış kimsenin durumu
b.+ø V77b/18
b.+in
b. boz-:bakirenin cinsel ilişkiye girmesi V77b/17

bekmez pekmez
b.+ø 44b/2, 44b/3, V18b/19, V44a/12, V44a/16, V44a/20

Bekr erkek ismi
B.+ø 44b/20, V29b/18, V31a/4, V55b/9, V72a/5, V78b/11, V78b/9
B.+ e V29b/18, V61b/19, V70a/12
B.+ i V77b/9
B.+ üñ V55b/10, V55b/8, V61b/20, V78b/4

bēl 1. dağ geçidi
b.+ de V5a/20
2. kol ve bacakların birleştiği yer
b.+ in bük-: yaşlanmak V3b/14

belā Ar. içinden çıkılması, kurtulması çok zor durum, musibet, felaket
b.+ ya V14a/14
b.+ ya uğra-: üzüntü verici, sıkıntılı bir duruma düşmek V14a/15

Belh Belh şehri
B.+ø
‘ulemā-ı B. V66b/5

Belhī Belh şehrinden olanlar
B.+ ler V66b/7

belīg Ar. yeterli, çok
b.+ ø V72a/10
ta‘zīr-i b. ét. V59a/6

Belķis Kur'an'da tevhid dinini kabul ettiği bildirilen Sebe melikesi
B.+ uñ V87a/13

belki Ar. +Far. belki olabilir ki, herhalde
b.+ø V22b/1, V29a/19, V33b/4, V34b/19, V46b/1, V52a/19, V64a/15

belürsüz belirsiz
b.+ø V86a/16

ben 1. teklik şahıs zamiri
b.+ø V13a/1, V14a/13, V14a/4, V16b/16, V16b/20, V31b/9, V33a/18, V37a/13, V46a/8, V54b/5, V55b/15, V56a/4, V57b/10, V59a/7, V59a/8, V66b/14, V67b/15, V68a/19, V68a/7, V69b/12, V6a/6, V70a/15, V70b/2, V71b/1, V76b/15, V83b/10
b.+ den V14b/1, V55b/15, V58a/16, V70b/6
b.+ dendür V82a/13
b.+e (**baña**) V12b/20, V14a/5, V19b/11, V19b/4, V31b/7, V32b/13, V32b/19, V32b/7, V33a/14, V33a/17, V33a/18, V33a/2, V33a/7, V38a/5, V46a/6, V56a/3, V59a/7, V62a/6, V69a/4, V69b/13, V86b/3
b.+ i V17a/14, V46a/8, V67b/17, V69b/13, V6a/6, V79a/8, V91a/8
b.+ üm V20b/19, V23a/11, V37a/6, V37a/7, V46a/7, V60a/16, V60b/6, V85b/2, V91a/7
b.+ ümile V46a/7, V46a/10, V46a/11,

bend Far. bağlanan
b.+ø
tahta b. V19b/11, V19b/12, V19b/13

Benī Ar. oğullar, oğulları
b.+ø
b.- ī Ādem V36a/18, V90b/4
b.- ī Īsrā’ il V85a/7, V86b/1, V90b/14

bakara-ı b.+ V86b/19
b.- i Züreyk V14a/18

benzer benzer
b. V19a/2

benzet - benzetmek
b.- dükde V33b/4, V33b/5
b.- mekdür V32a/16
b.- se V32b/19

berā'at Ar. aklanma, temize çıkma
b.+ inde V59b/9

berāt Ar. imparatorluk döneminde
göreve atama, maaş tahsisi, rütbe
ve nişan gibi haklar ile
bağışıklıkların tanındığına dair
devletçe verilen belge
b.+ø
tecdīd-i b. V49a/18

berāber Far. bir arada
b.+ø V29a/19, V29b/5, V31a/4,
V31a/5, V63b/19
b. ol-: aynı olmak V29b/5,
V40b/20 V64a/4
b.+ dür V28a/16, V29a/18,
V29b/3, V30b/12, V59b/20
b.+ inde V73a/6

berekātlan – Ar.+T. bereketlenmek
b.- up V90b/8

bergüzār Far. hatıra
b.+ ın V6a/6

beriyye Ar. çöl
b.+ de V30b/18, V40b/9,
V89b/14

berrāk Ar. çok parlak, aydınlık
b.+ø V89a/9

bēsle - yetiştirmek, büyütme
b.- yüp V36a/15

besmele Ar. Kur'an-Kerim'de her

surenin başında geçen ayet
b.+ø V75b/5
b.+ yi V75a/4, V75a/6

bēş beş
b.+ø V13b/6, V13b/7, V13b/8,
V24a/12, V24a/14, V24a/15,
V2a/11, V2a/12, V2a/7, V2b/6,
V30a/1, V35b/3, V3b/18, V3b/2,
V3b/20, V27b/6, V41a/12,
V41b/8, V42b/19, V42b/20,
V43a/1, V43a/13, V43a/4,
V45a/2, V46a/6, V47a/13,
V47b/15, V59b/16, V64a/18,
V64a/20, V65a/7, V77a/11,
V82b/1, V90a/20, V90b/10,
V90b/7, V9a/19
b. on: birkaç V30a/4, V71a/16
b.+ den V43a/1, V84b/19
b.+ e V41b/14
b.+ i V64b/1

beşen Far. beden, cisim, vücut
b.+ dür V18b/9

bēşinci beşinci
b.+ø V2b/10, V48b/3
b.+ si V12a/20kažā, V27b/8,
V41b/13, V61a/9, V87a/8

Beşr erkek ismi
B.+ø V82a/12, V82a/13,
V82a/15, V82a/17
B.+ den V82a/18, V82a/19
B.+ i V77a/13
B.+ üñ V82a/19

bēş yüz beş yüz
b.+ø V33b/19, V77a/12

bēş yüz kırk beş yüz kırk
b.+ø V8b/7

bēş yüz yigirmi beş yüz yirmi
b.+ø V12b/3, V15a/19, V15b/5,
V26a/20, V8b/2

bey Ar. satma, satış

b.+ø V19b/11, V62b/1, V62b/10,
V62b/4, V62b/5, V63a/3,
V63a/8, V64b/12, V64b/18,
V66a/2

b.- i bağıl: geçersiz
satış V62b/6, V62b/3

b.- i fâsid şeklen tamam ve
geçerli olmakla birlikte niteliği

bakımından geçersiz satış
V62b/3, V62b/7, V62b/11,

hüküm-i b. V62b/1

kayıp-ı b. ét- V79a/11

b. eyle-: satmak V20b/9

b. u şirâ: alışveriş V64b/17

b.+ de V18a/11, V21a/14

b.+ i V61b/15, V61b/17,
V62b/10, V62b/16, V62b/19,
V62b/7, V63a/12, V63a/9

b.+ in V62a/17

beyân Ar. bildirme

b.+ ø

b.- ı ulu olun-: genişçe
açıklanmak
V71a/12

b. ét-: bildirmek, açıklamak
V21b/2, V29a/8, V36b/9, V42b/2

b. olun-: açıklanmak V17a/20,
V33b/16, V35b/3, V40a/16,
V65a/8, V70b/13, V59b/8,
V61a/13, V81b/11

b.+ a V21b/8

b.+ ı V16a/2, V21b/9, V25a/18,
V3a/5

b.+ ındadır V14b/12, V27b/
V2b/10, V30a/10, V36a/6,
V83b/5

b.+ ları V53a/7

b.+ u V30a/17

beyn 1. Ar. arasında

b.+ inde V28a/8, V81b/6

2. Ar. vuslat, kavuşma

b.+ leri V59b/1

b.+ lerini V59a/20

beyne'l-verese Ar. mirascılar arası

b.+ø V81b/14

beyt Ar. ev, konut

b.+ø V19b/11

b.+ e V19b/11

beytü'l-māl 1. Ar. devlet hazinesi,
maliye

b.+ dan V59a/20, V38a/3,

2. Ar. varisleri bilinmeyen
kişilerin ölümü halinde mallarını
koruyan idare

b.+ø V4b/14, V72b/16,
V80b/13, V80b/9

b.+ dan V28a/4, V72b/18

b.+ uundur V81a/9

beytu'llāh Ar. Allāhın evi, Kabe

b.+ ı V51b/14

Beytü'l-muqaddes Ar. Kudüs'deki

meşhur cami, Mescid-i Aksa

b.+ e V25b/1, 44b/12

b.+ den V25b/10

beyyine Ar. kanıt, delil

b.+ø V57b/13

bez herhangi bir kumaş parçası

b.+ø V40b/1, V42a/2

b.+ ile V40b/2

Bezzāziye Hanefî hukukçusu

Bezzâzî'nin fıkha dair kitabı

B.+ de V82b/11, V82a/20

bezl Ar. bol bol, acımadan verme, saçma

b.+ø V51a/8

b.+ iyile V51b/4

bıçak, ğı bıçak

b.+ ıyla V77b/1

bırağ - 1. verilmek

b.-a V21a/20

b.- up V19b/17, V27b/13

2. terk edilmek, atılmak,
bırakılmak

b.+ø V4b/16

b.- dı V82b/7, V87a/2
b.- madın V84a/8
b.+ urlar V89a/8

bi-emrillāh Ar. Allāh'ın izniyle
b.+ø V91b/5

bi-faẓlillāh Ar. Allāh'ın yardımıyla
b.+ø V73b/9

bi-faẓl Ar. lütufla, keremle
b.+ø V91b/1

bi-ġayri ḥaqq Ar. haksız yere, haksız olarak b.+ø V2a/10, V14a/11

bī-hūṣ Far. Akli başında olmayan, kendinden geçmiş, baygın; şaşkın, sersem
b.+ø
b.+ø olur V89a/1

bī-iḥtiyār Far.+Ar. elinde olmadan
b.+ø V77a/2

bikr Ar. kız olma, kızlık, bakirelik
b.+ø V69b/12, V77b/16, V86a/2
b. ol- : bekar olmak V54a/14
b.+ dür V69b/15

bil – 1. birşeyi öğrenmiş, kavramış olmak,
b.+ø V17b/2, V4a/3, V79a/17, V79b/2
b.- düğine V38a/17
b.- meyen V49a/1, V72b/14
b.- ürler V42b/1
2. bir konuda bilgisi bulunmak, bir şeyden anlamak, farkına varmak
b.- di V38b/3
b.- düm V37b/13
b.- e V38a/14
b.- eler V7a/18
b.- gil V23a/4
b.- imedi V40b/12, V82b/9
b.-imese V7a/15
b.- medin V10a/4

b.- mek V17b/1, V43b/18, V47a/7
b.-mese V48b/15
b.- meye V38a/14
b.- meyüp V86a/14
b.- mez V39b/2
b.- mezem V37b/7, V37b/15, V38a/3, V38a/17,
b.- mezler V38a/12
b.- se V39b/14, V66b/6
b.- süñler V17b/9
b.- ürem V83b/9
b.- ürsüz V91a/8
b.- üñ V37b/9
b.- üp V37b/2
b.- ürüz V37b/19, V91a/9
3. vakıf olmak
b.- imez V83b/12
b.- mek V32b/2
b.- ür V14a/17, V36b/11, V83b/11, V83b/12, V89a/10
b.- mez V3b/11
4. (t.f.) yeterlilik
bil-imedi V46b/14
dêrler b.V46b/14
b.- ür
giri b. V46b/15
b.- ürem
şefâ'at ête b. V31b/10
b.-ür
redd ête b. V79a/20
bilürmi
alı b. V54a/12, V55b/5, V68a/9
rucû' ête b. V67b/19, V68a/2
5. yardımcı fiil
muḳarrer b.- üp V16a/8, V71b/1

bilā-cerahātin Ar. yarasız
b.+ø V27b/12
taḳdīr-i b. V63b/2

bilā-ḥaqqin Ar. haksız yere
b.+ø V32a/8, V27b/9

bilā-ivāz Ar. karşılıksız
b.+ø V63b/2

bilā-niyyet Ar. niyetsiz
b.+0 V22a/13

Bilāl Hz. Peygamber'in ilk müezzini
olan sahâbî
b.+ø V45a/6
b.+ e V45a/2

bilā-‘özü Ar. Özürsüz
b.+ø V9b/3

bilā-su’āl Ar. sorusuz
b.+ø V23a/11

bilā-tevbetin Ar. tövbesiz olarak
b.+ø V73b/8

bildür - bildirmek, duyurmak
b.- e V59a/5
b.- mek 44b/9

bile 1. bağlama edatı
b.+ø V10a/17, V10b/10,
V10b/19, V18b/16, V21a/19,
V21b/18, V21b/7, V22b/6,
V24a/17, V26b/10, V37a/1,
V39a/5, V42b/6, V44a/17,
V46b/18, V47a/1, V48b/5,
V51a/1, V51b/20, V56a/12,
V5a/9, V61a/16, V63b/13,
V63b/15, V64a/5, V75b/15,
V76a/12, V78b/5, V80a/14,
V82a/17, V82b/5, V84a/18
b. al-: bilerek almak V87/14
b.+ since V85a/3
2. birlikte
b.+ø V12a/10, V84a/6, V84b/9,
V89b/12, V90b/18
3. dahi
b. V82a/13, V82a/15, V82a/20

bi'l-ğayb Ar. görünmeyen
b.+ø
felâh-ı îmân-ı b. V3b/3
îmân-ı b.+ ile V3a/19

bil'ıyne Ar. gözle
b.+ø V64b/18

bilin – bilinmek, öğrenilmiş, tannınmış
olmak; anlaşılmak, açığa çıkmakb.- di
V54b/11

b.- medi V44a/18, V82b/4
b.- medin V52b/19
b.- medügi V75b/2
b.- mese V75a/14
b.- mesi V80a/16
b.- se V12a/4
b.- ür V85a/14

biliş - bilişmek, karşılıklı olarak
birbirini tanımak, bilmek
b.- düğün V54b/14

bi'l-ittifāk Ar. beraberce, birleşerek
b.+ø V18b/17, V20a/20,
V22a/18V43b/2, V60a/14,
V66a/7, V66b/2, V68b/5,
V70a/10, V79b/15

bi't-tamām Ar. tamam olarak,
tamamıyla, eksiksiz
b.+ø V23a/18, V3a/16

billāh→billāhi
yemīn-i b.+ dur V2a/8

billāhi Ar. “Allāh için, Allāh hakkı için”
anlamında bir yemin sözü
b.+ø V16b/2, V18b/7

bin - binmek, yüksek bir şeyin veya
hayvanın üzerine çıkıp ayaklarını
sallandırarak oturmak
b.- dügi V81a/11
b.- mekile V51b/7
b.- meyüm V19b/10
b.- üp V41a/6

biḡ bin
b.+ø V22b/3, V26a/1, V26b/19,
V27a/17, V27a/19, V27a/20,
V27a/7, V37a/9, V52b/7,
V56a/3, V56a/4, V62a/5,
V62a/9, V71b/7, V77a/11,

V80b/, V80b/16, V80b/3,
V89a/2, V89a/6, V90a/18
b.+ de biri V17a/20
b.+ i V56a/5, V62a/10, V62a/7

binā 1. Ar. yapı
b.+ø
b. èt-: inşa etmek, yapmak
V73b/11, V73b/12
b. ol-: inşa etmek V66b/16
2. Ar. yapma kurma
b.+ø
b. eyle-: yapmak V40a/2
b.+ s1 V20b/5, V46a/20

bina'en Ar. -den dolayı, -den ötürü
b.+ dür V34a/19

biḡ altı yüz bin altı yüz
b.+ø V49b/20, V50a/12,
V50a/16
b.+ dür V50a/14

bī-namāz Far. namazsız, namaz
kılmayan
b.+ø V5b/15, V6b/3
b. ol-: namaz kılmayan V5b/12
b.+ ı V6b/5

bindür - binek vermek veya bulmak
b.- üp V36a/16

binid binit, üzerine binilecek hayvan
veya taşıt; binecek hayvan, binek
b.+ø V25a/15
b.+ ile V52a/10

bī-nevā Far. zavallı aciz
b.+ø V6a/4

biḡ kırk bin kırk
b.+ø V15a/20

bir 1. bir sayı sıfatı, tek
b.+0 44b/18, V10a/14, V10b/10,
V10b/12, V10b/16, V10b/2,
V10b/7, V10b/8, V11a/11,

V11a/19, V11a/2, V11a/5,
V11a/6, V11b/1, V11b/10,
V11b/11, V11b/19, V11b/3,
V11b/7, V11b/8, V12a/7,
V13a/1, V13a/18, V13a/3,
V13a/6, V13a/7, V13b/1,
V13b/10, V13b/11, V13b/12,
V14a/2, V14a/10, V14a/14,
V14a/15, V14a/18, V14a/2,
V14a/20, V14b/13, V14b/5,
V15b/19, V15b/6, V15b/7,
V15b/9, V16a/12, V16a/14,
V16a/20, V16a/5, V17a/10,
V17a/18, V17b/1, V17b/13,
V17b/14, V17b/15, V17b/3,
V17b/8, V18a/3, V19a/16,
V19b/10, V19b/11, V19b/13,
V19b/16, V1b/14, V20a/18,
V20a/4, V20a/9, V20b/1,
V20b/12, V20b/19, V20b/7,
V20b/9, V21a/1, V21a/10,
V21a/16, V21a/17, V21a/2,
V21a/3, V21b/2, V21b/9,
V22b/17, V22b/2, V22b/20,
V22b/7, V22b/9, V23a/4,
V24a/3, V24b/1, V24b/15,
V24b/6, V25a/9, V25b/18,
V26a/17, V26a/2, V26a/3,
V26b/15, V26b/3, V26b/4,
V26b/6, V26b/7, V27a/12,
V27a/15, V27a/20, V27b/1,
V27b/10, V27b/14, V27b/2,
V27b/20, V27b/9, V28a/10,
V28b/13, V28b/16, V28b/17,
V28b/3, V28b/6, V29a/1,
V29a/17, V29a/2, V29a/20,
V29a/3, V29a/8, V29b/1,
V2a/13, V2a/14, V2a/3, V2a/4,
2b/6, V30a/15, V30a/19, V30a/2,
V30a/3, V30b/16, V30b/3,
V30b/6, V31a/14, V31a/3,
V31a/5, V31a/6, V31a/7,
V31b/10, V31b/17, V32a/3,
V32a/6, V32a/7, V32a/8,
V32b/7, V33a/, V33a/13,
V33a/7, V33b/15, V33b/4,
V33b/8, V34a/3, V35b/11,
V35b/12, V35b/5, V35b/6,

V36a/5,	V36b/13,	V36b/15,	V63b/9,	V64a/13,	V64a/20,
V36b/2,	V36b/20,	V37a/12,	V64a/9,	V64b/1,	V64b/11,
V37a/14,	V37a/16,	V37a/18,	V64b/8,	V65a/16,	V65a/17,
V37a/19,	V37a/20,	V37a/3,	V66a/1,	V66b/14,	V66b/16,
V37b/12,	V37b/15,	V38a/1,	V66b/3,	V66b/7,	V66b/8,
V38a/10,	V38a/11,	V38a/6,	V66b/9,	V67a/1,	V68a/1,
V39a/12,	V39a/16,	V39a/17,	V68a/11,	V68a/12,	V68b/12,
V39a/7,	V39b/6,	V3b/10,	V68b/5,	V69b/1,	V69b/9,
V3b/13,	V40a/10,	V40a/11,	V6a/11, V6a/14, V6a/17, V6a/2,		
V40a/12,	V40a/17,	V40a/8,	V6a/4, V6b/10, V6b/18, V6b/9,		
V40b/1,	V40b/17,	V40b/9,	V70b/20,	V70b/5,	V70b/9,
V41a/1,	V41a/11,	V41a/5,	V71a/17,	V71a/19,	V71a/3,
V41a/8,	V41b/14,	V41b/19,	V71a/5,	V71a/7,	V71b/3,
V41b/2,	V42a/11,	V42a/14,	V71b/4,	V72a/,	V72a/12,
V42a/2,	V42a/9,	V43a/11,	V72a/15,	V72a/4,	V72a/6,
V43a/12,	V43a/16,	V43a/3,	V72a/7,	V72b/5,	V73a/1,
V43b/20,	V43b/3,	V44a/11,	V73b/14,	V73b/19,	V74a/10,
V44a/14,	V44a/17,	V44a/9,	V74a/11,	V74a/20,	V75a/11,
V45a/11,	V46a/5,	V46b/16,	V75a/14,	V75b/13,	V75b/4,
V46b/18,	V47a/12,	V47a/16,	V76a/11,	V76a/17,	V76a/3,
V47a/7,	V47a/8,	V47b/13,	V76a/5,	V76b/11,	V76b/14,
V47b/17,	V47b/8,	V47b/9,	V76b/2,	V76b/3,	V76b/7,
V48a/11,	V48a/14,	V48b/15,	V77a/3,	V77a/8,	V77b/12,
V48b/7,	V48b/8,	V49a/10,	V77b/19,	V77b/5,	V78a/1,
V49a/4,	V49a/8,	V49a/9,	V78a/20,	V78b/,	V78b/4,
V4a/18,	V50a/10,	V50a/17,	V78b/7,	V79a/11,	V79a/13,
V50a/2,	V50a/3,	V50a/9,	V79a/16,	V79a/2,	V79a/20,
V50b/14,	V50b/15,	V50b/20,	V79a/5,	V79a/7,	V79b/4,
V51a/12,	V51a/8,	V51b/2,	V7a/14,	V7a/18,	V7b/10,
V51b/7,	V51b/9,	V52a/14,	V7b/15, V7b/17, V7b/18, V7b/2,		
V52a/15,	V52a/19,	V52a/5,	V7b/5,	V80a/4,	V80a/5,
V52a/6,	V52a/9,	V52b/3,	V80b/13,	V80b/18,	V81a/18,
V52b/5,	V53a/9,	V54b/6,	V81b/1,	V81b/2,	V81b/4,
V54b/9,	V55a/13,	V55b/10,	V81b/5,	V81b/9,	V82a/12,
V55b/11,	V55b/9,	V56b/13,	V82b/6,	V82b/8,	V83a/16,
V56b/18,	V57a/16,	V57b/16,	V83b/3,	V83b/4,	V83b/8,
V57b/17,	V58a/3,	V59a/16,	V84a/19,	V84a/5,	V84b/16,
V59b/19,	V5a/10,	V5a/14,	V84b/6,	V85a/19,	V85a/7,
V5a/15, V5a/19, V5a/20, V5a/3,			V86a/11,	V86b/16,	V86b/20,
V5b/12, V5b/17, V5b/19, V5b/3,			V87/12,	V87/14,	V87/17,
V5b/5, V5b/9, V60a/, V60a/8,			V88b/19,	V88b/20,	V89a/1,
V60b/10,	V60b/13,	V60b/6,	V89a/13,	V89a/14,	V89a/17,
V61a/1,	V61a/10,	V61a/11,	V89a/5,	V89b/14,	V89b/16,
V61a/14,	V61a/4,	V61a/7,	V8a/1, V8a/11, V8a/2, V8a/20,		
V61a/9,	V61b/1,	V61b/14,	V8a/4, V8a/9, V8b/12, V8b/13,		
V61b/2,	V62a/12,	V62b/20,	V8b/2, V8b/3, V8b/5, V90a/10,		
V63a/10,	V63a/5,	V63a/6,	V90b/15,	V90b/16,	90b/3,
V63a/9,	V63b/11,	V63b/13,	V90b/6, V90b/7,		V91a/15,

V91b/16, V91b/19, V91b/9,
V9a/15, V9a/17, V9a/19,
V9b/17, V9b/7, V9b/9

ana b.:aynı anadan olma

V55b/11

bir b. V85b/4

b. araya V42b/5, V45a/7,
V79b/20

b.+ den V49a/11, V63b/13

b.+ dür V30b/7

b.+ i V48a/7

b.+ in V86a/15

b.+ ine V9b/14, V9b/15

2. aynı

b.+ dür V18a/14

biraz biraz, az miktarda

b.+ø V32a/20

birer bölüşürülen şeylerden

bölüşenlerin her birine bir tane
düşecek biçimde, tek tek

b.+ø V13b/16, V17a/2, V2a/5,
V36b/7, V44a/17, V79a/5,
V79a/6, V8a/8

biri bir tanesi

b.+ø V9b/8, V17b/8, V22b/8,
V38a/1, V40b/5, V51a/14,
V53a/11

biçde b. V17a/20

b.+ birinden V64a/4

b.+ birine V72b/2

b.+ mize V78b/5

b.+ n V43a/12, V60b/9, V90b/10,
V90b/9

b.+ nde V44a/16

b.+ ne V10a/16, V13b/15,
V15a/19, V15b/3, V33b/18,
V35b/19, V40b/5, V55a/8,
V78b/14, V7b/19, V80b/2,
V8b/16

b.+ nün V71b/18

b.+ si 44b/11, V11b/18, V13b/6,
V21b/20, V21b/3, V21b/5,
V22a/10, V25a/14, V25a/19,
V26a/6, V26a/7, V27b/6,
V28a/18, V28a/19, V28b/2,

V30a/5, V30a/6, V35b/9,
V43a/13, V50b/10, V50b/11,
V51a/15, V51b/12, V51b/13,
V53a/12, V53a/15, V54a/18,
V54a/19, V54b/10, V55a/13,
V58b/18, V61a/3, V61a/6,
V63a/8, V63b/14, V66a/5,
V68b/4, V71b/11, V71b/13,
V77b/16, V79a/2, V82b/2,
V86a/15, V87a/4, V89a/2,
V91a/1, V91a/2, V91a/3,
V91a/4, V91a/5,

b.+ si V28a/2, V33a/6, V66a/5

b.+ siçün V76a/7

b.+ sidür V13a/20, V15a/5,
V33b/6

b.+ sin V51a/9, V58b/19, V90b/9

b.+ sinden V63b/19, V82a/16

b.+ sine V32a/16, V33a/3,
V33a/4, V40b/10, V68b/10,
V68b/8, V68b/9

b.+ sini V15b/14

b.+ sinün V16a/3, V32a/15,
V68b/7, V68b/8, V82a/15

b.+ siyile V11b/18, V17b/6,
V28b/18, V61a/2

biribiri birbirini, karşılıklı her biri

b.+ nden V15a/16, V36b/17,
V90a/3, V90b/4

b.+ nin V90a/4

b.+ nün V28a/7

birinc *Far.* piring

b.+ø

p. etmeki V18b/2

birkaç çok olmayan

b.+ø V11a/5, V60b/13, V69a/13,
V6a/8, V82a/6

birle birlikte, beraber

b.+ø V2b/5

birle - (Allâh için) birliğini kabul etmek,
şirk koşmamak

b.- yüp V91a/13

bismillāh Bismillāhirrahmânirrahim

sözünün kısaltılmış şekli

b.+ø V74a/10, V74a/13,
V74b/20, V74b/3, V75a/2,
V75a/3, V75a/9

b. eylen V80a/7

Bişir erkek ismi

B.+ø V55b/20

B.+ i V56a/1

bişmiş pişmiş

b.+ø V33b/20

bi's-şubhe Ar. şüpheyile

b.+ø V55a/9

bit bit

b.+ø V49a/2

bit - sona ermek, tamamlanmak

b.- dükte V63b/8, V65b/9

b.- er V70b/4, V84b/2

b.- üp V50b/17

biz 1. Çokluk kişi zamiri

b.+ø V16b/18, V23b/1, V23b/9,
V36b/4, V37b/19, V71b/14,
V80a/6, V82b/20, V91b/6

b.+ den V91a/17

b.+ i V91a/12, V91a/9

b.+ üm V60a/4, V6b/4, V80a/7

b.+ ümile V23b/8

bizā'at Ar. sermaye

b.+ø V1b/12

bi'z-zarūrī Ar. bi'z-zarüre, zarûrî

olarak, ister istemez

b.+ø V11b/3

bi'z-zāt Ar. kendisi, kendi

b.+ø V26a/8, V84b/19

boğ - boğmak, bir canlıyı nefes almasına engel olarak öldürmek

b.- up V74a/18

boğaz boğaz, boynun ön kısmı, gırtlak

b.+ ına V17b/16

b.+ ından V27b/18, V29a/10

boğazla – boğazlamak, boğazını keserek öldürmek

b.- dı V66b/8

b.- duğı V52a/17, V52b/1,
V87a/5

b.- mağa V75b/19

b.- mağ V66b/4, V74a/17,
V75b/14, V75b/15, V75b/16

b.- rken V74b/20

b.- sa V66b/3, V66b/6, V75a/4,
V75a/7, V75b/5

b.- yalar V74b/16

b.- yup V52a/16, V52a/20

boğazlan - boğazlanmak, öldürmek, kesmek

b.- acak V74b/17

b.- anuğ V75a/9

b.- dımı V75a/14

b.- duğda V43b/20

b.- mamağılamı V75a/15

b.- sa V75a/11, V75a/14

b.- up V44a/6

b.- urdı V74b/10

b.- urken V75b/1, V75b/2

borç, -cu

b.+ø V67b/6, V67b/10

b.+ ı V7a/12, V35a/14, V3a/12,
V3a/16, V67a/10, V67a/12,
V79b/3

b. öden-: borcu kapatılmak
V10a/2

b.+ ıdur V2b/19, V2b/20

b.+ ın V3a/16, V59a/9, V8a/4,
V67b/4

b.+ ından V35a/18, V50a/12,
V65b/8

b.+ ını V19b/18

b.+ ıyla V5b/15, V35b/20

b.+ umı V19b/17

b.+ unı V59a/7

bostān Far. bostan, bahçe

b.+ a V72b/20, V73a/4

b.+ uñ V73a/1, V80b/19, V81a/2

boş 1. salıverilmiş

b.+ ø

b. ko-: serbest bırakmak
V74b/18

b. koy- serbest bırakmak
V74b/19

2. boşanmış

b.+ø

b. ol-: (kadın için) eşi
tarafından boşanmak V13a/2,
V18b/5, V19b/11, V20b/19,
V21a/1, V21a/3, V21a/4,
V21a/17, V21a/19, V33a/11,
V33b/2, V32b/9, V33b/4,
V53b/7, V53b/8, V55a/12,
V55a/16, V55a/19, V55a/20,
V55a/11, V55b/15, V56a/3,
V56b/5, V56b/6, V56b/14,
V56a/19, V57a/5, V57a/6,
V57a/7, V57a/18, V57b/11,
V57b/12, V57b/13, V57b/14,
V57b/15, V57b/18, V58a/4,
V58a/6, V58a/8, V58a/9,
V58a/10, V58a/12, V58a/16,
V58a/18, V58a/19, V58b/4,
V58b/17, V58b/18, V59a/10,
V59a/11, V62a/13 V70b/3

b.+ dur V55b/19, V59a/2

boşa - boşamak, (koca için) eski hukuka
göre eşi ile arasındaki nikah
bağını kaldırmak

b.-ø V62a/9

b.- dı V52b/13, V54a/7, V56b/8,
V70b/4

b.- duğı V58b/7

b.- duğunuzuş V52b/16

b.- duğda V58b/7, V60a/
V60b/11, V60b/9

b.- duğdan V60a/16

b.- dum V71a/17

b.- mağa V56a/16, V57a/17

b.- mağ V56a/1, V57b/8

b.- maya V56a/18

b.- maz V55b/20

b.- mış olur V56a/5

b.- sa V32a/19, V56b/2, V59b/5,
V62a/10

b.- sun V5b/14

b.- ya V53b/10, V57a/3, V61a/5
bāyin talāk b. V58a/20

b.- yıcağ

b. olursan V79a/8

b.- yup V56a/18, V57b/19,
V58a/6, V60b/2

boşan - (karı koca için) mahkeme kararı
ile birbirinden ayrılmak

b.- am V56a/15

b.- duğı V59b/6

b.- duğda V21a/6

b.- mağa V56a/8

b.- mış V58b/6

b.- sa V57a/18

boşanmış boşanmış

b.+ø V67a/1

boşat - (karı kocanın) boşanmasına
sebeup olmak

b.- a V54b/16, V54b/17, V61a/9

b.- mayıla V56b/14

boşatdur -boşatmak, boşanmasına
sebeup olmak

b.- sa V56b/11

boya boya

b.+ø V6a/1

boya - Boyaya batırarak veya boya
sürerek renk vermek

b.- mayana V18b/20

b.- r V19a/1

b.- yup V87b/1

boyacı boyacı

b.+ø V66a/9

boyun, -nı 1. baş ile gövde arasında
kalan kısım

b.+ uş V32b/17

2. sorumluluk

b.+ındadır V3a/13

boz - 1. Geçersiz duruma getirmek,
sonlandırmak
b.-an
yem̄inini b. V9b/6
b.-up
namāzı b. V49a/7
b.- mayup V49a/7
h̄ükmi b. V57a/1
2. altın, gümüş vb. kıymetli
şeyleri paraya çevirmek
b.- maḳ V63b/9
3. kızlığını gidermek
b.-sa
bekāretin b. V77b/17

pişirilmek, az haşlanmak
b.- e V44a/8
b.- se V44a/1, V44a/3

böyle bunun gibi, bu türlü, bu tarzda
b.+ø V14a/5, V16b/2, V23b/8,
V45a/1, V45a/7, V55a/3,
V56b/4, V60b/2, V64a/16,
V64b/10, V76a/8, V78b/17,
V81b/7, V86b/17, V8b/17,
V90a/6, V91b/17
b.+ dür V40a/17, V43a/5,
V44a/12, V49b/1, V50b/1,
V65b/20

boz açık toprak rengi
b.+ø V63b/17

bre ey, hey, be
b.+ø V55b/14

bozıl → bozulmak
b.-ur
h̄ükmi b.- ur V71b/17

bu 1. en yakında olan kimse veya şeyi
işâret yoluyla belirtir
b.+ø 44b/16, 44b/19, V10a/4,
V10a/9, V11b/17, V11b/4,
V12a/19, V12b/13, V13a/12,
V13b/12, V13b/8, V14a/10,
V14a/13, V14b/11, V14b/6,
V15a/1, V15a/15, V15a/20,
V15a/3, V15b/13, V15b/14,
V15b/18, V15b/20, V16a/10,
V16a/14, V16a/16, V16a/2,
V16a/5, V16a/7, V16b/9,
V17b/17, V17b/8, V18b/12,
V18b/16, V18b/7, V19a/1,
V19a/5, V19a/8, V19b/11,
V19b/6, V1b/11, V1b/14, V1b/8,
V20a/18, V20a/20, V20b/5,
V21a/15, V21b/11, V21b/5,
V22a/11, V22a/13, V22a/16,
V22a/8, V22b/17, V23a/15,
V23a/17, V23a/3, V23a/9,
V23b/17, V23b/19, V23b/2,
V23b/20, V23b/8, V24a/11,
V24a/12, V24a/4, V24a/7,
V24a/8, V24b/12, V24b/18,
V24b/5, V25a/10, V25a/16,
V25a/6, V25b/7, V26a/13,
V26a/4, V27a/16, V27a/8,
V27b/17, V27b/19, V27b/2,
V28a/, V28b/15, V28b/16,

bozuḳ bakire olmayan
b.+ mı V69b/15

bozul - geçersiz duruma gelmek,
h̄ükmü ortadan kalkmak
b.- an.
ābdesti b. V39b/17
b.- maḳ
h̄ükmi b. V71b/10
b.- maz V39b/9, V41b/6
b.- ur V39b/12, V39b/4,
V39b/5, V39b/9
ābdesti b. V39b/11
b.- urmı V41b/6
h̄ükmi b. V71b/6

bölük kısım, bölüm, parça
b.- üḡ V4a/13
b.+ inde V4a/12, V16a/2

bölün - başkası tarafından parçalara
ayrılmak
b.- memiş
b. oldı V47a/7

börtül - (yiyecekler için) biraz

V28b/2, V28b/4, V28b/5,
 V28b/8, V29a/3, V29a/5,
 V29b/11, V2a/11, V2a/12,
 V2a/20, V2a/3, V2b/1, V2b/16,
 V2b/3, V2b/5, V30b/13,
 V30b/14, V30b/3, V31a/11,
 V31a/12, V31a/7, V31a/9,
 V31b/11, V31b/17, V32a/2,
 V32a/9, V32b/5, V32b/6,
 V33a/15, V33a/20, V33a/8,
 V33a/9, V33b/11, V33b/14,
 V33b/2, V34a/16, V34a/5,
 V34b/1, V34b/14, V34b/15,
 V34b/3, V35a/5, V35a/9,
 V35b/14, V36b/7, V36b/8,
 V37a/5, V38a/13, V38a/3,
 V38a/7, V38a/9, V38b/11,
 V38b/13, V38b/5, V39a/1,
 V3a/1, V3a/14, V3a/6, V3b/1,
 V3b/17, V3b/2, V3b/9, V40a/6,
 V40b/13, V40b/3, V41a/12,
 V41b/14, V42a/20, V43a/13,
 V43a/20, V43a/3, V43b/2,
 V43b/5, V43b/9, V44a/12,
 V44a/17, V44a/2, V45a/10,
 V46a/4, V46a/5, V46a/7,
 V46b/1, V46b/18, V46b/19,
 V46b/6, V47a/15, V47a/7,
 V48a/14, V48b/12, V48b/19,
 V48b/8, V49b/16, V4a/1,
 V4a/10, V4a/12, V4a/6, V50a/1,
 V50a/13, V50a/14, V50a/2,
 V50b/10, V50b/12, V50b/13,
 V50b/14, V50b/9, V52a/15,
 V52a/2, V52b/6, V54a/20,
 V54b/14, V54b/16, V54b/18,
 V55a/17, V55a/6, V55a/8,
 V55b/12, V56b/15, V56b/20,
 V56b/3, V56b/6, V57a/1,
 V57a/5, V57b/17, V58a/11,
 V58a/15, V58b/17, V58b/2,
 V59a/18, V5a/6, V5b/7,
 V60a/19, V60b/17, V60b/5,
 V62a/8, V62b/20, V63a/15,
 V63b/6, V64a/14, V64b/15,
 V64b/16, V64b/18, V65a/16,
 V65b/14, V65b/3, V66b/15,
 V67a/12, V67a/2, V67b/2,

V68b/20, V69a/19, V69b/17,
 V69b/20, V69b/6, V6a/14,
 V6a/20, V71b/16, V71b/5,
 V72a/18, V73a/4, V73b/18,
 V74a/16, V74a/19, V74b/11,
 V74b/13, V74b/6, V75b/1,
 V75b/12, V75b/17, V75b/3,
 V76a/10, V76a/16, V76a/7,
 V76a/8, V76b/13, V77b/13,
 V77b/2, V79a/14, V79a/4,
 V79b/10, V79b/13, V79b/14,
 V79b/19, V7a/9, V80a/10,
 V80a/15, V80a/16, V80a/2,
 V80b/18, V80b/4, V81a/14,
 V81a/7, V81b/6, V82a/17,
 V82b/11, V82b/15, V82b/5,
 V82b/9, V83a/9, V83b/1,
 V83b/11, V83b/2, V83b/4,
 V85a/16, V86a/10, V86b/1,
 V86b/3, V87b/1, V87b/3,
 V87b/4, V88a/13, V8a/20,
 V8a/3, V8b/6, V91b/17, V91b/9,
 V92a/1, V9a/7, V9b/19
 b.+nda V48a/20
 b.+ dur V10b/6, V11a/12,
 V11a/16, V19b/5, V20a/7,
 V20b/16, V20b/9, V21a/13,
 V21a/19, V21b/9, V28b/16,
 V28b/19, V29b/5, V30b/9,
 V32a/7, V34a/16, V34b/18,
 V35a/16, V38a/16, V3b/7,
 V54b/20, V56a/2, V56b/16,
 V63b/5, V64a/8, V6b/9,
 V75a/17, V75b/11, V83a/1,
 V91a/19
 b.+ dur V70a/20
 b.+ ға V9b/3
 b.+ nculayın V11b/15, V24b/1,
 V3a/15, V64a/11
 b.+nculayındur V19b/11,
 V25b/17
 b.+nda V25b/5, V48a/15,
 V64a/15, V74a/13, V76a/11,
 V80a/3
 b.+ndan V25a/16, V32a/13,
 V47a/8, V80a/17
 b.+ nı V61b/19, V83b/7

b.+nlar V16b/3, V23b/19,
V63a/18, V69b/12, V69b/2,
V81a/13

b.+nlara V17a/13, V22b/15,
V23a/16, V28b/7, V30b/17,
V69b/3, V88b/3, V91a/18

b.+ nlarda V81a/12

b.+ nlardan V70a/15, V75a/12

b.+ nlardur V32b/4

b.+ nları V30b/19, V79b/17,
V91b/3, V91b/7

b.+ nların V23a/17, V66a/10,
V66a/6

b.+ nuñ V21a/15, V23b/16,
V28b/14, V51a/9, V51b/5,
V59b/13, V64a/6, V67a/20,
V67b/1, V81a/7, V82b/1

2. zamir

b.+ø V14b/13, b. V83a/4

b.+ dur V18b/3, V44a/5, V8a/11

b.+ ña V14b/15, V25b/13,
V32a/10

b.+ nculayın V11b/10

b.+ nda V15b/1, V16a/14,
V25b/14, V35b/9

b.+ ndan V2a/11, V7a/8

b.+ mı V14a/19, V14b/4,
V17b/16, V6a/8

b.+ nlar V10b/10, V12b/2,
V13a/9, V16b/17, V17a/1,
V17a/6, V4b/10, V80a/3, V91a/8

b.+ nlara V11b/1, V12b/3,
V12b/4, V19a/2, V80a/4

b.+ nlarda V22b/4

b.+ nlardan V4a/12, V4a/9

b.+ nları V17a/16, V3a/1

b.+ nların V3a/5vaşıyyet,
V8b/19

b.+ nuñ V14a/8, V52b/7,
V67b/18

buçuğar yarımşar

b.+ø V9b/15, V13b/15

buçuk bir ağırlık ölçüsü

b.+ø V8b/1, V46a/12, V59b/19,
V64a/13, V64a/9, V9b/14,
V9b/8,

Boğā Sırp dilinde Allāh, (Bog)

B.+ dur V85b/13

buğāt Ar. haksızlık edenler

b.+ uñ V83a/1

buğday buğday

b.+ø V12b/3, V13b/15, V14a/16,
V15a/20, V16b/16, V18a/17,
V18a/20, V18b/5, V26a/20,
V33b/19, V51a/8, V63b/17,
V64a/1, V64a/11, V64a/12,
V64a/13, V64a/14, V7b/17,
V85a/3, V8b/2, V8b/4, V8b/5,
V8b/7, V8b/9, V9a/16, V9b/14,
V9b/15, V9b/8

b. ağacı V38a/19, V38b/17

b. başı V90b/6

b. etmekine V34a/2

b.+ a V64a/14

b.+ dan V17a/2, V18a/16,
V18b/4

b.+ ı V38b/16, V63b/17,
V64a/11, V8a/4

b.+ ıla V15a/18

b.+ ınuñ V8b/12

b.+ uñ V64a/12, V64a/16,
V9a/19

bugün bugün

b.+ø V13a/1, V19a/19, V19a/20,
V19b/17, V26a/2, V55b/20,
V59a/7, V79a/17, V79b/1,
V80a/3, V80a/7

bul - arama sonucunda aranan şeyi elde

etmek, görmek, karşılaşmak

b.- alar V54b/20

b.- dı V66b/8

felāh b. V46b/3

yaramaz b. V63a/11

b.- duğda V42b/14, V42b/16

b.- dum V2a/7, V83b/10

b.- duñsa V46a/10

b.- imaduğda V41b/4

b.- ımasa V47b/20, V66b/11,
V67a/18

b.- madı V91a/8
 b.- mağa V13b/4
 b.- mış V52a/15
 b.- sa V63a/6, V74a/17
 ifākat b. V51a/1
 ölmiş b. V74b/4
 şıhhat b. V13a/11
 b.- sam
 ri‘fat b. V38a/10
 b.- umasa V30a/16
 b.- up V37b/11, V37b/12,
 V46a/2, V47a/2, V88b/1
 2. elde etmek
 b.- ular V46a/11
 3. görmek
 b.- dı V54a/16

Bulğār Bulgar
 B.+ø V85b/15

bulın - bulunmak
 b.- an V77b/6
 b.- caya
 ifākat b. V56a/9
 b.- up V77b/12, V77b/5

bulış - karşılaşmak
 b.- dılar V90b/12

Bulķābir şehir ismi
 B.+ dur V91a/2

bulud →bulut
 b. V45b/17

buludlı bulutlu
 b. V11a/11

bulūğ Ar. būluğ, erinlik
 b.+ø V57b/5
 b.+ dan V53a/20
 b.+ ına V57b/4

bulun -1. olmak
 b.- a V17a/19, V48a/18
 b.- andur V27a/19, V52b/10
 b.- dı V44a/18
 b.- dular V80a/3

b.- duğuz V80a/7
 b.- mamağın V72b/16
 b.- mamağ V40a/14
 b.- masa V13b/5, V27a/19,
 V40a/18, V52b/11
 b.- mayan V40a/3
 b.- mayum V88b/4
 b.- mış V63b/2
 b.- sa 44b/4, 44b/5
 b.- sun V48b/4
 ma‘nā b.: anlam kazanmak
 V48b/1
 2. arama sonucu veya rastlantı
 olarak elde edilmek
 b.- up V5b/1, V76b/12, V76b/15
 b.- ur V48a/19

buluş - buluşmak, bir araya gelmek
 b.- dılar V85a/6
 b.- mağ V5b/15
 b.- up V54b/14

bulut bulut
 b.+ da V89b/17

bulutlı bulutlu
 b.+ø V11a/15

burada (bu+arada)
 b.+ø V21b/16

burun, -nı burun
 b.+ ı V37a/5, V88b/20
 b.+ ın V37a/3
 b.+ ından V84a/15, V88b/10
 b.+ ını V88b/11
 b.+ ıyla V89a/3
 b.+ ına V88b/11
 b.+ ındağı V37a/7

buṭlān Ar. boş ve geçersiz olma
 b.+ ına V71b/1

buyruk yapılması veya yapılmaması
 emredilen şey, emir
 b.+ø V91a/17

buyrul -buyruk verilmek, emredilmek
b.- mışdur V22b/8

buyur - bir şeyin yapılmasını ya da
yapılmamasını bildirmek,
emretmek
b.+ø V14a/15
b.- a V17a/15
b.- dı V12a/6, V14a/10, V14a/12,
V14a/15, V14a/18, V14a/19,
V14a/4, V14a/7, V14b/3,
V14b/6, V16a/18, V23a/8,
V23a/9, V24a/8, V24b/17,
V25a/12, V25a/16, V25b/4,
V27b/13, V31b/4, V31b/8,
V36a/18, V36b/2, V37a/11,
V38b/10, V38b/8, V41a/17,
V45a/10, V45a/20, V46a/4,
V49a/12, V52a/1, V52b/16,
V52b/17, V59a/18, V59a/19,
V59b/1, V59b/4, V65a/8,
V68a/17, V69b/14, V6b/7,
V70a/5, V76a/9, V80a/10,
V81a/18, V81b/10, V81b/8,
V86a/1, V87/12, V87/15, V87b/5
cevāb b. V23a/16
b.-dılar V11a/7, V28a/11,
V30b/14
b.- dıyısı V48a/15
b.- dı V37b/8
b.- duğı V25b/11
b.- dukda V37b/18, V91b/5
b.- mağın V59b/12
b.- mamağıla
mensī b.- V2b/4
b.- mış V17b/5, V22b/8, V32a/4,
V42b/12, V56a/11, V65a/2
b.-mışlar V15a/1, V25b/11,
V71a/10
b.- muş V56b/13
b.- muşki V55a/7
b.- up V3b/3
b.- ur V17b/3, V17b/4, V22b/20,
V36a/13, V5b/12
işāret b. V23b/2

buyurul - buyurulmak
b.- up V85b/4

buz buz
b.+ø V70b/18
b. olup V70b/17
b.+ undan V70b/17

buzāgu buzağı
b.+ dur V87a/6

bük - vücudun bir organını, bir
bölümünü diğer kısmına doğru
eğmek, yaklaştırmak
bük-üp
bēlin b. V3b/14

büre pire
b.+ i V49a/2

bürhānī Ar. ispatlayıcı, açıklayıcı
b.+ø
iḥtilāf-ı b. V18b/12

bürü - kaplamak, örtmek
b.- dükde V45b/16

bürün - giyinmek
b.-üp
şalı b.- üp V14a/2

büryān Far. kebab
b.+ø V18b/7

bütün eksiksiz, tam
b.+ø V29b/2, V76a/14, V76a/16

büyü - büyümek
b.- dükde V54b/7, V91a/20
b.- r V63a/4
b.- yüp V28a/12

büyük büyük
b.+ø V14a/7, V17b/9, V27b/11,
V27b/14, V27b/20, V33b/11,
V89a/11, V89b/16

büyüt - büyütmek
b.- seņ V91a/12

C (c)

cāhil Ar. cahil

c.+ø V9a/10

cā'iz Ar. yapılmasında sakınca

bulunmamak, doğru ve yerinde olmak

c.+ø V7b/4, V8a/9, V8b/19, V9a/10, V9b/17, V12a/20, V15b/1, V15b/12, V15b/8, V16a/8, V39a/10, V39a/8, V39a/10, V39b/15, V40a/6, V40b/18, V11b/18, V12a/2, V36b/14, V41a/3V51b/15, V57a/12, V57b/3, V60b/12, V60b/16, V61a/11, V61a/13, V61a/15, V61a/19, V61a/2, V61a/20, V63a/19, V63a/2, V73a/14, V75b/8, V77a/17

c. gör-: uygunluğunu onaylamak V8b/18, V14b/4, V14b/5

c. ol-: yapılmasında bir sakınca bulunmamak V15a/9, V20a/3, V26a/11, V33b/12, V33b/13, V34a/5, V39a/13, V40a/14, V40b/19, V41a/2, V41a/18, V41b/17, V42a/13, V42a/3, V42a/6, V47b/20, V48b/17, V49b/3, V49b/5, V51b/19, V52a/10, V53b/13, V55b/6, V57a/20, V57b/20, V58a/15, V60a/17, V62b/18, V62b/19, V63a/8, V69a/9, V73a/13, V73b/13, V75b/10, V77b/15, V80a/18

c.+ dür V7b/1, V7b/4, V8a/5, V9a/10, V9a/13, V9a/9, V10a/13, V12a/5, V13a/6, V13b/3, V15a/12, V15a/14, V15a/16, V15b/14, V15b/7, V15b/9, V26b/20, V27a/3, V33a/13, V33b/11, V34a/6, V39a/12, V39a/7, V40b/4, V41a/19, V41b/10, V41b/13, V41b/2, V42a/11, V44b/6, V48a/3, V49b/15, V51b/14, V55b/12, V41b/18, V55b/7, V55b/8, V56b/10, V56b/8, V58b/19, V58b/6, V59b/7,

V60a/2, V60b/13, V60b/7, V63a/1, V64a/14, V73a/11, V73a/13, V73a/20, V75a/2, V79b/12, V75b/9
c.+ midür V34a/15, V40b/17, V41b/2, V49b/14, V60a/2, V63a/14, V73a/7

calğ Ar. erkeklik organı ile oynayarak boşalma

c.+ø

c. eyle-: boşalmak V10b/15

cāmi' Ar. cami

c.+ de V25b/17, V49b/14

Cāmiu'l-Fetāvā Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

C.+ da V12a/7

cān Far. can, yaşama, hayat

c.+ø V80a/2, V84a/7, V85a/2, V90a/3

c. kayısı V5b/4, V5b/5, V5b/9

c.+ ı V17b/8, V83b/20, V84a/1, V84a/3, V86b/12, V86b/7, V86b/8, V87b/5

c.+ ı acısı V74b/7

c.+ ını teslim et-: ölmek V87b/1

c.+ lardan V84b/17

c.+ lar V90a/8

canāvar Far. kurt domuz gibi insanlara zararlı hayvanlar

c.+ ı V28b/3

cānī Ar. cinâyet işlemiş kimse, kâtilc.+ nün V52a/7

cānib Ar. yan, taraf, yön

c.+ den V48a/5

c.+ e V48a/6, V71b/19

c.+ inden V28a/6

Cānik Osmanlı İmparatorluğu

döneminde merkezi Samsun olan
sancak
C.+ø V18b/2

cānlu *Far+Tür. canlı*
c.+ø V84b/10, V89b/14

cānsuz *Far+Tür. cansız*
c.+ø V89b/14
c.+ dan V84b/10

cārī *Ar. yürürlükte olan, geçerli*
c. olan V16b/1, V28b/12
c. olur V22b/1

cāriye *Ar. para ile alınıp satılan,
üzerinde sâhibinin her türlü
hakka sâhip bulunduğu kız,
halayık*
c.+ø V59b/15, V59b/17,
V59b/20, V61a/1, V61b/2,
V62a/8, V62b/13
şadağa-ı c. V1b/14
c.+ den V69a/1
c.+ i V54b/7
c.+ ŋi V62a/5
c.+ nūŋ V59b/14, V59b/18,
V61a/6
c.+ si V61b/13, V69a/3
c.+ sin V62b/13
c.+ sinden V54b/6, V82a/11
c.+ sine V61b/1, V77b/16
c.+ ye V54a/10
c.+ yi V61a/20, V61a/3, V61a/5,
V61a/6, V61a/7, V62a/6,
V62b/14, V68b/19, V68b/20
zevc-i c.+ yi V62a/6
cebān *Ar. korkak, yüreksiz*
c.+ø V6a/15, V6a/18

cebānlar *Ar. korkaklar, yüreksizler*
c.+ø V6a/19

cebr *Ar. zorlama*
c.+ ile V34b/11, V34b/15,
V35a/3

Cebra'îl Dört büyük melekten biri,

Allāh'ın vahyini peygamberlere
ulaştırmakla görevli olan melek,
Cibril
C.+ø V36b/14, V36b/15, V37a/6,
44b/14, V86a/3
C.+ e V89b/3
C.+ üŋ V36b/12

cebren *Ar. Zorla, cebir kullanarak*
c.+ø V35a/4

cefā *Ar. eziyet, sıkıntı*
c.+ø V24b/11, V41a/15,
V79b/19

cehelā *Ar. (cuhelā') cahiller, bilgisizler*
c.+ø V42a/1

cehennem *cehennem*
c.+ø V32a/2, V85a/11, V91a/3
c.+ de V17a/5, V31b/20, V3a/14
c.+ dedürler V91a/8
c.+ dūr V86b/7
c.+ e V91a/19, V91a/20
c.+ emi V85a/12
c.+ i V91a/18
c.+ üŋ V14b/17, V4a/6

cehl *Ar. ayıp sayılmayacak şekildeki
bilgisizlik*
c.+ in V37b/1
c.+ iyile V37b/3
c.+ üm V38a/9
c.+ üme V38a/4

celāllāhi *Ar. Allāh'ın büyüklüğü*
c.+ø V16b/7

cem' *Ar. toplanma, bir araya getirilme*
c.+ø

c.- i erkān: ileri gelenler
topluluğu V48a/18

c.- i müşrikīn: müşrikler
topluluğu V4a/11

ilm-i c. V38a/14

c.ét-: toplamak V2a/3,
V3b/18, V28a/17, V79b/20,
V85a/15, V89a/3, V91a/6,
c. eyle-: toplamak V12a/10

c. ol-: V36b/12, V42a/16
 V40b/4, V47b/5, V56b/16
 c.+ i V77b/15
cemā‘at Ar. 1. İslam inançları
 çerçevesinde toplanan insanlar
 c.+ø
 ehl-i sünneti vel c. V6b/10
 c.+ e
 sünnet-i c. V6b/4
 c.+ ile V47a/19
 2. bir imama uyarak namaz
 kılmakmevlit veya vaaz
 dinlemek için bir araya gelmiş
 kişiler
 c.+ø V41a/8, V49a/7, V79a/2
 c.+ a V4a/19
 c.+ e V45b/1
 c.+ ıla V46a/6
 + ile V47a/13, V47a/17, V49b/4,
 V49b/7, V4a/1, V4a/2
cemī‘ Ar. hep, bütün
 c.+ø V17b/15, V22b/1, V36b/11,
 V36b/14, V81a/8, V81a/9,
 V86a/8, V90b/10, V90b/7
 c.- i aḥvāl: bütün hâller
 V43b/18
 c.- i edyān:bütün dinler
 V62b/6
 c.- i enbiyā: bütün
 peygamberlerV4a/7
 c.- i esma:bütün isimler V85b/18
 c.- i keffāret bütün
 kefareterler V35b/18
 c.- i māl. bütün mallar V80b/9
 c.- i mehr: bütün mehri V68a/8

cem‘iyet Ar. toplum, topluluk.c.+ de
 V38a/10

cem‘iyyet → cem‘iyet
 c.+ø
 c.- i kübrā. büyük topluluk
 44b/16

Cenāb Ar. hazret anlamında
 kullanılmaktadır
 c.+ø

c.- ı ‘İzzet: Allāh V3b/12
 c.- ı resūl-u ekrem:
 Hz. Muhammed V84a/9

cenābet Ar. gūsul etmeyi gerektiren
 durumc.+ø V39a/4
 c.+ de V39a/3

cenāze Ar. 1.gömülmek üzere yıkanıp
 kefenlenerek tabuta konulmuş
 insan ölüsü
 c.+ø V22b/14, V39b/13, V40a/3
 c. namāzı kıl-: gömülmeden
 önce yıkanıp kefenlenmiş ölü
 musalla taşına konulduktan sonra
 kılınan namazV4b/15, V4b/19
 c.+ sine V71b/14
 2. namāz
 c. kıl→ c. namāzı kıl-: V39b/17

ceng Far. silāhlı çatışma, savaş, harp
 c.+ø
 c.+ e gir-: savaşmak V6a/3

cennet cennet
 c.+ø V73b/9, V85a/10, V85a/9,
 V90b/20, V91b/3
 c.- i ‘Adni V90b/1
 c.+ de V16b/16, V23b/10
 c.+ den V16b/15, V16b/19,
 V17a/2, V85a/3, V85a/4,
 V85a/5, V90b/8
 c.+ e V23b/1, V73b/9, V84a/6,
 V87a/3, V87b/4
 c.+ emi V85a/12
 c.+ üme V38b/14
 c.+ üñ V38b/12, V4a/6

cerāḥat Ar. yara
 c.+ø V77a/2, V77a/4, V77a/6
 c. olup V41b/3
 c.+ dan V77a/4
 c.+ e V41b/6
 c.+ i V77a/3
 c.+ üñ V41b/4

cerāḥatīn Ar. yaralar
 c.+ø V27b/12

cesed Ar. cansız, ölü vücut, naaş
c.+ dür V90a/3
c.+ i V84b/2, V89b/10

cevāb Ar. cevap
c.+ø V6b/9, V25b/11, V34b/1,
V38a/8, V51a/14, V70a/5
c.- ı pürşavāb V85b/4,
V91b/14
c. buyur-. cevap vermek
V23a/16
c. vēr-. cevaplamak V37b/17,
V38a/4, V38a/9, V38a/12,
V42b/13, V83b/9, V83b/13
c.+ a V37b/5, V91b/15, V37b/3,
c.+ dur V40b/3, V83b/11
c.+ ı V57a/13, V70a/8
c.+ ın V91b/10
c.+ ını V83b/10, V85b/6
c.+ ları V83b/11
c.+ uñ V36a/5

cevāhir Ar. mücevher
c.+ø V91b/19

Cevāhirü'l Fıkhıha Kitabın içeriği,
yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili
bir bilgi bulunamamıştır.
C.+ da V41a/13

cevāz Ar. yasak olmama
c.+ ı V41b/10

ceyrān Moğ. ceylan, karaca
c.+ø V52a/15, V52a/16

cezīre Ar. ada
c.+ sine V89a/19

cīfe Ar. kokmuş ceset, leş
c.+ø
c. eyle-: öldürmek V52a/20
c.+ dür V52a/18, V52b/1, V52b/2
c.+ si V52a/18
c.+ sin V52a/15

Cidde Cidde şehri
C + ye V90b/12

cihet Ar. yön, taraf
c.+den
ğayr-ı c. V73b/3
c.+ e V48a/2
c.+ inden V80b/16

cimā' Ar. cinsel birleşme, çiftleşme
c.+ø V11a/1, V14a/6, V58a/16,
V59a/1, V61a/10, V61a/12,
V61a/14, V61a/18
c. ét-: cinsel ilişkiye girmek
V10b/8, V10b/17, V10b/18,
V13a/15, V51b/10, V58a/17,
73b/14
c. eyle-: cinsel ilişkiye girme
V10a/16, V10a/18, V10b/5,
V11a/5, V13a/19, V19b/11,
V52a/7, V52a/8, V60b/14,
V47a/12, V47a/17
c. ol-: cinsel ilişkiye girmek
V61a/17
c. olun-: cinsel ilişkiye
girilmek
V11b/1
c.+ a V43a/2
c.+ dan V42b/1
c.+ ıla V11a/3, V11a/7
c.+ ın V10b/9
c.+ yıla V13a/16

cināyet Ar. insan öldürme, ölümüne
sebepe olma
c.+ ile V67b/10
c.+ lerün V77a/10

cinn Ar. cin, görünmez, örtülü varlık
c.+ ø V83b/16, V85b/19,
V86a/12
c.+ i V84a/2

cinnī Ar. cin, şeytan
c.+ø V86b/14

cins Ar. başlıca nitelikleri aynı olan ve
aralarında çok yakın benzerlikler
bulunan varlık veya nesneler
topluluğu, tür, nevi

c.+ø V88b/19
hılāf-ı c. V64a/3
c.+i V22b/9
c.+ inde V22b/13
c.+ inden V84a/5, V84b/5,
V86b/20
hılāf-ı c.+ inden V64a/1
cism Ar. cisim
c.+ø V86b/12
c.+i V84a/3

cismānī Ar. bedene ait
c.+ø
ervāh-ı c. 44b/13

cismāniyye Ar. cismani
c.+ø
a' rāz-ı c. V1b/9

civān Far. yakışıklı genç
c.+ø V5b/17

cum'a 1. Ar. toplanma günü, cuma
c.+ø V21b/11, V21b/13, V22a/8,
V25b/18, V49a/17, V49b/4,
V49b/6
c. gècesi V22a/16
c. namāzı V20a/10, V49b/7
2. namaz
c.+ø
c. kıl- V20a/11

Cübbü'l-mesā'il Zileli Muharrem
Efendi tarafından yazılan kitap
C.+ø V2b/1

cüce küçük, gelişmemiş
c.+ si V71a/3
c.+ yi V71a/4

cümcüme Ar. kafatası
c.+ yi V72b/20

cümle Ar. 1. hep, bütün, birlikte
c.+ø V36b/11, V3a/11, V3a/12,
V3b/17, V27b/3, V42a/20,
V48b/9, V67b/16, V80a/2,

V80b/10, V81a/10, V90a/7,
V90b/3
c.+ de V26a/4
c.+ den V36b/18, V5b/7, V79a/6
c.+ nün V1b/11, V88a/13
c.+ si V13a/12, V19a/1, V33a/2,
V39a/15, V79a/5, V81a/13,
V82b/3, V89a/15, V90a/19
c.+ sin V14b/3, V3a/7, V80b/12,
V81b/13, V81b/16
c.+ sine V18b/17, V33a/
c.+ sini V85b/6
c.+ sinün V63a/12, V63a/9
c.+ ye V11a/6

cünüb Ar. cünup, İslamiyet'in getirdiği
temizlik kuralları gereğince
bütün bedenini yıkayıp maddeten
ve manen temizlenmek zorunda
olanc.+ø V40b/5
c.+ uñ V40b/7

cünün Ar. delilik, çılgınlık, delirme,
çıldıırma
c.+ dan V12b/15, V53b/1
c.+ dur V12b/15

cür'et Ar. cüret, cesaret, yiğitlik
c.+ø
c. ét-: cesaret etmek V37b/3
V37b/5
c.+ ine V26b/2

cürm Ar. cezayı gerektirecek suç.
c.+ø
c.- i 'azım: büyük suç V2a/12
c.- i ğalīz : ağır suç V65a/17
c. işle-: suç işlemek V49b/5
c.+ ü V38b/10
c.+ ün V14a/10

cüvān→civān
c.+ø V6a/4

cüz' Ar. 1. Kur'an'ın otuzda birine denk
gelen sayfalar topluluğu
c.+ø V22b/17, V22b/18

c.- i kıra'at: cüz okumak
V35b/6

2. bir şeyi pekiştirip
sağlamlaştırma
c.+ø

cüz'. eyle.: sağlaştırmak
V16b/3

3. kısım, parça
c.+ ine V75b/20
c.+ ler V63a/3

cüz'î Ar. parça
c.+ø V61b/16

Ç (ç)

çağır - bir kimseye gelmesi için
seslenmek, bağırarak
ç.- uñ V80a/14

çağşur Far. çağşır, şalvar
ç.+ uñ V42a/3

çal - çalmak, hırsızlık yapmak
ç.- mış V66b/3

Çalap Allāh, Tanrı, İlah
Ç.+ dur V85b/14

çaldır - duymak, hissetmek
ç.- dı V28a/20

çäre Far. çözüm
ç.+ø V58b/2, V67a/19, V68a/17

çärpā Far. dört ayaklı hayvan
ç.+ ø V18a/4

çarşafı Far.+Tür. çarşaf kaplanmış
veya örtülmüş olan
ç.+ø V19b/15

çarşū Far. çarşı
ç.+ da V18b/9

çarukçarık
ç.+ø V41a/18

çek - 1. yapılan masrafı karşılamak
ç.- er V10b/12, V78b/3
2. Bir şeyi tutup kendine veya
başka bir yöne doğru yürütmek
ç.- miş V75a/19
ç.- üp V19a/15
3. hesaplamak
ç.- er V74b/15
4. katlanmak, dayanmak
ç.- mez V59b/9
5. yardımcı fiil
ç.-dügüne
meşakkat ç. V25a/4
ç.-er

‘iddet ç. V59b/9, V59a/14,
V59a/15, V60b/19, V60b/20
zımān ç.- V45b/2, V66b/13,
V77b/18, V77b/20, V78a/15,
V78a/6, V78b/17, V79a/1,
V79a/5, V79b/15
mevt-i ‘iddetinmi ç. V60b/19

ç.-erler
‘iddet ç. V57a/13, V60b/8

ç.-ermi
zaḥmet ç. V66b/4, V74b/14,
V78b/2, V78b/15, V79a/4

ç.-eyim
zaḥmet ç. V66b/2

ç.-me
zaḥmet ç. V25b/4

ç.-medin
‘iddet ç. V57a/20, V60a/8,
60b/15

ç.-mek
‘iddet ç. V60a/15, V60b/7

ç.-meyince
‘iddet ç. V57a/11, V60b/10,
V60b/11, V61a/13

ç.-mez
zımān ç. V78a/8

çekin - ölçülü davranmak
ç.- se V56a/10
ç.- üp V56a/7

çekirdek,-gi etli meyvelerin içinde
bulunan odunsu bir kabukla
örtülü tohum

ç.+ i V63a/11

çekiş - tartışmak
ç.- mezler V84b/12

Çekliye Çek halkının konuştuğu dil
Ç.+ø V85b/15

çerağ *Far.* şamdan
ç.+ a 44b/6

çeşme *Far.* pınar
ç.+ø V90b/16

çığirt – davet etmek, çağırtmak
ç.- up V25a/3

çık - 1. çıkmak, içeriden dışarıya
varmak, gitmek
ç.- ar V90b/6
ç.- duğın V18a/1
ç.- arısañ V20b/19, V21a/1,
V21a/2
ç.- arken V5b/3
ç.- arsa V44a/19
ç.- aydum V38a/10
ç.- dı V86b/20, V90b/11, V90b/9
ç.- dılar V85a/4
ç.- duğun V38a/7
ç.- duğda V41a/3, V43a/7,
V43a/8, V66a/20, V66b/11,
V66b/12, V78b/19, V85a/3
ç.- duğlarında V85a/5
ç.- mağa V20b/19
ç.- mağıla V39a/17
ç.- mak V21a/2
ç.- maya V20b/13
ç.- mazam V20b/17
ç.- sa V19b/11, V20b/15,
V20b/20, V21a/1, V21a/4,
V44a/14,
ç.- up V12a/11, V19b/11,
V20b/7, V53b/12, V66b/14,
V90a/13
2. olmak
ç.- duğda V28a/17,
ç.- maduğı V62b/14
ç.-up V19b/20,

3. sona ermek, geçmek
ç.- ar V43b/1, V43b/2,
V88b/16, V89a/5,
4. görünür veya belli durumda
olmak
ç.-sa V73b/12
ç.- mazısa V44b/1
ç.- mazısa V74a/12
4. Herhangi bir durumda olduğu
anlaşılacak
ç.- sa V19b/20, V20a/2,
5. yardımcı fiil
ç.-dı
fāsīd ç. V63a/8
ç.-duğda
‘iddeti ç. V53b/10, V53a/7,
V58a/7, V58a/20, V59a/2
sefere ç. V87/12
va‘aza ç. V38a/6
ç.-duğdan
‘iddeti ç. V58a/2
ç.-maduğda
kanı ç. V75a/10
ç.-mamış
ç. olsa V74a/19
ç.-masa
kanı ç. V75a/11, V75a/9
ç.-mayınca
‘iddeti ç. V61a/20
ç.-mayıla
vaqt ç. V39b/12, V39b/5,
V39b/9
ç.-mayılama
vaqt ç. V39b/4
ç.-sa
hilāf ç. V62b/15
kanı ç. V74a/12
ç.-up
dīnden ç. V17b/19
hām ç. V63a/11
ihrāmdan ç. V61a/16
yolına ç. V77a/1

çıkār – çıkarmak, birinin veya bir şeyin
çıkmasını sağlamak, çıkmasına
sebebi olmak
ç.- dı V28a/10
ç.- duğdan V44a/7

ç.- incaya V76b/1
ç.- mak V16b/15, V16b/19
ç.- mamaç V77a/15
ç.- mayalar V4b/7
ç.- sa V77a/8, V77b/9
ç.- salar V20b/17, V20b/18
ç.- up V10b/19, V41b/15, V6a/3,
V89a/1

çıkış çıkmak işi
ç.+ da V20b/20

çıplak çıplak, giyinik olmayan
ç.+ ø V17b/15
ç.+ a V8a/8, V8a/9

çift aynı cinsten olup da ikisi bir arada
kullanılan
ç.+ø V50a/10
ç.+ ile V50b/17
çiftçi çiftçi
ç.+ ye V50a/10

çiftlen –karşı cinsten birini eş olarak
almak, evlenmek
ç.- dürdüm V56a/20, V56b/5
ç.- en V88b/10

çiftlendür - çiftlendirmek, evlendirmek
ç.- düm V56a/14

çiftleş - üreme başlangıcı olarak
birleşmek
ç.- mez V84b/1, V88b/17
ç.- üp V84a/15

çiğne - ezmek
ç.- meğile V50b/16

çirkef kokuşmuş pis su
ç.+ iyile V73a/18

çirkin çirkin
ç.+ø V54a/15
ç.+ i V84b/14, V90a/7

çivid mavi renkli boya
ç.+ø
ç. ek-: boyamak V6a/1

çobān çoban
ç.+ø V31a/14, V66a/15, V66b/3,
V6a/18, V66a/6
ç.+a V66b/4
ç.+ uñ V31a/15

çok, -ğu sayısı birden fazla olmakla
birlikte kesin olarak bilinmeyen
nicelik
ç.+ø V10a/14, V17b/7, V26a/18,
V2a/15, V46b/18, V82a/4,
V91b/13
az ç. V74a/12, V74a/14
ç.+ dur V59b/13, V65b/3
ç.+ ın V38a/14
ç.+ una V85a/16

çokluk, -ğı sayı bakımından çok olma
durumu
ç.+ ın V89a/10
ç.+ una V9a/6

çorab çorap
ç.+ a V41b/1
ç.+ uñ V42a/2

çöz - çözmek, düğümlü, bağlı veya sarılı
bir şeyi açmak
ç. - erisem
kuşak ç. V58a/13
ç.- emedin
kuşak ç. V58a/16
ç.- mek
kuşak ç. V58a/14
ç.- sem
kuşak ç. V58a/16
ç.- üp V78a/18

çūha *Far.* bir tür kumaş
ç.+ø V41b/1

çukur çukur
ç.+ø V43a/11

çuval çuval
ç.+ ı V17b/15

çün *Far.*1. çünkü, madem ki, zira
 ç.+ø V42a/14,
 2. için
 ç.+ø V30a/8, V30b/6, V33a/6,
 V34a/6, V43a/11
çünki *Far.* çünkü, zira
 ç.+ø V22a/7, V23b/8,
 V67b/14, V74b/13

çürü -çürümek
 ç.- mez V89b/9

D (d, đ)

da bağlama ve kuvvetlendirme edatı,
 dahi
 d.+ø V10b/9, V14b/8, V15b/10,
 V34b/13, V40a/17, V50b/6,
 V59a/12, V5b/14

dahı böylece, bundan sonra, bundan
 böyle
 d.+ø V2a/3, V3a/17, V3a/18,
 V3b/13, V5a/4, V10a/13,
 V10a/18, V10a/20, V10a/7,
 V10a/9, V10b/3, V10b/4,
 V10b/5, V11a/1, V11a/13,
 V11a/16, V11a/8, V11a/9,
 V11b/12, V11b/14, V11b/16,
 V11b/17, V11b/3, V11b/9,
 V12a/1, V12a/19, V12a/9,
 V12b/11, V12b/5, V13a/10,
 V13a/13, V13a/4, V13b/14,
 V13b/20, V13b/7, V14a/14,
 V14b/15, V14b/20, V14b/6,
 V15a/3, V15a/4, V15b/10,
 V15b/4, V15b/6, V16a/9,
 V16b/5, V16b/9, V16a/7,
 V17a/1, V17a/10, V17a/14,
 V17b/4, V18a/3, V18a/5,
 V18b/5, V19a/18, V19b/11,
 V19b/12, V19b/13, V19b/15,
 V19b/16, V19b/18, V19b/2,
 V19b/3, V20a/19, V20a/4,
 V20b/9, V20b/14, V20b/16,
 V20b/17, V20b/2, V20b/20,
 V20b/6, V20b/7, V21a/10,
 V21a/13, V21a/15, V21a/3,

V21a/5, V21a/7, V21b/17,
 V21b/20, V21b/5, V22a/19,
 V22b/1, V22b/3, V22b/9,
 V23a/19, V23a/20, V23a/4,
 V23b/1, V23b/13, V23b/16,
 V23b/19, V23b/5, V23b/9,
 V24a/16, V24a/19, V24b/3,
 V24b/7, V24b/9, V25a/5,
 V25a/7, V25b/15, V25b/19,
 V25b/5, V26a/13, V26a/18,
 V26a/2, V26a/20, V26a/4,
 V26a/7, V26b/20, V27a/1,
 V27a/10, V27a/15, V27a/4,
 V27a/7, V27b/2, V28a/18,
 V28a/19, V28a/5, V28a/9,
 V28b/15, V28b/16, V28b/2,
 V28b/5, V29a/12, V29a/6,
 V29a/7, V29a/8, V29b/16,
 V29b/17, V29b/20, V29b/5,
 V29b/8, V2a/10, V2a/16, V2a/5,
 V2b/11, V2b/2, V30b/6, V30b/7,
 V31a/16, V31a/17, V31a/20,
 V31a/7, V31b/19, V31b/2,
 V32a/7, V32b/4, V33a/18,
 V33a/19, V33a/9, V33b/10,
 V33b/18, V33b/5, V33b/8,
 V34b/15, V34b/19, V34b/2,
 V34b/3, V34b/7, V35a/12,
 V35a/9, V35b/10, V35b/11,
 V35b/13, V35b/7, V36a/
 V36b/1, V36b/13, V36b/14,
 V36b/17, V36b/3, V36b/4,
 V37a/10, V37a/16, V37a/17,
 V37a/6, V37b/1, V37b/12,
 V37b/17, V38b/13, V38b/15,
 V38b/3, V39a/13, V39a/19,
 V39b/1, V3a/11, V3a/13, V3a/6,
 V3b/15, V40a/17, V40a/2,
 V40b/10, V40b/5, V41b/13,
 V41b/4, V41b/5, V42a/15,
 V42b/20, V43a/13, V43a/16,
 V43a/5, V44a/7, V44b/20,
 V45a/1, V45a/7, V46a/11,
 V46a/3, V46a/5, V46b/12,
 V46b/18, V46b/4, V46b/9,
 V47a/1, V47a/15, V47a/19,
 V47a/20, V47b/13, V47b/19,
 V47b/7, V47b/8, V47b/9,

V48a/10, V48a/12, V48b/12,
V48b/3, V49a/10, V49a/8,
V49a/9, V49b/1, V49b/14,
V4a/3, V50a/3, V50a/14,
V50a/17, V50b/11, V50b/13,
V50b/2, V50b/9, V51a/15,
V51a/9, V51b/13, V51b/5,
V52a/15, V52a/18, V52a/20,
V52b/1, V52b/2, V52b/6,
V52b/8, V53a/11, V53a/13,
V53a/16, V53b/4, V54a/10,
V54a/19, V54b/16, V54b/17,
V54b/3, V54b/6, V55a/14,
V55a/3, V55a/5, V55a/10,
V55b/15, V56a/1, V56a/11,
V56a/15, V56a/4, V56a/5,
V56b/1, V56b/13, V57a/1,
V57a/11, V57a/13, V57b/1,
V57b/10, V57b/12, V57b/14,
V57b/15, V57b/17, V57b/5,
V57b/9, V58a/3, V58b/10,
V58b/15, V58b/9, V59a/5,
V59a/8, V59a/9, V5a/10, V5a/8,
V5a/9, V5b/2, V5b/20, V5b/4,
V60b/1, V60b/10, V60b/7,
V60b/8, V61a/4, V61a/6,
V61b/10, V62a/10, V62b/10,
V63a/11, V63b/11, V63b/12,
V64a/16, V65a/16, V65b/19,
V66a/17, V66b/6, V67a/1,
V67a/10, V67a/2, V67a/4,
V67a/6, V67b/1, V67b/15,
V67b/18, V67b/9, V68a/1,
V68a/12, V68b/4, V69a/19,
V69a/5, V69b/12, V69b/13,
V69b/15, V69b/2, V69b/20,
V6a/11, V6a/14, V6a/17, V6a/4,
V6a/6, V6a/8, V6b/1, V6b/3,
V6b/8, V70a/14, V70b/1,
V70b/15, V70b/2, V70b/3,
V71a/12, V71b/13, V71b/20,
V71b/8, V72a/7, V73a/14,
V74a/13, V74a/15, V74a/9,
V74b/, V74b/11, V74b/8,
V75a/2, V75b/10, V75b/14,
V75b/20, V76a/11, V76a/15,
V76a/18, V76a/6, V76b/14,
V76b/16, V76b/3, V77a/1,

V77a/12, V77a/13, V77a/5,
V77a/6, V77a/8, V77b/12,
V77b/3, V77b/7, V78a/18,
V78b/13, V78b/14, V78b/2,
V78b/8, V79a/13, V79a/19,
V79a/8, V79b/14, V79b/20,
V79b/5, V7a/10, V7a/2, V7a/5,
V7a/9, V7b/12, V7b/18, V7b/19,
V7b/7, V7b/9, V80a/15, V80a/3,
V80a/5, V80a/6, V80a/8,
V80b/13, V80b/4, V80b/16,
V81a/1, V81a/7, V81b/1,
V81b/5, V81b/9, V82a/12,
V82b/11, V82b/16, V82b/18,
V82b/8, V83a/10, V83a/16,
V83a/19, V83a/2, V83a/20,
V83b/14, V83b/15, V83b/17,
V83b/18, V83b/20, V83b/3,
V84a/1, V84a/10, V84a/11,
V84a/12, V84a/13, V84a/16,
V84a/14, V84a/15, V84a/16,
V84a/19, V84a/2, V84a/20,
V84a/3, V84a/4, V84a/6,
V84a/7, V84a/8, V84a/9,
V84b/1, V84b/10, V84b/11,
V84b/12, V84b/13, V84b/14,
V84b/16, V84b/17, V84b/19,
V84b/20, V84b/3, V84b/4,
V84b/5, V84b/6, V84b/7,
V84b/8, V84b/9, V85a/1,
V85a/10, V85a/11, V85a/2,
V85a/4, V85a/5, V85a/6,
V85a/8, V85a/9, V85b/6,
V88a/15, V88b/18, V89a/20,
V89a/7, V8a/1, V8a/17, V8a/20,
V8b/15, V90a/11, V90a/14,
V90a/3, V90b/10, V90b/11,
V91a/1, V91a/14, V91a/2,
V91a/4, V91a/6, V91a/8,
V91b/11, V9a/6, V9a/7, V9b/1,
V9b/18, V9b/19, V9b/4

dāhil Ar. bir şeyin kapsamında olmak
d.+ø V18a/11
d.+ inde V91a/1

daḥl Ar. müdahale
d.+ø V77b/4

dā'imü'd-dehr Ar. hayatı boyunca
d.+ø V88b/15

dā'in Ar. borç veren, alacağı olan d.+
ine V3a/15
d.+ üñ V3a/17

dağ -e kadar, dek, değin
d.+ø V19a/11, V41b/18, V56a/9,
V57a/14, V64b/15, V74a/18,
V76b/1

dağīka Ar. anlaşılması için büyük
titizlik ve dikkat isteyen
ma'nā-ı d. V48a/14
d.+y1 V48b/12

dağāyık Ar. anlaşılması güç şeyler
d.+a V91b/17

dāmin Ar. kefil olan
d.+ den V45b/3

dānā Far. bilen, bilgili, zeki
d.+ø
'aқıl-u d. V29a/17

dāne Far. tane
d.+ø V85a/3, V90b/6
d.+si V50b/16, V90b/7
hardal d. V89b/8

dār Ar. 1. ev
d.+ø V19b/11
d.+a V19b/11

dār-ı āhiret Ar. öbür dünya, ahiret
d.+de V3a/17

dār-ı harb Ar. Müslümanlarla savaş
halinde olan müslüman olmayan
ülke
d.+e V61a/10

dār-ı İslām Ar. Müslümanların
egemenliği altında olan yerler
d.+a V60a/7, V61a/11

d.+da V60a/13

dār-ı na'im Ar. Nimetler yurdu, cennet
d.+de V23a/11

darb Ar. dövme, dayak
d.+ø V69b/2, V69b/3, V69b/4
d-ı eşedd Ar. çok şiddetli
dövme V4b/8
d-ı harb :savaşma V31a/13
darb-ı şedid: şiddetli vuruş
V4b/5, V76b/9

darbe Ar. vurma veya çarpmanın
sonucu
d.+ i V49a/10
d.+ yi V49a/11

da'vā Ar. duruşma
d.+ø
d. eyle-: Hukukî korunmanın
bir hüküm ile sağlanmasını temin
için yargı organlarına başvurmak
V82a/13
d.+ da V72a/19
d.+ y1 V71a/19, V71b/2

da'vet Ar. çağırma, çağrıda bulunma
d.+ø
d. et-: çağırarak V4b/5,
V88b/3

da'vetsüz Ar. +T davet edilmeyen
d.+ø V79b/17

Dāvud İsrâiloğulları'na gönderilen ve
kendisine Zebûr verilen
peygamber
D.+ø
D. peygamberdür V88a/7

Ḍav'ü's-Sirāc Ali el-Buharî el Kelâbazî
tarafından miras hukuku
hakkında yazılmış bir kitap
Ḍ.+øV82a/17

dāye Far. dadı
d.+øV82b/2

dayf Ar. misafir, konuk

d.+ø

d.- 1 mükrimîn:konuk
ağırlayanlar V87a/5

dāyima daima

d.+øV41a/16

de dahi, dA

d.+øV10b/9, V13a/9, V22a/12,
V22a/13, V31b/18, V35b/11,
V35b/12, V58b/3

dê - demek, söylemek

d.-ø V46b/9

d.- di V4b/18, V5a/3, V5a/7,
V6a/6, V6a/9, V6a/10, V6a/12,
V6a/13, V6a/16, V6a/17,
V14a/11, V14a/13, V14a/16,
V14a/20, V14a/3, V14a/5,
V14a/9, V14b/2, V16b/17,
V16b/19, V16b/20, V16b/3,
V17a/1, V17b/17, V17b/20,
V21a/16, V21a/17, V24b/6,
V25a/3, V25a/8, V28a/5,
V31a/17, V31b/3, V31b/11,
V31b/6, V31b/7, V34a/14,
V37a/15, V37a/8, V37b/10,
V37b/15, V37b/16, V38a/10,
V38a/11, V38a/16, V38a/2,
V38a/5, V38a/7, V38b/14,
V38b/17, V45a/14, V45a/9,
V46a/11, V46a/3, V53b/7,
V54b/5, V59b/3, V61b/19,
V61b/20, V69b/12, V70a/14,
V70a/15, V70b/19, V70b/20,
V71a/5, V79a/12, V79a/18,
V79a/7, V83b/18, V85b/9,
V86a/20, V86b/3, V91b/16, ,
d.- diler V16b/17, V18b/13,
V24b/18, V28a/13, V37b/16,
V38a/8, V38a/12, V38a/2,
V38a/7, V43a/19, V38a/9,
V46a/20, V46b/1, V49b/20,
V66b/6, V7b/4, V78b/5,
V85a/15, V85a/19
d.- diyidi V37b/12
d.- diyise V38a/20

d.- dügi V16a/13, V22a/8,
V25b/13, V33a/19, V47a/19,
V57a/3, V57a/7

d.- düginüñ V55b/13

d.- dügüm V59a/7, V59a/8

d.- dügümüz V19b/7

d.- dügümüzden V32a/18

d.- dügümüzle V32a/16

d.- dük V29a/7

d.- dükde V16b/18, V26a/1,
V26b/3, V45a/7, V57a/4,
V57b/10, V58a/9, V60b/6,
V61b/5,

V67a/2, V69a/4, V70b/2

d.- dükleri V45b/19, V50b/8,
V73b/6,

d.- düklerinde V46a/9

d.- düklerinüñ V35a/16, V73b/16

d.- dürtmedi V57a/5

d.- mededürler V3b/17

d.- medi V34a/14, V34a/15,
V38b/18, V78b/2

d.- medügi V34a/18

d.- mege V67b/16

d.- megin V10b/4

d.- mek V26a/15, V33a/17,
V33a/19, V46b/15, V61b/4,
V74b/20, V75a/2,

d.- mekdi V61b/7

d.- mekdür V12a/16, V19b/7,
V21b/15, V26a/15, V46b/9,
V47a/20, V56b/15

d.- mekle V69b/16

d.- mese V19a/20

d.- mesiyile V60a/17, V67a/7

d.- meye V63b/7

d.- meyi V17a/10

d.- meyüp V55a/15 , V55a/17,
V78b/1,

d.- mezler V20a/6, V45b/9

d.- miş V24b/19, V25a/2,
V25b/7, V26b/6, V47a/8,
V55b/14, V55b/16, V92a/2

d.- miş ol-: demiştir V22a/17

d.- mişdür V82b/1

d.- r V47a/12, V67b/14,
V82b/20, V91a/7, V91b/7,

d.- rdi V37b/7

d.- rim V46a/9
 d.- rise V54b/16
 d.- rler V3b/8, V12b/9, V15a/8,
 V18b/17, V18b/20, V19a/11,
 V19a/5, V19a/8, V20a/6,
 V24a/8, V41a/18, V64b/18,
 V66a/14, V87/17, V88b/18,
 V89a/12, V89b/8
 d.- rler bil-imedi V46b/14
 d.- rlerdi V17a/7
 d.- rse V17b/2, V46b/14,
 V66b/13, V66b/15
 d.- rse V66b/12
 d.- rsin V38a/3, V38a/8
 d.- rsiz V17a/15
 d.- se V10b/3, V13a/2, V18a/10,
 V18a/12, V18a/15, V18a/16,
 V18a/18, V18a/20, V18a/3,
 V18a/6, V18a/7, V18a/8,
 V18b/14, V18b/19, V18b/3,
 V18b/5, V18b/7, V18b/9,
 V19a/12, V19a/14, V19a/17,
 V19a/20, V19a/4, V19a/7,
 V19a/9, V19b/10, V19b/11,
 V19b/12, V19b/15, V19b/18,
 V19b/2, V19b/3, V19b/5,
 V20a/11, V20a/16, V20a/19,
 V20a/20, V20a/3, V20a/5,
 V20b/14, V20b/17, V20b/18,
 V20b/19, V20b/2, V20b/6,
 V21a/1, V21a/10, V21a/13,
 V21a/3, V21a/5, V21a/6,
 V21a/7, V21b/12, V22b/18,
 V22b/2, V22b/3, V23a/2,
 V23a/3, V23b/17, V23b/19,
 V23b/20, V24a/4, V24b/2,
 V25b/19, V26a/17, V26a/2,
 V26b/10, V26b/16, V26b/20,
 V26b/8, V27a/1, V27a/15,
 V27a/18, V27a/4, V27a/7,
 V27b/1, V32b/8, V32b/13,
 V32b/14, V32b/16, V32b/17,
 V32b/19, V32b/20, V33a/14,
 V33a/15, V33a/2, V33a/8,
 V45a/12, V47a/3, V51a/13,
 V52b/8, V55a/11, V55a/17,
 V55b/20, V56a/16, V57a/14,
 V57b/11, V57b/13, V57b/17,

V57b/18, V58a/14, V58a/16,
 V58a/18, V58a/5, V59a/8,
 V61b/1, V62a/13, V62a/5,
 V62a/9, V66b/2, V67a/6,
 V67b/2, V67b/17, V67b/18,
 V68a/5, V68a/7, V70a/19,
 V70b/16, V70b/3, V71a/5,
 V71a/18, V71b/1, V73b/17,
 V79a/13, V79a/8, V79b/1,
 V79b/4, V79b/5, V79b/9,
 V79b/12, V81a/10, V81a/8
 d.- seler V11b/20, V12a/1
 d.- ye V14b/14, V14b/15,
 V15a/3, V17a/13, V38a/17,
 V54b/14, V54b/15, V54b/18,
 V54b/20, V55a/14, V56a/14,
 V56a/19, V56a/3, V56a/4,
 V56a/5, V56b/1, V56b/4,
 V63b/5, V63b/7, V78b/9,
 V80a/4, V86b/7, V8b/13,
 V91a/14, V91a/18, V9a/1,
 V9a/18, V9a/3, V9a/4, V9b/1
 d.- yeler V5a/6, V91a/14,
 V91a/15, V91a/9, V91b/5
 d.- yen V65a/1
 d.- yeni V31b/1
 d.- yenlere V46b/2
 d.- yenüñ V17b/5
 d.- yesin V37b/17
 d.- yü V17a/13, V2b/1, V38b/7,
 V4b/13, V55a/14, V56a/12,
 V56a/19, V5a/9, V5b/8,
 V62b/13, V67a/5, V68a/19,
 V69a/8, V69b/2, V6a/19,
 V6b/20, V6b/3, V6b/5, V70a/9,
 V70b/6, V72a/, V7a/18,
 V80a/14, V8b/14, V9b/13
 d.- yü vèrdi V31a/20
 d.- yüp V18a/1, V31a/17,
 V36b/20, V45a/7, V46b/18,
 V46b/4, V55a/3, V58b/17,
 V74a/10, V74a/13, V74b/3,
 V78b/6, V80a/8, V8b/16,
 V91b/18, V9b/1

dede dede

d.+ø V29b/10, V29b/9
 d.+ si V29b/18

d.+ sidür V57b/7

dédürt - dedirtmek, söylettirmek
d.- medi V57a/4

def^c Ar. bir şeyi veya bir kimseyi
yanından uzaklaştırma, ortadan
kaldırma, savma savuşturma
d.+ø V82b/15
d.eyle:yanından
uzaklaştırmak, kovmak V42b/10,
V42b/12, V42b/8
d. olun-: aşağılayıcı ve
üçümseyici bir şekilde
uzaklaştırılmak V20b/13
d.+ de V44a/12
d.+ ine V10a/20

def^a Ar. defa, kez, kere
d.+ø V44a/12, V49a/9, V6a/14

defi^c Ar. hemen, bir anda
d.+ dür V25b/13

defn Ar. defin, ölüyü toprağa gömmek işi
d.+ø
d. et-:ölüyü gömmek V71b/14
d. eyle-: ölüyü
gömmek V87b/4

deg – 1. değmek
d.- dügi 44b/4
d.- megesüz V48a/13
d.- mek V10a/20
d.- miş V40b/10
2. ulaşmak, erişmek
d.- dükde V41b/3
d.- icked V41b/11
3. (ışık için) vurmak
d.- di V84b/16
güneş d. V90a/10
d.-medi
güneş d. V84b/15
d.- mez V84b/16, V90a/11

degin kadar
d.+ø V84b/16

değiş - takas yapmak, değişmek
d.- mek V63b/12, V63b/18,
V64a/11,
V64a/14
d.-meli
d.- meli olsa V64a/2
d.- mesi V64a/7

degme türlü türlü
d.+ø V2a/15

degnek değnek
d.+ø V68b/14

degül değil
d.+ø V21b/11, V28a/11, V31b/3,
V36b/4, V40a/15, V43b/17,
V47b/13, V54a/12, V57b/6,
V75b/19, V77a/17, V83b/17,
V84a/2, V84a/6, V85a/14,
V85b/2, V86b/14, V87a/1,
V31a/3
d.+ di V48b/14
d.+ dür V10a/11, V11b/18,
V12a/3, V12a/20 V15b/1,
V15b/12, V15b/19, V15b/5,
V15b/8, V16a/8, V17a/10,
V18a/11, V18b/13, V18b/18,
V22b/19, V23a/3, V23b/17,
V23b/20, V24b/5, V24b/8,
V26a/15, V27a/19, V29a/19,
V29b/5, V32a/6, V32b/20,
V34a/2, V34b/19, V34b/8,
V36b/13, V36b/14, V37a/19,
V38a/1, V38a/12, V38a/8,
V39a/16, V39a/8, V39b/15,
V40a/6, V40a/7, V40b/18,
V41a/5, V43b/17, V44a/2,
V44b/9, V46a/19, V46a/20,
V47b/15, V47b/17, V49b/9,
V50b/19, V51b/15, V53a/2,
V53a/18, V55a/5, V57a/12,
V57b/2, V57b/3, V60b/12,
V60b/16, V61a/11, V61a/13,
V61a/15, V61a/19, V61a/2,
V61a/20, V62a/15, V62b/7,
V62b/8, V63a/19, V63a/2,
V64a/14, V65a/3, V66b/5,

V68a/4, V6b/1, V70a/8,
V73a/14, V73b/18, V75b/12,
V75b/8, V79b/19, V7a/4, V7b/4,
V81a/14, V81a/6, V86a/12,
V8a/6, V8a/9, V8b/19, V90a/6,
V9a/10, V9b/17
d.+ em V14a/12
d.+ ler V13a/10
d.+ lerdür V60a/4, V82a/2
d.+ midür V17b/1

değşil - değşilmek
d.- mede V64a/4

dehr Ar. dünya, devir
d.+ø
dā'imü'd-d. V88b/15
fuḍalā-i d. V37b/4

dehrī Ar. dünya ile ilgili
d.+ø V1b/10

dek -e kadar, değin
d. V12a/11, V13a/8, V19a/5,
V19a/7, V20b/13, V26b/16,
V28a/12, V39b/7, V3b/12,
V3b/14, V42a/11, V43b/12,
V43b/14, V44a/12, V47a/19,
V4b/7, V51b/1, V53a/14,
V63b/1, V71a/14, V74a/15,
V81a/5, V84a/11

del - delmek
d.- üp V17b/16

delālet Ar. yol göstermek
d.+ø
d. ét.-:belirtmek, şahitlik
etmek V31b/19, V48b/1

delīl Ar. kanıt
d.+ø V30b/9, V46b/6
d.+ dür V25b/14
d.+ i V29b/7, V30b/8
d.+ iyile V52a/3
d.+ leri V43b/2

delük delik

d.+ i V88b/20
d.+ inden V89a/1
d.+ leri V88b/20

delür - delirmek
d.- mekdür V12b/15

dem, -mmi Ar. kan
d.+ø V30a/6, V43a/17, V43b/3,
V43b/6
d. gör-: adet görmek V43b/4,
V43b/11, V43b/13
d.+ i V28b/10, V29b/12, V43a/6,
V77a/6, V77a/19
d.+ idür V43a/17

demür demir
d.+ den V27b/9
d.+ dür V90b/19

dèn - öyle adlandırılmak, denilmek
d.- ür V24a/3

dênil – ad verilmek, adlandırılmak
d.- di V52a/5, V69a/12
d.-e V23b/12
d.- en V47a/5
d.- endür V47a/7
d.- mez V20b/5
d.- se V9a/11, V42b/18,
V43b/10, V46a/16, V47a/16,
V52a/6, V60a/20, V62a/18,
V65b/15, V75a/1, V75a/16,
V81a/4, V82a/14, 82a/20,
V83a/4
d.- üp V30b/7
d.- ür V81a/6

deñiz deniz
d.+ø V90a/14
d.+ de V89b/13
d.+ den V36b/15, V37a/16,
V90a/13
d.+ e V5b/3, V84a/8, V90a/11
günāh d.+ ine V14b/16
d.+ ün V90a/14
d.+ üñ V90a/12

depe tepe
d.+sinden V63a/4

depele - tepelemek, tekmelemek
d.- mek V29a/10
d.- yenüñ V32a/12

depin - tepinmek, çırpınmak
d.- mese V75a/10

derbān *Far.* kapıcı
d.+ø V87a/18

dereke *Ar.* en alt derece
d.+ sinden V17a/6
d.+ sine V91b/7

deryā *Far.* deniz
d.+da
leb-i d.+ da V37a/2
d.+ dan V37a/19
d.+ ya V37a/3, V37a/5

dest-māl *Far.* mendil
d.+ a V8b/12

devā hastalığı iyileştirmeye yarayan şey
d.+ø V10a/14
d. tūt-: çare bulmak V47b/18

devāvin *Ar.* divanlar
d.+ø V28a/13

deve deve
d.+ø 44b/6, V28a/3, V51b/7,
V52a/9, V89b/16
d.+ i V87b/4
d.+ nūñ V28a/3, V87b/1
d.+ ye V54a/10

devlet *Ar.* devlet
d.+ø V17b/11, V17b/9

devletlü *Ar.* + *T.* devletli, mutluluk ve
refah içinde olan
d.+ ler V80a/6
devr *Ar.* devir
d.+ø

d. ét-: bir mal üzerindeki
hakkı veya mülkiyeti başkasına
vermek V8a/7, V8b/11, V8b/16,
V8b/18, V9a/8, V90a/1

d. eyle-: bir mal üzerindeki
hakkı veya mülkiyeti başkasına
vermek V7b/20, V8b/13,
V8b/20, V9a/2, V9a/7

d. ol-: bir mal üzerindeki
hakkı veya mülkiyeti başkasına
vermek V8a/14, V8a/6, V10a/10,
d.+ de V8a/1, V8b/19,
V9a/1, V9a/12, V9a/9

d.+ den V10a/12

d.+ e V8b/17

d.+ ine V9a/7

d.+ inüñ V8a/11

dēyil - → **dēnil**-

d.- di V14b/17, V16a/5

d.- se V46b/14

d.- ür V14b/15, V5b/11

dēyü diye, sebebiyle

d.+ø V4b/13, V10a/4, V10b/18,
V11a/15, V11b/9, V12a/19,
V12b/20, V13a/5, V14b/5,
V16b/3, V17a/1, V21b/10,
V23a/13, V23b/4, V25a/16,
V30b/8, V31a/, V31b/1, V33a/5,
V35a/18, V35b/8, V36b/1,
V37b/19, V39a/1, V3a/10,
V41b/16, V48a/5, V51b/3,
V52b/3, V53b/15, V62b/15,
V62b/17, V66a/14, V66a/16,
V66b/19, V66b/8, V66b/9,
V67b/20, V68a/16, V69b/8,
V70a/4, V71b/13, V71b/14,
V71b/5, V72a/9, V72b/17,
V76b/15, V77b/3, V7b/12,
V7b/3, V80b/13, V80b/15,
V80b/20, V81b/20, V82a/13,
V82b/20, V86b/2, V87/15,
V87a/12, V87b/5, V88b/4,
V91b/4, V91b/7

dırnağ tırnak

d.- ların V45a/8

dib dip, alt

d.+ ine V14b/17, V90a/12
d.+ inden V63a/2

dibelik büsbütün tamamıyla

d.+ø V5b/10, V81b/20

dihlîz Ar. dehliz

d.+ ine V19b/11

dik - 1. dikmek

d.- di V90b/1
d.- me V73a/2
2. bir şeyi yere dik olarak
yerleştirmek
d.- mege V48b/13
3. inşa etme, yapma, kurma
d.- üp V29a/3

dik dik

d.+ø
d. тұр-: ayakta ve sağlam
durmak V75a/20

dikil - dikilmek, ayakta durmak

d.- di V48b/4
d.- mek V48b/10, V48b/11
d.- mesi V48b/10
d.- miş V48b/7
d.- se V48b/5, V66b/17

dil 1. her insanın duygu, düşünce ve olay

anlatma yetisi
d.+ø V17a/19
d.+ den V20a/8
d.+ dendür V17a/9
d.+ i V76a/6, V83b/20, V86b/7,
V87b/5
d.+ imiz V91a/11
d.+ ince V85b/10, V85b/11,
V85b/12, V85b/13, V85b/14,
V85b/15
d.+ ine V16b/1
d.+ lerde V1b/15ol
d.+ leri V84a/7
2. Far. gönül
d.+e
şāhib-i d. V2a/4

dilāver Far. yiğit, cesur

d.+ø V5b/18

dilāverlik Far.+T. yiğitlik, kahramanlık

d.+ø V6a/4

dile - dilemek

d.- di V57a/2
d.- düği V56a/16
d.- düğünüzde V38b/6
d.- dükde V21a/2, V49a/18,
V64b/6, V67a/1, V67a/18,
V70a/18
kız d. V53b/6
d.- düm V2a/16, V2a/3
d.- mez V25a/12
d.- rem V46a/3, V6a/6
d.- rse V26b/8, V26b/9, V27a/11,
V33a/12, V41a/2, V53a/8,
V56b/2, V59a/3, V71a/16,
V80b/12, V87/13
d.- sem V56a/15
d.- yen V43b/18, V5b/18, V63b/9

dilen - dilenmek

d.- mek V50b/13

dilsüz dilsiz

d.+ø V39a/20

dīn Ar. din

d.+ø V58b/20, V59a/3, V84b/18
d.- i hālîş V90a/19
d.- i İslām V41a/14, V62b/8,
V90a/19
ihvān-ı d. V36b/5
d.+ de V29b/4
d.+ den V18a/1
ihvān-ı d.+ den V2b/2
d.+ den çık-: inancını
kaybetmek V17b/19
d.+ e V17b/10, V17b/12
d.+ i V17b/9
d.+ leri V31a/3
d.+ üm V17b/18
d.+ üğ
edā' -ı d. V85b/2

dīniyye Ar. dinle ilgili, dine ait müennes
d.+ø

mu‘āmele-yi d. V1b/17
‘ulūm-ı d. V36a/7

diñle - dinlemek, kulak vermek
d.- yüp V71a/19, V71b/4, V72a/5
d.- se V72a/7

dirhem eski bir ağırlık ölçüsü birimi,
d.+ø V8b/2, V12b/3, V15a/19,
V15a/20, V15b/1, V15b/5,
V26a/20, V33b/19, V39a/11,
V77a/11, V77a/12,
d.+ dür V49a/14

diri yaşayan, canlı olan
d.+ø V74a/17, V74b/16, V88b/1

dirilt - dirilmesini sağlamak, yeniden
hayata döndürmek
d.- di V84a/4, V86b/18

diş diş
d.+ i V47b/17, V47b/18,
V74a/14
d.+ ile V18a/17
d.+ in V77a/8, V77b/9
d.+ leri V70a/16
d.+ lerin V70a/16
d.+ lerün V77b/10

dişi dişi
d.+ø V13b/3, V33b/11, V84a/19,
V84b/6, V89b/18
d.+ de V88b/11
d.+ si V84a/17, V88b/11,
V88b/17
d.+ sine V84b/1
d.+ ye V21a/6

diyānet Ar. dindarlık, dini emirlere
uyma

d.+ø
muḥaṣṣal‘ālim-i d. V38a/16
d.+ i V17b/2

diyāneten Ar. dinen

d.+ø V60b/7

dīvār Far. duvar
d.+ø V73a/8

diyār Ar. ülke, memleket
d.+ larda V28b/8

diyet Ar. bedel, değer
d.+ø V28a/16, V28a/17, V28b/5,
V28b/15, V29a/4, V29b/12,
V29b/2, V30a/7, V30a/8,
V31a/9, V58b/15, V76a/14,
V76a/19, V76b/11, V76b/12,
V76b/18 V77a/4, V77a/17,
V77a/19, V77b/13, V77b/6,
V77b/7

d. olun-:bedel ödemek
V76b/16

ittifaq-ı d. V28b/8

d.- i kāmile: adam
öldürmelerde adam öldüren
veya yakın erkek akrabalarından
alınan tam diyet V31a/2,
V76a/11, V76a/4, V76a/8

d.- i muğallaḥa: kasıtlı
öldürme söz konusu ise deve ile
alınan, ancak sayısı arttırılmadan
iyi cins develerden yapılan
ödeme V28a/3

d.+ de V29a/19, V29b/3, V29b/5,
V31a/5

d.+den V76a/16, V76a/18,

d.+ e V29b/2

d.+ i V28a/12, V28a/4, V29a/20,
V29b/6, V30b/7

d.+ ile V30b/7

d.+ in V28a/6, V28a/10, V28a/3,
V28b/10, V29b/11, V30b/5

d.+ ine V77b/10

d.+ inün V28b/9, V29a/20,
V29b/6, V29b/7

d.+ leri V31a/3, V77a/10

d.+ te V30b/12

diyyet →diyet

d.+ø V76a/13

diz diz d.+ i V32b/5 d.+inüñ V43a/10	V59b/15, V60b/9, V68a/16, V68a/18, V68b/1, V68b/2, V68b/4, V69b/6, V69b/8, V71a/8, V76a/10, V76a/11, V76a/4, V76a/7, V76a/8, V84b/16, V85a/10, V85a/11, V90a/8
dost Far. dost, arkadaş, yaren d.+ø V90a/2	d.+ dür V35a/20 d.+ er V26b/5 d.+ i V47b/7 d.+ üñ V15a/4
dostluk Far.+T. dostluk d.+ø V16b/15	
dög - döğmek d.-e döge d.- e V56b/11, V85a/9, V87a/20 d.- eler V4b/5 d.- üp V67a/16	döşek, -gi yatak, şilte d.+ø V19b/11, V19b/14, V19b/15, V19b/16, V50a/15, V50a/9 d.+ e V19b/12 d.+ i V81a/11 d.+ ile V89a/14 d.+ine d.+ ine gir- V32b/10, V5b/16
dögül - döğülmek d.- mekile V70a/10 d.- meyinçe V70a/6	döy- sabretmek, tahammül etmek, dayanmak d.-ümeyüp V6a/12, V6a/9 d.-ümez d. olsalar V12b/2
dök - dökmek d.- meyinçe V19a/15 d.- üp V76a/10	du 'ā Ar. dua, yakarış d.+ø d. ètdür- V88a/19 d. eyle- V89a/17 d.+ ları V2b/3 d.+ sıyıla V2a/4, V2a/20, V88a/20, V89b/16,
dökül - dökülmek d.- miş V19a/20 d. olsa V19a/20 d.- üp V50b/16	du 'āsuz Ar.+T. duasız d.+ø V39b/16, V40a/1
dön - dönmek, vazgeçmek d.-mezse sözinden d. V57b/15 d.- üp 44b/15, V31a/16, V48a/4	duḥūl Ar. içeri girme, giriş d.+ø V40a/5
dördünci dördüncü d.+ø V27b/4, V2b/9, V48a/19, V60b/20 d.+ nüñ V5a/8 d.+ si V12a/19, V22a/18, V27b/8, V35b/5, V41b/12, V54a/20, V54b/4, V87a/7	dur - beklemek d.- urlar V3b/15
dört,-dü dört, sayı sıfatı d.+ø V15a/15, V16a/2, V22a/9, V28b/16, V28b/17, V38b/11, V39b/14, V3b/1, V40a/1, V49a/15, V49b/16, V54a/18,	Dürer gurer Şerîf el-Murtaza tarafından yazılmış Hanefî fıkıh kitabı D.+ de V80a/16

dut – öyle saymak, kabul etmek

d.-up

ķurbet d. V46a/10

dūlet bir deve cinsi

d.+ø V28a/3

duyul - işitmek, öğrenilmek

d.- sa V60b/15

duz tuz

d.+ ıla V18b/20

dūdūk dūdūk

d.+ø V88b/20

dūglek ham kavun, kelek

d.+ø V84b/2

dūgūn dūgūn

d.+ø

d. ét- V54b/10

dūkkān Ar. dūkkān

d.+ ında V18b/9

dūnelik gece yemeđi, sahur yemeđi

d.+ø V11a/11, V13a/12, V19a/9

dūnyāAr. dūnyā, alem

d.+ø V18a/1, V38a/5, V85a/9

d.+ da V14b/16, V23a/17,

V32a/7, V5b/15, V69a/15,

V84a/14, V85a/10, V88a/14

d.+ m V17b/18

d.+sı

d git-: mahvolmak V17b/18,

d.+ sına V17b/7

d.+ ya V90b/6

dūrlū tūrlū, çeşit

d.+ø V65a/9, V89a/1

d.+ dūr V14b/12, V23a/4,

V28a/19, V66a/5, V67b/6

dūrt - saplamak

d.- dūm V77b/3

d.- üp V77b/

dūrūst *Far* doğru, yanlışsız

d.+ø V47b/13

d. ol-: yalansız olmak

V47b/10

dūş – 1. düşmek, yere kapaklanmak

d.- di V49a/6,

d.-üp V5b/3, V29a/2, V29a/3,
V90a/12

2. bir bölüşme sonunda payını
almak, hak geçmek

d.-di V83a/8, V83a/9, V83a/12

d.-er V55a/10, V86b/4

hişşe d. V80b/3

mehr-i tām d.-: V55a/8

mehri d.-: V55a/7

mīrās d.-: V28b/17

nikāhı d.- : V55b/17

herkes kazduğı kuyuya kendü

d.-:

d.- mezse

meblağ d.-: V80b/4

d.-üp V64a/17,

3.konmak, inmek

d.-di V85a/3, V85a/5, V85a/6,

V90b/6, V90b/12

d.- dūklerinde V91b/1

d.-se V44a/8

d.-üp V44a/14,

4. ait olmak

d.- er V41b/6,

d.- mez V41b/7

5. girmek, kapanmak, sığınmak

d.- mege V42b/16

6. uğramak, kapılmak

d.- se V10b/18,

ye' se d.- üp V1b/12

dūş rüya

d.+ inde 44b/18

dūşman *Far.* düşman

d.+ø V84b/13

dūz - uydurmak

d.-üp

hile d.: hile yapmak V16b/15

E (e, è)

ebe büyük anne, nine
e.+ m V33a/14
e.+ müj V32b/8
e.+ sidür V32b/3

ebed Ar. sonsuz
e.+ø
habs-i e. V4b/8, V76b/5

ebedî Ar. sonsuz, sonu bulunmayan
e.+ø V16b/16, V20a/3, V32a/15,
V32a/17, V47a/13, V55a/16,
V84b/11, V89b/20

ebeveyn Ar. anne ve baba, iki ata
e.+ e V83a/18
e.+ ine V53a/15, V53b/3

ebrâr Ar. hayır işleyenler, iyi insanlar,
doğru söyleyenler
e.+ø V23a/11, V23a/15, V23a/9,
V23b/14

Ebû ‘Abdullah ed-Dîneverî
(ö.276/889) Bir İslâm âlimi
E.+ø V83b/5

Ebu ‘Alî bin Ebî Hüreyre (ö.345/956)
Şâfiî fıkıh âlimi
E.+ø V5a/2

Ebû Bekr → Ebû Bekr eş-Şıddık
E.+ø V31a/4, V38a/6, V45a/7,
V45a/10
E.+ile 44b/20

Ebû Bekr eş-Şıddık (ö. 13/634) İlk
halife, Ebubekir
E.+ø V45a/5

Ebu Cehl (ö.2/324) (Ebu Cehil)
Hz. Muhammed’in ve İslâm’ın
azılı düşmanlarından biri
E.+ø V4a/11

Ebû Hafş Buhārî (ö.217/832) bir
Hanefî âlimi
E.+ø V5b/12

Ebû İshâk İsferânî (ö.418/1027) Şafîî
mezhebi fıkıh âlimi
E.+ø V5a/5

Ebû Kubeys Mekke’de bir dağ
E.+ø V27b/13

Ebû Leheb (ö.2/624)
Hz. Muhammed’in amcası
E.+ø V4a/11

**Ebû’l-Leys → Ebû’l-Leys’es-
Semerkandî**
E.+ø V52b/11
E.+de
Tefsîr-i e.+ de V31a/11

Ebû’l-Leys’es-Semerkandî
(ö.373/983) bir fıkıh âlimi
E.+ø V66b/6

Ebû Sa‘îd İştahrî (ö.328/940) Şafîî
fıkıh
âlimi
E.+ø V5a/7

Ebu’s-su‘ûd (ö.982/1574) Osmanlı
döneminde yetişmiş bir din âlimi
E.+ø V49b/17, V58b/16,
V59a/16, V66b/20, V68a/14,
V70a/13, V72a/18, V77b/13
E.+ a V64b/19
E.+ uşdur V62b/20,
V75b/12, V80b/18

Ebû Yûsuf (ö.182/798) bir İslâm âlimi
E.+ø V15a/6V20b/10, V21b/19,
V22a/9, V25b/6, V26a/5,
V38a/1, V39b/11, V41a/5,
V43a/15, V46a/16V65b/11,
V65b/17
E.+ a V25b/11, V51a/11
E.+ dan V68a/15

ebvāb Ar. kapılar

e.+ø

e.- ı rızk: rızk kapıları V73b/5

ecel Ar. hayatın sonu

e.+ø

e.- i müsemma V88b/7

ecil Ar. sebep

e.+ den V69a/19, V90b/13

ecir Ar. işçi

e.+ø V66a/14, V66a/4, V66a/9

e.- i 'āmm: vasıfsız işçi
V66a/5

e.- i hāş: yalnızca sözleşme
yaptığı kişinin işini yapan kişi;
işçi V66a/5, V66a/8

e.- i müşterek: sözleşme
yaptığı

kişi dışında başka başkalarının
da işini gören kimse. V66a/12,
V66a/13

ecma'in Ar. hepsi, tümü, cümlesi

e.+ø V88a/12, V90a/18

ecnebi Ar. yabancı olan, başka

memleketten gelmiş

e.+ø V7b/14, V40b/1, V66b/7,
V80b/7

e.+ lerün V80a/11

e.+ye V33b/13, V67b/17,
V82b/10

Hind-i e.+ ye V69a/4

ecnebiyye Ar. (ecnebiyye) yabancı olan

e.+ø V69b/9

Hind-i e. 69a/4, 67b/17

ecr Ar. ödül

e.+ø

e. ü kerāmet vēr- V4a/2,
V4a/3

e.+ i V25b/5, V41a/16, V67b/3

ecvibe Ar. cevaplar

e.+ø V2a/11, V2b/11

e.+ nün V83b/5

eczā' 1. Ar. kimyasallar

e.+ sınıf V90b/5

2. Ar. parçalar, kısımlar

e.+ø

e.- ı kıyām: kıyamın kısımları
V48b/1

edā Ar. (edā) 1. verme, ödeme

e.+ø V2a/8, V14b/7, V14b/8,
V14b/9, V35a/3, V35a/4

e. 'azminde ol-: yapmak için
gayret etmek V2b/17

e. èt-: vermek, ödemek
V2b/17, V3a/7, V13a/19,
V51b/12, V68b/3

e. eyle-:, V8a/4, V3a/7,
V3a/12, V3a/16,

e.+ da V3a/10, V3a/9

e.+ sıyila V16a/3

e.+ ya V3a/9, V3a/12,

2. Ar. dini emirleri yerine getirme

e.+ø V24a/13, V35a/7,

e.- ı dīn V85b/2

e. èt-: görevini yerine getirmek
V21b/13, V23b/13, V24a/20,
V35a/10, V35b/8, V35b/9,
V35b/10, V35b/12, V35b/13,
V35b/16, V35b/18, V35b/20,

e. ètdür-: görevini yaptırmak
34b/15,

e. eyle-: V2b/15, V81a/17

e. ol-: V21b/7, V35a/3

e. olun-: görevini yapmak
V28a/17, V34b/17,

e.+ sı V24b/8,

e.+ sında V28a/16

e.+ ya V25a/11

e.+ da V10a/5, V21b/7, V34b/16,
V35a/7, V50a/4

edebhāne Ar.+Far. ayak yolu

e.+ø

e. ayak V73a/18

edin – yardımcı fiil

è.- se

'adet è.- se V17a/11

ě.- üp
 'âdet ě.- üp V73b/8
ednā Ar. en az, en küçük
 e.+ø V15a/6, V80b/3
 e.+ sı V15a/10
edük, -gi ayakkabı, pabuç
 e.+ø V42a/3
 iç e. V42a/12
 e.+ e V41b/2, V41b/8, V42a/3
 iç e.+ e V41b/13
 e.+ in V41b/15, V41b/20, V42a/4
 e.+ine V41a/14, V41b/18,
 V41b/19, V41b/20, V42a/13,
 V46b/7
 e.+ lerin V42a/8
 e.+ üñ V42a/6
edyān Ar. dinler
 e.+ da V62b/9
 cemī'-i e.+ da V62b/6
ef'al Ar. fiiller
 e.+ø V52a/10
 e.+ i V39a/16
 e.+ inde V39a/14, V39a/15
 e.+ inüñ V39a/15
efḏāl Ar. çok faziletli, çok üstün
 e.+ø V25b/16, V26a/12, V37b/4
 V83b/14, V83b/15
 e.- ı f.- i dehr V37b/4
 e.- ı ḥalkullāh V86a/6
 e.- ı kelām V85b/16
 e.+ u'l enbiyā V88a/11
 e.+ dür V12a/17, V25a/6,
 V25b/8, V25b/9, V25b/10,
 V25b/15, V41a/14, V41a/17,
 V45a/15, V45a/16, V45b/3,
 V48b/20, V48b/20, V49a/1,
 V52a/10, V52a/17, V52a/19,
 V56b/17, V59b/4, V7b/10,
 V7b/12, V80b/1, V80b/2,
 V80b/5
 e.+ i V3b/2
 e.+ ise V25b/9

efḳah Ar. en iyi fakih
 e.+ ul fuḳaha V37b/7

efsūn Far. büyü, sihir, tılsım
 e.+ø
 e. eyle- V73a/10, V73a/12

egegü (eyegü) kaburga
 e.+ sinden V89b/19

eger Far. eğer, şayet
 e.+ø V9a/18, V10a/19, V10b/16,
 V10b/20, V11a/16, V11a/4,
 V11b/19, V11b/7, V12a/1,
 V12a/16, V12b/1, V12b/4,
 V13a/1, V13a/6, V13a/9,
 V13b/14, V13b/19, V13b/3,
 V13b/8, V14b/9, V15a/12,
 V15a/16, V15b/14, V15b/4,
 V15b/7, V15b/8, V16a/8,
 V17b/2, V18a/10, V18a/12,
 V18a/15, 18a/16, V18a/18,
 V18a/20, V18a/5, V18b/10,
 V18b/14, V18b/18, V18b/4,
 V18b/7, V18b/8, V19a/11,
 V19a/17, V19a/18, V19a/20,
 V19a/4, V19a/6, V19a/9,
 V19b/11, V9b/14, V19b/16,
 V19b/17, V19b/3, V19b/4,
 V19b/5, V20a/2, V20a/20,
 V20a/4, V20b/16, V20b/18,
 V20b/2, V20b/6, V20b/8,
 V21a/1, V21a/12, V21a/17,
 V21a/2, V21a/4, V21a/6,
 V21a/9, V21a/10, V23a/2,
 V23b/20, V24a/16, V24a/17,
 V24b/19, V25b/14, V26a/1,
 V26b/12, V26b/13, V26b/14,
 V26b/15, V26b/18, V26b/2,
 V26b/20, V27a/12, V27a/16,
 V27a/19, V27a/3, V27a/5,
 V27b/13, V27b/2, V28a/11,
 V28a/4, V28b/17, V28b/5,
 V2a/19, V30a/1, V30a/15,
 V30a/3, V30a/5, V32b/12,
 V32b/16, V32b/18, V33a/1,
 V33a/11, V33a/16, V33a/20,

V33b/1, V33b/11, V33b/13,
V33b/17, V33b/2, V33b/20,
V34a/1, V34a/12, V34a/2,
V34a/6, V34b/1, V34b/11,
V34b/4, V34b/9, V35a/11,
V35a/17, V35b/12, V35b/14,
V35b/16, V35b/18, V35b/19,
V38a/18, V38a/4, V38a/9,
V38b/15, V39b/13, V39b/19,
V3a/8, V3b/10, V40a/2,
V40a/20, V42a/20, V42b/11,
V42b/4, V42b/7, V43a/4, 44b/1,
44b/2, 44b/4, 44b/5 V46b/13,
V46b/14, V46b/19, V46b/9,
V47a/2, V48b/4, V49a/11,
V4b/2, V4b/3, V4b/7, V50b/4,
V50b/5, V53a/12, V53a/15,
V53a/16, V53a/6, V55a/17,
V55b/15, V55b/17, V55b/20,
V56b/17, V56b/3, V57a/14,
V57b/11, V57b/17, V58a/1,
V58a/17, V58a/2, V58a/4,
V58a/8, V58b/12, V58b/13,
V59b/16, V59b/18, V5a/17,
V5b/13, V60a/14, V60a/18,
V60a/2, V60a/4, V60a/6,
V62b/5, V63b/14, V64b/11,
V65b/7, V66a/15, V66a/3,
V66b/1, V66b/12, V66b/14,
V67b/6, V67b/9, V6b/6,
V70a/16, V71b/7, V72a/16,
V72a/17, V73a/8, V73b/13,
V74a/17, V75b/15, V75b/16,
V75b/17, V76a/14, V76a/15,
V76a/16, V76b/19, V76b/20,
V77a/10, V78a/15, V78b/20,
V79a/1, V79a/17, V79a/5,
V79b/1, V79b/12, V79b/16,
V7a/18, V7a/3, V7a/5, V7b/3,
V7b/9, V80b/12, V80b/13,
V80b/4, V81a/9, V81b/15,
V82a/10, V82a/8, V83a/15,
V83a/19, V8a/14, V8a/15,
V8b/19, V90b/3, V91a/12,
V9a/1, V9a/4, V9a/8, V9b/10
artık e. eksik V9b/2

egerçi *Far.* her ne kadar, gerçi

e.+ø V35b/10, V50b/2

egil - eğilmek

e.- ince V46b/19

e.- ürken V46b/18, V47a/5

eglen -eğlenmek, durmak, beklemek

e.- mek V20b/14

e.- se V19b/11

egleş – eğleşmek, birbirine uyup durmak

è.- diler V89a/15

eḥad *Ar.* kişi

e.+ e V14b/5

eḥaff *Ar.* Çok hafif

e.+ ıla V59a/12

eḥaṣṣ *Ar.* çok özel

e.+ø

e.- i ḥavāṣṣ-ı ‘İbādullāh
V85b/1

ehel → **ehl**

e.+ø V13a/10

ehemm *Ar.* en önemli

e.+ø V3b/10

ehl *Ar.* 1. sahip, malik

e.+ø

e.- i hevā kılar V42b/13

e.- i ṣalāḥ V60a/18

e.- i ṣer‘e V35a/1

2. Bir yerin, bir topluluğun
halkından olanlar, oraya mensup
bulunanlar, cemâat

e.+ø

e.- i ĩmān: inanç sahibi V3b/9

e.- i ĩslām: müslüman

V73b//18, V85b/3

e.- i kırye: köylü V76b/12,

V76b/14, V77b/5

e.- i kıurā: köylü V49b/6

e.- i meclīs: meclīs üyesi

V36a/8

e.- i nādi: meclīs üyesi V2a/4

e.- i sünnet: sünnete bağlı olanlar

V46a/15

e.- i sünneti vel cema‘at: sünnete bağlı olan tüm cemaatler V6b/10

e.- i taḳvā: dindar

kimse V73a/20

e.+i

gök e.: gökte yaşayanlar V3b/11, V3b/13

yēr gök e.: gökte ve yerde yaşayanlar V3b/15

3. Bir işin ustası, o işte becerikli e.+ø

e.- i ḥarb: savaşçı V31a/10

e.- i ‘uhde: : sorumluluk sahibi V53a/18, V53b/5

4. karı kocadan her biri, eş

e.+ø V20b/7

e.+ i V49b/4

e.+ ine V10b/17, V16b/5, V46b/11, V62b/8

e.+ inüḡ V10b/13, V51a/20

e.+iyile V20b/15 V24a/10, V47a/17, V89a/13

e.+ üme V47a/12

ehliyet Ar. bir işi yapabilme gücünü sağlayan yeterlilik

e.+ dūr V62a/18

e’imme Ar. imamlar

e.+ nūn V52b/2

ek - ekmek, serpmek

e.+erdi

çivid e.- erdi V6a/1

e.- üp V90b/7

eḳall Ar. en az

e.+ø V60b/1, V61a/1

e.+ i V60a/20

ekber Ar. en büyük

e.+ø V46b/4

ḥadeṣ-i e.+ dūr V39a/4

ekele Ar.yiyciler

e.+ø V63a/11

ekin ekin, tarlaya ekilen bitkilerin hasat sonuna kadar aldıkları durum

e.+ø V50b/17

e.+ e V72b/20

e.+ i V50b/16, V78a/16

e.+ ine V78a/13

e.+ lerinden V38b/2

ekinci ekinci, çiftçi

e.+ nūḡdūr V78a/16

ekl Ar. yiyecek yeme, yutma

e.+ i V73a/19

ekrem Ar. en şerefli, en cömert

e.+ø V3b/10, V83b/14, V83b/15, V85b/19

e.- i ḥalkullāḥ V85b/17

e.- i nisā V85b/19

e.+üḡ

cenāb-ı resūl-u e.+ üḡ V84a/9

ekṣerī Ar. çoḡunluk veya çokluḡa aite.

+ø V10a/7, V36a/6, V42b/2, V43a/7, V47a/8, V57a/8

e.+ nūḡ V20b/10

ekṣerīyyā Ar.çoḡu zaman, çoḡunlukla

e.+ø V72b/11

eksil - eksilmek, azalmak

e.- se V50a/17

eksük eksik, bir bölümü bulunmayan

e.+ø V10b/15, V13b/11, V15b/1, V50a/2, V66b/17

artık eger e. V9b/2

e. gelmiş olsa V73a/17

e.+ e V63b/12, V9b/16

eksükli (eksüklü) eksikli, kendisinde eksiklik bulunan

e.+ø V63b/18, 64a7

el el

e.+ø V29b/1, V38b/9, V63b/13
 e. al-:usta olma hakkını almak
 V38b/15
 e. kaldur-: konuşmak için söz
 istemek V46b/15, V89a/16
 e. şun-: el uzatmak V38b/2
 e. uzat-: mahremiyeti
 giderecek şekilde davranmak
 V34b/10
 e.+ e V29b/1, V39a/7, V74b/9,
 V75b/6
 e.+ i V29b/1, V32b/19, V42b/14
 e.+ in V29b/1, V38b/4, V40a/19,
 V40b/1
 e.+ inde V62b/10
 e.+ inden V19b/20
 e.+ inden al-: bir şeyden
 mahrum bırakmak V8b/18
 e.+ ine V40b/1, V85b/8, V81b/4,
 V87/14, V8b/15, V91b/10
 e.+ ine vèr-: aracısız vermek
 V8b/15, V8b/16
 e.+ inü V89b/7
 e.+ iyile V10b/14, V19a/17,
 V57a/3
 V63b/13, V63b/14, V81b/19
 kendi e.+ iyile V81a/17,
 V81a/18
 kudret e.+ iyile V84b/20,
 V90a/20, V90b/2
 e.+ lerinde V83b/19
 e.+ ümde V17b/18, V56a/20,
 V56a/15
 e.+ ünde V57a/15
 e.+ üne
 e.+ üne gir-: para kazanmak
 V63b/6

ël ülke, memleket
 è.+ de V5b/17

elân Ar. şu an, şimdi
 e.+ø V81a/3, V81a/5, V91a/14

elbette Ar. kuşkusuz, şüphesiz
 e.+ø V17b/6, V6b/12

elem Ar. keder, dert

e.+ ø
 e. ü şiddet V23b/9

el-ḥamdü li'llāh Ar. Allāh'a hamd olsun
 e.+ø V17b/17, V92a/2

elli elli
 e.+ø V21b/12, V22a/14,
 V22a/16, V22a/20, V22a/8,
 V25b/18, V25b/20, V68b/14,
 V71b/4

ellü eli tutan
 e.+ø V29a/16

elma elma
 e.+ø V18b/14

elsüz elsiz
 e.+ø V29a/15

elvāḥ Ar. levhalar, tablolar, görünüşler,
 manzaralar
 e.+ ını V90b/2

em emmek
 e.- dükde V55b/4

em ilaç
 e.+ e V63a/12

emānet Ar. Güvenilir bir kimseye
 saklaması veya birine teslim
 etmesi için bırakılan şey veya
 kimse
 e.+ø V66a/19, V78b/12, V78b/4
 e. ol- V67a/13
 e.+ dür V66a/11, V66a/19

emīn Ar. Güvenilir, inanılır, îtimat edilir

e.+ V45b/3
 e. ol-: V45b/6, V87/13,
 V89a/19
 e. olun-: V41b/18
 e.+ü rāḥmet V42b/15,
 e.+ dür V45b/2
 e.+ e V45b/2
 e.+ i V72b/17

emlāk, -ki Ar. mülkler, mallar
e.+ i V81a/9

emmāre Ar. emreden, emredici
e.+ø V42b/15

emr Ar. Bir şeyin yapılması veya yapılmaması husûsunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk
e.+ ø V72a/1, V91a/13
e.- i güç: : zulüm emri V19b/9
e.- i mühim: önemli emir V5a/14
e.- i vārid ol-: yapılması zorunlu emir V72a/9
ķabūl-i e. V86a/9
e.  t-: emretmek V3b/10, V89b/3, V91a/17
e. eyle-: emir vermek V3a/20, V3b/1, V3b/19, V38b/7, V91a/15, V91b/2
e. inmiş ol-: vahiy gelmek V48a/16
e. olun-: emredilmek V38b/9
e.+ de V82b/5
e.+ i V87b/9
e. t t-: verilen emri yerine getirmek V91a/15
e.+ imi V5b/8
e.+ ine V16b/18
e.+ iyile V21b/3, V21b/8, V23a/18, V86a/2
e.+  m V91a/18
e.+    V21b/5
e.+   ne V91a/17

emr  z Ar. hastalıklar, illetler
e.+ø
. e.- ı bedeniyye: beden hastalıkları V1b/10

emş  l Ar. eş, eşler, benzer
e.+ i V51b/5, V59b/13, V82b/1

em  zir → emz  r-

e.- di V87b/8

emz  r emzirmek
e.- di V84a/8
e.- en V12a/19
e.- mege V82b/2
e.- se V55b/1

en sıfatların anlamını y kselterek son  st dereceye  ıkaran zarftır; m balaĝa edatı.
e.+ ø
en sonra V49b/11

enbiy   Ar. neb ler, peygamberler
e.+ø V36b/17
 aded-i e. V88a/12
evvel-i e. V87/20
cemi-i e. V4a/7
efd lu'l e. V88a/11
sul  n-ı e. V86a/7
e.+ dan V86a/10
e.+ larun 44b/13
e.+ larun V4a/3
e.+ nu  V36b/14, V37a/16, V84a/12, V84a/13

env   Ar. neviler, t rler,  eşitler
e.+ø
e.- ı reng:  eşitli renkler V88b/19
e.- ı nimet:  eşitli nimetler V23a/11
e.+ ından V71a/12

er erkek, koca
e.+ø V10b/5, V13a/1, V13b/14, V29a/17, V29a/18, V29a/20, V32b/7, V42a/20, V42b/11, V69a/11, V69a/12, V69b/1, V69b/4, V8a/11
e.+ d r V40b/8
e.+ e V10b/6, V10b/9, V32b/8, V60a/17
e.+ i V19b/11, V21a/2, V29b/17, V56b/7, V57a/10, V57a/12, V60a/15, V60b/2, V67a/1
e.+ ile V29a/19
e.+ inden V19b/11, V55b/10

e.+ ine V19b/11, V67a/1 e.+ inüñ V34b/12 e.+ iyile V42a/20 e.+ ler V32b/1, V32b/4, V57a/12, V60b/7, V60b/8 e.+ üñ V29a/20, V29b/1, V42b/7, V69a/13	è.+ø V15a/2, V15a/3, V26a/1, è.+ si V43b/3, V89a/15 2. yarın è.+ø V50b/12
ergenlik ergenlik e.+ø V68a/1, V68a/2	erü - erimek e.- yüp V70b/18
erime erime e.+ de V18a/14	ervāh Ar. ruhlar e.+ø e.- ı cismānī: bedenin ruhu 44b/13
êriş - erişmek, ulaşmak è.- üp V74b/16, V76a/18	eşahh Ar. en doğru e.+ø e.- ı kavlı: en doğru söz V41b/12 e.+ dur V59a/11
erkān Ar. adet, yol, yöntem e.+ø e.- ı ĩmān: imanın esasları V3a/20 e.- ı İslām: İslam'ın esasları V3b/4, V3b/10 e.+ ında cem-i e. V48a/18	esāme Ar. isimler e.+ siyile V80a/13
erkek, -gi→êrkek e.+ø V84a/19, V84b/6 e.+ den V84b/11, V89b/19e.+ i V84b/1, V88b/11, V88b/17,	eşās Ar. doğru şekil, gerçek e.+ø e.- ı menāzil: gerçek yollar V20b/7
êrkek erkek è.+ø V13b/2, V15b/6, V21a/8, V33b/11 è.+ e V21a/6	esbāb Ar. elbise, giysi e.+ø V70a/6, V70a/11, V70a/12, e.+ ı V70a/2
Ermen Ermen E.+de arz-ı E.+ de V91a/2, V91a/4	eşer Ar. yapıt e.+ø e. koy-: eser ortaya çıkarmak V1b/14 e.+ i V44a/20, V45b/14, V4b/7, V4b/8 e. kal-: hatırası kalmak V39a/9 e.+ile V1b/15
erş Ar. sakatlanan bir organ için sakatlayandan alınan şer'î diyet, bir organa biçilen maddî bedel e.+ i V77a/12, V77a/3 e.+ ini V77a/6	esfel Ar. pek alçak e.+ dedür V17a/6
êrte 1. sonra	esîr Ar. tutsak e.+ø e. èt-: esir almak V83b/19
	es'ile Ar. sorular e.+ ø V2b/11, V83b/4

eski eski e.+ø V63b/17 e.+ sin V45a/14	e.+ø darb-ı e. V4b/8 e.+ dür V17a/5
esmā Ar. (esmāʿ) isimler e.+y1 cemīʿ-i e. V85b/18	eşek eşek e.+ø V52a/15, V52a/16, V52a/17, V52a/18, V73a/1, V83b/19
esmāʿullāh Ar. Allāh'ın isimleri e.+ø V16b/8 e.+ dan V73a/9	êşid - işitmek, duymak ê.- enler V89a/1 ê.- üp V4a/18, V4a/20, V61b/19, V85a/15, V89a/15
esmer Ar. esmer e.+ø V90b/4	eşik eşik e.+ i V87a/20
eşnāʿ Ar. sıra, an e.+ø e.- ı şalāt: namaz anında V48a/9	eşyā Ar. nesneler e.+ø e.- ı muhīt ol-: yaşadığı toplumun bir parçası olmak V38a/15 e.+ da V51b/20 e.+ nuş V38a/14
eşnāf Ar. sınıflar e.+ø e.- ı şerbetler: farklı şerbetler V23a/12	et et e.+ø V18a/10, V18a/15, V18a/3, V18a/4, V19a/1, V70a/6 e.+ de V18a/11 e.+ dür V18a/11 e.+ e V18a/13, V18b/7 e.+i V18a/3, V18a/5, V18a/6, V18a/8, V75b/6, V83b/20, V84a/1, V86b/7, V86b/8 e.+ idür V18a/4 e.+in V18a/7, V52a/16, V52a/17, V52a/19, V73b/15 e.+ inden V62b/18
esrār Ar. Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler, sırlar e.+ø V73b/1 e.- ı hāfiyyāt: gizli tutulan sırlar V36b/11 muşhar-ı e.- ı kelāmullāh V85b/2 e.+ a V37a/1	
esvāk Ar. sokaklar, çarşılar, pazarlare.+ daki V64b/17	
esvile Ar. Sorular e.+ø V2a/11 e.+ nūş V85a/16	
eş karı kocadan her biri e.+ i V54b/11	êt -1. yapmak, etmek ê.- erse V8b/9 ê.- di V78a/14, V78a/15 ê.- diler V45a/18 ê.- diñüz V86b/3 e.- dügi V34b/17 ê.- dügine V31b/6 ê.- dükleri V10a/4, V77a/9 ê.- düm V9b/1
eşcār Ar. ağaçlar e.+ø V68a/4	
eşedd Ar. en sert, en çetin	

è.- üp V19b/13, V47a/2,
 V44a/10,
 V46b/18
 è.- e V70b/2
 è.- eler V37a/2
 è.- erken V10b/14
 è.- erisen V33a/18
 è.- erüm V33a/19
 è.- eydiler V17b/19
 è.- mede V18a/9
 è.- mek V34b/11
 è.- mez V49b/8
 è.- mezse V22a/13
 è.- se V78b/17
 2. yardımcı fiil
 è.- di
 ba's è. V83b/16
 cānını teslīm e. V87b/1
 hüküm è. V4b/13, V5a/9,
 V65b/12, V72a/6
 imsāk è. V51a/4
 kabūl è. V61b/20
 katl è. V82b/12
 kül è. V89a/18
 nakl è. V86b/17
 rucū' è. V54a/8
 taqđīm è. V48a/9
 zebūn è. di V49a/9
 zihār è. V54a/5
 zinā è. V68a/15, V69b/7
 è.- diler
 hüküm è. V31a/5
 ihtilāf è. V5a/2
 su'āl è. V68a/15
 è.- imeyüp
 kurbān è. V2b/20
 è.- diyise
 iltizām è. V24a/20
 niyyet è. V26b/14
 è.- dügi
 āzād è. V33b/12
 'azm e. V25b/8
 baḡṣīṣ è. V37a/13
 devr è. V9a/2
 fetḥ è. V24b/20
 ḥabs-i medīd è. V72a/11
 ifsād è. V3a/3
 istimā' è. V59b/2

kelimāt è. V86a/10
 kurbān è. V87a/4
 nezr è. V27b/2, V52b/5
 seriḳa e. V70a/11
 şuru' è. V24b/6
 ta'yīn è. V26a/10, V26a/11,
 V26a/14, V73b//18, V80a/15
 terk è. V22a/14, V35a/2
 v'ad è. V22a/13
 vefā è. V22a/17
 vehim è. V11b/15
 zuhūr è. V12b/11
 è.- dügiçün
 'amel è. V11a/18
 ḥulūl è. V39a/7
 'işmet è. V16a/3
 ta'yīn è. V26b/12
 è.- dügin
 ḥadeṣ è. V39a/20
 ḥelāl è. V2a/11
 nezr è. V26b/13
 şurū' è. V12b/19
 e.- dügine
 i'timād è. V61a/4
 zāyi' è. V66a/12
 è.- dügünde
 iltizām è. V24a/14
 è.- dük
 defn è. V71b/14
 è.- dükde
 'aḳd-i icāre è. V66a/15
 āzād è. V62a/6, V83a/7
 cem' è. V91a/6
 da'vet è. V88b/3
 ḥıṭbe è. V56a/11
 ḥiṭābet è. V49a/17
 hüküm è. V71b/12, V71b/15,
 V71b/4, V71b/9
 ifsād è- V11a/3
 ihmāl e. V78a/7
 istimā' è. V59a/14
 kabz è. V72b/17
 kaẓā-ı vaṭar è. V54b/11
 meşḥ è. V41b/5
 murād è. V56a/18
 nazar è. V36b/6
 nezir è. V24a/18
 sell-i silāḥ è. V69a/9

talep è.- V64b/5, V67a/4,
 V70b/6,
 V72b/2, V78b/7, V78b/8
 tamām è. V42a/10
 taşarruf è. V58b/9
 teklîf è. V67a/5
 vaşiyyet è. V35a/19, V80b/12,
 V80b/13, V82a/1
 vefât è. V88b/7
 zebûn è. V74b/7
 zinā è. V82a/5
 è.- dükden
 edā è. V68b/3
 hüküm è. V72a/4
 kabz è. V68a/1
 kayz-ı bey' è. V79a/11
 è.- dükden
 taşarruf è. V67b/19
 teslîm è. V30b/5, V64b/1
 devr è. V8b/18
 è.- dükleri
 mübāşeret è. V65a/13
 talep è. V90b/15
 è.- düklerinde
 şehādet è. V68a/16,
 V68a/18, V69b/12
 è.- düm
 gusl è. V47a/13
 haram è. V19b/11
 helāk è. V14a/4
 hibe è. V8b/16, V9b/1
 kabûl è. V54b/15, V55a/14,
 V55a/17, V56a/15, V79a/8
 V8b/15
 kabz è. V68a/7
 nezr è. V23a/3
 zinā è. V68a/19
 e.- düñ
 teḥîr e. V5b/8
 è.- düñ mi
 kabûl è. V8b/14, V9a/1,
 V9a/4,
 V9a/18, V9b/1, V54b/15,
 V54b/19,
 è.- e
 cem' è. V79b/20
 emr è. V91a/17
 nikāḥ è. V58b/1

talep è. V70b/9
 tefriḳ è. V59a/6
 zuhûr è. V7b/5
 è.- e bilürem
 şefā'at è. V31b/10
 è.- e bilür
 redd è. V79a/20
 è.- e bilür mi
 rucû' è. V67b/19, V68a/2
 è.- ecegin
 nābedîd è. V86a/14
 è.- ecek
 kifāyet è. V40b/6, V90b/17
 è.- eler V37a/2
 'arz è. V53a/10, V53a/15,
 V53a/5
 da'vet è. V4b/5
 devr è. V8b/11
 edā è. V35b/10, V35b/12,
 V35b/13, V35b/18, V35b/20,
 V35b/9
 ḥabs è. V4b/5, V76a/20
 iḳrār è. V71b/13
 kaḫa è. V13a/13
 nikāḥ è. V53b/9
 şād è. V2a/20, V36b/8
 tefriḳ è. V59a/20
 teḥîr è. V53a/14
 teslîm è. V7b/18
 è.- elüm
 beyān è. V21b/2, V29a/8,
 V36b/9
 è.- em
 taḥrîr è. V2a/19
 è.- emese
 i'lām è. V58b/13
 vefā è. V22a/19
 è.- emeyenler
 ḥayrāt è. V81b/19
 è.- emez
 izāle è. V61b/12
 redd è. V62b/16
 ta'arruḫ è. V77b/4
 è.- emezem
 tamām è. V13a/5
 è.- emezse
 edā è. V51b/12
 ta'yîn è. V7a/17

è.- en
 hüküm è. V72a/13
 îşâr è. V81b/6
 ifsâd è. V13b/19
 kazf è. V69b/17
 mu'âvenet è. V32a/11
 nezr è. V21b/13
 terk è. V4a/20
 zinâ è. V69b/4
 è.- ene
 taḥṣîl è. V28a/12
 terk è. V5b/11
 è.- enler
 'ahid è. V23b/12
 vefâ è. V23a/7
 è.- enlerin
 îşâr è. V81b/8
 'âdet è. V73b/4
 devr è. V8b/16
 izhâr è. V31b/14
 mübâşeret è. V65a/19
 terk è. V4b/10
 yoldaşlık è. V32a/13
 è.- er
 'aḳd è. V16a/6
 'amel è. V25a/2, V2a/15
 'avl è. V83b/1
 delâlet è. V31b/19, V48b/1
 edâ e. V13a/19
 ḥulûl è. V39a/5
 îcâb è. V11a/10, V33b/9,
 V41a/4, V46b/8, V49b/5,
 V63a/12
 ıslâḥ è. V90b/19
 iktizâ è. V75b/18
 intikâl è. V4b/20
 ittiḳa è. V45b/4
 każâ è. V51a/2
 kifâyet è. V11a/6, V15b/3,
 V20a/18, V20b/10, V20b/2,
 V26b/6, V49a/20, V71a/9
 mesh è. V41b/19
 murad è. V16b/19
 naḳl è. V32a/3, V32a/7,
 V36a/12, V37b/9, V41a/13,
 V83b/5
 redd è. V63a/17, V63b/8,
 V65b/10, V66a/3

rivâyet è. V24b/14
 rucû' è. V68a/2
 seyr è. V84b/9, V89b/12
 sirâyet è. V56a/10
 şehadet è. V17a/8
 taşarruf è. V80b/12
 vefâ è. V27a/11
 zabt è. V4b/15
 îcâb è. V49b/5
 zarar è. V41b/3
 è.- erem
 lut è. V69b/2
 è.- eridi
 zuhur è. V6a/2
 è.- erise
 vaṭy è. V54a/17
 è.- erisen
 eyle è. V33a/18
 muṭâlebe è. V71a/13
 taḳdîr è. V83a/16
 èterken
 cimâ' è. V10b/17, V10b/18
 ḥall è. V85a/18
 ḥusûmet è. V31b/9
 imâmet è. V48a/7
 è.- erler
 edâ è. V35b/16
 heder è. V28b/10
 imsâk è. V45b/9
 kaḳa è. V12b/14
 naḳl è. V5a/9
 te'ḥîr è. V28a/12
 yoldaşlık è. V28a/8
 è.- erleridi
 it'âm è. V23b/7
 vefâ è. V23a/20
 è.- ermi
 kaşr è. V49b/8
 kifayet è. V62b/2
 è.- erse
 ikrâm è. V33a/17
 i'tikâd è. V80b/13
 niyyet è. V22a/12
 ta'yîn è. V7a/16
 terk è. V4a/18, V4b/1, V4b/4
 zuhûr è. V44a/20, V4b/8
 è.- ersem
 ikrâm è. V33a/19

è.- erüm
 eyle. è. V33a/19
 katl è. V69a/8
 vaşiyyet è. V3a/10
 è.- erüz
 hizmet è. V91b/6
 è.- esiz
 edā è. V35b/8
 iskāt è. V6b/20
 è.- eydük
itā‘at è. V91a/13
 è.- eyidi
 emr è. V3b/10
 edā è.- i gör V23b/13
 è.- icek
 intikāl è. V81b/13
 è.- imese
 şabr è. V42b/7
 vefā è. V22b/4
 è.- incele
 tamām è. V26b/16, V42a/11
 zuhūr è. V4b/7
 è.- mede
 izāle è. V61b/10
 è.- meden
 hicret è. V31a/6
 istiḥlāf è. V16b/2
 kaḏa è. V9a/15
 kışāş è. V29b/17
 è.- medi
 mütāba‘at è. V82b/20
 è.- medin
 āzād è. V34b/4
 hüküm è. V68a/19
 hülle è. V56b/8
 istīmān è. V31a/
 i‘tāk è. V34b/7
 kaşd è. V16a/20
 kaḏa è. V6b/19
 tamām è. V66a/13, V68b/5
 è.- medügi
 ‘ömr-i vefā è. V52b/4
 è.- medün
 terk è. V37a/13
 è.- mege
 ‘amel è. V2a/1
 devr è. V8a/7
 hüküm e. V72a/5

rūcu‘ e. V67a/9
 taḫsīm è. V81b/14
 ‘umre è. V25a/10
 e.- megi
 terk e. V80b/2
 vaşiyyet è. V80b/1
 e.- megile
 āzād e. V34b/9
 ḥabs e. V70a/10
 è.- mek
 ‘amel è. V41a/15, V56b/17
 ‘atf è. V46b/10
 āzād è. V30b/6, V56a/1
 beyān è. V42b/2
 bina è. V73b/11, V73b/12
 cimā‘ è. V58a/17
 edā è. V21b/13
 güç è. V77a/1
 ḥacc è. V27a/15, V27a/16,
 V27a/20
 iḥyā è. V2a/18, V30b/
 işkence è. V70a/4
 ḫahr-ı galebe è. V5b/18
 kaşr è. V12a/17
 kışāş è. V29a/10
 ḫurbān è- V61a/2
 men‘ è. V72a/16
 mesh è. V42a/13
 nāib è. V49b/14
 nazb è. V49b/15
 nikāh è. V58b/5, V62a/6
 şadaḫa è. V26b/19, V27a/17
 şetm è. V59a/4
 taşarruf è. V61a/5
 tavaf è. V42a/19
 ta‘yīn è. V64a/17
 tecāvüz è. V78a/11
 terk e. V7b/12, V41b/13,
 V69a/10, V80b/5
 uḏḫiyye è. V50a/7
 vaşiyyet e. V80b/3
 zinā è. V65a/9, V69a/9
 è.- mekdür
 āzād è. V30a/15
 imsāk è. V74b/3
 è.- mekiçün
 ta‘yīn è. V7a/15
 è.- mekile

āzād è. V30a/20
 cimā' è. V13a/15, V51b/10
 edā è. V35a/10
 hicret è. V60a/13
 kurbān è. V52a/9
 mu'amele è. V64b/15
 mülevveş è. V38b/12
 telaffuz è. V57a/8
 teslīm è. V66a/8
 tesvīk è. V42b/10
 è.- mekiledür
 қаза è. V6b/16
 è.- memiş
 şarf è. oldı V79b/16
 è.- menün
 'amel è. V41a/16
 nezir è. V25a/18
 è.- mese
 nikāh è- V58b/3
 tenāvül è. V73a/20
 vasiyyet è. V9b/18
 è.- mesün
 zinā è. V69a/12
 è.- meye
 cür'et è. V37b/3
 i'tāat è. V34b/10
 terk è. V16a/6
 è.- meyen V57b/4
 i'tirāf è. V57b/4
 è.- meyicek
 itā'at è. V69a/5
 i'tirāf e. V57b/5
 vaşıyyet e. V81b/15
 è.- meyile
 fidā è. V2a/5
 è.- meyince
 važ' è. V61a/15
 è.- meyüm
 alım şatım è. V19b/11
 è.- meyüp
 'amel è. V72a/12
 'ār è. V38a/17
 āzād è. V19b/11
 cür'et è. V37b/5
 ğusl è. V47a/18
 intikāl è. V4b/14
 itā'at è. V58b/11
 kanā'at è. V23a/19

ètèmez
 rücū' è. V3a/17
 è.- mez
 zuhūr è. V70a/6, V70a/7
 è.- mezem
 kabūl è. V56a/5
 è.- mezler
 hāzer è. V28b/12
 è.- mezse
 edā è. V35a/7
 men' è. V72a/17
 è.- miş
 edā è. V3a/7, V24a/20
 iltizām è. V26a/6, V75b/19
 intikāl è. V43a/4
 nezir è. V26a/16
 niyyet e. V26b/13, V49b/12
 sebkat è. V91a/20, V91b/4
 şurū' è. V40a/2
 talep è. V70b/11
 te'addi è. V66a/19
 terk è. V47a/3, V72a/18
 teyemmüm è. V40a/6, V40a/8
 vaşıyyet è. V81b/16
 vefā è. V26a/5
 zinā è. V58a/14, V58b/10,
 V69a/6, V69b/5
 è.- mişdür
 hüküm è. V65a/7
 mübāşeret e. V74a/6
 nisbet e. V72b/10
 ta'līm e. V74a/8
 va'de è. V65a/4
 è.- mişler V64b/19
 istiftā è. V64b/19
 è.- se
 cima' e. V73b/14
 helāk e. V76a/18
 hibe e. V68a/1, V68a/8
 hicret è. V60a/7
 hüküm e. V56b/20, V71b/19,
 V71b/20, V72a/3,
 ikrār e. V68b/5
 i'tirāf è. V76b/15
 mecrūh e. V77a/2
 şarf e. V80b/10
 şetm è. V59a/1
 taşarruf e. V63b/1

vaşıyyet è. V80b/20, V81b/18
 zarar è. V78a/8
 zinā e. V78a/1
 ziyānlık e. V78a/13
 zühur è. V49a/4
 è.- seler
 devr è. V9a/8
 şarf e. V63b/16
 şehadet e. V71b/5, V71b/7,
 V72b/3
 è.- sün
 ikrār e. V70a/4, V70a/9
 nice è. V67a/11
 niyābet e. V72a/9
 seyrān e. V87a/11
 è.- sünler
 nice è. V40a/18
 è.- üp
 ābād è. V2a/5
 ‘amel è. V37b/6
 āzād è. V30b/1, V54b/7
 ‘azm è. V16a/6
 cem‘ è. V28a/17, V3b/18,
 V85a/15, V89a/3, V91a/6
 devr è. V90a/1
 düğün è. V54b/10
 edā è. V2b/17
 esīr è. V83b/19
 ferāğat è. V49a/17
 ğaraz è. V72b/6
 ğažb è. V77b/19
 ğusl è. V43a/17, V47a/18
 ħabs è. V76b/7
 ħalk è. V85b/17
 ħavf è. V72b/6
 ħazm è. V86b/10
 hesāb è. V9b/7, V9b/12
 hicret è. V61a/12
 ħisāp è. V8b/10, V49b/20
 ħükm è. V4b/12
 icāb è. V11b/3
 ihmal è. V57a/16, V78a/5
 ikāle è. V79a/14
 iltizām è. V23a/20
 imsāk è. V13a/13, V13a/8
 intikām è. V88b/6
 istiğfār è. V31b/7
 istihsānlar è. V91b/16

i‘tikād è. V4b/3, V82b/19
 i‘timād è. V45b/10, V45b/7
 ‘itirāf è. V37b/2
 medh è. V81b/8
 mu‘āmele è. V64b/20
 muḳaddem è. V3b/3
 murad è. V36b/19
 mübāşeret è. V30a/1,
 V38b/11
 mürāca‘at è. V73a/11
 nazār è. V85b/6, V91b/14
 nedāmet è. V20a/12
 nefret è. V56a/10
 nezr è. V22b/16, V24b/19
 rucū‘ è. V68a/9
 şabr è. V37a/12
 setr-i ‘avret è. V15a/11
 seyr è. V37a/1
 şakḳ è. V86a/16
 şefḳat è. V80a/19
 şehadet è. V17a/6
 şehadetlerin è. V68b/4
 taḥliye è. V64b/11
 ta‘līm è. V85b/18
 tamām è. V42a/5, V57b/3
 taşvīr è. V6a/1
 ta‘yīn è. V80a/13
 ta‘zīr-i belīğ è. V59a/6
 ta‘zīr-i vecī‘ è. V76a/20
 tebdīl è. V26a/4
 tecāvüz è. V78a/6, V78a/8
 tekāsül è. V3a/9
 tekbīr è. V46b/19
 .terk è. V11a/18, V23b/17,
 V37b/2, V5a/5, V5a/7, V73b/19,
 V75a/6
 teslīm è. V80a/2
 teveccüh è. 44b/19, V48a/2
 tövbe è. V4b/6
 ülfet è. V55a/2
 vaşıyyet è. V79b/8
 vefā è. V23b/1
 zihār è. V34b/12
 zinā è. V61b/13, V77b/16

étdür - etdirmek

è.- di
 du‘ā è. V88a/19

- seyr è. V89b/13
 è.- e
 edā è. V34b/15
 è.- eler V56b/4
 e.- meyesün
 gülünç e. V85b/5
 è.- mez
 kıışā è. V29b/19
 è.- se
 cimā' è. V10b/8
- etek, -gi** etek
 e.+ i V41b/5
 e.+ in V41b/4
- eṭfāl** Ar. çocuklar
 e.+ ø V91a/19, V91b/3
 e.- ı müşrikīn: V85a/12, V91a/5, V91a/6
 e.+ı V91a/18
- etķiyā** Ar. Allāh korkusuyla günah işlemekten çekinen, müttakī olan kimseler
 e.+ nuñ V4a/4
- etmek** ekmek
 e.+ø V18a/20, V18b/20, V18b/3, V18b/4, V27a/1, V34a/1
 e.+ e V18a/20
 e.+ i V19a/1, V80a/1, V80a/2
 arpa e. V18b/1, V34a/2
 kaṭāyīf e. V18b/2
 pirinç e. V18b/2
 taru e. V18b/1, V18b/3
 e.+ idür
 taru e V18b/4
 e.+ ile V19a/1, V19a/3
 e.+ in V18a/16, V18a/18
 e.+ ine
 buğdāy e. V34a/2
 e.+ ümü V18b/18
- ev** ev
 e.+ø V19b/11, V20b/5, V64b/13, V66b/18, V68a/5, V68a/6, V73b/11, V73b/12, V90b/13
- e.+ de V19b/11, V20b/6, V20b/7, V20b/9, V56a/9, V60b/13, V73a/7, V79a/16
 e.+ de V73a/6
 e.+ den V20b/12, V20b/17, V20b/19, V21a/1, V21a/2
 e.+ denki V85a/6
 e.+ e V19b/11, V20b/2, V58a/7, V58a/8, V58b/1, V76b/7, V88b/1
 e.+ i V76b/12, V77b/8, V81a/10
 e.+ in V64b/11
 e.+ inde V42b/5, V47b/11, V50a/9, V88a/18
 e.+ inden V12a/10, V50a/8
 e.+ ine V13a/10, V17b/16, V20a/15, V58a/17, V58a/18, V58a/4, V58a/5, V70a/20, V71b/16, V71b/18, V78b/13
 e.+ ler V66b/16
 e.+ leri V66b/19
 e.+ üñ V20b/3, V68a/3
- evgād** Ar. işe yaramazlar
 e.+ø
 e.- ı şedīd: zararsız şiddet V65b/2
- evķāt** Ar. vakitler, zamanlar
 e.+ ı
 e. kıl-: vakit namazlarını kılmak V45b/10
- evlā** Ar. daha uygun daha iyi
 e.+ø V80b/4
 e.+ dur V36a/, V36a/2, V40b/7, V52a/16, V52a/17, V73b/1
- evlād** Ar. evlat
 e.+ dan
 şülüş-i e. V83a/8
 e.+ ıyla V76b/12
 e.+ larına V90b/7
- evlen** -evlenmek
 e.- melü
 e. olduğda V55a/11

evliyā Ar. ermiş, ermişler, velîler
e.+ dan V30a/5
e.+ nuñ V4a/4
e.+ sı V30a/4, V31a/10
e.+ sından V30a/6

evrāk Ar. üzeri yazılı belgeler
e.+ø V2a/3

evvel Ar. önce
e.+ø V13b/1, V16a/7, V16a/8,
V17a/4, V19a/10, V19a/8,
V30a/14, V33a/4, V33b/7,
V33b/8, V34a/16, V35b/11,
V35b/13, V35b/16, V35b/17,
V35b/19, V35b/20, V35b/9,
V42a/4, V42a/8, V42b/18,
V43b/11, V44b/11, V46b/13,
V52a/7, V52a/8, V58a/12,
V73a/3, V74a/6, V74b/11,
V84b/8, V86a/18, V89b/6
e.- i enbiyā ḥazret-i Ādem
V87/20
e.- i resul: ilk peygamber
V88a/1
murād-ı e. V61b/3
nısf-ı e. V51a/15, V51a/16
e.+ de V44b/7
e.+ deki
bāb-ı e. V82a/4
e.+ den V40a/2
e.+ i V51a/18, V67b/10
e.+ inden V51a/12
e.+ ine
‘ulūm-ı e. V36a/20
e.+ ini V91a/6
e.+ inüñ
nısf-ı e. V51a/18

evvelā Ar. ilk önce, ilk olarak
e.+ø V3a/19, V14b/12, V14b/16,
V16b/13, V21b/2, V2b/19,
V36b/10, V3a/2, V55a/8,
V83b/13, V85b/10

evveliyet Ar. öncelik
e.+ø V51a/16

evvelki Ar.+T. daha önceki, bundan
önce gelen veya olan
e.+ø V16b/8, V2b/6,
V43a/14, V43a/15, V43a/4,
V43b/8, V44a/11, V51a/12,
V51a/2, V51a/3, V55b/10,
V55b/8, V56b/15, V57a/5,
V67a/1, V89a/9
e.+ kine V19a/18
e.+ nün V49b/19
e.+ si V35a/20, V41b/8, V54b/1,
V60b/9, V88a/15
e.+ sin V14b/13

ëyseslenme edatı, hitap
e.+ø V5a/14, V6a/6,
V13b/14, V23b/12, V91a/7

eyit -demek
e.- di V59a/17, V85b/9
e.- ür V10b/16, V10b/2,
V11a/19, V12a/4, V12a/7,
V12b/18, V13a/1, V15a/18,
V15b/9, V18a/7, V19b/1,
V19b/9, V20a/9, V21b/15,
V21b/18, V22a/4,
V24a/18, V24b/1, V25a/9,
V26a/17, V26b/7, V28a/5,
V28a/7, V29a/20, V2b/13,
V30a/18, V31a/11, V33a/13,
V33b/20, V34a/3, V35a/19,
V37a/4, V5a/10, V5a/19,
V65a/5, V65a/10, V7a/3, V7a/7,
V7b/15, V80a/16

eyle -1. yapmak, etmek
e.- medi V57a/11
e.- mek V52a/10
e.- risen V23b/13
e.- se V26a/4, V45a/11
e.- sün V25a/13, V25a/15
e.- ye V8b/17
e.- yüp V9a/2
2. yardımcı fiil
e.+ø
āzād e. V14a/10, V31b/11,
V62a/5
şefā‘at e. V31b/7

talep e. V36b/1, V82b/11
 taşadduk e. V14a/20
 taşarruf e. V55a/14
 teemmül e. V48b/12
 zinā e. V69a/8
 e.- di
 ‘ādl-i katl e. V82b/17
 ‘amel e. V56b/15
 āzād e. V54a/4
 ba‘ṣ e. V86a/12
 belürsüz e. V86a/16
 defn e. V87b/4
 du‘ā e. V89a/17
 emr e. V3a/20, V3b/19
 halk e. V86a/4, V90a/20,
 V90b/3
 harām e. V74b/14
 hicret e. V46a/14
 hurūc e. V82b/19
 hükme e. V3a/14, V39a/2,
 V66b/9
 ihyā e. V88a/20
 ikāmet-i vitr e. V48a/9
 iltizām e. V26b/17
 imāmet e. 44b/16
 itā‘at e. V69a/4
 kaşd e. V38b/1
 kayd e. V30a/19
 kifāyet e- V90b/8
 la‘net e. V65a/12
 mefhūm e. V85b/6
 müheyyā e. V75b/13
 nefḥ e. V86a/3
 nehy e. V38b/18
 perde e. V38b/5
 ri‘āyet e. V87a/12
 rivāyet e. V5a/12
 sirāyet e. V75b/20
 su‘āl e. V23a/13
 teḥīr e. V57a/18
 tekrār e. V31b/1
 telkīn e. V45a/2
 teveccüh e. V38b/1
 e.- diler
 ‘amel e. V35b/14
 da‘vā e. V82a/13
 hükme e. V4b/10
 ihtilāf e. V4b/11

iskāt e. V26a/8
 mu‘āmele e. V23b/9
 su‘āl e. V51a/12
 zevkini e. V10b/10
 e.- diyise
 nehy e. V24a/11
 niyyet e. V22b/5, V23b/20,
 V24a/15, V24a/16, V24a/17,
 V24b/3, V24b/4, V33a/11,
 V33a/20, V33a/9, V33b/1
 e.- dügidür
 iltizām e. V35b/4
 e.- dügine
 ‘azm u ‘ahd e- V23b/18
 e.- dük
 ihtirāz e. V32a/17, V32a/18
 iltizām e. V36b/5
 kaşr e. V65b/4
 nikāḥ e. V55a/14
 e.- dükde
 cimā‘ e.- V10b/5, V60b/14
 devr e. V9a/2
 inkār e. V70a/3
 teḳāzā e.- V10b/13
 teyemmüm e. V40a/4
 va‘īd e. V69b/2
 nezir e. V24b/10
 e.- dükden
 hükme e. V71a/19
 e.- düler
 şehādet e. V69b/8
 e.- düm
 ‘afv e. V67b/16
 cimā‘ e. V14a/6, V47a/12,
 hükme e. V71b/1
 ilḥāk e. V2a/11
 kabūl e- V56b/1
 nezir e. V25a/20
 e.- düj
 ‘afv e. V67b/14
 ülfet e. V91a/10
 var e. V91a/9
 yemīn e. V16a/16
 e.- me
 naḳż-ı ‘ahīd e. V23b/12
 e.- mediyise
 niyyet e. V22b/4, V24a/17
 e.- mek

def' e. V42b/12, V42b/8
 efsün e- V73a/10, V73a/12
 ğalebe e. V40b/13
 ħacc e. V26b/15, V26b/16,
 V52a/8, V52b/3,
 ħarām e. V2a/11
 imzā e. V57a/1
 maḥrūm e. V79b/18
 mesh e. V41a/14
 mesh e. V41b/19, V42a/1
 mu'āmele e. V64b/17
 münācāt e. V3b/19
 şadaqa e. V27a/1
 tā'ām e. V79b/12
 taşarruf e. V68b/19
 tavāf e. V51b/14
 tebdīl e. V2a/12,
 e.- mekden
 zāyi' e. V52a/20
 e.- mekdür
 āzād e. V13b/1, V15b/6,
 V33b/8
 cüz e. V16b/3
 giyesi e. V8a/8
 istiğfār e. V14b/20
 każa e. V6b/12
 niyyet e. V22a/15
 vaşıyyet e. V35b/6
 e.- memiş
 niyyet e. V22a/11
 e.- mese
 farķ e. V48b/16
 inkār e. V5a/10
 niyyet e. V33a/10
 terk e. V7b/16
 vaşıyyet e. V7a/3
 vefā e. V22a/5
 e.- meye
 ikrār e. V68b/1
 muaḥzeze e. V16a/15
 e.- meyüp
 niyyet e. V11b/12,
 V11b/9
 zāyi' e. V36a/8
 e.- mez
 ḥulūl e. V39a/6
 każa e. V51a/3
 kifāyet e. V34a/6

e.- mezidi
 vefā e. V38a/5
 e.- miş
 cimā' e. V47a/17
 iltizām e. V25a/14
 imsāk e. V51a/3
 neẓr e.- V25a/10
 niyyet e. V22a/10, V22a/19
 rencide V67a/16
 te'addī e. V66a/7
 zinā e.- V68b/12
 e.- mişlerdür
 tebdīl e. V10a/5
 e.- mişsin
 ḥaṭā e.- V16a/16
 e.- ŋ
 bismillāh e. V80a/7
 istīkān e. V31b/15
 ta'ām e. V79b/9
 tāhir e. V38b/6
 taḥḥīr e. V38b/13
 vefā e. V21b/16
 zinā e. V69b/1
 e.- r
 ıslāh e. V85a/9
 ifḥām e. V46b/2
 intiḳāl e. V29b/18
 e.- se
 āzād e.- V19b/11, V34b/2,
 V34b/3
 calķ e. V10b/15
 cimā' e. V10a/16, V10a/18,
 V11a/5, V13a/19, V19b/11,
 V52a/7, V52a/8
 edā e. V3a/12, V3a/16, V8a/4,
 ferāğat e. V10b/19
 ḥalk e. V90b/3
 ḥavf e. V12a/19, V41b/16,
 V48a/5
 ḥükm e. V56b/19, V72a/7
 ictihād e. V7a/15
 ifsād e. V11a/4
 ihmāl e. V3a/10
 itā'at e. V58b/10, V69a/6
 it'ām e. V34a/1
 kabūl e. V66a/16
 kasem e. V16b/9
 katl e. V29b/16

mu'āvenet e. V32a/8,
 nezir e. V22b/11, V22b/15,
 V22b/9
 niyābet e. V72a/10
 niyyet e. V33a/10, V50a/20,
 V50b/2, V50b/8
 şarf e. V51a/9
 sehv e. V47b/6
 şart e. V79b/1
 şekk e. V11a/12, V11a/16
 talep e. V53a/4
 ta'lik e. V27a/12
 ta'lik e. V27a/5
 tamām e. V11a/1
 taşadduk e. V26a/3, V27a/2
 ta'yin e. V26a/3, V33a/5
 tebdil e. V26a/14, V7b/7
 tedebbür e. V48b/14
 telaffuz e. V21b/10
 terk e.- V15b/20, V22b/16,
 V5a/11, V5a/3
 tesbih e. V20a/5
 teslim e. V10b/1
 tövbe e. V6b/8
 vaşyyet e. V7a/10, V7a/18,
 V7b/3, V7b/6, V35a/18,
 V35b/15, V35b/17, V35b/18,
 V35b/20, V35b/8, V80b/15,
 V80b/9
 vefā e. V35b/19
 vekil e. V19b/11
 yemin e. V77b/3
 zihār e. V34a/4
 e.- seler
 ketm e. V72b/7
 şehadet e. V72b/17
 vazife e. V38a/5
 e.- sem
 emr e. V91a/15
 e.- sün
 imsāk e. V12b/12
 naẓar e. V43b/19
 nice e. V39b/17, V40b/14,
 V52b/9, V56a/12
 taḥarri e. V40b/14
 terk e. V25a/16
 teyemmüm e. V39b/18
 e.- sünler

imsāk e. V12b/8
 e.- ye
 bey' e. V20b/9
 binā e. V40a/2
 cem' e. V12a/10
 def' e. V42b/10
 devr e. V7b/20, V9a/7
 edā e. V2b/15, V81a/17
 emr e. V91b/2
 galebe e. V12b/20
 hāzer e. V42b/11
 hibe e. V8a/1
 ihtimām e. V5b/13
 ihyā e. V30a/20
 ikāle e. V20b/10
 ikrār e. V68a/19
 i'lām e. V34b/13
 infāk e.- V33b/19
 iskāt e. V67a/15
 iskāt-ı ḥaḳḳ e. V67b/3
 istibrā e. V61a/3
 itikād e. V26a/12
 kaẓā e. V12a/20, V12b/16,
 V13a/3, V13a/6, V24b/3,
 V26b/15, V39b/16, V40a/1,
 V41a/4
 men' e. V58b/12
 mesh e. V40a/20, V40b/2
 mu'āmele e. V64b/10
 nikāḥ e. V53b/11, V61a/7
 niyyetine e. V13b/13
 taşadduk e. V7b/19
 taşarruf e. V55a/16
 ta'yin e. V7a/1
 tecrid-i nikāḥ e. V55a/4
 tenfiz e. V3a/6
 teslim e. V61a/8
 tövbe e. V23b/18, V26b/2
 vaşyyet e. V3a/1, V3a/5,
 V6b/20, V7a/16, V8a/20
 V9b/13, V80a/14,
 e.- yeler
 imtinā' e. V91b/5
 tenfiz e. V7a/2
 e.- yen
 şadaḳa e. V81b/3
 e.- yendür
 'azm e. V12a/11

e.- yüp
‘ahid e. V25a/20
cife e. V52a/20
devr e. V8b/13, V8b/20
emr e. V38b/7
habs e. V34b/14
medh e. V23a/9
niyyet e. V11b/13, V11b/15
red e. V8a/4
taşadduk e. V67a/12
teḳāzā e. V42b/7
vaşiiyyet e. V6b/13

eyleöyle

e.+ø
eyle ét:-öyle yapmak
V33a/18, V33a/19

eyser Ar. pek kolay
e.+ ile V41a/14

eytām Ar. yetimler
e.+ø V7b/12
e.+ a V23b/6

Eyyūp Kur’ân-ı Kerîm’de adı geçen
peygamberlerden biri
E.+ø V88a/4

eyyām Ar. günler, zaman

e.+ø
e.- ı ḥamse:beş gün V24a/11
e.- ı ḥayż. adet günleri
V24b/1, V24b/2
e.- ı muḥarreme: muharrem
ayının günleri V24a/3, V24a/5
V26a/15
e.- ı mübāḥa: helâl günler
V24a/13
e.- ı naḥr: kurban bayramının
ilk günü V2b/20
e.- ı teşriḳ: kurban bayramının
son üç günü V13b/7, V24a/7,
V24b/6
e.- ı ṭhur: adetten kesilen günler
V24b/3

ezān Ar. ezan

e.+ø 44b/15, 44b/20, V45a/3,
V45a/9, V47b/11
e. oku- V45a/6
e.+ ı V4a/18, V4a/20
e.+ ina V45b/10
e.+ ında V45b/7, V45b/9
e.+ uḡ 44b/11

ezel Ar. başlangıcı olmayan geçmiş
zaman
e.+ e V36b/16

ezkār Ar. zikirler
e.+ø V46a/20

F (f)

fācîr Ar. yalancı
f.+ø
yemîn-i f. V14b/15

fāḍa Ar. ziyaret
ṭavāf-ı f.+ dur V51b/13

fā’îḳ Ar. seçkin
f.+ø V36b/3

fā’ide Ar. yarar
f. V64a/18

fākihe Ar. taze meyve
f.+ ye V81a/6

faḳîr Ar. yoksul, muhtaç
f.+ø V10a/11, V13b/4, V13b/19,
V14b/9, V15b/14, V26b/1,
V30a/16 V50a/3, V75b/15,
V82b/6, V8b/15, V9a/10, V9a/8,
V9a/9
f.+ dür V9a/12
f.+ e V8b/13, V9a/17, V9a/19
V14a/19, V33b/18, V40a/10,
V40a/12, V51b/2, V51b/3
‘Amr-u f. V7b/3
Zeyd-i f. V7b/2
f.+ i V28a/16
f.+ile V9a/10

- f.+ üñ V40a/12, V75b/18,
V8b/15, V8b/16, V9b/14, V9b/8
- faqr** Ar. yoksulluk
f.+ ı V14b/7
- fānī** Ar. ölümlü
f.+ø
pir-i f.:Far.+Ar. çok yaşlı
kimse V33b/17
pīr-i f. ol- V13b/14
f.+ dür
pīr-i f.+ dür V12a/20kaza
- fāre** Ar. fare
f.+ø44b/4, V44a/14, V44a/17,
V44a/8
f.+nün V44a/19
f.+ yi 44b/2
- farq** Ar. ayrılık, başkalık
f.+ø V34a/16, V41b/8, V52b/14,
V59b/9, V63a/2, V78a/9,
V81a/4, V81b/6
f. eyle-: görmek V48b/16
f.+ ı V41b/8, V59b/14, V62b/4,
V69a/12, V70b/11
- Fars** İran milleti
F.+ø V85b/11
- farz** Ar. İslâm dîninde Allâh'ın emri
olduğu kesin bir delille sâbit
olan, yapılması sevâbı, özürsüz
olarak terki büyük günâhı, inkârı
ise küfrü gerektiren îtikâdî,
amelî, ahlâkî yükümlülük
f.+ø V22b/13, V46a/19,
V48b/14
f. ol-:artık yapılması, yerine
getirilmesi zorunlu hâle gelmek
V22b/10, V22b/19, V38b/16,
V38b/19, V39a/3, V47a/4,
V47a/6, V51b/2, V51b/8,
V51b/9
f. tekbîrin V47a/3
f.+ dan V52a/5
f.+ dur V21b/5, V22b/8, V40b/7
- V46b/15
f.+ ı V51b/12, V52a/5
f.+ ıla V46b/14
f.+ ılamı V46b/13
f.+ ından V52a/5
f.+ ındandur V46a/15, V46a/17,
V46a/18
f.+ ların V51b/11
f.+ larının V51b/17
f.+ uñ V52a/5
- farziyyet** Ar. farz olma durumu
f.+ ile V83a/12
f.+ in V4b/1, V39b/2
f.+ ine V4b/3
- fāsık** Ar. günahkar kimse
f.+ø V78a/1
f.+ a V78a/2
- faşıl, -lı** Ar. bölüm
f.+ø V83b/4
f.- ı hâmis: V82a/20
f.- ı haml V83b/4
f.- ı kaza V91a/5
f.+ da V82a/4
- fāsîd** Ar. bozulmuş, bozuk, kötü
f.+øV79a/15, V79a/9
bey'-i f. V62b/11, V62b/7
f. çık-:kötü çıkmak V63a/8
f. ol-: bozulmak V39a/19,
V48a/11, V48a/12, V49a/3,
V49a/4, V49a/11, V51b/10,
V51b/11, V51b/12, V52a/9,
V52a/7, V63a/4
f.+ dür V62b/5, V63a/12,
V63a/9,
V66a/2
f.+ ile
nikâh-ı f. V54b/2
f.+ üñ
bey'-i f. V62b/3
- fāş** Far. ortaya çıkmış
f.+ø
fāş u şāyi' ol-: herkes
tarafından duyulmak V23b/4

Fāṭıma Bir kadın ismi
f.+ø V87b/3
f.+ y1 V55b/5

fātiḥa Ar. Kur'an'da bir sure
f.+ø V2a/5
f.+ ları V2b/3
f.+ yıla V36b/7

fāydasuz Ar.+T. faydasız
f.+o V23a/6, V24b/10, V25a/4

fāyite Ar. geçen namazını orucunu
yerine getirmeyip geçirdiği
namaz oruç vb. için verilen.
f.+ø V9a/15, V10a/6
f.+ nūḡ V10a/3
f.+ si V7a/6, V7a/9, V8b/11
f.+ siḡün V7a/5
f.+ sine V7a/6
f.+ sinūḡ V7a/18, V7b/2, V9a/1

fāzilet Ar. erdem, üstünlük
f.+ø V45b/3
f.- i müfide faydalı üstünlük
V36a/19

fāzl Ar. yardım, lütuf
f.+ø
f.- ı rahmet: bağışlama lütfu
V2a/13
f.+ ı V37b/1

fāzla Ar. fazla
f.+ø V50a/12
f.- ı libās V50a/15
f.+ s1 V81b/3

febihā Ar. pek âlâ, ne iyi, tamam
f.+ø V31b/16, V4b/8

fecr Ar. sabah namazı
f.+i V47a/16

fehm Ar. anlama anlayış
f. ol:-anlamak V57a/6

fehṽā Ar. anlam

f.+ø
f.- ı laṭīfe: güzel anlam
V48a/14

felāḥ Ar. kurtuluş, selamet
f. V3b/7
f.- ı imān-ı bilḡayb: imânın en
yüksek mertebesinin rahatlığı
V3b/3
f. bul:-kurtuluşa ermek
V46b/3

fenā Ar. gelip geçici olan dünya âlemi
f.+ø
f.- ı âlem:gelip geçici dünya
V3b/12, V3b/14

ferāce Ar. bir kadın giysisi
f.+ø V79a/4
f.+ sini V79a/2

ferāḡat Ar. hakkından isteyerek
vazgeçme
f.+ø
f. ét:-hakkından vazgeçmek,
el çekmek V49a/17
f. eyle:- hakkından
vazgeçmek, el çekmek V10b/19
f.+ ina V49a/18
f.+ i V49a/20

ferāḥ Ar. mutluluk, sevinç
f.+ a V45a/13

ferā'ine Ar. firavunlar
f.+ø V4a/11

ferā'iz Ar. farzlar
f.+ø V26b/4, V71a/7
f.+ i V48b/8, V8a/2
f.+ üḡ V46a/20

ferc Ar. dişilerde üreme organının dış
kısmı, vulva
f.+ ini V84a/18

ferd Ar. kimse
f.+ e V14b/5, V46a/5, V86a/11

feryād *Far.* çığlık
f.+ ların V89a/15

fesād *Ar.* bozulma, fitne
f.+ø
f. ol-: kötü olmak V48a/8
f.+ a
f. vèr-: kötülüğe yöneltmek
V13b/14
f.+ dur V53a/8

feşalli *Ar.* tertemiz, arınmak
f.+ deki V46b/8

fesh *Ar.* hükümsüz kıлма
f.+ø V63a/12
f. ol-: hükümsüz kılmak
V52b/20
V53a/4, V71b/2, V71b/3, V71b/8
f.+ in V53a/4

feth *Ar.* bir memleket, şehir veya mevkii
savaşla düşman elinden alma
f.+ø
f.- i Mekke V25a/19, V25a/20
f. èt-: bir ülkeyi düşmandan
almak V24b/20
f. ol-: feth edilmek V24b/14
f.+ iyilemidür V49b/10

fetāvā *Ar.* fetvâlar
f.+ dan V36b/5

fetvā *Ar.* Bir mesele hakkında şerâatın
hükmünü anlamak için sorulan
soruya müftü tarafından muhâtap
zikredilmeden verilen cevap,
sorunun şer'î cevâbı
f.+ø V43a/19, V44a/8, V62b/20,
V75b/12
f.-i İmāmeyn: İmam Yūsuf ile
İmam Muhammed fetvası
V18b/13
f. vèr-: İslam hukukuna göre
yargıda bulunmak V37b/8,
V44a/13, V66b/7, V70a/7

f.+ sıdur V49b/17, V59a/16,
V72a/19, V72b/19 V77b/14

Fetvā-i 'Uyūn Kitabın içeriği, yazarı ve
yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi
bulunamamıştır
F.+ø V70a/17

Fetvā-i Fuşūl Kitabın içeriği, yazarı ve
yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi
bulunamamıştır F.+ de V12a/3,
V12b/18, V15b/9, V2b/13,
V33b/19, V7a/13, V7a/7

Fetvā-i Necmü'd-dīn Kitabın içeriği,
yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili
bir bilgi bulunamamıştır F.+ø
V51a/19, V57a/9

Fetvā-i Ebu's-su'ūd Şeyhülislâm
Ebussu'ūd Efendi tarafından
yazılmış bir fıkıh kitabı
bir fetva kitabı
F.+ø V58b/15

fevrī *Ar.* birdenbire yapılan
f.+ø V41b/20, V44a/14,
V79a/15, V85b/7

fevt *Ar.* ölüm
f.+ø
f. ol-: ölmek V6b/12, V6b/15,
V7a/14, V9b/19, V12b/16,
V35b/8, V39b/16, V46b/20,
V49b/10, V59a/13, V60b/12,
V62a/4, V68a/8, V72b/16,
V77a/4, V80b/15, V82a/7,
V83a/15
f.+ ine V71b/15

fidā *Ar.* feda
f.+ø
f. èt-: bir şey uğruna harcamak
V2a/5
fidā ol-: uğruna yok olmak
V17b/12

fidye *Ar.* bir yoksulun sabahlı akşamlı
bir günlük yiyeceği, oruç kefareti

f.+ø V12b/6, V7a/6, V7a/7,
V7b/16, V8a/10, V8a/5, V8a/7,
V8b/12, V9a/8, V9b/20

f. vèr-:oruç kefareti vermek
V7a/5, V7a/18, V12a/20,
V12b/3, V26a/20,
f.+ nūḡ V10a/5, V10a/8
f.+ si V7a/13, V8a/14, V8a/2,
V8a/3, V8b/3, V8b/4, V8b/5,
V8b/7, V9b/4
f.+ siçün V7b/18, V7b/20, V7b/6,
V8b/11, V9a/1, V9a/17, V9a/20,
V9a/3
f.+ sin V6b/13, V6b/17, V8a/20
f.+ sini V7a/18, V7b/2
f.+ ye V26b/
f.+ yi V7b/9

fi'l Ar. fiil, eylem

f.+ø V21b/10, V46b/1
f.- i ma'şiyet V23a/5
f.+ de V28b/2
f.+ e V23b/17
f.+i V16a/6, V19b/8V21b/9,
V22b/20, V23a/2
f.+ i işle-:işi yapmak V16a/5
f.+ inden V20a/12

fi'l-cümle Ar. sonuçta

f.+ø V24a/2, V48b/3

fi'l-hāl Ar. hemen şimdi

f.+ø V10b/19, V19b/11,
V53a/10, V53a/16, V53a/19,
V53b/2, 60a/1, V85a/14, V89b/4

firāk Ar. ayrılık

f.+ ından V87a/20

fir'avn Ar. eski Mısır hükümdarlarına
verilen unvan

f.+ø V87b/8, V90a/14, V91a/3
f.+ uḡ V86b/9

fira'vnī Ar. zalimler

f.+ ler V83b/19, V86b/6,
V90a/15

Firenk Far. Avrupalı

F.+ø V85b/13

fiṭr Ar. oruç açma

f.+ø
şadaḡa-ı f. V2b/19, V36a/1
f.+den
şadaḡa-ı f.+ den V36a/2

fiṭre Ar. Ramazan ayı sonunda, şer'an
zengin sayılan bütün
müslümanların bayramdan
sonraya bırakmamak şartıyla
fakirlere vermeleri vâcib olan
sadaka
f.+ø V46b/4
f. vèr-: sadaka vermek
V50a/13

fuḡalā Ar. erdemliler

f.+ø
efḡāl-i f.- i dehr V37b/4

fuḡahā Ar. fıkıh âlimleri

f.+ø V28a/10
efḡahul f. V37b/7

fuḡarā → **fuḡarā'**

f.+øV10a/9, V35a/14 V79b/11,
V79b/12, V80a/14, V80a/5,
V80b/1, V80b/5, V8b/19, V9a/2
vereḡe-i f. V80b/5
f.+ nuḡ V9a/6 V80a/11, V80a/9,
V81a/1, V81a/13
f.+ sı V80b/7
f.+ sına V26b/19, V26b/20
f.+ ya V10a/10, V10a/12,
V2b/19, V35a/10, V35a/13,
V50a/1, V50a/4, V52b/7,
V67a/12, V79b/13,
V80a/1, V80b/19, V81a/8

fuḡarā' Ar. yoksullar, fakirler

f.+ø V7b/19
f.- ı mu'ayyene V7b/6
f.+ ya V8a/6

fulān Ar. herhangi bir kimse

f.+ø V8b/13, V8b/20, V9a/17,
V9a/20, V9a/3, V15a/2, V15a/3,

V19b/9, V20a/10, V20a/2,
V21a/4, V21b/9, V23b/15,
V27a/6, V33a/5, V52b/7,
V63b/7, V71b/13,
f.+ a V19b/17, V21a/4, V21a/10
f.+ ı V80a/14
f.+ uñ V20a/15

Furkân Ar. Hakkı bâtıldan ayırt etmesi
sebebiyle Kur'ân-ı Kerîm'e
verilen isim
F.+ da V84a/13

furû Ar. asıldan ayrılan kollar
f.+ø
f.- fetāva: farklı
fetvalar V36b/5
f.+ dur V3b/1

Fuṣūl → **Fetvā-i Fuṣūl**
F.+ø V40b/8 V51a/11, V57a/2,
V62b/5, V63a/13, V65b/20,
V67a/15, V67a/4, V67b/17,
V70a/8, V73a/6, V73a/8,
V76a/9, V76b/2, V78a/4,
V78b/11
F.+ de V34a/3, V7b/15
F.+ uñ V3a/18
F.+ üñdür V66b/15

fūṭa Ar. peştemal
f.+ø V90b/9

fütür Ar. ümitsizlik
ziḥām-ı f.+ ıyla V1b/11

fuṣalā Ar. fazîletli kimseler
f.+ sını V37a/17

fuzulî Ar. boş yere, gereksiz
f.+ø V55a/13, V58b/3
f.+ den V58b/2
f.+ ye V58b/4

G (g, ğ)

ġābe Ar. içinde vahşî hayvanların
yaşadığı sık orman
ğ.+ø V87/16

ġaffūr Ar. bağışlayıcı
ğ.+ um V67b/15

ġāfil Ar. dikkatsiz ve düşüncesi kimse
ğ.+ dür V42b/2, V47a/8
ğ.+ lerdür V80a/17

ġaflet Ar. dalgınlık, dikkatsizlik
ğ.+ ile V30a/19

ġalaṭ Ar. yanlış
ğ.+ø V54b/11
ğ. ol-: yanlışlık olmak
V54b/12
ğ.+ dan V37b/14

ġalebe Ar. üstün gelme
g.+ø
ğ. eyle-: V12b/20, V40b/13
kahr-ı ğ. ét-: üstün gelmek
üzüntüsü yaşatmak V5b/18
g.+ sine V90b/5

ġalīb Ar. üstün gelen, yenen
ğ.+ø
ğ. ol-: yenmek V14a/5
mevti tarafı ğ. ol-: V15b/7
sıḥḥati tarafı ğ.- sa V15b/8
zann-ı ğ.: V7a/15
ğ.+ ise V40b/20
ğ.+ üñ
zann-ı ğ. V16a/11

ġalīben Ar. üstünlükle; galip olarak
ğ.+ø V27b/15

ġalīz Ar. kaba, nezaket ve terbiye dışı
ğ.+ø
cürm-i ğ. V65a/17
ğ.+ e V59a/12

ġalle Ar. topraktan alınan ürün
ğ.+ø V81a/4, V81a/6
ğ.+ dür V81a/6
ğ.+ si V81a/1
ğ.+ sin V80b/19

ğamm Ar. kaygı, tasa, keder

ğ.+ø

kāşifu'l ğ. V88a/11

ğ.+ ı V45a/12

ğamūs Ar. aslı daldırmak anlamında
ancak yemin-i gamus ile
taamlama olduğunda yalan yere
yemin etmek anlamı vermektedir
ğ.+ø

yemīn-i ğ. V14b/15, V14b/17,
V16b/6

ğ.+ a

yemīn-i ğ. V14b/18

ğ.+da

yemīn-i ğ. V14b/20

ğ.+ dur V14b/13

ğanī Ar. zengin

ğ.+ø V14b/8, V14b/9, V50a/5,
V50a/6, V50b/3, V67b/15,
V75b/16, V9a/10, V9a/11, V9a/9

ğ.+ dūr V9a/12

ğ.+ nūḡ

ḡilāf-ı ğ. V76a/1

ğ.+ si V28a/16

ğ.+ ye V9a/8

ğ.+ yi V50a/3

ğarā'ib Ar. işitilmemiş, duyulmamış
olaylar

ğ.+ø V37a/1

ğ.+ ler V71a/13

ğarāmet Ar. borç

ğ.+ø V2a/13, V45b/4

ğaraż Ar. birine karşı beslenen kötü
niyet
ğ.+ø

ğ. èt-: kötü niyetli davranmak

V72b/6

ğ.- ı yemīn: yalan yere yemin

V59a/12

ğarībe Ar. işitilmemiş, görülmemiş,
hayret edilecek şey veya durum
ğ.+ø

mesā'il-i ğ. V2b/11

ğark Ar. suda boğulma

ğ.+ø

ğ. ol-: suda boğulmak

V90a/15

ḡalet-i ğ. V5b/4

ğāyb Ar. gözle görülemeyen, saklı olan
şeyğ.+ø V71b/13, V71b/16

ğ.+ uḡ V52b/18

ğ.+ deki V16a/12

ğāyet Ar. son derece; pek çok; çok -

ğ.+ø V88b/13

ğ.+ i V36b/11

ğ.+ ile V23a/10

ğāyib Ar. kayıp

ğ.+ üm V27a/14

ğayr Ar. başka

ğ.+ø

ğ.- i cihet V73b/3

ğ.- i muḡşan V68b/13

ğayret Ar. bıkıp usanmadan, olağanüstü
çalışma

ğ.+ø V77a/5, V85b/2

ğayretsüz Ar.+T. gayretsiz

ğ.+ø V55b/15

ğayrı Ar. bundan böyle, artık, başka

ğ.+ø V13a/16, V14a/17, V14b/4,

V15b/10, V17a/14, V26b/20,

V27a/2, V28b/, V28b/7,

V29b/16, V30b/5, V32a/2,

V33a/15, V33b/8, V34a/4,

V35a/1, V35a/4, V37b/14,

V3b/11ki, V46a/5, V46b/20,

V4a/10, V4a/12, V50b/16,

V51a/20, V51b/2, V53b/9,

V55a/18, V58b/2, V58b/3,

V64a/2, V6b/14, V70b/14,

V74b/6, V75a/2, V75b/7,

V77b/2, V81a/16, V81a/9,

V82a/18, V82a/19, V83b/12,
V90a/6
ğ.+ dur V20b/5, V46b/11
ğ.+ ları V30a/7
ğ.+ nuñ V42b/5, V51b/4,
V78a/11
ğ.+ sı 44b/1, V34a/8, V44a/20,
V70b/3, V75b/9
ğ.+ sın V25a/13, V52a/10
ğ.+ sına V32b/6, V44a/2
ğ.+ sınıñ V78a/7
ğ.+ sıyla V33a/6
ğ.+ ya V7b/4

ğazā Ar. İslam dinini korumak veya
yaymak amacıyla Müslüman
olmayanlara karşı yapılan savaş
ğ.+ ya V31a/13, V36a/16

ğazab Ar. aşırı hiddet, intikam alma
duygusu ile karışık öfke,
kızgınlık, hışım
ğ.+ø V57a/9
ğ.+ a
ğ. gel-: sinirlenmek V6a/17

ğazb Ar. gasp
ğ.+ø
ğ. étüp V77b/19

gece gece
g.+ø V10b/18, V11a/14,
V54b/14, V54b/18, V61b/5,
V78a/15, V78a/16, V82b/7,
V87a/18, V88a/17, V89a/13
g.+ de V54b/9
g.+ dür V10b/4
g.- lerinde V24b/10
g.+ midür V10b/3
g.+ nün V19a/9
g.+ si V21b/11, V21b/13, V22a/8
V43b/13, V43b/17
cum'a g.+ si V22a/16
miraç g.+ si 44b/12
zifāf g.+ si V61a/18
g.+ yile V20b/11, V54a/6
geç - 1. kabul edilmek
g.- er V65b/17

g.- olsa V65b/17
g.- mez V3a/12, V19b/20,
V34a/8, V34b/4
g.- olsa V65b/5
2. yerine geçmek
g.- mez V9a/9
3. sayılmak
g.- er V50b/2
g.- er mi V50a/4, V50b/1,
V50b/4, V50b/8, V51a/10
V75b/5
g.- meye V50a/5
g.- mez V13b/11, V15a/17,
V30a/15, V40a/13, V51a/11,
V75b/6
3. zaman geçmek
g.- di V84b/18
g.- medin V43a/3
g.- mişdür V24a/6
4. yol, araç veya akarsu bir yerin
yakınından veya içinden gitmek
g.- digün V41a/6
g.- erler V89b/18
5. etkisini kaybetmek
g.er V73a/3

geçin- geçinmek, yaşamak için gerekeni
sağlamak
g.- en V17b/20

geçmiş geçmiş
g.+ø V14b/13, V16a/10

geçür -1. bir süre yaşamak
g.- eler
'ömrin g. V4b/8
2. giymek, giyinmek
g.- üp V17b/16

gel - 1. ulaşmak
g.- V69a/8
g.- di V14a/19, V17b/16,
V25a/19, V25a/8, V71b/16,
V75b/13, V81b/1, V90a/19
İslāma g. V54a/9
lāzım g.- V24a/12, V47a/1
peygamber g. V84b/17
g.- diler V30b/15

g.- dügi V61b/5, V61b/6
 g.- dük V29a/6, V32b/7, V35b/7,
 V3a/19, V91b/8
 g.- dükde 44b/13, V32a/9,
 V38b/19, V53a/5, V57a/16,
 V61a/12, V91b/11, V91b/14
 arzûsı g.- V84a/17
 lâzım V53b/8, V57b/19,
 V58a/19
 vakti g.- dükde V84a/18
 g.- düklerinde V17a/11
 g.- düm V25b/2
 râst g.V83b/10
 g.- düñ V37a/14
 g.- e V17b/10, V17b/11,
 V39b/20, V70b/1
 g.- ecek V17b/10, V17b/11
 g.- ecekdür V28a/3
 g.- emezsem V57a/14
 g.- en V86b/13, V87a/7, V90a/15
 lâzım g.- en V19b/8, V49b/1
 g.- ene V51b/1
 g.- inceye V74a/15, V84a/11
 g.- medi
 âyet g. V87b/3
 lâzım g. V82b/12
 g.- mediler
 îmana g. V88b/3
 g.- medin V52b/6
 ‘aqlımız g. V91a/12
 g.- mekdür V74b/2
 g.- mekile V52b/20
 g.- mese
 îmana g. V53a/12
 g.- meye
 zarar g.- meye V43a/12
 g.- meyeler
 îmana g. V53b/4
 g.- meyince V78b/10, V78b/5
 g.- mez
 lâzım g. V10b/7, V33a/20,
 V82b/16
 nesne lâzım g. V77b/2
 g.- mezise V73a/8
 îmana g. V53a/16, V53a/7
 g.- mezse V4b/5
 g.- miş V24a/20, V49a/14
 g.- ol- V26a/14, V73a/17

g.- mişidi V87/16
 g.- se V13a/11, V48a/5, V61b/6
 îmana g. V53a/11, V53a/13
 İslâma g.V13a/7, V19b/11,
 V53a/9
 kuvvet g.- se V12b/5
 g.- se gerek V12b/13, V16a/2,
 V29b/8, V30b/8, V40a/17,
 V8a/10, V9b/18
 g.- se gerekdür V3a/5, V57a/13
 g.- üp 44b/18, V30b/20,
 V43b/12, V45a/1, V47b/12,
 V53a/3, V59a/17, V70a/20,
 V70b/7, V76b/3, V78b/6,
 V78b/8, V79a/3, V88a/17
 ğazaba g. V6a/17
 îmana g.V31a/6, V92a/2
 inşâfa g. V67a/17
 meclîsine g.- üp V14a/3
 g.- ür V20a/8
 getirüp g. V70b/20
 lâzım g. V10b/7, V24a/15,
 V46b/10, V52b/4, V59a/4,
 V76b/4, V77b/9, V82b/11
 g.- ürise
 îmana g. V53a/15
 g.- ürken V76b/3
 g.- ürse V27a/14, V53a/5

gelecek gelecek
 g.+ø V15a/2, V52a/7

gelin gelin
 g.+ø V54b/20
 g.+ ile V54b/10

gemi gemi
 g.+ ye V84b/6, V88b/5, V89a/20

genç-ci genç
 g.+ø V28b/13, V43a/12,
 V43a/16, V54a/14, V88a/15
 g.+ den V43a/15, V43a/16,
 V43a/18
 g.+ e V12a/18, V12a/19
 g.+ üñ V43a/11

gendüm *Far.* buğday renkli

g.+ø V90b/4

gene bir daha, yeniden, tekrâr
g.+ø V19b/11, V57b/20, V60b/4

gerçi *Far.* gerçi aslında
g.+ø V1b/16, V50a/14

gerdek *Far.* evliliğin ilk gecesi
g.+ de V54b/20
g.+ e V54b/10

gerek lazım
g.+ø V25b/17, V28a/5, V30a/16,
V32b/11, V32b/15, V33b/16,
V34b/6, V41b/19, V44a/5,
V46b/17, V48b/12, V48b/19,
V51a/14, V55a/12, V58a/17,
V5a/12, V5a/5, V5a/7, V5a/9,
V63b/19, 64a/20, V71a/2,
V71a/6, V71a/7, V71a/8,
V73b/16, V74b/20, V77a/15,
V86b/7
almaq g. V64a/3, V64b/6,
gelse g. V12b/13, V16a/2,
V29b/8, V30b/8, V40a/17,
V8a/10, V9b/18
olsa g. V9b/4
g.+ dür
gelse g. V3a/5, V57a/13
g.+ ise V17b/2, V19b/8, V19b/9
g.+ midür V41b/20

gerek- gerekmek
g.+ se V59a/3, V7b/12
g.+mez V42a/1

gèrü geri
g.+ø V21a/3, V50b/4, V63b/8,
V7b/19, V89a/9, V8a/1, V9b/2
g. al- V77a/6, V79a/12,
V79a/14

getür -getirmek
g.- di V31a/19, V88b/1
g.- dükde
veled g. V43b/11, V43b/3
g.- eler V91a/18
g.- enlere V3b/4

g.- mediler V17a/9
g.- mezem V79a/17
g.- mezsede V78b/11
g.- mezsem V79b/2
g.- sede V78b/10
g.- üp V45a/8, V54b/13,
V54b/16, V54b/18
g. gelür V70b/20

gevşe gevşemek
g.- yüp V10b/1

gey - giymek
g.-di V66b/14
g.- dügi V42a/2, V50a/10
g.- dükde V41a/18, V41b/20,
V42a/12, V42a/3
g.- ene V15a/8
g.-er V41a/17V66b/13
g.- inmek V24b/13
g.- megi V73b/8
g.- meyüm V19b/11
g.- mez V73b/9
g.- miş
g. тұруırken V19b/11
g.- mişdür V42a/8
hükmin g. V60a/13
g.- yüp V42a/5, V42a/8

geydür - giydürmek
g.- dürmek V21a/13
g.- mekdür V15a/6
g.- se V15a/13
g.- üp V73a/1

geyesi elbise, çamaşır
g.+ø V8a/9, V19b/11
g. eyle-: giysi olarak giymek
V8a/8
g.+ mi V66b/10
g.+ sini V66b/11

geyik geyik
g.+ø V28b/
g.+ e V74b/16
g.+ i V74b/3
g.+ üñ V74b/15

geyil- giyilmek
g.-miş V15a/15, V15a/16
g.- mişin V15a/13
g.- se V15a/17
g.-ür
g. olsa V15a/14

gez - gezmek
g.- üp V89b/13

ğidā metne göre, sabah namazından
öğlene kadar yenilen yemek
ğ.+ø V10a/14, V19a/4

ğınā Ar. yeterli oluş
ğ.+ø V50b/9
ğ.+ dur V50b/13
ğ.+ nuṣ V50b/10
ğ.+ sı V14b/7, V7b/5

gibi gibi, benzer
g.+ø 44b/8, V11a/11, V13a/20,
V15a/7, V16b/1, V17a/14,
V18a/17, V22a/13, V22b/10,
V22b/12, V22b/15, V23a/2,
V23b/19, V24a/2, V27b/15,
V28a/18, V28b/10, V29a/11,
V2a/16, V30b/4, V33a/7,
V33b/13, V36a/18, V3a/7,
V41b/19, V45a/11, V46b/12,
V4b/17, V53b/5, V54b/17,
V57b/2, V58b/9, V5a/13,
V62a/20, V62b/10, V62b/7,
V63a/18, V64b/3, V66a/10,
V66a/15, V66a/6, V68a/4,
V69a/3, V6b/1, V6b/2, V70b/13,
V70b/15, V71a/18, V74b/10,
V75b/12, V83b/17, V83b/19,
V84a/16, V84b/2, V84b/3,
V84b/4, V86a/19, V88b/19,
V88b/20, V88b/9, V89a/12,
V89a/9, V89b/1, V89b/10,
V90b/4, V90b/9, V91b/2
g. ol-: bir duruma, bir
duyguya yaklaşmak V30b/
g.+ den V32a/18
g.+ dür V20b/16, V24b/9,
V27b/16, V30b/1, V32b/17,

V33a/19, V4b/18, V62a/4,
V65a/10,
V69b/5, V81b/3, V81b/6
g.+ ler V23b/16
g.+ leri V64a/6
g.+ midür V53a/13
g.+ sin V32b/14, V32b/20,
V32b/8, V33a/14, V33a/15,
V33a/16
g.+ siniz V33a/2

gir -1. bir topluluğa katılmak
g.-ø

hırfetine g.-V4a/14
2. dışarıdan içeriye girmek
g.-di V85a/2, V88b/5, V90b/5
kâbre g. V84a/14, V88a/14
g.- dükde V73b/9,
g.- en V87b/4
kâbre g. V86a/18
g.- er V58a/4, V87a/3
g.- erler V84a/7, V87b/5
g.- erse V58a/8
g.- ersem V58a/17
g.- mek V42a/19, V58a/5,
V58a/19,
döşegine g. V32b/10, V5b/16
g.- meyince V19b/11
g.- meyüm V19b/11, V20b/2
g.- mezsîñüz V91b/6
g.- se V19b/11, V20a/16,
V20a/19, V20b/4
g.- üp V58a/7, V58b/1,
V66b/10, V74b/10, V78b/18,
V78b/19, V89a/4
g.- ür V45b/16
3. ulaşmak
g.-di
ta‘ām g. V81b/4
g.- dükde V90a/14
4. dâhil olmak
g.- dükde
ceñge g. V6a/3
darb-ı harbe g. V31a/13,
V61a/10,
elüne g.- V63b/6
g.- en V64a/2
5. erişmek

g.+düm
yaşuma g.- V1b/9
6. zaman kavramlı anlamlar
için gelmek
g.- meyile
vaqt g. V39b/8, V39b/11,
V39b/12
g.- meyilemi
vaqt g. V39b/4
7. başlamak
g.- i bilür V46b/15

giril - girilmek
g.- ür V46b/14

git - 1. bir yere doğru yönelmek,
gidedurmak
g.-V4a/14, V51b/3
g.- di V31a/13, V66b/11, V78b/1
g.- diler V78b/6, V79a/5, V79a/6
g.- dügiçün V88b/5
g.- dükde V57a/14, V57a/15, ,
V79a/3
g.- dükden V78b/8
g.- em V25b/3
g.- en V79a/6
g.- er V88b/17
g.- erken V30b/18, V41a/6
g.- eydün V37a/15
g.- mek V74a/10
g.- miş V79a/4
g.- se V11b/4, V11b/6V20b/7,
V20b/15, V42a/9
g.- sün V87/14
g.- üp V38b/3, V62b/11, V74b/4
2. yok olmak,
g.- di V17b/18, V92a/2
dünyâsı g. V17b/18
g.- e V79b/5
g.- dükde V45b/17,
g.- miş
kuvvetleri g. V12b/1
g.- mişdür
dini g. V17b/9
g.- üp
aklı g. V76a/6
3. sürmek
g.- dükçe V12b/4

g.-e
sürüp g. V66b/1
g.- er V79b/6,
4. bir yerden ayrılmak
g.- dükde V41b/5, V45b/17
g.- ıcek V50a/18
5. belli bir amaçla belli bir yere
devam etmek
g.- mezdünüz V6b/4

gizle gizlemek
g.- mek V86a/13

gizlen- gizlenmek, saklanmak
g.- di V88a/18

gizlüce gizlice, gizli olarak
g.+øV87b/7

göbek, -gi göbek
g.+ ine V10b/14, V42b/9
g.+ iyile V32b/5

göç –göçmek, bir yerden ayrılmak
g.- dükde V90b/17
g.- üp V89a/19

gök, gü içinde gök cisimlerinin hareket
ettiği sonsuz boşluk
g.+øV81b/7
g.ehli gökte aşayanlarV3b/11,
V3b/13
yêr g. ehli: erde ve gökde
yaşayanlarV3b/15
g. kenârı: gökyüzü V45b/12
g.+ den V89a/17
g.+ dür V87b/6
g.+ e V38a/10
g.+ i V90b/2

gökyüzi gökyüzü
g.+ n V45b/15
g.+ nde V88b/15

gölge gölge
g.+ de V25a/5

gölgelik gölgelik
g.+ ine V20b/3

göm -gömmek

g.- üp V86a/16

gömlek gömlek

g.+øV15a/7, V90b/9

gön tabaklanmış deri

g.+ø 44b/6

göndür göndermek

g.- di V14b/1, V30b/17, V31a/2,
V85b/7, V91b/11, V91b/13

g.- e V34b/15, V70b/1

g.- meden V36a/16

g.- se V55a/18

g.- üp V72a/2, V83b/7, V85a/20,
V86a/15

göndürül- gönderilmek

g.- se V11b/5

gönül gönül

g.+ den V17a/9, V31b/3

gör -1. görmek

g.-øV17b/2, V17b/20, V69b/15

g.- di 44b/18, V31a/13, V79a/3
V85a/14

g.- mez V76a/6

g.- mezçün V29a/14

g.- mezse V46a/8

g.- se V10b/18, V13a/12

g.- üp V16a/12, V17b/17,
V28b/3, V32a/19, V43b/4,
V43b/12, V81b/5, V85b/4

2. olmak

g.- di V24b/15V70b/20, V82b/8,
V91b/15

g.- diler V45a/1

g.- diyise V55a/1

g.- dügi V43b/17

g.- ürsen V71a/13

g.- ürüm V46a/8

3. bir şey hakkında bir yargıya
varmak, değerlendirmek.

g.- e V72a/

g.- elüm V15a/13,
V24a/14V25b/7, V4a/20, V8a/13

g.- mezüz V14b/5

g.- meyüp V72a/2

g.- üp V2a/19

4. yardımcı fiil

g.- di

dem g. V43b/11

hayz g. V61a/18

g.- düm

cā'iz g. V14b/4

g.- en

nifās g. V42a/17

g.- medin

hayz g. V60b/16

g.- mek

hayz g.-V11b/11

g.- mese

hayz g. V11b/12, V11b/16

g.- meyince

hayz V61a/1, V61a/11

g.- mezüz

cā'iz g. V14b/5

g.- se

dem g. V43b/4

hayz g. V11b/1, V51b/10

g.- seler

hayz g. V12b/7

g.- üp

dem g. V43b/13

hayz g. V60b/3, V60b/4

g.- ür V89a/10

hayz g. V59b/16,

V84b/3, V89b/10

5. tasvir fiil

g.-ø

edā eti g- V23b/13

göre edat

g.+øV7a/16, V9a/6, V16a/15,
V37a/18, V38a/4, V7a/18,

V90b/5

g.+ dür V25b/11

görin- görünmek

g.- ene V63a/4

g. V73a/2

görül- görülmek
g.- mez mi V36a/19

görün- görünmek
g.- mez V63a/4

göster 1.göstermek
g.- eyüm V79a/16
g.- meyüp V23b/10
2. kanıtla inandırmak
g.- diler
‘acz g. V37b/19
g.- mekile
icâzet g. V55a/20

götür- götürmek
g.-øV14a/19, V14b/3
g.- dükleri V41a/9
g.-eV6b/5
g.- mek V73a/11, V73a/12
g.- miş V40b/10
g.- ü vèrdikde V19b/19
g.- üp V20b/17, V20b/18
g.- ürler V90b/18

götürü toptan
g+ø. V7a/18, V7b/11, V9a/14,
V17b/14, V20b/8, V36b/16,
V50a/11, V89a/18
g.+ si V19a/3, V30a/3, V34b/5,
V43b/15, V43b/5
g.+ sin V2b/16
g.+ sinüñ V30a/4

gövde gövde
g.+ dür V90a/7
g.+ sin V90b/10
g.+ sinden V32b/1
g.+ ye V90b/5

göz göz
g.+ø V12a/5, V77a/11
g.+ in V28a/10, V54b/20, V77a/8
g.+ leri V29a/14, V75a/18,
V76a/6
g.+ lerine V45a/8
g.+ lerinüñ V45a/12
g. yaşı V87a/19
g.+ üñ V28a/10

gözet- gözetmek, korumak
g.- medügi V66b/13

gözle -gözlemek
g.-øV66b/10, V78b/1
g.- mek V78a/16
g.- yen V73b/5

gözlü gözlü
g.+øV29a/16

ğurbet Ar. doğup yaşanılmış olan
yerden uzak yer
ğ.+ de V59a/13

ğurüb Ar. batma, batış
g.+ø
ba‘de‘l-ğurüb:güneş battıktan
sonra V47a/18
ğ.+ da
vaqt-i ğ.+ da: güneşin batma
vakti V53b/19

ğuruş kuruş
ğ.+ ıla V65b/19

ğusl Ar. boy abdesti
ğ.+ø
ğ. èt- V43a/17, V47a/13
V47a/18
ğ.+ a V47a/19
ğ.+ i V40b/7

ğuşsa Ar. keder
ğ.+ ları V45a/12

güşe Far. köşe
g.+ sin V70a/14

ğuyüb Ar. görünürde olmayanlar
ğ.+ sin V37b/19
‘alemul ğ.+ sin V37b/19
g.+ uñ
hazret-i ‘alemul g.+ uñ
V36b/10

ğuzât Ar. gaziler
ğ.+ ı V36a/15

gücen – gücenmek, güçsüz hissetmek
g.- meseñüz V12a/16

güç, -ci güç
g.+ø

g. ét-: zorlamak V77a/1
g.+ ile V10a/18, V10a/19,
V10b/8, V11b/5, V14a/6,
V17b/19, V19b/11, V20b/17,
V50b/4, V56b/14, V67a/8,
V70b/5, V90b/5, V90b/6
emr-i g.+ ile V19b/9
g.+ iyile mi V85a/2

güçli güçlü
g.+ø V10b/7

gülistân *Far.* gül bahçesi
g.+ø V91b/1

gülünç gülünecek durumda olan
g.+ø
g. etdür-: gülünç duruma
düşürmek V85b/5
g. ol-: gülünç duruma düşmek
V36a/9

gümrah *Far.* doğru yoldan sapmış
g.+ ıla
nefs-i g. V42b/13

gümrük *Lat.* vergi
g.+ in V50a/19

gümrükci *Lat.* +T vergi memuru
g.+ ye V50a/20

gümüş gümüş
g.+ø V77a/11, V77a/12

gün güneşin doğmasından batmasına
kadar geçen zaman
g.+ø V11a/20, V11b/1, V11b/11,
V11b/12, V11b/14, V11b/15,
V11b/16, V11b/3, V11b/5,

V11b/7, V11b/8, V11b/9,
V12a/15, V13a/10, V13a/3,
V13b/10, V13b/11, V13b/12,
V15b/15, V19b/18, V20a/4,
V24b/20, V25b/18, V30b/16,
V37a/1, V37a/12, V39b/6,
V40a/11, V42b/19, V42b/20,
V43a/3, V43a/4, V43b/11,
V43b/15, V43b/3, V43b/4,
V43b/5, V43b/7, V45b/14,
V47a/12, V47a/13, V47a/16,
V49b/4, V49b/7, V4b/2,
V50b/12, V50b/13, V51a/12,
V51a/13, V53b/20, V54a/6,
V56a/2, V56a/5, V56b/5,
V56b/6, V59a/9, V59b/7,
V60a/16, V60a/17, V60b/2,
V60b/3, V60b/4, V60b/5,
V61b/5, V63b/7, V6a/4,
V79a/18, V79a/19, V79b/1,
V7a/11, V87a/10, V87a/19,
V88a/16, V88b/6, V9b/2
g.+ de V11a/11, V11a/15,
V12b/12, V13b/8, V22b/17,
V23a/10, V23b/4, V24a/15,
V24b/15, V24b/20, V26a/2,
V26b/6, V38a/3, V38a/4,
V3b/18, V42b/19, V42b/20,
V43a/15, V43a/5, V60b/4,
V76b/11

āhir g. V22a/20
g.+ den V13b/6, V43a/13,
V60b/3, V71a/15, V87a/1
g.+ den mi V59a/14
g.+ dür V43a/1, V43b/5, V43b/8,
V51a/18, V59b/15, V59b/16,
V60a/20, V60b/1
g.+ e V12a/11, V31b/11, V43a/4,
V71a/14, V71a/15, V71a/16,
V83b/4
g.+ i V12b/8, V13a/13, V13a/2,
V13a/7, V24a/6, V24a/7,
V43b/10, V51a/2, V51a/3,
naħr g. V75b/13, V75b/14
g. başına V26a/20
g.+ idür V24a/6, V24a/7,
V24a/10, V51a/15, V51a/19,

g.+ in V13b/13, V33b/15, V9a/18
g.+ inde V11b/11, V11b/8, V12b/7, V13a/15, V14a/5, V2a/9, V43b/12
g.+ ine V43b/12
g.+ ler V43a/1, V71a/17
g.+ lerden V24a/8
g.+ lere V24a/7
g.+ leri V25a/19, V26b/14
g.+ leridür V13b/7
g.+ lerin V11a/5
g.+ lerinde V13a/6, V26a/19
g.+ üñ V13b/7, V23b/9, V24a/12, V24a/14, V24b/8, V51a/1, V51a/14, V8a/2, V8b/2, V8b/3, V9b/3
g.+ ünden V59a/15
g.+ ünden mi V59a/14
g.+ üne V12b/2
2. güneş
g.+ø
g. tölun-:güneş doğmak V11a/15, V11a/16, V45b/17, V51a/1,

günāh *Far.* günah, kabahat
g.+øV27b/18, V28b/15, V28b/5, V29a/5, V31b/17, V38b/12, V52b/17
g.- ı kebāir: büyük günahlar V6b/11
g. deñizi V14b/16
g. kıazan-:günaha girecek davranışta bulunmak V38b/8
g.+ dur V28a/, V14b/16, V65a/3, V65a/9
g.+ ı V38b/16
g.+ ıla V38b/5
g.+ ları V6b/9
g.+ larınun V45a/13
g.+ larunı V67b/16
g.+ un V6b/10

günāh-kār *Far.* günah işleyeng.+ø V38b/9, V58b/15
g. ol-:günah işlemek V51b/5

gündüz günün aydınlık geçen zamanı
g.+øV10a/14, V13a/17, V47a/17, V66a/15, V66a/17, V66a/18, V78a/14, V78a/15, V87a/17
g.+ in V10b/17, V11a/5, V13a/11

gündüzlük gündüze ait olan
g.+øV11a/14

güneş güneş
g.+ø
g. deg-:güneş doğmak V90a/10
g.+ dür V90a/1

günlük o günle ilgili
g.+øV8a/1, V8b/4, V9a/20

güz sonbahar
g.+ e V81a/5

güzel güzel
g.+ø V54a/14
g.+ i V84b/13, V90a/5
g.+ ine
g. bakmağa toymak olmaz V90a/5

güzeşte *Far.* geçmiş, geçen
g.+øV72b/1

H (h, ħ, ḥ)

ha dikkati çekmek için kullanılan ünlem
h+ø V59a/8

ḥabbāz *Ar.* ekmekçi
ḥ.+ dur V62b/15

ḥabbe *Ar.* tahıl tanesi
ḥ.+øV80b/13, V80b/18

ḥaber *Ar.* haber
ḥ.+ø
ḥ. vēr-: bir şeyi bildirmek, bir şey hakkında bilgi vermek V3b/5, V23a/13, V30b/20, V45a/1,

V70b/8, V83b/15, V83b/17,
V83b/18, V84b/14
h.+ i V52b/19, V78b/13
h.+ in V59a/14

Hābīl Hz. Adem'in oğullarından birinin
adı
H.+ø V86a/18
H.+ dür V90a/9
kurbān-ı H. V90a/9
H.+ i V86a/13
H.+ üñ V87a/4

habs Ar. hapis
h.+ø V41a/4, V49b/5
h.- i ebed V4b/8, V76b/5
h.- i medīd V76b/9
h.- i medīd èt- V72a/11
h. èt-: V4b/5, V76b/7,
V70a/10, V76a/20
h. eyle-: tutuklamak, hapse
atmak V34b/14, V70a/10
h.+ de V76b/1
h.+ den V41a/3
h.+ den çıkar-: tutukluluğu
sona erdirmek V4b/7

hacc Ar. hac ibadeti
h.+ø V25a/9, V27b/1, V27b/2,
V35b/1, V51b/2, V51b/3,
V51b/8, V51b/9, V52a/9, V52b/5
bāb-ı h. V40a/17
h. èt-: V27a/15, V27a/16,
V27a/20
h. eyle-: V26b/15, V26b/16,
V52a/8, V52b/3
mevsim-ü h. V52b/6
h.+ a V40a/16, V51b/1, V51b/3,
V51b/5
h.+ da V51b/10, V51b/9,
V52a/10, V61a/15
h.+ ı V51b/9, V51b/10, V51b/11,
V52a/7
h.+ ın V35b/9, V51b/11
h.+ ınuñ V52a/14
h.+ umı V35b/8
h.+ uñ V51b/12, V51b/17

hācet Ar. ihtiyaç
h.+ø
h. ol-: ihtiyaç duyulmak
V48b/14, V64a/11
h.+ i V63b/8, V65b/9

hācī Ar. hacca giden kimse
h.+ ları
Şām h. V89b/17

hadd Ar.1. Allāh'ın sonsuz, sınırsız
yüceliği karşısında yaratılanların
zaman ve mekân ile sınırlı
olduğunu ifade eden terim
h.+ø V3b/11,
h.+ i V36b/11
2. derece, mertebe
h.+ i V36b/11, V53a/20, V53b/1,
3.ceza
h.+ø V69b/17. V65a/20,
V68a/18, V68b/8, V68b/13,
V69b/3, V69b/4, V69b/5.
V70a/9, V77b/15
h.- ı kazf: bir masuma zina
isnat edene verilen ceza. V69b/20
h.- ı sākıt ol-: hükmü
kalmayan
ceza olmak V69b/10,
V69b/16
h.- ı şer' ī: şeriat kurallarına
göre uygulanan ceza V13b/11
h.- ı zinā: zina yapanlara
verilen ceza V68b/2, V69b/19
h.- i münderī ol-: hükmü
kalmayan ceza olmak
V68a/16
h. urıl-: V77b/17 V78a/2
nısf-ı h. V68b/14, V68b/9
h.+ deki V4b/6
h.+ üñ V68b/3

hādde Ar. ince elekten geçirme veya
süzme
h.+ø V4b/6

hadeş Ar. abdest veya gıslun
yenilenmesini
gerektilen durum

h.+øV42a/9
h.- i aşğar: abdest almakla
giderilebilen pislik V39a/6
h.- i ekber:gusletmekle
giderilebilen pislik V39a/4
h. ét-temizlenmek V39a/20

hādī Ar. yol gösterici
h.+ø
h.-i sebīl büyük yol gösterici
V86a/7

hādīs Ar. Hz. Muhammed'in dini
açıklamak için söylediği sözler
h.+øV32a/7, V56b/15, V56b/20
h.- i şerīf V17b/3, V17b/5,
V32a/3
V56b/13, V81b/1,
h.+ de V56b/16
h.+ ile V52a/2
h.+ inün V56b/18

hadravāt Ar.(hādravāt) yeşillikler,
sebzeler
h.+ inün V73a/19

hafi Ar. gizli
h.+øV32a/6
hafiyyāt Ar. gizli olan şeyler
esrār-ı h.+ ı V36b/11

hā'if Ar. korkak
h.+ dür V48a/3

hāit Ar. bir yeri çevreleyen duvar, çit vb.
şeyler
h.+ i 44b/19

ha'iz Ar. adet gören kadın
h.+ø V40b/5
h.+ a V52a/2

hākā'ik Ar. hakikatler, gerçekler
h.+øV43b/17
h.+øV91b/17

hākīkat Ar. çelişkisiz ve yalansız;
doğru; akla ve mantığa, düşünme
yasalarına uygun

h.+ø V19a/13, V22a/1, V22a/5,
V22a/12, V48a/16, V48b/5
h.- i kıyām V48a/18
V48a/19. V48a/20
h.+ de V42a/7

hākīr Ar. zavallı
h.+ø
h.- i keşrū't-takşīr V1b/8

hākīm Ar. hükmeden
h.+øV76b/1
izn-i h. V49a/19
ma'rifet-i h. V49a/17
h.+ e V59a/5, V72a/13

Hakk Ar. 1. Allāh
H.+ø
H. ta 'ālā V3a/19, V3b/10
V3b/17, V12a/12, V16a/15,
V16b/19, V17a/13, V23a/8,
V23a/9, V23a/16, V25a/12,
V25b/5, V2a/13, V37b/13,
V37b/17, V38a/19, V38b/10,
V45a/13, V46a/4, V48a/15,
V4a/1, V52b/14, V59b/10,
V65a/3, V65a/5, V67a/14,
V67b/13, V72b/10, V73b//18,
V81b/7, V81b/18, V83b/18,
V84b/19, V85b/10, V85b/17,
V86a/2, V86a/11, V86a/14,
V86b/4, V88a/19, V88b/4,
V88b/5, V89b/3, V90a/20,
V91a/7, V91a/14, V91a/17,
V91a/18

hāzret-i H. V37a/8
hāzret-i H. celle V36b/1
H.+a
hāzret-i H. V5b/15, V25a/3

H.+ da
hūzur-ı H. V3b/16
H.+ dan V37b/16
H.+ ıla

hāzret-i H.+ ıla V25a/19
H.+ uñ V37a/13
hāzret-i H.+ uñ V37a/13
2. kişiye tanınan hak
h.+ø V72b/2
h.- ı bātıl: asılsız hak V91a/10

h.- ı qarār: on yıl boyunca
hiçbir çekişme olmaksızın elde
bulundurulmuş arazi üzerinde elde
edilen sahip olma hakkı V66b/17
h.- ı neẓr: ibadet hakkı
V24a/13

h.- ı şer'î : şer'î hukukun
verdiği hak V60a/3, V80b/16

h.- ı übüvvet: babalık hakkı
V77a/18

h.- ı zevc: eş hakkı V60a/4,
V60a/6

iskāt-ı h. eyle- V67b/3

h.+ ı V2b/13, V3a/18, V80a/3,
V82a/1

3. adalet

h.+ ıla V82b/15

4. verilen emekten doğan yetki

h.+ için V14a/20

h.+ dur V80a/11

h.+ ın V67a/14

h.+ ında V58b/6

h.+ ını V67a/17, V72b/2

5. doğru, gerçek

h.+ø V2a/10, V14b/1, V17a/7

hakkında Ar.+T. ilgili, üzerine

h.+ø V23a/7, V30b/15,
V31a/12, V65b/2, V86a/1,
V87b/2

hakkıllāh → **hakkullāh**

h.+ø

'ibdā'-yi h. V2b/14

hakkullāh Ar. Allāh'ın kulları
üzerindeki hakkı

h.+ø V72a/19

hāl Ar. durum

h.+ø

h.- i hayāt: hayatta iken
V2b/14, V5b/10, V35b/5,
V81b/3

h.+ idüm V47a/20

h.+ de V10b/5, V12b/18,
V17b/17 V22b/6, V24b/7,
V43a/9, V82b/9,

h.+ in V58b/13

h.+ inde V4b/14, V16a/10,
V19b/11, V42b/3, V45b/20,
V48a/17, V48a/19, V51b/14,
V51b/19, V53b/4, V56b/18,
V57a/9, V5b/7, V80b/20

uyku h.+ inde V62a/14

h.+ indeki V49b/9

h.+ ine V8a/16

h.+ leri V23a/17

h.+ ümüz V23b/4

hālā Ar. şu anda bile; daha; henüz

h.+ø V28b/8, V50a/14, V58a/20,
V91a/8

hālāş Ar. kurtuluş

h.+ø

h. ol- V58b/12

hālāt Ar. hâller, durumlar

h.+ ı V33a/3

hālāyık, -ğı Ar. (hālā'ık) kadın köle,
cariye

h.+ ı V61a/8

hālbuki Ar.+T.+T. oysa, oysa ki

h.+ø V7b/15, V27a/18, V47a/14,
V52b/8, V54b/5, V80a/17,
V82b/20

hāle Ar. teyze

h.+ müñ V32b/13

h.+ sidür V32b/4

halef Ar. yerine geçen

h.+ø V40b/16

h.+ dür V39a/13, V40b/16

halel Ar. zarar

h.+ø

h. vèr-: zarar vermek
V34a/18, V34a/20
V41a/20

hālen Ar. şu anda, şimdi

h.+ø V15b/2

ḥālet Ar. durum

ḥ.+ø

ḥ.- i ḥayẓ::adet hâli 42b/1

ḥ.- i nez': can çekişme

V68a/10

ḥ.- i ye's: ümitsizlik hâli
V1b/12

h.-i vech :sebep hâli V47a/15

ḥ.+ i V87b/1

ḥ.+ ile V75b/3

ḥ.+ lerden V75b/3

ḥalf Ar. yemin

ḥ.+ø V70b/15

ḥālī→ **ḥālī**

ḥ.+ø V73b/11

ḥālī Ar. boş

ḥ.+ø V79b/19

ḥ. ol-:(o şeyden) arınmış
olmak, uzak kalmak V37b/14,
V36a/18

Ḥalīd bin Sinān bir peygamber

Ḥ.+ø V88a/9

ḥālīf Ar. yemin eden

ḥ.+ø V19b/8

ḥ.+e V19b/9

ḥālīfe Ar. Hz. Muhammed'in vefatından
sonra Müslümanların imamlığını
ve şeriatın koruyuculuğunu
yapmakla görevli kimse

ḥ.+ si V83b/12

ḥ.+ sinüḡ V91b/16

ḥ.+ sisin V83b/8, V83b/9

ḥālīl Ar. sevgili, dost

İbrāhīm-i ḥ.+ e V91b/2

ḥālīş Ar. saf ve katışıksız

ḥ.+ø

dīn-i ḥ: gerçek din V90a/19

ḥalk 1. Ar. bir arada yaşayan insan
topluluğu

ḥ.+ø V21a/9, V23a/10, V23a/15,
V45b/6, V89a/19

ḥ.+ a V2b/19

ḥ.+ ı V89a/15

ḥ.+ ıla V21b/17

ḥ.+ uḡ V84b/13

2. yaratılma

ḥ. +ø

ḥ. ét-: yaratmak V85b/17

ḥ. eyle-:yaratmak V86a/4,
V90a/20, V90b/3

ḥ. ol-: yaratılmak V3b/12,
V3b/14, V85a/1, V89b/20, 90a/1

ḥalkullāh Ar. Allāh'ın yarattıkları

ḥ.+ø V83b/14, V83b/15

efḏāl -ı ḥ.: Allāh'ın
yarattıklarının en üstünü V86a/6

ekrem-i ḥ.: Allāh'ın
yarattıklarının cömerti V85b/17

ḥall Ar. bir işin zor ve karanlık
 taraflarını çözme, çözümleme

ḥ.+ø V74a/8

ḥ. ét- V85a/18

ḥ.+ i V85a/18

ḥalvet Ar. Karı kocanın başkalarının

girmesine izin verilmeyen yerde
baş başa kalması

ḥ.+ø

ḥ. ol-:yalnız kalınmak V52b/13,
V54a/15 ,V57a/19, V59b/5,
V59b/7

ḥ. olun-:yalnız kalınmak
V56b/1

ḥ.+ inde V54b/19

ḥ.+ ine V54b/12

ḥām Far. (meyve için) yeteri kadar
olgunlaşmamış

ḥ.+ø

ḥ. çık-:V63a/11

ḥamāmci→ **ḥammāmci**

h.+nuḡ V78b/18, V78b/19,

ḥ.+ ya V66b/10

ḥamd Ar. şükür
ḥ.ø
ḥ.u şenā: V91b/13

ḥamīde Far. kambur, beli bükülmüş
ḥ.+ye
‘ākıbet-i ḥ. V1b/13

ḥamīde Ar. (ḥamīd): övgü ve teşekkürle
layık olan
ḥ.+ø
ḥaşlet-i ḥ. V36a/18

ḥamīs Ar. beşinci
ḥ+de
yevm-i ḥ. V25b/20
ḥ+i
yevm-i ḥ. V25b/19

ḥāmil Ar. gebe
ḥ.ø V59b/20

ḥāmīle Ar. gebe
ḥ.+ø V83a/15

ḥaml Ar. gebelik
ḥ.+ø
vaż’-ı ḥ. V60a/15
ḥ.+de
faşl-ı ḥ. V83b/4
ḥ.+dür
vaż’-ı ḥ. V59b/19
ḥ.+ i V59b/19, V60a/14, V60a/9,
V83a/15, V83a/19
ḥ.+ in V61a/15

ḥammām Ar. hamam, banyo
ḥ.+ø V73a/18
ḥ.+ a V66b/9, V78b/18

ḥammāmci Ar.+T. hamam işleten kişi
ḥ.+ø V66b/12
ḥ.+ ya V66b/11, V78b/20

ḥamr Ar. içki, şarap
ḥ.+ø V19b/4, V19b/5, V23b/16,
V62a/20, V62b/9
ḥ.+ in V77b/19
ḥ.+ uḡ V77b/20

ḥāms Ar. beş
ḥ+da
faşl-ı ḥ.+ da V82a/20

ḥamse Ar. beş öğeden oluşan
ḥ+ø
қаdī-i ḥ. V80b/13
ḥ+nün
eyyām-ı ḥ. V24a/11

ḥan: hükümdar
ḥ.+ uḡ V49b/10

ḥān Far. şehir içinde veya dışında
yolcular için yapılmış konaklama
yapıları
ḥ.+ø V22b/14

Ḥanbel Ahmet ibn Hanbel, Hanbelī
mezhebinin kurucusu
Ḥ.+ø V5a/11

Ḥanefiye → **Ḥanefiyye**
Ḥ+de
Mezheb-i Ḥ.+ de V14b/18

Ḥanefiyye Ar. Hanefilik
Ḥ+de
rivāyet-i Ḥ. V20a/17

Ḥanefiyyūn Ar. Hanefiler
Ḥ.+ø V24a/4, V56b/11, V77b/14

Ḥanīfī Hanefi mezhebi
Ḥ.+ø V56b/18
Ḥ+de
Tefsīr-i Ḥ V92a/1

ḥāniş Ar. verdiği sözü, ettiği yemini
yerine getirmeyen
ḥ.+ø V9b/17, V9b/6, V9b/7,
V15b/10, V15b/11, V15b/13,
V15b/14, V16a/3, V19b/2,
ḥ. ol-: verdiği sözü, ettiği
yemini yerine getirmeyen
V15b/20, V18a/3, V18a/4,
V18a/6, V18a/7, V18a/8,
V18a/10, V18a/12, V18a/13,
V18a/14, V18a/15, V18a/17,

V18a/18, V18a/19, V18b/1,
V18b/2, V18b/3, V18b/6,
V18b/8, V18b/10, V18b/15,
V18b/16, V18b/20, V19a/2,
V19a/3, V19a/6, V19a/8,
V19a/10, V19a/12, V19a/14,
V19a/16, V19a/18, V19a/20,
V19b/1, V19b/4, V19b/5,
V19b/7, V19b/11, V19b/13,
V19b/14, V19b/16, V19b/17,
V20a/1, V20a/2, V20a/4,
V20a/5,
V20a/7 V20b/4, V20b/7,
V20b/16, V20b/17, V20b/18,
V21a/6, V21a/7, V21a/11,
V70a/15, V70a/17, V70a/19
V70b/10, V70b/5, V70b/6,
V70b/17, V70b/19, V71a/2,
V71a/4, V71a/6, V71a/7
h.+ üñ V15b/9

Ḥanzala İslâm'dan önce tevhid inancına
bağlı kaldığı veya Ashâbü'r-
ress'e peygamber olarak
gönderildiği rivayet edilen kişi
H.+ø V89a/16

Ḥanzala bin Safvân→ **Ḥanzala**
H.+ø V88a/9

ḥarām Ar. Dinî hükümlere ve ahlaka
kesinlikle aykırı olan işler
h.+ø V10a/16, V24a/12,
V65a/15, V73b/5
h.- ı maḥẓ V80b/13
h.- ı muḥṣan V80b/13
h. ét-: hakkını helal etmemek
V19b/11
h. eyle-: hakkını helal
etmemek
V2a/11, V74b/14
h. ol-:helal olmamak V13b/5,
V19b/11, V32b/8, V32b/15,
V32b/18, V32b/20, V33a/3,
V50a/8, V52a/3, V52b/15,
V53b/15, V53b/18, V53b/19,
V53b/20, V54a/1, V54a/4,
V54a/5, V54a/7, V54a/9,

mā-i h. V60b/17
h.+ a V65a/13
h.+ dur V10a/7, V13b/8,
V32b/11, V32b/2, V32b/6,
V33a/4, V42a/18, V42a/20,
V44a/1, V50a/14, V50b/13,
V52b/14, V52b/15, V53b/16,
62b/6, V62b/8, V63b/15,
V63b/16, V73b/7, V74a/13,
V74b/9, V75a/3, V75a/10,
V79b/14, V80a/11
h.+ ıdı V53b/17, V54a/3
h.+ sın V33a/7

ḥarāmī Ar. yol kesici, haydut
h.+ø V5a/19, V5b/1

ḥarāret Ar. susuzluk
h.+ i V12b/16

ḥarb Ar. harp
h.+ de V31a/6
h.+ dūr
ehl-i h. V31a/10
h.+ e
dār-ı h.: Müslümanlarla savaş
hâlinde olan, bir Müslüman
olmayan halkın ülkesi V61a/10
ḍarb-ı h.:savaşmak V31a/13

ḥarbī Ar. düşman, müslümanlarla
savaşan taraftan olan
h.+ø V30b/19

ḥarbīdār Ar. düşman, müslümanlarla
savaşan taraftan olan
h.+ ı V31a/5

ḥarbiyye Ar. düşman, müslümanlarla
savaşan taraftan olan
h. V61a/10, V61a/11
Hind-i h. V60a/6

ḥarcan –harcanmak
h.- mışdı V65b/13, V65b/18

ḥarç, -cı Ar. bir iş için sarf edilen para,
gider, masraf

h.+ø
h.- ı zarūrī V64a/17
h. olun-: V65b/7, V65b/16
h.+ ından V82b/6

harçlık Ar. +T harçlık
h.+ø V30b/17

hardāl Ar. hardal
h.+ø V89b/8

Harem Ar. Hicaz'da ihrama girilen
yerden Kâbe'ye kadar uzanan alan
H.+ de V24b/15

Hārezmīler Harezmi bölgesinde
yaşayanlar
H.+ø V85b/12

harf Ar. harf
h.+ø
h.- i 'atıf: iki kelime veya
cümleyi bir yargıda toplayan,
birini diğerine bağlayan harf
V46b/8

harfler Ar. +T. harfler
h.+ i V13a/20

haricī Ar. dışla ilgili olan
h.+ø V22b/19

harīr Ar. ipek
h. V73b/6, V73b/8
h.- i şırf V73b/7
h.+ e V91b/19

Hārūn bir peygamber
H.+ø V88a/6

hāş Ar. özel, seçkin
h. V66a/5
ecir-i h. V66a/5, V66a/8

haşād Ar. hasat
h.+ ı V50b/17

Hasan Ar. bir erkek ismi
H.+ø V54b/12, V54b/15
H.+ a V54b/13, V54b/9, V55a/3
H.+ ı V54b/19
H.+ ıla V54b/13, V54b/8
H.+ uñ V70a/8

Hasan bin Ziyād (ö. 204/819) Ebu
Hanife'nin talebelerinden biri
H.+ dan V70a/1

hāşıl Ar. meydana gelen, ortaya çıkan
h. ol-: meydana gelmek V2a/2,
V7b/13, V22a/12, V63b/2,
V80b/6, V80b/8, V88b/12,
V89a/4, V89a/5

hasır Ar. bir çeşit kilim
h.+ø V19b/11

haşlet Ar. huy
h.+ø
h.- i hamīde: övgüye layık
olan huy V36a/18

haşm Ar. rakip, düşman
h.+ø
h.- ı şer'ī: şeriat karşıtı V72a/7
h.+ dan V72b/5
h.+ ı V71a/14
h.+ ına V5b/18
h.+ uñ V68a/20, V71b/18
h.+ uñı V67b/14

haşr Ar. bağlama
h.+ø V65a/20

hasta Far. hasta
h.+ø V5a/15, V7a/14, V11b/20,
V12a/2, V12a/7, V13a/11,
V15b/7, V22b/13, V66b/8,
V75a/14,
h. ol-: hastalanmak V11a/20
h.+ ma V27a/13
h.+ ya V73a/10

hastalık Far. +T hastalık
h.+ø V12a/3
h.+ da V12a/14
h.+ dur V11b/19

h.+ uŋ V11b/20

haşā Ar. dine yakırı bir söz söylenirken kullanılır
h.+ø V78a/1

Haşīye Ar.Ahi Çelebi tarafından yazılan kitap
H.+øV70b/15
H.- i Aḥīçelebi V68b/6
H.+ sindedür V70a/1

haṭā Ar. suç günah
h.+ø
h. eyle-:yanlış yapmak V16a/16
h. işle-: günah işlemek V14a/7
h.+ da V28b/5
h.+ dan V37b/14
h.+ dur V28a/19, V28b/2
h.+ sı V18a/1, V60b/15
h.+ sın V37b/11, V45a/14
h.+ ya
mecra-ı h. V28b/12
h.+ yıla V27b/1
mecra-ı h. V27b/8

haṭā'en Ar. yanlışlıkla
h.+ø V2b/9, V3a/4, V17b/14, V27b/7, V28a/6, V28a/10, V28a/19, V28b/6, V30a/10, V30b/4, V76a/12

hātem Ar. son
h.+ø
h.+ u'r resūl: son peygamber V86a/6, V88a/11

hāṭır Ar. gönül
h.+ ıla
ṭayyib-i h.: gönül hoşluğu V52a/12

hāṭıra Ar. hatıra, anı
h. V1b/14

haṭīb Ar. camide hutbe okuyan

h.+ø V49a/16, V49a/18
V49b/1, V49b/12, V72b/5

hātime Ar. son, nihayet
h.+ø V2a/11, V2b/11 V36a/5
h.+ ye V2b/6
hüs-n-i h. V1b/13

Hātim-i Ṭāi oğlu 'Adiyy→ 'Adiyy
H.+ø V74a/6

ḥatm Ar. bitme, bitirme
h.+ ile V47b/6

ḥattā Ar. üstelik, bundan başka
h.+ø V9a/9, V10a/11, V14b/8, V22b/11, V27b/11, V28a/9, V2a/16, V37a/9, V42a/8, V42b/19, V43a/15, V52b/10, V52b/5, V5b/11, V65a/4, V66b/6, V66b/7, V7a/13, V87b/11, V88b/13,

ḥātūn kadın, bayan
h.+ø V11b/15, 42b/8, V43a/12, V43a/17, V51b/10, V53b/2, h. V60b/6, V89b/2
h.+ a V42a/18
h.+ dan V84b/7
h.+ un V55a/8
h.+ uŋ V43a/1

ḥātunlar kadınlar, bayanlar
h. V12b/7

Ḥaherzāde (ö.483/1090) Hanefi âlimi
H.+øV49a/12

ḥavāşş Ar. nitelikler, özellikler
h.+ø
eḥaşş-i h.- ı 'İbādullāh V85b/1

ḥavf Ar. korku
h.+ø
h. èt-: korkmak V72b/6
h. eyle-: korkmak V12a/19, V41b/16, V48a/5
h.+ ındadur V45b/4
h.+ ından V41b/18, V56a/19,

V66b/3, V69a/20, V69a/6,
V69a/9, V69b/2, V69b/3, V69b/4

Ḥavva Ar. yaratılan ilk kadın, Hz.

Adem'in eşi-6-

Ḥ.+ø V16b/14, V85a/4, V85a/6,
V89b/19, V90a/9, V90b/10,
V90b/12

Ḥ.+ nuṣ V38b/2

Ḥ.+ yıla V38a/20

ḥayā Ar. utanç

ḥ.+ sından V38b/4

ḥayāt Ar. hayat

ḥ.+ dur V90a/4

ḥ.+ ı V75b/2

ḥ.+ ında V2b/16, V3a/7, V3a/9
V6b/16, V6b/12, V9b/7,
V13a/19, V81a/17, V81a/19,
V81b/19

ḥāl-i ḥ.+ ında V2b/14,
V5b/10, V81b/3

ḥ.+ ındaki V35b/5

ḥayf Ar. haksızlık

ḥ.+ø V86b/3

ḥayır →Ar. (ḥayr) iyilik

ḥ.+ø V16b/17, V17a/1

ḥ.+ ıla V2a/20

ḥayırhāh Ar.+Far. hayırsever, iyilik
dileyen

ḥ.+ø V16b/17

ḥayırlı Ar.+T hayırlı-

ḥ.+ dur V36a/16, V67b/12,
V67b/13, V81a/18

ḥayız, yzi

ḥ.+ uṣ V51b/11

ḥayiz→ḥayize

ḥ.+ø V13a/11, V51b/14

ḥ.+ uṣ V12b/14, V51b/14

ḥayize Ar. adet gören kadın

ḥ.+ ø V51b/20

ḥayr→ḥayır

ḥ.+ø

ḥ. ola V14a/20

ḥayrān Ar. hayran olan

ḥ.+øV89a/1

ḥayrāt Ar. hayır işleri

ḥ.+ø V22b/13

ḥ. èt-: hayır yapmak V81b/19

ḥ.+ a

vücūḥ-ı ḥ.: farklı hayırlar
V80b/9

ḥ.+ ın V81a/16

ḥayvān Ar. hayvan

ḥ.+øV19a/15, V50b/16,
V66a/18, V75a/11, V75a/14,
V86b/18, V87b/4, V87a/3,
V88b/12, V89a/20, V89b/10,
V90a/6

ḥ.- ı baḥr V89b/1

ḥ.+ danki V84a/4, V84b/3,
V84b/5

ḥ.+ dur V87a/4

ḥ.+ durki V84a/17

ḥ.+ ı V52a/19, V74b/20, V89a/12

ḥ.+ ıḡuz V66a/15, V66b/1

ḥ.+ lar V87b/3

ḥ.+ lara V90b/17

ḥ.+ lardanki V84a/6

ḥ.+ ları V66a/20

ḥ.+ uṣ V18a/12, V75a/13,
V84a/5, V86b/20

ḥayvānāt Ar. hayvanlar

ḥ.+øV19a/13

ḥayzAr. adet görmek -43-

ḥ.+ø V11b/11, V11b/15, V11b/2,
V42a/17, V42b/20, V42b/3,
V43b/18, V51b/13, V51b/18,
V57a/11, V60b/19,

ḥ.- ı kāmildür V59b/17

V60b/5, V8a/17,

ḥ. gör V11b/1, V11b/11,
V11b/12,

V11b/16, V12b/7, V51b/10,
V59b/16, V60b/3, V60b/4
V60b/16, V61a/1, V61a/11,
V61a/18, V84b/3, V89b/10
h.+ a V12b/12
h.+ da V42b/17, V60b/1
bāb-ı h.: hayz bölümü
V12b/13
hālet-i h.adet durumu V42b/1
h.+ dan V59b/18
h. arın-: adetın bitmesi
V61a/18
h.+ dur V12b/7, V43b/17
h.+ ı V42b/18, V43a/1
eyyām-ı h.: adet günleri
V24b/2
h.+ ıla V60b/20
h.+ la V60b/19
h.+ umuñ V24a/1
eyyām-ı h.V24b/1
h.+ uñ V60b/1

hazā'in Ar. hazineler
h.+ i V38a/5

hazākat Ar. ustalık
h.+ ı V8b/10

hazalān Ar. yalnız başına kalıp sıkıntı
çekme
h.+ø V17b/18

hazar Ar. barış ve güven
h.+ da V12a/15

hazer Ar. sakınma, çekinme
h.+ø
h. ét-: sakınmak V28b/12
h. eyle-sakınmak V42b/11

hāzır Ar. mevcut
h.+ø V47a/14, V52a/18, V91a/18
h. ol-: V4a/19, V39b/13 .
44b/14, V71b/14, V79b/11,
V79b/17
h.+ ın V66b/1
h.+ ken V49b/14

hazm Ar. hazım
h.+ø
h. ét- V86b/10

hazret Ar. kutsal sayılan isimlerin
önüne getirilen saygı sözü
h.+ø V14a/12, V14a/17, V14a/4,
V14a/6, V14a/9, V14b/2,
V24b/16, V31a/20, V31b/3,
V45a/1, V74a/7
h.- i 'alemu'l- guyub V36b/10
h.- i 'aleyhi's-selām V14a/15,
V16a/17, V24a/10, V24a/8,
V25a/2, V25a/11, V25b/3,
V30b/16, V30b/20, V31b/8,
V32a/3, V36a/13, 44b/12,
44b/15, V45a/4, V45a/16,
V45a/19, V45a/9, V46a/1,
V52a/1
h.- i 'aleyhi's-şalātu ve's-
selām V65a/10, V81a/17,
V87b/11
h.- i 'Alī V59b/1
h.- i Hakk V5b/15, V25a/3,
V25a/19, V37a/8, V37a/13
h.- i Hakk Celle V36b/1
h.- i Hızır V37a/9
h.- i İmām-ı A'zam V49a/5
h.- i 'İsā V85b/20, V86a/5
h.- i İbrāhīm V87a/5
h.- i Mu'aviyye V83b/6
h.- i Mūsā V87b/7, V87b/10
h.- i Mūsā 'aleyhi's-selām
V36b/18
h.- i Ömer V59a/19, V76a/8
h.- i Yūsuf V86b/1
h.+ e V25a/8, V30b/15, V30b/20,
V31a/19, V45a/1
h.+ i V37b, V42b/12, V4b/17
h.+ inden V88b/5
h.+ ine V12a/5
h.+ inüñ V49a/12
h.+ leri V5b/12
h.+ leriki V86a/8
h.+ üñ V14a/3, V25b/10,
V25b/12
V46a/11, V87a/16, V87a/18

hazretleri Ar. saygı sözü
h.+ø V91b/9

heder Ar. boş gitme
h.+ø
h. ét:-boşa harcamak V28b/10
h. ol:- boş harcanmak
V29b/12, V77a/19
h.+ dür V77a/6

hedide *Ar.* hudud, korkutma
h.+ø
ḥikāyāt-ı h. V65b/3

helak Ar. yok olma
h.+ø V5b/9, V62b/12, V69a/13,
V69a/17
h. èt-: yok etmek V14a/4,
V76a/18
h. ol-: bitkin duruma düşmek,
yok olmak V14a/4, V17b/9,
V62b/11
V79b/7
h.+ ı V5b/6
h.+ ine V89a/16

ḥelal Ar. dince uygun, yasaklanmayan-
ḥ.+øV10a/15, V19b/11, V44a/2,
V54b/15, V65a/1, V73b/5,
V74b/14, V80b/13
ḥ. èt-: hakkını bağışlamak
V2a/11
ḥ. ol-: dince uygun olmak
V32a/20, V32b/11, V32b/18,
V33a/6, V44a/1, V44a/3,
V44a/4, V51b/20, V53b/18,
V53b/19, V53b/20, V54a/1,
V54a/2, V54a/4, V54a/5,
V54a/6, V54a/8, V54a/9,
V61a/16, V63b/11, V63b/18,
V64a/7, V73b/2, V73b/4,
V73b/6, V73b/15, V74a/11,
V74b/, V74b/8, V74b/16,
V75a/4, V75a/7, V75a/9,
V75b/7, V80a/16
ḥ.+ dür V32b/2, V52b/14,
V63b/12, V64a/10, V64a/4,

hemîn *Far.* her zaman
h.+ø V43a/5

heniyye Ar. kolaylık
h.+ø
mevāhib-i h. V2b/4

henüz *Far.* henüz
h.+ø V3a/13, V3a/17, V69b/15

hep daima, her zaman
h.+ø V36b/11

her *Far.* hep bütün
h.+ø V2a/14, V2b/16, V4a/12,
V4a/13, V4a/14, V6b/10,
V8b/16, V9b/7, V9b/8, V9b/12,
V9b/14, V9b/15, V11b/10,
V12a/4, V12b/2, V13b/15,
V13b/3, V15a/19, V15b/13,
V15b/3, V15b/7, V16b/9,
V18b/8, V19a/3, V19b/11,
V20b/20, V25b/16, V25b/9,
V26a/20, V28a/2, V2a/13,
V33a/3, V33a/6, V33b/18,
V35b/13, V37b/11, V37b/3,
V37b/5, V37b/8, V38a/15,
V39b/3, V3b/20, V42a/13,
V45b/10, V49a/14, V52b/5,
V54b/10, V55a/11, V55a/8,
V58a/11, V58a/16, V58b/18,
V58b/19, V71a/10, V76a/7,
V79b/11, V80b/2, V81a/14,
V81a/6, V83b/13, V84b/5,
V88b/20, V89a/2, V90b/16,
V90b/3,
h. an .+ çün V51a/15
h. birine V4a/2, V33b/20
h. neyile V19a/14

hergeleci *Far.* +*T* eşek ve at çobanı
h.+ø V66a/15
h.+ si V66a/10, V66a/18

herkes *Far.* +*T* herkes
h. kazduğı kuyuya kendü
düşer V86b/4

hevā *Ar.* heves, istek
h.+ø
h.- i nefsile V2b/7
ehl-i h. kılar V42b/13
h.+ sına V82b/19
h.+ ya V84b/4, V89a/14

heves *Ar.* heves
h.+ iyile V6a/5

heyhey heyecanlı anlarda söylenen söz
h.+ø V37b/13

hezār *Far.* pek, binlerce
h.+ø V91b/16

hıns *Ar.* günah, yemini bozmak
h.+ø V15b/19, V16a/9 V19b/8,
V20b/7, V9b/13, V9b/14, V9b/6
h. ol-:yeminini bozmak V3a/3
V16a/7, V20b/13
h.+ ı V16a/8, V2b/8
h.+ ına V9b/7
h.+ ından V9b/5
h.+ uñ V9b/19, V11a/10, V15a/3
h.+ uñdan V16a/15

hınzır *Ar.* domuz
h.+ø V4b/17, 44b/8,
V62b/9, V62a/20

hırmān *Ar.* mahrum kalma
h.+ø
h. kâ'idesi:mahrum kalma
kuralı V28b/19

hırsuz *Ar.* +*T.* hırsız
h.+ø V48a/4, V70a/6

hıssa *Ar.* hisse
h.+ø
kışşadan h. V6a/20

hıṭbe *Ar.* bir kadın ile evlenme isteğini
bildirme
h.+ø
h. ét-: evlenme isteğini
bildirmek V56a/11

hıyār *Far.* salatalık
h.+ø V18b/17

Hızāne→ Hızānetü'l-müftīn
H.+ø V44b/3, V50b/15, V58b/20
V75b/4, V80a/20, V80b/13
H.+ de V10b/16, V26a/16,
V28a/7, V35a/19

H.+ nüñ V36a/3

Hızānetü'l-müftîn Kitabın içeriği,
yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili
bir bilgi bulunamamıştır.
H.+ø V35a/19 , V65a/5
H.+ de V35a/19

Hızır Ar. (Hızır) halk inaşına göre
ölmezlik sırrına erişen kişi
H.+øV37a/11
Hâzret-i H. V37a/9
H. 'aleyhisselam V37a/4
H.+ dan V36b/19

hibe Ar. bağış
h.+ø V79a/9
h. ét-: bağışlamak V8b/16,
V9b/1, V68a/1, V68a/8, V68a/10
h. eyle: bağışlamak V8a/1
h.+ de V21a/14, V67a/8
h.+ den V68a/9
h.+ si V62b/17, V67a/3, V67a/7,
V68a/3, V8b/19

hicret Ar. göç
h.+ø
h. ét-: göçmek V31a/6,
V46a/14, V60a/7 V60a/13,
V61a/12

hiç Far. asla, hiçbir zaman
h.+ø 44b/1, V14a/11, V22a/10,
V27a/19, V33a/10, V47a/5,
V49a/1, V52b/11, V52b/6,
V68b/10, V68b/17, V6a/18,
V81a/7

hiçbiri Far.+T. hiçbir
h.+ si V10b/20, V82b/9

Hidāye Burhāneddin el-Mergīnānî
tarafından yazılmış ,Hanefî fıkıh
kitabı
H.+ø V44a/15, V83a/2
H.+ de V18a/7, V83b/3

hikāyāt Ar. hikayeler
h.+ø

h.- ı hedīde: V65b/3

hikāyet→ hikāyāt
h.+ø V5b/16

hikmet Ar. Allāh'ın her zaman
anlaşılmayan gizli ilmi
h.+ø V38a/19
mazhar-ı h. ol-:hikmeti
anlamak V86a/6

hılāf Ar. zıt olma, karşıt
h.+ø V35a/1, V48a/13, V62a/15,
V62a/8
h.- ı cins V64a/1, V64a/3
h.- ı ġanī V76a/1
h.- i Şāfi' V30a/7
h. çık-:karşıtı çıkmak
V62b/15
semere-i h. V43b/9, V65b/14
h.+ ı V16a/11, V18a/17
h.+ ın V75b/18
h.+ ına V72a/13

hılāfet Ar. birinin yerine geçme-
h.+ lerinde V31a/4

hıl'at Ar. kaftan *mec.* yücelik
h.+ ıyıla V86a/9

hīle Ar. sahtekarlık
h.+øV20b/8, V56a/19, V56a/2,
V64a/8, V70a/19, V70a/20,
V70b/7
h.- i uhrā V56b/3
h. düz-: hile yapmak V16b/15

himmet Ar. yardım
h.+ø
refi'ü'l h. V88a/10

hin kurnaz, cin fikirli
h.+ lerin V86b/10

hīn Ar. zaman
h.+ø
h.- i 'aqd: sözleşme zamanı
V56a/13, V56b/4

Hind kadın ismi

H.+ø V29b/17, V43b/12, V43b/15, V43b/16, V43b/3, V52b/19, V53a/2, V53a/6, V53a/7, V54a/12, V55a/19, V55b/1, V55b/10, V55b/14, V55b/19, V55b/2, V56a/11, V56a/14, V56a/16, V56a/19, V56a/4, V56a/7, V56b/2, V57a/16, V57a/19, V57a/20, V57a/3, V57b/18, V58a/10, V58a/4, V58a/8, V58a/9, V58b/10, V58b/9, V59a/14, V59a/19, V59a/2, V59b/6, V60a/16, V60a/17, V60a/18, V60b/12, V60b/16, V60b/18, V60b/19, V60b/2, V61b/17, V67b/17, V67b/19, V67b/20, V68a/10, V68a/2, V68a/6, V68a/7, V68a/9, V68b/17, V69a/5, V69a/6, V69b/12, V69b/15, V69b/17, V69b/7, V76b/11, V82a/5, V83a/6

h.- i ecnebîye: müslüman olmayan Hind V69a/4

h.- i ẖarbiyye: savaş halkından olan hind V60a/6

H.+ de V91a/2

h.+den V29b/16, V54b/14, V62a/3, V69b/10, V69b/16, V69b/19

H.+e V54b/18, V55b/17, V55b/20, V56a/3, V56b/4, V57a/14, V58a/13, V58a/14, V58b/11, V90b/12, V61a/18, V61b/13, V82a/5, V83a/8

H.+i V43b/10, V52b/12, V53b/13, V54a/10, V54a/14, V54a/15, V54b/12, V54b/15, V54b/17, V54b/18, V54b/9, V55a/13, V55a/16, V55a/3, V55b/12, V55b/3, V55b/6, V55b/7, V56a/1, V56a/11, V56a/17, V56a/5, V56b/9, V57a/2, V57b/19, V57b/20, V58a/7, V58b/7, V58b/9, V59b/5, V60a/, V60b/10, V60b/2, V61a/16, V61a/17, V61b/14, V61b/18, V62a/2, V67b/18, V69b/14, V82b/2, V83a/3, V83a/7, V82a/6

H.+ ile V53a/7, V55a/6

H.+ üñ V29b/15, V43b/5, V43b/8, V52b/13, V52b/14, V52b/20, V53a/3, V53a/6, V55b/18, V55b/4, V56a/6, V58a/1, V58a/11, V58b/20, V58b/8, V59a/20, V59b/2, V60a/15, V60b/11, V60b/16, V61b/13, V61b/15, V68a/5, V68a/6, V69a/3, V69b/11, V77a/1, V83a/4

Hindî Hindistanlı

h.+ ler V85b/13

Hindüstān Hindistan

h.+ dan V88b/18

ẖirfet Ar. meslek

ẖ.+ ine V4a/14

ẖisāb Ar. hesap

ẖ.+ø

ẖ. ét- hesaplamak V9b/7, V9b/12, V49b/20

serī'ül ẖ. V35a/8

ẖ. yeri: kıyamet günü V17a/11

ẖ.+ da V8b/9

su'āl u ẖ. V23a/10

ẖ.+ ı V13b/20, V35a/8

ẖ.+ınca V49b/18, V65b/17, V65b/18

ẖ.+ınca

ẖisābsuz Ar.+ T. hesapsız

ẖ.+ø V23b/10

ẖişāl Ar. huylar

Ben-îĀdem ẖ.+ inde V36a/18

ẖişşe Ar. pay

ẖ.+ø V25a/16

ẖ. düş-: pay düşmek V80b/3

ẖ. vēr-: pay vermek V28a/18

ẖ.+ si V77b/7, V83a/14, V83b/2

ẖ.+ sidür V83a/20

ẖ.+ sinden V83a/14, V83b/2

ḥiṭāben Ar. hitap yoluyla
ḥ.+ø V33a/

ḥiṭābet Ar.söz sanatı
ḥ.+ø
ḥ. ét-: V49a/17
ḥ.+ den V72b/8
ḥ.+ e V49b/13
ḥ.+ ine V49a/19

ḥiṭābeten Ar.söz sanatı yoluyla-
ḥ.+ø V49a/16

ḥizāne Ar. hazineler
ḥ.+ e V50b/6

ḥizmet Ar.iş
ḥ.+ø
ḥ. ét- V91b/6
ḥ.+ den V13a/4
ḥ.+ inde V15b/10, V87a/16
ḥ.+ ümi V13a/5

ḥizmetkār Ar.+Far. hizmet eden kimse
ḥ.+ø V13a/3

ḥoca Far. din görevlisi
ḥ. V48a/8, V48a/9, V54b/13

ḥod Far. kendi, bizzat
ḥ.+ø V37b/20, V50b/3, V63a/15,
V65a/15, V67b/15

ḥoş Far. hoş, güzel
ḥ.+ø
ḥ.- gel- V2a/4

ḥoşnūd Far. hoşnut
ḥ.+ø-
ḥ. ol- memnun olmak
V56a/12,
V56a/13

ḥubş Ar.kötülük, fenalık
ḥ.+iyile V38b/12

ḥubūbāt Ar.tahıl
ḥ.+ dan V64a/2

Hūd Kur'ân-ı Kerîm'de Âd kavmine
gönderildiği bildirilen peygamber
H.+ø V88a/2V90a/16

ḥufyeten Ar. gizlice
ḥ.+ø V70a/20, V92a/1

ḥuḳūḳ Ar. hukuk, haklar-
ḥ.+ø V2b/18, V3a/12, V3a/14,
V35a/20
ḥ.- ı 'ibādı V2b/19, V3a/8
ḥ.- ı ilāhī ḥayāt V3a/8
ḥ.- ı mehmāemken V2b/15
ḥ.- ı vaṣiyyet eyle- V3a/11
ḥ.+ dan V3a/8
ḥ.+ uḡ V2b/16

ḥuḳuḳu'llāh Ar. Allāh'ın kulları
üstündeki hakları
ḥ.+ da V3a/1

ḥulāşa: bir fetva kitabı

ḥulāşa Ar. özet
ḥ.+ø 44b/10, V56a/2
ḥ.+ da V10b/2

ḥulefā Ar. halifeler
ḥ.+ø
ḥ.- ı rāşidîn: İslam tarihinde
ilk dört halifeye verilen isim
V45a/17

ḥulḳ Ar. huy
ḥ.+ ıla
ḥüsn.-ü ḥ.V52a/12

ḥullān Ar. sadık dostlar
ḥ.+ø
ḥ.- ı 'azīzān V2b/2

ḥulle Ar. cennet elbisesi
ḥ.+ leri V38b/2

ḥulle Ar. hülle, Şer'an (talāk-ı selāse ile)
boşanmış bir kadının, kendisini
boşayan eski kocasıyla tekrār
evlenebilmesinin helāl olması

için bir başka erkekle gerçekten
nikâhlanması ve daha sonra
boşanması usûlü
h.+ø V32b/15 ,V56a/18, V57b/4
h. ét-: V56b/8

hüllesüz Ar.+T. hüllesiz
h.+ø V56b/10V57b/20, V58a/2

hulûl Ar. erişme, içine girme
h.+ø
h. ét-: nüfuz etmek V39a/5,
V39a/7
h. eyle-: nüfuz etmek V39a/6

Hulviyyât Candaroğlu İsmail Bey
tarafından yazılmış bir fıkıh eseri
H.+ø V41a/12, V41b/7, V55b/19
V42a/16, V49a/15

hums Ar. pay, hisse
h.+ø
h.- ı māl: mal payı V80a/20

hunṣā Ar.çift cinsiyetli
h.+ø V21a/8
h.+ ya V21a/7

hurṁā Ar.hurma
h.+ø V14a/19, V18b/15

hurūc Ar. çıkış
h.+ø
h. eyle-: çıkmak V82b/19

hurūf Ar.harfler
h.+ ın V57a/8
h.+ ıyla V33b/6

huṣūl Ar.ortaya çıkma
h.+ ı V54a/12

huṣūmet Ar. düşmanlık
h.+ø
h. ét-düşmanlık etmek V31b/9
h.+de
vakt-i h. V72b/6
h.+ inde V28a/8

huṣūṣ Ar. konu
h.+ a V72b/5
h.+ da V25b/7, V76b/13
h.+ unda V72b/12
huṣūṣā Ar.ayrıca, bundan başka
h.+ø V36a/7, V47a/15, V57a/9

huṣūṣen Ar. ayrıca
h.+ø V10a/7, V26a/11

huyluhuylu
h.+ø V13a/4
yavuz h.- ur V52a/11

huṣūr Ar. 1. gönül hoşluğu
h.+ø
h.- ı kalb: gönül hoşluğu
V25a/5, V25a/6, V25a/7
2. makam
h.+ø
h.- ı Hakk: Allāh huzurunda
V3b/16
h.+ ından V6b/2
h.+ umdadur V46a/8
3. bulunma
h.+ ında V33a/13

Hüdā Far. Allāh'ın bir ismi
h.+ dur V85b/12

Hüdhüd Ar. efsanevi bir kuş
H. V89a/10
H.+ idür V87a/14

hükṁ Ar. hüküm, yargı, varılan karar
h.+ø V53a/9, V59a/18
h. et+: karar vermek V4b/12,
V4b/13, V5a/9, V30b/3, V31a/5
V56b/20, V65a/7, V65b/12,
V68a/19, V71b/4, V71b/9,
V71b/12, V71b/15, V71b/19,
V71b/20, V72a/3, V72a/4,
V72a/5, V72a/6, V72a/13
h. eyle-: karar vermek V4b/10
V39a/2, V56b/19, V66b/9,
V71a/19, V71b/1 ,V72a/7
h.- i bey' V62b/1

h.- i kādī V71b/8
h.- i katli V28b/4
h.- i sefer V12b/19
h.+ dür V68b/3
h.+ i V16b/9, V28b/16, V28b/9,
V41b/6, V43a/5, V51a/17,
V56b/20, V62a/17, V65b/20, h.+
i V15a/4, V27b/17, V71b/19,
V71b/2, V71b/20, V71b/3,
V72a/3
h.+ i boz-: kararı bozmak V57a/1,
V71b/17, V71b/6, V71b/10
h.+ i nāfiz ol-: V72a/8
h.+ i ol-: V32a/17
h.+ in V2a/18, V59b/11
h.+ in gey-: V60a/13
h.+ ince V15a/11
h.+ iyile V2a/15
h.+ ümün V71b/1
h.+ ün V75b/17

hükmen Ar. hüküm yoluyla
h. V30a/19, V30b/1

Hümā efsanevi kuş
H.+ dur V88b/15

hürmet Ar. itibar etme
h.+ø
h.- i mute‘āref: V42a/20
h.+ için V29b/10, V29b/19
h.+ in V74a/8
h.+ ine V75b/1

hür Ar. hür, tutsak olmayan
h.+ø V51a/20, V59b/14, V34a/5
h.- i kātīl V29a/11
h.- i kışāş V29a/12
h.- i maqtūl V29a/11
h.- i müsüm V30b/4
h. ol-: özgür olmak V62a/3
h.+ dür V54b/1
h.+ ün V62b/7

hürre Ar. hür kadın
h.+ø V59b/15, V59b/16,
V59b/18, V59b/20
h.+ nün V61a/19

h.+ ye V61a/19

Hüseyn Ar. erkek ismi
h. ø V54b/12
h.+ e V54b/17, V54b/8, V54b/9,
V55a/4
h.+ i V54b/13, V54b/16

hüsn Ar. iyi güzel
h.+ø
h.- i hātime V1b/13
h.- i ihtiyār V35a/7
h.-ü hulk V52a/12

hüsrān Ar. acı
h.+ø V17b/18
ılgın (ılgın) bir ağaç türü
ı.+ø
ı. ağacı V87/16

I, ‘I (ı, ‘ı)

ırak uzak
ı.+ dan V16a/12

‘Irāk Irak
‘I.+ da V91a/5

‘Irākī Ar. Iraklılar
‘I.+ ler V28a/13

‘Irākeyn Ar. Basra ve Kufe şehirleri
‘I.+ø V28a/14, V28a/15
İmāmu ‘I. ‘I.: Irakeyn İmamları
V37b/16

ırmak ırmak
ı.+ dan V19a/11, V19a/13
ı.+ uñ V19a/16

ırs Ar. namus
ı.+ıla
kışāş-ı ı. V29b/18

‘ırz Ar. namus
‘ı.+ ı V69a/15

ışıcak sıcak
ı.+ø V24b/16

ısıtma sıtma hastalığı

1.+ø V11b/13, V12b/16

1. tut-: sıtmaya yakalanmak

V11b/7, V11b/14, V11b/9

1.+ nuş V11b/8

ıskāt Ar. hükümsüz bırakma

1.+ø V9a/7, V10a/2

ıslāh Ar.düzeltilme, iyileştirme

1+ø

1. ét-: iyileştirmek, düzeltmek

V37b/11, V37b/12, V90b/19

1. eyle-: iyileştirmek, düzeltmek

V85a/9

işşı sıcaklık

1.+ø V23a/10, V24b/15

1.+ da V24b/18, V25a/1, V25a/6

ıtk Ar. azat etme

ı+ø V61b/7

ıtk-ı lafz V61b/8

ı.- ı rakabe V13b/1, V14b/9,

V30a/11, V33b/7, V34a/6,

V34a/13, V40a/13, V51a/10

ı.+ ıla V40a/15, V51a/7

ıtlāk Ar. serbest bırakma

1+ø

1. olun-:adı olunmak V81a/5

ıyāl Ar. ev halkı

ı.+ inüñ V78b/14

ı.+ ümden V14b/2

ı.+ üñe V14b/3

ıyāz Ar. sığınma

ı.+ø V38a/6

ıztırār Ar. mahcubiyet

1.+ ı V56b/18

İ (i, ‘i)

i –ek fiil

i.- di 44b/7, V12a/8, V13b/10,
V17a/4, V23a/17, V29a/7,
V31b/3, V38a/11, V3a/7,
V13a/10, V40a/15, V46a/12,
V46a/13, V49b/18, V61b/4,
V63b/8, V65a/15, V71a/16,
V75b/19, V78a/11, V83b/20,
V84a/11, V84a/9, V85a/5,
V85a/7, V85a/8, V86a/18,
V86a/20, V86b/1, V87/16,
V87/17, V87/18, V87/19,
V87/20, V87a/17, V87a/18,
V87b/11, V88a/16, V89b/17,
V89b/18, V90b/14, V90b/18,
V90b/7, V91a/10

i.- dügi V25b/16, V7a/15

‘aklı yok i.- dügi V76b/19

zuhr i.- dügi V49b/9

i.- dügini V40b/11

i.- dük V17a/12, V71b/12,
V80a/6

i.- düm V47a/15, V54b/5

i.- ken V12a/1, V19b/10,
V23a/10, V23a/15, V23b/5,
V29b/1, V36a/20, V38a/1,
V38b/14, V40a/8, V53a/2,
V53b/4, V58b/8, V5a/20, V5b/4,
V60b/13, V62a/15, V65b/11,
V65b/4, V67b/7, V68a/10,
V69b/9, V74b/16, V75a/4,
V76a/12, V76b/2, V78b/13,
V81b/5, V86a/2,

V89b/3, V91a/9,

i.- miş V10b/6, V11b/11,
V15a/15, V16a/14, V19a/20,
V25a/17, V27a/18, V28b/2,
V31a/4, V31b/18, V36b/4,
V37b/14, V46b/13, V47b/19,
V52b/9, V57b/6, V60b/9,
V71a/1, V75a/13, V83a/5,
V89a/2, V89a/5, V89a/6, V89a/8

i.- mişse V25b/14

i.- se V7a/1, V7b/1, V8a/14,
V17b/18, V19a/20, V21a/9,
V31a/3, V33a/17, V33a/19,
V34b/20, V36b/3, V37b/1,
V41a/19, V50b/3, V57b/12,
V58a/11, V58a/2, V58b/3,

V59b/15, V59b/16, V59b/17,
V59b/18, V60a/14, V60a/19,
V60a/3, V60a/4, V60a/5, V60a/9,
V65b/12, V65b/7, V66a/3,
V70a/16, V70a/17, V72a/6,
V72b/4, V73b/13, V73b/7,
V75a/17, V75a/18, V75a/19,
V75a/20, V75b/15, V75b/16,
V76a/15, V76b/19, V76b/20,
V77a/10, V77a/7, V77b/8,
V78a/14, V78a/15, V79a/17,
V79a/5, V79a/6, V81a/20,
V76a/15, V82a/10, V82b/11,
V86b/2,
i.- sem V55b/20, V57b/17,
V58a/4

i.- seņ V59a/7, V67a/2

i'āde Ar. iade, geri verme
i.+ø V48b/18

'ibād Ar. kullar

'i+
hukūq-ı 'i.:insan hakları
hukuku V2b/19, V3a/8

ibādet Ar. ibadet

'i.+ø V22b/8, V25a/6, V25a/7,
V25b/16, V26a/7

'i.- i maqşūda: niyet edilen
ibadet V39a/10, V39a/11

ta'yīn-i 'i. V26a/6

'i.+ de V22b/1

'i.+ dūr V24a/2, V24a/5,
V25a/14

'i.+ e V23a/20, V24b/10

'i.+ i V12a/10, V25a/10

'i.+ in V25a/12, V25a/15,
V3b/17

'i.+ üñde V25a/4

'ibādullāh Ar. Allāh'ın kulları

'i+ø
eḥaşş-i ḥavāşş-ı 'i. V85b/1

ibāḥāt Ar. uygun görülenler

i+ø V51b/20

i.- ı aşlyye V38b/18, V52a/4

'ibāret Ar. oluşan, meydana gelen

'i+ø V18b/7, V27a/11, V58a/11

'i.olun- oluşturulmak V43a/18

'i.+ den V22a/12

'i.+ dūr V49b/10

'i.+ i V22a/1, V22b/1

'i.+ idūr V2a/11

'i.+ ile V2b/10

'i.+ in V21b/10, V32b/9

'i.+ inden V11a/18

'i.+ inüñ V21b/19, V22a/3,
V22a/5

'ibdā Ar. yaratma

'i+ø

'i.- yi ḥaḳḳillāh V2b/14

ibkā Ar.sürekli kılma

i.+ø V2a/17

İblīs Şeytan

İ+ø

İ.- i telbīs V16b/18

İbn-i 'Abbās (ö.32/653) bir sahâbî

İ.+ ø V30b/14, V85b/5, V85a/20,
V91b/9 V91b/12

İbn-i Mes'ūd (ö.5/627'den sonra) bir
sahâbî

İ.+ø V37b/7

İbn-i Ḥabīb (ö.238/853) bir din âlimi

İ.+ø V4b/12

İbn-i Hübeyre (ö.560/1165) bir din

âlimi

İ.+ø V4a/16

İbn-i Māce (ö.273/887) bir hadis âlimi

İ+ø V82a/3

İbrāhīm bir peygamber

İ.+ø V88a/2, V90a/16

İ.- i ḥalīle V91b/2

İ.+ üñ

ḥazret-i İ. V87a/5

ibrām Ar. zorlama

i.+ø V5b/13

ibṭāl Ar. zorlama
i.+ø V72a/11

ibtidā Ar. ilk önce, başlangıç
i+ø V54b/5
i.- i İslām:İslam'ın ilk
zamanlarında V17a/4

icāb Ar. icap, gerek
i.+ø V62a/20, V62b/2
i. èt-: gerekmek
V11a/10, V11b/3, V33b/9,
V41a/4, V46b/8V49b/5, V63a/12
i.+ ı V21b/5, V23a/4

icāre Ar. kira geliri
i+ø
'akd-i i. èt-: kira sözleşmesi
düzenlemek V66a/15
i.+ sinden V64b/14
i.+ ye V64b/13

icāzet Ar. ustalık belgesi
i+ø
i. göster-: ustalık göstermek
V55a/20
i. ol-:izin onayı verilmek
V53b/14, V88b/4
i.+ iyile V20b/17, V53b/13

icāzetsüz Ar.+T. izinsiz
i. V78a/17, V80b/10, V88b/5

İcmā' İbn-i Hübeyre tarafından
yazılmış,bir fıkıh kitabı
İ+ø V4a/17
İ.+ nuṣ V5a/13

icmālen Ar. özetleyerek
i.+ø V21b/2, V29a/8, V36b/9

icrā Ar. uygulama
i.+ø V9b/10
i.+ sı V68b/3

ictihād Ar. çabalama
i+ø
i. eyle-:çabalamak V7a/15
i.+ ın V37b/11

iç iç, dış olmayan, dahil
i+ø V41b/8
i. edük V41b/13, V42a/12
i. yağı V18a/12, V18a/14
i.+ i V2b/1, V43b/20, V44a/7
i.+ ın V44a/7
i.+ inde 44b/5, V19b/11,
V21a/10, V33a/12, V33b/15,
V49a/12, V58b/19, V63a/6,
V76b/12,
V88a/13
i.+ indedür V51b/16
i.+ indeki V46a/18
i.+ inden V38b/12, V46b/10,
V50a/18, V63a/10, V63a/8,
V89b/16
i.+ ine V29a/2, V39a/5, V41a/11,
V89a/4
i.+ lerinde V88b/4

iç içmek
i.- e
and i. V15a/2
i.- eler
and i.- V17a/13
i.- emez V19a/15
i.- en
and i. V16b/14, V17b/6
i.- enler
and i. V17a/4
i.- erler V19a/14
i.- erse V19b/11
i.- medi V87a/19
i.- mek V12b/18, V19a/13,
V23b/16, V76b/7
i.- mekdür V19a/13
and i. V16a/11
i.- menüḡ
and i.- menüḡ V14b/11
i.- meyeyüm V70b/16
i.- meyüm V19a/12, V19a/14,
V19a/17, V19b/1, V19b/3

i.- mezsem V19a/19, V19a/20
i.- se V10a/15, V13a/18,
V19a/12, V19a/14, V19a/16,
V19a/17, V19b/2,
V19b/4, V19b/5, V70b/19,
V77b/19
i.- sün V40b/15
i.- üp
and i.- üp V19b/11

içerü içeri
i.+øV66b/10
i.+ de V19b/11

içil - içilmek
i.- mez
and i.- mez V17a/1

içün için, sebebiyle-
i.+øV10a/14, V12b/8, V13a/8,
V14a/10, V16b/15, V17a/6,
V18a/1, V21a/2, V24a/13,
V24b/11, V28b/19, V29a/11,
V29a/12, V29a/14, V29a/17,
V29b/9, V2a/18, V30a/3,
V30a/7, V40a/3, V40a/4,
V40a/5, V40b/10, V41a/15,
V41a/2, V47a/2, V48b/1,
V48b/4, V50b/7, V51a/16,
V51a/17, V53b/1, V53b/2,
V53b/5, V58a/1, V5b/19, V5b/6,
V5b/8, V60a/4, V60b/17,
V65a/13, V66b/14, V68a/6,
V69b/14, V71a/10, V73a/9,
V73b/12, V75b/13, V75b/19,
V77a/18, V77a/19, V77b/17,
V78a/2, V79b/12, V79b/3,
V79b/9, V7a/7, V7b/16,
V82b/15, V86a/14, V8a/10,
V91a/6
i.+ idi V49a/11

i' dām Ar. ölüm cezası
i.+ø V18b/20
i.+ dur V19a/3

idām Ar. yemeğin yanında yenilen şey,
katık

i.+ ıla V18b/18

'iddet Ar. bekleme süresi, müddet
'i.+ø V33a/12, V43b/1, V55a/5,
V57a/12, V58b/18, V59b/10,
V59b/6, V59b/8, V60a/12,
V60a/3, V60a/5, V60a/6,
V60b/19
'i. çek-:V57a/11, V57a/13,
V57a/20, V59b/9, V60a/15,
V60b/7, V60b/8, V60b/10,
V60b/11, V60b/15, V60b/19,
V60b/20, V61a/13
'i.+ i V43b/1, V58a/1, V58a/6,
V59a/14, V59a/2, V59b/12,
V59b/16, V59b/18, V59b/19,
V60b/1
hāmīl-i 'i. V59b/20
'i.+ i çık-: V53a/7, V58a/2,
V53b/10, V58a/20, V60a/16
V61a/20
'i.+ inde V59b/20
'i.+ in mi
mevt-i 'i.çek V60b/19
'i.+ inüñ V59b/14
'i.+ üm V60b/6

'iddetsüz Ar. +T iddetsiz bekleme süresi
olmayan
'i.+ø V56b/9, V57b/2

idhāl Ar. dahil etme, içeri alma
i.+øV3a/14

İdrīs bir peygamber
İ.+ø V88a/1

ifākat Ar. ayağa kalkma
i.+ø
i. bul-: iyileşmek
V51a/1, V56a/9

ifhām Ar. susturma
i.+ø
i. eyle-:susturmak V46b/2

ifhāmen Ar.delillerle susturarak
i. V85b/3

ifsād Ar. karıştırma, düzeni bozma
i.+ø V11a/8
i. ét:-bozmak V3a/3, V11a/4
V11a/3, V13b/19
i. olun:- karıştırılmak V2b/7
i.+ ınuñ V10b/11

iftār Ar. oruç açma zamanı
i.+ø V45b/8

iftirāk Ar. ayrılık
i.+ø
āher-i i. V37a/2
i.+ ında V59b/10

igne iğne
i. V5b/20
i. ur:- iğne ile işlem yapmak
V6a/8

iğva Ar. yoldan çıkarma
i.+ sıyıla V38a/20

iḥdās Ar. tesis etme
i.+ ıdur V42a/1

iḥfā Ar. tecvitte harflerden birini yavaş
veya gizli söyleme
i.+ y1 V48b/15

ihmāl Ar. önemsememe
i+ø
i. et:- önemsememek
V57a/16,
V78a/5 V78a/7
i. eyle:- önemsememek
V3a/10

iḥrām Ar. Hacıların giydiği kıyafet
i+dan-
i.+ dan çık:- Haccı
tamamlamak V61a/16

iḥtilāf Ar. uyuşmazlık, anlaşmazlık
i+ø
i.+ø V18b/12
i. ét:- karşı çıkmak V5a/2

i. eyle:- karşı çıkmak V4b/11
i.- ı bürhānī V18b/12
i.- ı zamānī V18b/12
i.+ ı V65b/20

iḥtimāl Ar. mümkün olma
i.+ dür V73a/15
i.+ iyile
kizb-i i.: yalan ihtimali
V69b/19
şıdķ-ı i.: gerçeklik ihti
V69b/18

iḥtimām Ar. özen gösterme
i.+ø V45b/4, V85b/4
i. eyle:- özen göstermek
V5b/13

iḥtirāz Ar. sakınma
i.+ø-
i. eyle-sakınmak V32a/18

iḥtiyāç, -cı Ar. ihtiyaç
i+ø V21b/8, V32b/12, V59a/13
i.+ uñla V67b/14

iḥtiyār Ar. tercih
i.+ ı V65a/19
i.+ ımı V42b/16
i.+ ıyıla V2b/15, V10a/18,
V11b/6, V19b/11, V19b/8,
V34b/16, V35a/10, V49a/16,
V69b/5, V77a/7
i.+ ıyılama V85a/2
i.+ ıyla V10a/16
i.+ uñuz V91b/6
ḥüsn-i i. V35a/7

iḥtiyār Mevsilî tarafından yazılmış,
Hanefî fıkıh kitabı
İ.+ da V33a/13

iḥtiyāten Ar. şüphe ederek
i.+ø V56b/17, V62a/14

iḥvān Ar. mensuplar
i.- ı dīn V2b/2, V36b/5

iḥve Ar. erkek kardeşler

i.+ø-
i.- i Yūsuf V86b/5

iḥyā Ar. canlandırma
i+ø-
i. et-: canlandırmak V2a/18,
V30b/1
i. eyle-: canlandırmak
V30a/20,
V88a/20
i.+ sıçün V88a/19

‘iḳāb Ar. azap
‘i+ø
şedīdül ‘i.: V35a/8
‘i.+ uḡdan V17a/20

iḳāle Ar.-yok sayılma
i.+ø V79a/12, V79a/15
i. èt-: yoksaymak V79a/14
i. eyle-. yoksaymak V20b/10

iḳāmet- Ar.1. namaza durma
i+ø V45a/3
i.- i vitr eyle- V48a/9
i.+ e V48a/10
2. namazdan önce müezzinin
kamet getirmesi
i+ø V45a/3
i. oku-: kamet getirmek
44b/15, V44b/20

iḳdām Ar. gayret ve sebat etme
i.+ø V85b/4

iki iki, sayı sıfatı
i.+ø 44b/11, V12a/9, V12b/18,
V13b/10, V13b/5, V13b/7,
V13b/8, V14a/13, V14a/14,
V15b/1, V15b/4, V18b/7,
V21b/19, V21b/3, V22a/11,
V22b/18, V22b/6, V24a/6,
V25a/14, V26a/6, V27b/17,
V28a/19, V28b/4, V30a/16,
V30b/14, V30b/15, V31a/2,
V33b/14, V33b/15, V39a/1,
V39b/16, V40a/19, V40b/1,
V40b/9, V43a/10, V43b/2,

V43b/6, V45a/7, V46b/6,
V47b/16, V47b/5, V47b/6,
V48b/4, V4a/13, V50a/17,
V51a/1, V51a/14, V51b/12,
V51b/7, V54b/10, V54b/8,
V54b/9, V55a/6, V55a/8,
V58b/16, V58b/17, V59b/16,
V59b/17, V5a/5, V60b/5,
V61a/2, V64b/13, V64b/14,
V64b/9, V66a/5, V67b/6,
V69b/20, V71b/11, V71b/16,
V71b/17, V71b/4, V71b/5,
V71b/7, V71b/9, V74a/19,
V77b/9, V78b/7, V7b/17,
V7b/20, V80a/4, V80b/18,
V81a/14, V81b/6, V82a/18,
V83a/16, V83a/19, V84b/11,
V84b/12, V84b/13, V86a/15,
V87b/5, V89a/5, V89b/20,
V90a/2, V90a/4, V9b/13
i. üç: birkaç V49a/17
i.+ de V48a/11
i.+ den V84a/7
i.+ dür V30a/11
i.+ miz V78b/5
i.+ nin V48a/7
i.+ si V10b/19, V12a/19,
V12b/13, V13b/7, V29b/11,
V40a/6, V40b/20, V42b/6,
V47b/8, V51b/20, V53a/18,
V61a/16, V63b/13, V64a/5,
V82a/12, V82a/13, V82b/5
i.+sin V89a/14
i.+sinde V26b/10
i.+sinden V17b/8, V53a/10,
V53a/12, V82a/14, V82a/17,
V82a/20
i.+sine V10a/17, V10b/10,
V21b/17, V24a/17, V39b/14,
V63b/15
i.+sinüḡ V21a/19, V21b/7,
V27a/10, V2a/10, V65b/14

ikinci ikinci
i.+ø 44b/17, V22a/10, V2b/7,
V42b/19, V43a/3, V51a/1,
V51a/2, V51a/3, V5a/4,
V60b/10, V77b/18, V87a/5

i.+ si V12a/10, V13b/3, V15a/1,
V27b/7, V35b/2, V41b/10,
V82b/6, V88b/2

ikindi ikindi, ikinci vakti-

i+ø

i. vakt sul

i.+ de V53b/19, V54a/1, V54a/5,
V54a/9

i.+ ye V39b/10

ikişer ikişer

i.+ø V26b/6, V55a/8, V71a/10

ikiz ikiz, bir çift

i.+ø V43a/20

i.+ üñ V43a/12

ikrāh Ar. birine isteği dışında zorlama
ile bir iş yaptıрма

i.+ da V69a/20

ikrām Ar. bir şeyi armağan olarak
sunma

i+ø

i. èt-: armağan vermek

V33a/17, V33a/19

ikrāmen Ar. saygı olsun diye

i. V3b/18

ikrār Ar. kabul

i.+ø V4b/3, V57b/14, V62a/15,
V70a/8

i. èt-: kabul etmek V70a/4,

V71b/13, V70a/9

i. eyle-: kabul etmek V68a/19,

V68b/1

i.+ ı V70a/10, V76b/17

i.+ ıyıla V68a/19

iktidā Ar. uyma, tabi olma

i.+ø V49b/3

iktizā Ar. gerekme

i. èt-: gerekmek V75b/18

ilā Ar. yemin etme

i.+ø V57a/11

i.+ ya V33a/8

ilāallah Ar. “Allāh’a yemin olsun ki”
anlamında söz

i.+ø V35b/4

ilahī Ar. Allāh’a ait, Allāh ile ilgili

i+ø V46a/3

vaḥy-i i.:Allāh’tan gelen

haber V36a/20

i’lām Ar. duyurma

i+ø

i.- et-: duyurmak V58b/13

i. eyle-: duyurmak V34b/13

ile ile, birlikte

i.+ø V10a/20, V15a/5, V15a/6,
V15b/4, V16a/4, V16b/14,
V16b/6, V17a/14, V1b/15,
V21b/16, V21b/18, V22a/9,
V22b/12, V23a/4, V25a/15,
V26a/5, V27b/10, V27b/18,
V27b/20, V29a/10, V29a/18,
V33a/2, V35a/3, V36a/20,
V36a/8, V36b/8, V37a/10,
V37b/6, V38b/18, V39b/1,
V3b/4, V40a/1, V40a/7,
V42b/12, , 44b/20, V46a/16,
V46a/17, V48b/16, V48b/6,
V49a/17, V49a/8, V4b/1, V4b/8,
V51a/8, V53a/17, V54b/11,
V55a/3, V55a/9, V56a/18,
V56a/4, V56b/1, V56b/15,
V56b/16, V56b/17, V56b/20,
V56b/3, V57a/19, V57b/13,
V57b/14, V57b/16, V57b/20,
V58a/1, V59a/19, V59b/14,
V5a/17, V5b/20, V5b/4, V5b/7,
V60a/15, V60b/17, V60b/19,
V60b/5, V61b/2, V61b/5,
V62b/3, V63a/14, V63a/9,
V63b/13, V63b/18, V64a/1,
V64a/11, V64a/13, V64a/15,
V64a/19, V64a/2, V64a/6,
V64a/9, V64b/12, V64b/6,
V64b/9, V65a/14, V65a/18,
V65a/19, V65b/1, V65b/7,

V67a/6, V67b/9, V68a/18,
V68b/1, V68b/16, V60b/18,
V69b/1, V69b/17, V6a/19,
V6b/16, V70b/12, V70b/14,
V70b/8, V71a/19, V71a/7,
V71b/15, V71b/4, V71b/9,
V72a/17, V72b/5, V73a/19,
V74a/14, V74b/4, V75a/6,
V75a/9, V75b/1, V75b/5,
V76a/5, V76b/1, V76b/2,
V77a/13, V77a/15, V77a/5,
V77b/15, V78a/15, V78a/16,
V78b/4, V78b/7, V79a/12,
V7a/8, V80a/14, V80a/17,
V80a/20, V80a/5, V80a/9,
V81a/19, V81b/1, V81b/5,
V81b/7, V82a/11, V82a/18,
V82b/12, V82b/3, V82b/5,
V82b/7, V83a/1, V84a/6,
V84b/18, V84b/9, V85a/4,
V86a/10, V87a/3, V87b/6,
V87b/9, V88a/17, V88b/17,
V88b/7, V89a/13, V89a/7,
V89b/12, V8b/3, V90a/1,
V90a/11, V90a/13, V90a/3,
V90a/4, V90b/15, V91a/10,
V91b/19, V91b/6, V9a/11,
V9a/16
i.+ dūr V78a/12

ilet - iletmek, ulaştırmak

i.- eler V91b/3
i.- mese V79a/18, V79a/19
i.- se V79a/20
i.- üp V80a/6, V88a/19
i.- ürlr V89a/8

ilhāk Ar. katma

i+ø
i. eyle-: katmak; bağlamak
V2a/11

‘ilim→ ‘ilm

‘i.+ø V36a/16, V36a/18
‘i.+ de V36b/17
‘i.+ ile V36b/10

illā Ar. mutlaka, ille

i.+ø V11b/18, V21a/1, V45a/18,
V47a/1, V4b/8, V53b/16,
V69a/8, V69b/1, V71b/11,
V77b/16, V7b/1, V84b/15

‘illet Ar. hastalık

‘i.+ i V12a/5

‘ilm Ar. bilim, bilgi

‘i.+ø V36a/13, V37a/11
‘i.- i cem‘ V38a/14
‘i.- i ledünniden V37a/14
‘i.+ i V36b/12, V36b/13,
V36b/14, V36b/15, V37a/11,
V37a/16, V37a/17, V37a/6,
V37b/20,
V70b/9
merātib-i ‘i.+ i V36b/8
‘i.+ ile V25a/17, V85b/18
‘i.+ ümüz V85a/16
‘i.+ in V74a/5, V74a/7
‘i.+ ine V37a/17, V37a/18,
V37b/20, V37b/3
‘i.+ inüñ V36b/11
‘i.+ üm V37a/6, V38a/4, V38a/9
‘i.+ üme V37a/7
‘i.+ üñ V36b/1, V36b/3, V37a/6

‘ilmiyye Ar. din işleriyle uğraşanlar

‘i.+ø
- mesā’il-i ‘i. V1b/17
müzākere-i ‘i. V2a/1,
V36a/10

iltizam-ı mā-lā-yelzem Ar. boşuna

çalışma, boş yere gayret V25b/12

iltizām Ar. gerekli bulma

i+ø
i.et-: gerekli görmek V23a/20,
V24a/14, V24a/20, V26a/6
V75b/19, V75b/20
i. eyle-: gerekli görmek
V25a/14
V26b/17, V35b/4, V36b/5
i+ø
i.+ ın V25a/15
i.+ ıyla V21b/6

İlyās İlyas peygamber
İ+ø. V88a/6, V88a/17, V88a/18
İ.+ uñ V88a/20

ilzām Ar. susturma
i+ø. V46b/2

ilzāmen Ar. susturarak
i.+ø V85b/3

imā Ar. i' mā' işaret
i.+ø V5a/17, V5b/4, V5b/7
i.+ ya V5a/18
i.+ yile V5b/2

imām Ar. imam, namazda en ön sırada bulunan
i.+ø V12a/5, V15a/9, V37b/10, V37b/9, V39b/15, V45a/18, V45b/1, V46b/19, V47b/12, V47b/20, V48a/11, V48b/15, V49a/12, V54b/13, V59a/18, V59b/3, V72b/4
i.+ a V39b/15, V39b/19, V39b/20, V46b/16, V46b/18, V47a/2, V47b/20, V48b/19, V49a/1
i.- ul 'Irakıyyün V37b/16
i.+ dan V47b/9
i.+ ı V47a/2
i.+ ıla V46b/18, V47a/4, V47b/12, V47b/8
i.+ lara V65a/1
i.+ larına V64b/19
i.+ larınıñ V10a/2
i.+ uñ V40a/1, V46b/20

İmām-ı A'zam (ö.150/767) Hanefi mezhebinin kurucu
İ+ø V2a/18, V4b/4, V10b/8, V11a/6, V15a/6, V15a/12, V16b/3, V21b/18, V22a/9, V24b/7, V26a/5, V27b/11, V28a/17, V28b/6, V30b/11, V33a/8, V34a/17, V34b/5, V39b/6, V39b/18, V41a/3, V41a/8, V42b/12, V43a/14,

V43b/6, V43b/14, V45b/16, V46a/16, V49a/7, V56b/15, V60a/2, V60a/12, V65b/8, V66a/11, V73a/13, V76b/9, V83a/1
hazret-i İ. V49a/5
i.+ uñ V29b/7, V30b/8
i.+ a V59a/16
İ.+ ın V66a/2

İmām Aḥmed→ **İmām Ahmed bin Ḥanbel**
İ.+ den V5a/12

İmām Ahmed bin Ḥanbel (ö.241/855)
Hanbeli mezhebinin kurucusu
İ.+ø V4b/9

İmām Alī (ö.40/661) dördüncü halife
İ.+ø V65a/10, V74a/9
İ.+ den V36a/12

İmām Bakḳalī (ö.562/1167) Tefsir ve nahiv âlimi
İ.+ø V26b/5

imāmet Ar. imamlık
i.+ø V45a/16
i. et-: imamlık etmek V48a/7
i. eyle-: imamlık etmek 44b/16
i.+ den V72b/8
i.+ e V40b/8, V48a/8, V49b/13
i.+ i V48b/17
i.+ mi V45a/15

İmāmeyn Ebu Hanefî'nin iki öğrencisi olan İmam Ebu Yusuf ile İmam Muhammed'in ortak adı
İ.+ø V18a/13, V18b/11, V18b/16, V19a/18, V24b/9, V26a/13, V27b/13, V33a/9, V34b/6, V34b/8, V39b/19, V41a/8, V43b/16, V43b/7, V60a/12, V60a/5, V61a/13, V66a/12, V76b/11
İ.+ üñ V18a/17

imāmlar Ar.+T. imamlar

i.+ø V28b/7

İmām Mālik (ö.179/795) Mālikî mezhebinin imamı
İ.+ø V4b/17, V4b/9, V73a/14
İ.+ ile V29b/4

İmām Mervezî (ö.292/905) Hanbeli âlimi
İ.+ø V5a/11

İmām Muḥammed (ö.573/1177) bir Hanefî âlimi
İ.+ø V19a/2, V20b/1, V22a/4, V22b/6, V26a/9, V33b/3, V42b/11, V43a/18, V46a/17, V56a/9, V65b/13, V65b/18, V68b/2, V83a/1
İ.+ den V55a/19, V64b/16

İmam Şa‘bî (ö.104/722) bir hadis âlimi
İ.+ye V37b/14

İmām Şāfi‘î (ö.204/820) Şāfi imamı
İ.+ø V4b/20, V4b/9, V14b/20
V16a/19, V46a/17,
İ.+ den V5a/9

İmam Taḥāwî (ö.321/933) Hanefî âlimi
İ.+ø V55a/7

İmām Zendevisi (ö.382/992) Hanefî âlimi
İ.+ø V5a/19

İmām Züfer (ö.158/775) Hanefî imamı
İ.+ø V39b/10

īmān Ar. Allāh’a inanma
i.+ø V17a/9, V53a/10, V53a/15, V53a/19, V53a/5, V53b/2, V53b/3
felāḥ-ı i.- ı bilḡayb V3b/3
tecdīd-i i.:kelime-i şehadet getirerek imanı tazelemek V49b/2
i.+ a
ehl-i i.müslüman V3b/9
i.+ a gel-:müslüman olmak

V31a/6, V53a/7, V53a/11, V53a/12, V53a/13, V53a/15, V53a/16, V53b/4, V92a/2, V88b/3
i.+ ı V17b/5
i.+ ıla V92a/2
semerat-ı i.: V3a/20
i.+ ın V31b/15
i.+ ına V58b/20, V59a/3
i.+ uḡ V4a/5

imdi buna göre, bu sebepten
i.+ø V3a/19, V4a/20, V29a/6, V32b/7, V35b/7, V81a/15, V91b/8

‘İmrān Kur’ân-ı Kerîm’de Hz. Meryem’in babasının adı
‘İ.+ø V85b/11, V85b/20

imsāk Ar. orucun başlama saati
i.+ø V2a/9
i. et-:oruca başlamak
V13a/13, V13a/8, V45b/9, V51a/4, V74b/3
i. eyle- oruca başlamak
V12b/8, V12b/12, V51a/3
i.+ ınuḡ V45b/11

imtidād Ar. zaman
i.+ø
i.- ı ömr V37a/11

imtinā‘ Ar. sakınma
i.+ø
i. eyle-: sakınmak V91b/5

imzā Ar.imza
i.+ø
i. eyle- V57a/1

in – inmek, eğilmek
i.- di V31a/12
i.- dükde V43a/11, V44a/11
i.- ecek V10b/20
i.- erken
rükū’a i.- erken V47a/3
i.- inceye V44a/12
i.- medin V88b/16
i.- miş oldu

emr i. oldı V48a/16
i.- se V19b/11
i.- üp V89a/13, V89a/17
inan- inanmak
i.- alum V16b/18
i.- duğı V20b/9
i.- mazsa V56b/3
i.- mazsañuz V69b/13
i.- up V17a/2
inandur inandırmak
i.- a V70b/9
inbisāṭ Ar. ferahlık
i.+ lar V2a/2
inci inci
i.+ø V63a/6
İncil İncil
İ.+ø V73a/13
İ.+ de V83b/10, V91b/15
İ.+ den V73a/12
incin - incinmek
i.- dükde V59a/3
i.- üp V31a/
inek, ği inek
i.+ e V73b/14
i.+ i V73b/15, V81a/12
i.+ üñ V73b/14
infāk Ar. besleme
i.+ø
i. eyle-: beslemek V33b/19,
V33b/20
inkār Ar. bir şeyi kabul etmeme
i.+ø V4b/1
i. eyle-: kabul etmemek
V5a/10, V70a/3
i.+ ıyladur V68b/1
ins Ar. insan
i.+ø V83b/16, V84a/2, V86a/12,
V86b/14
i.+ den V85b/19

inşāf Ar. merhametli davranış
i.+a
i. gel-adaletli davranmak
V67a/17
insān Ar. insan
i.+ø V80b/11, V88b/8, V89b/10
i.+ dan V84b/10
i.+ dur V90a/5
i.+ uñ V89b/8, V89b/9, V90a/5
in-şāa'llāh Ar. eğer Allāh isterse, Allāh
nasip ederse
i.+ø V80a/9
intiḳāl Ar. miras olarak kalma
i.+ø
i. èt-: miras olarak
kalmak V4b/14, V4b/20, V43a/4,
V81b/13
i. eyle-miras olarak kalmak
V29b/18
intiḳām Ar. öç alma
i.+ø
i. èt-: öç almak V88b/6
inzāl Ar. inme, indirilme
i.+ø
i. ol-: meni gelmek V10b/14
īrad Ar. söyleme
i.+ indadur V2b/11
irāde- Ar. istem
i.+ sile V11b/2
irādet Ar. irade, gönül isteği, arzu
i.+ üñ V57a/15
İrem Ar. cennet bahçesi
İ.+ø V91a/1
irtikāb Ar. başlama
i.+ø
i. et-: başlamak V72b/9
İsā Kur'an'da adı geçen ve kendisine

kutsal kitap İncil verilen peygamber ‘İ.+ø V84b/18, V86a/3, V88a/9, V90a/18 ‘İ.+ nuḡ Hażret-i ‘İ. V85b/20 ‘İ.+ yı V86a/5	erkân-ı İ. V3b/4 İ.+ ina V31a/18 İ.+ile ‘asker-i İ. V31a/13 i.+ uḡ V4a/6
İşār Ar. ikram etme i+ø i. ét-: ikram etmek V81b/6, V81b/8	İslāmiyye Ar. müslüman, müslümanlar İ.+ dendür vācibāt-ı i. V2a/9
İsevi Ar. Hristiyanlar ‘İ.+ lere V85b/5	ism Ar. isim i+ø i.- i Allāh: Allāh’ın ismi V70b/12 i.- i şerīf: kutsal isim V85b/10
İşhakḳ Hz. İbrâhim’in oğlu, Kur’an’da adı geçen peygamberlerden biri İ.+ø V88a/3	işm Ar-günah i.+ i V72b/10, V72b/11
iskāt Ar. ölünün hayrına verilen sadaka i+ø V10a/12, V10a/4 i.- ı ḥakḳ eyle: V67b/3 i.- ı keffārāt V11b/7 i. ét-: V6b/20 i. eyle-: V26a/8, V67a/15 i.+ ı V9a/13	İsma‘îl Hz. İbrâhim’in oğlu, Kur’an’da adı geçen bir peygamber İ.+ø V86b/13, V88a/3, V90a/16 kebş-i İ. V90a/9 İ.+ e V87a/6
İslām Ar. Müslümanlık, İslamiyet İ.+ø V60a/7, V62a/16 dīn-i İ. V62b/8 ehl-i İ. V73b//18 suret-i İ. V6b/1 İ.+ a V53a/5, V88b/3 dār-ı İ. V60a/7, V61a/11 İ. gel-: müslüman olmak V13a/7, V19b/11, V53a/9, V54a/9 İ.+ø dīn İ. V5a/14, V41a/14 dār-ı İ.: V60a/13 erkân-ı İ. V3b/10 ibtidā-i İ. V17a/4 İ.+ dur dīn-i İ. V90a/19 İ.+ ı V31b/15, V31b/2 ehl-i İ. V85b/3	‘işmet Ar. ahlakça temiz ve namuslu olma i.+ø ‘i. ét- V16a/3 ismullāh Ar. Allāh’ın ismi i.+ø V70b/14 İsrā’îl İsrail İ.+ üḡ V85a/7 iste – istemek, arzulamak i.- dükde V63b/5, V64b/17, V6b/4, V77a/1 i.- medin V50b/14 i.- mese V56a/2 i.- mez V55a/2 i.- mezler V90a/3, V90a/4 i.- rise V34b/11 i.- risen V17b/1

istibrā - Ar. cariyelerin hamile olup olmadığını anlamak için yapılan işlem
i+ø

i. eyle- V61a/3

istidlāl Ar.yargıya varma
i+ø

i. olun-. yargılanmak V75b/1

istiftā Ar. fetva isteme

i+ø

i. ét-: müftüye başvurma, fetva isteme V64b/19

istiğfār Ar. tövbe etme

i.+ø V23b/18, V6b/11

i. ét-: tövbe etmek V31b/7

i. eyle-: tövbe etmek V14b/20

istiḥāza Ar.özür kanı

i.+øV43a/16, V43a/9

i.+ dur V43a/2

istiḥāze→ **istiḥāza**

i.+ø V12b/10

istiḥlāf Ar.hakim tarafından yemin ettirilme

i+ø

i. ét- V16b/2

istiḥsān Ar.beğenme

i.+ lar

i.+ lar ét- V91b/16

istiḥsānen Ar.beğenerek

i+ø

i. ol-: beğenmek V41a/1

istimā Ar.dinleme, işitme, duyma

i+ø-

i. ét-: duymak, dinlemek V59b/2, V59a/14

i.+ ina V1b/17

isti‘māl Ar. kullanma, faydalanma

i.+ ina V47a/14

istiṭā‘at Ar. gücü yetme, kudret
i+ø

‘adem-i i. V40a/16

‘iṣyān Ar.karşı gelme

‘i.+ a V38b/11

‘i.+ in V38b/3, V82b/14

iş iş

i+ø

i. et-: çalışmak V18a/9

i.+ i V20a/2

i.+ i işle-: yapmak V15a/2, V15a/3, V15a/3, V27a/17, V52b/7 V57b/10, V57b/11, V57b/12, V57b/16, V57b/18, V57b/20, V58a/1

istiḳān Ar. şüphesiz bilme

i+ø

i. eyle-: şüphesiz bilmek V31b/15

iş → iç-

i.- di V37a/3

işāret Ar.işaret, gösterge

i+ø

i. buyur-: dikkat çekmek V3b/3, V23b/2

i. ol-: dikkat çekilmek V16a/4, V33b/6, V9b/10

i.+ dür V30a/11, V30a/12V48a/15, V65a/17

i.+ ile V26b/11

işçi işçi

i.+ø V66a/6

işit – işitmek, duymak

i.- di V47b/11

i.- düğü V59a/14

i.- dükde V45a/11, V55a/17

i.- dükleriyle V2a/1

i.- mez V29a/15, V76a/6

i.- üp V28a/20

i.- ürem V46a/9

işkence *Far.* işkence

i+ø

i. ét- V70a/4

işle – yapmak, etmek

i.- dügi V14b/13, V27a/18

işi i. V58a/1

i.- dügiçün

nesne i. V41a/4

i.- dükden V23a/18

i.- düm V14b/15

i.- dümse V57b/11

i.- düñ V14a/5

işi i.-:işi yapmak V57b/10

i.- medügi V14b/14

i.- medüm V14b/14

işi i. V57b/11

i.- medün

işi i.- medün V57b/12

fı'li i. V16a/5

i.- mek V20a/3, V21b/11, V21b/9

işi i. V57b/18

i.- mekile V58a/3

i.- mese V52b/8

i.- meye V15a/3

i.- meyüm V20a/3

işi i. V15a/2, V15a/3

i.- mezsem

işi i. V27a/17, V52b/7

i.- mişsin

hāta i.- mişsin V14a/7

işi i.- r V57b/17

işi i.- ri-ken V57b/16

i.- rise V20a/3

i.- rler

zinā i. V69b/2

i.- se

işi i.- se V57b/20

i.- sün V19b/8

i.- ye

işi i. V15a/3

işled- işletmek

i.- sünler V19b/9

iştah→ **iştihā**

i.+ ıla V42b/13

iştihā *Ar.* istek, arzu

i.+ø V81b/5

i.+ s1 V81b/5

it köpek

i.+ø V4b/16, V52a/19

i.+ eve

it –ileri doğru götürmek

i.- ise V76a/18

iṭā'at *Ar.* boyun eğme

i.+ø V91a/17

i. ét-: V34b/10, V58b/10,

V58b/11, V69a/4, V69a/5,

V69a/6, V91a/13

iṭāb *Ar.* azarlama

i.+ø V31b/11

iṭ'ām *Ar.* yemek verme

i.+ø V34a/14, V34a/17, V34a/18,

V51a/8

i. ét- V23b/7

i. eyle- V34a/1

i.- ı keffāret V13b/19

i.+ ıla V34a/6, V51a/10

i'tāk *Ar.* azad edilme

i.+ø V34b/5, V62a/15

i. ét- V34b/7

i. ol- V34b/6

i.+ a V70a/9

i.+ u V34b/8

i'tibār *Ar.* saygı görme

i.+ø V8a/8, V15b/18

i. olun- V14b/7, V43a/14

i.+ ı V28a/9, V51a/16

i.+ ıyla V27a/9, V27a/11

i'tikād *Ar.* gönül bağlama

i.+ø V4b/2

i. ét-inanmak V4b/3 ,

V80b/13, V82b/19

i. eyle-.inanmak V26a/12

i.+ ı V83a/1

i.+ ında V60a/3, V60a/5

i.+ ıla V65b/1
i.+ uña V16a/15
i.+ uñda V16a/16

i'tikāf- Ar. dünya işlerini bırakıp ibadet etme
i.+ø V22b/10
i.+ a V22b/11, V22b/12
i.+ uñ V22b/10

i'timād Ar.güvenme-
i.+øV62a/16, V70b/8
i. et-: V45b/10, V45b/7, V61a/4
i'tirāf Ar. söyleme
i.+ø
i. et- V37b/2, V57b/4, V57b/5, V76b/15

i'tirāz Ar. karşı çıkma
i.+ ı V37a/13
ittifāk Ar. görüş birliğine varma
i.+ø
i.- ı diyet V28b/8
i.+ ı V11a/20
i.+ ıla V30a/2
i.+ ıyıla V52b/2

ittifāqī Ar.bir konuda anlaşma
i.+ dür V34a/20

ittiqaAr.dayanma
i.+ø
i. et- V45b/4

'ivazAr. karşılık
'i.+ø
'i. bulun-: karşılık bulunmak
V63b/2

İyl metinde Süryan dilinde "Allāh"
olduğu geçmektedir.
İ.+ dür V85b/11

iyü iyi
i.+ø V64a/12

iyüli iyi olma durumu
i.+ø V64a/7

iyülük iyilik
i.+ø V33a/17, V33a/18
i.+ de V33a/16

İzah Yahya Koçhisari tarafından yazılmış dini bir kitap
İ.+ø V14a/1, V43b/8
i+uñ V14b/6

izāle Ar. giderme
i.+ø
i. et-: yok etmek V61b/10, V61b/12
i.+ siçün V61b/11, V61b/9, V77b/18

'izām Ar.büyükler
'i.+ø
şahabe-i 'i. V4a/8

izdiyād Ar.artma, çoğalma
i.+ ı V37a/11

izhār Ar.açığa vurma
i.+øV35a/4
i. et- V31b/14
i.+ ı V48b/15

izin→ izn
i.+øV21a/1
i. vèr-: V20b/18, V20b/20, V21a/1, V68b/18
i.+ ile V21a/1

izinsüz izinsiz
i. V20b/19, V21a/1

izn Ar.izin
i.+ø
i.- i hākīm V49a/19
i.- i sultān V49b/2
i.- i şerīf V25b/2

'İzzetAr.Allāh'ın sıfatlarından biri
'İ.+e
Cenāb-ı 'İ.: Allāh V3b/12

‘**izzetillāh** Ar. *izzet*, şan, şeref Allāh’a
mahsustur
‘a.+ø V16b/7

‘**izzetullāh** Ar. Allāh’ın büyüklüğü’i.
V70b/13

K, K (k,k)

ḳab kap
ḳ.+ø V41a/11, V44a/14,
V50a/15, V50a/9, V80a/4,
V80a/5, V81a/11, V81b/2,
V81b/4
ḳ.+ ıla V19a/16, V19a/17

ḳabā’il Ar. kabileler
ḳ.+ø
k.- i ‘Arab V28a/7

Ka’be Ar. Kabe, Müslümanların kutsal
binası
K.+øV25b/10, V51b/16
K.+ de V25b/15
K.+ yiV42a/19
K.+ ye 44b/14, V20b/3

ḳābil Ar. mümkün, olanaklı
ḳ.+øV86a/13
ḳ. ol-: mümkün olmak
V71a/4, V81a/5
ḳ.+ inden V7b/9, V11b/7

ḳabīle Ar. kabile, boy
ḳ.+ sidür V28a/14

ḳable’d-duḥūl Ar. nikahtan önce
ḳ.+ø V52b/16, V54b/3, V55a/4,
V55a/9, V56b/9, V57b/2,
V59b/8, V61a/4, V61a/7,
V68a/7, V68a/8

ḳable’l-bulūḡ Ar. erginlik öncesi
ḳ.+øV53b/3

ḳable’l-vaṭy’ Ar.cinsel birleşmeden
önce
ḳ.+ø V61a/3

ḳabrAr.kabir, mezarlık
ḳ.+ø V89b/12
ḳ.+ de V88a/16
ḳ.+ den V84b/9
ḳ.+ e V84a/14, V88a/16, V88b/7
ḳ.+ e gir-: ölmek V86a/18,
V88a/14
ḳ.+ imizde V2b/4
ḳ.+ inde V88b/6
ḳ.+ ine V88a/19
ḳ.+ ini V88a/20
ḳabuk, -ḡı kabuk
ḳ.+ ı V63a/11

ḳabūl Ar. kabul, benimseme
ḳ.+ø
ḳ.- i emr V86a/9
ḳ. ét-: V8b/14, V8b/15, V9a/1,
V9a/4, V9a/18, V9b/1, V54b/15,
V54b/15, V54b/19, V55a/14,
V55a/17, V56a/5, V56a/15,
V61b/20, V79a/8,
ḳ. eyle- V56b/1, 66a/16
ḳ. ol- V25a/7, V31b/18
ḳ.+ dür V62a/20

ḳabẓ Ar.kabul etme, teslim alma
ḳ.+øV67b/19
ḳ.- ı bey’ ét V79a/11
ḳ. étdükde V68a/1, V68a/7,
V72b/17

ḳacaḳ, ḡı kap cinsi eşya
ḳ.+ø V50a/15
ḳ.+ dan V50a/10
ḳ.+ ı V81a/11

ḳaç sayılar için kullanılan soru sıfatı
ḳ.+øV7a/11, V11a/5, V12a/15,
V20a/4, V2a/3, V30b/16, V33a/
V36b/20, V37a/12, V37a/9,
V43b/5, V47a/12, V51a/13,
V57a/16, V58b/17, V71a/3,
V74b/17, V80a/5, V84b/17,
V84b/18, V84b/20, V85a/3,
V85a/5, V9b/10, V9b/5
ḳ. yaşa- V84a/11
ḳ.+ dur V84a/13, V84a/7, V84b/3

ķ.+ı V12b/16, V63a/10, V84a/13

ķaç –ķaçmak, uzaklaşmak

ķ.- an V88b/13

ķ.- anı V76b/3

ķ.- ar V31a/14

ķ.- ardı V6a/4

ķ.- arken V5b/2, V74b/7

ķ.- dılar V49a/7

ķ.- up V34b/11, V58b/12,

V5a/20, V69a/5, V74b/12,

V82b/6, V88a/17, V88b/5

ķaçan ne zaman

ķ.+ø V46a/1, V56a/15

ķadar Ar. ölçüsünde, miktarında

ķ. V13a/18, V15a/17, V23a/3,

V26b/4, V28a/3, V2a/19,

V36b/3, V38a/9, V41a/20,

V44a/10, V44a/11, V44a/9,

V49b/19, V63b/6, V67a/12,

V77a/3, V80b/4, V82b/11,

V8b/8, V90b/15, V90b/17

ne ķ. V27b/11, V37b/1,

V46a/10, V4a/1, V7a/11, V84a/8

ol ķ. V8b/10

ķ.+ dan V15a/20

ķ.+ dur V37a/7, V38a/4, V38a/9,

V81b/7, V89b/8

ol ķ.+ dur V37a/6

ķadd Ar. boy

ķ.+ i V87/18

ķa'de Ar. namaz kılariken oturma

ķ.+ø V47b/3

ķ.+ de V47a/20, V48a/13,

V48b/10, V48b/11, V48b/9

ķ.+ dür V48b/3

ķadem Ar. geliş

ķ.+i

pīş-i ķ.+ i: yoldaş V74a/9

ķadın kadın

ķ.+ dur V21a/8

ķāqī Ar. kadı, dini yargıç

ķ.+ø V7b/3, V57a/1, V68a/18,

V69b/13, V69b/9, V71a/19,

V71a/20, V71b/12, V71b/15,

V71b/17, V71b/3, V71b/9,

V72a/1, V72a/2, V72a/4,

V72a/5, V72a/6, V72a/17

hük-m-i ķ. V71b/8

ķ.- i hamse V80b/13

ķ.+ ül kuḍāt V38a/2

ķ.+ lerün V53b/15

ķ.+ nün V70b/9, V71b/1,

V71b/10, V71b/16, V71b/3,

V71b/6

ķ.+ si V56b/19

ķ.+ ye V34b/12, V34b/13,

V58b/12

V70b/7, V72a/16

ķ.+ yi V70b/8

ķāqīhān (ö.592/1196 fetva kitabı yazarı

ķ.+ø V18b/6, V56a/6, V64b/18,

V70a/11, V71a/18, V71b/3,

V78b/3

ķ.+ uḡdur V56b/6

ķadīm Ar. çok eski

ķ.+ den V73b/11

ķādir Ar. güçlü, kuvvetli, kudret sahibi

ķ.+ø V42b/11, V47a/15, V82a/2

ķ. ol-: V2a/19, V2b/17,

V10a/20, V12a/8, V12a/8,

V12b/5V13b/20, V13b/4,

V30a/16, V33b/14, V51b/7,

V51b/8, V55b/2, V56a/8,

V56a/9, V58a/10, V61b/18,

V62a/1, V62b/14, V66b/20,

V67b/12, V71a/15, V72a/5,

V73b/4, V76b/18, V80b/13,

V80b/17, V81b/14, V81b/17

V81b/18

ķ.+ dür V67a/9

ķ.+ iken V49b/13, V5a/18

ķ.+ ise V26a/19, V26b/16,

V34b/14

ķādire kadirin müennes şekli

k.+ø
 k. ol-: V56a/13, V57a/17
 k.+ dür V56a/16
kaḏiū'l- 'asker Ar. kazasker, askeri dini
 yargıç
 k.+ø V38a/1
kāfir Ar. kafir, dinsiz
 k.+ø V12b/20, V13a/7, V13b/2,
 V15b/6, V19b/11, V29a/12,
 V30a/15, V30b/, V30b/3,
 V31a/6, V31b/20, V33b/11,
 V53b/2, V72b/15, V73b/13,
 V73b/14, V9a/9
 k. ol-: V4a/18, V65b/1
 k.+ den V17a/5, V32a/2
 k.+ dür V4a/20, V4b/13, V4b/2,
 V59a/2, V68b/12, V80b/13
 k.+ i V30b/3
 k.+ ile V29b/3, V31a/3
 k.+ ler V17a/5
 k.+ lerden V88a/17
kaftān kaftan, üst giysisi
 k.+ø V79a/16
 k.+ ı V79a/17
kāḡid Far. kağıt
 k.+ø V85b/8
kāh Far. kimi zaman, bazen
 k.+ø V5b/6, V17a/8
kaḥr Ar. kahır zulüm
 k.+ø V24b/11
 k.- ı ğalebe ét- V5b/18
kā'ide Ar. yöntem
 k.+ si V28b/19
kā'idēn Ar. oturarak
 k.+ø V12a/9
kāīm Ar. yerine geçen
 k.+ø V83b/12
kā'ime Ar. (kāīm) namaz kılan

k.+ø V3b/13
kā'imēn Ar. ayakta olarak
 k.+ø V12a/8
kaḡı - kızmak
 k.- yup V31a/20
kaḡnūs Far. eksanevi kuş
 k.+ø V88b/18
kaḡ - 1. kalmak
 k.- sa V20b/7
 k.- urisa V19b/11
 2. kaybolmamak
 k.- maduḡda
 eseri k. V39a/9, V45b/14
 3. bırakmak, bırakılmak
 k.- an V6b/8
 V20b/10, V6b/14, V6b/19,
 kaḡaya k.- an V49b/11
 k.- dı V7a/1
 k.- dıyısı V3a/2, V6b/20, V7a/11
 k.- maya V86b/4
 k.- mamış V67a/10
 k.- miş V2b/6, V7a/18, V7a/9,
 V8a/19, V8b/13, V9a/4
 k.- miş olsa V7b/15
 k.- urısa , V86/4
 4. artmak
 k.- an V3a/10, V26b/14
 k.- mayup V50b/5
 k.- dı
 bākī k.- dı V52a/4, V83a/18
 k.- miş olsa V2b/18
 k.- ur V8a/13, V8a/18, V50a/19,
 k.- urısa V35b/10, V86/4
 5. bir durumda bulunmak
 k.- duḡda
 'āciz k. V86a/14
 k.- maḡıla
 şusuz k. V41a/10
 k.- masa
 taḡati k. V26a/18
 k.- mamış
 taḡatleri k. V12b/1
 k.- masa
 taḡati k. V12b/17

ķ.- mayup V1b/12,
ķ.- maz
tāķati ķ.- maz V47b/19
ķ.- sa V69a/14, V69a/18
ķ.- ur
iķtiyārımı ķ. V42b/16
niķāhında ķ.- ur V55a/16,
6. hak sahibi olmak
ķ.- sun V7b/11
ķ.- up V17b/15
ķ.- ur V75b/17
7. yaşamak-1-
ķ.- maz V32a/2
ķ.- sa V20b/15,
ķ.- ur V16b/16
8. hareket edememek
ķ.- up V28b/14

ķal‘a kadar
ķ.+ø V66b/20

ķalay kalay
ķ.+ø V20a/1

ķalāyık → ģalāyık
ķ.+ø V13a/4
ķ.+ a V32a/17
ķ.+ dan V32a/16
ķ.+ ı V54a/3
ķ.+ ına V54a/2
ķ.+ uķ V13a/3

ķalb Ar. gönöl
ķ.+ e V72b/10
ķ.+ i V52a/11
ķ.+ ile
ģuzur-ı ķ.: iķ rahatlıķı V25a/5,
V25a/6
ķ.+ ini V16a/6, V31b/5
ķ.+ üķ V72b/11

ķalbsüz Ar.+T. iķ, gönöl
ķ.+ø
ģuzūr-ı ķ. V25a/7

ķalķm ķorap
ķ.+ a V41b/1
ķ.+ uķ V42a/2

ķaldur –kaldırmak
ķ.- maķ V79b/18, V81b/6
el ķ.- maķ V46b/15
ķ.- sa V46b/20
ķ.+ up
el ķ.+ up V89a/16

ķalem Ar. kalem
ķ.+ø V17a/19

ķalk- kalkmak
ķ.- up V44a/14

ķalkı -zıplamak, sıçramak
ķ.- yup V42b/16

ķāmet Ar. farz namazlardan önce
okunan ezan
ķ.+ i V84a/10

ķāmil Ar. eksiksiz, bütün
ķ.+ø V29a/13, V82a/15
k. ol- V91b/17
ķ.+ dūr
ģayż-ı k. V59b/17

ķāmile Ar. kamil kelimesinin müennes
şekli
ķ.+ø
diyet-i k.: adam öldüren
veya yakın erkek akrabalarından
alınan tam diyet V31a/2,
V76a/11, V76a/4, V76a/8
ģahāret-i k. V42a/7

ķan kan
ķ.+ø V44a/3
ķ.+ a V12b/9, V87b/1
ķ.+ da V77a/13
ķ.+ ı V43a/10, V75a/13, V84a/1
ķ.+ ı çık-: V74a/12, V74a/19,
V75a/10, V75a/11, V75a/9
ķ.+ iķün V29b/19
ķ.+ ıdur V12b/11, V43a/9
ķ.+ ına V6a

ķanā‘at Ar. güvenme
ķ.+ø

ķ.  t-: V23a/19

ķanat, -dı kanat

ķ.+ ıyıla V89a/3

ķ.+ ların V89a/7

ķanat - kanatmak

ķ.- up V74a/14

ķanġı hangi

ķ.+  V12a/4, V44a/18, V47b/14,
V48a/5, V59b/3

ķ.+ dur V85a/10, V85a/11

ķ.+ sı V13b/3, V15b/7, V25b/9,
V40b/11, V44a/18

ķ.+ sıdur V82b/4

ķ.+ sını V35b/13, V35b/15,
V4a/13, V70a/15, V74b/18

ķ.+ sına V34b/14, V40b/6

ķ.+ sından V43a/13, V43b/1

ķ.+ sını V15b/13, V19a/3

ķ.+ sınıuġ V40b/14, V58a/11,
V57b/13, V82a/13, V82a/14

ķ.+ sıyıla V16b/9

ķaniyye→ ķađih n

ķ.+  V79b/16

ķan n Ar. deġiřmez kural

ķ.- ı lağ f V22b/7

ķap- kapmak, yakalamak

ķ.- ar V89a/12

ķ.- up V84b/4

ķapa- kapamak

ķ.- dı V57a/3

ķapla - kaplamak

ķ.- yu V41b/12, V41b/19

ķapu kapı

ķ.+ V19b/11, V20b/11 V90b/16

ķ. ardı V20b/4

ķ.+ dan V90b/16

ķ.+ nuġ V19b/11

ķ.+ sı V85a/7, V90b/14

ķ.+ sını V42b/13, V42b/15

ķ.+ sına V82b/7

ķ.+ sında V87a/18

ķ r Ar. parasal kazanĉ

ķ.+  V73b/3

ķara siyah

ķ.+  V6a/1, V18a/7

ķaraġu karanlık

ķ.+ da V44a/16, V60b/14

ķaraġuluķ karanlık

ķ. V45b/15

ķar r  lĉ 

ķ.+ ına V44a/11

ķar r Ar.devam

ķ.+ 

hakķ-ı ķ.: on yıl boyunca,
ĉekiřmesiz, araziyi elde
bulundurma hakkı V66b/17

ķardař kardeş

ķ.+ ler V36b/6

ķ.+ umdur V16a/13

ķ.+ uġ V16a/13

ķ.+ uġı V16a/12

ķarġa karga

ķ.+  V86a/15

ķ.+ durki V86a/12

ķ.+ ı V86a/16

ķ.+ ya V4b/16

ķarı eş, zevce

ķ.+ V54a/16

ķ.+ sı V28a/16

ķarıcuk yaşlı

ķ.+  V25a/9

ķarın, -rını karın

ķ.+ ı V32b/14, V32b/17, V32b/8,
V88b/6

ķ.+ ın V44a/7

ķ.+ ına V32b/5

ķ.+ ında V59b/19, V60a/14,
V60a/9

ana k. V89b/6
k.+ ından 44b/1, V44a/20,
V84a/5, V86b/20
k.+ ını V44a/19, V63a/6
k.+ umdağı V12a/18
k.+ uındağı V61b/1

karınca karınca
k.+ dur V86b/14
k.+ sıdur V87a/12

karındaş kardeş
k.+ ı V32a/18, V55b/11, V55b/6,
V55b/7, V58a/5, V75b/7, V80b/,
V83a/6, V86a/13
k.+ ın
kız V60b/11
k.+ ını
kız k. V60b/12
k.+ ını V32a/19
k.+ ları V86b/2
k.+ um V58a/4

karış - karışmak-
k.- an V18a/13
k.- mayup V53b/9
k.-mış
k.- mış olmaz V63a/5
k.- mış olsa V40b/19
k.- up V63a/3

karışdur - karıştırmak
k.- up V44a/11

kārī Ar. okuyan
k+.ø V20a/6

karīb Ar. yakın
k. V73b/20

karpuz Far. karpuz
k.+ø V18b/14, V63a/10

karşu karşı
k.+ø V3b/12, V84a/18
k.+ dan V76b/3
k.+ larında V45a/5

k.+ ında V16a/12
k.+ suna V6a/3

karṭabān Far. (kaltebān) korkak
k.+ø V55b/14
k.+ dur V55b/19
k.+ ısam V55b/15
k.+ u V55b/16

karṭabānlık Far.+T. korkaklık
k.+ ı V55b/16

kāruz Far. (kariz) su kanalı
k.+ø V66a/9

kārye Ar. köy, küçük kasaba-
k.+ de V77b/5, V77b/8
k.+ nün
ehl-i k.: köy halkı V76b/14
k.+ ye
ehl-i k. V76b/12, V77b/5

kaşaba Ar. kasaba
k.+ nu V72a/15

kaşd Ar. niyet
k.+ø V75a/6, V82b/12
k. èt- V16a/20
k. eyle- V38b/1
k.+ da V28a/19
k.+ ıla V5a/3, V10a/14, V11a/20,
V11b/1, V11b/3, V11b/5,
V14b/14, V27b/12, V27b/7,
V29a/9, V30a/2, V31b/19,
V48a/2, V77a/16, V77a/18
k.+ ına V27b/10, V27b/14,
V60a/7, V77a/20
k.+ ında V5a/20, V75a/3
kılmak k.+ ında olmasa
V5a/4, V5a/8
k.+ ını V34b/13
k.+ ıyla V9b/3, V11a/2,
V13a/18, V32a/12
k.+ u V28b/4

kaşden Ar. bilerek, isteyerek
k.+ø V4a/18, V4a/19, V27b/20

ķasem Ar.yemin

ķ.+øV70b/12

ķ. eyle-:yemin etmek V16b/9

ķ.- i kelimāt V16b/3

ķ.+ üñ V70b/11

ķaşr Ar.kısaltma

ķ.+ø

ķaşr u ķ.- eyle- V3b/4

ķ. èt- V12a/17, V49b/8

ķ. eyle V65b/4

ķ.+ ı V48b/15

ķāşif Ar.ortadan kaldıran

ķ.+ø

ķ.+ u'l ğammat: kaygıyı
ortadan kaldıran V88a/11

ķat 1. huzur

ķ.+ ında V2a/17V16a/1, V21a/8,
V21a/9, V2a/12, V36a/11,
V36b/13, V36b/15, V37a/6,
V52a/12, V54b/7, V65a/17,
V66a/18, V78b/, V78b/12,
V78b/4, V78b/7

ķ.+ ındadır V45b/6

ķ.+ uñda V67a/13, V78b/3

2. görüş

ķ.+ ında V10b/8, V11a/7,
V15a/6, V15a/9, V16a/20,
V16b/3, V18a/14, V18b/11,
V18b/16, V19a/18, V19a/2,
V20b/1, V20b/10, V21b/19,
V22a/10, V22a/4, V22b/6,
V24a/4, V24b/8, V24b/9,
V26a/13, V26a/6, V26a/9,
V27b/11, V27b/14, V28a/13,
V28a/17, V28b/7, V29b/4,
V29b/6, V29b/7, V30b/11,
V33a/8, V33a/9, V33b/3,
V34a/17, V34b/5, V34b/7,
V34b/8, V39b/10,
V39b/12, V39b/18, V39b/19,
V39b/6, V41a/3, V41a/5,
V41a/8, V43a/15, V43a/18,
V43b/14, V43b/16, V43b/8,
V45b/17, V46a/15, V46a/16,

V46a/18, V46a/19, V4b/4,
V56a/9, V56b/11, V5a/1,
V60a/12, V60a/2, V60a/5,
V65b/11, V65b/13, V65b/17,
V65b/18, V65b/9, V66a/11,
V66a/12, V66a/2, V68b/2,
V73a/13, V73a/14, V76b/11,
V76b/9, V77b/14, V83a/1

ķ.+ ında V60a/12

ķ.+ ındaki V61a/13

3. tabaka, katman

ķ.+ø V24b/11

ķ.+ ında V6b/11

ķat - katmak

ķ.- up V58b/14

ķatār Ar. bölüm, parça

ķ.+ ına V6b/5, V17a/16

ķ.+ ında V17a/19

ķatāyif Ar. kadayıf

ķ.+ø

ķ. etmeki V18b/2

ķatı Ar. sağlam

ķ.+ø V12b/1, V14b/16, V25a/10,
V2a/12, V47a/7, V54a/15,
V65a/9, V84b/13, V84b/14,
V87/12, V90a/5, V90a/6

ķatık ekmeğın yanında yenilen şey

ķ.+ø V34a/2

ķ.+ dan V34a/3

ķ.+ ıla V18b/18

ķatıl katılmak, karıştırılmak

ķ.- maz V50a/16

ķatır Yun. katır

ķ.+ ın V64b/11

ķatī Ar. şüphesiz

ķ.+øV52a/13

ķatībAr.katip, yazıcı

ķ.+ø V62b/15

ķ.+ leri V65a/13

k.+ lerine V65a/11

katil Ar. katil, öldüren

ķ.+ø V27b/17, V28a/18,
V28b/12, V28b/18, V28b/19,
V30a/15, V30a/19, V30a/5,
V30b/6, V31a/7,
V76b/4, V77b/12
ķ.+ de V28b/15
ķ.+ e V28b/5, V76b/4
ķ.+ i V27b/18, V30a/5
ħür-i ķ. V29a/11
ķ.+ üñ V28a/5, V28a/2, , V28a/4,
V28a/14V28b/8, V29a/4,
V30a/8, V30a/10 V30b/4

katl Ar. adam öldürme

ķ.+ø V28a/19, V29a/1, V77b/6,
V82b/13, V82b/15
‘ādl-i ķ. eyle- V82b/17
ķ. et- V69a/8, V82b/12
ķ. eyle- V29b/16
ķ.- i nefis V2a/10, V2b/9
ķ. olun-: V4b/11, V4b/12,
V4b/13, V4b/13, V4b/17, V5a/1,
V5a/2, V5a/11, V5a/12
keffāret-i ķ. V36a/
ķ.+ dür V77a/16, V82b/15
ķ.+ e V32a/13
ķ.+ i V27b/9, V4b/3, V68b/11,
V68b/7
ħükm-i ķ. V28b/4
keffāret-i ķ. V35b/17
müceb-ī ķ. V28b/14
ķ.+ için
keffāret-i ķ. V30a/14
ķ.+ ide V29a/5, V29a/6,
V30a/15, V31a/9
keffāret-i ķ. V30a/18
ķ.+ idür V27b/7, V27b/8
ķ.+ ile
keffāret-i ķ. V35b/14
sebeb-i ķ. V28b/20
ķ.+ iñ V3a/4
ķ.+ ine V32a/8, V4b/10
ķ.+ üñ V27b/17, V28a/3, V28a/6,
V29a/3, V30a/10, V35a/6

katlan – katlanmak

ķ.- up V90b/7

ķatre Ar. damla, çok az

ķ.+ø V13a/18, V36b/13,
V37a/14, V37a/19
ķ.+ de V39a/12
ķ.+ dür V36b/15, V37a/16,
V37a/18

ķatrece Ar. +T çok az olarak

ķ.+ø V37b/2

ķavī Ar. güçlü, kuvvetli

ķ.+ø V51b/19, V5b/18
ķ. ol- V20b/12
ķ.+ dür V52a/5, V61b/9, V85a/8
ķ.+ nün V52a/5, V61b/9
ķ.+ yi V61b/12

ķavl Ar. söz, sözleşme

ķ.+ø V19b/5, V27b/17, V5a/12
ķ.+ de V35b/11, V35b/12,
V59a/11
eşahh-ı ķ.+ de V41b/12
ķ.+ i V15a/12, V18b/13,
V28a/15, V2a/18, V30b/13,
V43a/19, V59a/10, V59a/11,
V66b/7, V70a/11
ķ.+ için V29b/20, V30a/1
ķ.+ idür V28a/15
ķ.+ ile V35b/14
ķ.+ iñi V30b/14
ķ.+ iyle V59b/4
ķ.+ le V59b/3
ķ.+ ü V35b/9

ķavlullāh Ar. Allāh’ın sözü

ķ.+ a V30a/16

ķavm Ar. kavim, topluluk

ķ.+ ini V84a/2, V86b/13, V88b/2

ķavud(ğavud) kavrulmuş tahıl unu

ķ.+ ın V18a/16

ķavuş - kavuşmak

ķ.- up V90a/15

ķaya sarp dağ-
ķ.+ dandur V89b/15
Nāka ķ.+ sıdur V89b/18

ķayd Ar.kayıt
ķ.+ø
ķ. eyle- V30a/19

ķayın, -ynı kardeş, eşin kardeşi
ķ.+øV83a/10
ķ.+ ı V83a/11, V83a/13,
V83a/3, V83a/4

ķaynar çok sıcak
ķ.+øV76a/9

ķaynať - kaynatmak
ķ.- alar V44a/10, V44a/12

ķayŗer Ar. Roma ve Bizans
imparatorlarına verilen ünvan
ķ.+ø V85a/13V92a/1
ķ.- i Rum V83b/6
ķ.+ e V91b/13, V91b/14

ķayŗeriyye Kayseri şehri
ķ.+ dür V91a/2
ķayukaygı, tasa
ķ.+ sında
cāmı ķ.+ sında V5b/4, V5b/5,
V5b/9

ķaz –kazmak, eşmek
ķ.- alar V43a/11
ķ.- duğı V86b/4
ķ.- duķda V73b/12
ķ.- up V29a/2

ķazā Ar. yapılmayan oruē ve namaz
ibadetlerinin kurallara göre
yapılması
ķ.+ø V10b/2, V10b/15, V10b/20,
V11a/13, V11a/2, V11b/1,
V11b/10, V11b/13, V12b/3,
V12b/5, V13a/9, V13b/13,
V22a/15, V22a/6, V22b/16,
V22b/4, V23b/13, V24a/13,

V24a/17, V24b/5, V41a/5,
V43b/15, V43b/17, V49b/1
faŗl-ı ķ. V91a/5
ķ. ēt-: zamanında
yapılamayan oruē ve namaz gibi
ibadetleri daha sonra yerine
getirmek V6b/16, V6b/19, 9a/15,
V12b/14, V13a/13, V51a/2
ķ. eyle-: zamanında
yapılamayan oruē ve namaz gibi
ibadetleri daha sonra yerine
k. getirmek V6b/12, V12b/16,
V13a/3, V13a/6, V24b/3,
V26b/15, V39b/16,
V40a/1, V41a/4, V51a/3
ķ.- ı şehvet: V10b/15
ķ.- ı vaťar ēt-: V54b/11
ķ.+ dur V13a/17
ķ.+ sı V6b/12, V7a/12, V21b/7,
V22a/20, V24a/15, V24b/8,
V24b/9, V51a/2
ķ.+ sında V13a/15
ķ.+ sıyıla V7a/10
ķ.+ ya
ķ. ķal-: (Namaz ve oruē iēin)
sonra yerine getirilmek üzere
vaktinde eda edilmemek
V49b/11
ķ. ķo-: (Namaz ve oruē iēin)
sonra yerine getirilmek üzere
vaktinde eda edilmemek V5a/18,
V5b/2, V5b/5, V5b/7
ķ.+ yıla V48b/18

ķazan – kazanmak, sahip olmak
ķ.- duķları V77a/11
ķ.- madı
günāh ķ. V38b/8
ķ.- ur V27b/18

ķazan kazan
ķ.+ a V44a/9
ķ.+ ıla V80a/1

ķazf iftira, sövme
ķ.+ø
hadd-ı ķ. V69b/17V69b/20
ķ. ēt- V69b/17

kazık kazık, direk
k.+ø V20b/7

kažiyye Ar. konu, mesele
k.+ de V72a/12
k.+ yi V71b/19, V71b/4, V72a/1,
V72a/4, V72a/7

kebair Ar.büyük günahlar
k.+ø
günāh-ı k.+ ün V6b/11

kebir Ar.büyük
k.+ e V72b/9

kebiire Ar.büyük günah
k.+ dür V14b/19
k.+ nün V14b/19

kebs Ar.koç
k.+ø
k.- i İsmā'īl V90a/9

keçi keçi
k.+ø V18b/11

keci Far. kedi
k.+ø V88b/9
k.+ den V44a/1
k.+ nün 44b/2

kefālet Ar.kefillik
k.+ø V71a/16
k.+ dür V71a/16

kefenle - kefenlemek
k.- yüp V87b/4

keffārāt Ar. kefaretiler
k.+ø V2b/20
iskāt-ı k. V11b/7
k.+ da V35a/3

keffāret Ar. küfrün cezası
k.+ø V10a/17, V10a/19,
V10b/20, V10b/6, V10b/9,
V11a/10, V11a/17, V11a/4,
V11a/6, V11b/14, V11b/16,

V11b/4, V11b/6, V13a/16,
V13b/1, V13b/13, V14b/8,
V14b/9, V15a/1, V15a/10,
V15b/12, V16a/14, V19b/11,
V19b/6, V19b/7, V19b/9,
V20a/17, V20a/18, V20a/19,
V20b/1, V22b/16, V22b/6,
V24a/17, V24b/5, V27b/19,
V28b/7, V29a/5, V33a/4,
V33b/10, V34b/18, V34b/3,
V34b/7, V51a/10, V51a/6,
V51a/7, V8a/10, V9b/12, V9b/16
k.- i katl V30a/14, V30a/17
V30a/18, V35b/14, V35b/17
k.- i şavm V13b/9, V24a/5,
V35b/16
k.- i yemīn V8a/8, V9b/9,
V14b/18, V20a/12, V22a/17,
V22a/20, V22a/6, V23b/20,
V24a/16, V27a/8, V27a/12
V35b/15, V36a/2, V40a/10
k.- i zihār V36a/2
sebeb-i k. V11a/9
k. cāiz ol- V34a/5
k. lāzımdur V40a/13
k. lāzım ol- V10a/10, V10b/1,
V11a/19, V15a/7, V22b/5,
V28b/20, V34b/6
k. vēr- V2a/14, V9b/5,
V9b/16, V13b/2, V13b/4,
V15a/4, V15a/18, V15b/2,
V15b/11, V15b/18, V16a/7,
V16a/9, V23b/6, V24b/4, V28a/2,
V28b/5, V28b/14, V31a/7,
V33a/3, V33a/6, V33b/1,
V34a/6, V34b/9, V34b/12,
V54a/6
k.+ de V13b/12, V15a/9,
V15b/13, V40a/15
k.+ den V16a/2, V32b/12,
V34a/4
k.+ dür V35b/3
k.+ e V11a/8, V15b/1, V15b/8,
V34a/8, V34b/4, V51a/9, V9a/8
k.+ e geç- V13b/11, V15a/17,
V51a/10, V30a/15, V40a/13
k.+ ı V13a/19, V13a/20, V14a/9,
V14b/12, V14b/19, V14b/7,

V16a/4, V27b/, V28b/9, V2b/10,
V2b/7, V2b/8, V2b/9, V30a/10,
V30b/6, V34a/6, V35a/2,
V3a/12, V51a/5, V6b/10,
V6b/11, V6b/12, V9b/3
k.+ ından V81a/16
k.+ için V34b/2, V40a/12,
V8b/14, V51a/7
k.+ idür V34a/7
k.+ ile
cemi' -i k. V35b/18
k.+ in V11a/3, V14a/8, V16a/8,
V23b/13, V33b/6, V34a/14,
V34a/19, V3a/2, V3a/3, V3a/4,
V6b/17
k. eyle- V3a/4
k. vèr- V9b/17, V32b/11,
V32b/15
k.+ inde V33b/16, V34a/13,
V34a/14, V34a/17
k.+ inden V35a/4, V81a/16
k.+ ine V34a/6, V35a/3, V35a/4,
V51a/8
it'âm-ı k. V13b/19
k. geç- V51a/11
k.+ inün V13a/14, V34b/16
k.+ iyile V34a/13
k.+ leri V15b/20
k.+ lerinün V35a/6
k.+ lerün V35a/1
k.+ ün V15a/4, V34a/16,
V34b/14
mücib-i k. V2a/14
k.+ ünçün V14a/19

kefîl Ar. kefil

k.+ø
k. ol- V71a/14

kefin Ar. (kefen) kefen

k.+ leri V90b/11

kelâm Ar. söyleyiş, söyleme

k.+øV83b/14
efdâl -ı k. V85b/16
k.+ ı V33b/3
k.+ ında V3b/2, V52b/15

kelāmullāh Ar. Allāh sözü

k.+ø V83b/14
muḫhar-ı esrar-ı k. V85b/2
kelb Ar. köpek
k.- i mu'allem V74a/13
k. V44a/1, V74a/18
k.+ idürki V87a/15
k.+ ün V74b/2

kelimāt Ar.kelimeler, sözcükler

k.+ø
k. èt- V86a/10
k.+ dur V20a/7
k.+ ından
kasem-i k. V16b/3
k.+ ıyla V38b/20

kelime Ar.söz, sözcük

k.+ø V16b/6
k.- i tevhiḏ V31b/8
k.+ leri V45a/10
k.+ nün V57a/6, V57a/8
k.+ sidür V85b/16
k.+ sin
şehâdet k. V31b/14, V91a/11
k.+ yi V39a/1

kelle Far. baş

k.+ø V18b/11, V18b/8

kemākān Ar. eskiden olduğu gibi

k.+øV50b/17

kemākāne→ kemākān

k.+ø V88a/20

kemālAr.olgunluk, noksansızlık

k.+ø
k.- i kerem V2a/13
k.- i mu'cizāt V91b/18
k.- i rahmet V81b/18
k.+ ile
şîfat-ı k.+ ile V26b/18

kemücek küçük kemik

k. V89b/7

kemük kemik

k.+ø V70a/6
k.+ denki V84b/1

kenār Ar. kıyı, uç

k.+ø
gök k.+ ı V45b/12

kendi kendi, öz

k.+ø V11b/6, V14a/11, V19b/8,
V20b/14, V20b/18, V20b/7,
V21b/5, V22b/20, V23a/4,
V25b/8, V2b/15, V34a/6,
V35a/7, V35b/3, V36b/9,
V37b/11, V38b/8, V3a/7,
V42b/11, V44a/10, V58b/3,
V60b/14, V66b/13, V68b/17,
V69b/5, V76b/1 V76b/12, V7a/4,
V81a/20, V82b/8, V84a/4,
V84a/5, V84b/20, V86b/18,
V90b/2, V91b/6, V9b/10

k. eliyle V81a/17, V81a/18

k.+ den V37b/10

k.+ler V23b/5

k.+ ni V9b/7

k.+ nün V5b/18, V81b/5

k.+ si V51b/1, V53b/11, V9b/10

k.+ ye V28b/17, V35a/2

kendü→kendi

k. ø V34b/16, V3a/15, V76b/13,
V77a/7, V77a/9, V80a/4,
V85a/19, V86b/4

k. kendüye V89a/6

k.+ den V61b/12, V81b/5

k.+ leri V23a/19

k.+ lerini V91a/20

k.+ lerünüzü V91b/4

k.+ m V83b/10

k.+ ne V75a/19

k.+ ni V82b/18

k.+ si V58b/5, V80a/12

k.+ sin V18a/19

k.+ sine V78b/15

k.+ sini V72a/2

k.+ ye V70b/8, V75b/16

kendü k. V89a/6

Kenz Ebü'l-Berekât en-Neseffî

tarafından yazılmış Hanefî fıkıh
kitabı

K.+ø V21a/20, V21b/18

K.+ de V18a/2, V20a/8

K.+ ün V24a/18, V24b/4, V14a/1

kerāhet Ar. bir işi zorla yapma

k.+ø V49b/7, V73a/7

kerāmāt Ar. kerametler

k.+ ın V92a/1

kerāmet Ar. saygı gösterme, ikramda
bulunma

k.+ø V4a/4

ecir ü k. vër- V4a/2

k.+ de V33a/16

k.+ e V23a/16

k.+ ile V46a/4

k.+ ler

ecir ü k. vër- V4a/3

k.+ lerile V46a/3

kerem Ar. iyilik, cömertlik

k.+ inden

kemāl-i k.+ inden V2a/13

kerh Ar. tiksınme, iğrenme

k.+ dür V49a/3

k.+ ile V19b/9, V56b/19

kerīme ayet

k.+ø

āyet-i k. V31b/11

k.+ de

āyet-i k. V31a/12

k.+ nün

āyet-i k. V23a/8

kerre Ar. defa, kez

k.+ø V11a/5, V20b/19, V21a/1,

V31b/1, V37b/11 V40a/19,

V40b/1, V47a/12, V49a/8,

V52b/3, V68b/1, V68b/5,

V76a/3, V84a/14, V88a/14,

V9b/10, V9b/13, V9b/5

kes - kesmek

- k.- mek
üzerine k. V64b/6
k.- miş V76a/12
k.- se V29b/1
k.- üp
icāreye k. V64b/13
- kesād** Ar. yokluk, bulunmazlık
k.+ø
k. ol- V65b/13, V65b/16
k.+a
k.+ a var- V65b/19, V66a/1
- kesb** Ar. kazanç
k.+ e V73b/3
k.+ i V4b/14, V73b/2, V73b/4
- kesdür** - kestirmek
k.- mek V73a/17
- kese** Far. kese, küçük torba
k.+ deki V27a/3, V27a/4
- keşīr** Ar. çeşitli
k.+ø
‘amel-i k. olup V49a/11
ḥaḳīr-i k.+ ut taḳṣīr V1b/8
k. ol- V49a/5
- keşīre** Ar. çeşitli
k.+ø
mesā’il-i k. V71a/11
- kesil** - kesilmek
k.- en V76a/15
k.- medi V89b/1
nesli k.- medi V84b/7
k.- meyince V70a/6
k.- meyüp V42b/20
k.- mez V29b/2
nesli k.- mez V84b/1
k.- miş V59b/18
k.- miş olsa V42a/12
k.- se V42b/19, V43a/3, V43b/4
k.- ürirdi V90b/18
k.- ürse V43a/5
2. bitmek
k.- di V60b/3, V60b/4
- kesr** Ar. bozma, dağıtma
k.+ø
- k. ol- V49b/19
k.+ iyiledür V49b/11
k.+ iyilemidür V49b/11
- kesük** kesik
k.+ø V42a/12, V42a/14
- Keşşāf** Zemahşeri tarafından yazılmış
bir tefsir kitabı
K.+ø
şāhib-i K. V86b/17
K.+ uñ V35a/5
K.+ uñdur V34b/1
- ketm** Ar. sır tutma, gizleme
k.+ø
k. eyle- V72b/7
- kevāin** Ar. oluşlar, olaylar
k.+ e V36b/16
- keyfiyet** Ar. durum
k.+ø
k.- i tetābu‘ V30a/17
- kez** defa
k +ø V2a/15
- kezā** Ar. böyle, böylece
k.+ø V73a/15
- kezalik** Ar. böyle, bunun gibi
k.+ø V37a/15, V63a/10
- kezer** (kerez) kiraz
k.+ø V18b/17
- Ḳible** namaz kılarken dönülen yön
ḳ.+ i V48a/2
ḳ.+ ye 44b/19, V48a/4
- ḳıçayak** bir ayakkabı türü
ḳ.+ ınuñ V74b/19
- ḳıl** –yerine getirmek, eda etmek
ḳ.-ø V25b/5, V5a/6
ḳ.- a V47a/1, V48a/6, V5a/16, V5a/17

cum‘a k. V20a/11
 nāfile k. V26b/5
 namāzı k. V67a/20
 k.- çağın V25b/4
 k.- alar
 mütena‘im k. V2b/5
 namāzın k. V40b/2
 k.- am
 namāz k.- am V25b/2
 k.- an V4a/2
 teṭavvu‘ k. V48b/13
 k.- anlar V4a/10
 k.- ar
 ehl-i hevā k.- ar V42b/13
 k.- arısa V48a/4
 k.- ayam
 namāz k. V71a/5
 k.- ayum
 namāz k. V22a/16
 k.- dı V47b/12, V4a/8, V4a/9
 namāzı k. V4a/6
 k.- duğı V45b/1, V47a/4,
 V48b/18
 namāzı k. V40a/1
 k.- duğı V25a/5
 k.- duğda V49a/10
 k.- duğları V46a/6
 k.- dum V47a/14
 k.- madılar V4a/11
 namāzı k. V4a/10
 k.- mağa V12a/8
 namāzı k. V12a/8
 k.- mağ V41a/2, V47a/1,
 V47b/19, V48b/20, V49b/5,
 V73a/6
 nāfile k. V71a/7
 namāz k.- V21b/12, V23b/19,
 V23b/20, V24a/1, V25a/1,
 V25b/9, V25b/18, V26b/4,
 V38b/6, V39a/9, V40a/4,
 V40b/4, V71a/6, V71a/8
 k.- mağ kaşında ol- V5a/4,
 V5a/8
 üçinciği k.- mağ‘azminde ol-
 V5a/6
 k.- mağda V49b/7
 namāz k. V73a/7
 k.- mağdur

üzerine k. V23a/1
 k.- mağmı V48b/20
 k.- malı olsa V48b/9
 k.- mamış
 şülüşin k. V8a/14
 k.- masa V5b/2
 namāzı k. V5b/4
 k.- mayınca V47b/13, V47b/9
 k.- mayum
 cum‘a namāzın k. V20a/10
 k.- mayup V5a/18
 namāzın k. V5b/7
 k.- mazısa V5a/6, V5b/13
 namāzı k. V4a/12
 k.- mış V47a/19, V8a/13, V8a/19
 k.- sa V25b/20
 namāz k. V71a/9
 namāzı k. V4a/1
 k.- salar
 namāzın k. V7a/12
 k.- sun V12a/9, V40b/12, V48a/1
 namāzı k. V40b/12
 k.- up V47a/17, V47b/11, V49a/9
 vācib k. V35b/7
 k.- ur V48a/2
 namāz k. V17a/12, V24b/16,
 V24b/18
 k.- urken
 cenāze k. V39b/17
 namāz k. V39a/18, V49a/3,
 V49a/6
 k.- urlar
 evkātı k. V45b/10
 namāzların k. V45b/8
 2. yapmak
 k.- asın
 muşavver k. V6a/7
 k.- dılar
 vācib k. V26a/7
 k.- duğıdur V35b/3
 k.- duğda
 tamām k. V47b/9
 k.- dum
 münḥaşır k. V2b/6
 k.- mağıla
 mālīk k. V30b/1

kıl kıl

k.+ø V14a/2
kıldır - eda ettirmek
 k.- mağa
 namāz k. V5b/13
kılıç kılıç
 k.+ø V27b/18, V29a/10
kılın –teşebbüs etmek
 k.- an V25b/15, V49b/8, V49b/9
 k.- andan V25b/14
 k.- dı V48b/7
 k.- maz
 namāz k. V40a/7
 cenāze namāzı k. V4b/15
 k.- ur V39b/8
 cenāze namāzı k. V4b/19
kır –yok etmek
 k.- maz V18a/1
kırā'at Ar. Kuran'ın tecvid ve kurallara göre okunması
 k.+ø V3b/13, V47b/15, V47b/2, V48a/19
 k.+ a V47b/3
 k.+ ına
 cüz-i k.+ ına V35b/6
kırā'atsuz Ar. +T kuralsız okuma
 k.+ø V23b/20, V24a/1, V47b/19, V47b/20
kırk kırk
 k.+ø V9a/2, V43b/14, V43b/5, V50a/1, V63b/11, V80a/13, V87a/1 V87a/10, V88b/6, k.+ ı V50a/18
kırk beş kırk beş
 k.+ø V8a/12
kırkıncı kırkıncı
 k.+ø V43a/15, V43b/4
kışāş Ar. misilleme suretiyle cezalandırma

k.+ø V27b/12, V27b/16, V28b/20, V29a/11, V29a/7, V29b/12, V29b/14, V76a/20, V77a/17, V82b/12, V82b/16, V82b/17
 hür-i k. V29a/12
 k.- ı ırs V29b/18
 k. ét- V29a/10, V29b/17, V29b/19
 k. lāzım ol V29a/6
 k. olun- V29a/13, V29a/14 V29a/16, V29a/17, V29b/9, V29b/10, V30a/3, V30a/5, V30a/7, V76b/5, V76b/16, V77a/14, V77a/18, V83a/2
 k. olunmuş olsa V76b/17
 k.+ a V70a/9
 k.+ dan V76a/19, V77a/19
 k.+ ına V29b/13
kışsa Ar. hikaye
 k. V31a/12
 k.+ dan
 k. hışsa V6a/20
 k.+ sın V31a/19
kış kış
 k.+ø V26a/19
kıyām Ar. ayakta durma
 k.+ø V46b/13, V47b/3, V48a/17, V48a/18
 'alāmet-i k. V48b/3
 haķikat-i k. V48a/20
 haķikat-i k. V48a/19
 nefis-i k. V48b/14
 k.+ a
 eczā'-ı k.+ a V48b/1
 k.+ da V47b/2
 k.+ dan V48b/11, V48b/7
 k.+ ıla V48a/16
 k.+ uñ V48a/16
kıyāmet Ar. kıyamet, hesap günü
 k.+ø-
 k. kop-kıyamet günü gelmek
 V28b/11

ķ.+ de V13b/20, V14a/7,
V14b/17, V17a/11, V23a/9,
V28b/11, V31b/18, V31b/9,
V32a/8, V35a/8, V4a/10,
V4a/12, V4a/14, V5b/15,
V67a/11, V67a/15, V67a/18,
V67b/13, V67b/3, V67b/5,
V6b/3, V84a/6, V84b/2,
V85a/11, V87a/3, V89b/9,
V91a/5

rūz-ı ķ. kıyamet günü V5a/18
ķ.+ den V5b/8
ķ.+ e V67b/12, V84b/16
ķ.+ te V17a/19

ķiyās Ar. oranlama

ķ.+ø V20a/7, V75b/17
ķ. olun-: karşılaştırılmak V9b/3
V32a/13
ķ.+ da V18a/4
ķ.+ ıla V11b/4

ķiyāsen Ar. oranlama

ķ.+ø
ķ. ol- V41a/1

ķiymet Ar. kıymet, değer

ķ.+ de V65b/11
ķ.+ den V63b/10
ķ.+ dür V76a/16
ķ.+ e
ķ.+ e tutul-: değeri ölçülmek
V50a/11
ķ.+ i V65b/12, V65b/19,
V76a/15, V76a/16, V77b/20
ķ.+ in V61b/20, V64a/16,
V65b/14, V66a/1, V66a/4,
V9a/16, V9a/19
ķ.+ in al- V61b/20, V79a/15
ķ.+ in çek- V74b/15
ķ.+ ini V8b/12
ķ.+ le V62b/12
ķ.+ ünüñ V2b/20

ķız kız

ķ.+ø V32a/18, V32a/19, V53b/7,
V61b/2, V70a/19,
V70b/2 V82b/8, V83a/19,

V83a/6, V83a/14, V86a/2,
V89b/3

ķ. dile-: evlenmek istemek

V53b/6, V70a/18,

ķ. ķarındaşı V60b/11,
V60b/12

ķ.+ ı V53b/7, V53b/9, V54b/9,
V55b/10, V70a/19, V70b/1,
V70b/4

V83a/10, V85b/20, V89b/3

ķ.+ ıdur V32b/3

ķ.+ ım V33a/15, V68a/5

ķ.+ ımuñ V32b/13

ķ.+ ın V52b/14, V52b/17

ķ.+ ını V53b/11, V82b/6,

V82b/8, V82b/9

ķ.+ lar V42b/18, V83b/2

ķ.+ laruñ V82b/9

ķ.+ um V69b/12

k.+ uñ V52b/15

ķızıl kızıl

ķ.+ø V87b/1

ķızılıķ kızılılık

ķ.+ ı V45b/17

ķi Farsça bağlama edatı

k.+ø V1b/8, V2a/3, V2a/4,
V2a/8, V2a/10, V2a/11, V2a/16,
V2a/19, V2b/2, V2b/13, V2b/14,
V2b/18, V2b/19, V3a/6, V3b/1,
V3b/5, V3b/7, V3b/11, V4a/3,
V4a/15, V4a/17, V4b/13,
V4b/19, V5a/3, V5a/12, V5a/14
V5b/9, V5b/12, V5b/16, V5b/17,
V6a/6, V6a/9, V6a/10, V6a/12,
V6a/13, V6a/15, V6a/16,
V6a/17, V6a/20, V6b/6, V6b/19,
V7a/2, V7a/4, V7a/8, V7a/9,
V7b/4, V8a/2, V8a/11, V8a/20,
V8b/13, V8b/18, V9a/3, V9a/7,
V9b/19, V10a/5, V10a/9,
V10b/18, V10b/3, V10b/5,
V10b/6, V11a/12, V11a/16,
V11a/7, V11b/17, V12a/10,
V12a/5, V12a/6, V12a/9,
V12b/4, V13a/14, V13b/8,

V14a/10,	V14a/11,	V14a/12,	V34a/16,	V34a/20,	V34b/10,
V14a/13,	V14a/16,	V14a/17,	V34b/11,	V34b/13,	V34b/16,
V14a/18,	V14a/19,	V14a/20,	V34b/18,	V34b/6,	V35a/11,
V14a/3,	V14a/4,	V14a/5,	V35a/4,	V35a/9,	V35b/1,
V14a/7,			V35b/3,	V36a/13,	V36a/19,
V14a/9,	V14b/12,	V14b/13,	V36a/6,	V36a/7,	V36a/8,
V14b/3,	V14b/6,	V14b/9,	V36b/11,	V36b/2,	V36b/5,
V15a/2,	V15a/8,	V16a/10,	V36b/9,	V37a/11,	V37a/13,
V16a/14,	V16a/2,	V16a/20,	V37b/10,	V37b/13,	V37b/16,
V16a/7,	V16b/13,	V16b/14,	V37b/3,	V37b/8,	V37b/9,
V16b/17,	V16b/19,	V16b/20,	V38a/12,	V38a/13,	V38a/14,
V16b/6,	V16b/8,	V17a/13,	V38a/16,	V38a/18,	V38a/2,
V17a/18,	V17a/20,	V17a/8,	V38a/4,	V38b/10,	V38b/15,
V17b/11,	V17b/12,	V17b/17,	V38b/20,	V39a/1,	V39a/14,
V17b/18,	V17b/19,	V17b/2,	V39a/16,	V39a/18,	V39a/2,
V17b/20,	V17b/3,	V17b/4,	V39a/20,	V39a/3,	V39b/2,
V17b/5,	V17b/9,	V18a/3,	V40a/16,	V40a/8,	V40b/18,
V18b/3,	V18b/9,	V19b/5,	V40b/3,	V41a/13,	V41a/17,
V19b/6,	V1b/14,	V20a/7,	V41b/1,	V42a/17,	V42a/20,
V20a/11,	V20b/16,	V20b/18,	V42b/13,	V42b/2,	V43a/11,
V20b/9,	V21a/16,	V21a/17,	V43a/16,	V43a/2,	V43a/6,
V21a/19,	V21a/9,	V21b/20,	V44a/5,	44b/18,	V45a/10,
V21b/3,	V21b/9,	V22a/2,	V45a/15,	V45a/19,	V45a/3,
V22a/3,	V22b/12,	V22b/13,	V45b/3,	V46a/3,	V46a/4,
V22b/17,	V22b/20,	V22b/8,	V46b/11,	V46b/12,	V46b/17,
V23a/13,	V23a/16,	V23a/17,	V46b/4,	V46b/7,	V46b/9,
V23a/1,	V23a/3,	V23a/4,	V47a/12,	V47a/15,	V47a/20,
V23a/8,	V23a/9,	V23b/2,	V47a/8,	V47b/10,	V47b/14,
V24a/10,	V24a/3,	V24a/4,	V47b/16,	V47b/5,	V48a/15,
V24a/7,	V24a/8,	V24b/14,	V48a/17,	V48a/18,	V48a/20,
V24b/15,	V24b/17,	V24b/18,	V48a/3,	V48a/6,	V48a/9,
V24b/19,	V24b/2,	V25a/12,	V48b/12,	V48b/2,	V48b/8,
V25a/16,	V25a/18,	V25a/3,	V49a/14,	V49a/5,	V49a/12,
V25a/6,	V25b/12,	V25a/13,	V50a/5,	V50b/12,	V50b/13,
V25b/2,	V25b/4,	V25b/7,	V50b/3,	V50b/9,	V51a/12,
V26a/11,	V26a/13,	V27a/12,	V51a/14,	V51a/4,	V51a/5,
V27b/15,	V27b/17,	V28a/3,	V51a/6,	V51b/17,	V51b/6,
V28a/5,	V28a/6,	V28b/,	V52a/1,	V52b/16,	V52b/17,
V28b/16,	V28b/19,	V28b/20,	V52b/7,	V53a/17,	V53a/18,
V29a/20,	V29b/3,	V29b/11,	V53a/20,	V53b/17,	V54b/1,
V29b/5,	V30a/8,	V30b/15,	V54b/11,	V54b/12,	V54b/14,
V30b/3,	V31a/12,	V31a/13,	V54b/18,	V54b/20,	V54b/4,
V31a/3,	V31b/17,	V31b/19,	V55a/11,	V55a/12,	V55a/4,
V31b/4,	V31b/8,	V32a/17,	V55a/6,	V55b/20,	V56a/13,
V32a/18,	V32a/4,	V32a/7,	V56a/14,	V56a/19,	V56a/2,
V32a/9,	V32b/13,	V32b/16,	V56a/20,	V56a/3,	V56a/4,
V32b/19,	V32b/1,	V33a/14,	V56b/13,	V56b/16,	V56b/4,
V33a/4,	V33b/5,	V33b/6,	V56b/7,	V57a/10,	V57a/2,
V33b/7,	V34a/12,	V34a/15,			

V57a/14, V57b/17, V57b/6,
V58a/19, V58b/11, V59a/18,
V59a/19, V59a/5, V59b/1,
V59b/3, V59b/4, V59b/8,
V59b/9, V61b/1, V61b/11,
V61b/17, V61b/7, V62a/20,
V62a/5, V62a/8, V62a/9,
V63a/17, V63b/1, V63b/5,
V63b/6, V64a/10, V64a/15,
V64a/20, V64a/5, V64a/8,
V64b/16, V64b/18, V64b/19,
V65a/15, V65a/17, V65a/18,
V65a/2, V65a/8, V65b/14,
V66a/19, V66a/20, V67a/11,
V67a/13, V67b/14, V67b/17,
V67b/2, V68a/15, V68a/17,
V68b/1, V68b/11, V68b/12,
V68b/14, V68b/15, V68b/16,
V69a/12, V69b/12, V70a/14,
V69b/14, V69b/7, V71a/1,
V71a/11, V71a/17, V71a/5,
V72b/20, V73a/15, V73b/2,
V74a/13, V74b/11, V74b/15,
V74b/5, V75a/12, V75a/14,
V75a/17, V75b/11, V75b/17,
V76a/1, V76a/3, V77a/16,
V78b/5, V78b/10, V79a/12,
V79a/17, V79a/7, V79b/1,
V79b/5, V79b/4, V79b/9,
V80a/10, V80a/18, V81a/15,
V81a/18, V81a/19, V81a/9,
V81b/10, V81b/12, V81b/8,
V83a/13, V83b/1, V83b/13,
V83b/16, V83b/17, V83b/5,
V83b/7, V84a/14, V84a/16,
V84a/20, V84a/7, V84a/9,
V84b/10, V84b/11, V84b/15,
V84b/17, V84b/19, V84b/7,
V85a/14, V85a/8, V85a/15,
V86a/19, V86b/12, V86b/16,
V86b/18, V86b/19, V86b/20,
V86b/3, V86b/6, V86b/7,
V86b/8, V87a/1, V87a/10,
V87/12 V87a/16, V87b/5,
V88a/14, V88b/10, V88b/17,
V89a/11, V89a/12, V89a/20,
V89b/1, V89b/10, V89b/14,
V89b/18, V89b/3, V89b/6,

V89b/7, V90a/5, V90b/13,
V90a/20, V90b/19, V91a/1,
V91a/10, V91a/11, V91a/14,
V91a/15, V91a/18, V91a/19,
V91a/3, V91a/7, V91a/9,
V91b/5, V92a/1, V91b/16

kibriyahi Ar. ululuk, azamet
k.+ø V16b/8

kiçi küçük
k.+ø V41a/20
k.+ si V65a/9

kifāyet Ar. yeterli olma
k.+ø
k. ét-: yetmek V11a/6,
V15b/3, V20a/18, V20b/10,
V20b/2, V40b/6, V26b/6,
V49a/20, V62b/2, V71a/9,
V90b/17
k. eyle-: V34a/6 , V90b/8

kile Ar. tahıl ölçmeye yarayan kap
k.+ø V13b/15, V13b/16,
V14a/16, V14a/19, V64a/13,
V7b/17, V8a/4, V8b/3, V8b/4,
V8b/5, V8b/8, V9a/16, V9a/19,
V9b/14, V9b/15, V9b/8, V9b/9
k.+ si V63b/19
k.+ sidür V8b/1
k.+ sin V64a/12
k.+ sine V63b/19
k.+ sinün V64a/16
k.+ siyle V7b/17, V8b/8
k.+ ye V64a/2

kilid Ar. kilit
k.+ idür V4a/6

kilidli Ar. +T. kilitli
k.+ø V20b/12

kilise Yun. kilise
k.+ ye V20b/3

kim soru sözü

k.+ø V2b/16, V3b/20, V4a/12,
V4a/15, V4a/18, V56a/12,
V56a/15, V71a/6, V74a/5,
V74a/6, V79b/11, V84a/12
k.+ dür V47b/8, V50a/5, V51a/4,
V54a/20, V68b/7, V83b/14,
V83b/15, V83b/16, V84a/10,
V84a/15, V84b/14, V91a/8
k.+ e V29a/7, V29a/8, V53a/8,
V55a/1, V59a/2, V59a/3,
V79b/10
k.+ i V54b/20
k.+ üñ V55a/1
k.+ üñdür V63a/6

kimesne kimse

k.+ø V5a/10, V5b/9, V6b/18,
V7a/18, V7b/2, V7b/5, V10a/14,
V10b/12, V10b/16, V11a/11,
V11a/19, V11a/2, V11b/3,
V12a/9, V13b/4, V15b/19,
V16a/20, V17a/10, V19b/10,
V19b/11, V20a/9, V21a/16,
V21b/9, V22b/9, V24a/3,
V24b/6, V25b/18, V26a/17,
V26b/15, V28b/6, V29a/1,
V29a/8, V32a/2, V32a/7,
V33a/13, V33a/7, V35a/10,
V36b/2, V38a/14, V38a/15,
V3b/11, V40a/11, V40a/8,
V41b/14, V41b/19, V42a/2,
V45a/11, V46b/16, V46b/4,
V48b/13, V4a/20,
V48b/8V50a/7, V50b/20,
V51a/12, V51a/20, V51a/8,
V51b/2, V51b/5, V61b/1,
V62b/20, V81b/2, V87/12
k.+ dür V47b/10, V9b/6
k.+ ler V38a/13, V73b/9
k.+ nün V21b/13, V41b/2,
V42a/11, V7a/14, V7b/10
k.+ yi V11b/7, V16a/12

kimi bazıları

k.+ø V90b/4

kimse kimse

k. ø V16a/14, V18a/3, V27b/9,
V37b/8, V4a/18, V50a/14,
V52b/3, V6a/4, V77b/4, V81b/3,
V83b/12, V83b/16, V86a/11,
V86b/13, V86b/20
k.+ leri V80a/13
k.+ nün V7b/1, V47b/17
k.+ ye V20a/10, V21a/12,
V27a/6, V27a/7
k.+ yi V23b/15

kirāla - kiralamak

k.- maḳıla V51b/7

kirām Ar. ulular, şerefliler

k.+ø
tāb'in-i k. V4a/8

kirlen - kirlenmek

k.- dükde V89a/8

kişi şahıs, insan

k.+øV10b/2, V10b/7, V14b/13,
V16a/13, V16a/5, V17b/1,
V19b/11, V24b/15, V24b/19,
V27a/20, V28b/13, V28b/17,
V30a/3, V39b/19, V41a/5,
V46b/19, V4a/14, V52a/11,
V59a/16, V59b/3, V62a/12,
V66b/12, V71a/17, V71b/7,
V7b/15, V81b/12, V8a/11
k.+ nün V5b/12, V17b/2,
V32b/2, V33a/1, V41a/7,
V50a/8, V81b/4
k.+ ye V20a/16, V24a/1,
V24b/17
k.+ yi V5b/5

kitāb Ar. kitap

k.+ø V36a/5, V37b/14
k.+ a V2b/1
k.+ ı V1b/8, V2b/5
k.+ ın V37b/10
k.+ ında V25b/7, V37b/9,
V41a/12, V4a/17
k.+ ından V37b/13
k.+ lar V1b/16
k.+ larda V6b/15

k.+ laruḡ V2a/18

Kitāb-ı Hayātü'l Hayevān Demîrî
tarafından yazılmış bir hayvanlar
ansiklopedisi
K. V73a/15

Kitāb-ı Necmeddīn en-Niṣābūrī
Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış
tarihi ile ilgili bir bilgi
bulunamamıştır.
K.+ø V76a/2

kitābī Ar. pratik düşünceden uzak
l.+ dūr V33a/15

Kitāb-ı Dürrü'n-Naẓm Ebû
Muhammed el- Yâfiî tarafından
yazılmış âyetler ve sûreler
arasındaki münasebetleri esas
alan bir tefsir kitabı
K.+ø. V87b/15

kitābullāh Ar. Allāh'ın kitabı
k.+ dur V73a/14

Kitābü'd Diyyāt dini konularda
yazılmış derleme bir kitap
K.+ de V28a/14

kizb Ar. yalan
k.+ø
k.- i ihtimāl: yalan ihtimali
V69b/19
k.+ ine V71b/7

ko - komak, bırakmak
k.+ø V6a/11, V6a/17
k.- dı V21a/16, V54a/18,
V78b/12, V78b/13, V83a/12,
V83a/15, V83a/3, V91b/12,
V91b/19
rehīn k. V79b/4
k.- dılar V88a/16, V88b/7
k.- duḡda V84b/6
k.- ma V78b/2
k.-mak
boş k. V74b/18

k.- maḡ mı V67b/13
k.- maya V2b/16
k.- mışlar V82b/8
k.-sa
kaḡaya k. V5a/18, V5b/2,
V5b/5, V5b/7
k.- salar V80a/8

koç koç
k.+ dur V86b/13, V87a/4,
V87a/7

koḡu koku
k.+ s1 V73a/8

kol kol
k.+ 1 V32b/20
k.+ ına V40a/20
k.+ ını V38b/4
k.+ ların V42a/5
k.+ una V40b/2

koḡayca kolaylıkla
k.+ sını V14a/15

koḡaylıḡ kolay olma durumu
k.+ ıla V58b/12

kon - konmak, yerleştirmek
k.- duḡda V90b/18
k.-miş
k.- mış olup V66b/17
k.- up V71b/18
ḡondur- kondurmak, yerleştirmek
k.- up V85b/7

koḡşu komşu
k.+ ları V75b/9

koḡuk konuk, misafir
k.+ dan V71b/19

koḡuḡluk konuk olma durumu-
k.+ umuzda V80a/7
k.+ uḡuzda V80a/3

koḡul - konulmak, yerleşilmek
k.- dı V48b/2
k.- madı V89a/20

ķ.- maz V4b/16
ķ.- ur V4b/20

ķop - ortaya çıkmak
ķ.- acağından
ķiyāmet ķ. V28b/11
ķ.- ar V16a/2, V4a/14
ķ.- arlar V4a/13
şafında ķ. V4a/10

ķor sönmüş ateş
ķ.+ø
ķ. ol-:azalmak, bitmek
V11b/8

ķori- korumak
ķ.+øV42b/15
ķ.- muş V87a/17
ķ.+ ya V42b/16

ķork - korkmak
ķ.- arsa V12a/3 ,V48a/5,
V58b/13
ķ.- duğından V3b/8
ķ.- sa V12a/19, V12b/20,
V13a/5,V56a/12

ķorku korku
ķ. V45b/5
ķ.+ larından V23b/4
ķ.+ sından V45b/4, V87b/8
başı ķ.: ölmek korkusu
V31b/2

ķorkut - korkutmak, korkmasını
sağlamak
ķ.- dı V84a/2, V86b/13

ķoş – koşmak, aracı çekecek hayvanı
bağlayarak hazır etmek
ķ.- duğı V81a/12

ķov - kovmak, kovalamak-
ķ.- an V88b/14
ķ.- ar V76b/2
ķ.- arken V5b/1
ķ.- dı V6a/19
ķ.- up V31a/14

ķovul - kovulmak
ķ.- duğı V6b/2

ķoy- →**ķo-**
ķ.- a V71a/3
ķ.- alar 44b/2
ķ.- am V38b/14
ķ.- duķ V23b/1
ķ.- madılar V84b/6
ķ.- mışlar V44a/17, V54b/12
ķ.- salar V19b/2, V19b/3
ķ.-u
yüzin ķ.- u V19a/12
ķ.- up V37a/3, V38b/4,
V3b/16, V41b/5, V44a/11,
V48a/2, V54b/10, V6a/6, V78b/,
V78b/5, V79a/3, V87b/9,
V88b/11
boş ķ. V74b/19
eşer ķ. V1b/14

ķoyul – koyma eylemi yapılmak
ķ.- ur V85a/12

ķoyun koyun
ķ. V18b/11, V31a/14, V66b/8,
V74b/10, V75b/14, V87b/4
ķ.+ ı V66b/3, V74b/10, V75b/19
ķ.+ ın V52a/15
ķ.+ uķ V50b/7, V50b/9, V63a/1,
V75b/20

ķömiş *Far.* kömüş, su sığırı
ķ.+ø 44b/6, V18a/6, V18a/8

ķöpri köprü
ķ. V22b/15

ķör *Far.* kör
ķ.+ø V33b/8

ķötüli kötü olma durumu
ķ.+øV64a/7

ķötürüm yürüyemez durumda olan
ķ.+øV29a/15

ķöy *Far.(kuy)* köy
ķ. V20b/16

k.+ de V49b/6
k.+ den V72b/1, V77b/11
k.+ üñ V72a/15
k.+ ünde V72b/15

ķudāt Ar. kadılar

ķ.+sın
ķadıül ķ. V38a/2

ķudret Ar. güç, kuvvet

ķ.+ø
ķ. eli V84b/20, V90a/20,
V90b/2
ķ.+ i V33b/18, V3a/9, V5b/10
ķ. ol- V5a/16, V64b/5,
V64b/10
ķ.+ iyile
yed-i ķ. V85b/17

ķudūrī (ö.428/1037) bir Hanefī ālimi

ķ.+øV11a/18
ķ.+ de V19b/9, V27b/5
ķ.+ nūñ V7a/3, V20a/8, V30a/9
ķ.+ inde V15a/8

ķudūs Kudūs şehri

ķ.+ de V25b/14
ķ.+ dūr V90b/20

ķul kul, köle

ķ.+øV13b/1, V13b/2, V13b/5,
V14a/10, V15b/11, V15b/6,
V21a/5, V21a/6, V29a/12,
V30a/15, V30a/16, V30b/
V31a/7, V31b/11, V33b/13,
V33b/8, V34a/3, V40a/12,
V51a/7, V51a/8, V51a/9,
V55b/2, V62a/13, V76a/15,
V83a/5, V86b/2
ķ. alma- V13b/4
ķ.+ a V34a/4, V34a/7, V40a/15
ķ.+ çağızlarum V91a/7
ķ.+ dur V51a/5, V68b/14
ķ.+ ı V15b/11, V15b/9, V21a/13,
V30a/18, V30b/3, V30b/6,
V33b/10, V33b/12, V55b/18,
V61b/19

ķ.+ ina V37a/13, V61a/4,
V61a/6, V61a/8
ķ.+ ından V50a/9
ķ.+ ını V55b/1, V55b/2
ķ.+ ınıñ V34a/6, V34b/2
ķ.+ larım V23b/8
ķ.+ larına V3a/19, V23a/2,
V48a/15, V81b/19
ķ.+ larından V53b/12
ķ.+ larını V23a/9
ķ.+ larınıñ V25a/12
ķ.+ larum V23a/11
ķ.+ larumı V17a/14
ķ.+ um V19a/19, V19a/20,
V19b/18, V27a/6, V55b/20,
V61b/5, V62a/12, V67b/14
ķ.+ umı V19b/11, V21a/12
ķ.+ uñ V15b/7, V34a/6, V51a/10
ķ.+ una V21a/4, V21a/6
ķ.+ unı V48a/8

ķulaķ kulak

ķ.+ ları V76a/6

ķulaķlu kulaklı

ķ.+ø V29a/16

ķulaķsuz kulaksız

ķ.+ dur V39a/20

ķullan -kullanmak

ķ.- dılar V86b/6
ķ.- duğı V50a/9
ķ.- mağıla V89a/8

ķulluķ kul olma durumu

ķ.+ dan V34b/9

ķum kum

ķ.+ uñ V24b/16

ķumalıķ kuma olma durumu

ķ.+ a V70b/2

ķunye Muhammed ez-Zāhidī el

Gazmîni tarafından yazılmış dini
bir kitap
ķ.+øV67a/9, V71a/11

Ḳ.+ de V5b/16
Ḳ.+ den V41a/13

ḳurā Ar. askere alınacakların adının
kura yoluyla çekilmesi
ḳ.+ø
ehl-i ḳ. V49b/6

Ḳur'ān Ar. Ḳur'ān-ı Kerīm
Ḳ.+ø V20a/5, V39a/7, V47b/4
Ḳ.- ı 'aẓīm V31b/19, V65a/3
Ḳ. oku V42a/18, V47b/1
tilavet-i Ḳ.- üp V67a/20
Ḳ.+da V20a/7, V30a/19
Ḳ.+ dan V22b/17, V73a/9
Ḳ.+ ı V49a/1
Ḳ.+ ıla V22b/8

ḳurbān Ar.kurban
ḳ. V75b/13, V75b/6
ḳ.- ı Ḥābil V90a/9
ḳ. ét- V2b/20, V52a/9,
V61a/2, V87a/4
ḳ.+ a V75b/5
ḳ.+ ın V75b/5
ḳ.+ ından V75b/10, V75b/6,
V75b/8

ḳurbet Ar.yakınlık
ḳ.+ø-
ḳ.- i maḳşūda V40a/7
ḳ.- i ma'neviyye V46a/11
ḳ. dut-yakınlık kurmak
V46a/10

ḳurd kurt
ḳ.+ a V4b/16

ḳurşun kurşun
ḳ.+ø V20a/1

ḳurtar - kurtarmak
ḳ.-mış
ḳ.- mış olur V3a/8

ḳurtıl - kurtulmak
ḳ.- ur V64b/16, V65b/8

ḳurtul - kurtulmak
ḳ.- a V67a/11, V67a/19
ḳ.- amadum V77b/3
ḳ.- amayup V77a/20
ḳ.- maga V78b/9
ḳ.- mağa V53b/1, V56a/13
k.- mağuçün V52a/18
ḳ.- mağuş V53a/20
ḳ.- mak V5b/6
ḳ.- maḳ V14a/10, V74b/12
'uḳubetinden ḳ.- maḳ V14a/8
ḳ.- maz V88b/14
ḳ.- mış olur V34b/9
ḳ.- up V3b/8
ḳ.- ur V35a/18, V77b/10,
V78b/11
ḳ.- urmı V67b/5

ḳuru kurumak
ḳ.- yup V39a/9, V75a/13

ḳurut -kurutmak-
ḳ.- dı V90a/13

kūşe Far. köse
k.+ø V70a/15
k.+ dür V70a/16, V70a/17

ḳuşūr Ar. kusur
ḳ.+ ın V45b/1

ḳuş kuş
ḳ.+ø V28b/3, V88b/9, V88b/10,
V88b/15, V88b/17, V89a/5,
V89a/9, V89a/11,
ḳ.+ a V74a/20
ḳ.+ dan V84a/15, V84b/4
ḳ.+ dur V84a/16, V84a/20,
V88b/19
ḳ.+ dur V84a/19
ḳ.+ ı V90b/4
ḳ.+ ıdur V88b/18
ḳ.+ ıdur V89a/11
ḳ.+ ları V89a/11

ḳuşaḳ kuşak
ḳ.+ø
ḳ. çöz-: cinsel ilişkide
bulunmak

V58a/13, V58a/14, V58a/16
k.+ ı V73b/6
k.+ın
k. çözmedin V58a/16

kuşan - kuşanmak, giyinmek
k.- mağ V73b/6

kuşluk günün sabah ile öğle arası vakti
k.+ø
k. vakti V24b/7, V63b/14
k.+ da V53b/18, V54a/1, V54a/3,
V54a/7

küt Ar. rızık
k.+ø V75b/11
k.- ı yevmiye V50b/11
k. ola V4b/17

ku'ūd Ar. oturma, oturuş
k.+ø V48b/5

kuvā Ar. kuvvetler, güçler
k.+ da V1b/12

kuvvet Ar. bedensel güç
k.+ø V5b/19
k. gel-güçlenmek V12b/5
k.+ inüz V91a/14
k.+ leri
k. git-: güçsüzleşmek V12b/1

kuyruk kuyruk
k.+ø V18a/15
k. üstinde V89b/9
k.+ ın V6a/10
k.+ ından V6a/10

kuyruksuz kuyruğu olmayan
k. V6a/11

kuyu kuyu
k.+ø V66a/9
k.+ dan V19a/14
k.+ sı V29a/2
k.+ ya V86b/4

kuzgun kuzgun

k.+ a V4b/16
k.+ dur V88b/10

kuzı kuzu, yavru
k.+ yı V75b/14, V75b/15

kuzu kuzu
k.+ sı V75b/16

kuzula - yavrulamak
k.- dı V75b/14

kübrā Ar. en büyük
k.+ø
şa'adet-i k. V17b/11
k.+ da
cem'iyet-i k. 44b/16
k.+ dur
siyādet-i k.+ dur V3b/9

küçük küçük
k.+ø V33b/11, V54b/6

küfr Ar. küfür
k.+ø V49b/1
k.+ dür V72b/11
k.+ e V72b/9, V73b/20
k.+ i V19b/11, V31b/16
k.+ in V31b/15
k.+ ine mi V31b/5
k.+ üne V65a/7

kül kül
k.+ø V40b/19
k. et- yok etmek V89a/18
k. ol-: mahvolmak V40b/17
k.+ inden V89a/5

küllī Ar. genel, bütüne ait
k.+ø V17b/13, V33b/4, V33b/5,
V5b/13
k.+ dür V21a/15
k.+ sine V39a/5

küp küp
k.+ø V44a/8
k.+ den V44a/18
k.+ i V44a/20

k.+ lerün V44a/18
k.+ ün V44a/16

küt kötürüm, sakat
k.+ø V29a/15

kütüb Ar. kütüphane
k.+ø
k.- i semāviyye-i muḥīt kutsal
kitaplara inananların bulunduğu
çevre V36b/17

kütük kütük
k.+ ile V27b/12, V27b/14

L (l)

lā-‘ale’t-ta‘yīn Ar. rastgele
l.+ø V82a/15

lā-cerem Ar. hiç şüphesiz
l.+ø V51a/17, V61b/17

lafz Ar. söz, kelime
l.+ø V61b/10, V61b/11
l.- ı mühmel: anlamsız söz
V73b/20
l.+ dür V33a/15
l.+ ı V70b/15, V81a/4
l.+ ıyıla V59a/1, V61b/7, V61b/8

lağv Ar. hükümsüz, geçersiz
l.+ø
yemīn-i l. V16a/20
l. ol-: V33b/3, V33b/3
l.+ dur V57a/7, V58a/15,
V76b/17
yemīn-i l. V16a/10

lāḥiḳ Ar. yetişen
l.+ dür V39b/20

lā-ḥisāb Ar. hesapsız
l.+ø V23a/11

laḥm Ar. et
l.+ø
l.- ı tārī: taze et V18a/5

Lā-ilāhe ill Allāh Ar. Tanrıdan tapacak
başka ilah yoktur
l.+ø V85b/16

lākin Ar. ama, fakat
l.+ø V19b/11, V1b/16, V24a/14,
V26b/5, V28a/20, V29b/11,
V2a/14, V32b/9, V34a/17,
V38b/8, V40a/11, V46a/15,
V46a/6, V4b/10, V50a/15,
V52a/1, V56a/8, V59b/10,
V5a/1, V62b/9, V76a/10,
V76a/20, V82b/4, V84a/5

la‘net Ar. lanet
l.+ø
l. eyle- V65a/12
l.+ e V65b/2, V65a/13, V65a/16

lā-reyb Ar. kesin ve açık
l.+ø V55a/2, V63b/2, V91b/18

lā-ṣey’ Ar. -pek değersiz
l.+ø V84b/14, V90a/8

laṭīf Ar. güzel
l.+ø
ḳanūn-ı l. V22b/7

laṭīfe Ar. kısa hikaye
l.+ø
feḥvā-ı l. V48a/14
l.+ si
nām-ı l.+ si V86b/16

lāyīḳ Ar. layık, yaraşan
l.+ø V11a/12, V29b/5, V65a/3,
V75b/11
l.+ dur V26b/18, V36a/8

lāzım Ar. lazım, gerekli
l.+ø V10b/7, V24b/8, V34a/2,
V41a/5, V43b/17, V52a/16,
V55a/5, V74b/18
l. gel- V10b/7, V19b/8,
V24a/12, V24a/15, V33a/20,
V46b/10, V47a/1, V49b/1,

V52b/4, V53b/8, V57b/19,
V58a/19, V59a/4, V76b/4,
V77b/9, V82b/11, V82b/12,,
V82b/16

nesne l. gel- V77b/2

l. ol-: V10a/17, V10a/19,
V10b/2, 10b/9, V10b/10,
V10b/15, V10b/20, V11a/2,
V11a/4, V11a/13, V11a/17,
V11b/2, V11b/4, V11b/6,
V11b/10, V11b/13, V11b/14,
V11b/17, V13a/9, V13a/17,
V13b/10, V14b/10, V14b/9,
V19b/6, V19b/11, V16b/9,
V19b/11, V20a/17, V20b/1,
V21a/13, V22a/6, V22a/6,
V22a/15, V22a/18, V24a/17,
V22a/20, V22b/4, V22b/5,
V22b/6, V22b/17, V23b/20,
V24a/13, V24b/6, V24b/8,
V24b/9, V25a/18, V26b/14,
V27a/8, V27a/19, V27a/20,
V27b/2, V27b/12, V27b/16,
V28b/20, V29a/4, V29a/7,
V29a/7, V29a/8, 29a/11, V34b/1,
V35b/4, V40a/9, V40a/10,
V47b/1, V47b/2, V47b/4,
V48a/17, V48b/10, V49a/19,
V50a/1, V50a/3, V50a/13,
V50a/17, V50b/18, V51a/2,
V51b/4, .+ø 52b/6, V52b/10,
V52b/11, V55a/5, V58b/15,
V59a/1, V59a/9, V62a/10,
V62a/7, V62b/11, V65a/1,
V66a/17, V68b/11, V68b/17,
V69b/3, V69b/18, V76b/13,
V72a/10, V72b/7, V73a/17,
V73b/17, V75b/14, V76b/13,
V76a/13, V76a/14, V76a/16,
V76a/16, V76a/19, V76b/11,
V76b/16, V76b/8, V77a/4,
V77a/4, V77a/9, V78a/14,
V81a/13, V82b/17

l.+ dur V9a/8, V12b/6, V13b/8,
V15a/1, V15b/11, V16a/10,
V19b/7, V19b/9, V20a/20,
V21a/1, V21b/18, V24a/1,
V24b/13, V26a/15, V26a/16,

V26b/17, V27a/10, V27a/16,
V27b/2, V28b/8, V29a/12,
V29b/11, V34a/3, V34b/10,
V35a/1, V39b/10, V39b/3,
V40a/13, V42b/3, V43a/17,
V43b/16, 44b/9, V49a/2, V52a/8,
V52b/5, V53a/12, V57a/1,
V58b/11, V59a/5, V59b/8,
V60a/13, V60a/15, V62b/12,
V62b/3, V64a/17, V68b/10,
V68b/11, V68b/12, V68b/13,
V68b/14, V68b/16, V68b/3,
V68b/7, V68b/8, V68b/9,
V69a/11, V69b/5, V72a/11,
V72a/13, V72a/16, V72a/17,
V75b/15, V75b/16, V76a/11,
V76a/14, V76a/20, V76a/8,
V76b/5, V76b/9, V77a/10,
V81a/15,

l.+ mıdur V59b/6, V62b/3

leb-i deryā Ar. deniz kenarı, kıyı

l.+ø V37a/2

ledünnî Ar. İlâhi

l.+ den

‘ilm-i l.: İlâhi ilim

V37a/14

legen Far. (*leken*) yemek konulan çinko
kapl.+ de V44a/17

l.+ e V44a/17

lehhān Ar. okurken çok yanlışlık yapan

l.+ø V48b/19, V48b/20

lehîf Ar. kalbi yanık

l.+e

naḥîf-i l. V36b/7

leke Far. leke

l. V6a/13

leş Ar. (lāşe)

l.+ i V4b/16, V4b/17

levḥ Ar. levha

l.+ e V36b/15

libās Ar. giysi, elbise
l.+ø V15a/10, V15a/14, V15a/16,
V15a/6, V78b/19, V85a/4
l.+ dan V50a/10
l.+ ı V64b/8
l.+ ın V64b/8
l.+ ını V17b/15
l.+ ıla V24b/11, V90b/9
l.+ ları V85a/4
l.+ ların V73b/9
l.+ uñ V15a/10, V15a/12,
V15a/13, V66b/13, V66b/14

livāṭa Ar. erkek erkeğe cinsel ilişki
l.+ø V77a/20

loḵma Ar. (lukme) lokma
l.+ø V15b/4, V17a/2, V38b/19
l.+ nuñ V21a/20
l.+ yı V21a/16, V21a/17

lut Ar. çıplak
l.+ø
l. ét-: V69b/2

Lūṭ bir peygamber
L.+ø V88a/3, V90a/16

lügatçe Ar.+Far. küçük sözlük
l.+ø V83b/13

lüzūm Ar. lüzum
l.+ ı V76a/1

M (m)

mā‘adā Ar. –den başka
m.+ø V2a/11, V72b/8

ma‘aḥazā Ar. bununla birlikte
m.+ø V46b/11

ma‘a Ar. ile, beraber
m.+ø V85a/13

ma‘an Ar. birlikte
m.+ø V46b/15

ma‘āṣ Ar. maaş, aylık
m.+ ından V51a/20

mā-beyn Ar. ara, aradaki
m.+ inde V27a/10, V65b/14

mādde Ar. madde, nesne
m.+ leri V62b/6, V62b/8
m.+ lerinde V62b/10, V62b/12

mādem Ar...dığı için..
m.+ø V68b/1

ma‘dūmāt Ar. yok olanlar
m.+ø V90a/7, V90a/8

māfāt Ar. geçen
m.+a V6b/8

maḡbun Ar. kandırılmış, aldanmış
m.+ø
m. ol-: kandırılmak V17b/20

maḡfiret Ar. Allāh’ın kullarını
affetmesi
m.+ø
sebeb-i m. V2a/6

maḡfūr Ar. Allāh’ın bağışına kavuşan
m.+ø
m. ol- V1b/15ol

maḡrib Ar. batı
m.+ø V45b/15
m.+ ile V26b/5

maḡribī Ar. Kuzey Afrika ülkeleri
halkından olan kimse
m.+ø
‘anḡā-ı m. V89a/12

maḡrūr Ar. gururlu
m.+ø
m. ol-: gururlanmak V36b/10,
V37b/3

maḡzūb Ar. azarlanmış olan

m.+ üñ V47b/16

māh *Far. ay*

m.+ø

m.-ı Zî'l-hicce V24a/6

maḥall *Ar. yerler*

m.+ø

m.- i tefşîl V65b/3

m.+ de V20b/6, V32a/2

m.+ den V47b/11, V47b/4,
V76a/16

m.+ dür V47b/3, V47b/4,
V90a/15

m.+ e V2a/6, V32b/6

m.+ i V62a/17, V62a/20

m.+ inde V69b/9

m.+ üñ V90b/13

maḥalle *Ar. mahalle*

m.+øV10a/2, V25b/17, V66a/10

m.+ sinde V75b/9

maḥbûb *Ar. sevgili, sevilen*

m.+ø V52a/13

maḥbûs *Ar. hapis olan*

m. V41a/1

maḥcûr *Ar. kısıtlı*

m.+ø

abd-i m.: yasaklı köle V30b/1

m. ol- V57b/7

m.+ dur V57b/9

m.+ uñ V57b/9

maḥazā *Ar. bununla beraber*

m.+ø V82b/13

maḥiz *Ar. adet görme*

m.+ üdür V27a/15

maḥluḳ *Ar. yaratılmış*

m.+ da V16b/13

maḥlûḳāt *Ar. yaratılmışlar*

m. V90a/7

m.+ uñ V90a/5, V90a/6

maḥreç *Ar. seslerin boğumlanma yeri*

m.+ lerin V48b/17

maḥrem *Ar. haram olan*

m.+ø V32a/17, V51b/10

m.+ i V40a/19, 40a/20

m.+ leri V32b/3, V32b/4

m.+ lerinden V32a/15

m.+ lerinüñ V32b/1evvelā,
V32b/5

m.+ üm V33a/15

maḥremiyet *Ar. gizlilik*

m.+ø

m.+ ini gör- V32a/19

maḥrûm *Ar. yoksun*

m.+ø

m. eyle V79b/18

m. ol- V28b/19, V29a/1,
V29a/6, V69a/16, V81b/20,
V82b/18

m.+ dur V32a/10

m.+ lardur V82b/6

maḥşûş *Ar. başkasında görülmeyen*

m.+øV34b/19

m.+ dur V18b/11, V18b/7,
V28a/7, V35a/3, V35a/4,
V50a/5, V70b/13, V79b/13,
V81a/3, V81a/9

maḥşer *Ar. toplanma yeri ve günü*

m.+ø

m. yeriV32a/9

maḥz *Ar. halis, katıksız*

m.+dur

ḥarām-ı m. V80b/13

ribā-ı m. V63a/15

m.+ında

zarar-ı m. V57b/9

maḥzā *Ar. yalnız, sadece*

m.+øV23a/5, V23b/14, V80a/11

mā'ī *Ar. su ile ilgili*

m.+ø

m.- i ḥarām V60b/17

m.- i mübāḥ V60b/17

m.- i' tahūr V38b/13

maḳāle Ar. söz

m.+ si V73b//18

maḳām Ar. bulunulan yer

m.+ø V38a/7

m.+ ı V38a/8, V83b/12

m.+ ları V17a/5

m.+ larına V23b/10, V91b/3

maḳber Ar. mezar

m.+ e V73b/12

maḳbere Ar. mezarlık

m.+ dedür V70b/2

m.+ leri V72a/15

m.+ si V73b/13

m.+ sine V4b/19

m.+ ye V70a/20

maḳbūl Ar. kabul edilen, uygun görülen

m.+ø

m. ol- V72a/20, V72b/13,
V72b/15

m.+ dūr V72b/1

m.+ lerdür V72b/3

m.+ ümdür V79a/17, V79b/2

maḳbūle Ar. makbul, kabul edilen,
uygun görülen

m.+ø

m. ol- V72b/3

m.+ dūr V76b/14

maḳşūd Ar. istek

m.+ı

m. olsa V27a/13

m.+ u

m. olduḡuḡün V26a/8

maḳşūda→ **maḳşūd**

m.+ø

ḳurbet-i m. V40a/7

m.+ dur

‘ibādet-i m. V39a/10

m.+ ya

‘ibādet-i m. V39a/11

maḳtūl Ar. öldürölmüş

m.+ø V30b/5, V76b/12,
V76b/15, V77b/12, V77b/5

ḥür-i m. V29a/11

m.+a

velīyyül m.+ a V17b/15

m.+ laruḡ V30a/6

m.+ uḡ V28a/3, V28a/4,
V28b/10, V31a/10

Zeyd-i m.+ uḡ V29b/16

maḳūl Ar. mantıklı olan

m.+ e V48b/19

maḳūle Ar. cins, çeşit

m.+ø V58a/15

m.+ ye V50b/14

māl Ar. mal, mülk, varlık

m.+ø V17b/12, V28a/12,
V35b/10, V81a/14

m.- ı muḳavvim
44b/7, V62b/7, V62b/8, V62b/9,
V62a/20

ḥumus-ı m. V80a/20

rub‘-ı m. V80a/20

şölüş-i m. V35b/18

m.+ a V17b/10, V17b/11, V36a/8
iltizam-ı m.+ a V25b/12

m.+ dan V77a/11

şölüş-ü m. V35b/8,

m.+ ından V28a/11,
V61b/19, V81b/20

şölüş-i m. V3a/6, V7a/2,
V7a/4, V35a/13,

m.+ dur V81a/14

m.+ ı V15b/10, V17b/7,
V28a/11, V4b/20, V50b/2,
V70b/10, V7b/10, V7b/11,
V72b/18, V80b/10, V81a/13,
V81b/12

şölüş-i m. V80b/1

m.+ ın V5a/20, V67a/16, V70b/5
şölüş-i m.+ ın V80b/3,

V81b/20, V82a/1

m.+ ına V81a/8

m.+ ını

cemī' -i m. V80b/9
şülüş-i m. V7b/5, V80b/13
m.+ ınuş V80b/11, V81b/15
m.+ ıyıla V51a/6
m.+ ları V77a/10
m.+ larından V77a/9
m.+ um V81a/8
m.+ umu V70b/8
m.+ umuş V79b/9
m.+ umıla V3a/10

mālik Ar. sahip
m.+ø V14a/12, V27a/18, V52b/9
m. kıl-: sahip etmek V30b/1
m. ol-:sahip olmak V9a/12,
V17b/13, V23b/5, V26b/1,
V30a/20, V35a/9, V40a/15,
V50a/6, V50a/7, V50a/14,
V50a/17, V50b/6, V50b/10,
V50b/11, V50b/12, V51b/1,
V51b/9, V63a/18
m.+ den
aşhāb-ı m. V4b/11
m.+ dür V10a/8
m.+ e V91a/17
m.+ idür V80b/11

ma'lūm Ar. bilinen, belli
m.+ø V7a/9, V7b/1, V8a/20
V46b/12, V85b/6,
m. ol-: bilinmek V9a/7,
V9a/11, V9b/19, V9b/20,
V10a/9, V10a/1, V11b/17,
V13a/14, V14b/12, V14b/6,
V16a/7, V16b/13, V16b/6,
V19b/6, V21b/2, V22b/17,
V26a/13, V28b/15, V31a/2,
V31b/17, V32b/1, V33b/5,
V34b/16, V35a/9, V36b/2,
V38a/15, V42a/17, V42b/2,
V42b/17, V45b/13, V48b/8,
V48b/12, V50b/9, V55b/16,
V57b/6, V65a/2, V71a/11,
V75b/3 V77b/12, V81a/15,
V83b/1
m.+ dur V16b/5, V23a/7,
V46b/11, V81b/11
m.+ ı V58b/8

m.+ ıdı V45b/12

mā-fāt Ar. kaybolan, elden çıkan
m.+a V6b/8

mā-melek Ar. neyi varsa
m.+in V17b/14

ma'nā Ar. anlam
m.+ø V3b/9, V57a/6, V57a/8
m. bulun- V48b/1
m.- ı dakīka V48a/14
m.- ı muṭābika V22a/2
m.- ı mübālağaya V65a/16
m.- ı muṭābika V21b/20
m.- ı taaẓzumunī V21b/20
m.- ı tarīk V21a/19
m.- ı zımnī V22a/2
m.+ da V48a/13
m.+ sı V16b/5, V21b/1, V22a/1,
V22a/12, V22a/3, V22a/5,
V27a/16, V32a/6, V35a/16,
V45b/19, V46b/8, V48a/16,
V81b/11
m.+ sıdur V55b/13
m.+ sinadur V27a/9
m.+ ya V21b/19, V23b/2, V3b/3

ma'neviyye Ar. manevī, maddi
olmayan, soyut
m.+ø
kurbet-i m. V46a/11
şıla-ı m. V46a/1

māni' Ar. engel
m.+ø V20b/12, V20b/13,
V35a/14, V47a/19
m. ol- V12b/11, V13b/6
V43a/2, V43b/7, V55b/18,
V82b/16
m.+ dur V82b/13

manşūş Ar. kesin delillerle ortaya
konulmuş
m.+ dur V25b/16

maraz Ar. hastalık
m.+ø
m.- ı mevt V2b/18, V12a/4,

- V35a/17, V56a/7, V80b/1
m.+ dan V56a/8
m.+ ıla V11b/2
m.+ ına V56a/10
m.+ ında V9a/14
- maʿrifet** Ar. ustalık, hüner
m.+ø
m.- i hâkim V49a/17
m.+ i V37a/19
m.+ i ola V91b/17
m.+ insüz V68a/14
- mariz** Ar. hasta
m. V11b/19, V81a/7
- maʿruf** Ar. bilinen
m.+a
ʿâdet-i m. V42b/17
- maşdar** Ar. masdar, köken
m.+ø
m.- ı nübüvvet V86a/5
m.+ ıdur V45b/19
- maʿşiyet** Ar. baş kaldırma, isyan, günah, işlemek
m.+ø V21b/11, V24a/3, V35b/2
fiʿl-i m. V23a/5
m. ol- V24a/12
m.+ den V10b/11, V34b/20
m.+ dür V24a/8
m.+ e V23a/5, V2a/14
m.+ i V23b/14
m.+ inden V34b/20
- maşlahat** Ar. güvenlik, barış
m.+ø V21a/2
m.+ a V79a/3
m.+ ı V70b/4
- maşraf** Ar. masraf, gider
m.+ dan V80b/10
m.+ ı V10a/9
m.+ ın V9b/9
m.+ ına V79b/16
- maşrık** Ar. doğu
m.+ø V45b/11, V45b/15
- maṭlûb** Ar. alacak, istenen
m.+ ı V27a/13, V27a/15
- maʿtûf** Ar. yönelmiş
m. V46b/11
m.+ u V46b/11
- mâ-vecebe** Ar. gerekmeyen
m.+ i V35a/13, V35a/14
- mazhar** Ar. emeline kavuşmak
m.+ø
m.- ı hikmet ol- V86a/6
- maḫlûm** Ar. ezilmiş, zulmedilen
m.+ø V50b/2
- maḫmaḫa** Ar. ağız çalkalama
m. V38b/15, V38b/19, V39a/3
- maʿzûl** Ar. kovulmuş
m.+ø
m. ol- V49a/20
- maʿzûr** Ar. özürli
m.+ø V39b/2, V39b/6
m.+ dur V20b/13
m.+ uḡ V39b/3, V39b/8, V39b/11,
- mebdeʿ** Ar. ilk, evvel
m.+ dür V86a/8
- meblaḡ** Ar. tutar
m.+ø V8b/6
m. düş- V80b/4
m.+ a V17b/13
m.+ da V50a/1
m.+ dan V50a/2
m.+ dur V10a/11, V8a/6
m.+ ı V8b/10, V8b/14, V8b/18, V8b/20, V9a/1, V9a/18, V9a/2, V9a/4, V9a/6
- mebnî** Ar. dayanağı olan
m.+ dür V20b/5
- mecâlis** Ar. meclisler
m.+ de V2a/3

mecāmi' Ar. toplantı yerleri
m.+ de V2a/1

mecāz Ar. gerçek dışı
m.+ø V22a/3

mecāzen Ar. mecaz yoluyla
m.+ø V86b/16

meccānen Ar. bedava
m.+ø V8b/19, V40a/12, V51b/3,
V62a/8, V62b/11, V79b/5
m.+ mi V79b/6

mechūl Ar. belirsiz
m.+ø
m. ol- V54a/13
m.+ iken V7a/17

meclīs Ar. meclis, toplanılıp konuşulan
yer
m.+ de V2a/2, V36b/6, V79b/18,
V79b/20
m.+ e V36a/8
ehl-i m. V36a/8
m.+ in V36a/17
m.+ inde V36a/14
m.+ inden V6a/19
m.+ ine V6b/2
m. gel- V14a/3
m.+ üñ V36a/10

mecnūn Ar. deli, aklını yitirmiş.
m.+ø V28b/6, V29a/14, V53a/11,
V53a/13, V53a/18, V53a/19,
V53a/9, V53b/1, V63a/18,
V76b/15, V76b/17
m. ol- V76a/7
m.+ dur V68b/17
m.+ ı V8b/17
m.+ uñ V53a/10, V76b/17

mecnūnluk Ar.+T. delilik
m.+ unda V76b/20

mecrā Ar. bir işin gidişi
m.+ø

m.- ı ḥaṭā V27b/8, V28b/12

mecrūḥ Ar. yaralı
m.+ø
m. etse V77a/2

mecruḥa Ar.(kadın, kız) yaralı
m.+ø V27b/10

mecrūḥluca Ar.+T. yaralıca
m. V74b/15

me'cūr Ar.kiralanmış
m. V35a/10

Medāyin Ar. şehirler
m.+ dūr V91a/5

medd Ar.uzatma
m.+ i V48b/15

medḥ Ar. övme
m.+i
m. èt-: övmek V81b/8
m. eyle-:övmek V23a/9

medīd Ar. uzun, uzun süren
m.+ø
müddet-i m.: uzun süre
V76a/20,
V77a/15, V86b/5
ḥabs-i m. V76b/9
ḥabs-i m. èt-: uzun süre
hapsetmek V72a/11

Medīne Ar. Medine şehri
M.+ø V26b/18, V90b/20
M.+ de 44b/17, V14b/1, V85a/20
M.+ ye V46a/13

medlūl Ar. ispatlanan
m.+ ı V21b/5

medyūn Ar.borçlu
m. V65a/14, V65a/15

mefhūm Ar. kavram,
m.+ø

m. eyle- V85b/6
m.+ ı V32a/7
m.+ ıyla V56b/18

mefṭūḥ Ar. açık
m.+ dur V73b/5

meger Far. meğer, oysaki
m.+ø V12a/3, V16a/13, V16a/16,
V18a/17, V19a/20, V1b/14,
V21a/1, V28b/, V28b/3, V33a/4,
V40b/18, V43a/2, V61a/2,
V66a/19, V66a/7, V71a/1,
V73b/2, V74b/11, V74b/15,
V74b/5, V7a/18, V7b/4, V80a/18

megerki Far. meğerki
m.+ø V26a/15, V80a/12

mehīb Ar. büyük, cüsseli
m.+ø V6a/2

meh mā emken Ar. mümkün olduğu
kadar, olabildiğince
m.+ø V58b/11
ḥuḳḳ-ı m. V2b/15

mehr Ar. kadına verilen nikah bedeli
m.+ø V5b/15
m.- i mişl V54a/13
m.- i müsem mā V54a/11,
V54a/12, V54a/17
m.- i tām V55a/10
m.- i tām düş- V55a/8
m. vère V59b/2
nişf-ı m.: mehrin yarısı
V55a/10, V55a/9
m.+ i V59a/20, V67a/4, V78a/3
m.+ i düş- V55a/7
m.+ ile V54a/11
m.+ imi V79a/7
m.+ in V54a/18, V54a/19,
V54a/20, V54b/1, V54b/2,
V54b/3, V5b/13, V5b/14,
V79a/10
m.+ ini V68a/10
cemī'-i m.+ ini V68a/8
m+inü V67a/2
m.+ inü V67a/7

m.+ iyile V54a/15

meḳābir Ar. mezarlar, kabirler
m.+ø
m.- i müslimīn V4b/15

mekān Ar. bulunulan yer
m.+ø V26a/12, V26a/7, V38a/12,
V38a/13
ṭayyī m. ol- mekan aşmak
V87/13
m.+ a V26a/3
m.+ da V26a/4
m.+ dan V38a/16, V84b/15
m.+ ı V26a/10, V26a/8, V38a/12
m.+ ıdur V38a/13
m.+ ımı V25b/9
m.+ mı V25b/8

Mekke Ar. Mekke şehri
M.+ø V24b/14, V26b/18,
V90b/20
feth-i M.: Mekke'nin fethi
V25a/19, V25a/20
M.+ den V46a/12
M.+ yi V24b/20

mekrūh Ar. dince yapılması uygun
görülmeven
m.+ dur V49b/5

mektūb Ar. mektup, yazılmış
m.+ø V83b/6, V85a/19, V91b/14
m.+ a V85b/6
m.+ ı V85a/15

melāḥat Ar. güzellik
m.+ ı V36a/11

melā'ike Ar. Allāh'a yakın melekeler
m.+ø V36b/11

melek Ar. melek
m.+ø 44b/18, V83b/17, V86a/12
m.+ den V85b/19
m.+ ler 44b/13
m.+ lere V85b/18
m.+ leri V37b/18

- m.+ lerine V37b/18, V4a/1
‘ämme-i m.+ lerine V3b/10
m.+ lerün V37b/20, V3b/17
- mel‘ün** *Ar.* lanetli
m.+ø
m. ol- V65a/18
m.+ larun V4a/12
- memāt** *Ar.* ölüm
m.+ ı V75b/2
- meme** meme
m.+ si V32b/20
- memlūke** *Ar.* kadın esir
m.+ sidür V54b/4
- memnū‘** *Ar.* yasaklanmış
m.+ø
m. ol-: yasaklanmak
V72a/9, V72a/17
- men‘** *Ar.* durdurma, yasaklama
m.+ø
m. ét-: yasaklamak V72a/16,
V72a/17
m. eyle. yasaklanmak
V58b/12
m. olun-: yasaklanmak
V65a/1
- Menār** Ebu’l-Berekāt en-nesefi
tarafından yazılmış, bir fıkıh
kitabıM.+ø V61b/4
- menāzil** *Ar.* duraklar, menziller
m.+ den
eşāş-ı m. V20b/7
- menhī** *Ar.* yasaklanmış
m.+ dür V2a/10, V2a/11, V2a/8
- meni** *Ar.* meni, sperm
m.+ø V10b/20
- menkūḥa** *Ar.* nikahlı kadın
m.+ø V32a/16, V52b/15
m.+ sı V57a/19
- m.+ sını V32a/15
- menķūl** *Ar.* nakledilmiş
m.+ dür V41a/12
- menkūṣa** *Ar.* (menķūṣ) eksik olan
m.+ sına V34a/3
- mensī** *Ar.* unutulmuş
m.+ø
m. buyur-: unutmamak V2b/4
- mensūh** *Ar.* geçersiz kılınmış
m.+ø
m. ol- V73a/15
- mensuḥa** *Ar.* mensūh kelimesinin
müennes şekli
aḥkām-ı m. V28b/9
ṣerī‘at-i m. V2a/16
- Menşūriyye** bir şehir
M.+ dür V91a/3
- menşe‘** *Ar.* kaynak, köken
m.+ dür V86a/8
m.+ i V90b/19
- mer‘ā** *Ar.* otlak
m.+ sı V72a/15
- merām** *Ar.* istek, amaç
m.+ø
m. ol-istemek V2b/10
- merātīb** *Ar.* basamaklar, kademeler
m.+ø
m.- i ‘ilm V36b/8
- mercimek** *Far.* mercimek
m. V64a/2, V75a/12
- merd** *Far.* erkek, yiğit, kahraman
m. V5b/17, V6a/3
- mergūb** *Ar.* istenen, aranan
m.+ dur V52a/13
m.+ ı V36a/11
- merḥale** *Ar.* aşama

m.+ø V51b/7

merīd Ar. isyan eden

m.+ø V79b/8

merkeb Ar. binilecek şey, binekm.+ø
V29a/2

merķūma Ar.az önce anılmış olan

m.+ø V56b/6

mertebe Ar. derece

m. V5a/14, V91b/12

m.+ dür V50b/9

m.+ sidür V50b/10

m.+ sindedür V69a/17

Meryem Ar. Hz. Meryem

M.+ø

M.- i şiddīka V85b/20,
V86a/5

M.+ dür V89b/3

M.+ üñ V86a/4

mesācid Ar. mescitler

m.+ø V64b/19

mesāfe Ar. uzaklık

m.+ø V42a/9

mesā'il Ar. meseleler, konular

m.+ø V12b/13 V27b/3, V56b/6,
V66b/15

m.- i 'acībe V71a/12

m.- i bāblar V36b/4

m.- i ġarībe V2b/11

m.- i 'ilmiyye V1b/17

m.- i keşīre V71a/11

m.- i nādirenüñ V36a/5

m.- i müşkile V2a/11

m.- i şer'yye V2b/1, V36a/5

m.+ e V37b/6

m.+ inden V82a/4

m.+ ü V2a/17

m.+ ünde V19b/6

mesākīn Ar. yoksullar, miskinler

m.+ dür V10a/9

m.+ e V23b/6, V50a/4

mescid- Ar. mescid

m.+ø V23b/16, V82b/7

M.- i Aķşā V25b/1

M.- i Harām V51b/16

M.- i Şerif 44b/18,

m.+ e V20b/3, V40a/5, V42a/19,
V47b/12, V4b/4

m.+ inde V25b/17

m.+ üñ V66b/16

Mescid-i Aķşā Müslümanların

Kudüs'de bulunan ilk mescidi

M.+da V25b/1

M.+ daki V25b/15

mescüd Ar. kendisine secde edilen

m.+ø

m. ol- V85b/19

meşelā Ar. söz gelişi, örneğin

m.+ø V8a/11, V15a/14, V16a/12,
V21b/11, V22b/1, V23b/15,
V24a/3, V27a/6, V27a/13,
V28a/20, V28b/13, V28b/2,
V29a/1, V29b/15 V39b/6,
V42b/18, V45b/7, V50a/17,
V55b/8, V64a/18, V64b/12,
V64b/4, V65b/16, V65b/5,
V83a/10, V8b/11

mes'ele Ar. mesele, sorun

m.+ø V21a/15, V28b/15,
V37b/15, V38a/1, V38a/11,
V38a/6, V41a/12, V49b/16,
V52b/6, V60a/19, V69b/6,
V72a/18, V76b/11, V76b/14,
V76b/17, V77b/13, V80b/18,
V81a/15, V82a/4, V83b/1

şüret-i m. V29b/14, V55b/8

m.+ de V59a/18, V60b/8,
V71b/11, V77b/16, V82b/1

m.+ dür V69b/7, V76a/3

m.+ i V38a/3

m.+ ler V59a/15

m.+ nūñ V43b/2, V62a/8,
V80a/16, V83a/9

m.+ si V32a/20

m.+ ye V11b/4

m.+ yi V47a/7

mesḥ Ar. abdest alırken ıslak elle başı ve boyunları sıvazlama

m.+ø V41a/18, V41b/10,
V41b/12, V41b/13, V41b/17,
V41b/2, V41b/20, V41b/5,
V41b/18

V42a/11, V42a/3, V42a/6

m. èt-: V41b/5,
V41b/19, V42a/13

m. eyle- V40a/20, V40b/2,
41a/14, V41b/19, V42a/1

müddet-i m. V41b/16

m.+ e V41a/20

m.+ i V41b/13, V40a/5

m.+ ile V38b/9, V42a/15

m.+ in

müddet-i m. V42a/10

m.+ inde V41b/12

m.+ üñ V41b/10, V41b/6,
V41b/8, V41b/15

Mesnün Ar. sünnetlenmiş

m.+ø

m. ol- V48b/10

mesrūr Ar. sevinçli, memnun

m.+ø

m. ol- V91b/12

meşūr Ar. gizli

m.+ dur V83b/4

meşūb Ar.(meşūb) iyiliğe karşı Allāh

tarafından verilen ödül

m.+ dur V36a/11

mes'ūl Ar. sorumlu

m.+ø V5a/18

m. ol- V10b/11

meşakḳat Ar. sıkıntı, zahmet

m.+ø V25a/15

m. çek- V25a/4

m.+ de V23a/15

m.+ dūr V25a/15

m.+ e V23a/6

m.+ i V12a/12

m.+ ile V24b/10, V24b/18,
V25a/12, V41a/16

Meşāriḳ Ar. bir hadis kitabı

M.+ø V63a/19

M.+ de V69b/6

meşgūl- Ar. meşgul, bir şeyle uğraşan

m.+ø

m. olmuş ola V74b/6

meşhūr Ar. tanınan

m.+ø V76b/19

m.+ dur V37a/2

meşīyyet Ar. istek, arzu

m.+ inde V14a/1

meškūk Ar. yarık

m.+ dur V11a/14

meşrū Ar. yasayla gerçekleşen

m.+ø V70a/8

m. ol- V63b/4

vech-i m.- ı meşrūḥ V10a/6

meşrūḥ Ar. açılmış, açıklanmış

vech-i meşrū'-ı m. V10a/6

meštūma Ar. (meštūm) sövülmüş,

lanetlenmiş

m.+ø V59a/5

metā Ar. mal, kıymetli eşya

m.+ø V66a/1, V66a/3, V78b/3

m.+ ı V20b/15, V20b/7, V64b/1,

V78b/2, V78b/12, V78b/13,

V78b/14, V78b/5, V78b/6,

V78b/8, V79a/20, V79b/1,

V79b/4,

m.+ ın V20b/9, V64a/20, V78b/

m.+ uñ V20b/8, V66a/2

metā Ar. gerçekleşme

m.+ø V70a/8

m. o. V88a/15

metbū Ar. kendisine uyulan

- m.+ uŋ V48a/10
- metrūkāt** *Ar. ölen birinden kalan miraslar*
m.+ ından V3a/11
- metrūke** *Ar. terk edilmiş*
m.+ø
āḥkām-ı m.miras
hükümleri V2a/17
- metta** - *Ar. (mevta) ölmüş,ölü*
m.+ nuŋ V88a/18
- mevāhib** *Ar. bağışlar, hediyeler*
m.+ø
m.- i heniyye V2b/4
- mevķūf** *Ar. tutulmuş, durdurulmuş*
m. V53a/1
m.+ dur V21b/2, V32a/20, V32b/2
- Mevlā** *Ar.Allāh*
M.+ø V29b/20
m.+ sıyıla V45b/20
- mevlā** *Ar. sahip*
m.+ sı V34a/6, V53b/14, V61a/6, V61a/8
- mevsim** *Ar. mevsim*
m.+ø
m.- ü ḥacc V52b/6
m.+ de V52b/5
- mevt** - *Ar.ölüm*
m.+ø V57b/2, V59b/20, V90a/4
m.- i 'iddet çek- V60b/19
m.+ de V59b/9
m.+ i V52b/19, V58a/12, V59a/14, V59a/15
m. ṭarafı V15b/7
m.+ in V87a/18
maraz-ı m. V2b/18, V35a/17, V80b/
m.+ inden V87b/2
m.+ le V59b/14
- mev'ud** *Ar. belirli*
m.+ dur V16a/1
- mevzi'** - *Ar. yer, mahal*
m. V42a/10
m.+ de V39a/9, V76b/14
m.+ inden V10a/15, V10a/16
- mevzū'** *Ar. konu*
m.+ dur V61b/11
- meydān** *Ar.alan*
m.+ ında
'Araşat m. V23a/9
- meYTE** *Ar.dini kurallara uygun kesilmeyen hayvan*
m.+ø 44b/8
- me'yūs** *Ar. üzgün, umutsuz*
m.+ø V32a/10
raḥmetden m. ol-üzgün olmak
V32a/12
- meYYit** *Ar.ölü*
m.+ø V10a/11, V30b/1, V35a/19, V3a/13, V3a/7, V7a/3, V7a/9, V80b/12, V81b/15, V8a/13
m.- i müflis V3a/15
m. ol-: ölmek V88a/15
m.+ dūr V40b/3
m.+ e V40b/8, V7a/5, V7b/13, V80b/6, V80b/7, V81b/20
m.+ in V4b/16
m.+ üŋ V3a/11, V3a/13, V3a/15, V3a/16, V40b/2, V40b/7, V7a/11, V7a/12, V7a/4, V7a/9, V8b/10, V8b/11, V9a/14, V9a/4, V10a/12, V10a/2, V10a/3, V10a/6, V35a/13, V40b/5, V59b/15, V80b/1, V81b/13, V82a/1,
- meYYite** *Ar. hayvan ölüsü, leş*
m.+ nūŋ V62b/7
- mezāhib** *Ar. mezhepler*

m.+ de V62b/6, V62b/9
cemi'-i m. V4b/1

meẓānne *Ar. (meẓānne) zannettirici*
şeyler m.+ø ol- V70a/3

mezbūḥ *Ar. boğazlanmış*
m.+ø V75a/7, V75b/3

mezbūr *Ar. adı geçen*
m.+ø V70b/5, V77a/9
m.+ lara V72b/7

mezellet *Ar. aşağılaşmış, bayağılık*
m.+ø V3b/16

Mezheb *Ar. bir dinin içindeki farklı kollarından her biri*
m.+ø
m.- i Ḥanefiye V14b/18, V29b/3
m.- i şavāb V29b/3

mezkūr *Ar. adı geçen, zikredilen*
m.+ø V1b/15
m.+ a V20b/5
m.+ dur V43b/3

mezniyye *Ar. zina edilen*
m.+ si V82a/6

me'zūn *Ar. izinli*
m.+ø
m. ol- V72a/4

Mıṣır *Mısır ülkesi*
m.+ dur V91a/4

miftāḥ *Ar. anahtar, açıcı*
m.+ ı V4a/6

miḥrāb *Ar. mihrap, meclīs başkanının oturduğu yer*
m.+ da V45a/4

Miḥyer *Ebu Yusuf'a ait olduğu söylenen bir dini kitap*
M.+ø V25b/6

miḳdār *Ar. miktar*
m.+ø V15b/1, V15b/5, V35b/6, V37a/14, V44a/17, V55a/7, V80a/13, V8b/9
ne m.: ne kadar V3a/2, V6b/19, V7a/1, V7a/15, V84a/10, V8b/8, V8b/9
m.+ a
ne m. V7a/16
m.+ dur V50a/7
m.+ ı V24b/13, V39a/11, V59b/2, V9b/20
m.+ ın V10a/3, V7a/18
m.+ ısa
ne m. V37a/5
m.+ ların V36b/9

miḳ *Ar. mülk, arazi*
m.+ inde V40a/14

min-bā'd *Ar. bundan böyle, bundan sonra*
m.+ø V58a/13

minber *Ar. kürsü*
m.+ e V38a/6
m.+ i V84a/10, V84a/9, V87/16, V87/17

minhāc *Ar. tutulan yol, tarik*
m.+ ı V4a/5

minnetsüz *Ar. +T. başa kakmadan*
m.+ø V51b/3

minvāl *Ar. usul, tarz*
m.+ø V9a/5
m.+ a V46a/2

mi'rāc *Ar. en yüksek yer veya makam*
m.+ a V46a/2
m. gecesı 44b/12
m.+ ı V4a/4, V4a/5, V46a/12
m.+ larıdur V46a/6

Mi'rācū'd-dirāye *Ahmed el-Hucendî el*

Kâkî tarafından yazılmış dini bir kitap
M.+ de V6b/14
mirâren Ar. defalarca
m.+ø V31b/6

mîrâş Ar. miras
m.+ø V57b/1, V82a/10, V82a/15
m. düş- V28b/17
m. yè-: miras almak V69a/3, 82a/17, V82a/20, V82b/1, V82b/5, V82b/10, V83a/2
m.+ a V82b/16
m.+ dan V28b/18, V29a/1, V29a/6, V69a/15, V82b/18
m.+ dur V83a/13
m.+ ı V28a/3, V82a/19
m.+ ın V54a/19, V54a/20, V54b/1, V54b/2, V54b/3, V69a/15, V82a/10, V82a/14

mîrî Ar.devlete ait
m.+de
arz-ı m.: devlete ait olup çiftçilere dağıtılan toprak V77b/11
m.+ nûş
arz-ı m. V62b/16
m.+ ye V50b/7

Mirdās erkek ismi
M.+ø V31a/16
M.+ ı V31a/18
M.+ ıdı V31a/15
M.+ uş V31a/18, V31a/19, V31b/2, V31b/5, V31b/8

mişāl Ar. örnek
m.+ i V27a/20, V81b/2, V81b/4, V83a/9
m.+ idür V52b/7
m.+ lerden V23a/7
m.+ üş V81b/6

misk Ar.güzel koku
m.+ø V91b/18
m.+ e V54a/10

miskîn Ar.miskin, zavallı, müslümanların yardımla yükümlü olduğu yoksul kişi
m.+ø V7b/18, V7b/20
m.+ den V9b/16
m.+ e V8a/5, V14a/16, V15a/17, V33b/20, V7b/18, V7b/20, V8a/7, V9b/12,
m.içün V8a/7
m.+ üş V8a/8, V13b/14, V15a/19, V15b/3, V9b/15

miskün→ miskîn
m.+ø V33b/18

mişl Ar.misil, benzer
m.+ i V44a/10
m.+ in V63a/17, V65b/11
mehr-i m. V54a/13

mîşe Far. (bîşe) orman
m.+ den V66a/20
m.+ sinden V87b/16
m.+ yi V66a/20

mu'âheze Ar. kınama, ayıplama
m.+ø
m. eyle-: kınamak V16a/15
m. olun- kınanmak V5a/19

mu'ahhar Ar.ertelenmiş
m.+ø V35b/12

mu'ākab Ar. cezalandırılmış olan
m.+ dur V34b/19, V35a/15

mu'ākıb Ar. ceza veren
m.+ dur V17b/6

muakķib Ar. takip eden
m.+ø
m. ol V31b/20

mu'allāk Ar. boşlukta olan
m.+ da V84a/19, V88b/14

mu'allem Ar. eğitimli
m.+ø V74a/20
kelb-i m. V74a/13
m.+ i V74b/2

mu'āmele Ar. ilişki, tutum

m.+ø V64a/19

m.- yi dīniyye V1b/17

m.- i şeri'yyesüz V65a/20

m. ét-: davranmak V64b/15,

V64b/20

m. eyle-:davranmak V23b/9,

V64b/10, V64b/17

m.+ de V64a/16

m.+ den V67b/6

m.+ sinde V17a/10

mu'anven Ar. unvanlı

m.+ø

m. kııl-: unvan vermek V6a/7

mu'āteb Ar.azarlanan, ayıplanan

m.+ø

m. ol-: azarlanmak,

ayıplanmak V5b/10

mu'aṭṭal Ar. bırakılmış, boş

m.+ø

m. ol-: çözümsüz olmak

V69b/10

mu'āvenet Ar. yardım

m.+ø V32a/11

m. eyle- V32a/8

Mu'āviye (ö.64/684) Emevî halifesi

M+ø V83b/7, V85a/19

M.+ ye V85a/13, V91b/10,

V91b/11

ḥaẓret-i M.+ ye V83b/6

mu'ayyen Ar. kesin, belli

m.+ø V11b/10, V64b/11

mu'ayyene Ar.(mu'āyene)bir şeyi veya

kimseyi inceleme, yoklama,

araştırma

m.+ye

fukarā'-ı m. V7b/6

mu'azzeb Ar. acı, sıkıntı ve ızdırap

çeken

m.+ø V5b/10

m. ol- V67b/7, V67b/10

mubāḥ Ar.mübah, dinen yapılması ya da yapılmaması aynı derecede olan

m.+ø

m. ol- V38b/18, V41a/10

m.+ dur V32b/7

mubṭal Ar.hükümsüz bırakılmış

m.+ dür V82b/20

mūceb Ar.gereken

m.+ø

m.- i ṛkaṭl V28b/14

m.+ i V28a/, V29a/4

mūcib Ar. sebep

m.+ø m. V36b/10

m.- i keffāret V2a/14

m.+ i V27b/17, V4b/13, V4b/19

m.+ iyile V2a/15

mu'cizāt Ar.mucizeler

m.+ ındandur

kemāl-i m. V91b/18

mufaṣṣal Ar. ayrıntılı

m. V85b/18, V91b/14

mufavviḍ Ar.nikahı gerçekleşmiş mehir verilmeden ve evlenmeden eşi ölen kadın

m.+ø

m. ol-: V66b/5

muḡālaza Ar.düşmanlık

m.+ sı

diyet-i m.: kasıtlı öldürme söz

konusu ise deve ile alınan, ancak

sayısı arttırılmadan iyi cins

develerden yapılan ödeme

V28a/3

muḡtenim Ar.yağmacı

m.+ø V2b/5

m.+ lerdür V23a/12

muḥācīre Ar.kadın göçmen

m.+ nūḡ V60a/14

muḥaḳḳaḳ Ar.kuşkusuz

m.+ø V12a/12

muḥālefet Ar.karşı koyma

m.+ inden V30a/8

muḥālīf Ar.karşı çıkan

m.+ø

m. ol: karşı çıkmak V18a/9,
V54b/11

m.+ dür V16b/18, V41b/14,
V70a/8

muḥalled Ar. sürekli olan, daimi

m.+ø V31b/20, V32a/2

muḥallefāt Ar. ölen bir kimsenin

bıraktığı şeyler

m.+ ından V57b/1, V68a/9

muḥallil Ar. haram bir şeyi helal eden,
hülleci

m.+ø V56b/1, V56b/3, V56b/4,
V56b/16, V56a/18,
m.+ e V56a/19

muḥallilāt Ar. helal yapanlar

m.+ ından V62b/4

Muḥammed Ar.(571-632)

Hız. Muhammed

M.+ø V15a/9, V46a/10, V46a/4,
V6b/3, V83b/17, V86a/19,
V86a/7, V87/15, V87a/16

ümme-i M.: V38b/10

M.+ denem

ümme-i M. V47a/15

M.+ e

ümme-i M.+ e V3b/18

M.+ üḡ

ümme-i M.V74a/8

M.+ üz

ümme-i M. V6b/3

Muḥammedī Ar. Müslüman

m.+ leri V85b/3, V85b/5

Muḥammed Muṣṭafā→ Muḥammed

M.+ø V4a/7, V84a/11 V88a/11,
V90a/17

muḥarrem Ar.haram edilmiş

m.+ø V56b/16, V56b/17

Muḥarrem Ar.Muharrem ayı

M.+ e

eyyām-ı M.: Muharrem ayının
günleri V24a/5

muḥarremāt Ar.yasak edilmiş eyler

m.+ dan V62b/4

muḥarreme Ar. Muharrem kelimesinin

müennes şekli

m.+nün

eyyām-ı m.+ nūḡ V24a/3,
V24a/18, V26a/15

muḥāsib Ar. muhasebe işlerini yapan
kimsem.+ ler V49b/19

muḥaṣṣal Ar.tahsil edilmiş

m.+ø V38a/16

muḥattem Ar.alacalı

m.+ø V73b/6

muḥāvere Ar.söyleşme

m.+ø

m.- i 'ameliyye V2a/2

m.+ müzde V37a/12

muḥayyer Ar. seçme serbestliği olan

m.+ dür V15b/13, V27a/10

muḥayyerlik Ar.+T. (muḥayyerlik)

seçip beğenme ile ilgili olan

m.+ø V79b/1, V79b/2, V79b/3

muḥdeṣ Ar. abdest alması lazım gelen

m.+ø V39a/7, V39a/16

muḥīt Ar. kapsayan, içine alan

m.+ø

baħr-i m. V89a/19
eşyā-ı m. ol-: V38a/15
m.+ den
baħr-ı m. V36b/13
m.+ dūr
kütüb-i semāviyye-i m.
V36b/17

muħiķķ Ar.hak veren, hakkını yerine
getiren
m.+ø V82b/19

muħkem Ar.sağlam
m.+ø V42b/9, V49a/8, V69b/9

muħķim Ar. sağlamlaştıran
m.+ø V82b/20

muħrim Ar. ihrama giren
m.+ø V51b/9, V52a/14, V52a/6,
V61a/15
m.+ üñ V52a/17, V52a/20,
V52b/2

muħşan Ar. akli başında, erginlik
çağına gelmiş, hür, müslüman ve
yalnız kendi nikahlı eşiyle
ilişkide bulunmuş olan
m.+ dur V68b/13
ğayr-ı m. V68b/13
ħarām-ı m. V80b/13
zinā-ı m. V68b/20

muħtāc Ar. muhtaç, yoksul
m.+ø V2b/3, V23b/5, V40b/4
m. ol- V7b/9, V15b/10,
V58b/5
m.+ ı V81b/5

muķābil Ar.karşı
m.+ø
m. ol- V12b/19

muķaddem Ar.öncelik tanınan, önce
gelen
m.+ø V35b/15
m. ét- V3b/3

muķaddemā Ar.ilk önce
m.+ ø V35b/13

muķadderāt Ar.mukadder olan şeyler,
alın yazısı
m.+ a V36b/16

muķaddime Ar.(muķaddime) ön söz
m.+ sinde V22b/7
m.+ ye V21b/2, V32a/20

muķārenet Ar.yaklaşma, yakınlaşma
m.+ ile V22a/3, V44b/7

muķarreb Ar.yakın, yaklaşmış
m.+ø V4a/1

muķarrebīn Ar.(muķarrebān) Allāh’a
yakın olanlar
m.+ø V36b/12

muķarrer Ar.kesin, sağlam,
kararlaştırılmış
m.+ø
m. bil- V16a/8, V71b/1
m. ol- V22a/4, V74b/12

muķāṭa‘a Ar.vakıf arazisine yapılan
bina için verilen vergi
m.+ø V66b/17

muķātele Ar.savaş
m.- ye V12b/19

muķātil Ar.savaşan
m. V87b/3

muķavvem Ar.çarpıklığı, eğriliği
giderilmiş
m.+ø
māl-ı m. edinilmesi mübah
olan
mal 44b/7, V62b/7, V62b/8
m.+ dūr
māl-ı m. V62b/9, V62a/20

muķavvi Ar.-kuvvetlendiren
m.+ dūr V30b/13

muḳayyed *Ar.* kayıtlı
m.+ø V80a/10

muḳayyede→muḳayyed
m.+ø V79b/17
m.+ dür V79b/13, V79b/14

muḳīm *Ar.* sürekli, daim olan
m.+ø V12b/20, V48a/10
m. ol- bulunmak, yaşamak
V48a/10

muḳriḫ *Ar.* ödünç veren
m.+ e V8a/4

muḳteḏā *Ar.* örnek alınan
m.- ı 'Arabīce V46b/6

muḳteḏā *Ar.* gereken, gerekli olan
m.+ sı V72a/12

mūmya *Far.* (mūmiyā) mumya
m.+ nuḡ V62b/19

munderī *Ar.* gerektirici olan
ḥadd-i m. olmağa V68a/16

munṣarih *Ar.* açık, apaçık
m.+ dür V69b/7

munṣif *Ar.* insaflı
m.+ø
m. ol- V38a/16

murād *Ar.* istek, dilek
m.+ø V21b/15, V25b/14,
V61b/6, V76a/16
m.- ı evvel V61b/3
m.- ı şerīf V25b/12
m. ét- V16b/19, V36b/19,
V56a/18
m. ol- V22a/3
m.+ dur V22a/2
m.+ ı V33a/16
m.+ ına V3b/8

murāfaḳat *Ar.* arkadaşlık
m.+ø V52a/12

murdār *Ar.* kirli, pis
m.+ ø V52b/1
m. ol- V39a/13, V40b/11,
V44a/15, V44a/19, V66b/3,
V66b/8,
m.+ dur 44b/2, V44a/20,
V74a/19

Mūsā İsrâiloğulları'na gönderilen ve
kendisine Tevrat indirilen
peygamber
M.+ø V37a/12, V37a/4, V84a/8,
V84a/9, V84b/18, V86b/8
V87a/7, V87b/7, V88a/5,
V90a/13, V90a/18
Ḥazret-i m. 'aleyhisselam
V36b/18 M. peygamber
V90a/11, V90b/15
M.+ nuḡ V90b/2
Ḥazret-i M. V87b/10
M.+ yı
Ḥazret-i M. V87b/7

muṣallī *Ar.* namaz kılan
m.+ø V47a/20, V48a/13
m.+ dür V48a/1

muṣavver *Ar.* tasvir edilmiş olan
m.+ø
m. kıl-: tasvir etmek V6a/7

muṣavvir *Ar.* tasvir yapan, ressam
m.+ø
üstād-ı m. V5b/17
m.+ üḡ V6a/5

muṣḥaf *Ar.* kitap, Kur'ân-ı Kerim
m.+ a V42a/19
m. yapış-: Kur'ân-ı
Kerim'e dokunmak V39a/8
m.+ içün *Ar.*
mess-i m. V40a/5

mūṣī *Ar.* vasiyet eden
m.+ø V35b/11, V35b/13,
V35b/15, V80a/12, V80b/17
m.+ nüḡ V35a/20, V80a/15

muṣırr *Ar.* zengin, bereketli

m+ø
m. ol- V57b/15

muşluk Ar. musluk
m.+ø V22b/15

Muştafā Hz. Muhammed
M.+ø V86a/7
Muḥammed M. V4a/7
M.+ nuḡ V87/15, V87a/16
Muḥammed M.+ ya V84a/11

muṭābika Ar. uygun
m.+ sıdur
ma'nā-ı m.: uygun anlamı
V21b/20, V22a/2

mu'tād Ar. alışılmış, her zaman olan
m+ø
m. ol- V18b/4
m.+ dan V73a/16

muṭālebe Ar. dava
m.+ø V3a/18, V67b/10
m. ét-: dava etmek V71a/13
m.+ den V67a/11
m.+ sinden V67a/18, V67b/5
m.+ siyile V3a/14

muṭallāka Ar. boşanmış kadın
m.+ø V59b/20
m.+ nuḡ V59b/12

mutaşavver Ar. tasarlanmış
m.+ø V6b/1

muṭbik Ar. devamlı
m. V53b/1

mu'teber Ar. itibarı olan. sözü geçen
m.+ø V15b/5, V6b/14
m.+ dür V9b/10, V15b/2, V15b/5

mu'temed Ar. güvenilir
m.+ø V61a/7

mu'temedün-'aleyh Ar. kendine
güvenilen, itimad edilen kimse
m.+ø V70b/9

Mu'tezilī Ar. Mutezile tarikatından
olanlar
m.+ø V46a/18

muṭlak Ar. mutlak, tam, eksiksiz
m.+ø V18a/4, V22a/1
m. ol- V60a/11
m.+ dur V25b/12

muṭlaḳā Ar. kesinlikle
m.+ø V15a/9, V52b/15
m.+ dur V79b/11

muṭṭali' Ar. öğrenmiş, haberli
m.+ø
m. ol- V11a/1, V31b/5,
V37a/1

muṭvāfiḳ Ar. uygun olan
m.+ø V71b/20, V91b/15

muṭāhir Ar. himaye eden
m.+ø V33b/13, V33b/17,
V34a/5, V34b/1, V34b/9,
V34b/16
m.+ e V34b/18
m.+ i V34b/13
m.+ üḡ V32a/19, V34b/19

muṭṭarr Ar. mecbur
m.+ø V65a/16
m. ol-: mecbur olmak
V52a/14, V65a/14, V85a/19

mübāh Ar. dini bakımdan yapılmasında
sakınca olmayan
m.+ø V42b/12, V63b/4, V65a/15
mā-i m.: içilebilecek su
V60b/17
m. ol- V12a/6, V64a/3,
V70a/4, V79b/10, V79b/19,
V80a/8
m.+ dur V11b/18, V11b/20,
V12a/2, V12a/3, V12a/19,
V12b/18, V12b/20, V13a/2,
V42b/8, V50b/14, V50b/15,
V52a/19, V53b/16, V61a/6,
V61a/9

m.+ ı V22b/20
mübāḥa Ar. mübāḥ kelimesinin
müennes şekli
m.+ da
eyyām-ı m. V24a/13

mübāḥāt Ar. mübahlar
m.+ dan V19b/11

mübālağa Ar. abartma
m.+ya
ma'nā-ı m. V65a/16

mübālāt Ar. endişe
m.+ ı V34b/20
m.+ ı ol-. endişeli olmak
V34b/20, V58b/8

mübārek Ar. bereketli
m.+ dūr V87/12

mübāşeret Ar. girişme
m.+ø
m. ét-: V30a/1, V38b/11,
V65a/13, V65a/19, V74a/6

mübtedi'a Ar. başlangıç
m.+ø
m.- i Şa'bān V43b/10

mübtedi' Ar. yenilik getiren
m.+ lere V41a/15

mücāveret Ar. komşuluk
m.+ ümüzde V37a/12

mücedded Ar.yeni
m.+ ile
nikāḥ-ı m. V55a/10

mücerred Ar.yalnız
m.+ø V12a/2

müctehid Ar. çok çalışan
m.+inüḡ
'ulema-ı m. V37a/15
m.+ ler V37a/17

müctehidīn Ar.müctehidler

m.+ø
'ulemā-i m. V4a/9, V11a/7

müdde'ī Ar. hak isteyen, iddia eden
m.+ø V72a/20
m.+ ye V72b/6

müddet Ar.süre
m.+ø V19b/11, V41b/12,
V85a/7, V88b/3
m.- i medīd. uzun zaman
V76a/20, V77a/15, V86b/5
m.- i mesh:mesh süresi
V41b/16, 42a/10
m.- i nifās: nifas süresi
V43b/6

m.- i raḍā': V55b/1 V82b/3
m.- i tuhr: iki adet arasındaki
süre V60a/20
ta'yin-i m. V63a/14
m.+ de V60b/5
m.+ i V41b/15, V60b/1

müdebber Ar. önlemlı
m.+ø V33b/10

müdebbir Ar. tedbirli
m.+ i V29b/20, V62b/9

müdebbirāt Ar. melekler
m.+ uḡ V36b/12

mü'ebbed Ar.sonsuz
m.+ø V32a/2
m. olduḡı V71a/18

mü'eyyid Ar.doğrulayan,teyit eden
m.+ø V30b/13

mü'ezzin Ar.ezan okuyan din görevlisi
m.+ø V45a/18, V45b/2
m.+ den V45a/11
m.+ e V45b/7
m.+ üḡ V45b/6

mü'ezzinlik Ar.+T ezan okuma işi
m.+ mi V45a/15

müfavız Ar. ortaklık ve işbirliği yapan
kişi
m.+ dur V35a/7

müfīd Ar. yararlı, faydalı
m.+ø
mühlet-i m. ol- V53a/20

müfīde → **müfīd**
m.+ø
fazīlet-i m. V36a/19

müflis Ar. iflas eden
m.+ø
m. ol- V50b/5
m.+ üñ
meyyit-i m.+ üñ V3a/15

müftırāt Ar. orucu bozan şeyler
m.+ dan V45b/9

mühendis Ar. mühendis
m.+ üdür V89a/11

müheyyā Ar. hazır
m.+ø
m. eyle-: hazırlamak V75b/13

mühimm Ar. önemli, gerekli
m. olduğda V58a/5
m.+ dür V2a/11, V42b/2, V47a/8
emr-i m.+ dür V5a/14
m.+i
m. olsa V64a/18

mühimme Ar. önemli iş
m.+ø
umūr-ı m. V2a/7
m.- yi
umur-ı m. V2a/12

mühlet Ar. belirli süre
m.+ø
m.- i müfīd ol- V53a/20
m. vēr-:süre tanımak
V53a/18, V53b/5 V79a/13

mühmel Ar. anlamsız, boş

lafz-ı m.+ dür V73b/20
mühr Ar. mühür, iz
m.+ üñ V91b/11

mühürle – mühürlemek
m.- yüp V91b/10, V91b/13

mükāleme Ar. karşılıklı konuşma
m.+ leridür V46a/7

mükāteb Ar. bedeli verilince özgür
kalacak köle veya cariye
m.+ø V33b/10
m.+ i V29b/20
m.+ üñ V62b/10

mükeffir Ar. (mükeffer) küfür ehli
olarak görülen
m. V13b/14, V13b/3, V40a/15
m.+ e V35a/7
m.+ üñ V14b/7, V35a/2

mükellef Ar. yükümlü
m.+ø V29a/13, V2b/13, V3a/8,
V60a/4
mü'min-i m. V11b/17

mükerrem Ar. saygın
m.+ø
m. ol-: saygın olmak V46a/3,
V46a/4

mükreh Ar. bir işi ya da eylemi yapmaya
zorlanan
m.+ø V10b/11

mükrih Ar. zor kullanan
m.+ø V10b/12

mükrimīn Ar. konuğa ikram edenler
m.+e
dayf-ı m. V87a/5

müktesebe Ar. (mükteseb) hak edilmiş
m.+ sinde
'avarız-ı m. V69b/6

mülānese Ar. dokunma, temas etme

m.+ø V33a/5, V34a/15, V34a/18,
V34a/20
m.+ den V34a/16

mülayim Ar. yumuşak huylu
m.+ dür
nefs-i m. V24b/12

mülevven Ar. boyalı
m. V88b/20

mülevveş Ar. pis, kirli
m.+ø
m. ét.-: kirletmek V38b/12
m. ol-kirlenmek V38b/5

mülk Ar. taşınmaz mal
m.+ø V68a/12, V68a/3, V81a/14
m.- i 'āmm V81a/14
m.-i cāriye V68b/18
m.- ü nikāh V61b/9
m.- ü yemīn V61b/9
m.+ i V62b/1, V81a/10
m.+ idür V69a/3
m.+ ine V78a/11, V78a/8
m.+ üm V81a/9
m.+ ündedür V76b/13

mültebis Ar. karıştırmış olan
m.+ ø
m. ol- V90b/11

mü'min Ar. Müslüman
m.+ ø V3b/7, V5a/14, V11b/19,
V17a/12, V17b/1, V21b/3,
V25a/3, V25b/4, V30a/15,
V30a/16, V30b/, V30b/6,
V31a/7, V31b/10, V39b/2,
V45b/20
m.- i mükellef V11b/17
m.+ dür V53a/11, V53a/16
m.+ e V65a/3, V81a/15
m.+ ele V30a/18, V30b/11
m.+ i V31b/17
m.+ ler V1b/17, V21b/16,
V84a/6, V87a/3
m.+ lere V79b/18
m.+ lerü V4a/2

m.+ üñ V29b/12, V31a/3,
V32a/8, V35b/2, V35b/3,
V77a/19

mü'mine mü'min kelimesinin müennes
şekli
m.+i
nefs-i m. V30a/19

mümkün mümkün, olanaklı
m.+ø V39a/16, V54a/12
m. ol-:olabilmek V6b/13,
V20b/8,
V48a/20
m.+ dür V25b/12, V39a/16,
V41a/12, V60a/19

münācāt Ar. Allāh'a yalvarma, yakarış
m.+ø V46a/7
m. eyle-: V3b/19
m.+ da V46a/7
m.+ ıla V45b/20

münāfık Ar. ikiyüzlülük yapan
m.+ø V17a/5
m.+ lar V17a/4, V17a/8

mün'aķid Ar. kurulmuş, oluşturulmuş
m.+ø
m. ol-sözleşmek V62b/1

mün'aķide mün'aķid kelimesinin
müennes şekli
m.+ø V16a/5, V16b/6
yemīn-i m. V9b/5
m.+ dür
yemīn-i m. V15a/1

münāsib Ar. uygun
m.+ø V2a/6
m.+ dür V28a/15

müncer Ar. sonuçlanan
m.+ø
m. ol-: sonuçlanmak V40b/15

münezzeh Ar. temizlenmiş, temiz
m.+ dür V38a/16

münfəhim Ar. anlaşılan
m.+ø
m. ol-: anlaşılmaq V11a/19,
V57a/8

münfəsiḥ Ar.bozulan
m.+ø
m. ol-: bozulmaq V53a/6

münḥaşır Ar.bir kimseye özel durumda
bulunan
m.+ø
m. kıl V2b/6
m.+ dur V51a/5, V76a/2

münḳalib Ar. dönüşen
m.+ø
m. ol-: değişmek V32b/16

münker Ar. dini kurallara ters düşen
m.+i
nehy-i m.: dinen yasaklama
V72a/18

müntaḳim Ar. (Allāh) suçluları
cezalandıran
m.+ dür V86b/4

müntefī Ar. kaybolan
m.+ø
m. ol-: kaybolmaq V48b/5

müntehā Ar. son
m.+ ya V36b/16

mürāca‘at Ar. başvurular
m.+ø
m. et-: başvurmaq V73a/11

müretteb Ar. düzenlenmiş, sıralanmış
m.+ dür V13b/1, V33b/7

mürtedd Ar. dinini bırakıp başka dine
geçen
m.+ø
m. ol- V54a/8
m.+ den V4b/12, V4b/13
m.+ dür V4b/3

mürteden Ar. mürted olarak
m.+ mi V4b/10

mürüvvet Ar. iyilik, fazilet
m.+ inüzdür V80a/4

müşāb Ar. sevap kazanan
m.+ø
m. ol-: sevap kazanan V63b/4

müsāfir Ar.misafir
m. V12a/10, V12a/16,
V13a/1, V40a/8, V49b/8
m.+ e V40b/13
m.+ ler V49b/6
m.+ lere V48a/7
m.+ üḡ V40b/9
m.+ dür V12a/10, V48a/6

müsafirler Ar.+T misafirler
m.+ø V13a/10

müsebbib Ar. neden olan, yapan
m.+ in V11a/9

müsebbih Ar. Allāh’a şükreden
m.+ø V20a/6

müsem mā Ar. adlandırılmış
m.+ø
ecel-i m. V88b/7
m.+ nuḡ V54a/13
mehr-i m.: kadın için iki
tarafın rızasıyla ve nikāh akdi
sırasında belirlenen mehir.
V54a/11
m.+ sın
mehr-i m. V54a/17
m.+ yı
mehr-i m. V54a/12

müseyyep Ar. tembel
m.+ø V87a/17

müslim Ar. Müslüman
m.+ø V51a/20
hür-i m. hür olan Müslüman
V30b/4

- Zeyd-i m.: Zeyd isimli Müslüman V75b/6
m.+ i V31a/5
m.+ ile V82b/2
m.+ üñ
Zeyd-i m.+ üñ V75b/4,
V75b/9
- müslime** Ar. Müslüman kadın
m.+ø V53b/2, V60a/13
m.+ ye V68b/12
- müslimîn** Ar. Müslümanlar
m.+ e
meķābir-i m. V4b/15
- müslümān** Ar. müslüman
m.+ø V13b/2, V15b/6, V17b/19,
V17b/20, V19b/11, V29a/13,
V29b/3, V29b/6, V29b/7,
V30b/3, V30b/7, V31a/6,
V33b/11, V5b/3, V60a/8,
V73b/13, V9a/9,
m. ol- V53a/2, V91a/20
m.+ a V20a/9
m.+ dur V39a/18, V82b/5
m.+ ı V17b/14
m.+ ıla V29b/4
m.+ lar V48b/18, V4b/19,
V71b/5, V79b/9
m.+ lara V75b/11
m.+ mı V5b/11
m.+ uñ V72b/16, V78b/7,
V82b/4
- müsta'ad** Ar....e için hazır
m.+ø V36b/6
- müstağnî** Ar.gerekli bulmayan
m.+ø V36b/3
- müstaķil** Ar.bağımsız
m.+ø V38b/8
- müstaķîm** Ar.aldatmayan
m.+den
şehadet-i m.: yalancı olmayan
şahitler V71b/2
- müstaķriż** Ar.borçlu
m.+ø V8a/4
- müste'cir** Ar. aman dileyen, yalvaran
m.+ e V66a/8
- müstefîd** Ar.yararlanan
m. ol-yararlanmak V2a/19,
V36b/7
- müstefî** Ar.bir sorunun çözülmesin
isteyen
m.+ ye V37b/5
- müsteħabb** Ar.kabul edilen, sevilen
m.+ dur V74b/18, V80b/4
m.+ mıdur V75a/1
- müsteħaķķ** Ar. hak edilen şeym.+ø
V19b/20
m. ol-: hak etmek V49b/16
V65a/2, V65b/2, V66a/9,
V66a/14,, V72b/10
la'nete m. V65a/14, V65a/16
'azle m. V72b/8
m.+ ına V7b/7
- müste'ir** Ar. ödünç alan
m.+ø V78b/17
m.+ üñ V65b/9, V63b/8
- müstekreh** Ar. iğrenç
m.+ø V56a/7
- müste'men** Ar. güvenliği sağlanmış
olanm.+ø V61a/9
- müstemend** Far.mutsuz
m.+ i V2b/3
- müste'mi** Ar.dinleyen
m.+ nūñ V30b/14
- müste'min** Ar. sığınan
m.+ø V30b/15, V31a/3
m.+ i V30b/4, V31a/5
m.+ lerüñ V31a/2
- müste'î** Ar.bahşiş alan

- m. olan V51b/4
- müstevfiyyen** Ar. tam olarak
m.+ø V79b/7
- müstevlī** Ar.etkisi altına alan
m.+ø
m. ol-: hakim olmak
V1b/11, V12b/17
- müşāhedāt** Ar. gözlemler
m.+ ı V36b/11
- müşkil** Ar.güç, engel
m.+ø V21a/9
m.+ e
mesā'il-i m.: zor meseleler
V2a/11
- müşkilāt** Ar. güçlükler
m.+ø
m.- ı tefāsīr V85a/18
m.+ ı V85a/16
- müşrikīn** Ar. Allāh'a ortak koşanlar
m.+ø
cem'-i m.: müşriklerin hepsi
V4a/11
etfāl-ı m.: müşriklerin
çocukları V85a/12, V91a/5,
V91a/6
- müştebih** Ar. kuşkulanan
m.+ø
m. ol-kuşkulananmak V60b/17
- müştedd** Ar. şiddetlenmiş
m.+ø
m. ol-şiddetlenmek V47b/17
- müşterek** Ar. ortak
m.+ø V51b/7, V57b/16, V66a/9,
V82a/11
ecīr-i m. sözleşme yaptığı kişi
dışında başka başkalarının da
işini gören kimse V66a/12,
V66a/13
m. ol-: ortak olmak V46b/18
- müşterī** Ar.alıcı
m.+øV63a/6, V66a/2
m.+ nūj V62b/1, V62b/10
m.+ ye 44b/9
- mütāba'at** Ar. birine bağlı olma
m.+ø
m. ét-: birine bağlanmak
V82b/20
- müte'addid** Ar. sayısız, çeşitli
m.+ø
m. ol-: V11a/8, V11a/8,
V11a/9, V11a/11
- müte'akıde** Ar. anlaşılan taraflardan her
biri
m.+nün
rük-n-i m. V62a/19
- müte'akıdeyn** Ar. satıcı ve alıcı gibi
anlaşmaya çalışan her iki kişi
m.+ø V62a/18, V63b/13
- müte'allik** Ar. ilgili olan, bağlı olan
m.+ø V12b/13, V71a/11
- müte'āref** Ar.herkesce bilinen, ünlü
m.+ø V21a/15, V76b/19
m.dür
hürmet-i m. V42a/20
- müte'ārif** Ar. herkesce bilinen, ünlü
m.+ø 20b/5
- müte'ayyin** Ar. apaçık belli olan
m.+ø V49b/9
m.+ dür V24a/17
- müte'azzir** Ar. özürlü
m. olduğuçün V72b/4
- mütecezzī** Ar. parçalanabilen
m.+ø V34b/8
m.+ dür V34b/5
- mütedeyyin** Ar.borç yapan
m.+ midür V17b/1

mütedeyyine→ **mütedeyyin**

m.+ø V60a/18

mütefāvit Ar. farklı, çeşitli

m.+dür V15a/16, V36b/17

müteferrikan Ar. küçük parçalara ayrılmış olarak

m.+ø V26b/9

mütehallil Ar. boşluğu dolduran

m.+ø V43b/7

mütehallile→ **mütehallil**

m.+dür V86a/9

müteharik Ar. işleyen

m.+ø V89b/20

m.+den V84b/11

mütehayyir Ar. şaşırmış olan

m.+ø

m. ol-: şaşırmak V85a/15

mütekellim Ar. söyleyen, konuşan

m.+ø V20a/6

mütemessil Ar. kılığına giren

m.+ø

m. ol-: kılığına girmek 44b/13

mütena‘im Ar. bol bol nimetlenmiş

m.+ø V23a/12

m. kıl-: çok beğenmek V2b/5

müterakķi Ar. yükselen

m.+dür V37a/11

mütevāliyeten Ar. birbiri üstüne

m. V14a/13, V15b/15

müteveffā Ar. vefat eden, ölmüş

m.+ nuṣ V8b/13, V8b/20,

V9a/17, V9a/20, V9a/3

mütevellī Ar. veli olan

m.+ si V66b/18

müteyakķın Ar. kesin olarak bilinen

m.+dür V11a/14

mütezevvik Ar. tadan

m.+ø V23a/12

müttaķi Ar. sakınan

m.+ø

m. ol-: sakınmak V42b/11

müyesser Ar. kolay olan

m.+ø

m. ol-: kolay olmak V3b/9

müzākere Ar. görüşme

m.+ø

m.- i ‘ilmiyye V2a/1, V36a/10

m.+ si V36a/16

Müzenī (791-878) Şafī mezhebi alimi

M.+ø V37b/10

müzhir Ar. gösteren

m.+ø

m.- ı esrar-ı kelāmullāh

V85b/2

N (n)

nā bālīg Far.+Ar. buluğa ermemiş

n.+ø V8b/17

n.+dür V68b/15

nā-bedīd Far.yok olan

n.+ø

n. èt-: yok olmak V86a/14

nā-çār Far. çaresiz

n.+ø

. n. ol- V58b/9

nādī Ar. güzel konuşan

n.+ø

ehl-i n. V2a/4

nādim Ar. pişman olan

n.+ø

n. ol- V49a/18

nādire Ar. benzeri az bulunan şey

- n.+nün
mesā'îl-i n. V36a/5
- nafaqa** Ar. geçimlik
n.+ø V14b/4, V55a/18
n.+ sı V69a/16
- nāfile** Ar. zorunluluğu olmadığı halde yapılan ibadet
n.+ø V12b/6, V22b/13, V22b/9, V26b/4, V47a/5, V47b/14, V67a/20, V71a/8, V71a/9
cins-i n. V22b/9
n. kıt-V26b/5, V71a/7
- nāfiz** Ar. etkili olan
n.+ø
n. ol-: V56b/20, V71b/19, V71b/20, V72a/3, V72a/8, V80b/10
n.+ dür V56b/2, V57a/1
- nā-gāh** Far. vakitsiz
n.+ø V39b/13
- naḥīf** Ar.
n.- i lehīfe V36b/7
- naḥr** Ar. kesme
n.+ø
n. günü: kurban bayramı V75b/13, V75b/14
n.+ da
eyyām-ı n. V2b/20
- nā'ib** Ar. vekil
n.+ø V49b/15, V72a/2, V72a/8
n. ét-vekil etmek V49b/14
- na'im** Ar. nimetlenme
n.+ de
dār-ı n.: cennet V23a/11
- nāqa** Ar. dişi deve
n. kayası: bir dağ V89b/18
n.+ sıdur V87a/9, V87a/16
- naqd** Ar. nakit
n.+ i V63b/1
- n.+ üñ V63a/20
- nāqıs** Ar. eksik
n.+ø V29a/17
n. ol- V13b/11
- nāqışān** Ar. kusurlu olarak
n.+ø V24a/20
- naql** Ar. aktarma, iletme
n.+ø
n. et-: nakletmek V5a/9 V32a/3, V32a/7, V36a/12, V37b/9, V41a/13, V83b/5, V86b/17
n. olun-: nakl olunmak V5a/13
n.+ i V14b/6, V20a/8, V20b/10, V20b/8, V21b/1, V26a/13, V31a/10, V36a/3, V3a/18, V5a/13
n.+ i tamām ol- V30a/9
n.+ idi V35a/5
- naqlen** Ar. aktarılarak
n.+ø V42a/16
- naqz** Ar. bozma
n.+ø
n.- ı 'ahīd eyle-: sözleşmeyi bozmak V23b/12
- na'lin** Ar. takunya
n.+ø V49a/7
- nām** Far. ad, ün
n.+ø V55b/10, V55b/9, V74a/7
n.- ı laṭīfe V86b/16
- namāz** Far. namaz
n.+ø V4a/3, V5a/14, V6b/14, V9a/13, V15a/12, V22a/8, V22b/2, V24a/2, V25a/5, V26b/3, V26b/6, V39a/10, V39a/12, V39a/14, V39a/15, V43a/9, V45b/8, V47a/5, V49a/11, V49a/12, V49a/2, V49a/4, V71a/10, V73a/6

n. kıl- V5b/13, V17a/12,
V21b/12, V22a/16, V23b/19,
V23b/20, V24a/1, V24b/16,
V24b/18, V25a/1, V25b/2,
V25b/8, v25b/18, V38b/6,
V39a/9, V39a/18, V40a/7,
V40b/4, V49a/3, V49a/6,
V71a/5, V71a/6, V71a/8,
V71a/9, V73a/7
n.+ a V38b/7, V45b/19, V46b/13,
V46b/4, V46b/9, V47b/19,
V48a/16, V48a/9, V4b/4,
V8a/5
n.+ da V47b/5, V47b/6, V49a/2
n.+ daki V47b/7
n.+ dan V25b/16, V36a/14,
V3b/10
n.+ dur V47b/14, V47b/16
vaqt n. V3b/2
n.+ ı V4a/18, V4a/19, V4a/20,
V4b/10, V5a/10, V5a/3, V5a/5,
V5a/7, V5b/2, V6b/20, V7a/1,
V7a/11, V7b/15 V8b/2, V9a/4,
V12a/17, V12a/9, V12b/14,
V22a/14, V24a/2, V25b/4,
V26b/4, V26b/5, V2a/8,
V39a/19, V3a/2, V41a/4,
V45b/20, V46b/17, V47a/1,
V47a/13, V47a/4, V47b/10,
V47b/13, V47b/19, V48a/3,
V48a/8, V48b/18, V49a/11,
aḥşam n. V71a/8
öyle n. V39b/8
vaqt n. V40a/6
n.+ ı boz- V49a/7
n.+ ı kıl- V4a/1 V4a/6,
V4a/10, V4a/12, V5b/4, V12a/8,
V40a/1, V40b/12, V67a/20
cenāze n.+ ı kılın- V4b/15
vaqt n.+ ı kıl- V40a/4
n.+ ın V49a/7, V6b/19
öyle n. V49b/4, V49b/7
n.+ ın kıl- V5b/7, V7a/12,
V40b/2, V43a/17
cum‘a n. kıl- V20a/10
n.+ ına V8b/11
zuhur n. V49b/12
n.+ ından

cum‘a n. V49b/7
öyle n. V19a/5, V19a/7,
V19a/8
ṭaḥ n.: sabah namazı V19a/4
n.+ ını
aḥşam n. V47b/10
n.+ ın V5b/9, V7a/14, V7a/18,
V8a/19, V8b/14, V8b/3, V9a/3,
V45b/13,
öyle n. V39b/9
ṭan n. V45b/11
n.+ ları V5a/6
n.+ ların
n. kıl- V45b/8
n.+ larının V6b/8
n.+ ın V2b/7, V4b/1, V4b/3,
V4b/6, V5a/10, V5a/4, V5b/1,
V5b/3, V6b/12, V6b/8, V7a/10,
V7a/13, V7b/18, V7b/20, V8a/1,
V8a/14, V8a/3, V8b/1, V8b/4,
V8b/5, V8b/7, V38a/18, V45b/1,
V46a/14, V46a/16, V46a/19,
V46b/2, V46b/9, V46b/13,
V46b/7, V47a/7, V48a/18,
V81a/16,

namāzsuz Ar.+T. namazsız, namaz
kılmayan
n.+ø V6b/1

nā-merd *Far.* korkak
n.+ø V6a/10, V6a/18, V6b/2,
V6b/3

nā-meşrū‘ *Far.+Ar.* yasalara uygun
olmayan
n.+ dur V68a/3

nāmiyye Ar. yetişme
n.+dür
arż-ı n.: yetişenin verilmesi
V50b/19

nār Ar. ateş
n.+ø V18b/15
n.- ı Nemrūd V91b/1

nā-resīde *Far.* buluş çağına gelmemiş

- olan
n.+ø V91a/7
- nās** *Ar. insanlar*
n.+ø V47a/8, V80a/17
- naşīb** *Ar. nasip*
n.+ø
n. ol- V25a/20, V46a/5, V86a/11
- nāşih** *Ar. öğüt veren*
n.+ am V17a/1
- nāşīye** *Ar. alın*
n.+ sine V38b/4
- naşş** *Ar. açık ve kesin hüküm*
n.+ dur V46b/7
n.+ ıla V28b/8
- nazar** *Ar. nazar, bakmak*
n.+ø V32b/2
n. ét- bakmak V36b/6, V43b/19, V85b/6, V91b/14
n. tokun-:nazar değmek V73a/3
n.+ ı V32b/18, V53b/17, V54a/3
n.+ ıdur V81a/7
n.+ ına
n. yetiş-görülebilir uzaklıkta olmak V6a/5
n.+ ında V6a/6
n.+ uñ
bed V73a/3
- naşb** *Ar. bir göreve atamak*
n.+ø
n. ét-: atamak V49b/15
- nāzır** *Ar. gören*
n.+ dur V36b/16
- nāzil** *Ar. inmiş*
n.+ø
n. ol-: inmek V30b/15, V31b/12
- naẓīr** *Ar. benzer*
n.+i dūr V21a/15
- nāzır** *Ar. (nazir) adak adayan kişi*
n.+ø V26a/11, V26a/13, V26a/6, V27a/10, V52b/9
n. ol-: adak adamak V26b/
n.+ den V27a/4
n.+ e V52b/4
n.+ üñ V21b/3, V21b/12, V26a/10V27a/12
- ne** soru ve belirsizlik bildiren söz
n.+ø V14a/4, V14a/7, V17a/19, V18b/8, V19b/11, V23a/16, V28b/11, V32b/1, V32b/2, V36b/3, V37b/19, V39a/18, V40b/3, V42b/5, V42b/8, V43a/6, V44a/4, V46a/19, V46a/20, V46b/16, V47a/15, V47a/4, V47a/5, V47b/5, V48a/1, V48a/6, V50a/17, V50a/7, V52b/4, V53b/17, V54a/20, V54b/4, V55a/12, V55a/7, V56b/7, V57a/10, V59a/1, V59a/4, V59a/9, V5a/12, V5a/2, V60a/19, V64a/19, V64a/3, V64b/6, V65b/12, V65b/6, V65b/7, V66a/2, V69b/7, V70b/10, V71a/2, V72a/10, V72a/13, V72b/7, V73b/17, V75a/15, V75a/16, V75b/3, V76a/13, V76a/19, V76a/3, V76b/16, V76b/4, V76b/8, V77a/16, V77a/9, V77b/9, V81a/20, V82b/12, V82b/17, V83a/13, V83b/20, V84a/16, V84a/17, V84a/19, V84a/20, V84a/9, V84b/18, V85a/4, V85a/5, V85a/6, V85a/8
n. kadar V27b/11, V37b/1, V71a/6, V46a/10, V4a/1, V7a/11, V84a/8
n. lāzım ol- V77b/
n. miqdār V3a/2, V6b/19, V7a/1, V7a/15, V7a/16, V8b/8, V8b/9, V37a/5, V84a/10,

n. vakt: ne zaman V56b/2,
58a/10, V71a/16,
n.+ de V43b/9
n.+ dendür V61b/7
n.+ dür V14a/9, V38a/19,
V41b/8, V43b/9, V44a/4,
V48a/14, V52b/14, V53a/9,
V53b/8, V56a/2, V58a/5,
V58a/19, V59a/18, V59b/14,
V59b/9, V62a/17, V62b/4,
V63a/2, V63a/20, V63b/4,
V64a/8, V65b/15, V69a/12,
V70b/11, V78a/9, V78b/9,
V79b/20, V81a/4, V83b/14,
V84a/10,
V84b/14
n.+ ye V17b/2
n.+ yile V40b/12, 42b/17,
V44a/9, V45b/13, V55b/16

nebi Ar. haberci, peygamber
n.+ø V20a/13, V85a/3, V84b/20,
V88a/10
şa‘-ı n. V9a/16
şā‘-ı n. V8b/3
Yūnus n. V88a/14
n.+ den V84a/10, V84a/11
Ādem n. V86a/13
n.+ dür V85b/17
Ādem n. V88b/8
Nūḥ n. V88a/1
n.+ nūḥ V37a/10
Ādem n. V87/18, V90b/3
şā‘-ı n. V8b/1
Şāliḥ n. V89b/15
n.+ye
Ādem n. V38a/19
Ādem-i n. V85a/1
n.+ yi
Ādem n. V90b/1
n.+yile
neşā‘-ı n.+ yile V9b/8
sā‘-ı n.+ yile V8b/5, V8b/7,
V9a/19, V13b/15,
necāset Ar. pislik
n.+ø 44b/7, V39a/8, V44a/3
n.+ ile V39a/11, V39a/12

neccār Ar. marangoz
n.+ø V87b/18

necis Ar. pis, murdar
n.+ø V40b/10, V44a/8
n.+ dür 44b/1, 44b/3, V39a/1,
V44a/1, V44a/4

Necmü’ddīn Fetava-ı Necmü’ddīn
isimli fetva kitabı olabileceği
düşünülmektedir.
N.+ø V61b/12, V63a/5, V78a/12
N.+ dür V81a/15

nêçe nice
n.+ø V16b/18

neçün (ne+uç-un>nüçün) ne için, niçin.
n.+ø V38b/16, V57b/10

nedāmet Ar. yaptığın işin kötü
olduğunu görüp pişman olma
n.+ø
n. èt- V20a/12
n.+ ile V14b/19, V26b/2,
V67a/19

neden niçin
n. V52a/6
n.+ dür V39a/14, V39a/3,
V40a/8, V47a/20, V51b/18,
V53a/18, V56a/19, V65a/15

nedeḡlū (nedenli) belli bir nedeni olan
n.+ø V58a/8

nef Ar. menfaat, kazanç
n.+ø
n. ol- V66b/19

nef alan- beslenmek
n.- sa V18b/6
n.- ursam V18b/5

nefes Ar. nefes
n.+ø
n. vèrüp al- V86b/16
n. vèrüp solu- V84a/3

n.+ de V58a/12

neffāc Ar. mağrur
n.+ ı V4a/5

nefh Ar. üfleme, üfürme
n.+ø
n. eyle-: üflemek V86a/3

nefhā Ar. esinti
n.+ dan V86a/3

nefis Ar. çok hoş giden
n.+ø V15b/4, V81b/4

nefret Ar.ürküp kaçma, korkma
n.+ø
n. ét-kaçınmak V56a/10

nefs Ar. kişilik
n.+ø
katl-i n. V2a/10
n.- i gümrah V42b/13
n.- i kıyām V48b/14
n.- i mülāyim V24b/12
n.- i mü'mine V30a/19
n.-i tekada V10b/13
telef-i n. V69a/19, V76b/10
n.+ de V29a/18, V29b/3
n.+ e V32a/11
n.+ i V42b/7
hevā-i n.+ ile V2b/7
n.+ ime V12a/19
n.+ inde V80b/5
n.+ ine V24b/11, V30b/, V71a/14
şey-i n. V46b/10
n.+ ini V10b/1, V11a/1,
V24b/12, V42b/11, V56a/16,
V56b/2, V57a/17, V58b/11,
V66a/8
n.+ inüñ V30a/20
n.- üm V14a/5
n.+ ümden V14a/11
n.+ üme V12a/18
n.+ ümi V56a/14, V56a/20
n.+üñ
katl-i n. V2b/9
n.+ üñüzi V91a/19

nehy Ar. yasaklama
n.+ø
n.- i münker V72a/18
n.- i sebep V86a/9
n. eyle-: yasaklamak V24a/11,
V38b/18

nemā Ar. faiz, getiri
n.+ø V63b/2
n.-ı taqdīr V63b/2

nemcugaz Far.+T. küçük bir çiy tanesi
n.+ø V37a/5, V37a/7

Nemrūd Babil hükümdarı
n.+ø
nār-ı N.: Nemrud'un ateşi
V91b/1

neseb Ar. soy
n.+ø V61b/16, V72b/12,
V82a/11, V82a/9
subūt-u n.:soy bağı V53a/1
n.+ den V55b/6, V83a/9
n.+ i V54b/6, V69a/14, V69a/18
n.+ inden V32b/3, V55b/7,
V82a/15

nesī'en Ar. veresiye alışveriş olarak
n.+ø V63a/15, V63a/19

nesl Ar. soy, sülale
n.+ i V89a/18, V89a/20
n.+ i kesil-: soyu
kurumak V84b/1, V84b/7

nesne cansız varlık, eşya, hiçbir şey
n.+ø 44b/1, V27a/12, V27a/19,
V27a/20, V27b/10, V27b/20,
V38a/15, V40b/17, V42a/18,
V52b/11, V52b/6, V55a/5,
V66a/6, V66a/10, V68b/10,
V68b/17, V70b/20, V7b/16,
V81b/13, V86b/12, V86b/15
n. işle-V41a/4
n. lāzım gelmez V77b/2

n.+ den V83b/20, V84a/2,
V84a/5

n.+ m V14a/17

n.+ si V50b/5, V5b/14

n.+ ye V14a/11, V14b/14,
V16a/11, V22a/10, V25a/14,
V26a/6, V27a/12, V33a/10,
V74b/6

n.+ yi V73a/9

n.+ yile V19a/2, V27b/15

neşâf Ar. sevinç

n.+ø V2a/2

n.+ ına V86a/8

ne'üzü-b-illâh Ar. Allâh korusunn.+ø
V91b/3

nev' Ar. çeşit, tür

n.+ den V18b/8, V90b/3

n.+ inden V28a/3, V85a/1

nevâfil Ar. nafiler

n.+ de V22b/12

n.+ den V23a/19

nevâhî Ar. taraflar

n.+ sinde V14b/1

nevâ'ib Ar. belalar, müsibetler

n.+ø V1b/10

Nevâzil Ebu'l-Leys es-Semerkindî
tarafından yazılmış, Hanefî fıkıh
kitabı

N.+ø V27b/3, V52b/11, V76a/17

N.+ de V13a/1, V15a/18,
V18a/2, V20a/9, V22b/19,
V23b/18'azm, V24b/1, V26b/7,
V29a/20

N.+ üñ V21b/1

nevbet Ar. hastalık ateşi, nöbet

n.+ø V3b/18

n.+ de V37b/12, V42b/19,
V43a/3, V43a/5

n.+ i V11b/8

n.+ ile V51b/7

n.+ inde V11b/13

neyile – neylemek, ne eylemek

n.- sünler V54b/13

nez' Ar. yok etme, ortadan kaldırma

n.+ de

hâlet-i n.: ölüm hali V68a/10

nezir→ **nezr**

n.+ø V21b/10, V21b/19, V22a/1,
V22a/3, V22b/1, V22b/20,
V23a/4, V23a/5, V23a/6,
V23a/7, V23b/15, V23b/17,
V23b/20, V24a/3, V24a/4,
V24a/17, V24b/5, V24b/9,
V26a/10, V27a/5, V27a/9

n. ét-: adamak V22b/11,
V22b/15, V22b/9, V24a/18,
V24b/19, V25a/18, V26a/16

n. eyle: adamak V24b/10,
V25a/20

n. ol-adanmak V22a/11,
V22b/18

n.+ de V22b/6

n.+ den V23b/20, V36a/

n.+ dür V21b/20, V35b/5

n.+ e V22a/10, V22a/19

n.+ i V26a/3

n.+ ile V22b/10, V22b/9,
V23a/20

nezire → **nezir**

n.+ø V22a/5

nezirler Ar.+T. adaklar

n.+ i V23b/3

nezr Ar. adak, adama

n.+ø V75b/8

n. ét-adamak V21b/13,
V22b/16, V23a/3, V26b/13,
V27b/2, V52b/5

n. eyle-adamak V25a/10,
V52b/3

n.+ e V24a/14, V24b/3, V26b/14

n.+ i V23b/17, V27a/15, V35b/20

hâk-ı n.+ i V24a/13

n.+ inde V13a/16

n.+ ine V23a/7, V25a/2, V26a/5,
V27a/10, V27a/11
n.+ ini V26b/12, V27a/12,
V27a/5
n.+ üñ V21b/1, V21b/8,
V22b/20, V24a/19, V26a/14,
V71a/11
Nîl Nil nehri
N.+ e V87b/9

Nînovâ bir şehir
N.+ø V88a/17, V88b/2

nısf Ar. yarım
n.+ø V76a/13, V76a/15
n.- ı âhir: diğer yarısı V34b/4,
n.- ı evvel V51a/15, V51a/16,
V51a/18
n.- ı hadd V68b/14, V68b/9
n.- ı mehir V55a/10, V55a/9
n.+ ı V15a/17, V29b/2, V44a/9,
V49b/19, V51a/17, V43a/8
V83a/4, V83a/8, V83a/9
n.+ ıdur V29a/20, V29b/6,
n.+ ın V57a/6, V81b/16
n.+ ından V15a/14, V19a/9
n.+ ını V21a/14, V34b/2, V34b/8

nısfü'l-leyl Ar. gece yarısı
n.+ de V53b/20
n.+ den V19a/10
n.+ e V19a/7

nice (ne+çe) nice
n.+ø V23a/4, V23b/4, V31b/9,
V33a/17, V33a/18, V36a/5,
V36b/4, V46a/2, V50b/3,
V54a/16, b. V83a/4, V83b/8,
V86a/14, V88b/3
n. dil V80b/12
n. ét-: V40a/18, V67a/11
n. eyle- V39b/17, V40b/14,
V52b/9, V56a/12
n. ol- V82a/19
n.+ dür V60a/20, V80b/13

niçün (né+uç(sebep)>uç-un>ne+iç-ün)
niçin

n.+ø V31a/, V38a/8

nidâ Ar. bağırma, ses
n.+ø
n. et-: seslenmek V2a/4

nifâs Ar. loğusalık
n.+ø V12b/9, V42b/3, V43a/18,
V43a/6, V43b/17
n. gör- V42a/17
n.+ a V12b/12, V43b/7
n.+ dur V12b/9, V43b/15,
V43b/5
n.+ ı V43a/13, V43b/5, V43b/8
n.+ ına V8a/17
n.+ uñ V43a/5, V43b/18
müddet-i n.+ uñ V43b/6

Nihâye Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış
tarihi ile ilgili bir bilgi
bulunamamıştır.
N.+ø V56b/10
N.+ de V19b/1, V41a/15

nikâh Ar. nikah
n.+ø
n.- ı fâsid V54b/2
n.- ı mücedded V55a/10
n.-u şahih V54a/17
n. ét-: nikahlamak V53b/9,
V58b/1, V58b/3, V58b/5,
V62a/6
n. eyle:nikahlamakV53b/11,
V55a/14, V61a/7
n. ol- V59a/18, V59b/3,
V67a/3
n. olun- V52b/19
resm-i n. V53b/15
tecdîd-i n. V33a/13
tecrîd-i n. eyle- V55a/4
n.+ a V32b/12, V55a/15, V70a/9
şihhat-i n. V53a/1
n.+ dan V49b/2, V55a/7, V82a/8
mülk-ü n. V61b/9
n.+ ı V52b/20, V53a/4, V53a/6,
V53a/8, V55a/17
n. düşen V55b/17
n.+ ıla V33b/13

n.+ ında V55a/16
n.+ ınuñ V53a/3
n.+ uñ V56b/19

nikāhla - nikahlamak
n.- ya V61a/4
n.- yup V54b/9, V55a/13

nikāhlan - nikahlanmak
n.- dı V54a/5, V54a/14, V61a/10,
V61a/12, V61a/14, V61a/16,
V61a/17
n.- dukda V54b/5
n.- mañ V32a/19, V52b/13,
V52b/15, V53b/13, V58b/19,
V60a/1, V61a/20
n.- mış V54b/2, V54b/8, V83a/7
n.- sa V54a/11, V58a/7
n.- up V52b/12, V59b/5,
V67b/18

nikūyī bir ölçü birimi
n.+ø V49a/15

ni‘mā Ar. bereketli
n.+dur
zātū’l n.+ dur V91a/1

ni‘met Ar. Allāh’ın verdiği rızık
n.+ø V76a/10
veliyyü’n n. V88a/10
n.+ ile V23a/12
n.+ inden V2b/3
n.+ üñüz V80a/6

nire (ne+gerü/nere) hangi yer
n.+ sidür V6a/13, V6a/16, V6a/9

nisā Ar. kadınlar
n.+ø V83b/15
ekrem-i n. V85b/19
n.+ dan V32b/1

nişāb Ar. bir malın zekatının
verilebilmesi için ulaşması
gereken miktar
n+ø V35a/17, V50a/2
n.- ı udhıyye V9a/11, V50a/6,

V50a/6, V10a/8,
n.- ı zekāt V35a/9, V49b/20
şahīb-i n. V35a/11, V35a/15
n.+ a V50a/14, V50a/16
n.+ da V50a/13
n.+ dan V50a/17, V50a/18
n.+ ı V49b/17, V50a/14
n.+ ına V50b/10, V50b/11
n.+ uñ V50a/18

nisbet Ar. yakınlık
n.+ø V36b/13, V37a/7, V37a/16,
V37a/18, V37a/20, V37b/1,
V37b/20
n. et-yorumlamak V72b/10
n.+ i V37a/5

nişān Ar. belirti, iz
n.+ a V28b/2

niteki (nite+ki) gibi nasıl ki
n.+ø V16a/6, V55b/7

nitekim (ne+te(g)+kim) nasıl ki
n.+ø V11a/10, V19a/13,
V19a/15, V34a/5, V63b/7,
V83a/1, V9b/10

niyābet Ar. vekillik, vekalet
n.+ø
n. et- V72a/9
n. eyle- V72a/10

niyyet Ar. niyet
n.+ø V22b/5, V46b/12
n. èt- V22a/12, V26b/13,
V26b/14, V49b/12
n. eylemeyüp V11b/12, V11b/13,
V11b/15 V11b/9, V22a/11,
V22a/15 V22a/19, V22b/4,
V23b/20, V24a/15, V24a/16,
V24a/17, V24a/17, V24b/3,
V24b/4, V33a/11, V33a/20,
V33a/9, V33a/10, V33a/10,
V33b/1, V50a/20, V50b/2,
V50b/8
n.+ e V22a/2
n.+ i V40a/7

n.+ ile V22a/4, V33a/16,
V48a/10, V51a/3
n.+ ine V13b/13, V40a/19,
V40b/1, V7a/12
n. eyle-V13b/13

niyyetsüz Ar. +T. niyetsiz, niyeti
olmayan
n.+ø V33b/2, V51a/4

nizā' Ar. anlaşmazlık
n.+ dur V4b/1

Noğay bir Türk boyu
N.+ø V85b/14

noḥūd Far. nohut
n.+ø V13a/18, V64a/2

noḡṣān Ar. eksiklik
n.+ø V33b/9, 44b/8, V77b/18
n.- ı 'amel V35b/5
n.- ı semen 44b/10
n.+ a V63b/10
n.+ ın V45b/1

nol -(ne+ol-) olmak
n.- du V24b/17

Nūḥ Nuh peygamber
N.+ø
N. nebī V88a/1
N. ṭūfānı V84b/5, V89a/20

nuḡūd Ar. nakitler
n.+ dan V66a/4

nūmūne Far. örnek
n.+ø V48b/7

nūr Ar. nur, ışık
n.+ ı V45a/12, V4a/5

nuṭfe Ar. meni
n.+ den V59b/8

nuṭḡ Ar. anlaşılır söz söyleme
n.+ unuz V91a/14

nübüvvet Ar. peygamberlik
n.+ø V4a/3
maşdar-ı n. V86a/5
nūfesā' Ar. loğusa
n.+ø V12b/11, V13a/11

nügü bir okka
n.+ø V64a/9
n.+ sin V64a/8

nūzul Ar. yukarıdan aşağı inme
n.+i
sebeb-i n. V23a/8

O (o)

o işaret sıfatı
o.+ø V5b/17, V7a/18, V13a/13,
V20a/16, V56a/5

od ateş
o.+ø V89a/4

odun odun
o.+ø V89a/3
o.+ da V89a/4

oğlan [oğ-ul>oğ(u)l-ān] çocuk, evlat
o.+ø V12b/10, V13a/7, V52b/20,
V54b/5, V54b/7, V61b/1,
V61b/15, V61b/2, V61b/4,
V69a/2, V76a/12, V76a/14,
V82a/7, V82a/8, V83a/14,
V83a/16
o. ol-: çocuk doğurmak
V82a/12
o.+ a V57b/4
o.+ ı V29b/10
o.+ lar V83b/2

oğlancuḡ, gı küçük oğlan
o.+ ı V76a/12
o.+ lar V83a/18

oğul,-glu (ok/ög>oğ-ul) çocuk, evlat-o.
V29b/13, V29b/9, V90b/19

o.+ dur V54b/4
o.+ ı V26b/3, V29b/18, V30b/18,
V31a/12, V52b/20, V54b/6,
V54b/8, V55b/11, V55b/2,
V55b/4, V55b/9, V61b/14,
V61b/5, V69a/, V71a/6, V80b/,
V82a/16, V82a/18
o.+ ıdur V37a/10
o.+ ını V54b/10, V77a/18
o.+ ının V54b/7
o.+ ıyla V61b/14
o.+ larında V86a/18
o.+ larından V83b/18
o.+ larını V86b/6
o.+ lârının V29b/20
o.+ um V26b/2, V27a/14V61b/4,
V71a/5
o.+ ujuza V86b/4

ok ok
o.+ ıla V28b/, V74a/11, V74b/10,
V74b/3
o.+ ula V28b/3

oku –okumak, yüksek sesle söylemek
o.- dı V45a/3, V85a/15, V91b/13
ikâmet o. 44b/15, 44b/20
o.- dum V37b/11
o.- mak V22b/18, V39a/7,
V73a/10, V73a/12
Kur’ân o.- V42a/18
o.- sa V20a/5, V47b/2
Kur’ân o.- sa V47b/1
o.- yana V49a/1
o.- yup V85a/14, V91b/11
ezân o.- yup V45a/6

okun - okunmak
o.- duğa V2a/3, V36b/6

okuyuş okumak eylemi ve biçimi o.+ da
V37b/11

ol işaret sıfatı, ol
o.+ø V2b/15, V3a/13, V4a/1,
V4a/20, V4b/2, V5b/19, V5b/2,
V5b/20, V6a/10, V6a/13,

V6a/15, V6a/3, V6b/2, V7b/19,
V7b/20, V8a/13, V8a/4, V8b/15,
V8b/9, V11b/11, V11b/12,
V11b/14, V11b/16, V11b/3,
V11b/9, V12a/9, V12b/17,
V12b/8, V12b/9, V13a/10,
V13a/2, V13a/7, V13b/7,
V14a/16, V14a/20, V15a/3,
V15b/11, V16a/13, V16a/6,
V16b/20, V17b/2, V18a/20,
V19b/11, V19b/18, V20b/7,
V21a/5, V21b/10, V21b/13,
V22b/9, V23a/1, V23b/9,
V24a/1, V24a/14, V24b/18,
V24b/8, V25b/2, V25b/8,
V26b/8, V27a/12, V27a/7,
V31a/14, V31a/2, V32b/10,
V32b/8, V33a/5, V33b/8,
V35a/8, V37b/20, V38a/15,
V38a/20, V39a/18, V39a/9,
V39b/19, V39b/4, V39b/7,
V40a/11, V40a/12, V40b/3,
V41a/4, V41a/7, V42a/6,
V43a/1, V43a/9, V43b/11,
V44a/3, V46b/18, V46b/20,
V47a/13, V47a/16, V47b/14,
V47b/8, V48a/1, V48a/6,
V48b/20, V49b/9, V50b/2,
V51a/14, V51a/4, V51a/7,
V51b/3, V52a/7, V53a/13,
V53b/17, V54b/4, V55b/1,
V55b/2, V56a/10, V56a/2,
V56a/8, V56b/7, V57a/10,
V57a/11, V57b/10, V57b/12,
V57b/18, V57b/20, V58a/7,
V59a/9, V59b/3, V60a/17,
V60b/2, V61a/1, V61a/4,
V62a/3, V63a/8, V64a/13,
V64a/9, V64b/1, V64b/8,
V64b/9, V66b/18, V67a/14,
V68b/19, V69a/2, V69b/7,
V70b/18, V70b/9, V71a/4,
V71b/8, V73b/14, V74a/11,
V74b/8, V75b/20, V76a/3,
V76b/3, V77a/16, V77a/4,
V77a/6, V77b/12, V77b/8,
V78a/2, V78b/13, V79a/18,
V79a/19, V79a/8, V79b/10,

V79b/11, V81a/1, V82a/18,
V82a/7, V82b/11, V82b/16,
V83a/13, V83b/16, V84a/10,
V84a/15, V84a/16, V84a/17,
V84a/19, V84a/20, V85a/8,
V86a/3, V87/17, V87a/20,
V87b/3, V89a/17, V89b/17,
V90b/13, V90b/16
o. kadar V4a/2, V8b/10, V37a/6,
V46b/12

ol zamir, o

o.+ø 44b/1, V18a/5, V30b/9,
V59a/8, V5b/20, V7b/19, V9b/1,
o.+ dur V2b/2, V12a/10,
V14b/13, V15a/2, V16a/10,
V16a/20, V17b/11, V17b/12,
V17b/19, V17b/9, V20a/11,
V38b/20, V4b/13, V4b/19,
V84b/8, V88b/16, V89a/16,
V89a/6

ol –1. gerçekleşmek, meydana gelmek,
vuku bulmak

o.- a V63b/13, V75b/12
o.- an V21b/8V21b/17, V23b/4,
V3a/4, V60b/2, V72a/19
o.- dı V1b/14, V11b/2, V14a/5,
V55b/11, V76b/10, V90b/5
o.- duğda V52b/20, V62a/3,
V71a/6 V82a/12
o.- duğı V91b/2
o.- madı V11b/7
o.- mağın V87b/2
o.- mak V26b/18, V44a/4,
V64a/19
o.- masa V28a/14, V78a/10
o.- mayınca V10a/1, V10a/6
o.- maz V25a/6, V39a/19,
V46a/5
o.- miş V54b/7
o.- sa V20b/11, V26b/3, V61b/14
o.- sun V59a/8
o.- sun mı V59a/7
o-u
o.- u vèrse V27a/15
o.- up V67b/6, V69a/1, V82a/16
o.- ur V41b/12, V45b/18, V55b/2

V59a/12, V6b/17
o.- urısa V26b/3
o.- ursa V27a/14, V58a/12,
V71a/5
2. herhangi bir durumda
bulunmak, yapmak
o.- a V40b/18
o.- an V4b/14, V68a/13, V68a/3,
V72b/1, V73a/6, V73a/7,
V77b/11V78a/7
o.- anlar V8b/10
o.- anları V72b/13
o.- anu V59b/19
o.- duğı V6b/1, V25b/8
o.- duğıçün V2b/2, V12a/12
V15a/11, V38b/10, V61b/16,
V73a/3
o.- duğı V54b/19
o.- duğıunca V26a/17
o.- duğça V27b/1, V52b/5
o.- duğıtan V19b/11
o.- madın V49b/3, V72a/7
o.- maduğı V12b/19
o.- maduğıdadur V82a/18
o.- mağa V56a/9
o.- mağıla V48a/17
o.- mağın V49b/19, V70b/9
o.- mak V40a/15, V55a/12
ol.-makdur V62a/19
o.- mamağın V65b/3, V80b/8
o.- masa V28a/4, V29b/16,
V33b/18
o.- maya V33b/9
o.- mayan V9a/12, V81a/7
o.- mayınca V47b/18
o.- mayum V20b/14
ol-maz V62b/18, V73b/2
o.- sa V7b/10, V8b/11, V10a/11,
V13b/11, V44a/3, V50a/2,
V63b/20, V72a/16, V73a/8,
V75b/10, V82a/19,
o.- sa gerek V9b/4
o.- sayıdı V3b/10, V46b/10
o.- sun V6a/11, V6a/14
o.- up V15b/14, V33a/1 V41b/15,
V67b/11, V86a/18, V89a/19
o.- ur V6a/18
o.- urlar V81b/17

o.- mışdur V2a/16
 3. zaman olmak, zamanı gelmek
 o.- dı V42b/19
 o.- dı mı V45b/8
 o.- duğda V5b/1
 o.- ma dımı V45b/8
 o.- mağ V11a/14
 o.- up V5b/3
 4. Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak
 o.- dı V84a/12
 o.- dılar V45a/18
 o.- duğda V88b/2
 o.- madılar V45a/18
 o.- sun V25b/20, V26a/17, V26a/2, V26b/10, V26b/15, V26b/19, V26b/3, V26b/8, V27a/1, V27a/15, V27a/17, V27a/3, V27a/7, V27b/1, V51a/13, V52b/8
 o.- ura V8b/8, V61b/1
 5. birşey birinin mülkiyetine geçmek
 o.- sun V14b/4, V24b/2, V24b/12, V25a/1, V25b/19, V68a/5
 o.- urmı V68a/6, V81a/1
 6. yapılmak
 o.- a V25b/17
 o.- an V62b/19, V70b/12
 o.- mağ V71a/2
 7. dönüşmek
 o.- a V91b/1
 o.- dı V86b/11
 o.- up V37a/15, V83b/19
 8. uygun olmak
 o.- ımaz V30b/3
 o.- maz V7a/6, V10a/2, V10a/7, V9b/20
 9. yerinde olmak
 o.- an V8a/5
 o.- up V46b/12,
 10. var olmak
 o.- duğıçün V10b/16, V12a/12
 11. evet, onaylama
 o.urV12a/6, V40b/20, V41a/8
 12. bildirme(+dır, +dir)
 o.- a

V7a/9, V7b/13, V8a/20, V23b/4, V33b/5, V36a/7, V56a/15,
 o.- dı V23a/9, V6a/20
 o.- ımaz V55b/3, V62a/1
 o.- ırlar V76b/19
 o.- maz V25a/17, V42a/13, V44a/15, V49b/3, V50a/18, V51b/4, V53a/1, V53b/14, V56a/8, V57a/17, V57b/1, V57b/8, V58b/15, V58b/5, V59b/6, V61b/3, V62a/14, V62a/4, V62a/8, V62b/19, V63b/19, V66a/18, V67a/4, V67a/7, V68a/11, V68a/14, V69a/10, V69a/7, V69b/18, V70b/18, V71a/9, V72a/3, V72a/6, V72a/8, V73a/18, V73b/13, V74b/9, V75a/7, V77a/5, V77b/13, V77b/15, V78a/20, V80a/18, V90a/5,
 o.- mazlar V76b/20
 o.- mışdur V67b/10
 o.- sun V23b/15, V23b/16, V23b/19, V23b/20, V24a/4, V52b/3, V57a/15
 o.- ur V8a/2, V8b/2, V8b/4, V8b/5, V8b/6, V8b/7, V8b/8, V13a/15, V13b/12, V16b/6, V18b/13, V24a/20, V25a/17, V42a/4, V42a/7, V47a/5, V48a/17, V49a/15, V4a/15, V50a/1, V50b/18, V53a/6, V54a/17, V55a/19, V56a/11, V58a/15, V58b/11, V60a/18, V60a/9, V60b/5, V61b/6, V62a/11, V62b/15, V68a/4, V68a/7, V70b/14, V71a/10, V72b/14, V72b/15, V72b/19, V73a/2, V73b/13, V75a/10, V75a/5, V77a/14, V7a/6, V7b/15, V7b/9, V80b/11, V81a/13, V81a/2, V81a/4, V81b/15, V82a/14, V82a/16, V88b/13, V88b/19
 o.-urV66b/20, V75b/11
 13. yardımcı fiil
 o-ø

āzād o. V61b/19, V61b/2
boş o. V20b/19, V21a/1,
V21a/3, V55b/15, V56a/3,
V58a/16

şa'im o. V14a/13

o.- a

cā'iz o. V15a/9, V51b/19

gün tolundımı o. V11a/15

harām o. V50a/8

hāşıl o. V2a/2, V2a/6

hayr o. V14a/20

kāmil o. V91b/17

kūt o. V4b/17

lāzım o. V48b/10

ma'lūm o. V5a/14, V10a/9,

V11b/17, V13a/14, V14b/12,

V14b/6, V16a/7, V16b/13,

V16b/6, V19b/6, V21b/2,

V26a/13, V28b/15, V32b/1,

V34b/16, V35a/9, V38a/15,

V42a/17, V42b/2, V48b/12,

V50b/9, V65a/2, V71a/11,

V81a/15, V9a/7, V9b/19

ma'rifeti o. V91b/17

mübāh o. V64a/3

mükerrem o. V46a/4

müyesser o. V3b/9

rāzı o. V55a/15

reşid o. V64a/10

sākıt o. V7a/9

tebdıl o. V45a/13

yazmış o. V73a/15

yedbeyed o. V64a/5

o.- acağıdı

müslümān o. V91a/20

o.- acak

āzād o. V30a/18

o.- alar

rāzı o. V80a/19

o.- aldan

halk o. V3b/14

o.- alı

halk o. V90a/1

o.- am

emīn o. V87/13

zebūn o. V12b/19

o.- an

'ākil o. V51a/20

bedel o. V48b/11

boş o. V58b/4

carī o. V16b/1, V28b/12

devr o. V8a/6

farz o. V47a/6

fevt o. V39b/16, V49b/10,

V6b/12, V6b/15, V72b/16,

V7a/14, V9b/19

harām o. V13b/5

helāl o. V32b/18

ķābil o. V81a/5

ķādir o. V51b/7

keffāret o. V10a/10

lāzım o. V27a/19, V50a/1,

V52b/10, V81a/13

mālik o. V17b/13, V35a/9,

V50a/14, V50b/6, V9a/12

meşrū' o. V63b/4

meżanne o. V70a/3

mufavvaż o. V66b/5

murdār o. V40b/11

mu'tād o. V18b/4

mubāh o. V38b/18

mülevveş o. V38b/5

müsteṭī' o. V51b/4

nāzir o. V26b/

şābit o. V28b/9

şāliḥ o. V40b/8

sebeb o. V65a/18

şikence o. V70a/7

şurū' o. V61b/10

taşarrufunda o. V66a/10,
V66a/6

vācib o. V13b/1, V13b/12,

V34a/7, V23a/18, V30a/14,

V31b/10, V33b/7, V35a/20,

V40a/11, V51a/7

vaḳ'i o. V2b/8

zinā o. V69a/2, V82a/7,

o.- ana

ķādir o. V51b/8

mālik o. V50a/7, V51b/1

sebeb o. V29a/5

vaşī o. V3a/5

o.- andan

fevt o. V35b/8

o.- andur

mālik o. V50a/6

vaşiiyet o. V80a/20
 o.- anı
 mensūh o. V73a/15
 mubālātı o. V34b/20
 taşarrufunda o. V58a/20
 o.- anlara
 sebeb o. V65a/11
 o.- anlardan
 farz o.
 o.- anuñ
 merām o. V2b/10
 o.- asın
 boş o. V56b/5
 mağfūr o. V1b/15
 o.- aydu
 kadir o. V10a/20
 o.- ayduķ]
 mağbun o. V17b/20
 o.-dı
 artuķ o. V83b]/3
 ‘ayblı o. 44b/7
 ekrem o. V85b/19
 farz o. V39a/3
 fāsıd o. V48a/11, V48a/12
 fevt o. V46b/20
 gibi o. V30b/
 hadd-ı sākıt o. V69b/10,
 69b/16
 halk o. V85a/1
 harām o. V52a/3, V53b/18,
 V53b/19, V53b/20, V54a/1,
 V54a/4, V54a/5, V54a/7, V54a/9
 helāl o. V53b/18, V53b/19,
 V53b/20, V54a/1, V54a/2,
 V54a/4, V54a/5, V54a/6,
 V54a/8, V54a/9
 işāret o. V16a/4
 lāzım o. V24a/13, V47b/4
 ma‘lūm o. V22b/17, V31a/2,
 V31b/17, V36b/2, V48a/17,
 V48b/8, V57b/6, V83b/1
 ma‘şiyet o. V24a/12
 mazhar-ı hikmet o. V86a/6
 mühlet-i müfid o. V53a/20
 mürted o. V54a/8
 nāzil o. V30b/15, V31b/12
 pāk o. V38b/20
 revān o. V87a/19

sākıt o. V59b/12, V68a/20,
 V69b/19, V69b/20
 sünnet o. V39a/4, V45a/3
 şart o. V39a/14
 tamām o. V3a/18, V5a/13,
 V14b/6, V20a/8, V21b/1,
 V26a/13, V31a/11, V60b/6,
 V36a/3, V60a/17,
 vārīş o. V82b/13
 zāhir o. V45b/2
 żay‘ o. V78b/14
 żāyi‘ o. V66a/3
 o.- dılar V89a/19
 emin o. V89a/19
 hāzır o. 44b/14
 mütehayyir o. V85a/15
 üzere o. V84b/19
 o.-dıyısı
 fevt o. V12b/16
 müşterek o. V46b/18
 o.- ducaķları
 mālik o. V23b/5
 o.- duğı
 emīn o. V45b/6
 ğarķ o. V90a/15
 kādır o. V58a/10
 kesād o. V65b/13
 lāzım o. V29a/11
 ma‘lūm o. V10a/1
 mū‘ebbed o. V71a/18
 muttālī‘ o. V37a/1
 müte‘addid o. V11a/11
 sākin o. V50a/8
 vācib o. V14b/8, V22b/12
 zīrā‘at o. V66b/18
 o.- duğıçin
 muṭlaķ o. V60a/11
 maḥcūr o. V57b/7
 muḥālīf o. V18a/9
 iltizāmı o. V26a/9
 maḫşudu o. V26a/8
 meçhūl o. V54a/13
 müte‘azzir o. V72b/4
 o.- duğınce
 kādır o. V2b/17
 o.- duğıçündür
 şart o. V22b/11
 o.- duğum

kâdir o. V2a/19
 sâkin o. V68a/5
 .- duġinuġ
 ribā o. V63a/20
 o.- duġça
 ‘aġıl başda o. V5a/15
 ‘arż o. V56a/7
 āzād o. V21a/5, V21a/6
 bālīg o. V42b/18
 emr-i vārid o. V72a/9
 fesh o. V52b/20
 feth o. V24b/14
 fevt o. V62a/4, V68a/8,
 V80b/15, V82a/7
 ħalvet o. V54a/15
 kâbil o. V71a/4
 lāzım o. V40a/10
 mālīk o. V50a/17
 metā o. V88a/15
 mużtar o. V52a/14
 mühim o. V58a/5
 mükerrrem o. V46a/3
 nikāh o. V67a/3
 pāk o. V44a/7
 sâbit o. V70a/12
 şu o. V70b/18
 şāhid o. V72b/5
 tamām o. V8a/3, V9a/13,
 V9b/4, V41b/17, V45a/9,
 V57a/15, V59b/2, V60b/4,
 V89a/2,
 telaffuz o. V22a/1
 vārid o. V72a/
 yüklü o. V82a/6, V89b/2
 zāhir o. V72a/12
 o.- duġdan
 bālīg o. V53a/14
 tamām o. V38b/16, V41b/15
 o.- duġlarında
 müstefid o. V2a/19
 o.- dular
 üzere o. V90a/19
 o.- dum
 helāk o. V14a/4
 o.- duġda mı
 muţţalı o. V31b/5
 o.- duyısa
 harām o. V52a/3

o.- ıcaġ
 mel‘ün o. V65a/18
 muġarrer o. V74b/12
 şā‘im o. V12a/18, V12a/19
 vāriş o. V80b/17
 o.- ındı
 ħalk o. V89b/20
 o.- ırlar mı
 kâdir o. V76b/18
 o.- ma
 boş o. V21a/19
 o.- madı
 bātıl o. V3a/18
 farż o. V38b/16, V38b/19
 lāzım o. V82b/17
 maħrūm o. V82b/18
 naşīb o. V86a/11, V46a/5
 o.- maduġda
 ħoşnūd o. V56a/13
 o.- madın
 ‘arż o. V49a/20
 ħalvet o. V52b/13, V57a/19,
 V59b/5, V59b/7
 ħāniş o. V70a/19
 icāzet o. V88b/4
 rāhat o. V91b/9
 sâbit o. V82b/10
 tamām o. V59a/17, V82a/10,
 V82b/3
 o.- madıyısı
 mümkin o. V48a/20
 o.- maġa
 boş o. V56a/19
 ħadd-i munderī o. V68a/16
 helāl o. V64a/7
 mübāh o. V79b/19
 sâkıt o. V68a/17
 o.- magıla
 maħrūm o. V69a/16
 vācib o. V69a/16
 zāy‘ o. V69a/15
 o.- maġın
 rāġıblar o. V2a/1
 o.- maġuġ
 helāl o. V44a/4
 o.- maġ
 artuġ o. V64a/4
 bakir o. V54a/14

bār o. V2a/9
 berāber o. V64a/4
 ḥaṭīp o. V49a/18
 i'tāk o. V34b/6
 mālīk o. V40a/15
 murdār o. V66b/3
 šā'im o. V25b/18, V26b/11,
 V30a/16, V51a/13
 sākin o. V78a/11
 šarf o. V40b/6
 vācib o. V48b/11
 vāriş o. V82b/10, V83a/10
 yüklü o. V84a/17
 zımmīye o. V60a/7
 o.- maz
 cimā' o. V61a/17
 o.- maḳdan
 mün'aḳid o. V62b/1
 o.- maḳdur
 ḥāniş o. V18a/4
 ḥelāl o. V51b/20
 mālīk o. V50b/10, V50b/11,
 V50b/12
 šā'im o. V13b/5, V15b/15,
 V33b/14
 o.- mamağa
 boş o. V53b/8
 ḥānis o. V70b/6
 o.- mamağıla
 şābit o. V69a/14
 o.- mamağın
 ḳudreti o. V64b/5
 o.- mamaḳ
 keffāret o. V11a/19
 o.- mamakdur
 lāzım o. V11b/4
 o.- manuḡ
 müşāb o. V63b/4
 o.- masa
 'azminde o. V5a/6
 edā o. V21b/7
 helāk o. V17b/9
 ḳādir o. V13b/20, V13b/4,
 V30a/16, V33b/14, V67b/12
 ḳaşdında o. V5a/4, V5a/8
 ḳudreti o. V5a/16, V64b/10
 mālīk o. V26b/
 ma'lūm o. V77b/12, V9b/20

mużtār o. V65a/14
 mümkün o. V20b/8
 şabah o. V13a/12
 šā'im o. V26b/12
 sākin o. V77b/12
 ṭāḳati o. V13b/14, V5a/17
 teslīm o. V68a/6
 žāy' o. V79b/5
 o.- masun
 fāsīd o. V49a/11
 heder o. V77a/19
 murdār o. V66b/8
 müştebih o. V60b/17
 taşarrufında o. V53b/2
 o.- masunlar
 maḥrūm o. V81b/20
 o.- maya
 berāber o. V29b/5
 boş o. V55a/12, V58a/19,
 V58a/6
 ḥācet o. V48b/14
 ḥāniş o. V71a/2, V71a/6,
 V71a/7
 heder o. V29b/12
 māni' o. V13b/6
 nezir o. V22b/18
 ribā o. V64a/20, V64b/7
 şaḥīḥ o. V61b/17
 za'īf-i cāiz o. V51b/19
 gülünç o. V36a/9
 o.- mayalar
 maḡrūr o. V36b/10
 o.- mayam
 ḥoşnūd o. V56a/12
 o.- mayan
 mālīk o. V30a/20
 o.- mayana
 mālīk o. V51b/9
 o.- mayanı
 lāzım o. V25a/18, V35b/4
 mümkün o. V6b/13
 o.- mayanlar
 mālīk o. V63a/18
 o.- mayıcaḳ
 şatılık o. V50a/16
 keşir o. V49a/5
 me'zūn o. V72a/4
 şābit o. V57b/14

o.- mayınca
 ʕelāl o. V61a/16
 icāzet o. V53b/14
 o.- mayısa
 ʕadır o. V12a/8
 o.- mayum
 sākin o. V20b/6
 o.- mayup
 boş o. V55a/16
 ʕazır o. V4a/19
 ʕadır o. V73b/4
 memnū' o. V72a/9
 mübālātı o. V58b/8
 ribā o. V63b/3
 tamām o. V50a/2
 o.- maz
 'afv o. V6b/14, V16a/1
 āşim o. V7b/7
 bedel o. V29b/2
 boş o. V19b/11, V21a/1,
 V21a/4, V32b/9, V55a/20,
 V56b/14, V57a/6, V57b/14,
 V57b/15, V58a/8
 cā'iz o. V8b/18, V20a/3,
 V26a/11,
 V39a/13,
 cem' o. 42a/16
 cimā' o. V61a/17
 dürüst o. V47b/10
 farz o. V51b/9
 fāsıd o. V39a/19, V52a/9
 fehı o. V57a/6
 fesh o. V71b/8
 günāhkār o. V51b/5
 ʕālī o. V37b/14
 ʕāniş o. V18a/13, V18a/15,
 V18a/17, V18a/19, V18a/3,
 V18a/7, V18a/8, V18b/12,
 V18b/15, V18b/2, V18b/6,
 V19a/10, V19a/16, V19a/20,
 V19a/6, V19a/8, V19b/11,
 V19b/14, V19b/17, V19b/4,
 V20a/, V20a/5, V20b/16,
 V20b/18, V20b/4, V21a/11,
 V21a/6, V70b/10, V70b/5,
 V71a/4
 ʕarām o. V32b/20
 ʕelāl o. V32b/11

hınş o. V20b/13
 ʕükmi o. V32a/17
 istihsānen o. V41a/1
 ʕabūl o. V25a/7, V31b/18
 ʕarışmış o. V63a/5
 keffāret o. V10b/1, V15a/7
 lağv o. V33b/3
 lāzım o. V10a/19, V10b/10,
 V10b/20, V13a/17, V13a/9,
 V9b/11, V22a/6, V22b/17,
 V24b/6, V24b/8, V27a/20,
 V27b/12, V27b/2, V29a/8,
 V47b/2, V50a/13, V50a/3,
 V52b/11, V52b/6, V55a/5,
 V58b/15, V62b/11, V68b/11,
 V68b/17, V76b/13
 maʕrūm o. V29a/1, V29a/6
 māni' o. V12b/11, V43a/2,
 V82b/16
 ma'zūl o. V49a/20
 mes'ul o. V10b/11
 mu'azzeb o. V67b/7
 müsteʕakk o. V66a/14
 nāfiş o. V71b/20
 nākıs o. V13b/11
 şābit o. V61b/17, V82a/11
 şaḥīḥ o. V57b/5
 sākıt o. V6b/16
 sākin o. V90a/2
 sākıt o. V50a/14, V7a/7
 tek o. V47b/14
 vācib o. V22b/12, V22b/16,
 V23a/4
 vāki' o. V58a/3, V61b/8
 yalan o. V71b/8
 zā'il o. V11a/15
 o.- mazdan
 hıns o. V16a/7
 o.- mazlar
 ʕalī o. V36a/18
 ʕādir o. V81b/18
 sākin o. V84b/11, V90a/1
 o.- mazısa
 ʕalās o. V58b/12
 māni' o. V55b/18
 memnū' o. V72a/17
 o.- mış
 ʕalaṭ o. V54b/12

mecnūn o. V76a/7
 müştedd o. V47b/17
 nikāh o. V59a/18
 żay' o. V78b/19, V79a/4
 o.- mişdur
 şā'im o. V43b/16
 vācib o. V35a/11
 o.- mişlar
 cem' o. V40b/4
 o.- sa
 'āciz o. V15b/14
 açuk o. V41a/20, V41b/9
 'ādeti o. V59a/4
 āhvec o. V7b/11
 'aksi o. V62b/5
 bāliġ o. V13a/7
 berāber o. V40b/20
 bī-namāz o. V5b/12
 cem' o. V36b/12
 fevt o. V60b/12, V77a/4
 ġālib o.- sa V15b/7
 hācet o. V64a/11
 hāniş o. V19b/11, V20a/7
 hasta o. V11a/20
 hāzır o. V39b/13, V79b/11,
 V79b/17,
 helāk o. V62b/11, V79b/7
 inzāl o. V10b/14
 kadir o. V12a/8
 kavi o. V20b/12
 keffāret o. V34b/6
 kor o. V11b/8
 kül o. V40b/17
 lāzım o. V21a/13
 maḳşūdı o. V27a/13
 ma'lūm o. V75b/3
 muhtāc o. V7b/9
 mutteḳī o. V42b/11
 mühimmī o. V64a/18
 mūte'addid o. V11a/8, V11a/9
 şā'im o. V24a/19, V25b/19,
 V26a/1, V26b/9
 şāhid o. V72a/20
 şefā'at o. V31b/18
 vāki' o. V9b/13 V16a/9,
 V39a/9
 vaḳti o. V43a/9
 zāhir o. V10b/5, V11a/17

žāyi' o. V27a/4, V65b/10,
 V66a/7, V76a/10, V78a/19
 zebūn o. V41a/10
 ziyāde o. V12a/6
 o.- salar
 döyümez o. V12b/2
 kadir o.- V12b/5
 o.- sayıdı
 şā'im o. V12a/7
 vāriş o. V29b/13
 o.- sun
 'alāmet o. V5b/19
 'aşk o. V73b/17
 āzād o. V19a/19,
 V19a/20, V19b/18, V27a/6,
 V56a/1, V61b/5, V62a/12
 boş o. V13a/2, V18b/5,
 V21a/17,
 V53b/7, V55a/11, V57b/11,
 V57b/12, V57b/18, V58a/18,
 V58a/4, V58a/9, V58b/17,
 V62a/13, V70b/3
 emānet o. V67a/13
 harām o. V19b/4 V19b/11
 öyle o. V79b/5
 şadaḳa o. V80b/20, V81a/8,
 V81a/9
 şā'im o. V12a/9
 üzerüme o. V21b/12, V21b/9,
 V22a/8, V22b/18, V22b/2,
 V22b/3
 yaḳın o. V33b/1
 o.- sunçün
 me'cūr o. V35a/11
 o.- ucaḳ
 boş o. V33b/4
 mesnūn o. V48b/10
 vācib o. V42a/14
 o.- una
 ḳıyās o. V9b/3
 o.- unan
 ifsād o. V2b/7
 zıkr o. V10a/1, V28b/16,
 V9a/5
 o.- unur
 devr o. V8a/14
 ḳatl o.- V4b/11
 o.- up V89a/19

‘amel-i keşîr o. V49a/11
 âzâd o. V61b/15
 bâtı̄l o. V40a/9, V69b/16
 binâ o. V66b/16
 buz o. V70b/17
 cerâhat o. V41b/3
 edâ ‘azminde o. V2b/17
 eşyâ-ı muhîr o. V38a/15
 faķîr o. V13b/19, V13b/4,
 V26b/1, V30a/16
 fâsid o. V52a/7
 fevt o. V59a/13, V83a/15
 ğalib o. V14a/5
 ħâniş o. V15b/20, V19b/11
 ħâşıl o. V63b/2, V88b/12,
 V89a/4, V89a/5
 ħâzır o. V71b/14
 kâfir o. V65b/1
 kefil o. V71a/14
 kesâd o. V65b/16
 kesr o. V49b/19
 kışâş o. V30a/7
 konmuş o. V66b/17
 maġrûr o. V37b/3
 mescûd o. V85b/19
 mesrûr o. V91b/12
 muaķķib o. V31b/20
 mu‘aţtal o. V69b/10
 muĥâlif o. V54b/11
 muĥtâc o. V15b/10
 muķâbil o. V12b/19
 munşif o. V38a/16
 murdâr o. V39a/13
 muşirr o. V57b/15
 mültebis o. V90b/11
 münfesiĥ o. V53a/6
 müslümân o. V53a/2
 müstefîd o. V36b/7
 müstevlî o. V1b/11, V12b/17
 mütemessîl o. 44b/13
 nâçâr o. V58b/9
 nâdim o. V49a/18
 pâk o. V44a/5
 pîr o. V12b/1
 pîr-i fânî o. V13b/14
 pîşmân o. V31b/6, V79a/12,
 V82b/7
 ribâ‘i o. V82b/18

şaġ o. V77a/3
 şâ‘im o. V25a/
 sâlim o. V87/13
 tayyi mekân o. V87/13
 ümm-ü veled o. V61b/17
 vâcib o. V50a/7
 yalan o. V71b/10, V71b/6
 yüklü o. V88b/12, V84a/18,
 V84b/7, V89b/4
 zâ‘if o. V13a/4, V26a/18
 o.- ur
 ‘afv o. V5b/11
 âşim o. V72a/18
 âzâd o.- V61b/16, V62a/1,
 V62a/4, V62a/8
 bâyin talâķ boş o. V58b/18,
 V59a/10
 bî.- hüş o. V89a/1
 boş o. V19b/11, V20b/19,
 V21a/1, V33a/11, V33b/2,
 V56b/6, V57a/7, V57b/13,
 V58a/10, V58a/12, V58b/17,
 V58b/4, V59a/11
 cāiz o. V55b/6
 cārî o. V22b/1
 cem‘ o. V47b/5
 farz o. V22b/10, V47a/4,
 V51b/2
 fâsid o. V51b/12, V63a/4
 ħâniş o. V18a/6, V18a/10
 V18a/12, V18a/14, V18a/15,
 V18a/18, V18b/1, V18b/10,
 V18b/15, V18b/16, V18b/3,
 V18b/8, V19a/3, V19a/12,
 V19a/14, V19a/18, V19b/1,
 V19b/2, V19b/5, V19b/7,
 V19b/11, V19b/13, V19b/16,
 V20a/2, V20a/4, V20b/17,
 V20b/7, V21a/6, V21a/11,
 V70a/15, V70a/17, V70b/19
 ĥarâm o. V32b/15, V32b/18,
 V32b/8, V33a/3
 ĥâşıl o. V7b/14, V22a/12
 V80b/6, V80b/8
 helâk o. V79b/7
 ĥelâl o. V32a/20, V33a/6,
 V74b/16, V80a/16
 ķâdir o. V56a/9, V61b/18

kâdire o. V56a/13
 kafir o. V4a/18
 kıṣāṣ o. V29a/13, V29a/14
 kıyāsen o. V41a/1
 lağv o. V33b/3
 lāzım o. V10a/17, V10b/15,
 V10b/2, V10b/9, V11a/13,
 V11a/17, V11a/2, V11a/4,
 V11b/10, V11b/13, V11b/14,
 V11b/17, V11b/2, V11b/6,
 V13b/10, V14b/10, V14b/9,
 V16b/9, V19b/11, V19b/6,
 V20a/17, V20b/1, V22a/15,
 V22a/18, V22a/20, V22a/6,
 V22b/4, V22b/6, V23b/20,
 V24a/17, V24b/9, V26b/14,
 V27a/8, V27b/16, V29a/4,
 V29a/7, V34b/1, V40a/9,
 V47b/1, V59a/1, V59a/9,
 V65a/1, V72a/10, V72b/7,
 V73b/17, V76a/13, V76a/16,
 V76a/19, V76b/11, V76b/16,
 V76b/8, V77a/17, V77a/9
 maḥrūm o. V28b/19
 mā'lūm o. V9a/11, V55b/16
 mu'azzeb o. V67b/10
 muḳarrer o. V22a/4
 muḳīm o. V48a/10
 murād o. V22a/3
 murdār o. V44a/19
 mübāḥ o. V79b/10, V80a/8
 münfehim o. V11a/19, V57a/8
 münkalib o. V32b/16
 müsteḥaḳḳ o. V65a/2, V66a/9
 müte'addid o. V11a/8
 nef' o. V66b/19
 nezir o. V22a/11
 nice o. V82a/19
 pāk o. V44a/12
 peydā o. V89b/10, V89b/7
 ribā o. V63b/3
 sābit o. V69a/18, V82a/9
 şadaḳa o. V12b/6
 şaḥīḥ o. V46b/17, V47a/16
 sākıt o. V27a/5, V35a/16
 sākıt o. V29b/14, V30a/6,
 V68b/6
 tāhir o. V44a/9

tamām o. V10a/12, V39a/17,
 V52a/9, V8a/2
 telef o. V17b/8
 vācib o. V13a/19, V21b/11,
 V21b/13, V26b/11, V26b/4,
 V26b/8, V42a/15, V50a/13
 vāḳi' o. V20b/8
 vaḳti o. V45b/14
 vāriş o. V69a/19
 zāhir o. V43b/9, V52a/6
 žāyi' o. V17b/7
 zihār o. V33b/4
 fesād o. V48a/8
 o.- urdı
 boş o. V57a/18
 fāsıd o.-V49a/11
 lāzım o. V76a/14, V76a/16
 müflis o. V50b/5
 müntefi' o. V48b/5
 müncir o. V40b/15
 žāyi' o. V66a/17
 o.-urımış
 berrāk o.- V89a/9
 o.- urlar
 müsteḥaḳḳ o. V72b/10
 olur mı
 almaḳ o. V60a/8
 āzād o. V61b/3, V61b/6
 bāṭıl o. V41a/7, V79b/2
 boş o. V55a/19, V57a/5,
 V62a/13
 cā'iz o. V40b/19, V41a/18,
 V41a/2, V41b/17, V42a/13,
 V42a/3, V42a/6, V47b/20,
 V48b/17, V49b/5, V52a/10,
 V53b/13, V57a/20, V57b/20,
 V58a/15, V60a/17, V62b/18,
 V62b/19, V63a/8, V69a/9,
 V73a/2, V73a/13, V73b/13,
 V75b/10, V77b/15, V80a/18
 farz o. V51b/8
 fāsıd o. V49a/3, V49a/4,
 V51b/10, V51b/11
 fesh o. V53a/4, V71b/2
 ḥāniş o. V70b/17
 harām o. V53b/15
 ḥelāl o. V44a/1, V44a/3,
 V63b/11, V63b/18, V73b/15,

V73b/2, V73b/4, V74a/11,
V74b/, V74b/8, V75a/4, V75a/7,
V75a/9, V75b/7

hür o.V62a/3

kādir o.V55b/2, V56a/8,
V62a/1, V62b/14, V66b/20,
V71a/15, V72a/5, V72b/18,
V80b/13, V80b/17, V81b/14,
V81b/17,

kādire o.V57a/17

lāzım o.V49a/19, V50a/17,
V50b/18, V51a/2, V51b/4,
V62a/10, V62a/7, V66a/17,
V69b/18, V69b/3, V73a/17,
V75b/14, V76b/13, V77b/13,
V78a/14, V78a/19

maḳbūl o.V72a/20, V72b/13,
V72b/15

maḳbūle o. V72b/3

mubāḥ o.V41a/10

muḥtāç o.V58b/5

murdār o.V44a/15

mübāḥ o.V12a/6, V70a/4

nāfiz o.V56b/20, V71b/19,

V72a/3, V80b/10

rāḥat o.V42b/15

şahīḥ o.V40a/4, V57b/4,
V57b/8, V61b/15, V67a/3,
V67a/7

şahīḥe o.V68a/4, V68a/11,
V68a/13

şerīk o. V77a/13

tamām o. V60b/19

vāriş o. V69a/2, V82a/8

veled-i zinā o. V53a/1

naşīb o. V25a/20

şābit o.- V4b/2

şahīḥ o. V79a/9

zāhir o.- V31b/15, V31b/16

zāyi' o. V66a/16

o.- urşan

şā'im o. V11b/19, V12a/1

13.tasvir fiil (karmaşık fiiller,
alışkanlık, sonuç ve niyet fiilleri)

o.-a

meşgūl olmuş o. V74b/6

müstehakk olmuş o. V65b/2

sebḳat etmiş o.- a V91b/4

te'addī eylemiş o.- a V66a/7
te'addī etmiş o.- a V66a/19
vācib kılmış o.- a V23a/2

o.-an

şuvarılmış o. V73a/19

o.-ayduk

bölünmemiş o.V47a/7

emr inmiş o.V48a/16

olmuş o. V78a/10, V78a/12

yetişmiş o.V46b/19

o.- ayın

zinā etmiş o. V58a/14

o.- dı

iltizām etmiş o. V75b/19

imsāk eylemiş o. V51a/3

o.- mış o. V78a/10, V78a/12

şarf etmemiş o. V79b/16

talep etmiş o.V70b/11

terk etmiş o.V47a/3

o.- duğı

edā etüp'āciz o. V2b/17

o.-dukça

evlenmelü o. V55a/11

olmaz

toymak o. V90a/5

o.sa

ağarmış o.-sa V11a/13

alacağı o. V64b/4

almalu o. V58b/4, V64a/19

cem' o. V56b/16

değişmeli o. V64a/2

dökülmüş o. V19a/20

eksük gelmiş o. V73a/17

geçer o. V65b/17

geçmez o. V65b/5

geyilür o. V15a/14

kalınmış o. V7b/15

kanı çıkmamış o. V74a/19

karışmış o. V40b/19

keffāret vermeli o. V15a/18

kesilmiş o. V42a/12

kılmalı o. V48b/9

kışās olunmuş o. V76b/17

nezir etmiş o. V26a/16

nezire niyyet eylemiş o.

V22a/10

niyyet etmiş o. V26b/13

niyyet eylememiş o. V22a/11

niyyet eylemiş o. V22a/19
o.- sa êtdügi V9a/2
öldürmüş o. V77a/6
ö.- miş o. V77a/6
ölür o.sa V27b/16
örtülmüş o. V41b/1
paralanur o. V15a/15
rencîde eylemiş o. V67a/16
şâ'imolmuş o. V43b/13
şurû' êtmîş o. V40a/2
teyemmüm êtmîş o. V40a/6
vâki' olmuş o. V9b/6
vaşîyyet êtmîş o. V81b/16
yemiş o. V9a/15, V9a/18
zarar êter o. V41b/3
zimmetinde kalmış o. V2b/18
zayi' olsa V66a/11
olsaydı
taşşîrlik o.- muş o. V23b/3
o.- up
irtikâb êtmîş o. V72b/9
'ivaż bulunmuş o.- up V63b/2
sebkat êtmîş o.V91a/20
söylemez o. V76a/6
terk êtmîş o. V72a/18
o.- ur
aķmaz o. V75a/13
boşamış o. V56a/5
demiş o. V22a/17
edâ êtmîş o. V24a/20
gelmiş o. V26a/14
hukûkdan kurtarmış o. V3a/8
intikâl êtmîş o. V43a/4
kurtulmuş o.V34b/9
niyyet êtmîş o.- ur V49b/12
pir-i fânî o.V33b/17
vefâ êtmîş o. V26a/5
yênmiş o. V80a/9
o.- ur mî
zinâ êtmîş o. V58b/10, V69a/7
o.- ur sañ
boşayacak o.- V79a/8
14. kalıplaşmış söz
o.- ur sa olsun: kalıplaşmış söz
V75b/3
15. ekfiil
o.- a V56a/20, V57a/9

o.- an V36a/17, V81a/10,
V84a/15, V88b/8, V90b/20
o.- anı V26a/7
o.- asın V23b/14, V37b/16
o.- dı V25a/16, V82a/1, V90b/12,
V90b/13
o.- duğıçün V43b/6
o.- duğıçündür V10b/16
V46a/1
o.- dugına V38a/18
o.- ma V83b/17, V86a/19
o.- madı V39a/15
o.- maduğıçün V47b/4
o.- maķ V9a/8
o.- maķdur V62b/1
o.- maya V33b/10, V62a/20
o.- maz V33a/6, V40b/20,
V41a/11, V41a/8, V48b/17,
V49a/19, V49a/3, V49a/5
o.- sa V8a/16, V8b/20,
V9a/5
V13a/4, V13b/3, V14b/8,
V14b/9, V15b/7, V20b/12,
V62b/5, V80b/1, V80b/5,
olun – olmak fiilinin dönüşlülük veya
edilgenlik çatısı
1. bildirme
o.- ur V70a/13, V77b/4
o.- mışdur V30a/17
2. gerçekleşmek
o.- mağıla V2a/2
3. yardımcı fiil
o.- a
beyân o. V17a/20
edâ o. V28a/17
ķiyâs o. V32a/13
nikâh o. V59b/3
tefrîķ o. V59b/1
teyemmüm o. V40b/8
o.- an
beyân o. V35b/3
devr o. V10a/10
te'âmül o. V63b/10
vaķf o. V64b/20
zıkr o. V23a/7, V28b/17
o.- caya
balıg o. V53a/14

def' o. V20b/13
 emīn o. V41b/18
 o.- dī
 'arz o. V53a/19, V53b/3
 beyān o. V59b/8, V61a/13
 emr o. V38b/9
 sirḳāt o. V70a/2
 su'āl o. V70a/2, V70a/3
 zīkr o. V84a/13
 beyān o. V81b/11
 o.- duḡı
 cimā' o. V11b/1
 naql o. V5a/13
 o.- duḡda
 'add o. V8a/12
 tecessüs o. V1b/13
 'ulūfe o. V53b/12
 o.- duḡdan
 ḥalvet o. V56b/1
 o.- maḡuḡ
 ḳatlı o. V4b/13
 o.- maḡ
 istidlāl o. V75b/1
 ḳatlı o. V5a/12
 o.- masın
 tefrīḳ o. V53b/5
 o.- masınuḡ
 edā o. V34b/17
 o.- mayan
 'amel o. V2a/17
 o.- mayup
 'amel o. V28b/10
 ḳışāş o. V77a/18
 o.- maz
 diyyet o. V76b/16
 fesh o. V71b/3
 ḥāniş o. V20a/1
 ḳışāş o. V76b/16, V83a/2
 tefrīḳ o. V53a/16
 o.- mazlar
 ḳışāş o. V29b/10
 o.- mazmı
 'afv o.- maz V6b/9
 o.- mış
 ḥarç o. V65b/7
 ḳışās o. V76b/17
 o.- mışdur
 beyān o. V33b/16, V40a/16,

V65a/8, V70b/13
 beyān-ı ulu o. V71a/12
 işāret o. V33b/6, V9b/10
 men' o. V65a/1
 remz o. V15a/5
 zīkr o. V51b/6,
 V59b/13, V82a/5
 o.- mışıdı
 va'de o. V30b/8
 o.- sa
 'arz o. V53b/4
 o.- up
 'amel o. V48b/6
 ḳışāş o. V77a/14
 nikāḥ o.- up V52b/19
 o.- ur
 'azāb-ı 'iḳāb o. V5b/8
 'amel o. V59b/3
 edā o. V35a/3
 ıtlāḳ o. V81a/5
 'ibāret o. V43a/18
 ī'tibār o. V14b/7, V43a/14
 ḳatlı o. V4b/12, V4b/13,
 V4b/17,
 V5a/1, V5a/2
 ḳışāş o. V29a/16, V29a/17,
 V29b/9, V30a/3, V30a/5,
 V76b/5
 ma'lūm o. V45b/13
 mu'āḥaze o. V5a/19
 ta'yīn o. V33a/16
 te'dīp o. V68b/15
 tefrīḳ o. V53a/7, V53a/17,
 V78a/2
 o.- urısa
 su'āl o. V51b/6
 o.- urmı
 taşdıḳ o. V77b/4
 taẓmīn o. V70a/13
 o.- urmış
 ḥarç o. V65b/16
 o.- ursa
 su'āl o. V6b/6, V34a/12,
 V38a/18, V38b/15, V39a/3,
 V39a/8, V39b/2, V43a/6,
 V45a/15, V45a/19, V47b/5,
 V48a/12, V50b/3, V51a/6,

V51b/17, V53a/17, V55a/6,
V65a/12, V75b/17, V81b/12

on on

o. V15a/17, V15a/19, V15a/5,
V15b/3, V26b/20, V27a/1,
V27a/2, V30a/1, V43a/4,
V43a/5, V54a/10, V59a/15,
V59b/15, V60b/8, V63a/7,
V64a/9, V64b/12, V64b/14,
V64b/4, V64b/7, V77b/13,
V7b/15, V87a/3, V87b/4,
V8a/18, V8a/3, V8a/8, V8a/9,
V8b/4, V9a/18, V9a/20, V9a/4,
V9b/12, V9b/16, V9b/8

beş o. V30a/4, V71a/16

o.+ ın V64b/20

o.+ ına V43b/14

on altı on altı

o.+ dur V83a/20

onaltıncı on altıncı

o.+ø V51a/14, V51a/18

onar onar, on sayısının üleştirme sıfatı
şekli o.+ø V64a/8, V65b/16,
V65b/17

onat düzgün, usüle uygun

o.+ø V1b/16, V49a/1

onatca onatça, iyice, güzelce

o.+ø V48b/12

on beş on beş

o.+ø V8a/12, V8a/14, V8a/16,
V8a/17, V9a/4, V9a/16,
V14a/19, V60a/20, V60b/3,
V60b/4

on beşinci on beşinci

o.+ø V51a/15, V51a/18

on bin on bin

o.+ø V36a/15

onbir on bir

o.+ø V42b/20

o.+ i V83a/20

on birinci on birinci

o.+ø V24a/6

on dört, -di on dört

o.+ø V88a/16

o.+ i V47b/7

on iki on iki

o.+ø V57b/3, V85a/7,

V90a/11, V90b/13, V90b/16

o.+ ye V64b/20

on ikinci on ikinci

o.+ø V24a/7

onul - iyileşmek, düzelmek

o.- duğda V6a/2

o.- duğdan V77a/3

onuncu onuncu

o.+ø V43a/3, V61a/19, V87a/16

on üç on üç

o.+ø V83a/18

onüçüncü onüçüncü

o. V24a/7

on yedi on yedi

o.+ø V49a/13

oruç, -cu *Far.* oruç

o.+ø

o. tut-: oruçla ilgili ibadeti

yapmak V12a/16

o.+ a V8a/5

o.+ ın

o.+ ın tut- V7a/12

o.+ ınıñ V7a/14

o.+ ların V45b/7

o.+ uñ V45b/11, V7a/13

osmaniye gümüş Osmanlı parası

o.+ø V65b/16

ot ot

o.+ø V66b/3
o.+ a V78a/7

otlak otlak, hayvanların otlatıldığı yer
o.+ ında V87a/17

otur - oturmak
o.+ø V14a/18, V6a/19
o.- an V8b/19, V9a/2, V9a/7
o.- anların V36a/17
o.- duğı V48b/13
o.- duğı V48b/8, V5a/16
o.- duğum V38a/13
o.- duğuş V38a/12
o.- ırsın V83b/8
o.- mağa V5a/16
o.- mak V9a/9
o.- mak V36a/14
o.- mayum V19b/11, V19b/12, V19b/15
o.- mış V74b/5
o.- mışdı V45a/5
o.- mışdı V45a/4
o.- sa V19b/11, V19b/12, V19b/14, V19b/16, V19b/17, V9a/13
o.- up V21a/3
o.- urken V78a/20, V79a/1, V79a/2

oturt - oturtmak, oturmasını sağlamak
o.- mayalar V8b/18

otuz otuz
o.+ø V14a/16, V22b/2, V64a/13, V8a/14, V8a/18, V8b/19, V8b/4, V9a/5, V9b/15
yigirmi o. V80a/12
o.+ a V64a/12

otuz iki otuz iki
o.+ø V70a/16

otuz sekiz otuz sekiz
o.+ø V43b/4, V43b/7

otuz tokuz otuz dokuz
o.+ø V8b/6, V60b/5

otuz tokuzuncı otuz dokuzuncu
o.+ø V60a/16

oy - oymak
o.- up 44b/5

Ö (ö)

öde - ödemek
ö.- r V79a/6
ö.- rler V3a/10

öden - ödenmek
ö.- mez V35a/14, V3a/17, V7a/12
borçlı ö. V10a/2

ödünç ödünç
ö.+ø V63b/5, V65b/15, V65b/9, V7b/17
ö. al- V65b/5
ö. ver- V63a/13, V63a/14, V63a/16, V63a/18, V63b/3, V64a/18

öğret-öğretmek
ö.- mişdür V74a/5

öküz öküz
ö.+ i V81a/12
ö.+ inden V50a/10

öl -ölmek
ö.- di V54a/18, V71b/14, V75a/15, V76a/13, V82b/3, V82b/9, V83a/3, V83a/7, V84a/4, V86b/18, V88a/16
ö.- düğümde V3a/10
ö.- dükde V6b/13, V6b/16, V44a/6, V54a/11, V67b/4 V69a/1, V75a/14, V75a/17, V81b/12, V81b/19, V82a/13, V83a/11
ö.- eceğini V66b/5
ö.- en V73b/8, V86a/16, V8a/16
ö.-enün V29a/9
ö.- medi V76a/4
ö.- mediyise V76a/14

ö.- mese V76a/16
 ö.- mez V89a/6
 ö.- miş V30a/19, V52a/15,
 V54b/3, V67a/10
 ö.- miş bulsa V74b/4
 ö.- se V27b/2, V28b/14, V29a/2,
 V29a/3, V32a/19, V35a/12,
 V35a/16, V40a/18, V52b/6,
 V57a/20, V59b/7, V60b/18,
 V67b/7, V6b/19, V74b/13,
 V76a/10, V76a/15, V7b/15,
 V8a/11, V9a/15, V9b/10
 açından ö. V76b/8
 ö.- üp V29b/17
 ö.- ür V74b/12
 ö.- ür olsa V27b/16
 ö.- ürdi V74b/9
 ö.- ürse V66b/1
 ö.- ürsün V12a/1
öldür -öldürmek
 ö.- di V28b/, V30b/19, V31a/18,
 V49a/10, V77a/16, V77a/18,
 V82b/20
 ö.- diyise V30a/19
 ö.- dügi V49a/13
 ö.- dükde V86a/13
 ö.- düm V76b/15
 ö.- dün V31b/6
 ö.- dün V31a/, V91a/12
 ö.- dün mi V31b/1
 ö.- eki V82b/15
 ö.- en V31b/20
 ö.- ene V31b/18
 ö.- eni V29a/9, V4b/18
 ö.+ enüj V27b/1
 adam ö. V27b/
 ö.- eyüm V20a/10
 ö.- mege V58a/9
 ö.- mek V20a/12, V23b/15,
 V27b/10, V27b/14, V58b/14,
 V5a/5, V5a/7, V5a/8
 adam ö. V27b/6
 ö.- mekdür V27b/11, V27b/18,
 V27b/7, V28a/
 ö.- mekile V49a/2, V49a/4
 ö.- meñj V4b/19
 ö.- mezsem V58a/8
 ö.- miş V17b/14

ö.- miş olsa V77a/6
 ö.- müş V27b/16
 ö.- se V27b/12, V27b/15,
 V28b/18, V28b/20, V28b/4,
 V28b/6, V29a/9, V29b/10,
 V30a/4, V30a/5, V30b/4,
 V31a/7, V74a/11, V74a/15,
 V74a/18, V74b/11, V74b/8,
 V76b/4, V77a/13, V77b/
 ö.- seler V30a/2
 ö.- üj V31b/16
 ö.- üp V74a/20, V86a/15
 ö.- ürse V27b/13

ölü ölü, ölmüş olan
 ö.+ si 44b/4, V44a/17
 ö.+ yi V30b/, V84a/4, V86b/18

ölüm ölüm
 ö.+ den V52a/18

‘Ömer (584-644) Hz. Ömer, İslam
 halifesi
 ‘Ö.+ø V31a/4, 44b/20, V59b/4,
 V65b/12
 Hâzret-i ‘Ö. V59a/19, V76a/8

‘ömr..Ar. ömür
 ‘ö.+ø
 ‘ö.- i vefâ ét-:ömrü yetmek
 V52b/4
 ‘ö.+ i V27b/1, V52b/5
 ‘ö.+ ile V37a/11
 ‘ö.+ in
 ‘ö. geçür- V4b/8
 ‘ö.+ üm V26a/17
 ‘ö.+ ünde V7a/18, V87a/17
 āhîr ‘ö.+ ünde V20a/3

öñ ön
 ö.+ ine V10b/17, V44b/2,
 V76a/17, V80a/8

öp - öpmek
 ö.- mek V32b/10
 ö.- üp V45a/8

‘örf Ar. halkın kendiliğinden uyduğu
 kurallar, âdet

‘ö.+ de V15a/8, V18a/4,
V18b/16, V19a/10

örfen *Ar.* örfe göre
ö.+ø V20a/6, V20b/5

ört -örtmek
ö.- di V90b/10
ö.- ecekdür V15a/7

örtü örtü
ö. V50a/15, V81a/11
ö.+ sine V41b/6

örtül - örtülmek
ö.- dükde V19b/11
ö.- miş V41a/19
ö.- miş olsa V41b/1

‘**öşr** *Ar.* toprak ürünlerinden alınan onda
bir oranında vergi
ö.+ø
‘ö. vèr- vergi vermek V50b/18
sebeb-i ‘ö. V50b/18

öt - ötmek
ö.- dükde V88b/20
öte sonra, bundan sonra
ö.+ø V88b/18

ötürü bunun üzerine, bunun için
ö.+ø V77b/19

öykün - bir kimseyi örnek almak
ö.- e V4a/15
ö.- mek V12b/8, V13a/8

öyle : öğle vakti
ö.+ø
ö. namāzı V19a/5, V19a/7,
V19a/8, V39b/8, V39b/9,
V49b/4, V49b/7
ö. vaḳti V53b/18, V54a/1,
V54a/4
ö.+ ne V19a/5

öyle onun gibi, ona benzer

ö.+ø V19a/14, V25b/14, V65b/12,
V65b/13, V65b/18, V67a/6
ö. ol-: pekâlâ V79b/5
ö.+ dūr V48a/17, V74b/11

öylen öğle vakti
ö.+ø V54a/8

‘**özr** *Ar.* özür
‘ö.+ den V11b/18, V47a/19
‘ö.+ i V49b/12
‘ö.+ ile V2b/6, V13b/9, V33b/15
‘ö.+ üm V47a/14
‘**özürsüz** *Ar.+T.* özürsüz
‘ö.+ø V4a/19, V13b/9,
V33b/15, V39a/18, V49b/15

P (p)

pāç *Far.* vergi
p.+ ını V50a/20

pāç-dār *Far.* vergi memuru
p.+ a V50a/20

pādişāh *Far.* padişah
p.+ø V53b/12
p.+ ısa V50b/6
p.+ lara V89a/7

pāk *Far.* pak, temiz
p.+ø V38b/6, V52a/19
p. ol- V38b/20, V44a/5,
V44a/7, V44a/12
p.+ dur V44a/15, V44a/20
V44b/1, V44b/2, V44b/3, 44b/5,

pālamār *Yun.* kalın ip
p.+ø V86b/9

paralan -paralanmak
p.- acağı V15a/13
p.- ur V15a/15
p.- ur olsa V15a/15

pārele - paralanmak, parçalanmak
p.- yüp V76a/18

parmak, -ğı parmak
p.+ ıdur V89b/7

peldeçük erkek cinsel organı
p.+ i V76a/15
p.+ in V76a/12

pencere *Far.* pencere
p.+ ye V10b/3

pençe *Far.* pençe
p.+ si V76a/18
p.+ sine V89a/14

perde *Far.* perde
p.+ø
p. eyle-: gizlemek V38b/5

pes *Far.* ondan sonra, ardınca
p.+ø V8b/3, V18b/13, V22a/7,
V27a/10, V2a/16, V2a/3, V30b/,
V36a/8, V36b/4, V37a/20,
V41a/16, V45b/2, V48a/10,
V48a/17, V50a/2, V51b/20,
V52a/2, V53a/20, V82a/1,
V83b/1, V90b/4, V91a/17

peşimān *Far.* pişman
p.+ø
p. ol- V31b/6, V79a/12,
V82b/7

peydā *Far.* açıkta, belli olan
p.+ø
p. ol-: ortaya çıkmak,
belirmek
V89b/7, V89b/10,

peygamber *Far.* 1. peygamber
p.+ø V7b/17, V14b/1, V83b/18,
V84a/12, V84b/18, V86a/19
V86a/20, V87b/1, V88a/3,
V88a/3, V88a/8, V88a/14,
V88a/17, V88b/2, V90a/11,
V90a/19, V90b/15
p. gel-: Allāh'ın peygamber
göndermesi V84b/17

p.+ den V83b/17, V84a/8,
V84a/14

p.+ dür V87b/20, V88a/1,
V88a/2, V88a/2, V88a/2,
V88a/3, V88a/4, V88a/4,
V88a/4, V88a/5, V88a/5,
V88a/6, V88a/6, V88a/6,
V88a/7, V88a/7, V88a/7, V88a/8,
V88a/8, V88a/9, V88a/9, V88a/9
p.+ e V86b/13, V89a/16

p.+ i V17a/6, V86a/4, V88a/18

p.+ ile V90a/18

p.+ ler V90a/16

p.+ sin V17a/7

p.+ ümi V17a/14

p.+ üñ V84a/9, V86b/2, V86b/8,
V87a/7, V87b/7, V90a/18,
V91b/16, V91b/18

2. Peygamber Hz. Muhammed

p.+ø V24b/19, V83b/11,

p.+ üñ V83b/7, V83b/12,

eyk *Far.* haber getirip götürün

p.+ø V91b/8

p.+ i V85b/7

p.+ ile V83b/6, V85a/13,
V85a/20

p.+ üñ V91b/10

peynir *Far.* peynir
p.+ø V19a/1

pīr *Far.* yaşlı

p.+ø

p. ol-: yaşlanmak V12b/1

p.- i fānī: yaşlı ve zayıf kimse
V12a/20, V33b/17

p.- i fānī ol-: yaşlanmak
V13b/14

pīr-i ve pīş-i kadem: V74a/9

za'f u pīr-ī V1b/10

piş - pişmek

p.- dükde V80a/1

p.- miş V18b/8

pīş *Far.* ön taraf, ileri

pīr-i ve pīş-i kadem V74a/9

pīş-keş *Far.* armağan, hediye
p.+ø V89a/8

pür *Far.* eklendiği kelimelere “dolu,
çok sahip anlamı veren ön ek
p.+ø
p. uslûb V91b/14
cevâb-ı p.: çok doğru cevap
V85b/4, V91b/14

pürçeklü havuç
p.+ø V18b/17

R (r)

Rabb *Ar.* Allāh
r.+ ilerünüş V23a/17
r.+ inüş V91a/8
r.+ si V86a/10
r.+ isinüş V14a/1
r.+ isiyile V23b/12, V3b/18
r.+ üüş V25a/4

rabbānī *Ar.* Allāh’dan gelen
r.+ø
tā’līm-i r.: Allāh’ın verdiği
bilgi V37a/10

raḍiyallāhu ‘anh *Ar.* Allāh ondan razı
olsunr.+ø V36a/12, V37b/8,
V44b/17, V45a/5, V59a/19,
V59b/1, V59b/4, V65a/8,
V65a/10, V65b/12, V76a/8,
V85a/17, V85a/20, V85b/5,
V91b/9

raḍiyallāhu ‘anhümā Allāh onlardan
razı olsun.
r.+ø 44b/20, V74a/9

rāḡib *Ar.* raḡbet eden
r.+ø
r.+ lar V2a/1

rāḡat *Ar.* üzüntü, sıkıntı ve tedirginlik
olmama durumu
r.+ø

r. ol-: üzüntüden uzak bulunmak
V42b/15, V91b/9

rāḡile *Ar.* yük hayvanı
r.+ø V51b/3,
r.+ ye V51b/1, V51b/8
rahimehullāh→ raḡimullāh
r.+ø V1b/15

raḡimullāh *Ar.* Allāh’ın merhameti
r.+ø V4b/10

rāḡip *Ar.* kimi dinlerde din adamlarına
verilen isim
r.+ lere V73a/11

raḡm *Ar.* rahim
r.+ üüş V59b/8
r.+ de V84b/17, V90a/8
r.+ inde V84b/8, V86a/4

raḡmet Allāh’ın kullarına acıması
r.+ø V2a/6, V2a/20, V32a/11
r. yağ-: Allāh tarafından
baḡışlanmak V36a/17
r.+ den V32a/12
r.+ inden V2b/3, V32a/10
fāzl-ı r.+ inden V2a/13
kemāl-i r.+ inden V81b/18

raḡmetullāh *Ar.* Allāh’ın rahmeti
r.+ø V80a/10

rā’iç *Ar.* bir malın satış ve sürüm değeri
r.+ø V65b/4, V65b/11, V66a/4

ra’iyye→ ra’iyyet
r.+ si V72b/1

ra’iyyet *Ar.* bir hükümdara vergi
vererek bağlanan halk
r.+ den V50b/1

raḡabe *Ar.* kul, köle, cariye
r.+ø
‘ıtk-ı r. V14b/9, V34a/13,
V40a/13
‘ıtk-ı r. eyle-: köle azad etmek

V34a/6
r.+dür
‘itk-ı r. V13b/1, V33b/7
r.+ye
‘itk-ı r. V30a/11
r.+ yile
‘itk-ı r. V51a/10

ramazān Ar. ramazan ayı
r.+ø V10b/17, V12b/7, V13a/14,
V13a/6, V14a/5, V33b/16,
r.+ da V9b/2, V9b/3, V10a/14,
V10b/12, V10b/7, V11a/2,
V11a/20, V12b/18, V13a/1,
V13a/17, V50b/20, V51a/4
r.+ ı V2a/8, V9a/14, V10b/16,
V11b/17, V43b/12, V43b/16
r.+ ı yèyüp V12b/2
r.+ uñ V11a/4, V12b/15,
V13a/15, V9a/18, V43b/11

rāst Far. rastlama, karşılaşma
r.+ø
r. gel-: karşılaşmak V83b/10

rāšidīn Ar. hak dinini kabul etmiş
kimseler
r.+ø
ḥulefā-ı r.. müslümanların
halifeleri V45a/17

Ravza→Ravzatü’l-Ulemā
R.+ sında V5a/19

Ravzatü’l-Ulemā İmām Zendevisi
tarafından yazılmış, bir din kitabı
R.+da V22a/4, V24b/13,
V36a/12
R.+nuñ V26a/12

rāzī Ar. kabul eden, uygun bulan
r.+ø
r. ol-: kabul etmek V55a/15,
V80a/19
r.+ misin V54b/14

re‘āyā Ar. askeri sınıf dışındaki halk-

r.+ø V72b/2

rebiyülevvel Ar. ilkbahar, ay takvimin
göre yılın üçüncü ayı
r.+ø V46a/13

receb Ar. ay takvimine göre yılın
yedinci ayı, kutsal ayların ilki
r.+ø V25b/20

recm Ar. taşlama
r.+ i V68b/12, V68b/8
r.+ ile V68a/18

redd Ar. geri dönüdrme, kabul etmeme
r.+ø
r. ét V62b/16, V63a/17,
V63b/8, V65b/10, V66a/3,
V79a/20
r. eyle- V8a/4
r.+ e V62b/14
r.+ iyile V56a/6

refī’ Ar. yüksek, yüce
r.+ ü’l himmet V88a/10

rehīn Ar. rehin konulan
r.+ø V79b/6
r. ko-V79b/4
r.+ i V79b/4

rehn Ar. rehin, ipotek
r.+ i V62b/16

Re’isü’l-müfessirin Ar.+F
müfessirlerin başkanı
R+ ø V85a/16

rek‘at Ar. namazın bölümü
r.+ø V21b/12, V22a/14,
V22a/16, V22a/8, V22b/2,
V25b/2, V25b/18, V25b/20,
V26b/5, V26b/6, V36a/14,
V46b/20, V47b/13, V47b/14,
V47b/16, V47b/5, V47b/6,
V47b/9, V71a/10, V71a/8,
V71a/9
r.+ a V46b/18
r.+ dan V26b/6

r.+ ında V47b/15
r.+ larının V47b/16
r.+ uñ V22a/20

remīde *Far.* ürkmüş, korkmuş
r.+ø
r.- i remīm V2a/20

remīm *Ar.* çürük kemik
r.+i
remīde-i r.: korkmuş kemik
V2a/20

remz *Ar.* işaret
r.+ø
r. olun- V15a/5

rencber *Far.* rençber, çiftçi
r.+ ler V41a/17

rencīde *Far.* incinmiş
r. eylemiş olsa V67a/16

reng *Far.* renk
r.+ile
envā'-ı r.. renk çeşitleri
V88b/19

resm *Ar.* tören
r.+ø
r.- i aḡnām V50b/6, V50b/8
r.- i nikāh V53b/15

resūl *Ar.* peygamber, gönderilmiş, elçi
r. V22a/7, V24b/18, V88a/13
cenāb-ı r.- u ekrem V84a/9
r.+ den V86a/11
r.+dür
evvel-i r. V88a/1
r.+ i V65a/17
r.+ lüsin V17a/7
r.+ üñ V84a/12

resūl-ullāh *Ar.* Allāh'ın elçisi,
Hz. Muhammed
r.+ø V4a/17, V14a/3, V14a/9,
V14a/11, V14a/13, V25a/9,

V25a/19, V31b/2, V31b/7,
V36a/19 V45a/9, V85b/1
r.+ dan
aşhāb-ı r.+ dan V74a/5

reşīd *Ar.* ergin, yetişkin
r.+ø
r. ol-: rüştünü ispat etmek
V64a/10
r.+ dür V62a/19

revān *Far.* 1. akan
r.+ø
r. ol-: akmak V87a/19
2. can
r.+ın
ruh-ı r.: canlı ruh V36b/8

revnaḡ *Far.* göz alıcılık, parlaklık
r.+ ı V36a/11

re'y *Ar.* görüş, kanaat
r.+ i V40b/14
r.+ ile V7a/4

riḡā' *Ar.* süt emme
r.+ ø V55b/6
r.+ da
müddet-i r.+da

riḡvān *Ar.* cennetin kapıcısı olan melek
r.+ a V91b/2

rızā' *Ar.* 1. razı olma, izin verme
r.+ø V65a/19, V67a/8
ḡayrı r. V55a/18,
r. sözi söyle-: razı olmak
V55a/15
r. vēr- V54b/20, V67a/3
r.+ dan V32b/4
r.+ ları V55a/3, V80a/5, V80a/9
r.+ larıla V53b/16
r.+ sı V25a/5
r.+ sıyıla V33a/12, V58b/19,
V62a/19, V64b/8
2. bir kimsenin tek taraflı
hukuksal işlemlerde açıkladığı
irade

r.+ø V55b/6
müddet-i r. V55b/1, V82b/3
r.+ dan V55b/2

rızk Ar. Allāh'ın yaratmış
olduklarına ayırdığı her türlü biyolojik
ihtiyaç. +ø
ebvāb-ı r.: rızk kapıları
V73b/5

ri'āyet Ar. saygı gösterme
r.+ø
r. eyle-: saygı göstermek
V87a/12

ribā Ar. faiz
r.+ø V64a/15, V65a/17,
V65a/4, V65a/9
r.- ı maḥẓ V63a/15
r. ol-: faiz olmak
V63a/20, V63b/3,
V63b/3, V64a/20, V64b/7
r.+ dan V64b/16
r.+ dur V63b/15, V63b/20
r.+ ya V65a/19

ribāḥ^ār Ar.+Far. tefeci
r.+ø V65a/12, V65b/2
r.+ a V65a/11
r.+ uḥ V65a/7

ribāḥ^āruluk Ar.+Far.+T. tefecilik
r.+ø V65a/2

ribḥ Ar. kazanç, kâr
r.+ ile V64b/6

ric'a Ar. karısından iki defa boşanan
erkeğin tekrâr karısına dönmesi
r.+ø
r.- i ṭalāk V54a/7

ricāl Ar. erkekler
r.+ø V73b/6
r.+ den V73b/8

riddet Ar. İslâmiyet'i bırakma

r.+ e V62a/16
r.+ i V4b/14

rif'at Ar. büyüklük, yücelik
r.+ø
r. bul-: V38a/10
r.+ um V38a/9

Risāle İmam Şafi'nin eseri
R.+ø. V37b/10,

risāle Ar. din, bilim ya da sanatla ilgili
yazılmış kitaplar
r.+ø V65b/3
r.+ müze V43b/19

rivāyet Ar. bir olayı, bir haberi veya bir
bilgiyi nakletme
r.+ø V10b/6
r.- i Ḥanefiyye V20a/17
r. èt-: söylemek V24b/14
r. eyit-: söylemek V65a/10
r. eyle-: söylemek V5a/12
r.+ de V10b/10, V20a/16,
V44a/9, V86b/16
r.+ dür V5b/16, V14a/2,
V25a/18, V25a/8, V45a/3,
V49a/5, V55a/19, V64b/16,
V87b/3, V89a/2, V89a/12
r.+ i V37a/10, V74a/10

riyāz Ar. cennet bahçesi
r.+ ı V90b/20
r.+ ıdur V85a/10

rub' Ar. dörtte bir, çeyrek
r.+ø
r.- ı māl V80a/20
r.- ı tereke V83a/12
r.- ı zevciyet V83a/8

rubā'ī Ar. dörtle ilgili, dörde özgü
r.+ de V48a/7, V48a/11
r.+ lerüḥ V47b/16

rūḥ Ar. ruh, manevi benlik
r.+ø V90b/5
r.- ı revān V36b/8

rūh vèril-:yaratılmak V85a/1
r.+ ıçün V80b/13, V81b/13
r.+ ını V2a/5, V2a/20
r.+ um V79b/12, V79b/9

ruḥṣat Ar. izin,

r.+ø V5a/15
r. vèr-: izin vermek V12a/13
r. vèril-:izin verilmek
V69a/20

Rūm Ar. 1. Rumlara ait

R.+ø. V8b/6, V8b/8, V49a/14,
V85b/12
2. Roma, Bizans İmparatoru
R.+ø
Kayser-i R.: Roma
İmparatoru V83b/6

Rūmca Ar.+T. Rumların konuştuğu dil
R.+ dan V10a/4

Rūmī Ar. Roma İmparatorluğu halkı
R.+ø V87b/17

rūz Far. gün, gündüz

r.+ø
r.- ı kıyāmet: kıyamet günü
V5a/18
r.- be-rūz günden güne
V37a/11

rūzigār Far. rüzgar

r.+ø V78a/10

rücū Ar. geri dönme

r.+ø
r. et-: geri dönmek V3a/17,
V54a/8, V67a/9, V67b/19,
V68a/2, V68a/2, V68a/9

rūkn Ar. temel direk

r.+ø
r.- i mütè'aḳḳide V62a/19
r.+ i V46b/13, V48b/3, V51b/19,
V62a/17
ā'zam-ı r.+ i V3b/3
r.+ in V49a/8, V49a/9

r.+ indendür V46a/18, V46a/20,
V46b/2
r.+ indenmidür V46a/15
r.+ uḡ V3b/1

rūkū Ar. namaz kılariken elleri dizlere
dayamak suretiyle bedeni belden
itibaren öne doğru eğmek
r.+ø V46b/18, V47a/5, V48a/17,
V48a/19
r.+ a V46b/18, V47a/5
r.+ a in-:bedeni öne doğru
eğmek
V47a/3
r.+ da V46b/16, V46b/18,
V47a/2, V3b/13
r.+ dan V46b/19

rūsūl Ar. elçi, peygamber

r.+ø
ḥātemu'r r. peygamber mührü
V88a/11

rüşvet Ar. rüşvet

r.+ dür V67b/20

S, ş, s (s, ş, s)

şā Ar. Arap ülkelerinde kullanılan tahıl
ölçeği

ş.+ø
ş.- ı nebīV8b/1, V8b/3, V8b/5,
V8b/7, V9a/16, V9a/19,
V13b/15,

sa'adet Ar. saadet, her isteğine

kavuşmuş olma
s.+ø V46a/5, V86a/10, V91a/19
s.- i'uzmā V3b/9
s.- i kübrā V17b/11
s.+ e V23a/15

sā'at Ar. saat

s.+ø V14a/18, V19b/11, V43a/3,
V77a/5, V84b/15, V89a/17,
V90a/10, V91b/9
s.+ de V84b/7, V86a/4, V89b/2,
V89b/4
s.+ den V14a/18, V21a/3

şabāḥ Ar. sabah
ş.+ø V45b/9, V54b/12, V63b/14,
V82b/7
ş. ol- V13a/12
ş.+ a V20b/13
ş.+ da V53b/17, V54a/2
ş.+dan V13a/9, V13a/10,
V50b/20

şabāvet Ar. çocukluk
ş.+ø V8a/12
ş.+ den V53a/19
ş.+ i V53b/4

sābīḳ Ar. geçmiş, önceki
s.+ da V81b/11

sābīḳan Ar. evvelce
s.+ø V9a/14, V9b/10

şabī Ar. küçük erkek çocuk
ş.+ø V28a/10, V28a/12, V28b/6,
V29a/13, V37a/10, V53a/14,
V53a/15, V53a/17, V53a/19,
V55b/1, V63a/18, V73a/16,
V77a/7, V77a/8, V88a/15
ş.+ de V53a/18
ş.+ lere V77a/9
ş.+ lerini V82b/2
ş.+ nün V28a/11, V53a/13,
V53b/3, V53b/5, V57b/6,
V57b/8, V77a/8, V82b/5

sābit Ar. yerinden oynamayan, yer
değiştirmeyen
s.+ø
s. ol-: bir şeyin varlığı,
gerçekliği
kesin olarak belli olmak
V4b/2, V28b/9, V57b/14,
V61b/17, V69a/14, V69a/18,
V70a/12, V82a/9, V82a/11,
V82b/10
s.+ dūr V54b/6

şabiyye Ar. küçük kız çocuğu.ş.+ø
V55b/3

şabr Ar. sabır
ş.+ø
ş. ét-: sabretmek V37a/12,
V42b/7
şadaḳa Ar. sadaka, yoksullara
karşılıksız verilen şey
ş.+ø V22b/3, V26a/2, V27a/7,
V67a/20, V7a/5, V7b/13,
V7b/14, V80b/6, V80b/7
ş.- ı cāriye V1b/14
ş.- ı fitır V2b/19, V36a/1,
V36a/2
ş. ét- V26b/19, V27a/17
ş. eyle-: V27a/1, V81b/3
ş. ol-: V12b/6, V80b/20,
V81a/8, V81a/9
ş. vēr- V81a/18
ş.+ nuḡ V10a/8, V67a/13
ş.+ sı V52b/10, V75b/12

şadaḳāt Ar. 1. sadakalar
ş.+ø V22b/10
2. bir kimseye gösterilen bağlılık
ş.+ ından V14a/18, V75b/7

sādāt Ar. ulular, seyitler
s.+ dan V89a/13

şadīḳ Ar. gerçeği söyleyen, doğru sözlü
olan
ş.+ larından V55a/12

şadr-niṣīn Ar. başkanlık makamını
işgal eden
ş.+ø V38a/11

Şadrü's-şehīd (1090-1141) Hanefi fıkıh
alimi
Ş.+ de V70a/7

şaff Ar. sıra, dizi
ş.+ına
ş. var-: yanına gitmek V6b/4
ş.+ında
ş. ḳop-: meydana çıkmak
V4a/10

şāfī Ar. halis, temiz
ş.+ø V73b/8, V89b/15

şafka Ar. yapılan satış
ş.+ø V63a/9

sağ sağ
s.+ø V42a/15, V48a/13, V48b/4,
V48b/9, V52a/19

şağ Ar. diri, canlı
ş.+ø V71b/16, V75a/11, V89b/7
ş. ol-: yaşamak V77a/3
ş.+ ın V74b/19

şağal -zayıflamak
ş.- sa V11b/20

şağır şağır, işitme engelli
ş.+ø V33b/8
ş.+ çün V29a/15

şağīre Ar. küçük günah
ş.+ø V68a/5

şaḡābe Ar. saḡābī, sahip çıkanlar,
arkadaşlar
s.+ø

ş.- i 'izām V4a/8
ş.+ den V25a/18

şaḡābī Ar. saḡābī, arkadaş
ş.+ dür V74a/7

şaḡāre Ar. büyücüler, sihirbazlar
s.+ sinūḡ V86b/9

şāḡib Ar. sahip
ş.+ø
ş.+ ül arz V68a/14
ş.- i dil V2a/4
ş.- i Keşşāf V86b/17
ş.- i nişāb V35a/11, V35a/15
ş.- i Tivrāt V36b/18
ş.+ i V35a/17, V64a/10,
V74a/15, V74a/17, V84b/9,
V89b/12
ş.+ ine V50b/4, V64a/9,
V64a/12, V65b/10, V68a/12
ş.+ ini V14b/16
ş.+ inūḡ V78b/15

ş.+ inūḡdür V78a/17
ş.+ leridür V28a/13

şāḡīḡ Ar. gerçek, doğru
ş.+ø V10b/6, V19b/5, V20b/16,
V23a/3, V23b/17, V23b/20,
V24b/5, V29a/15, V29a/16,
V47a/14, V49b/13, V54a/17,
V57b/6, V79a/15
ş.- i şart V79a/9
ş. ol-: doğru, gerçek olmak
V40a/4, V46b/17, V47a/16,
V57b/4, V57b/5, V57b/8,
V61b/15, V61b/17, V67a/3,
V67a/7, V79a/9, V79a/18
ş.+ dür V24a/1, V24a/4, V24a/5,
V34b/4, V34b/8, V40a/5, V7a/8,
V83a/10
ş.+ midür V73b/10, V79a/14

şāḡīḡa şāḡīḡ kelimesinin müennes şekli
ş.+ø V68a/4
ş. ol-: doğru, gerçek olmak
V68a/11, V68a/13
ş.+ dan V71b/2

şaḡrā Ar. ova, kır
ş.+ da V31a/14, V48a/3, V66b/8
Tīḡ ş.+ sında V90b/14

şaḡūr Ar. sahur
s.+ø V19a/10
s.+ da V11a/14, V19a/9

şā'im Ar. oruçlu
ş.+ø V13a/1
ş. ol-: oruçlu olmak V11b/19,
V12a/1, V12a/7, V12a/9,
V12a/15, V12a/18, V12a/19,
V13b/5, V14a/13, V15b/15,
V24a/19, V25a/1, V25b/18,
V25b/19, V26a/1, V26b/9,
V26b/11, V26b/12, V30a/16,
V33b/14, V43b/13, V43b/16,
V51a/13
s.+ ile V29a/17
ş.+ lere V12b/8, V13a/8

sā'il Ar. soru soran
s.+ø V23a/13

sā'ir Ar. başkası
s.+ø V22b/12

sakf Ar. tavan
s.+ dan V49a/6

şakın sakın, yapmaktan çekin
ş.+ø V23b/12

sākıf Ar. hükmü kalmamış
s.+ø V10a/7, V29a/17
s. ol:-düşmek, hükmü
kalmamak V6b/16, V7a/7,
V7a/9, V29b/14, V30a/6,
V50a/14, V59b/12, V68a/17,
V68a/20, V69b/19, V69b/20
hadd-ı s. ol:-hükümsüz
kalmak V69b/10, V69b/16,
V27a/5, V35a/16
s.+ dur V68b/2

sākin Ar. bir yerde ikamet eden
s.+ø V20b/14, V90a/2
s. ol:- bir yerde oturmak
V20b/6, V50a/8, V68a/5,
V77b/12, V78a/11, V84b/11,
V90a/1

şakla saklamak
ş.- duğda V39b/7
ş.- sa V50a/17
ş.- yacak V24b/13

şal - salmak, bırakmak
şuyı ş.- andan V78a/9
ş.- dı V87b/9
ş.- salar V74a/20
ateş ş.- up V78a/7

şalāh Ar. dine bağlılık
ş.+ø V4b/7
ehl-i ş.: dindar V60a/18

şalan bölüm
ş.+ ı V10a/12

şalāt Ar. namaz
ş.+ø V22b/10, V23a/2, V2a/8,
V35b/1, V42a/18, V45b/18,
V45b/19, V6b/15, V9b/19
tārik-i ş. V5a/1, V6b/7
ş.+ a V10a/10, V12b/11
V43a/2
ş.+ da V22b/19
aşan-ı ş. V48a/9
ş.+ ı V48a/11
ş.+ tınur V7b/6
ş.+ uş V35a/6
ş.+ uşiledür V25a/4

**şalavātullāhi ve selāmuhu 'aleyhe ve
'aleyhim ecma'in** Ar. gelip geçmiş
bütün peygamberlere rahmet
ihsan eyle
ş.+ø V88a/12

şalavātullāhi 'aleyhim ecma'in
Ar. Allāh ona rahmet ihсан etsin.
ş.+ø V90a/17

şalın - serbest bırakılmak
ş.- duğda V77b/6
ş.- sa V74a/14
s.- ur V77b/8
ş.- urmı V77b/7

Şalīh Kur'an'da Semūd kavmine
gönderildiği bildirilen
peygamber
Ş.+ø V90a/17
Ş. nebī V89b/15
Ş. peygamber V88a/2
Ş.+ üş V87a/8

şālīh Ar. iyi, erdem sahibi
ş.+ø

ş. ol:- V40b/8

şālīha şālīh kelimesinin müennes şekli
ş.+ø V60b/6

şālihīn Ar. salihler

ş.+ø

selef-i ş.V4a/9

sālīm Ar. sağlam

s. V29a/16, V71b/16

s. ol.: sağlam olmak V87/13

s.+ iken V49b/13

şaliş Ar. üçüncü

s.+ de

bāb-ı s.: üçüncü bölüm
V71a/12

s.+ inde V47b/17

şalişen Ar. üçüncü olarak

s.+ø V55a/10

şallallāhu ‘aleyhi ve sellem Ar. Allāhu

Teala, Ona salatu selam etsin

ş.+ø V36a/19, V82a/2, V86a/7

şalya salya, ağıdan çıkan tükürük

ş.+ ları V54a/16

şan - sanmak, zannetmek

ş.- arum V17a/1

ş.- dum V66b/13, V66b/15

ş.- up V16a/12, V28b/, V30b/19,
V31a/6, V50a/3, V60b/14,
V70b/4

şandūk sandık

ş.+ a V87b/9, V91b/19

şāniyen ikinci olarak

s.+ø V55a/9

şar - sarmak

ş.- up V91b/19

serāy Far. saray, ev

s.+ dan V53b/12

şarf Ar. harcama, tüketme

ş.+ø

ş. et-: harcamak V63b/16,
V80b/10

ş. ét- ol-. harcamak V79b/16

ş. eyle-: harcamak V51a/9

ş. ol-: harcanmak V40b/6

şargu sargı

ş.+ø V41b/4

ş.+ nuş V41b/12, V41b/9

ş.+ sı V41b/9

ş.+ sıyıla V41b/7

ş.+ ya V41b/10, V41b/11,
V41b/13, V41b

şaru sarı

ş.+ø V63b/17, V64a/11

şat - satmak

ş.- a V21a/14, V64b/2, V64b/9,
V73b/3

ş.- dılar V83b/19

ş.- dukda V62b/13, V63a/5

ş.- dular V86b/2

ş.- mağa V55b/2, V61b/18,
V73b/4

ş.- mağı ‘ V73b/1

ş.- mağdur V63a/15, V64a/15

ş.- mayum V21a/12

ş.- sa V19b/11, V62b/15,
V70a/12

ş.- up V18b/5, V61a/8, V64a/12,
V64a/9

alup ş.- up V86b/6

şatıl - satılmak

ş.- an V63a/3, V64b/2

ş.- dı V63a/10

ş.- duğınuş V86b/1

ş.- mağ 44b/6

ş.- mayan V63a/3

ş.- sa V63a/2

	ş.- ur 44b/8		V22b/11
şatılık	satılık, satışa çıkarılan ş.+ø ş. ol- V50a/16		ş.- ıdı V40a/11 ş.+ ıla V12a/4, V12a/6, V12b/19, V12b/5, V13a/4, V15b/12, V34a/19, V34a/4, V40a/13 keffâret-i ş. V35b/16 ş.+ ına V24a/14, V24a/18, V26a/16 ş.+ ında V13a/16 ş.+ ından V24a/11 ş.+ ını V13b/14, V43b/15, V9a/15 ş.+ ınun V7a/10, V7b/5, V9a/17, V9a/20 ş.+ların V12b/14 ş.+ un V9b/19, V13a/19, V2b/8, V3a/4, V35a/6 keffâret-i ş. V13b/9
şatım	satmak işi, satış ş.+ø alım ş. ét- V19b/11		
şatun	satın, satış işlemi ş.+ø ş. al-: satın almak V54a/3, V61b/14, V63a/1, V64a/10, V64b/1, V64b/12, V79a/20, V79a/11, V83a/6		
şavâb	Ar. doğruluk ş.+ dur mezheb-i ş.: doğruluk ile ilgili yol V29b/3	şavmsuz	Ar.+T. oruçsuz ş.+ø V22b/11
şavm	Ar. oruç ş.+ø V3b/1, V10a/10, V12b/6, V13a/14, V13b/12, V13b/8, V14b/9, V22b/10, V22b/2, V23a/2, V24a/8, V25a/3, V26a/17, V26b/8, V2a/8, V34a/13, V34a/7, V35b/1, V42a/18, V6b/15, V9b/4 ş.- ı fide ver- V12a/20 ş.+ a V11b/12, V11b/13, V11b/15, V11b/9, V12b/11, V12b/5, V13a/9, V13b/6, V13b/10, V13b/14, V24b/6, V26a/18, V30a/12, V33b/15, V33b/18, V43a/2, V51a/5 ş.+ da V14a/14, V19a/9, V51b/6 bâb-ı ş.: oruç bölümü V9b/4 keffâret-i ş.: oruç kefareti V24a/5, V30a/17 ş.+ dan V14a/14 ş.+ ı V13b/5, V13b/19, V24a/12, V24a/3, V24a/5, V24b/1, V25b/20, V26b/10, V26b/7, V34a/20, V51a/14, V7a/11 vücub-ı ş.: oruç gerekliliği	şay	- saymak ş.- alar V70a/16
		şayd	Ar. av ş.+ø V52b/1, V74a/7, V74b/12, V74b/8 ş.+ a V74a/6 ş.+ ı V74a/17 ş.+ ın V74b/14
		sebeb	Ar. sebep s.+ø V48a/14, V83b/20 s.- i katl V28b/20 s.- i keffâret V11a/9 s.- i mağfîret V2a/6 s.- i nüzul V23a/8 s.- i ‘öşr V50b/18 s. ol-. sebep olmak V29a/5, V65a/11, V65a/18 s.+ i V34b/17, V86b/1 s.+ ile V23a/16, V27b/8, V29a/1 nehy-i s.: sebebi engelleme V86a/9 s.+ iyle V35b/2
		sebebsüz	Ar.+T. sebepsiz

- s.+ø V49b/15
- sebkat** *Ar. geçme, ilerleme*
s.+ø
s. etmiş ol-: geçmek V91a/20, V91b/4
- seccāde** *Ar. seccade*
s.+ sinde V83b/7
- secde** *Ar. secde*
s.+ø V47b/1, V47b/5
s.- i şulbiyye V47b/7
s.- i tilāvet V40a/3, V62a/16
sehv-i s. V47b/4
s.+ dür V48a/20
s.+ nūj V47b/6
s.+ ye V43a/11, V47b/2
- seç** - seçmek
s.- eydük V91a/11
s.- mese V48b/17
- seçil** - seçilmek
s.- mezidi V90b/4
- şedā** *Ar. ses*
ş.+ø V89a/1
- sefer** *Ar. sefer, yolculuk*
s.+ø
hükm-i s. V12b/19
s.+de V12a/14, V12a/16, V40a/17, V40a/4, V40b/4, V41a/6, V41a/9, V41b/14, V42b/4, V48a/8, V49b/6, V53a/2, V77b/6
s.+ den V27a/14, V53a/3, V61b/4, V87/13
s.+e
s. çık-: yolculuğa çıkmak V87/12
s. git-: yolculuğa yolculuğa çıkmak V11b/4, V11b/6
s. göndür-: yolculuğa gönderilmek V11b/5
s.+ inde V9a/14
- seferī** *Ar. yolculukla ilgili*
s. V49b/9
- sefih** *Ar. yaramaz, değersiz*
s.+ dür V37b/9
- seher** *Ar. seher, güneşin doğmadan önceki zaman*
s.+ø
s. yeli. sabahın erken saatlerinde esen serin rüzgar V86b/16
s.+ dür
bād-ı s.. seher yeli V86b/16
- sehim** *Ar. pay, hisse*
s.+ leri V83a/19
- sehv** *Ar. yanlış, hata*
s.+ø V47b/2
s.- i secde V47b/4
s. eyle-. yanlış yapmak V47b/6
s.+ den V47b/8
s.+ e V47b/1
s.+ ile V47b/1
- sekiz** sekiz
s.+ø V83a/17, V8b/20
- sekizer** sekizer
s.+ø V65b/17, V65b/18
- sekizinci** sekizinci
s.+ø V61a/15, V87a/13
s.+ si V12b/15
- sekiz yüz** sekiz yüz
s.+ø V49b/18
- seksen** seksen
s.+ø V37b/11
- seksen iki** seksen iki
s.+ø V1b/9
- selām** *Ar. selam*
s.+ø V73b/17, V73b/19

s. vër-: salam vermek
V31b/14, V39b/15, V47b/12,
V48a/7, V48a/11
s.+ ı V31b/2
s.+ ına V31a/18

selef Ar. eski
s.+ş
s.- i şālīhīn: Ashap ve tâbiîne
verilen ortak isim V4a/9
‘ulemā-ı s. V35b/13

sell Ar. çekip çıkarma
s.+ø
s.- i silāh et-: silah çıkarmak
V69a/9
s.- i silāh eyle-: silah çıkarmak
V69a/5

semāviyye Ar. ulu, büyük
s.+ø
kütüb-i s.- i muḥīt V36b/17

semen Ar. satım sözleşmesinde alıcının
borcu, ücret
s.+ø V33b/9, V62b/4
teslīm-i s.: ücret vermek
V79a/11
s.+ e 44b/8, V77b/18
s.+ i V66a/1, V83a/17
s.+ ile
nokşan-ı s.: eksik ücret 44b/10

semender Far. efsanevi hayvan
s.+ø V88b/18

semerāt Ar. sonuçlar
s.+ø
s.- ı īmān: imanın sonucu
V3a/20

semere Ar. sonuç
s.+ø V81a/5, V81a/6
s.- i ḥilāf V43b/9, V65b/14
s.+ si V52a/6
s.+ sin V81a/2

Semerḳand Semerkant şehri

S.+ da V28a/9

semiz semiz, besili
s.+ø V18a/13

sen sen, ikinci tekil kişi zamiri
s.+ø V17a/7, V19b/11, V32b/13,
V32b/19, V32b/7, V33a/14,
V33a/18, V33a/7, V37b/19,
V46a/10, V4a/13, V56a/3,
V56b/5, V57b/12, V61b/2,
V67b/14, V70a/14
s.+ den V14b/4, V14b/5, V1b/14,
V46a/5, V91a/17
s.+ e V14b/3, V14b/4, V16b/18,
V17a/9, V31b/9, V33a/19,
V53b/7, V55a/13, V56a/14,
V56a/20, V58a/13, V58a/16,
V63b/6, V67b/18, V78b/10,
V79a/13, V79a/17, V79a/7,
V79b/2, V83b/8, V8b/15,
V91a/13, V9b/1
s.+ i V14b/1, V16a/15, V19b/11,
V55b/20, V56b/5, V66b/14,
V67a/2, V69a/8, V69b/1,
V71a/17, V91a/13
s.+ üñ V16b/17, V21a/4, V21a/6,
V25a/3, V32b/16, V37a/6,
V45a/11, V66b/14, V67b/15,
V71a/1
s.+ üñdür V85b/2, V91a/13
s.+ üñle V57b/17

senā Ar. övme, övüş
s.+ lar V91b/13
s.+ ya V47b/3

seniyye Ar. yüce, ulu, değerli ve üstün
olan
s.+leri
‘avātīf-ı s. V2b/4

serçe serçe
s. V84b/4, V89a/12, V90b/4
s.+ nün V37a/7

serçecük, -gü serçecik
s.+ø V37a/3

s.+ üñ V37a/4

Serendip bir dağ ismi
S.+ø V88b/19

seri^ç Ar. çabuk, hızlı
s.+ø
s.ül hisâb: hızlı hesap V35a/8

setr Ar. örtme, kapatma
s.+ø
s.- i 'avret ét:-saklanması
gereken, görülmesi ayıp sayılan
veya cinsellik taşıyan vücut
bölümlerini kapatmak V15a/11

serķat Ar. hırsızlık
s.+ø
s. et-: hırsızlık yapmak
V70a/11
s. olun-: çalınmak V70a/2

sev - sevmek
s.- düğile V4a/14
s.- düğümden V16b/20
s.- erseñ V4a/13
s.- erüm V67b/15

sevāb Ar. sevap
s.+ ı V67a/13, V67a/14, V7a/6,
V7b/14, V7b/15, V80b/6,
V80b/7
s.+ ın V67b/1

sevb Ar. giyilecek şey
ş+ de V39a/11

seviş - sevmek işi veya biçimi
s.- enden V84b/12
s.- mezler V90a/2

seyl Ar. sel
s.+ø
s. al- V5b/5
s. baş- V5b/6

seyr Ar. yolculuk, sefer
s.+ø
s. ét-. yolculuk etmek V37a/1,

V84b/9, V89b/12, V89b/13

seyrān Ar. gezme, gezinme
s.+ø
s. et-: gezip görmek V87a/11

Seyyīd Kenz adlı kitaba şerh yazdığı
söylenen bir İslam alimi
S.+ø V24a/18, V24b/4

seyyib Ar. erkekle birlikte olmuş kadın
s.+ø V54a/15

seyyibe seyyib kelimesinin müennes
şekli s.+ø V67b/20

şiddīķ Ar. yalan söylemeyen
ş.+ uñuzam V16b/17

şiddīkā şiddīķ kelimesinin müennes
şekli

ş.+ø
Meryem-i ş. V86a/5
ş.+ dur
Meryem-i ş. V85b/20

şidķ Ar. doğruluk
ş.+ø
ş.- ı ihtimāl V69b/18

şifat Ar. sıfat, nicelik ve nitelik, vasıf
ş.+ø
ş.- ı kemāl V26b/18

şifātullāh Ar. Allāh'ın sıfatı
ş.+ø V70b/12
ş.+ dur V16b/8

şıǵır sığır
ş.+ø V18a/5, V18a/7, V18a/8,
V18b/9, V18b/11, V72a/15
ş.+ ı V84b/4

şıǵırtmaç sığır çobanı
ş.+ ı V72a/16

Şihāh bir hadis kitabı
ş.+ da V28a/5

şıhhat Ar. sağlamlık
ş.+ø V68a/20
ş.-i tarafı gâlip olsa V15b/8
ş. bul-:iyileşmek V13a/11
ş.- i nikāh V53a/1
ş.+ de V12a/15

şık sık, aralıksız
ş.+ø V41b/1

şıkl - sıkılmak
ş.- up V43a/12

şıla Ar.1. kavuşma
ş.+ø V45b/18, V80b/6
ş.- ı ma'neviyye V46a/1
ş.- ı şūriyye V46a/2
ş.+ dandur V45b/18
2. bağış
ş.+ø V7b/14
şınuk kırık, kırılmış
ş.+ø V41b/7
ş.+ a V41b/11

Şırf Sırp
Ş.+ø V85b/13

şırf Ar. katışıksız
harīr-i ş.: saf ipek V73b/7

şırık, -ğı sırık
ş.+ uş V73a/1

sırr Ar. sır, gizli tutulan şey
s.+ ı V63a/20

şırtlan sırtlan
ş.+ø V89b/11

şıyānet Ar. korma, saklama
ş.+ø V35a/1

sız - sızmak
s.- duğı V28a/20

sibā Ar. yırtıcı hayvanlar
s.+ø V48a/5

sihr Ar. sihir, büyü

s.+ø V86b/10

şıka Ar. güvenilir kişi
ş.+ dan V69b/14

silāh Ar. silah
s.+ø
sell-i s. et-. silah çekmek
V69a/9
sell-i s. ey-: silah çekmek
V69a/5

şimā Ar. yüz, çehre
s.+ sında V4b/6

Sincān Sincan şehri
S.+ dur V91a/4

sipāhī Far. süvari, atlı asker
s.+ø V72b/1
s.+ ye V68a/12

sirāc Far. ışık
s.+ ı V4a/4

sirāyet Ar. bulaşma
s.+ø
s. ét-: bulaşmak V56a/10
s. eyle-: bulaşmak V75b/20

sirke sirke
s.+ø 44b/3, V18b/19, V44a/16,
V44a/20
s.+ yile 44b/2

siyādet Ar. efendilik, beylik
s.+ø
s.- i kübrā V3b/9

siyāh Far. siyah
s.+ø V90b/4

siyāseten Ar. siyaset bakımından
s.+ø V4b/17, V4b/18, V5a/1
s. katlol: devlet başkanı
tarafından verilen öldürülme
cezası V5a/11
s.+ mi V4b/11

siz siz, ikinci çokluk kişi zamiri
s.+ø V33a/2, V38b/13,
V6b/4, V80a/6, V91a/8, V91b/5
s.+ e V31b/14, V86b/3,
V91a/15, V91b/6
s.+ i V16b/19, V16b/20, V38b/14
s.+ üñ V16b/16, V80a/6
s.+ üñdür V80a/2

sofa Ar. (şuffā) evlerde oda kapılarının
açıldığı geniş boşluk
s.+ sına V20b/4

şokāk Ar. (zukāk) sokak
ş.+ş V90a/12
ş.+ larına V90a/14

şol sol
ş.+ø V74b/19, V89b/19

şolu - solumak
ş.- r V84a/3, V86b/16

şomurdan - somurdamak
ş.- up V62a/12

şon son
ş.+ ına V2b/16

şonra sonra
ş.+ø V1b/14, V3a/1, V3a/3,
V3a/4, V3a/11, V8a/6, V8b/18,
V10a/12, V11a/3, V12b/10,
V12b/14, V13a/13, V13a/6,
V14a/18, V14b/5, V16a/9,
V19a/6, V19a/7, V19a/10,
V19b/11, V20a/16, V21a/11,
V21a/13, V21a/3, V23a/18,
V24b/7, V30b/16, V32b/10,
V32b/12, V34b/15, V38b/17,
V40b/11, V42a/5, V42a/6,
V43a/13, V43a/14, V43a/15,
V43a/16, V43a/7, V43b/1,
V44a/7, V44a/8, V45a/1,
V46a/12, V46a/13, V47b/9,
V49b/2, V49b/11, V49b/8,

V50a/17, V52a/8, V53b/7,
V54a/11, V54b/18, V55b/4,
V55b/9, V56a/1, V56b/2,
V56b/9, V57a/16, V58a/1,
V58a/2, V58a/3, V58b/1,
V60a/16, V60b/15, V60b/18,
V60b/3, V61a/5, V61b/14,
V64b/1, V67a/17, V67b/19,
V68a/2, V68b/3, V70b/17,
V70b/5, V71a/15, V71a/20,
V71b/18, V71b/3, V72a/5,
V72b/8, V74b/15, V77a/15,
V77a/3, V78b/8, V79a/11,
V79a/19, V79a/6, V79b/1,
V81b/2, V82a/7, V82a/9,
V83a/7, V87/20, V87a/1,
V87b/2, V88a/16,
ş.+ dan V12b/4, V55b/4,
V57b/18

şonrağı sonraki
ş.+ø V43a/18, V43b/1

şor - sormak
ş.- ana V37b/8
ş.- dı V6a/15
ş.- dılar V37b/15, V38a/11,
V38a/2, V38a/6
ş.- dular V12a/5
s.- mak V22b/14
şorı sorma, soru
ş.+ø V17a/11

şovuğ soğuk
ş.+ø V24b/12, V44a/6

şoy - soymak, birinin üzerinde bulunan
giysilerini çıkarmak
ş.- up V30b/19

şoyun - soyunmak, giysilerini çıkarmak
ş.- an V66b/12
ş.- duğda V66b/10
ş.- up V78b/18

sög - sövmek
s.- üp V67a/16

söyle – söylemek, konuşmak, demek
s.- diğinden V32b/9

s.- diler V87b/6
s.- dise V35b/11, V35b/12
s.- diyise V33b/3, V35b/16
s.- dükde
söz s. V49b/2
s.- medi V91a/11
s.- mek
söz s. V73b/19, V75a/2
s.- mekile V57a/6
s.- meyenlere V39a/1
s.- meyüm V20a/5, V20a/9,
V21a/10, V21a/5, V21a/6,
V21a/7
s.- mez
s.- mez olup V76a/6
s.- r V84a/1, V86b/7
s.- risem V27a/6
s.- rler V17a/8, V84a/7
s.- se V21a/11, V21a/6, V21a/7,
V27a/8
sözi s. V55a/18
s.- ye V17a/19, V20a/11
s.- yeydük V91a/11

söylen- söylemek eylemini yapmak
s.- en V62a/15

söylet - söylemek eylemini yaptırmaks.-
üp V54b/17

söz söz, kelime
s.+ø V20a/4, V46b/1, V58a/15,
V62a/14, V73b//18
s. söyle-: konuşmak V49b/2,
V73b/19, V75a/2
s.+ i V16a/20, V23b/12, V33b/2,
V57b/14
rıżā s.+ i söyle- V55a/15
s.+ i söyle- V55a/18
s.+ ile V33a/20, V33a/8,
V33a/9, V55a/20
s.+ inden
s. dön-: vaadini yerine
getirmemek V57b/15
s.+ iyile V69b/9
s.+ üñ V16b/17

şu su

ş.+ø V12b/18, V13a/18, V29a/2,
V40a/14, V40a/3, V40a/9,
V40b/3, V40b/6, V41a/2,
V41b/11, V47b/18, V70b/16,
V76a/10, V78a/5, V90b/15,
V90b/17
ş. olduğda V70b/18
ş.+ da V18a/9
ş.+ dadur V89b/1
ş.+ dan V41a/6, V70b/16
ş.+ nuñ V78a/9
ş.+ ya V39a/13, V39a/17, V40b/4
ş.+ yı V19a/20, V40b/9,
V41b/3, V89a/10, V90b/18
ş.+ yı şal-: suyun akmasını
sağlamak V78a/9
ş.+ yıla V41a/9, V44a/6,
V44a/10
ş.+ yın V19b/1, V19b/3
ş.+ yına V44a/11
ş.+ yında V39a/12
ş.+ yından V19a/17, V19a/19,
V19a/20
ş.+ yını V19b/2
ş.+ yısı V47a/14

su'āl Ar. sual, soru

s.+ø V36a/5, V58a/1, V81b/12,
V83b/10
s. ét-: soru sormak V68a/15
s. eyle-: soru sormak V23a/13,
V51a/12
s. olun-sorulmak V6b/6,
V34a/12, V70a/2, 38a/18,
V38b/15, V39a/3, V39a/8,
V39b/2, V43a/6, V45a/15,
V45a/19, V47b/5, V48a/12,
V50b/3, V51a/6, V51b/6,
V51b/17, V53a/17, V55a/6,
V65a/12, V70a/2, V72b/20,
V75b/17
s. u hisāb: kıyamet günü V23a/10
s.+ e V34b/1, V40b/3
s.+ ler V85a/14
s.+ leri V85b/3
s.+ lerini V85a/13
s.+ lerüñ V83b/10, V91b/9
s.+ üm V83b/8

su'âlsüz Ar.+T. sorusuz
s.+ø V23b/10

şubḥ Ar. sabah
ş.+dur
vaḳt-i ş. V86b/16

subḥān-allāh Ar. “kişiliğinde, sıfatında
ve eylemlerinde her türlü kusur,
ayıp ve eksikliklerden, insanî
niteliklerden Allāh'ı uzakta
tutarım, arınmış sayarım.”
anlamında dua sözü
s.+ø V37b/1

şucuğaz az miktarda su
ş. V37a/3

şudā' Ar. sıkıntı verme
ş.+dur V33b/17

şuffe Ar. avlu
ş.+de V85b/7

sufli Ar. değersiz
s.+yi V89b/13

şufūf Ar. saflar, sıralar
ş.+ile V18a/19

sūḳ Ar. pazar yeri ,çarşı
ş.+ø
ş.- 1 sultānī: alışveriş yeri,
pazar V63b/9

sukūt Ar. düşme
s.+1 V6b/16

şula - sulamak
ş.-duḳda V78a/4

şulbiyye Ar. çocuğun babası ve onun
hısımları ile olan akrabalığı
ş.+si
şecde-i ş.: V47b/7

şuleḥā Ar. günah işlemeyen, iyi niyetli
kimseleri salihler
ş.+nuḡ V4a/5
ş.+sından V80a/12

şulḥ Ar. uzlaşma barış
ş.+ø
bedel-i ş.: uzlaşma bedeli
V62b/17

sultān Ar. sultan, hükümdar
s.+ø V72a/3
s.- 1 enbiyā V86a/7
iẓn-i s.: sultanın izni V49b/2
s.+a V49a/20
s.+lar V4a/10
s.+uḡ V87a/20

sultānī Ar. sultana ait
s.+de
sūk-ı s. V63b/9

şun - sunmak, vermek
ş.-dı
el ş.: vermek V38b/2

sūre Ar. Kur'an-ı Kerim'in yüz on dört
bölümünden her biri
s.+ø
s.- i Bakara V65a/5

şūret Ar. biçim, şekil, resim
ş.+ø
ş.- i aḥer V83b/3
ş.- i āḥir V64b/4
ş.- i arslan V6a/20
s.- i İslām V6b/1
ş.- i mes'ele V29b/14, V55b/8
ş.+de V18a/9, V19a/5, V19a/8,
V19b/7, V20a/18, V20a/20,
V22a/13, V22a/16, V27a/16,
V31a/7, V40b/13, V43a/20,
V43b/9 V44a/2, V46b/18,
V55a/17, V55a/6, V57a/5,
V57a/7, V58b/2, V60b/17,
V64a/14, V68b/20, V69b/17,
V71b/16, V74a/16, V74a/19,
V74b/13, V77b/2, V82a/17,
V83b/2
ş.+e V37b/3
ş.+i V60a/20, V64a/19, V6a/2,
V73a/3, V8a/11

ş.+ idür V27a/9
ş.+ inde V16b/15
ş.+ inde gir- V87b/5
ş.+ lerde V57a/5
ş.+ lerine 44b/13

şüretli Ar.+T. benzer
ş.+ø V16a/13

şüriyye Ar. biçimsel
şıla-ı ş. V46a/2

surür Ar. sevinç
s.+ ı V4a/6

şuşa -susamak
ş.- yup V90b/14

şusuz susuz, suyu olmayan
ş.+ø V22b/15
ş. ılal:-suyu olmamak
V41a/10

şusuzluk, -ğu susuzluk, susuz olma
durumu
ş.+ø V40b/13
ş.+ a V12b/2, V40b/15

sutūka bir çeşit maden
s.+ø V20a/2

şuvar - sulamak, su vermek
ş.- mağ V40b/10, V41a/11

şuvarıl - su verilmek sulanmak
ş.- mış
ş. olan V73a/19

şübüt Ar. sabit oluş
ş.+ø
ş.- u neseb V53a/1
ş.+ ı 44b/11
ş.+ ınuş V62a/17

süd süt
s.+ø V44a/15
s.+ e V44a/14
s.+ in V73b/14

sü'edā Ar. kutlu, uğurlu kimseler
s.+ nuş V4a/5

Süleymān Kuranda geçen bir
peygamberS.+ø V88a/8
S.+ uş V87a/12

şülüş Ar. üçte bir
ş.+ø
ş.- i evlād V83a/8
ş- i māl V3a/6, V7a/2, V7a/4,
V7b/5, V35a/13, V35b/8,
V35b/18, V80b/1, V80b/3,
V80b/13, V81b/20, V82a/1
ş.+ den V35a/17, V35b/10,
V80a/17, V80a/19, V80b/16,
V81b/16
ş.+ i V81b/18
ş.+ idür V29b/7
s.+ in V79b/9, V83a/6
s. ıl-V8a/14

şülüşān Ar. üçte iki
s.+ dur V83a/19
s.+ ı V83a/20, V83a/17
s.+ nın V8a/13, V83a/5

sünnet Ar. Hz. Muhammed'in söz ve
davranışları ile gittiği yol
s.+ø
s.- i cema'ate V6b/4
ehl-i s. V46a/15
s. oldu V39a/4, V45a/3
s.+ dūr V46b/16, V47a/6
s.+ i
ehl-i s. vel cema'at V6b/10
s.+ ile V46b/14, V46b/15
s.+ ilemi V46b/14
s.+ler V76a/12
s.+ midür V75a/1

sünnetçi Ar.+T. sünnet eden kimse
s.+ø V76a/11
s.+ye V76a/13

sünnetlen – Ar.+T. sünnet edilmek
s.- dükde V73a/16

süpür - süpürmek s.- mege V89a/7	aşhâb-ı ş. V5a/13 ş.+ nün V37b/10 hilâf-i ş. V30a/7
sür - sürmek s.- medin V50b/17 s.- üp V31a/19, V45a/8 s.- üp gite V66b/1	şâfi'îyye Ar. Şafiilik mezhebinden olan ş.+ø aşhâb-ı ş. V5a/1
sürü sürü, hayvan topluluğu s.+ sin V31a/14, V31a/19	şâhi Far. bir çeşit gümüş sikke ş.+ø V65b/15, V65b/4, V65b/5 ş.+ nün V65b/6 ş.+ yi V65b/7
sürül -sürülmek, uzağa gönderilmek s.- diler V17a/2 s.- dilerse V38b/12	şâhid Ar. şahit, tanık ş.+øV54b/5, V68a/18, V68b/2, V71b/12, V71b/4, V72b/4 ş.- i 'adl V68a/16, V69b/8 ş.-i 'ayn V33a/12 ş.- i zür V71b/5 ş. ol-: tanık olmak V72a/20, V72b/5 ş.+ ler V69b/11, V71b/5, V71b/6, V71b/8 ş.+ lerden V69b/20 ş.+ lere V69b/17 ş.+ leri V65a/13, V71a/20, V71b/10 ş.+ leridür V69b/13 ş.+ lerine V65a/11 ş.+ lerün V69b/10, V71b/11 ş.+ ün V68b/4, V71b/7, V71b/9
sürüşdür - sürüşdürmek, iki şeyi birbirine sürmek s.- me V10b/14, V42b/9	
Süryânî Ar. Süryani, Orta Doğu'da bir halk S.+ø V85b/11	
süsült - süsültmek, dürtmek s.- di V49a/8	
Ş (ş)	
şa'bân Ar. ay takvimine göre yılın sekizinci, kutsal ayların ikinci ayı ş.+ø mübtede-i ş. V43b/10	şahm Ar. katı yağ ş.+ø V18a/12, V18a/15
Şa'bî→İmam Şa'bî Ş.+ nün V37b/20	şakş Ar. yarma ş.+ø ş. ét-: yarmak V86a/16
şad Far. sevinçli, neşeli, mutlu ş.+ø V2a/5 ş. ét-:sevindirmek, mutlu etmek V2a/20, V36b/8	şal Far. şal, enlice atkı ş.+1 ş. bürün-: şal sarmak V14a/2 ş.+ imdan V14a/17
şâf'î Ar. Şafiilik, bu mezhepten olan kimseş.+ø V29b/4, V29b/7, V56b/15 ş.+ den	Şam Şam şehri Ş.+ø V89b/17 Ş.+ uş V85a/14 baħr-ı Ş.: V91a/1

şāmil Ar. içine alan, kapsayan
ş.+ dür V21b/17

şāri Ar. yol, yöntem
ş.+ø V11b/7, V76a/1
ş.- i 'ālim V11b/2

şart Ar. şart, koşul
ş.+ø V79a/14, V79a/15,
V79a/18, V79a/19, V79b/3
ş.- ı bātıl V54a/17, V79b/6
şahīh-i ş. V79a/9
ş. ol-: V22b/11, V39a/14
ş.+ dur V67a/8
ş.+ ı V38a/18, V47a/7, V54a/16,
V62a/17, V62a/18
ş.+ ıla V23a/1, V27a/5, V54a/14,
V56a/14, V56a/20, V62a/6,
V63b/12, V64a/10, V64a/5,
V67a/2, V79b/4
ş.+ ıladur V40a/14, V40a/16,
V41b/11
ş.+ ındandur V46a/17, V46a/19
ş.+ ındanmıdur V46a/15

şāyed Far. ola ki, belki, eğer
ş.+ø V53b/4, V75a/12

şāyi Ar. yayılmış ve herkesçe bilinmiş
ş.+ø V23b/4

şecā'at, -ti Ar. cesaret, yiğitlik
ş.+ø V6a/5
ş.+ ine V5b/19

şeci Ar. yiğit, cesur, kahraman
ş.+ø V5b/18

şedā'id Ar. eziyetli durumlar, sıkıntılar
ş.+ üni V23b/9

şedīd Ar. sert, şiddetli, zorlu
ş.+ø V72a/11
ş.+ ül 'ikāb V35a/8
ta'zīr-i ş. V72a/17, V77a/14
ş.+ ile
darb-ı ş. V4b/5

şedīde Ar. şedīd kelimesinin müennes
şekli

ş.+ø
darb-ı ş. V76b/9
ev'ād-ı ş. V65b/2

şefā'at Ar. birinin suçunun bağışlanması
için aracı olan kimse

ş.+ø
ş. éte bilürem V31b/10
ş. eyle-: V31b/7
ş. ol- V31b/18

şefī, -i' Ar. bir suçun affı için aracılık ya
da kefillik eden kimse

ş.+ø
ş.+ ü'l ümmet: ümmetin
şefaatsisi V88a/10

şefkāt Ar. acıma ve koruma duygusuyla
karışık sevgi

ş.+ø
ş. ét-acımak V80a/19

şehādet Ar. tanıklık, şahitlik

ş.+ø V68a/20, V69b/16, V89b/7
ş.- i müstekīme V71b/2
ş. ét-: şahitlik etmek V17a/6,
V17a/8, V68a/16, V68a/18,
V69b/12, V71b/5, V71b/7,
V72b/3
ş. eyle-: şahitlik etmek
V69b/8, V72b/17
ş. kelimesi V31b/14, V91a/11
ş.+ i V68b/3, V68b/4, V69b/10,
V72a/20, V72b/14
ş.+ inde V71b/12
ş.+ iyile V71b/11
ş.+ leri V17a/9, V68a/20,
V71b/15,
V71b/9, V72b/13, V76b/14
ş.+ lerin V72b/7
ş. ét-: V68b/4

şehr Far. şehir, kent

ş.+ø V20b/16, V26b/20,
V85a/10, V85a/11, V85a/9,
V89a/15

ş.- i şevvalün V43b/14
ş.+ de V20b/14, V20b/15,
V49b/4
ş.+ idür V85a/10, V85a/11,
V91a/3
ş.+ inde V88a/17
ş.+ ler V90b/20
ş.+ lerinden V85a/9
ş.+ lerinün V90b/20, V91a/3

şehvet Ar. nefis
ş.+ i
kaza-ı ş. V10b/15

şekāvet Ar. talihsizlik, bahtı kara olma
ş.+ø V65a/19, V91b/4

şekk Ar. kuşku, zan, şüphe
ş.+ø
ş. eyle-: şüphelenmek
V11a/12, V11a/16
ş.+ e V11a/14, V11a/18

şekl Ar. şekil, görünüş, biçim
ş.+ in V6a/1
ş.+ iyile V6a/7

Şemsü'l Hālvāni (ö.452/1060) bir İslam
âlimi
Ş.+ø V44a/13

şer', -r'i Ar. şeriat, yasal ile ilgili
ş.- i şerīf V72a/12
hakk-ı ş. V60a/3
ş.+ de V32a/15,
ş.+ e V71b/20
ehl-i ş. V35a/1
ş.+ müzde V76a/8
ş.+ ĩmüzle V60a/4
ş.+ ile V29b/1, V34b/17, V35a/3,
V72a/, V72a/2, V72a/4, V72a/6

şer'an Ar. şeriat bakımından
ş.+ø V50b/13, V62b/18,
V66b/19,
V72a/10, V72b/18, V75b/5

şerbet Ar. şerbet

ş.+ø
ş. ét- V44a/10
ş.+ lerile
eşnaf-ı ş. V23a/12

Şerfiḥā yazım yanlış olduğu düşünülen
bir dinî eser -1-
Ş.+ø V74b/17

şerḥ Ar. bir konuyu açıklamak için
yazılmış kitap
ş.+ inde V7a/3, V14a/2, V19b/9,
V24a/18, V24b/5, V27b/6
ş.+ inün V20a/8, V30a/9
ş.+ lerinde V21b/18

Şerh-i Hidāye Kitabın içeriği, yazarı ve
yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi
bulunamamıştır
Ş.+de V83b/3

Şerh-i Mecma' Kitabın içeriği, yazarı ve
yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi
bulunamamıştır. Ş.+ø V63a/7

Şerḥü'l-Kenz Kitabın içeriği, yazarı ve
yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi
bulunamamıştır.
Ş.+ø V79b/7

Şerḥü'l-Meşārık İbn Melek'in yazmış
olduğu kitaptır.
Ş.+ø V87/18

Şerhu Şir'a Kitabın içeriği, yazarı ve
yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi
bulunamamıştır.
Ş. 44b/17

şer'ī Ar. şeriatla ilgili
ş.+ø V21b/3, V21b/8
ḥasm-ı ş. V72a/7
ş.+ dūr V58b/15
ş.+ sin
hakk-ı ş. V80b/16

şerī'at Ar. şeriat, Allāh'ın koyduğu
yasalar

- ş.+ø
ş.- i mensuḥa V2a/16
ş.+ e V65a/1
- şerīf** *Ar.* kutsal
ş.+ø
ḥadīṣ-i ş. V32a/3
şer'-i ş. V72a/12
ş.+ de
ḥadīṣ-i ş.+ de V17b/3,
V17b/5,
V56b/13, V81b/1
ş.+ i
ism-i ş. V85b/10
murād-ı ş. V25b/12
ş.+ üñ
ḥadīṣ-i ş. V4b/12
Mescid-i ş. 44b/18
ş.+ üñüzile
izn-i ş. V25b/2
- şerīk** *Ar.* ortak
ş.+ø
ş. olurmu V77a/13
ş.+ üñ V82a/18
- şer'iyye** *Ar.* şeriatle ilgili
ş.+ø
mesā'il-i ş. V2b/1
ş.+den
aḥkām-ı ş. V2a/7
mesā'il-i ş. V36a/5
- şeri'yyesüz** *Ar. +T.* şeriatu uymama
ş.+ø
mu'āmele-i ş. V65a/20
- şerr** *Ar.* kötülük
ş.+ i V23b/3
ş.+ inden V89a/19
- şetm** *Ar.* sövme, küfretme
ş.+ø
ş. ét-: sövmek V59a/1, V59a/4
- şevval** *Ar.* ay takvimine göre yılın onuncu ayı
ş.+ üñ
şehr-i ş. V43b/14
- şey'** *Ar.* varsayımlı olarak var olan.ş.+ø
V84b/14
ş.- i nefis V46b/10
ş.+ dür V90a/7
- şeyātīn** *Ar.* şeytanlar
ş.+ø V4a/11
- Şeyḥ 'Ala'uddin e't-Tokadī metne göre** bir din alimi
Ş.+ø. V22b/7
- şeytān** *Ar.* şeytan
ş.+ø V6b/5, V16a/2, V17a/16,
V17a/19
ş.+ a V36a/9
ş.+ ıdı V16b/14
ş.+ uñ V38a/20
- Şeytān** Metine göre Hind dilinde "Allāh"
ş.+ dur V85b/14
- şibh** *Ar.* benzer, benzeyiş
ş.+ø
ş.- i 'amd V27b/19, V28a/1
ş.+ i V27b/7
- şīr** *Far.* aslan
ş.+ø
ş.- i jeyān:kükremiş aslan
V5b/20
- Şīrmerd** bir erkek ismi
Ş.+ø V62a/12
- Şīt** bir peygamber
Ş.+ø V87/20
- şiddet** *Ar.* şiddet
ş.+ø
ş.- i şitā V41b/14
ş.+ i V23b/4
- şifa'** *Ar.* şifa, iyileşme
ş.+ø V73a/9
ş. vēr-. iyileştirmek V27a/13
- şikār** *Far.* av, avlanan kayvan
ş.+ø V28a/20

ş.+ a V74a/14
 ş.+ ı V74b/7

şikāyet *Ar.* şikāyet
 ş.+ e
 ş. var- V89a/16

şikence *Far.* işkence
 ş.+ø
 ş. ol- V70a/7

şimāl *Ar.* kuzey, sol taraf
 ş.+ i V89b/15

şimdi (uş+imdi) şimdi
 ş.+ø V17a/10, V77a/10, V84b/6,
 V89b/17, V91a/13
 ş.+ ye V49b/17

şin *Far.* şenhıyar, acur
 ş.+ø V18b/17

şirā *Ar.* satış
 ş.+ dan
 bey' u ş. V64b/17
 ş.+ ya V19b/11

şirret *Ar.* huysuz, kavgacı
 ş.+ in V82b/15

şitā *Ar.* kış
 ş.+ da
 şiddet-i ş. V41b/14

şol [uş+ol>şol] şu
 ş.+ø V16a/13, V16b/16,
 V17b/20, V22b/13, V22b/8,
 V23b/3, V24a/3, V24b/17,
 V26b/10, V26b/9, V28a/6,
 V2b/13, V36a/5, V37a/4,
 V37b/8, V38a/13, V38a/14,
 V41a/17, V46b/4, V47b/10,
 V4b/6, V56a/10, V56a/14,
 V56a/20, V57b/10, V61b/11,
 V64a/5, V68b/11, V68b/12,
 V68b/13, V68b/15, V68b/16,
 V68b/7, V69a/8, V70b/2,
 V79b/4, V83b/17, V83b/18,

V83b/20, V84a/14, V84a/2,
 V84a/3, V84a/4, V84a/6,
 V84a/7, V84b/1, V84b/10,
 V84b/11, V84b/12, V84b/13,
 V84b/15, V84b/16, V84b/19,
 V84b/3, V84b/4, V84b/5,
 V84b/7, V84b/8, V84b/9,
 V85a/6, V86a/11, V86a/12,
 V86a/19, V86b/12, V86b/13,
 V86b/15, V86b/18, V86b/20,
 V86b/6, V86b/8, V87a/3,
 V87b/5, V88a/14, V88b/12,
 V88b/17, V88b/8, V89a/11,
 V89a/20, V89a/9, V89b/1,
 V89b/10, V89b/12, V89b/14,
 V89b/18, V89b/20, V89b/6,
 V89b/7, V90a/2, V90a/20,
 V90a/3, V90a/8, V90a/9,
 V90b/13, V90b/19, V91a/19,
 V91b/3

şöyle [şu+ile /şu+öyle/şu+eyle] şöyle,
 şu biçimde
 ş.+ø V3a/6, V3b/11, V12b/4,
 V13b/8, V16b/2, V22a/7,
 V35a/11,

şu [şol>şu] işaret sıfatı
 ş.+ø V18a/16, V18a/18, V18b/4,
 V19a/11, V19a/16, V19a/19,
 V19a/20, V19b/1, V19b/10,
 V19b/11, V19b/3, V20b/14,
 V20b/17, V20b/6, V21a/12,
 V23a/1, V27a/3, V28b/17,
 V63b/12, V64a/10, V70b/16,
 V8b/14, V9a/1, V9a/18, V9a/4

şu işaret zamiri
 ş.+ ndan V84a/1, V84a/2
 ş.+ nı V78b/
 ş.+ nuş V56b/5

Şu' ayp bir peygamber
 Ş.+ø V88a/5, V90a/17

şu' be *Ar.* bölüm, kısım
 ş.+ den V37b/20

şuf‘a Ar. öncelikli alım hakkı
ş.+ sı V62b/17

şuhūd Ar. hazır bulunarak tanık olma,
görme
ş.+ø V71a/19

şurb Ar. içme
ş.+ ından V77b/19

şurū‘ Ar. işe başlama
ş.+ø V22b/12, V24b/9
hadd-ı ş. V13b/11
ş. èt-: V12b/19, V24b/6,
V40a/2
ş. ol-: V61b/10

şurūb Ar. şurup
ş.+ø V77b/20

şübhe Ar. şüphe, kuşku
ş.+ø V60b/18, V68b/16, V76b/20

şübhesüz Ar.+T. şüphesiz
ş.+ø V73a/20

şühedā‘ Ar. şehitler
ş.+ nuñ V4a/5

şükrāne Ar.+Far. iyiliğin değerini
bilme belirtisi
ş.+ø V25b/1

şümūl Ar. kapsama, içine alma
ş.+ i V21b/19

T Ṭ (t,ṭ)

tā Far. kadar, dek
t.+ø V2a/19, V12a/9, V14a/8,
V19b/11, V32b/11, V33a/6,
V36b/5, V36b/9, V38b/14,
V44b/9, V60b/10, V76b/1
tā ki V23b/14

ta‘addī Ar. haksızlık, adaletsizlik
t.+ V78a/12, V78a/9
t. etmiş ola V66a/19

t. eylemiş ola V66a/7

ta‘addūd Ar. sayıca artma, birden çok
olmat.+ in V11a/9

ṭa‘ām Ar. yemek, aş
ṭ.+ V13a/18, V15a/18, V15b/3,
V15b/4, V27a/2, V33b/20,
V34a/1, V76b/10, V79b/10,
V79b/13, V79b/18, V79b/9,
V80a/1, V80a/4, V80a/5,
V81b/4, V85b/7
ṭ. eyle-: yemek vermek V79b/12
ṭ.+ a V19a/5, V19a/8, V79b/11,
V79b/17, V80a/7
ṭ.+ ı V80a/8, V81b/2, V81b/5
ṭ.+ in V71b/18
ṭ.+ ina V58b/14
ṭ.+ ıla V9b/5, V15b/2
ṭ.+ lar V80a/9
ṭ.+ larını V23b/6

ta‘arruż Ar. sataşma, saldırı
t. èt-: saldırmak V77b/4

ṭā‘at Ar. ibadet etme
ṭ.+ V75b/11
ṭ.+ a V23a/5, V23a/6
bedel-i ṭ. V23a/5
ṭ.+ dür V24a/3
ṭ.+ e V1b/11
ṭ.+ üme V38b/14

tażammun Ar. kapsama, içirme
t.+sidür
ma‘nā-yı t.: kapsayan manası
V21b/20

ṭaban taban, ayağun yere bakan yüzü
ṭ.+ø V41b/2

Ṭaberāni (ö.360/971) bir hadis hafızı
Ṭ.+ø V4a/18

ṭab‘ī Ar. yaratılış, karakter
ṭ.+ø V78a/10, V78a/9

tābi‘ Ar. bağımlı

t. V48a/10	t.+ø V73b/19
ṭabīb Ar. hekim, doktor ṭ.+ e V73b/3	taḥkīk Ar. bir şeyin doğruluğunu ve gerçekliğini araştırma, soruşturma t.+ø V66b/5, V83b/9
ṭabih Ar. pişirilmiş yemek ṭ.+ø V18b/7	taḥkīkān Ar. emin olarak t.+ø V9b/20
tābi' in Ar. tabi olanlar t.+ø t.- i kirām V4a/8	taḥliye Ar. boşaltma t.+ø V68a/6 t. ét-: boşaltmak V64b/11
tāc Ar. taç t.+ ı V4a/4	taḥmīd Ar. Allāh'a şükretme t.+ø V23a/3
ṭağ dağ ṭ. V89b/16 ṭ.+ da V5a/19 ṭ.+ dur V89b/14 ṭ.+ ın V27b/13 ṭ.+ ında V88b/19	taḥmīnen Ar. tahminlere dayanarak, yaklaşık olarak t.+ø V8a/17, V9b/20
tağlīz Ar. kaba şekilde söyleme t.+ø V47a/8	taḥrīk Ar. kışkırtmak t.+ i V78a/12 t.+ iyile V77a/13
ṭahāret Ar. temiz olma durumu, temizlik ṭ.+ ø ṭ.- i kāmīle V42a/7 ṭ.+ i V38b/20 ṭ.+ ine V40b/15, V44a/13	taḥrīr Ar. yazarak kitap vb. eser meydana getirme t.+ø t. ét-: kitap yazmak V2a/19
taḥarri Ar. bulmaya çalışma, arama t.+ø t. eyle-: aramak araştırmak V40b/14	taḥşīl Ar. elde etme t.+ø t. ét-: para kazanmak V28a/12
taḥcīl Ar. mahcup etme, utandırma t.+ den V79b/19	taḥtanbed Far.+T. (tahtanbet) sedir t.+ø V19b/11, V19b/12, V19b/13
ṭāhir Ar. temiz, pak ṭ.+ø ṭ. eyle-: temizlemek V38b/6 ṭ. ol-: temiz olmak V44a/9	taḥt-gāh Far. hükümdar tahtının bulunduğu yer t.+ø V89a/7
taḥiyyāt Ar. namazda otururken okunan "ettehiyyatü" diye başlayan dua t.+ ı V72b/14	ṭahūr Ar. temizleyici ṭ.+ ıla mā-i' ṭ.: temizleyici sıvı V38b/13
taḥiyyetü'l-İslām Ar. İslam'ın selamı	ṭā'ife Ar. insan topluluğu, grup ṭ.+ si V48b/19, V50a/19, V50b/1, V50b/7

t.+ sinüñ V37a/18, V42b/1,

taḳarrüb Ar. yaklaşma, vakti gelme
t. V26b/18
t.+ e V26b/17
t.+ ünüñ V25a/3

ṭāḳat Ar. güç, kuvvet
ṭ. V1b/11
ṭ.+ i V25a/11
ṭ.+ i ḳal-: gücü kalmamak
V5a/17, V12b/17, V13b/14,
V26a/18, V47b/19
ṭ.- leri
ṭ.- leri ḳal-: güçleri kalmamak
V12b/1

taḳāyẓ (taḳāzi) taḳāza Far. alacağını
almak için borçluyu sıkıştırma
t.+ø V62b/3

taḳdīm Ar. öne çıkarma
t.+ø
t. èt-: öne çıkarmak V48a/9

taḳdīr Ar. Bir şeyin değerini belirleme
t.+ø V55b/12, V63b/2
t. èt-: beğenmek V83a/16

taḳdīrce Ar.+T. takdirde, -dığı zaman
t.+ø V22a/14, V22a/17,
V27a/18, V34b/17, V41b/16,
V43a/3, V52b/4, V58a/10,
V62b/14, V66b/18, V74b/6,
V79a/18, V80a/15, V83b/1
t.+ dür V75b/2

Taḳdīme dini bir kitap
T.+ø V37b/9

taḳīb Ar. gidişine uyma
t.+ø V46b/8

taḳlīd Ar. benzeme, benzemeye çalışma
t.+ø V39b/1

taḳrīb Ar. tahmin, oranlama
t.+ den V48b/8

taḳrīr Ar. sözle anlatma
t.+ø V54b/16
t.+ den V22b/17, V31b/17

taḳşīm Ar. parçalara bölme, bölüştürme
t.+ø
t. èt-: bölmek, paylaşmak
V81b/14
t.+ dür V83a/4

taḳşīr Ar. zavallı
t.+ ø
ḥaḳīr-i keşīrū't-t. V1b/8

taḳşīrlīk Ar.+T. zavallılık
t. olmuş olsaydı V23b/3

taḳvā Ar. günahdan sakınma
ehl-i t. V73a/20
'ayn-ı t.+ dur V45b/5

ṭal - dalmak, suyun dibine inmek
ṭ.- up V39a/17

ṭalāk Ar. evliliğin sona erdirilmesi;
erkeğin karısını boşaması
ṭ.+ø V33a/20, V53b/10, V53b/7,
V56a/3, V56a/17, V56b/11,
V58a/3, V58a/9, V58b/7,
V57b/18, V58b/16, V58b/17,
V59a/11, V59b/10, V61b/7,
V61b/8, V70b/3, V71a/18
bāyin-i ṭ. (talāk-ı bāin) evlilik
sonrası erkeğin kadını boşaması
V33b/2
rāc'i-i ṭ. V54a/7
bāyin ṭ. boş ol-: V57b/19,
V58a/6, V58a/20, V58b/18,
V59a/2, V59a/10
ṭ. vēr-: erkek tarafından eş
boşamak V19b/11, V43a/20,
V57a/10, V57b/2, V56b/9,
V61a/19,
ṭ.+ a V33a/11, V33a/8, V33b/1,
V56b/7, V57b/5, V70a/9
ṭ.+ da V55a/4, V59b/9
ṭ.+ dur V59a/8

ṭ.+ ı V56a/17, V56a/4, V56a/6,
V56b/2, V57b/6
ṭ.+ ıla V55a/9
ṭ.+ ım V56a/15, V56a/20
ṭ.+ uñ V59b/14

ṭaldur – (ṭaldırmak) daldırmak,
dalmasını sağlamak
ṭ.- ur V14b/16, V14b/17

ṭaleb Ar. istek, isteme
ṭ.+ø
ṭ. ét-: istemek V64b/5, V67a/4,
V70b/6, V70b/9, V71a/17,
V72b/2, V78b/7, V78b/8,
V90b/15
ṭ. étmiş oldu V70b/11
ṭ. eyle-: istemek V36b/1,
V53a/4, V82b/11
ṭ.+ e V71a/15
ṭ.+ i V30a/6
ṭ.+ inde V74b/5
ṭ.+ ine V76b/18
ṭ.+ iyile V30a/4

ṭalib Ar. isteyen, arzu eden
ṭ.+ ler V1b/17
ṭ.+ lere V36b/4

ta'lik Ar. bir işin yapılmasını belli
koşullara bağlama
t.+ø V27a/8
t. eyle-: bir işin yapılmasını
belli koşullara bağlama V27a/5,
V27a/12

ta'lim Ar. yetiştirme, öğretme
t.+ø V67a/6
t.- i rabbānī V37a/10
t. ét-: öğretmek V74a/8,
V85b/18

t. ü telkīn V39b/1

tām Ar. eksiksiz

t.+ø

mehr-i t. V55a/10

mehr-i t. düş-: V55a/8

ṭām yapıların üst bölümü, dam
ṭ.+ da V89a/13

ṭ.+ ı V19b/11

tamām Ar. tam, hepsi

t.+ø V26b/12, V43b/13, V44a/6,
V49a/9, V54a/17, V68b/8,
V6b/19, V81b/5, V85a/13,
V91b/12

t. edā eyle- V3a/7

t. ét-: tamamlamak V13a/5,
V26b/16, V42a/5, V42a/10,
V42a/11, V57b/3, V66a/13,
V68b/5

t. eyle-: tamamlamak V11a/1

t. kıl-: namazın tamamını
kılmak V47b/9

t. ol-: tamamlanmak V3a/18,
V5a/13, V8a/2, V8a/3, V9a/13,
V9b/4, V10a/12, V14b/6,
V20a/8, V21b/1, V26a/13,
V30a/9, V31a/11, V36a/3,
V38b/16, V39a/17, V41b/15,
V41b/17, V45a/9, V50a/2,
V52a/9, V57a/15, V59a/17,
V59b/2, V60a/17, V60b/4,
V60b/6, V60b/19, V82a/10,
V82b/3, V89a/2,
t.+ ında V35a/12, V57a/18,
V64b/9
t.+ ından V82a/9

ṭaṇ güneş doğmadan önceki alaca
karanlık

ṭ.+ø V19a/11

ṭ. namāzı: sabah namazı
V19a/4, V45b/11

ṭ. yeri:ufuk V10b/18, V10b/3,
V10b/6, V11a/12, V11a/13

ṭaṇrı Allāh

ṭ.+ dur V85b/16

ṭaraf Ar. taraf, yön

ṭ.+ø

mevti ṭ.+ ı gālib olsa V15b/7

sıhḥati t.+ ı gālip olsa V15b/8

ṭ.+ ında V45b/12, V45b/15

ṭ.+ ındadır V89b/15

ṭ.+ ından V72a/3, V78a/5

ʈ.+ indandur V76a/1
 ʈ.+ inuŋ V45b/15
ʈaral – (daralmak) azalmak
 ʈ.- sa V5a/4, V5a/8
 ʈ.- ur V52a/11
ʈarī Ar. tāze
 ʈ.+ dūr
 laḥm-ı ʈ.: tāze et V18a/5
taʿrif Ar. tanım
 t.+ inde V22b/20
tarih Ar. tarih
 t.+ i V7b/1
ʈarīḳ Ar. izlenen yöntem, tutulan yol
 ʈ.+ø V10a/1, V44a/5, V58a/19,
 V64a/7, V64b/6, V78b/9,
 V79b/19
 t.- i şalāt V5a/1, V6b/7
 ʈ.+ den V61a/2
 ʈ.+ i V21a/13, V44a/4, V53b/8,
 V58a/5, V63b/4, V63b/5
 mana-yı ʈ. V21a/19
 ʈ.+ ile V60a/19, V77b/3
 ʈ.+ iyile V82a/16
 ʈ.+ le V64a/3
tarla tarla
 t.+ sında V78a/6
ʈaru darı
 ʈ.+ø
 ʈ. etmeki V18b/1, V18b/3,
 V18b/4
taşadduk Ar. sadaka verme, sadaka
 olarak verme
 t. V27a/3
 t. eyle-: sadaka olarak vermek
 V67a/12, V7b/19, V14a/20,
 V26a/3, V27a/2
taşarruf Ar. bir şeyi istediği gibi
 kullanma yetkisi

t.+ø
 t. ét-: bir malı ya da hakkı
 dilediği gibi kullanmak V61a/5,
 V63b/1, V67b/19, V68b/20,
 V80b/12
 t. eyle-: bir malı ya da hakkı
 dilediği gibi kullanmak
 V55a/14, V55a/16, V68b/19
 t.+ a V30b/1, V68b/18
 t.+ dan V81a/10
 t.+ ı V61a/9
 t.+ ında
 t. ol-: dilediği gibi kullanmak
 V53b/2
 t.+ una V30a/20
 t.+ unda
 t. olan V58a/20, V66a/10,
 V66a/6
 t.+ undan V57b/7
taşdīḳ Ar. onaylama
 t.+ø
 t. olun-: onaylanmak V77b/4
taşvīr Ar. betimleme
 t.+ø
 t. ét-: betimlemek V6a/1
taş taş
 ʈ. V41b/2
 ʈ.+ a V90b/15
 ʈ.+ dan V90b/16
 ʈ.+ dandur V90b/19
 ʈ.+ ı V29a/2, V87a/20
 ʈ.+ ıla V27b/11, V27b/14,
 V27b/20
 ʈ.+ ına V87a/20
taşra dışarı
 ʈ.+ø V38b/12, V77b/11, V78a/18,
 V85b/7
 ʈ.+ da V19b/11, V38b/14
 ʈ.+ki ʈ. V46a/17
 ʈ.+ dan V46b/12
 ʈ.+ sından V20b/11 V46b/7
ʈat - tatmak
 ʈ.- dıyısı V55a/1

taṭhīr Ar. temizleme

t.+ø

t. eyle-: temizlemek V38b/13

ṭatlu tatlı

ṭ.+ø V64a/6

ṭ.+ nuṣ V64a/8

ṭaṭur -tattırmak

ṭ.- dıyısı V55a/1

ṭavāf Ar. Hac sırasında Kâbe'nin

etrafını hızlı adımlarla dolaşma

ṭ.+ø V52a/2, V52a/3, V52a/5

ṭ.- ı fâda V51b/13

ṭ.- ı ziyâret V26b/16, V52a/8

ṭ. ét-: V42a/19

ṭ. eyle-: V51b/14

ṭ.+ dan V25a/13, V52a/10

ṭav'an Ar. bilerek ve isteyerek

ṭ.+ø V11b/1, V71b/13, V80a/5,
V80a/18,

ṭavar davar, dört ayaklı çiftlik hayvanı

ṭ.+ø V18b/10, V78a/19

ṭ.+ ı V78a/13

ṭ.+ ın V40b/10, V78a/16,
V78a/18

ṭ.+ ıyıla V25a/13

ṭ.+ ları V41a/9

ṭ.+ ların V41a/11

ṭ.- uṣ V74b/17

ṭavşan tavşan

ṭ. V89b/11

ṭavuk tavuk

ṭ.+ø V44a/6, V71a/3

ṭ. boğazlan-: tavuğu kesmek
V43b/20, V44a/6

ṭ.+ uṣ V44a/2

ṭāvus tavus kuşu

ṭ.+ø V88b/19

ta'yīn Ar. bir şeyi belirleme

t.+ø

t.- i 'adedi: sayısını belirleme
V8a/7

t.- i ibâdet: ibadet sayısını
belirleme V26a/6

t.- i müddet: verilen süreyi
belirleme V63a/14

t.- i zamân: zaman belirleme
V26a/7, V26a/8

t. ét-: belirlemek,
kararlaştırmak V7a/1, V7a/15,
V7a/16, V7a/17, V26a/10,
V26a/11, V26a/14, 26b/12
V64a/17, V73b/18, V80a/13,
V80a/15

t. eyle: belirlemek,
kararlaştırmak
V26a/3, V33a/5

t. olun-: belirlenmek V33a/16

ṭayy-ı mekân Ar. mekan aşma

ṭ.+ø

ṭ. mekân ol-: aşmak V87/13

ṭayyib-i ḥāṭır Ar. gönül hoşluğu

ṭ.+ø

t- i ḥāṭır: gönül hoşluğu V52a/12

tāzelik Far.+T. tazelik

t.+ inde V6b/18

ta'zīr Ar. had ve kısas suçları dışında
kalan suçlara verilen ceza

t.+ø V72a/10

t.- i belīg' étüp V59a/6

t.- i şedīd V72a/17, V77a/14

t.- i vecī' ét- V76a/20

t.+ den V77a/15

t.+ e V65a/2

ta'zīb Ar. eziyet etme, azap verme

t.+ø

t.+ ün nefis-i V24b/12

tāzmīn Ar. sebep olunan zarar ve ziyanı
ödeme

t.+ø

t. olun-: karşılanmak V70a/13

ta‘ālā Ar. Yüksek olsun

T.+ø V17a/3, V31a/8, V46b/2,
V52b/1, V60a/9, V86a/20,
V89b/5, V91b/3, V91b/5,
V92a/2

Allāh T. V21b/14, V23a/1,
V23b/7, V27a/13, V38b/17,
V42b/3, V74a/15, V75a/7,
V83b/16, V86a/1, V86b/11,
V86b/17, V87b/9, V91b/8

Allāh-u T. V64b/3, V72b/11

Hakk T. V12a/12, V16a/15,
V16b/19, V17a/13, V23a/8,
V23a/9, V23a/16, V25a/12,
V25b/5, V2a/13, V37b/13,
V38a/19, V38b/10, V3b/17,
V45a/13, V46a/4, V48a/15,
V4a/1, V52b/14, V59b/10,
V65a/3, V65a/5, V67b/13,
V72b/10, V81b/7, V81b/18,
83b/18, V84b/19, V85b/17,
V86a/11, V86a/14, V86b/4,
V88a/19, V88b/5, V89b/3,
V90a/20, V91a/7, V91a/14,
V91a/17, V91a/18, V91b/2

T.+ dan

Hakk T. V88b/4

T.+ nuç

Allāh T. V36b/12, V83b/13,
V87b/8

Hakk T. V85b/10, V86a/2

te‘āmül Ar. yazılı olmayan hukuk kuralları

t.+ø

t. olun-: V63b/10

tebdīl Ar. değiştirme

t.+ø V26a/11, V2a/12

t. ét-: değiştirmek V26a/4

t. eylemişlerdür V7b/7,

V10a/5, V26a/14,

t. ol-:değişmek, değiştirilmek
V45a/13

t.+ i V26a/15, V26a/16

teberru‘ Ar. bağışlama

t.+ø V63a/17

teberru‘an Ar. bağışlayarak

t.+ø V3a/16, V7a/8

tecāvüz Ar. bir kimseye veya bir şeye saldırma

t. ét-: ileri gitmek, saldırmak
V78a/6, V78a/8, V78a/11

tecdīd Ar. yenileme, tāzeleme

t.+ø

t.- i beraāt V49a/18

t.- i īmān: İmanın sarsacak bir davranışta bulunan bir Müslūman’ın şahadet kelimesi etirerek imanını tāzelemesi
V49b/2

t.- i nikāh: nikah tāzeleme
V33a/13

t.- i vuđū V39a/19, V39b/10

tecessüs Ar. kendini ilgilendirmeyen bir şeyi gizlice araştırıp öğrenme

t.+ø

t. olun-: merak edimek V1b/13

tecrīd Ar. ayırma

t.+ø

t.- i nikāh eyle-: nihaktan ayırmak V55a/4

tedebbür Ar. bir řeyin sonunu dūřınme

t.+ø

t. eyle-: tedbirli olmak

V48b/14

te‘dīb Ar. ceza verme

t.+ø V68b/9

t. olun-: ceza verilmek
V68b/15

tedrīc Ar. yavaş yavaş ilerleme

t.+ ile V45b/15

tedrīs Ar. ders verme, öğretme

t.+ø V49b/1

teemmül Ar. bir iři etrafıca dūřınme

t.+ø V35a/3

t. eyle-: etrafıca dūřınmek

V48b/12

Tefāsīr Ar. tefsirler

T.+ de V21b/15, V65a/7

tefāsīr Ar. tefsirler, açıklamalar

t.+ üñ

müşkilât-ı t. V85a/18

tefehühüm Ar. bir şeyin farkına varma, anlama

t.+ø V48b/16

tefhīz Ar. uyluklar arasına koymak

t. V42b/12

t.+ den V42b/10

tefriḳ Ar. ayırma

t.+ø V53a/12

t. ét-: ayırmak, seçmek

V59a/6, V59a/20

t. olun-: ayrılmak V53a/7,

V53a/11, V53a/16, V53a/17,

V53b/5, V59b/1, V78a/2

tafşīl Ar. parçalara ayırmak

t.+ø V29b/8

maḥall-i t. V65b/3

Tefsīr Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi

bulunamamıştır.

T.+ø V61a/14

Tefsīr-i Ebū'l-Leys Ebu'l-Leys

Semerkandî tarafından yazılmış

bir tefsir kitabı

T.+de V31a/11

Tefsīr-i Ḥanīfī Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır. T+.de V92a/1

Tefsīr'il Me'ālim Kitabın içeriği, yazarı ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

T.+ø V88b/1

Tefsīr-i 'Uyun Kitabın içeriği, yazarı

ve yazılış tarihi ile ilgili bir bilgi bulunamamıştır.

T.+ø V32a/2

T.+ da V21a/9, V28a/3, V30a/18

T.+ uñ V31a/10

tehāvün Ar. önem verme

t.+ø V3a/9

tehāvünen Ar. önem vermeyerek

t.+ø V4b/3, V4b/10, V5a/10

teheccüd Ar. gece kılınan nafile namaz

t.+ de V24b/11

te'ḥīr Ar. erteleme, geciktirme

t.+ø

t. ét-: ertelemek V5b/8,

V28a/12, V53a/14, V57a/18

t.+ inden V5b/10

tek bir, yalnız

t.+ø

t. ol-: yalnız olmak V47b/14,

V71a/9

teḳārūben Ar. yaklaşarak

t.+ø V35b/4

tekāsül Ar. tembellik, üşengeçlik

t.+ø

t. ét-: temebllik edip V3a/9

teḳāzā Ar. borcunu ödemek için bir kişiyi sıkıştırma

t.+ø

t. eyle-: borçluyu sıkıştırmak

V10b/13, V42b/7

t.+ sın V42b/8

tekbīr Allāh'ın yüceliğini belirtmek için söylenen "Allāhü ekber" sözüne verilen ad

t.+ø V40a/1, V46a/19, V46b/12,

V46b/9, V47a/5, V47a/6

t. ét-: Allāhü ekber demek

V46b/19

t.+ i V39b/16
ruku' t. etmek: Allāhü ekber
demek V46b/18
t.+ idür V47a/6
t.+ in
farz t. V47a/3
t.+ üñ V39b/14

tekbîretü'l-iftihāh Ar. namaza giriş
tekbirit.+ø V46a/14, V46b/1, V46b/7

teke keçinin yetişkin ve damızlık erkeği
t.+ si V42b/16

tekesüz tekesiz, tekesi olmayan
t.+ø V42b/16

teklîf Ar. teklif, öneri
t.+ø V8a/13, V8a/18
t. ét-: bir şeyi yapmasını
istemek V67a/5
t.+ üñ V8a/13
zaman-ı t. V10a/3

tekne çoğunlukla hamur yoğurmakta ve
mayalamakta kullanılan ağaçtan
oyma büyük ve derin gereç
t.+ siyile V80a/1
t.+ ye V19a/15

tekrār Ar. tekrār
t.+ø V11a/4, V13b/10, V16a/9,
V20b/20, V32b/12, V43b/15,
V47b/12, V52a/8, V59b/3,
V70b/1, V72a/5, V73a/17,
V91b/13
t. eyle-: tekrārlamak V31b/1
t.+ ı V33b/17

telaffuz Ar. Söyleme biçimi; söyleyiş;
söyleniş
t.+ø
t. ét-: söylemek V57a/8
t. eyle-: söylemek V21b/10
t. ol-: söylenmek V22a/1

elbīs Ar. hile yapma, aldatma
t.+ø V71a/20
iblis-i t. V16b/18

t.+ lerin V71a/20

telef Ar. bozulma, harap olma, ölme
t.+ø
t.- i nefis: aslın bozulması
V69a/19, V76b/10
t.- i 'użv: organın olmaması
V41b/17
t. ol: ölmek V17b/8
t.+ i V32a/11

telemmüz Ar. öğrencilik
t.+ø V36b/19

telķin Ar. bir duygu veya düşünceyi söz
ve öğretme ile bir kimsenin
bellegine yerleştirme
t.+ø V39b/1
t. eyle-: bir düşünce veya
duyguyu bir kimsenin zihnine
yerleştirmek V45a/2

Temānendek Metinde Harezmi dilinde
“Allāh” olduğu geçmektedir.
t.+ dūr V85b/12

temennā Ar. dilek, istek, boyun eğme
t.+ø V2b/2
t.+ sıyıla V6a/5

Temhīşā Metinde Rum dilinde Allāh
olduğu geçmektedir.
t.+ dur V85b/12

temlīk Ar. birine mülk kazandırma
t.+ i V8b/19

tenāşur Ar. birbirini doğrulama
t.+ø V28a/8

tenāvül Ar. alıp yeme
t.+ø V80a/8
t. ét-: alıp bir şeyler yemek
V73a/20

Tenbīh Ebû İshak eş-Şîrâzî tarafından
yazılmış, dinî bir eser
T.+ø V48a/1

tenfīz Ar. bir kararı yürütme, uygulama
t.+ø

t. eyle: kararı uygulamak V3a/6,
V7a/2

tenhā Ar. ıssız
t.+ø V42b/14

tenhāca Ar.+T. Pek kalabalık olmayan
t.+ø V70b/7

terakķī Ar. artma, çoğalma
t.+dür V12b/4
t.+dedür
ilm-i t. V37a/11

tercūme Ar. çeviri
t.+ø V36b/5
t.+ye V1b/8

tereke Ar. ölen kimsenin bıraktığı mal
varlığı
t.+ø
rub'-ı t. V83a/12
t.+sinüj V83a/3, V83a/8
t.+yi V72b/17

terk Ar. uzaklaşma, bırakma
t.+ø
t. ét-: bırakmak V4a/18,
V4a/20, V4b/1, V4b/4, V4b/10,
V5a/5, V5a/7, V5b/11, V7b/12,
V11a/18, V16a/6, V22a/14,
V23b/17, V35a/2, V37a/13,
V37b/2, V41b/13, V47a/3,
V69a/10, V73b/19, V72a/18,
V75a/6, V80b/2, V80b/5
t. eyle-: bırakmak V4a/19,
V5a/3, V5a/11, V7b/16,
V15b/20, V22b/16, V25a/16
t.+i V2a/10, V2a/7
t.+ine V4b/6, V5a/15, V6b/8
t.+inüj V34b/18

terķīķ Ar. inceltme
t.+i V48b/16

tertīb Ar. düzen, usul
t.+ø V39a/14, V3a/1, 44b/19,
V84a/12
t.+ince V36b/4

tesāmu' Ar. duyma, işitme
t.+la V72b/13

tesbīh Ar. "Allāh'ı her türlü arazdan,
ayıp, kusur ve eksikliklerden
tenzih ederim" anlamındaki
"sübhanAllāh" sözünü söyleme
t.+ø V23a/3, V20a/7
t. eyle-: Allāh'ı noksan
sıfatlardan tenzih etmek V20a/5
t.+de V3b/15
t.+den V36a/15

teslīm Ar. verme, bırakma, devretme,
terk etme
t.+ø V62b/2
t.-i şemen V79a/11
cānını t. ét-: ölmek V87b/1
t. ét-: vermek V7b/18, V30b/5,
V64b/1, V66a/8, V80a/2
t. eyle: vermek V10b/1,
V61a/8
t. olma: kendini teslim etmek
V68a/6

tesvīķ Ar. sevk etme, sürme
t.+ø
t. ét-: sürmek V42b/10

teşehhüd Ar. şahadet kelimesin
i söyleme
t.+ø V47a/20, V47b/2
t.+e V47b/3

teşrīķ Ar. pastırmanın güneşe serilerek
kurutulması
t.+ø
eyyām-ı t.: pastırma yazı
V24a/7
t.+de
eyyām-ı t. V24b/6
t.+dür
eyyām-ı t. V13b/7

tetābu Ar. birbirini izleme

t.+ø

keyfiyet-i t. V30a/17

teṭavvu Ar. farz olmadan yapılan ibadet

t.+ø V36a/14

t. kııl.: nafîle ibadet yapmak
V48b/13

t.+ da V48b/14

tevbe Ar. tövbe

t.+ø V6b/15

t.+ yile V6b/14

teveccüh Ar. yönelmek

t.+ø

t. ét-: yönelmek 44b/19,
V48a/2

t. eyle-: yönelmek V38b/1

t.+ ile V48a/6

tevḥīd Ar. Allāh'ın birliğine inanma ve
“La ilahe illAllāh (Allāh'tan
başka ilah yoktur)” sözünü tekrār
etme

t.+i

kelime-i t.+ i V31b/8

Tevrāt İbranilerin dinî kitabı olan

Kutsal Kitap'ın başında yer alan
Tekvin, Çıkış, Levliler, Sayılar
ve Tesniye adlarını taşıyan beş
ayrı kitabın tümüne birden
verilen ad

T.+ da V83b/10

T.+ daki V91b/15

T.+ iken

şāhib-i T. V36b/18

teyemmüm Ar. su bulunmayan

durumlarda toprak vb. ile abdest
alma

t.+ø V39a/10, V39a/11, V39a/13,
V39b/15, V40a/14, V40a/19,
V40b/1, V40b/16, V40b/17,
V40b/19, V41a/10

t. ét-: toprak ile abdet almak

V40a/6, V40a/8

t. eyle-: toprak ile abdet almak

V39b/18 V40a/4

t. olun-: toprak ile abdet alınmak
V40b/8

t.+ de V51b/6

t.+ i V40a/9, V41a/7

t.+ ile V40a/2, V40a/4, V40a/7,
V40b/12, V40b/4, V41a/2

teyemmümli teyemmüm ile abdest

almış olan

t.+ø V41a/5

ṭıfıl Ar. çocuk

ṭ.+ø V82b/6

Tih Sina yarımadasında bulunan çölün
ismi

T.+ø

T. şahrāsı: Tih çölü V90b/14

ṭırnaḳ, ḡı tırnak

ṭ.+ ı V74a/14

ṭ.+ ıyıla V86a/15

ṭiz Far. hemen

t.+ø V86b/10

tilāvet Ar. Kur'an-ı Kerim'in usulüne
göre makamla okuma

t.+ø V22b/19

secde-i t. V40a/3

t.- i Qurān ét-: Kur'an-ı Kerim
67a/20

t.+ den V47b/7

t.+ e

secde-i t. V62a/16

Timurtaşī (ö.1006/1598) Hanefî fıkıh

alimiT.+ø V59a/10, V59a/11

tiryāk Far. ilaç

t.+ ı V6b/9

tiryākī Far. keyif verici maddelere
bağımlılığı olan

t.+ ye V73b/3

toğ - dünyaya gelmek, doğmak
t.- alı V37a/9
t.- an V55b/4, V55b/5
t.- andandur V43a/14
t.- arken V12b/10, V43a/8
t.- arsa V43a/20
t.- dı V82a/10, V82a/9, V84a/5,
V84b/11, V89b/17, V89b/19
t.- duğı V39b/6
t.- dukda V53b/20, V54a/6
t.- dukdan V43a/7
t.- duktan V12b/10
t.- madı V86b/12
t.- sa V43a/13, V43a/16

toğan doğan
t.+ ı V74a/20
t.+ uñ V74b/2

toğur - doğurmak
t.- dı V84b/10, V84b/8, V89b/14,
V89b/2, V89b/4, V91a/10
t.- dukda V87b/7
t.- sa V61b/2
t.- up V43a/12, V86a/5
t.- ur V84a/19, V88b/13
t.- urken V43a/9

tohum *Far.* tohum, çekirdek
t.+ ıdur V84b/2, V89b/8

tokmak tokmak
t.+ø V76a/5

toksan doksan
t. V8b/5

toksan bin doksan bin
t.+ø V86a/10

tokun - dokunmak
t.- mağıla
el t.-. el ile dokunmak V38b/9
t.- mayup V74b/12
t.- up V28b/4
nazar t.-: nazar değmek
V73a/3

t.- ur V73a/4

tokuz dokuz
t.+ø V11b/18, V46a/12

tokuzuncı
t.+ø V61a/17, V87a/14
t.+ sı V12b/16

tokuz yüz altmış dokuz yüz altmış
t.+ø V87/19

tokuz yüz toksan yedi dokuz yüz
doksan yedi
t.+ sinden V49b/18

tola - dolamak
t.- yup V40b/1

tolak, -ğı çarığın ve ayakkabının
altından ayağa sarılan sargılar
t.+ ıla V41a/19

tolaş -dolaşmak
t.- up V29a/3

tolun -doğmak, görünmek
t.+ø
gün t.ol-: güneş doğmak
V11a/15, V11a/16, V45b/14,
V45b/17, 51a/1

ton don, elbise
t.+ø V30b/17
t.+ ların V30b/19

toñ - donmak
t.- ar V41b/16
t.- mış 44b/4
t.- up V70b/17

toprak, -ğı toprak
t.+ a V40a/19, V40b/1, V40b/19,
V40b/20
t.+ dan V90b/3
t.+ ın V90b/3
t.+ ına V3b/16

toptolu dopdolu
t.+ø V2b/1

topuk, -ğı topuk

t.+ ı V41b/1

t.+ ından V42a/12

toy - doymak

t.- duğdan V81b/2

t.- mak

t.- mak olmaz V90a/5

t.- yup V37a/14

toyuncağca açlığını giderecek kadar

t.+ø V15b/3 yeniden bak

toyur - doyurmak

t.- acak V34a/1

t.- ursa V15b/4

toz toz

t.+ø V40b/18

töhmetsü suçlanan

t.+ø V70a/2

t.+ ye V70a/3

tevbe Ar. işlemiş olduğu bir günahı bir daha yapmayacağına dair söz verme

t.+ø V67a/19, V68b/10, V68b/16

t. et-: işlemiş olduğu bir günahı bir daha yapmayacağına dair söz

verme V4b/6

t. eyle-: işlemiş olduğu bir günahı bir daha yapmayacağına dair söz verme V6b/8, V23b/18, V26b/2

t.+ dür V6b/11

t.+ yile V16a/1

t.+ yilemi V5b/11

Tübā Cennette var olduğuna inanılan kökleri yukarıda dalları aşağıda bir ağaç

T+ø

T. ağacı V90b/1

tūfān tufan, sel getiren şiddetli yağmur

t.+ ında

Nūh t.: Nuh peygamber zamanında yaşanan tufan olayı V84b/5, V89a/20

tufuliyyet Ar. çocukluk

t.+ø V8a/16

Tuhfe bir Hanefi fıkıh kitabı olduğu düşünülmektedir.

T.+ø V74b/17, V83b/3

T.+ de V11a/19

tuhur Ar. (tuhr) kadınların iki adet arasındaki temiz halleri

t.+ø V43b/7, V60b/4, V60b/5

t.- ı āher: sonraki temiz hal V60b/2

müddet-i t. temiz hal süresi V60a/20

t. gör-: temizlenmek V43b/12, V43b/4

t.+ da V60b/1

eyyām-ı t.: kadınların temiz olduğu gün V24b/3

t.+ dur V43b/8

t.+ ı V60b/4

t.+ ıla V43b/16

tul dul

t.+ø V55b/9

tulum bütün olarak yüzölüp çıkarılmış, kuyruk ve ayakları dikilerek torba haline getirilmiş koyun ya da keçi derisi

t.+ø V40b/9, V40b/11

t.+ lara V40b/14

tumman şalvar

t.+ø V15a/7, V15a/8, V15a/9

t.+dur V15a/10

t.+ ıla V42b/6

tuncuk - havasızlıktan bunalmak

t.- masun V87a/11

tunlağöte taraf

ṭ.+ ında V28b/3

ṭur - 1. durmak, beklemek, bulunmak

ṭ.+ø V10b/3, V6a/19

ṭ.- duğı V39b/18

ṭ.- duḡdan V30b/16

ṭ.- ma V24a/10

ṭ.- mağıla V19b/11

ṭ.- maḡ V24b/11

vaḡfeye ṭ.- maḡ V51b/13,
V51b/14

ṭ.- maḡdur

vaḡfeye ṭ. V51b/18

ṭ.- mayup V6a/4

ṭ.- uḡ

tā'atüme ṭ.- uḡ V38b/14

ṭ.- up V47b/13, V87a/17

ayak üzerine ṭ. V5b/6

ṭ.- urıken V19b/11

geymiş ṭ. V19b/11

ṭ.- urısa

dik ṭ. V75a/20

ṭ.- urlar V3b/13

ṭ.- urısa V65b/6, V66a/3

2. olmak

ṭ.- maz V12b/6

3. yerine geçmek

yèrine ṭ.- a V29b/12

ṭut - 1. ibadet yerine getirmek, dini emri

yerine getirmek

ṭ.- a V26a/19

ṭ.- duğı V43b/15,

ṭ.- maḡan

oruḡ ṭ.- maḡan V12a/16

ṭ.- maḡa V26a/19

ṭ.- ması V12a/17

ṭ.- salar

orucın ṭ. V7a/12

ṭ.- umadum V11b/8

2. bir yerden gitmemesi için bir
engel ya da neden oluşturmak

ṭ.- ana V76b/4, V76b/5

ṭ.- maḡa V5b/18

ṭ.- up V5a/20, V17a/16, V32a/13,
V69a/5, V69a/7, V76b/3,

3. bir şeyden dolayı kişiye
sorumluluk yüklemek

ṭ.- armısıḡuz

emri ṭ. V91a/15

4. var saymak, farz etmek

ṭ.- a V64b/7

ṭ.- arısa V83a/19

ṭ.- duḡda V8a/18

5. kullanmak

ṭ.- dı

yèrine ṭ.- dı V90b/10

6. bir yerinden kavrayarak
hareketine engel olmak

ṭ.- dı V57a/4

ṭ.- duğı V74b/2

ṭ.- up V91b/7

7. etkisini göstermeye başlamak

ṭ.- masa

ısıtma ṭ. V11b/14, V11b/9

ṭ.- mayınca

devā ṭ.- mayınca V47b/18

ṭ.- up

ısıtma ṭ.- up V11b/7

8. avlamak

ṭ.- mış V52a/15

ṭ.- up V74a/14, V74a/20,
V89a/7,

9. belli bir durum aldirmek ve bu
durumu sürdürmek

ṭ.- up V84a/18,

10. kaplamak

ṭ.- up V45b/15

11. para vererek çalıştırmak

ṭ.- duḡlarında

dāye ṭ.- duḡlarında V82b/2

ṭutul - 1. sayılmak

ṭ.- sa V8a/19

ṭ.- up V8a/17

kıymete ṭ.- up V50a/11

ṭuy - duymak

ṭ.- masa V41a/7

ṭ.- up V87a/19

ṭuyul - duyma işine konu olmak,
işitilmekt. - dı V54b/12

ṭuzak tuzak

ṭ.+ø V89a/6

tüccār Ar. ticaretle uğraşan kimse
t.+ø V50a/19

tüfenk Far. tüfek
t.+ø V74b/4

tüken – tükenmek, bitmek
t.- üp V52a/14

türbeḥūn Metnimizde “türbe bekçisi” karşılığında kullanılmıştır.
t.+ a V35b/6

Türkī T.+Ar. Türklere ait
T.+ø V1b/16, V67a/5, V85b/14

Türkīce Türkçe
t. V1b/8, V21b/9, V36b/5, V41a/18

tüy tüy
t.+ i V75a/20
t.+ ile V44a/3
t.+ inde V44a/2

U Ū (u,ū)

u Far. bağlama edatı, bağlaç (ü, vu, vü)
u.+ø V1b/10, V2a/8, V3b/4, V4a/2, V4a/3, V9b/19, V10a/10, V19b/11, V23a/10, V23b/4, V23b/18, V29a/14, V31a/4, V34b/5, V35b/1, V38b/6, V42b/15, V42b/3, V44a/1, V49a/2, V50a/15, V64b/17, V91b/13,

‘ubūdiyyet Ar. kölelik
‘u. V3b/16

‘ucb Ar. kendini beğenmişlik, kibir
‘ucb.+ ın V37b/2

uç bir şeyin bitim noktası
u.+ ı V48b/2
u.+ ına V73a/1
uç - uçmak
u.- ar V88b/10, V88b/16
u.- up V88b/15

uçkur şalvar, iç donu gibi giyeceklerin beline geçirilen ve aşağı inmesini önleyen bağ
u.+ un V42b/9

uçur - uçurmak, uçmasını sağlamak
u.- ur V84a/20

uḏḥiyye Ar. kurban
u.+ø V35b/19, V50a/12, V50b/11, V75b/10, V75b/13, V75b/18, V75b/19, V76a/1
nişāb-ı u. V50a/6
u. ét-: kurban kesmek V50a/7
u.+ ye
nişāb-ı u.+ ye V9a/11, V10a/8, V50a/6

ufak alışılmıştan daha küçük boyutta olan
u.+ø V18b/10

Uḡān Metinde Çekliye Dilinde “Allāh” olduğu geçmektedir.
U.+ dur V85b/15

uḡra - 1. rastgelmek
u.- dılar V30b/18
u.- duḡda V73b/16
2. bir olay ve durumla karşılaşmak; bir şeye maruz kalmak
u.- dum V14a/14
belāya u.- rum V14a/15
u.- yup V17b/7, V17b/8

uḡun -uḡunmak, ağrıdan, acıdan kıvrانmak
u.- sa V50b/20

uḡur sebep
u.+ dan V39a/16, V39a/17, V49a/10

uḡurla - çalmak
u.- salar V35a/14

uğurlak çalıntı

u.+ø V67b/9

‘uhde Ar. sorumluluk

‘u.+ø

ehl-i ‘u. V53a/18, V53b/5

‘u.+ sinden V24a/19, V26a/14

uḥrā Ar. diğer başka

u. V10b/8

ḥīle-i u. V56b/3

‘uhūd Ar. anlaşmalar, söz vermeler

‘u. V21b/15

‘Uḫbetü Bin ‘Amir (ö.58/678) Suffe

ehlinden Mısır Valisi

‘U.+ø V25a/8

‘uḫbet Ar. ceza, eziyet

‘u.+ø

‘u.- i ‘aẓīme V16a/3, V65a/4,
V72b/9

‘u.- i ‘aẓīm V16a/1

‘u.+ den V17b/6, V28b/11

‘u.+ i V32a/13, V34b/18,
V35a/2, V9b/18

‘u.+ ile V31b/20, V35a/15

‘u.+ in V10b/12

‘u.+ inden V5b/16

‘u.+ inden kurtul: eziyetinden
kurutulmak V14a/8

‘u.+ ine V65a/20

‘uḫūd Ar. anlaşmalar, sözleşmeler

‘u.+ dan V21b/15

ulaş -ulaşmak, varmak

u.- mağıla V67b/3

u.- maḫdur V45b/19

u.- up V45b/20

ulaşdur – ulaştırmak

u.- asın V67a/13

u.- dı V85a/13

u.- dıgı V8a/6

u.- duḫ V23b/11

u.- maḫ V52b/8, V75b/10

u.- maḫdan V81a/19

u.- up V67a/14

u.- urlar V91b/7

ulaşdurı sürekli, devamlı

u.+ø V13b/5, V13b/6, V26b/11,
V26b/8, V30a/16, V33b/14

‘ulemā Ar. bilginler, alimler

‘u.+ø V36b/6

a‘lem-i ‘u.- i ‘aṣr V37b/4

‘ulemā-ı ‘aṣr: asrın alimleri

V37a/18, V37b/18

‘u.- ı Belḥ: Belh şehrinin
alimleri V66b/5

‘u.- ı müctehid: büyük din
alimleri V4a/9, V11a/7, V37a/15

‘u.- ı selef. geçmişteki meşhur
bilginler V35b/13

‘u.+ nuḡ V36a/6

‘u.+ sı V37a/17

‘u.+ sın V85a/14

‘u.+ ya V81b/11

ulu çok büyük, yüce, büyük

u.+ø V14b/16, V27b/18,

V28a/, V65a/3

beyān-ı u. olun. V71a/12

‘ulūfe Ar. İmparatorluk döneminde bazı
devlet görevlilerine üç ayda bir
verilen maaş

‘u.+ø

‘u. olun-: maaş verilmek
V53b/12

‘u.+ leri V28a/16

Uluḡ Metinde, Ağrıyye dilince “Allāh”
olduğu geçmektedir.

U.+ dur V85b/15

‘ulūm Ar. bilimler, ilimler

‘u.+ø

‘u.- ı diniyye: dini bilgiler
V36a/7

‘ulūm-ı evveline ve āḫirine:
geçmişi ve geleceği bilme
V36a/20

‘ulvī Ar. yüce, yüksek

‘u.+ yi V89b/13

um - ummmak, olmasını istemek,
beklemek
u.- aram V2a/4
u.- duğına V3b/8

‘**Umdetü’n-Nisā** Zileli Muharrem
Efendi tarafından yazılmış dini
bir eser ‘U.+ø V43b/18, V60b/20
‘U.+ da V43b/2

‘**Umrān** Hz. Meryem’in babası
‘U. V89b/2

‘**umre** Ar. Hac zamanı dışında Mekke’de
Mikad mahalli denilen sınırlar
dışında ihrama girildikten sonra
Kabe’nin tavafı ve Safa ile Merve
tepesi arasını say etmek
‘u.+ø
‘u. ét-: umre ibadeti yapmak
V25a/10

umūr Ar. işler, görevler
u.+ø
u.- ı ‘acıbe: garip işler V2a/11
u.- ı mühimme: önemli işler
V2a/7, V2a/12

un un
u.+ dan V18a/18
u.+ uğ V18a/19

‘**unf** Ar. sertlik
u.+ıla V31a/20

‘**unnāb** Ar. hünnap
‘u. V75a/12

unud -unutmak
u.- up V67b/4, V67b/7

unut -unutmak
u.- mağıla V67b/4
u.- sa V67b/9
u.- up V10b/16, V75a/4

‘**unvān** Ar. ünvan, san, meslek adı
‘u.+ ıla V6a/7

‘u.+ ında V85b/8

ur – 1. vurmak, nişan alarak isabet
ettirmek
u.- acak V27b/15
u.- dı V49a/8, V90b/16
u.- duğı V77a/5
u.- duğda V74b/11, V90a/11
u.- maduğı V49a/11
u.- mağa V5b/17
u.- mağıla V76a/4
u.- masa V74b/9
u.- masıyla V74b/13
u.- muş V76a/5
u.- sa V49a/11
u.- up V27b/10, V27b/12,
V27b/15, V28a/, V28b/1,
V29a/9, V32a/13, V40a/20,
V40b/2, V49a/10, V49a/9,
V74a/11, V74b/10, V74b/4,
V74b/7, V74b/8, V77a/2, V77b/9
u.- urlar V68b/14
2. batırmak
u.- duğda
ègne u. V6a/8
3. takmak
u.- mağıla
zencire u. V70a/10
4. koymak
u.- mışlar
vezne u. V49a/13

urganurgan, ince halat
u.+ ın V86b/9

urıl –vurulmak, yazılmak
u.- up V77b/20
hādde u. V77b/17
u.- ur
hādde u. V78a/2

‘**uryān** Ar. çıplak
‘u.+ø V15a/8
‘u.+ a V15a/5

Usāme bir erkek ismi
U.+ø V31a/12, V31a/13,
V31a/15, V31a/17, V31b/2,
V31b/6
U.+ ye V31b/11, V31a/17

uslub akıllı
pür u.: çok akıllı V91b/14

‘usret Ar. zorluk, güçlük
‘u.+ ile V41a/15

usta *Far.* usta
u.+ø V6a/6, V6a/9, V6a/10,
V6a/12, V6a/13, V6a/15,
V6a/16, V6a/17

‘uşūbet Ar. akrabalık
‘u.+ ile V83a/13

uşūl *Ar.* tutulan yol, izlenen yöntem
u.+ ümūze V70a/8
u.+ ümüz V56b/15

uşak, -ğı küçük çocuk
u. V12a/19, V43a/7, V43a/8
u.+ ı V69a/18, V8b/17

utan -utanmak
u.- mazmısın V37b/16

uy -uymak, bağlanmak
u.- a V46b/18
u.- anların V48a/12
u.- dıyısı V39b/19
u.- mak V46b/17, V49a/1,
V49a/2
u.- mazduşuz V6b/5
u.- sun V47b/20
u.- up V48b/20
imāma u. V39b/15

uyku uyku
u.+ø
u. hāli V62a/14

uyluk, ğu
u.+ı V10b/13, V32b/14,
V32b/17, V42b/10

uyu - uyumak
u.- r V78b/19
u.- rısa V78b/20, V79a/1

u.- riken V10a/18, V28b/13
u.- yup V41a

‘Uyūn dini bir eser
‘U.+ø V39b/18
‘U.+ uş V35a/5

uyu- uyumak
u.-ø V62a/15,
u.- ken V62a/11

uyuş - uyuşmak
u.- ur V75a/13

uza - uzamak
u.- r V63a/3

uzat - uzamasını sağlamak
u.- mış V75a/19
u.- sa
el u.- sa V34b/10

‘uzrūf bir kemik
‘u.+ ø V89b/8

uzun uzun
u. V24b/20
u.+ dur V88b/20

‘uzv *Ar.* organ
‘u.+ø V89b/6
telef-i ‘u. V41b/17
‘u.+ a V32b/19, V33b/4
‘a.+ dan V84b/8
‘u.+ ı V38b/5, V41b/3
‘u.+ ıla V38b/1
‘u.+ ın V6a/17
‘u.+ ına V32b/2
‘u.+ ından V32a/16
‘u.+ ıyla V38b/11
‘u.+ ları V38b/13
‘u.+ u V17b/8
‘u.+ undan V6a/14

Ü (ü)

übūvvet *Ar.* babalık
ü.+ø V29b/10, V29b/19
hakk-ı ü. V77a/18

ücret Ar. ücret, bir emeğin, iş gücünün karşılığı olarak verilen para
ü. alın-: V66a/14
ü.+ e V66a/14, V66a/8

üç üç

ü.+ø V12a/11, V13b/7, V14b/12, V15b/13, V15b/15, V16b/8, V17b/6, V20a/17, V20a/19, V20a/20, V24b/20, V31b/1, V32a/16, V32b/6, V34a/16, V34b/14, V35b/14, V35b/9, V38b/1, V38b/5, V40a/11, V40b/4, V44a/12, V44a/16, V46a/13, V49a/10, V49a/11, V49a/15, V4b/2, V50a/17, V50b/9, V53b/6, V56a/17, V56a/3, V56b/7, V57a/11, V57b/18, V58a/9, V58b/16, V58b/7, V59a/11, V59a/8, V59b/17, V59b/18, V5a/12, V5a/7, V60b/1, V60b/10, V60b/11, V60b/15, V60b/16, V60b/19, V60b/20, V60b/3, V60b/4, V60b/5, V62b/20, V64a/13, V70b/3, V71a/14, V71a/15, V71a/17, V74b/18, V75b/12, V77b/16, V79b/1, V83a/17, V84a/14, V84b/15, V85a/9, V87a/19, V87b/8, V88a/14, V8a/1, V8b/3, V90a/10, V90b/9, V9b/14,

iki ü. V49a/17

ü.+ den V13a/20, V15b/14, V33b/6, V34a/5

ü.+ dür V28a/, V89b/11

ü.+ i V5a/9, V68b/4

ü.+in V82b/11

ü.+ inden V15b/18, V32b/6, V44a/17

ü.+ ünün V2a/7

üçüncü üçüncü

ü.+ø V2b/8, V43a/4, V56b/5, V56b/6, V60b/13, V77b/20, V84b/7, V86a/4, V89b/2, V89b/4

ü.+ si V12a/17, V13b/13, V16a/10, V22a/15, V27b/7,

V35b/3, V41b/11, V54b/2, V87a/6, V88b/7
ü.+ yi V5a/6

üç yüz on üç üç yüz on üç

ü.+ dür V88a/13

üfür - üfürmek, üflemek

ü.- di V89b/4

ü.- ür V88b/11

ügi : baykuş

ü.+ø V78a/1

üleştür- bölüştürmek

ü.-dükleri V10a/11

ü.-ülmesi V10a/12

ülfet Ar. görüşüp, konuşma

ü.+ø

ü. ét-: görüşüp konuşmak
V55a/2

ü. eyle: görüşüp konuşmak
V91a/10

ü.+ i V36a/6

Ümeyye bir erkek ismi

Ü. V30b/18

ümid Far. ümit

ü.+ dür V16a/14, V67b/2

ümm Ar. anne

ü.- ü veled : efendisinden çocuğu olan cariye V61b/17, V62a/2

ümmet Ar. aynı dine inanan insanların tümü

ü.+ø

ü.- i Muhammed:
müslümanlar V3b/18, V6b/3, V38b/10, V47a/15, V74a/8
şefi'ü'l ü. Hz. Muhammed

V88a/10

ü.+ i V90a/13

ü.+ üm V46a/3

ü.+ üñ V46a/6

ümmi Ar. anadan doğduğu gibi kalmış
olan. +ø V37a/18, V42b/1,
V48b/19,
V49a/1
ü. gör-: cahil görmek V2a/19
ü. + ler V36b/7
ü. + nün V24a/2

üre - üremek, çoğalmak
ü. - di V90b/7

üserā Ar. esirler, köler
ü. + ya V23b/7

üslüb Ar. tarz, ifade
ü. +ø V8a/3

üst üst
ü. + inde 44b/19, 44b/4, V19b/12,
V24b/16, V37a/5
ü. + indedür
kuyruk ü. V89b/9
ü. + inden V41b/5
ü. + ine V19b/11, V19b/14,
V19b/15, V19b/16, V41b/4,
V42a/3, V42a/6, V47b/18,
V70a/18
ayağ ü. + ine V12a/8, V47a/6
yèr ü. + ine V19b/11
arkası ü. + ine yat-: sırt üstü
yatmak, V5a/17
ü. + ine gir-: V55b/18
ü. + ün V86a/16
ü. + ünde V19b/10
ü. + üne V73b/12
ayak ü. V5a/16

üstād Far. usta, öğretici
ü. +ø V6a/7, V6a/9, V6a/11,
V6a/15, V6b/2
ü. - ı muşavvir: ressam V5b/17
ü. + a V5b/20, V87/17

üzer üst
ü. + inde V2b/13, V40b/18,
V90b/7
ü. + indeki V64b/7
ü. + inden V64b/4

ü. + ine V2b/14, V3a/17, V4b/15,
V4b/19, V7a/4, V10a/6,
V16a/11, V19b/11, V19b/13,
V20b/5, V21b/13, V21b/3,
V24b/13, V27b/17, V35a/20,
V35b/4, V56a/4, V56b/5, V64b/6
V67b/18, V69a/16

ayak ü. + ne tur- V46b/17,
V5b/6

ü. + ine kılmak V22b/20
ü. + üme V22b/2, V23a/3,
V23b/15, V23b/16, V23b/19,
V23b/20, V24a/4, V24b/12,
V24b/2,

V25a/, V25a/20, V25b/19,
V25b/20, V26a/17, V26a/2,
V26b/10, V26b/15, V26b/19,
V26b/3, V26b/7, V27a/1,
V27a/15, V27a/17, V27a/3,
V27a/7, V27b/1, V51a/13,
V52b/3, V52b/8

ü. + üme olsun V21b/12, V21b/9,
V22a/8, V22b/18, V22b/2,
V22b/3

ü. + üne V31b/10

ü. ünedür V35a/8

üzre dolayı

ü. +ø 44b/19, V10a/1, V18b/13,
V28a/15, V29b/8, V2a/18,
V3a/1, V3b/13, V42a/7,
V46a/20, V4b/2, V52a/4,
V57b/15, V59a/10, V66b/7,
V7a/16, V84a/12, V8a/3, V9a/5

ü. oldılar V84b/19, V90a/19

ü. + dür V22a/9, V27b/6,
V43a/19, V46b/1

üzül - üzölmek

ü. - ür V12a/1

üzüm üzüm

ü. V18b/15

V (v)

va'z Ar. öğüt, nasihat
v. +ø

v.+ a çık-: dini öğütlerde
bulunmak üzere dolaşmak
V38a/6

vācib Ar. yapılması gerekli olan, gerekli
v.+ø V2a/7, V2a/10, V7a/4,
V11a/16, V20a/11, V21b/3,
V33b/8, V47b/15, V47b/17,
V75b/18
v. kıl-: yapılması zorunlu
kılınmış V23a/2, V26a/7,
V35b/1, V35b/3, V35b/7
v. ol-: gerekli olmak V13a/19,
V13b/1, V13b/12, V14b/8,
V21b/11, V21b/13, V22b/12,
V22b/12, V22b/16, V23a/4,
V23a/18, V26b/4, V26b/8,
V26b/11, V30a/14, V31b/10,
V33b/7, V34a/7, V35a/11,
V35a/20, V40a/11, V42a/14,
V42a/15, V48b/11, V50a/7,
V50a/13, V51a/7, V69a/16
v.+ dür V2b/14, V2b/18, V3a/6,
V4b/3, V6b/19, V7a/2, V12b/8,
V21b/3, V21b/6, V21b/7,
V24b/2, V29a/11, V30b/7,
V31a/8, V34b/11, V34b/13,
V40b/7, V42a/14, V47b/15,
V51a/14, V74a/17, V75a/2,
V80a/16
v.+ i V21b/8
v.+ midür V75a/1

vācibāt Ar. yapılması gerekli şeyler
v.+ø
v.- ı İslāmiyye: İslamiyette
yapılması gereken şeyler V2a/9

v'ad Ar. söz verme
v.+ø
v. ét-: söz vermek V22a/13

va'de Ar. sö verme
v.+ø V57a/17, V63a/14, V63b/1
v. ét-: söz vermek V65a/4
v. olun-: söz verilmek V30b/8
v.+ si V67b/16

v.+ ye V22a/5, V22a/17,
V22a/19, V22b/3

vāhib Ar. bağışlayan
v.+ø V67a/9

vaḥy Ar. Peygambere gönderilen ilahi
kelam ve haber
v.+ø
v.- i ilahī: Allāh'ın
haberi V36a/20
v.+ iden V46a/12

va'īd Ar. doğru yolu buldurmak için
korkutma
v.+ø
v. eyle-: korkutmak V69b/2

vaḳf Ar. vakıf
v.+ø
v. olun-: vakfa bağışlanan
V64b/20
v. yēr. vakıf olunan yer
V68a/3
v.+ a V66b/19
v.+ ı V66b/16

vaḳfe Kurban bayramında hac için
Hicaz'a giden hacıların Kâbe'yi
tavaftan önce Arafat'ta bir süre
duraklamalarına verilen isim
v.+ø V52a/3, V52a/4
v.+ den V52a/6, V52a/8
v.+ye
v.+ ye tūr-: vakfede
duraklamak V51b/13, V51b/14,
V51b/18

vāḳī Ar. koruyan, esirgeyen
v.+ø V16a/11

Vāḳī'āt dini bir eser olduğu
düşünülmektedir.
V.+ø V78a/20

vāḳī' Ar. meydana gelen, olan
v.+ø V16a/11
v. ol-: olmak V2b/8, V9b/6,
V9b/13, V16a/9, V20b/8,
V39a/9, V56a/6, V58a/3, V61b/8

v.+ dūr V56a/17, V56b/12,
V61b/8

vaqt Ar. zaman

v.+ø V33b/12, V47a/13,
V56a/16, V5a/12, V5a/3, V5a/5,
V61b/7, V71a/10, V7b/17,
V7b/20, V8a/2, V8a/20, V8b/2

āḥar v.: başka zaman V39b/8

v.- i gūrūb: güneşin batışı

V53b/19

v.- i ḥuṣūmet V72b/6

v.- i ṣubḥ. sabah vakti
V86b/16

v. namāzı: V3b/2, V40a/4,
V40a/6

v.+ de V3b/20, V10b/20, V14b/8,
V22a/14, V39b/3, V39b/6,
V43a/6, V45a/3, V45b/10,
V57a/3, V65b/14

v.+ edūr V15b/19

v.+ i V45b/11, V45b/13,
V45b/16, V45b/18, V45b/8,
V46a/6, V47b/8, V5a/4, V5a/8,
V5b/1, V5b/3, V62b/17

v.çık-: zamanı geçmek

V39b/4, V39b/5, V39b/9,

V39b/12

v. gel-: V84a/18

v. gir-: zamanı gelmek

V39b/4, V39b/11, V39b/12

v. ol-: V43a/9, V45b/14

v. taral-: zamanın azalması.

v.+ in V5a/2

v.+ inde V14b/7, V14b/8,
V14b/9, V2a/8, V58a/16, V5b/2,
V5b/9, V65b/15, V77b/6

ābdest v. V40b/11

kuşluk v. V24b/7, V63b/14

öyle v. V53b/18, V54a/1,
V54a/4

v.+ ine V15b/19, V63b/1

ikindi v. V39b/7

v.+ ini V36a/8

v.+ inüñ V47b/19

vaqtā→ vaqtāki

v.+ø V1b/9, V24a/10

vaqtāki Ar. +Far. ne zaman ki, -diği
zaman

v.+ø V85a/12, V86b/1

vallāh→ vallāhi

v.+ø V70a/14, V70a/18,
V70b/19

vallāhi Ar. “Allāh’ı tanık gösteririm”
anlamında yemin sözü

v.+ø V14b/14, V15a/2, V16a/13,
V16b/2, V16b/20, V16b/7,
V17a/10, V17a/12, V17a/7,
V17b/2, V17b/4, V18a/1,
V18a/10, V18a/12, V18a/15,
V18a/16, V18a/18, V18a/20,
V18a/3, V18a/5, V18a/8,
V18b/14, V18b/18, V18b/3,
V18b/8, V19a/11, V19a/16,
V19a/4, V19a/6, V19a/9,
V19b/1, V19b/10, V19b/11,
V19b/11, V19b/14, V19b/3,
V20a/2, V20a/4, V20a/9,
V20b/14, V20b/16, V20b/2,
V20b/6, V21a/10, V21a/12,
V21a/4, V21a/6, V22a/16,
V70b/13, V70b/16, V71a/1,
V71a/5

var mevcut olma

v.+ø V15b/10, V19a/20, V25a/9,
V40b/6, V50b/12, V53a/20,
V55a/14, V55b/10, V55b/9,
V60a/14, V60b/9, V6b/9,
V76b/20, V81b/5, V85a/7,
V86b/12, V90b/14, V90b/7

v. eyle-: yaratmak V91a/9

v.+ dı V5b/17

v.+ dur V2b/14, V5a/12, V6b/10,
V18a/18, V21b/19, V21b/3,
V28b/7, V35b/9, V37a/10,
V51a/16, V51a/17, V51b/12,
V60a/6, V63b/1, V66a/13,
V67b/16, V69a/13, V74a/10,
V83b/8, V88b/20, V90b/20,
V91a/15

v.+ ıken V3a/9, V40b/3, V5b/10

v.+ ımış V40b/9, V44a/16
V67a/10
v.+ ısa V40a/19, V47a/1, V9b/14
v.+ iken V15b/12, V50b/13
v.+ mı V66b/12
v.+ mıdır V60b/8, V67a/19,
V68a/17, V70a/19, V70b/7,
V78b/20

var – 1. varmak, ulaşmak
v.-ø V14a/12, V14a/15,
V31b/10, V6a/19
v.- dı V46a/2
v.- dılar
şikāyete v. V89a/16
v.- duḡda V82b/8
v.- duḡdan V74b/15
v.- ınca V65a/7
v.- incaya V74a/17
v.- maḡ V22b/14, V57a/12,
V57b/3, V59b/7
şaffına v. V6b/4
yanına v. V33b/12, V60b/16
v.- maḡa V59b/6
v.- masa V51b/5
v.- mayum V20a/16
v.- sa
kesāda v.- sa V65b/19, V66a/1
v.- up V25b/1, V34b/12,
V39b/20, V51b/1, V74a/20,
V74b/4
v.- ur V59a/3
v.- urırdı V5b/20
2. evlenmek
v.- duḡda V53a/3,
v.- mak V60a/17
v.- maḡ V60b/7, V67a/1
āḡher ere v.- maḡ V57a/20
v.- masa V62a/7
v.- ur V53a/8

varaḡa Ar. üzeri yazılı kağıt
v.+ yı V91b/13

varıl - varılmak, ulaşmak
v.- acaḡ V12a/11

vāriş Ar. mirascı

v.+ø
v. ol-: mirascı olmak
V29b/13,
V69a/2, V69a/19, V80b/17,
V82a/8, V82b/10, V82b/13,
V83a/10
v.+ i V72b/16
v.+ idür V72b/17
v.+ lerdür V28a/6
v.+ lere V79b/11
v.+ leri V82a/19, V83a/20
v.+ lerine V29a/4
v.+ lerine V29b/11

vāriş e Ar. vāriş kelimesinin müennes
şekli
v.+ si V80b/8

vārid Ar. gelişen, ulaşan
v.+ø
v. ol.:erişmek, ulaşmak
V72a/1
emr-i v. oldukda V72a/9

vaşī Ar. vesayet altındaki küçüğü ya da
kısıtlıyı gözetip onlara ait
malları
yöneten yasal temsilci
v.+ø V3a/11, V7a/11, V7a/18,
V7b/3, V7b/7, V63a/18,
V79b/14, V79b/15, V79b/20,
V80a/1, V80b/9
v. ol-. V3a/5
v.+ si V9a/16
v.+ sine V7a/2
v.+ ye V81b/17

vāşıla Ar. dıştan gelen düşünceler
v.+ nuḡ V45b/19

vasıṭa Ar. aracı
v. V36b/8

vaşiiyet Ar. ölen bir kimsenin
ölümünden sonra yerine
getirilmesini istediği şey
v.+ø V7a/2, V79b/10, V79b/13,
V79b/14, V79b/16, V7a/18,
V7b/1, V80a/18, V80b/13,

V80b/20, V81a/19, V81b/1,
V82a/4

v. ét-: herhangi bir şeyin
öldükten sonra yapılmasını
istemek V3a/10,

V9b/18, V35a/19, V79b/8,
V80b/1, V80b/3, V80b/12,
V80b/13, V80b/20, V81b/15,
V81b/16, V81b/18, V82a/1

v. eyle: herhangi bir şeyin
öldükten sonra yapılmasını
istemek V3a/1, V3a/11, V6b/13,
V6b/20, V7a/3, V7a/10, V7a/18,
V7a/16, V7b/6, V8a/20,
V9b/13, V35a/18, V35b/6,
V35b/15, V35b/17, V35b/18,
V35b/20, V35b/8, V7b/3,
V80b/15, V80a/14, V80b/9,
V81a/2

v. ol: vasiyet edilmek
V80a/20

v.+ den V80a/11, V80b/18

v.+ i V3a/6, V3a/7, V7a/2,
V7b/12, V80b/2, V80b/5

v.+ ini V10a/5, V79b/15

vaşiyetsüz Ar.+T. vasiyeti olmayan
v.+ø V35a/12

vaṭar Ar. ihtiyaç, hacet

v.+ø

ḳaṣā-ı v. étükde V54b/11

vaṭy Ar. çiftleşme

v.+ø V55a/8

v. ét-: çiftleşmek V54a/17,
V68b/16

v. olun-: çiftleşilmek V60b/18

v.+ ıda V55a/5

vaz' Ar. çocuk doğurma

v.+ø

v.- ı haml: doğurma V59b/19,
V60a/15

v. ét-: doğurmak V61a/15

vazīfe Ar. görev

v.+ø

v. eyle-: görev bilmek V38a/5

ve Far. bağlaç

v.+ø V1b/10, V1b/12, V1b/13,
V1b/16, V1b/17, V2a/2, V2a/5,
V2a/6, V2a/8, V2a/9, V2a/10,
V2a/11, V2a/13, V2a/14,
V2a/15, V2a/17, V2b/11,
V2b/19, V2b/2, V2b/3, V2b/4,
V2b/5, V2b/6, V2b/8, V2b/20,
V3a/12, V3a/8, V3a/9, V3a/14,
V3b/1, V3b/9, V3b/10, V3b/11,
V3b/13, V3b/15, V3b/2, V3b/7,
V3b/8, V4a/10, V4a/11,
V4a/12, V4a/14, V4a/4, V4a/5,
V4a/6, V4a/7, V4a/8, V4a/9,
V4b/1, V4b/10, V4b/15, V4b/16,
V4b/19, V4b/20, V4b/3, V4b/4,
V4b/8, V4b/9, V10a/3, V10a/8,
V10a/9, V10a/20, V10b/20,
V5a/1, V5a/17, V5a/18, V5a/20,
V5a/5, V5b/10, V5b/18, V5b/19,
V5b/9, V6a/5, V6b/10, V6b/10,
V6b/11, V6b/12, V6b/14, V6b/4,
V7a/10, V7a/11, V7a/12,
V7a/13, V7a/14, V7a/15, V7a/2,
V7b/1, V7b/10, V7b/14, V7b/19,
V8a/14, V8a/17, V8a/5, V8b/17,
V8b/19, V9a/10, V9a/13, V9a/6,
V9b/19, V12a/14, V12a/15,
V12b/12, V12b/2, V13a/10,
V13a/11, V13a/3, V14a/1,
V14b/1, V14b/2, V14b/3,
V14b/5, V14b/7, V15b/1,
V15b/14, V16b/5, V16b/6,
V16b/7, V16b/8, V17a/1,
V17a/12, V17a/14, V17a/19,
V17a/2, V17a/20, V17a/4,
V17b/12, V17b/15, V17b/18,
V17b/3, V18a/11, V18a/15,
V18a/2, V18a/9, V18b/10,
V18b/11, V18b/14, V18b/15,
V18b/17, V18b/18, V19a/17,
V19b/11, V19b/3, V19b/9,
V20a/11, V20a/12, V20a/18,
V20a/6, V20a/8, V20a/9,
V21a/12, V21a/14, V21a/17,
V21a/20, V21b/17, V21b/20,
V21b/6, V22a/18, V22a/20,

V22b/1,	V22b/14,	V22b/15,	V45b/10,	V45b/11,	V45b/12,
V22b/16,	V23a/11,	V23a/12,	V45b/4,	V45b/8,	V45b/9,
V23a/15,	V23a/16,	V23a/2,	V46a/19,	V46a/5,	V46a/7,
V23a/3,	V23a/5,	V23a/6,	V46b/12,	V46b/14,	V46b/2,
V23b/13,	V23b/3,	V23b/6,	V46b/4,	V46b/5,	V47a/1,
V23b/7,	V24a/10,	V24a/12,	V47a/16,	V47a/17,	V47a/18,
V24a/16,	V24a/17,	V24a/2,	V47a/2,	V47b/16,	V47b/7,
V24a/6,	V24b/11,	V24b/16,	V48a/14,	V48a/17,	V48a/19,
V24b/5,	V25a/3,	V25a/10,	V48b/15,	V48b/16,	V49b/1,
V25a/4,	V25b/17,	V26a/1,	V49b/13,	V49b/14,	V49b/15,
V26a/5,	V26a/8,	V26b/11,	V49b/2,	V49b/6,	V50a/10,
V27a/13,	V27b/18,	V27b/6,	V50a/11,	V50a/13,	V50a/14,
V28a/16,	V28a/2,	V28b/15,	V50a/15,	V50a/17,	V50a/4,
V28b/9,	V29a/12,	V29a/14,	V50a/9,	V50b/14,	V51a/12,
V29a/15,	V29a/16,	V29a/17,	V51a/16,	V51a/17,	V51a/18,
V29a/5,	V29a/7,	V29b/20,	V51b/1,	V51b/18,	V51b/6,
V29b/3,	V29b/8,	V29b/9,	V52a/11,	V52a/13,	V52a/17,
V30a/9,	V30b/11,	V30b/13,	V52a/19,	V52a/5,	V53b/16,
V30b/17,	V30b/19,	V31a/18,	V54a/10,	V54a/14,	V54a/15,
V31a/19,	V31a/4,	V31a/5,	V54b/11,	V54b/12,	V54b/16,
V31b/14,	V31b/2,	V32a/2,	V54b/19,	V54b/9,	V55a/1,
V32b/19,	V32b/2,	V32b/3,	V55a/4,	V55a/9,	V55a/10,
V32b/4,	V32b/5,	V33a/16,	V56a/1,	V56a/5,	V56b/10,
V33a/17,	V33a/19,	V33b/1,	V56b/16,	V57a/11,	V57b/1,
V33b/10,	V33b/2,	V35a/17,	V57b/10,	V57b/7,	V58a/18,
V35a/19,	V35a/5,	V35a/6,	V59a/10,	V59a/3,	V59b/19,
V35a/8,	V35b/11,	V35b/12,	V59b/20,	V60a/18,	V60b/1,
V36a/,	V36a/10,	V36a/11,	V60b/6,	V61b/8,	V62a/13,
V36a/15,	V36a/16,	V36a/19,	V62a/15,	V62a/16,	V62a/17,
V36a/2,	V36a/20,	V36a/5,	V62a/19,	V62a/20,	V62b/10,
V36a/7,	V36b/1,	V36b/10,	V62b/15,	V62b/16,	V62b/17,
V36b/11,	V36b/12,	V36b/13,	V62b/6,	V62b/7,	V62b/9,
V36b/14,	V36b/16,	V36b/3,	V63a/11,	V63a/18,	V63b/13,
V36b/7,	V36b/8,	V37a/1,	V63b/14,	V63b/16,	V63b/18,
V37a/10,	V37a/12,	V37a/17,	V63b/4,	V64a/10,	V64a/4,
V37a/8,	V37a/9,	V37b/14,	V64a/6,	V64a/7,	V65a/11,
V37b/2,	V37b/,	V38b/2,	V65a/12,	V65a/13,	V65a/14,
V39a/11,	V39a/20,	V39a/5,	V65a/17,	V65a/18,	V65a/19,
V39b/1,	V40a/20,	V40b/2,	V65a/20,	V65b/20,	V65b/3,
V40b/5,	V41b/1,	V41b/2,	V66a/10,	V66a/13,	V66a/5,
V42a/17,	V42a/19,	V42a/20,	V66a/6,	V66a/9,	V66b/19,
V42a/5,	V42b/14,	V42b/15,	V67a/19,	V67a/20,	V67b/10,
V42b/6,	V43a/15,	V43a/18,	V67b/15,	V67b/16,	V67b/19,
V43a/2,	V43a/9,	V43b/18,	V67b/9,	V68a/12,	V68a/6,
V44b/8,	44b/13,	44b/15,	V68b/10,	V68b/15,	V68b/16,
V44a/16,	V45a/1,	V45a/12,	V68b/8,	V68b/9,	V69a/15,
V45a/13,	V45a/14,	V45a/17,	V69a/16,	V69a/19,	V69a/8,
V45a/3,	V45a/5,	V45b/1,	V69b/1,	V69b/2,	V70a/3,

V70a/9, V70b/10, V70b/13,
V70b/14, V71a/11, V71b/2,
V71b/6, V71b/8, V71b/16,
V72a/11, V72a/16, V72b/20,
V72b/8, V73a/1, V73a/19,
V73b/1, V73b/14, V73b/15,
V73b/19, V73b/3, V73b/5,
V74a/6, V74a/8, V74a/9,
V74b/17, V74b/18, V75a/16,
V75a/2, V75b/1, V75b/2,
V75b/7, V75b/8, V76a/19,
V76a/6, V76b/19, V76b/20,
V76b/4, V76b/7, V76b/9,
V77b/4, V78a/17, V78b/1,
V78b/19, V79a/11, V79a/4,
V79a/5, V79b/1, V79b/11,
V79b/19, V80a/1, V80a/11,
V80a/2, V80a/20, V80b/4,
V81a/1, V81a/11, V81a/12,
V81a/13, V81a/16, V81a/20,
V81a/6, V81b/1, V81b/11,
V81b/5, V81b/9, V82a/11,
V82b/13, V82b/15, V82b/16,
V82b/4, V83a/15, V83a/2,
V83a/3, V83a/4, V83a/8,
V83a/9, V83b/10, V83b/11,
V83b/12, V83b/14, V83b/15,
V83b/16, V83b/17, V83b/19,
V83b/20, V83b/5, V84a/1,
V84a/10, V84a/11, V84a/12,
V84a/14, V84a/19, V84a/2,
V84a/3, V84a/4, V84a/7,
V84a/9, V84b/1, V84b/10,
V84b/14, V84b/18, V84b/20,
V84b/3, V84b/4, V84b/5,
V84b/7, V85a/1, V85a/2,
V85a/4, V85a/5, V85a/6,
V85b/1, V85b/18, V85b/19,
V85b/3, V85b/4, V85b/6,
V85b/9, V86a/11, V86a/12,
V86a/6, V86a/8, V86a/9,
V86b/10, V86b/12, V86b/14,
V86b/16, V86b/7, V86b/8,
V87a/11, V87b/5, V88a/12,
V88a/15, V88b/14, V88b/8,
V89a/1, V89a/10, V89a/12,
V89b/11, V89b/13, V90a/16,
V90a/17, V90a/2, V90a/7,

V90a/9, V90b/1, V90b/10,
V90b/12, V90b/17, V90b/2,
V90b/20, V90b/6, V90b/7,
V91a/12, V91a/14, V91a/6,
V91a/7, V91b/12, V91b/15,
V91b/17, V91b/19, V91b/7,

vebāl Ar. günah

v.+ ini V55a/1

vech Ar. neden, sebep

v.+ø V22a/9, V27b/6

v.- i meşrū‘-ı meşrūh:

açıklanan

yol V10a/6

v.+ de V22a/11

v.+ den V28b/18

v.+ i 44b/17

v.+ ile V41b/8, V42b/8, V44a/12,

V44a/4, V46b/16, V47a/15,

V47b/5, V55a/12 V64a/19,

V64b/15, V64b/17, V69a/13,

V71a/2

v.+ iledür 44b/11

v.+ üñ V28b/16

veci‘ Ar. sızlatan, ağrı veren

ta‘zīr-i v. ètüp V76a/20

vecih→ vech

v.+ ile V42b/5

vedi‘a Ar. emanet

v.+ dur V78b/3

vefā Ar. sözünü tutma, ahdinde durma

v.+ø V21b/18

v. èt-: ömrü yetmek V22a/5,

V22a/17, V22a/19, V22b/4,

V23a/7, V23a/20, V23b/1,

V27a/10, V27a/11, V26a/5

‘ömr-i v. èt-: ömrü yetmek

V52b/4

v. eyle-: yetişmek V21b/16,

V35b/19, V38a/5,

v.+ ya V25b/3

v.+ yıla V25a/2

vefāt Ar. ölüm

v.+ø

v. ét-. ölmek V88b/7

vehm Ar. yersiz korku

v.+ø

v. ét-: olmayan birşeyi varsaymak

V11b/15

v.+ iyile V11b/11

vekāleten Ar. başkasının adına

v.+ø V70b/11

vekil Ar. vekil, koruyucu

v.+ø

v. eyle-: vekil olmak V19b/11

v.+ i V19b/11

velā Ar. sahip olma

v.+ dan V83a/9

v.+ sı V62a/1

velāsuz Ar.+T sahipsiz

v.+ø V83a/10

veled Ar. oğul, çocuk

v.+ø V33b/10, V61b/16, V62a/3

v.- i zinā: nikahsız ilişki sonucu doğan çocuk V53a/1, V69a/14, V69a/17

v. getürdükde V43b/11, V43b/3

ümm-ü v. olup V61b/17

v.+ dür V85a/8

v.+ i V62a/3, V82b/4

ümm-ü v.+ i V62a/2

v.+ iyile V43b/1

ve'l-ḥāşıl Ar. kısaltması

v.+ø V17b/1

velī Ar. gözetici, bir çocuğun herşeyiyle ilgilenmek zorunda olan kimse

v.+ leri V35a/13, V53b/9,

V57b/9, V7a/10, V7a/18, V7b/17

v.+ lerine V31a/2, V7a/1

v.+ lerinüñ V7a/4

v.+ lerüñ V7a/7

v.+ si V29b/16, V3a/15, V9a/16

veliyy→ **velī**

v. akraba V57b/7

v. ü'n-ni' met V88a/10

v.+ yyül maḳtule V17b/15

ver - 1. vermek, iletmek

v.- V14a/16, V61b/20

v.- dük V83a/17, V83a/18

v.- dükde V19b/19

v.- düklerine V72b/2

v.- düm V63b/6

v.- e V5b/14, V9b/9, V13b/16, V59b/2, V63b/13, V65b/6,

v.- ecek V5b/14,

v.- me V78b/6

v.-medin V66a/1, V67a/10

v.- mege V62a/7, V64b/10, V64b/5

v.- mek V50b/18

v.- mekile V40a/9

v.- emese V59a/9

v.- meseler V41a/2

v.- esin V63b/7

v.- meye V15b/14

v.- meyüp V76b/8,

v.- mez V59a/7

v.- mezem V56a/5, V78b/10

v.- mezsem V19b/18

v.-üp V63b/14, V64b/15, V65b/8, V67a/17, V83a/6, V91b/10,

v.-ür V65b/7, V65b/11, V65b/12, V65b/14, V65b/18, V65b/19, V66a/2, V66a/4, V77a/12

v.- ürise V67b/20

v.- ürken V50a/20, V50b/2

2. bırakmak ve bağışlamak

v.di

keffāret v. V2a/14, V54a/6

v.- dikleri V12b/6

v.- dügi V33a/4, V81a/20

keffāret v. V13b/2

v.- düginüñ V81b/4

v.- dükde V50a/17

zekâtın v. V50a/17
 v.-dikden
 keffâretin v. V11a/3
 v.- e V8b/15, V8b/16, V15a/20,
 V20a/13, V34a/1
 fidye v. V26a/20, V7a/5
 keffâret v. V24b/4, V9b/16,
 V9b/5
 keffâret-i yemîn v. V27a/12
 zekâtın v. V46b/4
 v.- ecek V77b/10
 keffâret v. V15b/18
 v.- eler V35b/19
 fidye v. V12b/3, V7a/18
 v.- en
 keffâret v. V13b/4
 v.- emedin V9b/10
 v.- enden V50a/14
 v.- esiz V35a/17, V80b/15
 v.- esüz V9b/13
 v.- ilen V7a/8
 v.- irseğüz V80a/4
 v.- medi V77a/7, V78b/16
 v.- medin V34a/14
 keffâret v. V34b/9, V34b/12
 zekâtın v. V35a/12, V35a/15,
 v.- mek V56a/4, V7b/10
 diyetin v. V29b/11
 fiṭra v. V50a/13
 keffâret v. V15b/11, V16a/7,
 V16a/9, V31a/7
 şadaḳa v. V26a/2, V81a/18,
 şavm-ı fidye v. V12a/20
 zekât v. V50a/13
 zekâtın v. V50a/17,
 v.- mekdür V15a/18,
 diyet v. V28b/5
 diyetin v. V28a/3
 ğaraḳ-ı yemîn v. V59a/12,
 fidyesin v. V6b/13
 keffâret v. V15a/4, V28a/2,
 V28b/14
 v.- mekile
 fidyesin v. V6b/17
 keffâretin v. V32b/15
 v.- meli
 keffâret v. olsa V15a/18
 v.- mese

keffâretin v. V9b/17
 v.- mesi V50a/1
 v.-se V15b/13, V26b/20, V34a/2,
 V40a/12, V51a/9
 keffâret v. V15b/2, V34a/6
 keffâretin v. V16a/8
 zekât v. V50a/3
 v.- seler V7a/5, V7b/3, V35a/13,
 V50b/14, V50b/15
 v.- meyene
 ṭa'âm v. V76b/10
 v.- meyince
 keffâret v. V14a/9, V32b/11,
 V33a/3, V33a/6, V33b/1
 v.- meyüp V81b/13
 ṭā'âm v. V79b/18,
 v.- üñ V7b/3
 fidyesini v. V7a/18
 v.- üp
 keffâret v. V9a/17, V9a/19,
 V17b/15, V23b/6, V28b/5,
 V30b/17
 v.- ür V25b/5, V81a/20
 diyet-i kāmile v. V76a/5,
 hişşe v.- ür V28a/18
 v.- ürdük
 zekât v. V17a/12
 v.- ürlər
 diyetin v. V28a/6
 3.sahip olmasını sağlamak
 v.- diğ V7a/8
 v.- dük V83a/18
 v.-e V4a/3, V9b/14
 v.- ecegi V25b/5
 v.- ecek V7b/16
 v.- eydün V91a/12
 v.- eyim V62a/5, V62a/9,
 V67b/18
 v.- ilen V68a/12
 v.- mek V62a/10, V67b/6,
 V75b/7, V75b/8,
 v.- memege V81b/17, V81b/18,
 V82a/2
 v.- mese V10a/18
 v.- se V15b/1, V51b/3, V64b/13
 4. evlendirmek
 v.-e V53b/11
 v.- enler V53b/16

v.-mek V53b/7
 v.- mem V70a/19
 v.mezem V70b/2
 v.-se V70b/4
 v.- ürlerse V53b/16
 v.- ürsem V53b/7
 5. döndürmek, çevirmek
 v.- üp V42b/6,
 6. atamak
 v.- diler V82a/12
 7. gerçekleşmek
 olu v.- se V27a/15
 8.tezlik fiili
 dèyü v.- di V31a/20
 alı v.- e V70b/10
 alı v.- seler V50b/5
 8. tasvir fiil
 o.- u vèrse V27a/15
 9. yardımcı fiil
 v.-ø
 cevāb v. V83b/13
 haber v. V83b/15, V83b/17,
 V83b/18, V84b/14
 v.- di
 cevāb v. V37b/17, V38a/9,
 V38a/4, V38a/12, V51a/14,
 V78b/14
 fetvā v. V44a/13, V66b/7
 haber v. V30b/20, V3b/5
 ruḥsat v. V12a/13
 ṭalāk v. V56b/9
 v.- diler
 haber v. V45a/1
 v.- diyise
 haber v. V23a/13
 v.- düğini
 and v. V70b/8
 v.- dükde
 ödünç v. V63a/13
 selām v. V39b/15, V47b/12,
 V48a/7
 ṭalāk v. V61a/19
 v.- düm
 ad v. V2b/1
 v.- dünmi
 rıżā v. V54b/20
 geri v. V9b/2
 v.- em

izin v. V21a/1
 v.- en
 fesāda v. V13b/14
 v.- enüḡ V31b/14
 selām v. V31b/14
 v.- eyüm
 mühlet v. V79a/13
 v.- irseḡ
 cevāb v. V83b/9
 v.- meden
 ödünç v. V63b/3
 v.- medi
 ṭalāk v. V57a/10
 v.- medin
 izin v. V20b/18
 v.- medüḡine
 ḡalel v. V34a/18
 v.- mek
 ödünç v. V63a/14, V63a/16,
 V63a/20,
 zarar v. V41b/11
 v.- mekdür
 ‘āriyeten v. V63a/16
 v.- mekile
 selām v.- meV48a/11
 v.- melü
 ödünç v. V64a/18
 v.- mesi
 ḡalel v. V34a/20
 v.- meyüm
 ṭalāk v. V19b/11
 v.- mez V41a/20
 ḡalel v.- mez V41a/20
 v.- se
 and v. V70b/6
 izin v. V20b/20, V68b/18
 ṭalāk v. V19b/11, V57b/2
 v.- sün
 başını v. V69a/12
 v.- üp
 haber v. V70b/8
 nefs v. V84a/3
 rıżā v. V67a/3
 nefes v. alur V86b/16
 v.- ür
 cevāp v. V42b/13
 fetvā v.- ür V37b/8
 v.- ürise

şifâ v. V27a/13
ecir ü kerâmet V4a/2

veraşet Ar. mirasçılık
v.+ i V80b/16

vereşe Ar. mirasçılar
v.+ø V7b/11, V7b/12, V80a/18,
V81a/20, V81b/16, V82a/1
. - i fuḳarâ V80b/5
v.+ den V54a/12, V83a/11
v.+ nün V7b/13, V7b/19,
V80a/11, V80b/2, V81a/3
v.+ si V28a/2, V28a/4, V30b/4,
V67a/10, V76b/18, V7b/11,
V7b/9, V80b/1, V80b/4, V81a/7
v.+ sine V4b/14, V4b/20, V7b/9
v.+ ye V80a/19, V81b/12

veresiye Ar. karşılığı sonradan ödenmek
üzere alınan
v. V64b/2, V64b/8
v.+ den V63a/20
v.+ si V63b/16

vêril - verilmek
v.- e V59a/20
v.- en V50a/5, V50b/3, V81a/20
v.- enün V81b/2
v.- mek V28a/4, V63b/11
v.- mesi V62b/17
v.- meyince V7a/13
v.- mişdür V85a/18
v.- ür V81b/1
2. yardımcı fiil
v.-di
mühlet v. V53a/18, V53b/5
ruḥşat v. V69a/20
v.- dükden
ṭalāk v. V43a/20

vesîle Ar. neden, sebep
v. V1b/13
v.+ dür V39a/11

veyâ Ar.+Far. bağlaç
v.+ø V60b/15, V71b/4, V85b/1

vezin, -ne Ar. tartma, ağırlık

v.+ø V8b/1, V8b/6
v. ur-: tartmak V49a/13

vîrâne Far. yıkılmış, yıkılacak duruma
gelmiş yapı
v.+ø V19b/11

Viḳāye Ubeydullah el-Mahbûbî
el-Buhârî tarafından yazılmış
Hanefi mezhebinin temel
metinlerinden biri olan eser
V.+ nündür V55b/12

vilâyet Ar. il
v.+ de V18a/20, V71b/13
v.+ e V57a/13
v.+ inde V18b/3

vitir Ar. tek, yalnız olan şey
v.+ø V26b/5, V71a/7
ikâmet-i v. eyledi V48a/9
v.+ ile V26b/4, V71a/7, V8a/2,
V8b/2

vuḏū Ar. Şîi ve haricîlerce kısmî
yikanma ile küçük hadesten
temizlenmek v.+ø V39a/16
tecdîd-i v. V39a/19, V39b/10
v.+ yı V42a/10

vuḳū Ar. olma, meydana gelme
v.+ ı V2a/15

vücüb Ar. gereklilik
v.- ı şavmı V22b/11
v.+ ı V13a/14
v.+ ında V34a/16
v.+ un V5a/10

vücūḥ Ar. kişiler
v.+ø
v.- ı ḥayrât: hayırdan
yararlanacak kişiler V80b/9

yâ Ar. ünlem, ey, hey anlamında
seslenme sözü V21b/16

Y (y)

yā *Far.* veya

y.+ø V5a/20, V7a/11, V7a/18,
V7b/6, V9a/4, V9a/14, V9b/20,
V9b/9, V9a/16, V9b/18,
V10a/14, V10a/15, V10a/16,
V10a/18, V10b/14, V10b/3,
V11a/3, V11a/5, V11b/1,
V12a/18, V12a/19, V12a/5,
V13a/7, V13a/11, V13a/12,
V13a/15, V13a/16, V13a/18,
V13a/19, V13b/16, V13b/2,
V13b/3, V13b/4, V13b/9
V14a/3, V14a/7, V14a/9,
V14a/11, V14a/13, V14b/3,
V15a/5, V15a/20, V15b/6,
V16a/10, V17b/1, V17b/10,
V17b/7, V17b/8, V18a/16,
V18b/1, V18b/19, V18b/2,
V18b/20, V18b/7, V19a/1,
V19a/16, V19a/2, V19b/11,
V20a/1, V20a/10, V20a/2,
V20a/4, V20a/5, V20a/9,
V20b/11, V20b/12, V20b/13,
V20b/17, V20b/3, V20b/4,
V20b/6, V20b/7, V21a/4,
V21a/5, V21a/6, V21a/8,
V21b/16, V22b/18, V22b/2,
V22b/3, V23b/16, V24b/7,
V24b/18, V25a/19, V25a/3,
V25a/9, V25b/4, V25b/18,
V25b/20, V26a/10, V26a/12,
V26a/2, V26a/3, V26a/4,
V26a/7, V26b/18, V26b/7,
V26b/9, V27a/14, V27a/7,
V27b/10, V27b/11, V27b/14,
V27b/18, V27b/20, V28b/
V28b/19, V28b/2, V28b/20,
V28b/3, V28b/6, V29a/10,
V29a/2, V29b/10, V30b/3,
V30b/4, V31b/2, V31b/7,
V31b/15, V32a/13, V32a/19,
V32b/10, V32b/13, V32b/14,
V32b/16, V32b/17, V32b/20,
V32b/8, V33a/10, V33a/14,
V33a/15, V33a/20, V33a/8,
V33b/15, V33b/8, V34a/6,
V35b/6, V36b/6, V37a/4,
V37a/12, V37b/19, V38b/10,

V40a/3, V40a/5, V41b/11,
V41b/4, V41b/7, V41b/9,
V42a/2, V42b/20, V42b/5,
V42b/9, V43a/7, V43a/8,
V44a/20, V44a/3, V44a/4,
V44a/8, V45a/15, V45a/10,
V45a/9, V46a/10, V46a/4,
V46a/15, 44b/6, V46b/14,
V47b/18, V48a/4, V49b/11,
V4b/11, V50a/20, V50b/16,
V51a/8, V51a/10, V51b/2,
V53a/10, V55a/15, V55a/18,
V55b/17, V57a/11, V57b/14,
V58a/11, V58a/7, V59b/3,
V60a/7, V60b/19, V61a/4,
V61a/7, V62a/13, V62b/2,
V63b/10, V63b/11, V63b/12,
V63b/15, V63b/17, V64a/13,
V64a/2, V64b/11, V64b/13,
V64b/14, V64b/15, V66a/13,
V66b/16, V67a/12, V67a/16,
V67b/9, V68a/18, V6a/1,
V6b/16, V70a/10, V70b/12,
V71a/16, V71a/20, V72a/15,
V72b/20, V72b/6, V73a/10,
V73a/12, V73a/17, V73a/18,
V73a/8, V73a/9, V73b/3,
V74a/11, V74b/3, V74b/5,
V74b/6, V74b/9, V75a/1,
V75a/12, V76a/19, V78b/14,
V79b/18, V7a/17, V80a/13,
V80b/2, V81b/16, V83a/16,
V83a/19, V83b/11, V83b/7,
V85b/1, V89a/5, V91a/18,

yābān *Far.* ıssız yer

y.+ a V4b/16

yād *Far.* hatırlama, akla getirme

y.+ø V2a/20, V36b/7

yağ yağ

y.+ø 44b/4, 44b/6, V44a/16,
V44a/19, V44a/20, V64a/6
y.+ ı V18a/13, V64a/6
y.+ ıla 44b/3
iç y. V18a/14
y.+ ını

iç y. V18a/12
y.+ uñ 44b/9

yağ - yağmak
y.- madan
rahmet y. V36a/17
yağla - yağlamak
y.- mağa 44b/6

yāhūd *Far.* yahut, daha doğrusu, daha iyisi
y.+ø V5b/3, V5b/5, V5b/11,
V10a/15V10b/18, V11b/1,
V11b/20, V11b/5, V13b/5,
V14b/14, V15a/3, V15a/17,
V15b/5, V19a/20, V19b/11,
V19b/20, V25b/20, V25b/8,
V26a/3, V27a/2, V30a/16,
V33a/18, V35a/14, V39b/4,
V52a/16, V53b/10, V57a/4
V65a/20, V67b/12, V74a/18,
V75a/15, V75a/18, V75a/19,
V75a/20, V76a/9, V7b/12,
V85a/12, V85a/2

Yahūdī *Ar.* Hz. Musa'nın
getirdiği dine inanan
Y.+øV17b/13, V17b/14,
V17b/17, V17b/20, V53a/2,
V53a/3, V53a/5, V53a/6

Yaḥyā *Kur'an'da adı geçen,*
İsrâiloğulları'na gönderilen bir
peygamber
Y.+ø
Y. peygamberdür V88a/8

yak - yakmak
y.- mağ 44b/6, V73b/15
y.- up V89a/18

yakın yakın, uzak olmayan
y.+ø
y. olsun V33b/1
yakīn *Ar.* eksiksiz, kesin ve sağlam bilgi
y.+ø V11a/15, V72b/9

y.+ i V11a/17

yaķinen *Ar.* şüphesiz
y.+ø V21a/8, V7a/17

yaķlaş - yaklaşmak
y.- madan V38b/17
y.- mañ V38a/19

Yāķūmī bir erkek ismi
Y.+ø V87/17

Ya'ķūb Hz. İbrāhim'in torunu ve
İsrâiloğulları'nın atası olan
peygamber
Y. peygamberdür V88a/4

yalan yalan, gerçek olmayan
y.+ø V14b/11, V16b/13,
V17a/13, V17b/6, V69b/12,
V71b/12, V9b/10
y. ol:- V71b/6,
V71b/8, V71b/10,
y. söyle:- olmayan birşeyi
olmuş gibi anlatmak V17a/8
y. yere V17a/1, V17a/13,
V17a/4, V17b/4
y.+ dur V71b/5

yalın yalın
y.+ø
y. kat: tek kat, hafif ince
V24b/11

yalmanlı ucu keskin alet
y.+ø V27b/10, V74a/11

yalguz yalnız, tek, tek başına
y.+ø V15a/8, V22a/15, V36b/14,
V48b/20, V61b/3, V78b/10,
V78b/5, V78b/6, V78b/8

yan - yanmak
y.- ar V89a/5
y.- duğda V40b/17
yürek y.- masından V12b/17

yan taraf

y.+ ina V34b/15, V57a/12,
V74b/19, V88b/17

y. V33b/12, V60b/16

y.+ ında V28b/13, V29a/2,
V52b/10, V54b/5, V78b/18,
V82b/8

y.+ ından V3a/16, V48a/4,
V81a/20, V81b/1

y.+ uında V27a/19, V66b/12

ya' nī Ar. sözün kıyası, doğrusu, açıkça

y.+ø V3a/13, V4a/18, V4b/18,
V6b/17, V7a/6, V10a/2,
V12a/14, V12b/15, V13b/1,
V13b/4, V13b/9, V14b/11,
V15a/2, V15a/5, V17a/9,
V17b/4, V18b/18, V19b/6,
V21b/13, V21b/16, V22a/3,
V22b/16, V23a/3, V23a/9,
V24b/5, V27b/17, V27b/4,
V27b/7, V28a/2, V28a/5,
V29a/10, V29a/4, V30a/11,
V31b/14, V31b/5, V32a/10,
V33a/17, V33b/8, V33b/9,
V35b/4, V36a/5, V36a/8,
V37b/15, V37b/7, V41a/16,
V45b/1, V46a/17, V46a/18,
V46a/19, V46b/3, V47a/12,
V48a/9, V49b/11, V55a/15,
V55b/15, V56b/14, V62a/18,
V62b/2, V62b/6, V65a/17,
V68a/17, V68b/14, V70a/5,
V70a/6, V72b/20, V79a/15,
V79a/9, V81a/10, V81a/2,
V91a/16

yanlış yanlış, hata, yanlış

y.+ø V1b/16, V49a/1

yap - yapmak, etmek

y.- an V84a/10, V87/17

y.- mak V22b/15

yapış - yapışmak

y.- irsa V34b/4

y.- madın V34b/3, V34b/5

y.- mak V32b/10

y.- mak V33a/4, V42a/19

muşhafa y.- mak V39a/8

y.- maz V73b/5

y.- ursa V34b/7

yaprak yaprak

y.+ a V90b/11

y.+ ı V75a/12

y.+ ları V90b/11

yar - ortadan kesmek

y.- alar V44a/19

y.- duında V31b/5

y.- ıca V63a/6

y.- up V44a/7

yara yara

y. V41b/7

y.+ nu V41b/9

y.+ sı V6a/2

y.+ ya V41b/10

yara - olumlu sonuç vermek

y.- ya V44a/5

Yā rabb Ar. Allāh'ım

Y.+ø. V37b/19

Yā rabbi Ar. ey Allāh'ım

Y.+ø V67a/12

yaradıl - yaratılmak

y.- alı V84b/15, V90a/10

yarağ silah

y.+ø V76b/2

y.+ ıla V27b/16, V27b/9, V29a/9

yaramaz yaramaz, yararlı olmayan

y. +ø V63a/12

y. bul- V63a/11

yarasa yarasa

y.+ dur V88b/9, V89b/11

yarat - yaratmak, vücuda getirmek

y.- dı V84b/20, V90b/1

yarık yarılarak açılmış aralık

y.+ dan V89b/18

yarıl - yarmak eylemi yapılmak y.- up V89b/16	arkası üstüne y.- up V5a/17 y.- urken V89a/13
yarım yarım, bir bütünün yarısı y.+ø y. ağız pek istekli olmama durumu V32a/11, V32a/8	yatsu yatsı namazı y.+ nuñ V45b/16, V45b/17 y.+ yı V47a/18
yaşduk yastık y.+ ından V50a/9	yatur - yatırmak y.- mağ V74b/20 y.- up V6a/8
yaş yaş y.+ø V57b/3 y.+ ın V10a/3 y.+ ında V8a/11, V8a/16, V72b/13 y.+ uma y. gir-: yaşamak V1b/9	yavruyavru y.+ lar V84a/16 y.+ sı V88b/16 y.+ sun V84a/20
yaş yeşillik, sebze y.+ø V18b/15	yavrula - yavrulamak, doğurmak y.- r V88b/12, V88b/9 y.- rlar V84a/16
yaş gözyaşı y.+1 gözlerinin y.+ ı V87a/19	yavuz kötü, fena y.+ø V13a/4 y. huylı ol: huysuz olmak V52a/11
yaşa - yaşamak y.- dı V87/19 kaç y.- dı V84a/11 y.- mağıla V26a/18 y.- mıcak V89a/6 y.-r V89a/2	yayan yaya olarak y.+ø V12a/11, V51b/7, V52a/11 yayanca yaya olarak y.+ø V25a/10, V25a/9, V26b/15, V26b/16
yat - yatmak, yatmış olmak y.- a V76b/1 y.- alar V42b/5, V42b/6 y.- an V28b/13, V73b/11 y.- arlar V60b/13 y.- dı V88b/7 y.- duğdan V88a/16 y.- ma V24a/10 y.- madılar V84b/17, V90a/8 y.- mağ V42a/20, V42b/3 y.- malı y.- malı olsalar V42b/5 y.- mış V74b/5, V75a/20 y.- up V19a/12, V19a/13, V78b/20, V89a/9	yaz - yazmak y. V6a/17 y.- a V17a/20 y.- dı V90b/2 y.- diki V85b/1 y.- duğı V85b/3 y.- duğun V6a/13 y.- duğun V6a/16, V6a/9 y.- duğ V82b/11 y.- duğları V28a/14 y.- mağ V85b/4 y.- mağ V73a/10 y.- mış V4a/17, V83b/7 y.- mış ola V73a/15 y.- up V73a/12, V85a/13, V85a/19, V91b/10

- yaz** yaz mevsimi
y. V26a/19
- yazdır** - yazdırmak
y.- up V73a/10
- yazıl** - yazılmak
y.-ø
alınına y.- mış V32a/9
y.- muşdı V1b/16
- yê** - 1. yemek, ağzında çiğneyere
yutmak
y.- di V38b/15, V51a/5
y.- digünden V80b/6, V80b/7
y.- diler V17a/2
y.- düği V9b/2, V9b/3, V11a/20,
V11b/1, V11b/5, V79b/15
y.- düğinden V7b/13
y.- dükde V38b/2
y.- dükden V71b/18
y.- dünüzse V12a/15
y.- medi V87a/19
y.- mege V12a/12, V74b/1,
V79b/19, V81b/5
y.- mek V11b/17, V11b/20,
V12a/19, V12a/2, V12a/4,
V12a/6, V12b/20, V12b/8,
V13a/2, V13a/5, V13b/8,
V24a/12, V52a/17, V52a/19,
V65b/1V79b/13, V80a/11
y.- mekile V11a/2, V13a/15,
V13a/16, V18b/1, V19a/6
y.- mekmi V52a/16
y.- meñ V16b/20
y.- mese V74a/15
y.- meye 44b/10, V11a/12,
V11a/16, V24a/19
y.- meyeler V13a/8
y.- meyerüm V18b/18
y.- meyeyüm V70b/20
y.- meyince V13a/5
y.- meyüm V18a/10, V18a/12,
V18a/15, V18a/16, V18a/18,
V18a/20, V18a/3, V18a/5,
V18a/6, V18a/8, V18b/14,
V18b/3, V18b/7, V18b/9,
V19a/4, V19a/7, V19a/9
y.- meyüp V13a/13, V74b/2
y.- mez V82a/11
y.- mezse 44b/2
y.- mezsem V13a/2
y.- mezseñ V21a/17
y.- miş V80a/6
y.- miş olsa V9a/15, V9a/18
y.- mişdür V75a/12
y.- r V18a/17, V54a/19, V82a/10,
V82a/14, V82a/15, V84a/1
y.- iken V11a/11
y.- rim V71a/1
y.- rse 44b/2, V19b/11
y.- rseñ V21a/17
y.- rsin V38a/3
y.- se V10a/15, V11a/13,
V11a/16, V11a/5, V11b/12,
V11b/14, V11b/16, V11b/3,
V11b/9, V12a/8, V13a/18,
V13b/10, V18a/10, V18a/15,
V18a/16, V18a/18, V18a/19,
V18a/3, V18a/6, V18a/7,
V18a/8, V18b/1, V18b/10,
V18b/12, V18b/14, V18b/15,
V18b/2, V18b/3, V18b/8,
V19a/1, V19a/10, V19a/3,
V19a/8, V24b/7, V33b/15,
V70b/17, V71a/4, V74a/18
y.- se V18a/12, V18a/13,
V18b/20, V19a/2
y.- seler V13a/9
y.- sünler V79b/10, V79b/12,
V80a/14
y.- ye V18a/17, V24b/2, V26a/19
y.- yen V13a/10, V13a/11,
V13a/12, V16b/16, V75a/12
y.- yene V65a/4
y.- yüp V24a/16, V81b/2
ramazanı y.- yüp V12b/2
2. almak
y.- düği
mîrās y.- düği V82a/17
y.- mez
mîrās y. V69a/3, V82a/20,
V82b/1, V82b/10
y.- mezler
mîrās y. V82b/5
y.- r

mīrās y.- r V83a/2

yed Ar. el

y.+ø

y.- i kudret: gücün, kudretin
eli V85b/17

y.-be-yed ol-: elden ele olmak
V64a/5

yedi yedi

y.+ø V42a/18, V47b/15, V68b/7,
V72a/18

y.+ dür V90a/16

yedinci yedinci

y.+ø V61a/14, V87a/12, V90b/2

y.+ si V12b/9

y.+ ye V68b/10

yödür - yedirmek

y.- se V79b/14

yël rüzgar

y.+ den V78a/12, V88b/12

y.- e V84a/18

y.+ idür

seher y.+ idür V86b/16

y.+ üñ V78a/11

yeleksüz kanatsız

y.+ø V88b/9

yelle - esinti oluşturmak

y.- dükde V89a/3

yëllen - gaz çıkarmak

y.- se V39a/19, V39a/20

yemek yemek

y.+ø V73b/15, V76b/7, V79b/12

yemîn Ar. yemin, ant

y.+ø . V14b/12, V16a/20,
V16a/4, V20b/11, V27a/16,
V27a/9, V58b/6, V70b/15,
V70b/8

y.- i ‘amm V70b/13

y.- i billāh: Allāh’ın adını
anarak yemin etme V2a/8

y.- i fācir V14b/15

y.- i gamūs: olmamış bir şeyi
olmuş gibi gösterip yemin etme
V14b/15, V14b/17, V14b/18,
V14b/20, V16b/6,

y.- i lağv: bilmeyerek olan bir
durumun aksine içilen ant
V16a/20

y.- i mün‘akide: bir şeyi
gelecekte yapmak veya
yapmamak için içilen ant V9b/5,
V15a/1

ğaraž-ı y. V59a/12

keffāret-i y. V14b/18,
V20a/12, V22a/17, V22a/20,
V22a/6, V23b/20, V24a/16,
V26b/13, V27a/8, V36a/2,
V40a/10

keffāret-i y. vër V27a/12

mülk-ü y. V61b/9

y. eyle-: V16a/16, V77b/3

y.+ de V11a/10, V18a/11,
V59a/12, V9b/16

bāb-ı y. V40a/16, V8a/9,
V9b/18

keffāret-i y. V9b/9

y.+ dedür

keffāret-i y. V8a/8

y.+ dür V16b/4, V19b/5, V22a/1,
V22a/3, V22a/5, V26a/10

y.+ e V16a/5, V16a/6, V22a/15,
V22a/18, V22b/4, V22b/5,
V23b/20, V24a/16, V24b/3,
V26b/13, V70b/12, V71a/11

y.+ i

keffāret-i y.+ i V35b/15

y.+ ile V26a/10

y.+ inde V15b/20, V2a/9

y.+ ini bozan V9b/6

y.+ le V70b/11

y.+ üm V9b/13

y.+ üñ V20b/4, V2b/8, V35a/6,
V3a/3, V9b/17

yëmiş meyve

- y.+ø V18b/14, V18b/17, V18b/18, V63a/4
y.+ inden V16b/16
y.+ ine V81a/2
y.+ üñ V73a/19
- yèn** - yemek eylemi yapılmak
y.-ecek V15b/4
y.- en V18a/20, V19a/5, V19a/8
y.- ene V19a/11
y.- enüñ V19a/3
y.- mege V44a/5, V71a/3, V81a/5
y.- mez V44a/4, V63a/9, V74a/19, V74b/6, V75a/16, V75a/17, V75a/18, V75a/19, V75a/20
y.- mezdi V74b/11
y.- miş olur V80a/9
y.- ür V63a/9, V75a/16, V75a/18, V75a/20
- yèñ** - üstün gelmek
y.- emeyüp V11a/1
- yèñ** giyecek kolunun uç kısmı
y.+ in V41b/4
- yeñi** yeni, hiç kullanılmamış olan
y.+ø V15a/13, V15a/14, V63b/17
y.+ nün V15a/16
y.+ sin V45a/14
- yèñile** - yenilemek
y.- mek V39b/3
y.- dükde V42a/6
- yèr** 1. toprak, arz, zemin
y.+ø V81b/7, V87b/6, V90a/10
y. altı V89a/10
y. gök ehli V3b/15
y. üsti V19b/11
y.+ de V12b/19, V25b/16, V28a/20, V39b/18, V40a/3, V48a/17, V48b/13, V65a/7, V68a/13, V73b/11, V78a/20, V79a/2, V85a/6, V89b/9
vağf y.+ de V68a/3
- y.+ den V48b/9, V49a/4, V5a/16, V79a/5
y.+ e V12a/11, V39a/8, V48b/2, V49a/6, V85a/5, V85a/6, V90b/7
y.+ i 44b/5, V42a/14, V86a/16
tañ y.+ i V10b/18, V10b/3, V10b/6, V11a/12, V11a/13
y.+ in V74a/18
y.+ inden V6a/11
y.+ ine V66b/16, V66b/18, V73a/2,
hısab y.+ ine V17a/11
mahşer y.+ ine V32a/9
y.+ leri V91b/1
2. yerine
y.+ e V16b/9
yalan y.+ e V17a/1, V17a/13, V17a/4, V17b/4
- yérine** onun karşılığında
y.+ø V12b/6, V13a/3, V26b/5, V29a/9, V47b/1, V47b/2, V49b/14, V71a/8, V73b/17, V73b/19, V74b/12
V75b/6
y. tura V29b/12
y. tutdı V90b/10
- ye's** Ar. umutsuzluk, karamsarlık
y.+e
hâlet-i y.+ e V1b/12
y.+ e düş-: umutsuzluğa düşmek V1b/12
- Yesâ** İlyas peygamber
Y.+ø
Y. peygamberdür V88a/7
- Yeşû** metinde Frenk dilinde "Allâh" olduğu geçmektedir.
Y.+ dur V85b/13
- yèt** - yetmek, yeterli olmak
y.- dükde V42b/14, V50b/17
y.- ecekce V51a/8
y.- erse V50a/12
- yètiş** – yetişmek, ulaşmak
y.- di V31a/15

y.- ecegi V81a/1, V81a/3
y.- eceğin V39b/14
y.- emezise V39b/20
y.-ene V81a/5
y.- irse V46b/16
y.- medin V42a/9
y.- mege V3b/8
y.- mek V47a/2
y.- mez V88b/14
‘ilmimiz y.- mez V85a/16
y.- miş V50b/15, V81a/1
y.- miş oldu V46b/19
y.- mişine V81a/3
y.- tiler V23a/16
y.- üp
nazarına y.- üp V6a/5
y.- ür
zarar y.- ür V12a/18, V12a/19
y.- ürsem V24b/20

yètmiş yetmiş
y.+ø V72b/13

yètmiş biñ yetmiş bin
y.+ø V86b/10, V86b/9

yètmiş iki yetmiş iki
y.+ø V65a/9

yevm Ar. gün
y.+ø
y.- i ḥamīs: beşinci gün,
perşembe V25b/19, V25b/20
y.+ ini V12b/12

yevmiye Ar. gündelik
y.+ye
küt-ı y.+ ye V50b/11
yéyecek yiyecek
y.+ø V15b/2
y.+ i V50b/12, V50b/13

yık - yıkmak
y.- maḵ V23b/16

yıkan - yıkanmak
y.- up V78b/19

yıkıl - yıkılmak

y.- duḵdan V19b/11

yıl sene
y.+ø V8a/12, V8a/18, V26b/11,
V26b/12, V35a/12, V50a/17,
V52a/7, V52b/5, V64b/2,
V64b/8, V64b/9, V77a/3,
V79a/13, V84b/18, V87/19,
V89a/2, V89a/6,
y.+ da V27b/2, V46a/13,
V64b/13, V64b/14
y.+ dan V46a/13, V57a/16
y.+ dur V37a/9
y.+ ı V8a/12, V8a/16, V8a/17
y.+ ın V66a/13
y.+ ını V8a/19
y.+ uñ V26b/7, V26b/9, V50a/17

yılan yılan
y.+ø V49a/4, V49a/6
y.+ ı V49a/13, V49a/8

yıllık yıllık
y.+ø V8a/14, V8a/19,
V8b/11, V8b/12, V8b/13, V9a/4,
V9a/5, V27b/1, V50b/14,
V50a/17 V72b/12,

yigirmi yirmi
y.+ø V47b/14, V47b/5, V65b/5,
V65b/7, V8a/19, V8b/11,
V8b/13, V8b/16, V9b/14
y. otuz V80a/12
y.+ sin
yüzde y.+ sin V80b/13

yigirmi dörd yirmi dört
y.+ den V83a/16
y.+ uñ V83a/19

yigirmi sekiz yirmi sekiz
y. V70a/17

yigirmi yedi yirmi yedi
y.+ ye V83b/1

yigit yiğit, delikanlı
y.+ø V51b/7, V89a/13

yine yine, gene tekrār

y.+ø V4b/5, V8a/1, V8b/15,
V9b/1, V10a/20, V10b/1,
V11a/4, V11b/10, V11b/12,
V11b/15, V11b/16, V12a/2,
V19b/11, V20a/20, V20b/20,
V24a/17, V24b/1, V25a/18,
V25b/17, V26a/14, V29b/14,
V31b/4, V32b/14, V32b/18,
V33a/10, V33a/11, V34a/19,
V34a/20, V34a/3, V38a/10,
V3a/15, V40a/12, V40a/2,
V41b/17, V43a/1, V43b/13,
V43b/4, V44a/11, V44a/14,
V46b/14, V47a/13, V48a/3,
V49a/10, V49a/18, V49a/19,
V50b/1, V51b/17, V52b/13,
V53a/6, V53b/11, V53b/18,
V53b/19, V53b/20, V54a/1,
V54a/2, V54a/8, V54a/9,
V55b/11, V56a/18, V56b/10,
V56b/8, V58a/7, V58b/19,
V58b/4, V60b/4, V64a/11,
V64b/10, V64b/12, V64b/15,
V64b/9, V6a/12, V6a/15,
V70b/20, V72a/10, V77a/4,
V79a/20, V7b/15, V7b/20,
V83a/18, V86b/10, V90b/18,
V91a/18,

y. başdan V33b/16

yoğun sert

y.+ø V27b/20

yoğurt yoğurt

y.+ø V18b/19

yohsa yoksa

y. V59a/14, V60b/19

yok, -ğu mevcut değil

y.+ø V15b/10, V19a/20,
V2a/16, V34b/20, V47a/14,
V50b/13, V60a/3, V60a/9,
V77a/10, V78b/13, V83b/20,
V84a/1, V84a/3, V84a/7,

V86b/7, V86b/8, V87b/6,
V91a/10, V91a/9

‘aklı y. idüğü V76b/19

y.+ dur V4b/1, V5a/15

V12b/3, V14a/17, V14a/8,
V14b/18, V14b/2, V16a/14,
V17b/2, V17b/5, V21b/8,
V22b/13, V25a/11, V25a/5,
V27a/16, V27b/19, V28a/9,
V28b/15, V28b/5, V28b/7,
V29a/5, V31a/9, V32a/11,
V32b/12, V34a/17, V35a/3,
V36a/19, V36a/7, V36b/11,
V40b/16, V41b/12, V45b/2,
V49b/7, V51a/6, V52b/17,
V53b/1, V58b/2, V59a/13,
V60a/5, V62a/16, V64a/15,
V65a/20, V66a/19, V66a/7,
V66b/15, V66b/2, V66b/6,
V66b/9, V69b/4, V71b/11,
V73a/8, V73b/16, V76b/10,
V78a/15, V80a/3, V81a/12,
V8a/7

y.+ ıken V49b/13

y.+ ısa V5b/14, V28a/11,
V40a/20

y.+ mıdur V71b/10

yokla - yoklamak, aramak, taramak

y.-ø V69b/14

y.- dum V2a/6

y.- madın V66b/1

y.- mak V78a/16

y.- yup V69b/15

yoklat - yoklamak işini yaptırmak

y.- mak V69b/14

y.- uğ V69b/13

yol 1. yol

y.+ø V29a/1, V42a/9

y.+ a V51b/7

y.+ ı V72a/16

ayak y.+ ı V73a/6, V73a/7

y.+ ına V77a/1

y. çık-:karşısına çıkmak
V77a/1

y.+ larda V22b/15

2. tutum

y.+ ina V4a/13

y.+ umuza V6b/4

yolcu yolcu

y.+ lara V22b/14

y.+ nuñ V12a/12

yoldaş yol arkadaşı

y.+ ı V21a/16, V21a/17

y.+ ları V79a/3, V79a/4

y.+ uñla V78b/10

yoldaşlık yol arkadaşlığı

y.+ø

y. ét-. birlikte gitmek

V28a/8V32a/13

yorgan yorgan

y. V50a/9, V89a/14

yorul - yorulmak

y.- mağıla V52a/11

yön taraf

y.+ inden V8b/1, V8b/6

yörük yörük, göçebe

y.+ø V50b/7

yu - yıkamak

y.- duğı V41b/16

y.- madan V41a/14

y.- madın V42a/9

y.- mak V41a/16, V42a/14, V42a/15

y.- r V40a/18

y.- yup V38b/6, V42a/10, V42a/4, V42a/5, V42a/8, V6a/2

yukarı yukarı

y.+ø V43a/1

y.+ da V30b/7

yum - yummak, kapamak

y.- madı V87a/11

yumuş yumulmuş, kapanmış

y.+ø V75a/17, V75a/18

yumurda→yumurta

y. +ø V19a/1, V63a/7, V70b/19, V71a/1, V71a/3, V88b/11

yumurta yumurta

y.+ø V88b/9, V89a/5

y.+ dan V88b/16

yumurtla - yumurtlamak

y.- maz V84a/16

y.- r V88b/15

y.- yan V88b/14

y.- yup V84a/20

yun - yıkanmak

y.- a V44a/6

y.- up V44a/7

Yûnus Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen bir peygamber

Y.+ø V86a/20, V87a/1,

V87a/11, V88a/15, V88b/2

Y. nebî V88a/14

Y. peygamberdür V88a/7

Y.+ a V89b/13

Y.+ ı V87a/10, V88a/20, V88b/1

Y.+ uñ V87a/9, V88a/18, V88a/19

yûnus balığı yunus balığı

y.+dur V89b/12

Yûsuf Hz. Ya'kûb'un oğlu,

İsrâiloğulları'na gönderilen bir peygamber

Y.+ø V15a/6, V86b/3

Hażret-i Y. V86b/1

Y. peygamberdür V88a/4

Y.+ ı V86b/2

Y.+ uñ

iñvet-i Y. V86b/5

Yuşa 'Hz. Mûsâ'dan sonra peygamberlik yapan Benî İsrâil peygamberi

Y.+ø

Y. peygamberdür V88a/6

yut - yutmak
y.- a V21a/20
y.- dı V38b/19, V86b/10
y.- duğda V87a/10

yutdur - yutturmak
y.- dı V88b/6

yuva yuva
y.+ sıyıla V89a/17

yuvallan - yuvarlanmak
y.- up V28b/13

yuvasız yuvası olmayan
y.+ø V88b/14

yügrük çabuk, acele
y.+ø V88b/13

yük yük
y. V54a/10, V63a/10
y.+ i V71a/1
y.+ inden V71a/2
y.+ inüñ V50a/19
y.+ ünğden V71a/1

yüklü→**yüklü**
y.+ø V61a/14
y. ol-: hamile olmak V88b/12

yüklü hamile
y.+ø V12a/18, V43a/20
y. ol-: hamile olmak V82a/6,
V84a/17, V84a/18, V84b/7,
V89b/4, V89b/2,

yüksek yüksek
y.+ş V38a/7
y.+ de V73a/2

yügür - koşmak
y.- üp V31a/15

yüñ yün
y.+ø V63a/2

yürek yürek

y.+ø
y. yanması: susamak V12b/17

yüri →**yürü**
y.- di
ayağ y. V38b/1
y.- r V84a/1
y.- yüp V12a/11

yörü - yürümek
y.- mege V51b/7
y.- r V86b/8
y.- yüp V86b/9

yüz yüz
y.+ø V25b/2, V27a/18, V28a/3,
V38a/3, V38a/4, V52b/3,
V52b/9, V54a/10, V54a/15,
V63b/12, V71b/4, V72b/12,
V81a/19

yüz : sima, çehre
y.+ø V38b/1
y.+ in V3b/16, V42a/5
y.+ in koyu V19a/12
y.+ ine V38b/4, V40a/20,
V40b/2, V72a/7
y.+ ni V32b/20
y.+ ünğ V32b/16

yüz biñ yüz bin
y.+ø V36a/14, V36a/15,
V37b/20

yüzde bütünü yüz birim kabul ederek
ele alınan veya sayılan oran
y.+ø
y. yigirmisin V80b/13

yüz on üç yüz on üç
y.+ø V83b/11

yüz seksen yüz seksen
y.+ø V71a/9

yüz yigirmi dört biñyüz yigirmi dört
biñy.+ dür V88a/13

Z Ž Z Z (z ž z z)

žabṭ Ar. kuvvetle tutma

ž.+ø

ž. èt-: kuvvetle tutmak V4b/15

ž.+ a V42b/11

zād Ar. azık, yol yiyeceği

z.+ø V50b/14, V51b/1, V51b/3

ža‘f Ar. zayıflık

ž.+ ından V12a/8

ž.+ ıyla V12a/2

ž.+ ları V12b/4

zahīre Ar. gerektiğinde kullanılmak

üzere saklanan tahıl

z.+ ø V50b/15

Zāhidi bir Hanefi alimi

Z.+ø V7a/3

zāhir Ar. açık belli, meydanda olan

z.+ø V18b/3, V20a/16, V54b/20, V82a/11

z. ol- ortaya çıkmak, görünmek

V10b/5, V11a/17, V31b/15,

V31b/16, V43b/9, V45b/2

V52a/6, V72a/12

z.+ de V46a/10, V5b/19, V72b/16

z.+ i V31b/19

z.+ ile V4b/12

zāhirā Ar. görünüşe göre

z.+ø V75b/17

zahmet Ar. sıkıntı

z.+ø

z. çek-: sıkıntı çekmek V25b/4

ža‘īf Ar. güçsüz, kuvvetsiz, zayıf

ž.+ø V1b/10, V12a/1

ž.- i cāiz ol- V51b/19

z. ol-:güçsüz düşmek V13a/4, V26a/18

ž.+ dür V25a/10

ž.+ i V61b/10

ž.+ inüñ V52a/5

ž.+ üñ V61b/11

zā’il Ar. yok olma

z.+ø

z. ol-: yok olmak V11a/15

zaleme Ar. haksızlık yapan kişiler, zalimler

z.+ø V50b/1, V50b/3

zālim Ar. zalim, haksızlık eden

z.+ø V32a/9, V50b/2, V56b/11, V69a/7, V69b/1, V70b/5,

V70b/8, V76b/2, V76b/3

z.+ den V70b/9

z.+ üñ V50b/4, V50b/5

zamān Ar. zaman, vakit

z.+ø V21a/10, V26a/11, V83a/7, V84a/8

ta‘yīn-i z. V26a/7

z.- ı teklīf V10a/3

z.+ a V15a/2, V16a/10, V24b/20, V26a/3

z.+ da V8a/18V14b/13, V26a/4, V8b/9

z.+ ı V26a/10, V26a/14, V8a/13

ta‘yīn-i z. V26a/8

z.+ ın V57a/18

z.+ ında V37a/2, V72b/2

z.+ uñ V15a/13

zamāne Ar. devir, vakit

z.+ø V36b/9, V37a/17

z.+ de V2a/14

zamānī Ar. zamanla ilgili

z.+ dür

ihtilāf-ı z. V18b/12

zānī Ar. zina yapan

z.+ ø V68b/1, V68b/7, V68b/11, V68b/15, V68b/16

z.+ den V69a/14, V69a/3

zann Ar. sanma

z+ø z.- ı gâlib: gücü gerçeğe çok yakın olan sanı V7a/15,V16a/11	V78a/19, 8b/2, V78b/14, V78b/19, V79a/4, V79b/5, V79b/6
ẓannen Ar. sanarak z.+ø V7a/17	zebān Far. dil z.+ø şīr-i z. V5b/20
ẓarar Ar. zarar, kötü sonuç z.+ø V17b/10, V17b/11 z.- ı mahz: kendisinin yararından çok zararı olan V57b/9 z. ét-: V41b/3, V78a/8 z. gel-: kötülük gelmek V43a/12 z. vèr-: kötülük etmek V41b/11 z. yetiş-: zarar görmek V12a/18, V12a/19 z.+ ına V78a/6 z.+ ından V58b/13	zebānī Ar. cehennem bekçisi z.+ ler V91b/5 z.+ lere V17a/15 zebiḥa Ar. kurban z.+ sı V52b/2 zebūn Ar. güçsüz z.+ø z. et-: aciz bırakmak V49a/9, V74b/7 z. ol-: düşkün olmak V12b/19, V41a/10
ẓarūret Ar. zorunluluk z.+ø V65a/18 z.+ de V52a/15, V65a/15 z.+ de ét-: V45a/18 z.+ ile V79b/19	zecr Ar. engelleme, yasaklama z.+ø V41a/15, V72a/17 zehr zehir z.+ üñ V6b/9
ẓarūrī Ar. zorunlu z.+ sī ḥarç-ı z. V64a/17	zekāt Ar. İslam'ın beş şartından biriz. z.+ø V2b/19, V9a/13, V35a/14, V35a/15, V35a/16, V35a/18, V50a/14, V50a/3, V50a/8, V50b/10, V75b/8, V81a/12, V81a/13, V81a/8, nişāb-ı z. V49b/20 z. al-: verilen zekatı kabul etmek V50a/14 z. vèr-: müslümanlar tarafından sahip olduğu mal ve paranın kırkta birlik bir miktarını yoksullara dağıtmak V17a/12, V50a/3, V50a/13 z.+ a V50a/20, V50a/4, V50a/5, V50b/2, V50b/4 nişāb-ı z.+ a V35a/9 z.+ a geç-. zekat sayılmak V50b/8 z.+ dur V3b/1, V35b/1
ẓāt Ar. sahip z.+ø z.+ ü'l ni'mād V91a/1	
ẓayā't Ar. (ẓay'at) kaybetme z.+ ında V66a/19	
ẓāyi' Ar. yitmiş, kaybolmuş z.+ø z. et-: yitirmek, kaybetmek V66a/12 z. eyle-: yitirmek, kaybetmek V36a/8, V52a/20 z. ol-: yitmek, kaybolmak V17b/7, V27a/4, V66a/3, V65b/10, V66a/7, V66a/11, V66a/16, V66a/17, V76a/10,	

z.+ ı V35b/12, V35b/18, V35b/19
z.+ ıdur V50b/9
z.+ ın V35a/10, V35a/12,
V35a/15, V35b/10, V35b/11,
V35b/12, V50a/17
z.+ ın vër-: V46b/4, V50a/17
z.+ ına V50a/20, V50b/7
z.+ umı V35a/17
z.+ umla V35b/8
z.+ uñ V49b/17, V50a/14,
V50a/4
z.+ uñ V10a/8

zekâtsuz zekat olmama durumu
z.+ø V6b/1

Zekeriyyâ Kur'an'da adı geçen ve
İsrâiloğulları'na gönderilen bir
peygamber
Z. peygamberdür V88a/8

zenân *Far.* kadınlar
z. V6a/19, V6b/2

zencîr *Far.* zincir
z.+e
z.+ e ur-: esir etmek V70a/10

zerdalı *Far.* zerdalı, kayısı
z.+ø V18b/14

zevc *Ar.* karı kocanın her biri
z.+ø
z.- i âher: diğer eş V56b/8,
V57b/3, V59b/6, V59b/7,
V60b/7
z.- i cāriye: cariye olan eş
V62a/6
hakk-ı z.: eş hakkı V60a/4
z.+ dür
hakk-ı z. V60a/6
z.+ i V55b/14, V58b/20, V68a/1,
V68b/18, V79a/7
z.+ ine V68a/10
z.+ inüñ V59b/10

zevce *Ar.* erkeğin evli olduğu kadın, eş
z.+ si V29b/15, V56a/17,

V57a/14, V58a/13, V59a/14,
V68a/7, V77a/1, V83a/11
z.+ sine V83a/17

zevciyyet *Ar.* karı koca olma durumu.
+ø V33a/2

z.+den
rub'-ı z. V83a/8
z.+ e V54b/19

zevk *Ar.* zevk, hoşnutluk, haz
z.+ini
z. eyle-: çok zevk sağlamak
V10b/10

Zeyd bir erkek ismi

Z.+ø V31a/12, V49a/16,
V49a/18, V49b/1, V49b/12,
V50a/16, V52b/12, V52b/20,
V53b/12, V53b/6, V54a/10,
V54a/11, V54a/14, V54a/18,
V54a/3, V54b/3, V54b/7,
V54b/8, V55a/11, V55a/14,
V55a/17, V55b/11, V55b/15,
V55b/18, V55b/19, V55b/20,
V55b/4, V55b/6, V55b/9,
V56a/11, V56a/15, V56a/17,
V56a/5, V56a/8, V56b/3,
V56b/9, V57a/13, V57a/16,
V57a/19, V57a/2, V57b/10,
V57b/12, V57b/15, V57b/16,
V57b/17, V57b/19, V57b/20,
V58a/13, V58a/8, V58b/16,
V58b/19, V58b/20, V58b/7,
V58b/8, V59a/13, V59a/2,
V59a/3, V59a/7, V59b/5,
V59b/7, V60b/10, V60b/11,
V60b/15, V60b/16, V60b/18,
V61a/1, V61a/12, V61a/15,
V61a/17, V61a/19, V61a/2,
V61a/3, V61a/5, V61b/13,
V61b/14, V61b/18, V62a/2,
V62a/5, V62a/7, V62a/9,
V62b/13, V63a/7, V63b/5,
V64b/13, V64b/5, V64b/7,
V65b/20, V65b/4, V65b/6,
V66b/9, V67a/11, V67a/12,
V67a/5, V67b/11, V67b/18,
V67b/19, V67b/3, V67b/4,

V68a/1, V68a/15, V68a/19,
V68a/5, V68a/7, V68a/8,
V68b/19, V68b/20, V68b/5,
V69a/, V69a/4, V69a/5, V69a/7,
V70a/18, V70a/12, V70a/14,
V70a/20, V70b/10, V70b/16,
V70b/19, V70b/2, V70b/20,
V70b/3, V70b/6, V70b/7,
V71a/14, V71a/5, V71b/13,
V71b/15, V72a/20, V72a/4,
V72a/6, V72a/8, V72a/9,
V72b/4, V73a/16, V73b/16,
V74b/11, V74b/3, V74b/7,
V75b/13, V75b/16, V76a/10,
V76a/17, V76a/4, V76b/14,
V76b/20, V76b/7, V77a/11,
V77a/12, V77a/13, V77a/14,
V77a/16, V77a/2, V77a/20,
V77a/4, V77a/7, V77b/16,
V77b/18, V78a/17, V78a/20,
V78a/4, V78a/6, V78b/1,
V78b/10, V78b/12, V78b/18,
V78b/2, V78b/4, V78b/8,
V79a/10, V79a/12, V79a/15,
V79a/16, V79a/20, V79a/9,
V79b/3, V79b/5, V79b/8, V80b/,
V80b/15, V80b/19, V82a/11,
V82a/18, V82a/6, V82a/7,
V82b/2, V82b/3, V82b/5,
V82b/6, V82b/9, V83a/10,
V83a/11, V83a/14, V83a/3,
V83a/5, V83a/7

Z.- i faķir: Zeyd isimli fakir
V7b/2

Z.- i maķtül: Zeyd isimli
öldürülen V29b/16

Z.- i marîz: Zeyd isimli hasta
V81a/7

Z.- i müslim: Zeyd isimli
müslüman V75b/4, V75b/6,
V75b/9

Z.+ deki V67a/14

Z.+ den V56a/12, V61b/13,
V61b/20, V68a/16, V68b/6,
V71a/14, V7b/4, V82a/9, V82b/9
Z.+ e V49b/3, V53a/3, V53b/11,
V53b/13, V55a/13, V55b/14,
V56a/7, V59a/1, V59a/4,

V59a/6, V61a/8, V62a/7,
V64b/14, V64b/2, V65b/7,
V67b/1, V67b/14, V67b/3,
V68a/1, V68a/8, V68b/18,
V69a/2, V70a/12, V70b/4,
V70b/6, V74b/14, V76a/20,
V76a/4, V76a/19, V77a/17,
V77b/12, V77b/17, V77b/7,
V77b/9, V78b/9, V79a/7, V82a/7
Z.+ i V29b/15, V52b/18,
V67a/18, V76a/3, V76b/15,
V77a/15, V77a/2, V77b/,
V82b/19, V83a/6, V83a/7
Z.+ üñ V7b/5, V29b/17,
V29b/18, V49a/19, V53a/4,
V53a/8, V53b/13, V53b/17,
V54a/3, V54b/6, V55b/17,
V56b/10 V57b/1, V57b/14,
V58a/11, V58a/4, V58b/13,
V58b/14, V59a/14, V59a/15,
V60b/9, V60b/14, V61a/9,
V61b/16, V62a/2, V64a/17,
V64a/20, V64b/4, V67a/15,
V67a/17, V67a/18, V67a/9,
V67b/11, V68a/19, V69a/1,
V70a/2, V70a/11, V70b/4,
V70b/5, V70b/9, V71b/15,
V72b/14, V72b/17, V73b/2,
V74b/14, V74b/9, V76a/5,
V76a/9, V77a/8, V77b/7,
V77b/8, V78a/13, V78a/20,
V78b/3, V78b/13, V80b/8,
V82b/14 V83a/5

zeyl Ar. o şeyin devamı
z.+ inde V32a/6

Zeyneb bir kadın ismi

Z. V55b/9, V69b/15

Z.+ den V55b/10

Z.+ e V55a/3, V55a/6, V69b/14,
V83a/12

Z.+ i V54b/12, V54b/16, V54b/9,
V55a/4, V55b/3, V83a/11

Z.+ ile V54b/18, V83a/11

Z.+ üñ V55b/10, V55b/4,
V69b/18

zeyt Ar. yağ

z.+ ile V18b/19

zıd Ar. bir şeye karşı olan, ters düşen
z.+ lardur V90a/4

zıhār Ar. erkeğin karısının kendisinin
evlenmesi yasak olan bir kimseye
benzetmesi ve bu suretle ortaya
çıkan boşanma

z.+ø V2a/10, V2b/10, V13a/20,
V14a/8, V14a/9, V32a/15,
V32a/17 V32a/20, V32b/9,
V32b/11, V32b/15, V32b/20,
V33a/10, V33a/20, V34b/16,
V34b/6, V35a/3, V33b/5,

keffāret-i z. V36a/2

z. èt-: boşanmak V34b/12,
V54a/5

z. eyle-: boşanmak V34a/4

z. ol: boşanmak V33b/4

z.+ a V33a/20

z.+ dur V33a/11, V33a/9

z.+uñ

bāb-ı z.+ uñ V3a/5

zımān Ar. bir zarar ve ziyan karşılığı
ödenen bedel, tazminat

z.+ø V45b/2, V45b/3, V62b/11,
V66a/12, V66a/17, V66a/19,
V66a/7, V66a/11, V66b/11,
V66b/15, V66b/2, V66b/6,
V66b/9, V76b/10, V78a/13,
V78a/14, V78a/19, V78b/20

z. çek-: tazminat ödemek
V45b/2, V66a/16, V66b/2,
V66b/4, V66b/13, V74b/14,
V77b/18, V77b/20, V78a/3,
V78a/6, V78a/8, V78a/15,
V78b/2, 78b/15, V78b/17,
V79a/1, V79a/4, V79a/5,
V79b/15

z.+ da V78b/9

z.+ dan V78b/11

z.+ uñ V77b/15

zımnī Ar. gizli

z.+si

ma' nā-ı z. V22a/2

zifāf Ar. gerdeğe girme

z.+ø V54b/11

z. gècesi: gerdek gecesı
V61a/18

ziḥām Ar. kalabalık, sıkışıklık

z.+0

z.-1 futūr: ümitsizliğin
çokluğu V1b/11

zıkr Ar. sözünü etme, anma, söyleme

z.+ø

z. olun: söylenmek , V9a/5,
V10a/1, V23a/7, V28b/16,
V28b/17, V51b/6, V59b/13,
V82a/5, V84a/13

zi'l-ḥicce Ar. ay takvimine göre yılın on
ikinci ve son ayı, hac ayı

z.+ø

māh.-ı z. V24a/6

z.+ nūñ V24a/6

zımmet Ar. koruma, koruma

zorunluluğu

z.+ inde V2b/18

z.+ inden V10a/6

z.+ ine V75b/18

z.+ in V3a/7

z.+ inüñ V53a/9

zımmī Ar. zimmetli olan, himaye gören

z.+ø V29a/12, V29b/2, V29b/4,

V30b/3, V30b/7, V30b/11,
V53a/12, V53a/13, V60a/1,
V73b/14, V75b/4, V75b/9,
V82b/2

z.+ ler V60a/4

z.+ lere V75b/10

z.+ lerüñ V60a/3

z.+ nūñ V30b/5, V30b/6, V60a/5,
V77b/19, V82b/4

z.+ ye V75b/7, V75b/8, V77b/20

zımmīye Ar. kitap ehli kadın

z.+ø

z. ol-: kitap ehli kadın olmak
V60a/7

z.+ dūr V54b/1

zinā *Ar.* evlilik durumu olmaksızın bir erkekle bir kadının cinsel ilişkide bulunması
z.+ø V34b/19, V68b/1, V69b/17, V77b/17, V78a/2
z.- ı muḥṣan: zinadan sakınan V68b/20
ḥadd-ı z. V68b/2, V69b/19
veled-i z. V53a/1, V69a/17
z. ét-: evlilik dışı cinsel ilişki yaşamak V58a/14, V58b/10, V61b/13, V65a/9, V68a/15, V68a/19, V69a/6, V69a/9, V69a/12, V69b/3, V69b/4, V69b/5, V69b/7, V77b/16, V78a/1, V82a/5
z. eyle-: evlilik dışı cinsel ilişki yaşamak V68b/12, V69a/8, V69b/1, V69b/2
z. ol-: evlilik dışı cinsel ilişki yaşamak V82a/7
V82a/5
z. olan V69a/2
z.+ nuḡ
veled-i z. V69a/14
z.+ sına V69b/11
z.+ sından V69a/13
z.+ sınıḡ V69a/11
z.+ sıyıla V69a/11
z.+ ya V69a/20
z.+ yı V69a/10
z.+ yıla V68b/5

zindān *Far.* hapisane

z.+ø V49b/4
z.+ dan V77a/15

zinde *Far.* diri, canlı

z.+ø
z.- nāmlik: ölümsüzlük V2a/5

zinde-gān *Far.* dinç ve sağlıklı olanlar
z.+ umdan V1b/12

zinhār *Ar.* sakın, aman ha
z.+ø V8b/17

zīrā *Far.* şundan dolayı, çünkü

z.+ø V10a/5, V10b/11, V10b/9, V11a/14, V11a/8, V11b/2, V11b/7, V12b/4, V13a/9, V13b/8, V14b/18, V15a/11, V15a/16, V15a/8, V15b/4, V16a/15, V16a/5, V18a/14, V18a/4, V18a/5, V18b/16, V18b/20, V18b/4, V19a/10, V19a/13, V20a/6, V20a/7, V20b/4, V21a/14, V21a/8, V22a/11, V22b/19, V24a/1, V24a/20, V24a/8, V24b/12, V24b/8, V25b/15, V25b/16, V26a/6, V26b/17, V27a/16, V27a/8, V28a/7, V29a/17, V29b/2, V30a/19, V30a/20, V31a/10, V32a/1, V33b/4, V34a/7, V34b/5, V34b/8, V36b/15, V37a/8, V38b/17, V39b/8, V3a/17, V40a/6, V40b/15, V41a/11, V41b/6, V42a/13, V42a/15, V42a/7, V44b/6, V45a/16, V45b/4, V46a/20, V46b/15, V47a/5, V47b/14, V48b/10, V48b/14, V49a/1, V49a/20, V49b/5, V49b/9, V50a/18, V50a/4, V50b/18, V50b/8, V51a/15, V51a/3, V51b/12, V51b/16, V52a/11, V52a/17, V52a/20, V53a/19, V56b/15, V57a/17, V57a/6, V57a/8, V57b/9, V58a/15, V58b/6, V59a/11, V60a/13, V60a/3, V60a/6, V61b/3, V61b/6, V61b/8, V62a/14, V63a/9, V64a/14, V65a/3, V65b/13, V65b/18, V65b/9, V66a/11, V66a/18, V66b/4, V67a/8, V67b/10, V67b/13, V68a/20, V69b/18, V70b/10, V71a/8, V72b/10, V73a/13, V73a/15, V73a/2, V74b/, V74b/9, V75a/12, V76b/17, V76b/9, V78a/15, V78b/15, V78b/3, V79b/15,

V7b/13, V80a/11, V80a/9,
V80b/11, V80b/5, V81a/13,
V81a/17, V81b/18, V82a/11,
V82b/10, V83b/10, V8a/5,
V8a/8, V8b/19

zirá‘at Ar. tarım, çiftçilik
z.+ø V50b/19

zirá‘at→ **zirá‘at**
z.+ø V50b/19
z. ol-: tarım yapmak V66b/18

ziyāde Ar. artma, çoğalma
z.+ø V66b/19, V73a/17,
V80a/17, V83a/16, V83a/19
z. ol-: artmak V12a/6
z.+ si V63b/16
z.+ sin V36b/1
z.+ sinden V36b/3
z.+ ye V63b/10

ziyānlık Far.+T. zararlık
z.+ø
z. ét-: kaybetmek V78a/13
z.+ ı V78a/14

ziyāret Ar. saygı duyulan bir mekânı
gezip görmek, orada dua etmek,
dilekte bulunmak amacıyla oraya
gitmek
z.+ den
tavāf-ı z. V52a/8
z.+ i
tavāf-ı z. V26b/16
z.+ ine V70b/1

zuhri Ar. öğleye ait, öğle ile ilgili
z.+ø V47a/16

zuhūr Ar. (zuhr) öğle vakti, öğle
z. idügi V49b/9
z. namāzı: öğle namazı V49b/12
z.+ da V49b/10
z.+ dan V49b/10
z.+ ı V49b/8

zuhūr Ar. ortaya çıkma belirme
z.+ø

z. ét-: ortaya çıkmak V4b/7,
V4b/8, V6a/2, V7b/5, V12b/11,
V44a/20, V49a/4, V70a/6,
V70a/7

zulm Ar. güç
z.+ ıla V50b/1, V67a/15, V67b/9

zūr Ar. yalan, sahte
z.+ dur
şāhid-i z. V71b/5

Zübde→ **Zübdetü’l-esrār**
Z.+ ø V35a/18

Zübdetü’l-esrār bir fıkıh kitabı
olabileceği düşünülmektedir.
Z.+ø V40b/16, V50b/19

Züfer (ö.157/775) Hanefi mezhebinin
imamlarından biri
Z.+ø V43a/18

zümre Ar. topluluk
z.+ si V23a/15
z.+ sinden V23b/14

Züreyk bir kabile ismi
Z.+ø
Ben-i Z. V14a/18

züyüf Ar. ayarı düşük akçeler
z.+ø V19b/20

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

1. Zileli Muharrem Efendi'nin yazmış olduğu Cübbü'l Mesâil, dinî meselelerin ele alındığı bir eserdir. Eserin bilinen 7 nüshası olup, kataloglarda 2 farklı nüshası olduğu daha görülmektedir.

2. Zile'de Halvetî şeyhi olarak bulunan Muharrem Efendi halkın dinî konulardaki meselelerine çözüm bulmak, ibadetlerin yapıları anlatmak için oldukça sade bir dille eseri kaleme almıştır. Burada ağız özelliklerini görmek mümkündür.

3. Eser, o döneme kadar yazılmış dinî kitaplardan alıntılarla, meselelere çözüm bulunurken yapılan atıflarla zenginleştirilmiştir.

4. Eser, ayrıca dönemin sosyal hayatını gösteren örnekler vermektedir.

5. Tenkitli metin oluşturulurken müellif nüshası olduğu düşünülerek kullanılan Zile nüshası, harekeli yazılmış, dil özellikleri bakımından bahsi geçen nüshaya en yakın olan Veliyüddin Efendi nüshasında ve diğer nüsha olan Atıf Efendi nüshasında hareke bulunmamaktadır ve yazı karakteri diğer nüshalara göre oldukça farklıdır.

6. Zile nüshasının dili oldukça sadedir ve Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini göstermektedir. Veliyüddin Efendi nüshası da Zile nüshasıyla benzer dil özellikleri göstermektedir. Ancak Atıf Efendi nüshası ileri bir tarihli olması ve İstanbul'da yazıldığından Arapça kelimeler ve kelime grupları oldukça fazla kullanılmıştır.

7. Eserde birçok hikâye ve menkıbe anlatılarak meselelere çözüm bulunmaya çalışılmıştır. Ayrıca dinî kurallar anlatılarak dönemin sosyal hayatını da düzenleyecek nasihatlerde bulunmaktadır.

8. Metinde ses olayları dönemin ses özelliklerini göstermektedir. Kalınlık-incelik uyumuna uyulmuştur. Özellikle “dek” edatı “tañ ağıncaya dağ” olarak uyuma uygun olarak kullanılmıştır.

9. Namaz için; hem “namaz” hem “salât”, oruç için, hem oruç” hem “savm” kelimeleri kullanılmaktadır.

10. Sözlüklerde yer almayan “süsül-“ fiilinin “süsült-“ kullanımı görülmektedir.

11. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde görülen yuvarlaklaşma metinde görülmektedir.

12. Metinde “*toyuncaḳca*”, doycak kadar , “*türbeḥün*”, türbe bekçisi, “*ayak yolu*”,tuvalet , “*adam depelemek*”, insan öldürmek, “*hile düzmek*”, hile yapmak gibi kullanımı belgelenmemiş kelimeler bulunmaktadır.

13. Metinde güncel kullanımda yer almayan kelimelerin tanımları yapılmıştır. “*seferî*”, müsâfir oldur ki evinden çıkup yayan yöriyüp üç güne dek varılacak yere ‘azm eyleyendür yolcunun meşakkati muḥaḳḳaḳ olduḡün Ḥaḳḳ ta‘ālā yemege ruḥsat vèrdi V12a/10-13. “gıda” ḡıḏā taḡ namāzından öylene dek yenen ta‘āma dèrler V19a/5. “*aşâ*” “aşâ öyle namāzından sonra nıṣṣü’l-leyle dek yenen ta‘āma dèrler V19a/7-8”, “*dünelik*”, “ saḥūrda dünelik yemeyüm dèse gècenün nıṣṣından evvel yèse ḥāniṣ olmaz zīrā saḥūr ‘orfde nıṣṣü’l-leyliden sonra yènene dèrler V19a/9-11”

14. Metinde farklı milletlerin dilinde Allah’ın isimleri yazılmış, ancak yapılan taramalarda bu milletlerden bazılarının ve Allah’ın isimleri teyid edilememiştir. “Ḥaḳḳ ta‘ālānun ism-i şerîfi ‘Arap dilince Allāh’dur Süryānî dilince Iyl’dür ‘Imrān dilince ‘Īyl’dür Fars dilince Ḥüdā’dur Ḥārezmîler dilince Temānendek’dür Rūm dilince Temḥiṣā’dur Sırf dilince Boḡā’dur Firenk dilince Yeṣū’dur Hindîler dilince Şeyṣā’dur Türkî dilince Bayat’dur Noḡay dilince Çalap’dur Çekliye dilince Uḡān’dur Ağrıyye dilince Uluḡ’dur Bulḡār dilince Taḡrı’dur”V85b/11-16

15. Yapılan bu çalışmada Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan sözlüklere bulunan kelimelerin eklenmesiyle katkı sunulacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akalın, M. (2001). *Dil Yazıları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akar, A. (2018). *Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesine Giriş* İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Akar, A. (2018). *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat .
- Akar, A. (2019). *Düşünen Türkçe*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Akın, H. (2019). *Osmanlı Türkçesi 1*. Samsun: Vizyon Matbaacılık.
- Akın, H. (2019). *Osmanlı Türkçesi 2*. Samsun: Vizyon Matbaacılık.
- Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2017). *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*. İstanbul : Bilgi Yayınevi.
- Aksu, R. (2016). *Firdevsi Rumi Süleyman-nâme-i Kebir (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksu, R. (2023). *Lali Dolab-nâme*. Ankara: Fenomen Yayıncılık.
- Aktan, B. (2017). *Nehcü'l-Ferâdis Cennetlerin Açık Yolu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atasoy, F. O. (2018). *Türkçede Noktalama*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ateş, A. (1942). Metin Tenkidi Hakkında. *Türkiyat Mecmuası* , 253-257.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Bayat, F. (2008). *Orta Türkçe Sözlük 11-16. Yüzyıllar*. İstanbul : Ötüken Yayınları.
- Buran, A. (2015). *Türklük Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Caferoğlu, A. (2019). *Türk Dili Tarihi* (s. 191). içinde İstanbul: Alfa Yayınları.
- Clauson, S. G. (1972). *An Etimological Dictionary Of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford: Clarendon Press.
- Çağbayır, Y. (2017). *Ötüken Türkçe Sözlük*. İstanbul : Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Demir, N. (2006). *Tokat İli ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Demiryakan, D. (2022/1). Dünya Dillerinde Tanrı Kavramını karşılayan Szöcüklerin Kökenine Dair Bir Deneme. *Edebiyat Dilbilim Eğitim ve Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 9-22.
- Deny, J. (2012). *Türk Dilbilgisi Modern Türk Dil Bilgisi Çalışmalarının Kapsamlı İlk Örneği*. (A. U. Elöve, Çev.) İstanbul: Kabalcı yayınevi.
- Devellioğlu, F. (1997). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, C. (2016). *Süheyl ü Nev-Bahâr*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Dilçin, C. (2018). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Diyanet İşleri Başkanlığı*. (2025, Haziran 1). <https://kuran.diyanet.gov.tr> adresinden alındı
- Eker, S. (2019). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2007). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi* (s. 429-430). içinde Ankara: Akçağ Yayınları.

- Ercilasun, A. B. (2016). *Türk Kağanlığı ve Türk Bengü Taşları* (s. 339). içinde İstanbul: Dergah Yayınları.
- Ergin, M. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım.
- Gabain, A. V. (1988). *Eski Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Gülsevin, G. (2020). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gürer Gülsevin, E. B. (2022). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi .
- Hacıeminoğlu, N. (1992). *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Hacıeminoğlu, N. (2016). *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Hadis Veri Tabanı ((2025, Haziran1) <https://www.hadisveritabani.info/>
<https://kuran.gen.tr/> (2025, Haziran1)
<https://www.kuranmeali.com/> (2025, Haziran1)
- Kahraman, A. (2016). *Cübbü'l-Mesail Fıkıh Meseleleri*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Kanar, M. (2018). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Karaağaç, G. (2015). *Türkçenin Alıntılar Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaağaç, G. (2021). *Türkçenin Ses Bilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karahan, L. (1996). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karahan, L. (2002). Anadolu'da Türk Yazı Dilinin Gelişimi. *Manas Üniversitesi Sosyal Enstitüsü Dergisi*, 3, 147-154.
- Komisyon. (1996). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu .
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü* . Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, Z. (2013). *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2017). Anadolu Ağız Araştırmalarına Toplu Bir Bakış. Z. Korkmaz içinde, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar 1-2* Ankara: Türk Dil Kurumu .
- Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2017). Yeryüzündeki Diller Türk Dilinin Dünya Dilleri Arasındaki yeri. Z. KORKMAZ içinde, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar 1, 2* (s. 679). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, Z. (2018). *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köktekin, K. (2022). *Eski Anadolu Türkçesi*. Erzurum: Fenomen Yayıncılık .
- Köse, M. (2006). Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Arapça El Yazmalar Kataloğundaki Hanefi Fıkıhına Ait Eserlerin Listesi. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 487-498.
- Kubbealtı Lugatı*. (2025, Haziran 1). Kubbealtı Lugatı: lugatim.com adresinden alındı
- Luvis Maëlûf, el-Muncid, XXXXIII. Baskı, el-Mektebetuş-Şarkiyye, Beyrut, 2008
- Lütfi Şentürk, S. Y. (2017). *İslam İlmihali*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

- Mutçalı, S. (2012). *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yayınları.
- Nişanyan, S. (2022). *Nişanyan Sözlük Çağdaş Türkçenin Etimolojisi*. İstanbul: Liberus Yayınları.
- Özay, H., & Altunbay, B. (2023). İlk Türkçe Kadın İlmihali 'Umdetü'n-nisâ. *Tokat İlmîyat Dergisi*, 509-512.
- Özkan, M. (1995). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özkan, M. (2017). *Dil Eksenimiz* İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Paçacıoğlu, B. (2016). *VIII.-XVI. Yüzyıllar Arasında Türkçenin Söz Dağarcığı*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Parlıyan A.(2004) *Sünen-i Tirmizî Tercemesi 1,2,3* Konya: Konya Kitapçılık
- Sev, G. (2007). *Tarihi Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri*. Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş.
- Steingass, F. (2005). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Şemseddin Sami (2019). *Kamus-ı Türki*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Talat Tekin, M. Ö. (2018). *Türk Dilleri Giriş*. Ankara : Bilgesu Yayıncılık.
- Taş, İ. (2020). *Kutadgu Bilig'de Söz Yapımı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekin, T. (2016). *Orhon Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Telkenaroğlu, M. R. (2019). Zileli Muharrem Efendi. *TDV İslam Ansiklopedisi* Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Timurtaş, F. K. (1999). *Osmanlı Türkçesi Grameri 3*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Timurtaş, F. K. (1999). *Osmanlı Türkçesine Giriş 1*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Timurtaş, F. K. (2005). *Eski Türkiye Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tulum, M. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tulum, M. (2017). *Tarihi Metin Çalışmalarında Usul* . Konya: Çizgi Kitabevi .
- Tulum, M. (2018). *Alıntılar Sözlüğü*. İstanbul Ketebe Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2009). *Türkiye Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-VI*. Ankara: Türk Dil Kurumu .
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (2025, Haziran 1). <https://islamansiklopedisi.org.tr/> adresinden alındı
- Üstün, M. C. (2023). *Kura-i Cafferîyye*. Erzincan: DC Akademik Yayınları.
- Üstüner, A. (2000). *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Üstüner, A. (2017). *Türkçenin Tarihi Gelişmesi* (s. 200). içinde İstanbul: Bilge Kütür Sanat .
- Yazma Eserler Veri Tabanı*. (2025, Haziran 1). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı: <https://portal.yek.gov.tr/> adresinden alındı

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad:Elif MAZMAN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Fakülte	Fen Edebiyat Fakültesi
Bölümü	Türk Dili ve Edebiyatı
Yüksek Lisans	
Üniversite	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Enstitü Adı	Sosyal Bilimler Ebstitüsü
Ana Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	